R
1706

Philol.

R II d 1085

Bd. 1085.

110.
1238

CLAVDII

GALENI PERGAMENI METHODI MEDENDI, id est, de morbis curandis libri quatuordecim, denuò magna diligentia Martini Gregorij recogniti, Thoma Linacro Anglo interprete.

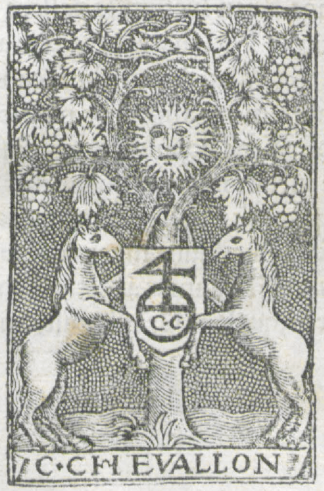

BIBLIOTH:
ACADEM:
DORPAT:

PARISIIS,
In ædibus viduæ Claudij Cheuallonij ad insigne Solis aurei, via Iacobæa.
1538.

Sum Georgij Molingeri M.D.

IANI LASCARIS EPIGRAMma, in Galeni commendationem.

Omnigenos Pæan ſuetum te pellere morbos
In Latio,& Diti ſubtrahere arte animas,
Deſidem vbi & bardum vidit facunde Galene,
Poſthabitúmque alijs quos memorare piget:
Dixit proſpiciens populis, Age myſta Linacre,
Redde virum ingratis quamlibet Auſonijs:
Tã ſibi q̃ proauis,qui dogmata priſca relinquũt,
Tricíſque inuoluunt ingenia & tenebris.
Hæc deus. At Thaumas afflatus numine, talem
Te vertit,qualem Græcia culta tulit.

H-II A
5249
152672189

MARTINVS GREGORIVS candido Lectori. S.

OVum ex duab⁹ primis ac maximis medicinę partib⁹, poſterior tametſi dignitate ac tẽpore eſt inferior, ad vitã tamen infinitis partib⁹ momẽti pl⁹ habeat: operæpreciũ facturũ me ſum arbitrat⁹, ſi, collectis vndiq; virorũ doctiſſimorum & maximè Iacobi Syluij medicorũ hui⁹ noſtrę memoriæ facilè principis ſuffragijs, ipſe quãtulũcũq; omni ſtudio ac diligentia cõſequi poſſem, id omne ad publicã τῶν φιλιατρῶν vtilitatẽ conferrẽ. Et quanquã Thomæ Linacro hac in re tantũ tribuã quantũ alteri prorſus ante ipſum nemini μόνος τὰς πέπνυσθαι, τοίδε σκιαὶ ἀΐσσουσι, fieri tamẽ poteſt, vt nõnulla virũ alioqui doctiſſimũ fefellerint: quæ ſi negligãtur, magnã fortè perniciem humano generi ſint allatura. Magna tamẽ in eo à me adhibita eſt cautio ac modeſtia. Nã quæ omnino ab eo fuerãt prętermiſſa, quęq; ad rẽ pertinere magnopere ſunt viſa, ea contextui ipſi indidim⁹. Quę ſuſpicati ſumus vel vtriuſq; linguę peritiſſimũ lectorẽ ſiſtere poſſe, ea vt eſſet iudicãdi poteſtas, dũtaxat adpoſuim⁹. Reliqua, quę ab interprete adiecta cõperim⁹, duob⁹ his ſemiquadratis ⌊⌋ ĩcluſim⁹, vt cõfidã iã lectorẽ linguę Grę cæ imperitũ ſecurè hos. xiiij. Galeni libros poſſe

 euoluere.

euoluere. Fruere igitur candide lector, & quidquid laborũ à nobis est exhaustum, eodem quo ipsi animo suscepimus, accipito. Bene vale.

Lutetię pridie Calẽ. Maias, anno à partu virginis. M. D. XXXVIII.

INVICTISSIMO ILLVSTRISsimoq; Henrico octauo Angliæ regi, domino Hyberniæ, ac Vvalliæ Cornubiæq; principi, Thomas Linacrus medicus suus S. P. D.

TErũ iam maiestatẽ tuã Henrice Regũ clarissime cogor exorare, vt ex inclyti nominis tui prę fatiõe lucubrationib⁹ meis fauoris aliquid conciliẽ. Quas enim ad te nunc affero, tanto profectò magis quàm priores patrocinium tuum postulant, quãto fuere sicut grauioris operæ, ita vereor ne supra vires meas. Affero enim nunc Galeni opus, in quo ille omnẽ, quæ propriè de medendo instituitur, rationẽ cõplectitur. Opus planè arduum, & quod siue id ob subtilitatẽ suam, siue prolixitatẽ, mille iam annis nemo satis Latinè, ne dicam ex tanti operis dignitate vertere (quod sciam) est aggressus: vt mihi planè dolenda studiosorum sors videatur, qui hactenus desyderio eius partim barbaris quibusdam ijsdemq; malæ fidei inuersionib⁹, partim nudis rerum capitibus, Arabum quorundam arbitrio excerptis: omniq; non modò ratione, quæ reluctantem lectorem ducere, sed etiam quæ hæsitantem quoquo modo inhortari possit orbatis, incumbere sunt coacti. Quod ipse mecum identidem reputans, tentandum pro virili existimaui, nunquid ipse præstare possem, quo simul his melius cõsulerem, simul cùm duas medicinæ partes prioribus lucubrationibus tibi dedicassem, non cõmitterem vt vel tertiæ partis desyderio officiũ in te meum claudicaret: vel cùm multi tibi pro seruata sanitate & debeant & debituri sint, non pluri mi etiam sint, qui redditam sibi salutem tibi aliquando acceptam referant. Itaq; quanquam magnitudo rei nonnihil me merito deterruit, tamẽ quod quouis labore instantiáque nõ longissimo saltem interuallo me assequi posse confidebam, detrectandum non censui: potissimùm cùm me magnopere consolaretur, quòd docti quoque homines primos nostros conatus velutique præludia sic approbarunt, vt sicubi in ijs quæ nunc paraui, vel tædio tam longi operis lassus, vel difficultate alienis vestigijs semper insistendi victus, humano fortasse more laber: facilè sperẽ æquos lectores, modò plura niteant, paucis, (quas ipse præsertim occupatus, & subcisiuis tẽporibus ista cudens, parũ vbiq; cauerim) nõ iri offensum maculis. Quas alioqui ipsas (quo tuo nomine, quæ

 afferimus,

afferimus,minus ſint indigna)non in his modò, verũ in omnib⁹ quæ ſcripſero,pro vt vel ab amicis lectoribus admonebor, vel ipſe eas deprehendam:in eo quod ſupereſt vitę meę ſtatui emaculare.Interim Rex clariſſime ſines has quoq; lucubratiões ſub tui nominis patrocinio cõmẽdationes exire:præſertim cũ non tã à me tibi deſtinatæ ſint,quàm planè debitę:vel quòd,in qua natæ ſunt, aulæ tuæ veluti fœtura ſint : vel q̃ tu quicquid vſquam laborũ eſt meorum,iure tibi vẽdices:qui me tam munificè nõ victu modò ſtipendioq; alis, ſed etiã ampliſſimis munerib⁹ ornas. Et alioqui cui potius mea omnia aut debeantur, aut etiã dedicentur q̃ tibi, qui ſic meas quãtumuis tenues lucubratiunculas æſtimare ſoleas? Cui potius medicus tuus hoc quo ſanitati tuæ conſuli poſſit,conferã,quàm tibi? Cui ſatius literarum ſtudioſus ipſe quicquid in his muſſito nũcupem, q̃ tibi Regũ omniũ literatiſſimo?cũ certè nõ aliter eruditos viros ſic vt facis complectereris,niſi doctrinã eorũ ipſe probè perſpiceres. Cui deniq; Anglus ipſe,aulicusq; tu⁹,niſi tibi & Regi meo,& principi indulgẽtiſſimo? Quo magis his,cùm tot noibus tibi debita vel veri⁹ tua ſint,gratiã aliquã vel ex eo q̃ tibi oĩno nõ diſplicẽt,parari patieris. Id futurum nõ dubito,ſi ea(quod dixi)ſub inclyti noĩs tui præfatiõe veluti munita in publicũ prodire permittas.Diu valeas,viuasq; Regũ decus.

Guliel-

GVLIELMVS BVDAEVS THOMAE Lupſeto Anglo S. D.

QVos mihi libros therapeuticos credideras,Lupſete doctiſſime, eos ad te remitto, tumultuaria quidem lectione,& ſubſultim,nõ etiã perfunctoria & oſcitanter euolutos. Volui enim eorum lectione non modò tibi operam,ſed etiam mihi nauare: tametſi cùm id primùm facere inſiſterem, altius omnino nihil animo agitabam,quàm vt paucorum dierum officio ſatiffacerem petitioni tuæ : ſimul vt eadem opera aduentitiorum voluminum cõtrectatione animum meum oblectarem negocijs cõfectum. Solet enim(vt noſti)noſtræ ſortis hominibus inceſſere cupido haud illiberalis de vnoquoq; opere literario æſtimationem factitandi, vt quiſpiam ſtudioſorum in medium protulit aliquod ingenij ſui ſpecimen : ita ſcilicet natura ferente, vt ſui quiſque ingenij atque induſtrię modum contendere cum aliorum gaudeat, quo certius perpendat quid præſtare eadem in re poſſit. Verùm cùm idipſum hominum more facerem, humanitus quoque mihi obrepſit (vt ingenuè in ſinu tuo loquar) certandi quoque libido cum eorum librorum interprete Linacro : tametſi eum ſumma eſſe eruditione præditum non neſcius iam diu forem. Itaque pauca quædam loca ad Momi lucernam inſpecta, & animaduerſione (propè dixerim) delatoria obſeruata, quum primore ſpecie ſe mihi non probaſſent, cum Græco ſtatim exemplari collata, partim mutare, partim noua facere de integro conatus, vt nihil aut parum promouere me ſenſi, criminationem illam meam potius fuiſſe iudicaui æmulæ contentionis, ab ingenua ipſam & ſtudioſa alacritate manantis, quàm iuſtam æquámque reprehenſionem. Id vtrum in culpam inertiæ & imperitiæ vertere mihi debeam, an in operis laudem exactè abſoluti, aliorum eſſe iudicium malo : quandoquidem nondum me eum cenſendi locum in doctorum concilio adeptum eſſe arbitror, vt optimus quiſque & exiſtimatiſſimus tranſire in ſententiam meam debeat, antequam rem ipſam ad manum aſpexerit. Hactenus tamen in medium ferre ſententiam non dubitarim, ſi omnia ſimilia ſunt ijs quæ legi, Galenum nobis eleganti & exquiſito ſermone Latinum eſſe factum : vt iam Britanniæ decus hoc futurum ſit, quod olim Pergamum in Aſia il-

lustrauit. Quo in opere animaduerti Linacrum multo plus tribuisse priscæ scribendi vertendíq; seueritati, quàm nostri temporis indulsisse licentiæ lasciuienti. Hæc ad te scripsi, vir amice, in instrumenti viatorij apparatu coëmptúque occupatus, iísque rebus cõstituendis, quæ ad instantem mihi peregrè profectionem pertinebant, penè iam vt accinctus mihi esse viderer, cũ ineundæ vię dies non ex alieno arbitrio penderet: alioqui rarus domi, & iam cursitator circuitórque factus inuito meo genio, & obluctante mihi. Sed fortuna (vt arbitror) antè mihi ferè iniqua, nunc etiam ludos sibi nostratibúsq; hominibus factitare in me exercendo constituit: quæ negocioso genere commercij cum ijs me hominibus committit, qui non tam salutationum & venerationis honore, quàm postulatorũ ærumnis gaudent: quas cum summa oblectatione spectant.

Vale.

IN C. GALENI PERGAMENI Methodi medendi, id est, de morbis curandis index locupletissimus, quicquid in ea scitu ac notatu dignum videbatur, complectens: qui duplici numero inscribitur: primus, chartam: secundus, lineam denotat.

Aβάπτισα τρύπανα quæ dicantur 101.45.
Abdomen quid 93.40.
Abdomen quo incudẽdum instrumento, si vulnus ampliari debeat 94.20.
Abdomine vulnerato, quid agendum 93.79.
Abdominis ἐπιγαστρίου dissectio. 93.30.
Abdominis suẽdi ratio, γαστροραφία 94.38.
Abdominis sutura 94.71.
Abdominis vulnerati medicamenta qualia 95.6. & deligatio. 9.
Abscessus ἀποσήματος duplex consyderatio 219.77.
Abscessus diuisio, curatio symptomatis non est. 182.37.
Abscessuum frequẽtissima tria genera 220.12.
Absynthij potio quando danda 116.43.
Absynthij potꝰ ex mulsa, quid faciat 117.12.
Absynthio, & cappari, & oxymelite, fit cataplasma lieni idoneum 179.5.
Absynthio quando vtendum 185.22.
Absynthio quęnã vis, & facultas, & quotuplex 177.38.
Absynthium iocineri medicamentum est 206.17.
Absynthium põticum præstat alteri, & eius descriptio. 177.43.
Absynthium ventriculo commodum 129.17.
Abundãtiæ vacuatio. 169.66.
Abundantia duplex 139.23.
Abundantia, vide Plethora, & Plenitudo.
¶ Acacia adstringit. 75.15.
Acacia internis vlceribus prodest. 68.15.
in Accessione ipsa, quosdam nutriri deberi 152.51.
in Accessionis principij more, quæ notanda 181.52.
ante Accessionem quãdo perniciosissimum cibare 181.40.
Accidentia in sanis dicuntur 16.60.

Accidẽtia nõ

Accidentia non nocent actioni, si ea à quib⁹ actio est suã habeant naturam. 21.68.
Acerba refrigerant & siccant 113. 14.
Acerbum quid 68.8.
Aceti vsus scirrhis admodum salutaris 214.41.
Acetum aquæ miscendũ, si humectare & refrigerare velis 158. 13.
Acetũ calidũ & frigidũ 158.8
Acetum ex numero incidẽtiũ est 214.20.
Aceto in terram effuso, fermẽtatio accidit 217.58.
Acetum mistas habet qualitates 216.10.
Acetum quando miscendũ cõtra phlegmonas 179.1.
Acetum quibus ægris commodum 185.37.
Acetũ scirrhosis affectibus cõueniens 214.37.
Acetum tenuiũ partiũ, & vim reprimendi obtinet. 179.43
Acrochordonas ore sanare 225. 72.
Acrochordum quid 19.75.
Actio ab affectu 14.54.
Actio absolutè non est. 20.44
Actio & corp⁹ tota natura dissident 14.46.
Actio imbecilla ad quam tractationem pertinet 117.19.
Actio, motus actiuus 11.20.
Actionem lædi ex sola intemperie 27.26.
Actionem partium qui tueri velit, temperamẽtum earum custodiat 104.76.
Actiones à similaribus. 27.39. & 104.10.
Actiones in fieri cõstituuntur 21. 1.
Actiones gignũtur à corporũ genere, eáq; sequũtur. 15.19.
Actiões oẽs à similarib⁹. 29.6.
Actioni non nocent accidentia, si ea à quib⁹ actio est, suã habeant naturam 21.69.
Actionis causa effectrix. 27.12
Actionis causa, particulam totam requirimus 16.55.
Actionum dignitas, ad ægros seruandos par nõ est. 119.4.
Actionis gratia constitutionẽ desyderamus 16.57.
Actionis læsio, simplex quædã res est 34.60.
Actionis quæ secundum naturam sit egemus, propter illã & sanitatis 21.59.
Actionis vitium, morbi symptoma 15.50.
Actionum diuersitas vnde 104. 71.
Actio, rei natura æstimatur 37. 15.
Actu tale 166.38.
¶ Adenes, vide Glandulæ.
ἀδιαπνευστία quid, & quomodo curetur 172.72.
ἀδροποδοκάπηλοι. i. mangones puerorũ. 223.1. aliâs mãgo. 15
Adstrigendi potestas 178.1.
Adstringentia medicamenta quã habẽt facultatẽ. 44.23.
Adstringentia mediocriter. 223. 80.

Adstringẽtia pe-

Adstringentia pectori quare parcius adhibenda. 179.16.
Adstringentia valenter, siccãt. 113. 9.
Adstringentibus quando vtimur, & quando nõ. 178.39.
Adstringẽtium vis & facultas. 205. 73.
Adstringentium vsus, febrem excitat stipando. 150.14.
Adstringunt quæ 68.17.
¶ Aedificijs fundamenta iaci firma oportet. 174.38.
Aegri curandi, natura consyderanda. 47.24.
Aegri delitijs subscribentes, adulatores. 183.6.
Aegri purgandi quare. 65.69.
Aegri qui per aluum quod liquatur excernunt, quomodo in hecticas trãseũt. 164.71.
Aegris gratificantes, in quib⁹ peccant. 183.12.
Aegris insanabilibus, nec tempus vllum opportunum nec præsidium est. 171.9.
Aegri temperies & morbus, cõtrarietatis mensuram definiunt. 165.43.
Aegritudinis nomen quomodo vsurpatur. 10.20.
Aegrotãtes qui frequentissimè nutriri debent. 189.36.
Aegrotantium qui prætenues habent succos consyderatio 189. 50.
Aegrotare & alterare quomodo habent inter se. 30.16.
Aegrotare quis dicatur. 10.25.
Aegroti à Græcis quomodo dicuntur. 21.48.
Aegrum sanare quid. 10.41.
αἱμοφόβοι, sanguinis mittendi timidi. 141.31.
Aequalia eidem inter se æqualia. 8.58.
Aeris, ferri, & auri, substãtiacõstãs & stabilis quare. 148.15.
Aeris squama siccat. 45.71.
Aeris squama vlceribus prodest. 67.77.
Aeruginẽ vomuit q̃dã. 195.17.
Aeruginosus humor. 195.14.
Aerugo carnẽ minuit. 46.42.
Aerugo cum oleo & cera temperata, sarcotica. 38.50.
Aerugo vlceri apposita quid facit. 38.34.
Aerugo vlcerib⁹ ꝓdest. 67.77
Aes vstũ præcipuè adstringit. 207. 47.
Aes vstum siccat. 45.70.
Aes vstum vlceribus prodest. 67. 77.
Aetas & consuetudo rationem habent naturæ. 133.45.
Aetas victum postulat similẽ. 133. 45.
¶ Aër ambiens habet rationẽ causæ sine qua non. 145.66.
Aër ambiens, refrigerio est 156. 65.
Aër balneorũ quib⁹ hectici lauantur, qualis esse debeat. 163. 14.
Aër causa sanitatis, & causa morbifica. 165.65.
Aëre cuiusmodi vtẽdum sit ijs hecticis, quibus primùm cor affectum est. 157.33.

Aëre fri-

Aëre frigidissimo, quomodo vtendum sit. 157.16. & eius consyderatio,& effectus.
Aëre frigido si vri hominem cõtingat, salutis spes exigua 170.75.
Aërem ambientẽ fugere nõ licet,sed præsente vti 146.9.
Aër indicationem vnam curãdi facit 165.44.
Aër in morbis quomodo parãdus 146.22.
Aër inspiratus refrigerio est. 156.68.
Aër nimiũ calidus vel frigidꝰ, crudis aduersissimus 185.59.
Aër rationem materiæ sanantis,aliquando causæ morbũ fouentis 146.14.
ἀερῶδες quid 166 79.
Aër quando præsidium, & quãdo causa morbi 146.5.
Aër admodum calidus, quomodo refrigerãdus 156.79.
Aër vbi præcipuè est vtilis 157.71.
Aëris attracti habenda est cura ad robur virium 189.2.
Aëris tẽperies in vlceribus inspicienda 49.2.
Aëri vnde mutationes 165.67
¶ex Affectibus indicationes primæ 36.21.
Affectio, signũ,& curatio deinceps se habent 63.16.
Affectus,actionis causa 14.54
Affectus cuiusq; simplicis propria est curatio 44.48
Affectus indicationẽ præbet, non tempus 64.51.
Affectus in quo cauterium admouetur propter putredinẽ, quomodo vocatur 74.26.
ab Affectꝰ magnitudine indicatio 65.35.
Affectus magnitudo triplex. 117.50.
Affectus magnitudo, vitiũ reddit magnum 66.4.
Affectus præcipua indicatio 56.44.
Affectus primò indicationem indicat. 55.42.
Affectꝰ qui pernicie minatur, primò curandus 50.43.
Affectus similes,similia postulant remedia 163.78.
Affectus simplices à compositis sunt secernendi 44.37.
Affectꝰ simplicis curatio haud difficilis inuentu 159.28.
connexi non faciles 29.
Affectus tres in corpore præter naturam 20.30.
Affectus vacuationem desyderat 145.24.
Affectu vigente cum imbecillitate virium quid agendum 145.25.
Affectuum numero, medendi indicationes respondent 68.70.
Affectuum præter naturam duplex prima differentia 172. 59.
¶Agentes aliquid vel periclitari,prouerbium 162.3.
ἄγνου ϕ σπέρμα, vide Amerinæ semen.
ἐν ἀγκῶνι, in cubito arteria incisa, 76.43
ἀγκτῆρας Græcè,fibulas vocãt. 43.53.
Agrostis herba optima ad generationem lactis 83.17.
ἀγρυπνία 19.22
ἀκινησία, immobilitas 173.6.
ἀκμαστικὸς similem seruans tenorem 138.58.
ἀκρόδρυα, nuces.111. 42.
ἀκροχόρδων 220.45.
¶Albula ἄλβευλα aquę aluminosæ 121.13.
Alica cum mali punici granis, optimus cibus stomacho bilioso 152.6.
Alicæ conditura 163.42.
Alicæ χόνδρου compositio multiplex. 123.67.
Alicæ sorbitio, calidis & siccis febrientibus 155.17.
Alica hecticis cõuenit 163.41.
Alica iocineri inflãmato,quare noxia 203.29.
Alica plurimi nutrimenti.123. 19.
ex Alica sorbitio. 151.75.
ex Alica sorbitio quãdo est seponẽda ab intemperie sicca. 110.58.
Alimenta detergentia. 128.7.
Alimenta medicamentosa quę 123.9.
Alimenti mutationem omnẽ duplex sequitur excrementum. 40.30
Alimento quo nutriuntur partes corporis 177.7.
Alimentum in calido & sicco corpore,si stomachus laborat,cum affectũ sanat,& iam syncopen prohibet. 183. 75.
Alimentum sibi simile, omnis animalis particula trahit 96.76.
Alimẽtũ vesperi valẽtius exhibẽdũ.110.69.& quare. 111.5.
Allia quibus cõmoda. 194.12.
Allium & theriace quibus colicis doloribus 194.14.
Allium maximè flatum discutit. 194.9. & theriace agrestium appellatur. 10.
Allium sitim non infert, contra Dioscoridem 194.5.
Aloë adstringit. 75.17
ex Aloë composita, ventriculi humores expurgant.116.60. & aloë ipsa 61.
Aloë hæmorrhagijs conuenit 73.4.
Aloë lota,minus vacuat quàm non elota. 116.62.
Aloë medicamentum vlcerib⁹ intestinorum 77.2.
Aloë quare non miscetur medicamentis stomaticis in phlegmone interna 207.50.
Aloës quando plus immiscendum hæmorrhagijs. 73.32.
Aloë vlcera glãdis sine madore sanat. 86.80. & vlcera sedis siccat 87.3.
ἀλοπεκία 19.37.
in Alopecia amissio particulę, vtilis est 226.53.
ἀλοπεκίαι, in quo genere morbi. 224.27.
Alopeciæ sanatio per exiguũ thapsiæ 227.16.

Alopeciæ vn-

Alopeciæ vnde 226.70.
ἀλφὸς vitiligo vnde consistat. 224. 33.
Alteratio, genus motus. 20.51.
Alterationes in fieri constituuntur. 21.1.
Alteratio omnis, eius quod alteratur mot⁹ ē passiu⁹. 20.52.
Alteratio quæ dolorem affert. 191. 14.
Alteratio quid. 11.32. & 20.60.
Alterci semen anodynum. 183. 11.
Altercum refrigerat. 212.64.
Altercum ὑοσκύαμος in vlcerib⁹ fugiendum, & quare. 48.75.
Althea à vulgo quomodo vocatur. 214.69.
ex Althea cataplasma, vbi prodest. 214.69.
Althea digerit. 222. 42.
Altheæ radix, scirrhis salutaris. 214.70.
Altheæ radix scirrhosis affectibus conuenit. 24.35.
Alumen fissum siccat. 45.71.
Alumē œdemati cōfert. 213.29
Alui deiectionibus rodētibus, ilico dolorem sedat seuum. 209. 52.
Alui fluentis & clausę, non eadem sanatio. 129.6.
Aluo nihil reddente, clyster qualis. 170.10.
Aluus fluxilis quibus reddenda. 179.68.
Aluus quando non deijcienda. 200. 8.
Aluus soluta, plethoricorum hunc sanat. 65.58.
¶ Amara qualitas, adstringendi viam facit. 177.51.
Ambrosia, calidū medicamentum. 132.13.
Ambrosia quibus abscessibus conuenit. 220.31.
Ambulatio, cui⁹ actio. 104.14.
Amerinæ semen in priapismo bibitur. 217.4.
Ammoniacū thymiama molliendo digerit. 213.80.
ἀμφιβληστροειδὴς tunica, oculi pars & nō instrumētū. 11.53.
Amurca in oleo. 217.80.
¶ ἀναδενδρομαλάχη quid. 214. 70.
ἀνάβρωσις mistus affect⁹. 53.31.
ἀνάβρωσις quid. 53.30.
Analeptice. 110.53.
Anastomosis. 70.71.
Anastomosis propter quid accidit. 70.80.
ἀνασόμωσις quid. 53.27.
Ancipiti in re, minus noxium eligendum. 181.35.
Andronij vsus ad aurē vlceratam. 80.65. & 74.
Andronis medicamentum carbunculo. 219.37.
Andronis pastilli profluuio ex erosione cōuenientes. 75.30.
Andronis pastillus, neruo vulnerato. 92.10.
ἀνεύρυσμα quid & quando fit. 72. 75.
Aneurysma venarum vel arteriarū incisuris, alijs magis, alijs min⁹ superuenit. 76.44
Anethum vstum, quæ sanat vlcera. 86.77.

Angina

Angina laborantibus, vna salus virium robur. 155.58.
Animæ robur, quibus resoluitur. 188.58.
Anima in corporalibus actionibus corp⁹ mouet. 188.57.
Animalis differentiæ proprię. 6. 16.
Animalis particulas omnes à se mutuò affici. 4.46.
Animi affectus qui. 188.47.
Animi affectus spiritum corrū punt. 188.41.
Animi deliquia, quę passim inferunt. 189.35.
Anni tpa cōsyderāda, vlcus certa methodo curatur. 49.17.
Anodyna quæ 183.10.
Anodynis qñ vtendū. 183.20.
ἀνώδυνον medicamentum quādo exhibendum. 183.23.
ἀνομοιομερὲς quid 107.67.
Anserinum seuum, vide etiam Seuum.
Anseris seui per clysterē colico dolori infūditur. 194.21.
ἀντενδείξεις. 142.15.
Anthera vehementer siccat, & oris vlcerib⁹ cōuenit. 81.21.
Antispasis siue reuulsio quomodo fiat. 72.16.
ἀντίσπασις, reuulsio ad contraria. 71.68.
ἀντιπαστικὸν 202.35.
Antitasis ossium quid 99.3. & 97.55.
ἄνθραξ 19.37.
Anxietas, vires resol. 188.54.
¶ ἄπαγμα solutio vnitatis in osse. 96.17.
Aperientibus vtendum nō est, nisi vacat corpore. 171.54.
Aperientium pleraque calida. 171. 60.
ἀπεψία 19.22.
ἀφέλεια quid. 61.40.
ἀφελῶς quid 61.38. & 47.
Aphrogala ventriculo imbecillo. 106.3.
Aphronitrū deterget. 128.41.
Aphronitrū vice lixiuij. 216.12 & quomodo eligendum in musculis inflatis. 13.
Aphronitrum œdemati confert. 213.28.
Apij radix, putredinem maximè vacuat 170.8.
Apij semē, flatum discutit. 130. 33. & 215. 48.
Apium deterget. 128.10.
Apium mouet vrinas. 204.45.
ἄπνοια 19.21.
Apomeli putredinem vacuat. 170. 8.
Apomelitis natura. 128.15.
ἀπονευρώσεις μυῶν. 93.32.
ἀποφλεγματισμοὶ quibus noxij 202. 40.
Apoplectos quid. 17.12.
ἀποπληξίαι. 208.44.
Apoplexia immodicam euacuationē sequi solet. 143.70.
ἀπόσπασμα in ligamēto. 53.22.
ἀπόσημα. 19.43.
ἀποσήματος consyderatio. 219. 77.
Apparēs aut sub sensum cadit, aut sub intelligentiā. 9.45.
Apparentiū duplex genus decernunt philosophi. 9.11.

Apparere

Apparere quæ dicuntur ab Empiricis. 9.3.
Appetentiæ carentiam, quę reparant. 129.78.
Aqua calida, neruis vulneratis inimicissima, & quare. 89.2.
Aqua dulcis solùm refrigerat, & humectat. 156.67.
Aquæ mulsæ facultas. 123.62.
Aquæ frigidæ potio, vide Frigidæ potio.
Aquę potio & quies, calidis naturis refrigeratio 125.54.
Aquæ temperatæ natura 107.22.
Aquæ vitia 109.73.
Aquæ vsus, neruis semper inutilis 92.2.
Aqua digerens in Lesbo, obesis & hydropicis multũ conueniens. 222.4.9
Aqua frigida, vide Frigida.
Aqua fontana, cuius sit temperici. 164.15.
Aqua frigida, actu est refrigeratiua 171.18.
Aqua intercus, immodicã euacuationẽ sequi solet. 143.69.
Aqua lixina, œdemati conueniens medicamentũ. 213.28.
Aqua marina vbi conducit. 212.71.
Aqua temperata, fotu & humectatione, carnis intemperiẽ, squalentem & siccam emendat in vlceribus curandis. 54.21. & quantum id agendum.
ἀραχνοειδὴς tunica, oculi pars & non instrumentum. 11.53.
Arbutus frutex lacti generãdo idoneus. 83.18.
Aristolochia cuius naturæ 40.73.
Aristolochia deterget. 128.37.
Aristolochia digerit. 222. 42.
Aristolochia rotunda, obesitatem nimiam curat. 222.20.
Aristolochia sarcotica. 37.42. &. 40.69.
Aristoteles demonstrat calidum, frigidum, humidum, & siccum. 4.37.
Aristoteles, de rationum natura Hippocratis interpres. 4.24.
Aristoteles dissentit ab Hippocrate de qualitatibus. 4. 48.
Aristoteles non sibi constat in principijs naturæ 173.43.
Arithmetici quid primùm discunt. 8.50.
ex Aromatis medicamẽta, abscessibus conueniũt. 120.26.
Aromatum catalogus. 105. 55.
ἀρρωστίαν quid dixere veteres. 21.43.
ἀρρωστοῦντας ægrè habentes Græci dicunt. 21.49.
Ars & artifex, quomodo sanitatis causæ. 165.55.
Ars & fortuna, quomodo sanitatis causæ. 165.51.
Ars medicinæ magna. 175.37.
Arteriæ asperę capitis vlcus ex destillatiõe, quomodo est sanatum adolescenti. 83.35.
Arterię asperę quę in collo est, vlcus curatum. 82.33.

Arteria a-

Arteria aspera quando rumpitur. 78.45.
Arteria aspera & fauces, viæ sunt expurgandis pulmoni, & pectori. 179.66.
Arteria conglutinata mulieribus & pueris, in fronte, malleolo, articulo brachij & sũmæ manus medio. 76.17
Arteriæ asperæ ministeriũ ad vitam necessarium. 118.79.
Arteriæ asperę substantia. 78 43.
Arteriæ asperæ interioris tunicæ vlcera curantur. 82.11.
Arteriæ & venæ, vteri veficæ, vel intestini exulceratæ eadem genere postulãt medicamenta. 76.68.
Arteriæ incidendæ quare vinculis intercipiendæ. 211.9.
Arteriæ profluuium quomodo sistitur. 72.52.
Arteriæ quatenus instrumenta, quibus læduntur. 28. 19.
Arteriæ ruptæ quomodo occurritur. 71.54.
Arteriæ sanguis, qualis. 76. 25.
Arteriæ veneve vulnus nequaquam suendum. 71.52.
Arteriæ vel venæ ruptio vnde procedit. 71.10.
Arteriæ, vel venarum radix quid. 72.66.
Arteria incidenda, in oculorũ fluxionibus ex calido sanguine ac vaporum pleno. 210. 54.
Arteria in cubito incisa cõglutinata. 76.43.
Arteria instrumentum, & pars est. 11.47.
Arteria magna quà expurgatur. 179.64.
Arteria magna vulnerata, glutinari fortasse non potest. 70. 67.
Arteria, pueris & mulieribus glutinata. 76.57. & quare sanatu difficilior quàm vena. 59.
Arteriarũ, & venarum, & cordis, & thoracis, & renum, & vtriusq; veficæ, cõmune est opus, cùm euacuatio fit. 118. 71.
Arteriarũ robur valẽtius glandularum. 197.26.
ex Arteria sanguis immodicè profluẽs quomodo curatur. 50. 50.
Arteria quare glutinari possit. 76. 49.
Arteria, siccioribus eget medicamentis quàm vena. 76. 63. & quare.
Arteriavulnerata, an coire possit. 76.2.
Arterijs cor virtutem suppeditat. 119.24.
Arterijs incidendis, quod vinculum comparandum. 210. 71.
ἀρθρῖτις. 19.14.
Articularis morbi pœri vnde proueniunt. 213.70.
in Articulis vulnera omnia caeothe. 66.16.

Articulorum pæri, in quo morbi genere. 226.49.
Artifices qui habentur. 1.31.
Artificis munus in curandis vlceribus. 88.15.
Artium conſtituendarum, quæ methodo traduntur, finis notio eſt principium. 14.9.
Artis cuiuſque ſcientiam quomodo habere licet. 141.57.
Artis medicæ vtilitas. 142. 13.
Artis omnis, indicationes primæ hominibus omnib⁹ præſto ſunt. 88.33.
Artium bonarum cõtemptus. 39. 59.
ἄρτος κριβανίτης, panis cribanites. 109.6.
Artomeli pro cataplaſmate phlegmones. 178.74.
Artus vincire, vbi eſt excogitatum. 202.62.
¶ Aſcarides. 224.36.
Aſcarides, in quo morbi genere. 226.48.
Aſcaridum curatio. 228.7.
Aſcitæ curatio. 220.60.
Aſcitæ conſyderatio. 220.59.
Aſelli, molli carne. 121.31.
Aſelli picrocholis idonei. 123. 74.
Aſellus ex albo iure, quibus cõuenit. 109.9.
Aſini ad lyram, prouerbium. 38. 76.
Aſini, cognitionem duplicem habent 32.15.
Aſini viã norunt, & hanc viã. 31 76.
Aſini, vnum ſpecie & vnum numero norunt. 30.75.
Aſphaltus ſolus quare vlceribꝰ vſui non eſt. 48.77.
Aſſarum valenter mouet vrinas. 204.47.
ἀσθένειαν quid dixere veteres. 21. 44.
ἀσθενοῦντας parum valentes vocant Græci. 21.49.
¶ Athanaſia quibus abſceſſibus conuenit. 220.30.
ἀθέρα. 19.34.
ἀθέρωμα. 19.33. &. 220.14.
Atheromata, in quo morbi genere. 226.47.
Atheromata poſtmodum orta non prius. 224.35.
Atheromatis curatio. 220. 22.
ἀτονία quid. 61.67.
ἀτμῶδες halituoſum. 120. 72.
Atramẽtum incruſtat cum adſtringendi facultate. 74. 17.
Atramentum ſiue chalcanthus præcipuè adſtringit. 207. 45.
Atrophiæ membrorum, quod medicamentum conueniẽs. 113. 62.
ἀτροφίαν curare, medici eſt. 221. 76.
Atrophia quid. 16.26.& 182. 56.
ex Atrophia virium lapſus in longiſſimis morbis. 188. 32.
Attenuantium vſus ex humorum qualitate obſtructioni. 151. 6.
¶ Auditorij meatꝰ ſitus & natura. 103.23.
Auditorius meatꝰ medicamenta tolerat vehementiſſima. 103. 26.
Auertere ad contraria. 66. 38.
Auerſio in contrarium. 202. 37.
Auerſio ſemper in cõtrarium. 217. 29.
Auri, æris & ferri ſubſtãtia cõſtans & ſtabilis quare. 148. 15.
Auribus cur egemus. 16.48.
Auribꝰ ex humore frigido vel flatu dolẽtibus, cataplaſma. 194. 40.
Auricularij clyſteres ἀντιχύναι quare excogitati. 81.42.
Auri ſi acetũ cum roſaceo infundas, nil offendes. 203.2.
Auris quomodo à Galeno curata. 80.44.
Auris ſicca eſt, & ideo medicamẽtis eget ſiccantibꝰ. 81.9.
Auriũ dolores ex humore frigido, aut flatu quomodo ſanantur. 194.32.
Auſtera glutinoſaque, vlceribꝰ ad cicatricẽ perducendis eligenda. 68.2.
Auſtera medicamẽta, quam habent facultatem. 44.23.
Auſterorũ vſus ſiccitatibus cõtrarius. 106.68.
Auſterum quid. 68.7.
Auxilia non ſunt infamanda, vbi ſalus deſperata. 171.1.
Auxilijs à paruis incipiendum in pulmone vitiatis. 85.52.
Auxilijs purgare quàm nihil agere, ſatius eſt. 162.23.
Auxiliorum indicatio à tẽperamento partis. 118.58
ad Auxiliorum inuentionem quæ conferunt. 143.4.
Auxilium inueniſſe, quod citra noxã magnificè profit, difficile eſt. 172.32.
Auxilium quid. 165.63.
¶ Axiomata manifeſta intelligentiæ. 12.16.
Axiomata, propoſitiões indemonſtrabiles. 8.52.

B.

Balauſtia ventriculo firmãdo. 129. 59.
Balauſtiũ adſtringit. 75.13.
Balauſtium internis vlceribus prodeſt. 68.13.
Balneorum conſyderatio. 159. 11.
Balnei vires in calido & ſicco affectu. 161.2.
Balnei quæ partes ſint, & earundẽ virtus. 159.59.
Balnei primæ partis conſyderatio. 160.37.
in Balneis febrientiũ omniũ, quot conſyderare oportet. 180. 33.
Balnei operatio. 180.59.
Balneis quando ſine periculo vtendum. 181.11.

ex Balneis, ſummariè quę procedant. 160.69. & quæ vtilia ſunt.
Balnei ſecundę partis conſyderatio. 160.59.
Balnei tertię partis conſyderatio. 160. 62.
Balneamus quos cum fiducia. 170. 52.
de Balneo, quid concluditur. 180. 24.
Balneorum aër quibus hectici lauantur, qualis eſſe debeat. 163. 14.
Balneorum domus qualis eſſe debeat in lauādis hectica laborantibus. 162.80.
Balneū à cibo, quæ afferre poteſt incommoda. 223.21.
Balneum aquæ frigidæ nō eſt miniſtrandum crudis & putreſcentibus ſuccis. 181.3.
Balneum citra horrorem febrienti quare aduerſari debet. 180.37.
Balneū crudis aduerſiſſimum. 185. 58.
Balneū diarijs febribus. 126. 28.
Balneum euacuat obſtruentia citra calfactionem. 171.68.
Balneum febrientibus podagricis, vel arthriticis, quæ cōmoda affert. 180.45.
Balneum formidandum in febribus quas vel phlegmone, vel putreſcentes ſucci accendunt. 162.51.
Balneum frequens, plethoram curat. 199.64.
Balneum ingreſſis & non horrentibus, quæ ſuccedunt. 160. 37.
Balneum non conuenit febricitantibus ex putreſcente humore, niſi purgatis. 179.11.
Balneum, ad oculorū grauiſſimos dolores ſanandos, idoneum eſt. 39.27. &. 44.
Balneum optimum, extenuatis. 223.18.
Balneum, plethorico huic ſufficit. 65.59.
poſt Balneum quæ adhibētur. 128. 49.
Balneum quale obeſis curandis. 223.47.
Balneum quando ægrotantibus datur. 160.7.
Balneum quando dandum eſt ijs, qui febricitant ex obſtructione. 128.23.
Balneum quando prodeſt oculis. 209.76.
Balneum quare in crudorum copia miniſtrari non debet. 180. 41.
Balneū quare nullo viſcere imbecillo adminiſtrari debet. 180. 40.
Balneum quibus prodeſt loco frigidæ exhibendæ. 170. 70.
Balneum quod febrientib⁹ ex meatuum ſtipatione. 120. 75.
Balneū refrigerat per ſe & ex accidenti, & quare. 159.44.
Baſi debili quod ſuperſtruitur, infirmum. 174.40.

Bdelliū

¶ Bdellium vtrūque molliendo digerit. 213.80.
¶ Betæ exigui nutrimenti. 123. 15.
¶ Bidendū ilico poſt cœnam non eſt ijs qui ſicca ſunt intemperie. 111.13.
Bibere noctu, quibus haud cōſulendum. 111.59.
Bibunt alij calidum, alij frigidum. 111.46.
Bilioſi febrientes cum momē tanei mēbri phlegmone moriuntur. 155.49.
Bilioſis, aduerſiſſima inedia. 154. 28.
Bilioſi ex longiore inedia, acutiſſimis corripiuntur febribus. 122.37.
Bilioſi febrientis exemplum. 151. 29.
Bilioſi nutriendi & in ipſa acceſſione, & ante ipſam. 152. 75.
Bilioſus, vide Calidus & ſicc⁹.
Bilis amara, quando inſenſibiliter exhalat. 211.71.
Bilis atra, humor acidus. 217. 60.
Bilis atra in ventriculū à ſplene mittitur. 178.59.
Bilis atra, vide etiam Melancholicus humor.
Bilis flauæ vacuatio facilis. 125. 51.
Bilis nigra, bifariam nūcupatur. 217. 70. & duplex exiſtit. 72.
Bilis nigræ natura. 217.53.
Bilis nigræ vacuatio difficilis. 225.53.
βιωτικῶς quid. 61.44.
¶ Blityri. 33.28.
¶ Bouem omnem, vnius eiuſdémque participatione bouem appellari. 29.59.
¶ Brachio in fractura oſſis, qualis repoſitionis figura. 98. 76.
Brachio phlegmone laborante, non eſt cur huius robori conſulas. 206.7.
Braſſicæ exigui nutrimenti. 123. 15.
βουβῶνες. 43.56.
¶ ex Bubone febricitātes, quo pacto ſibi conſulunt. 130. 78.
Bubones qui vocantur. 197. 35.
Bubulam carnem ſunt qui concoquant facilè. 111.65.
Buccarum tenuis pars non reunitur. 36.80.

C

Achexia quid. 16. 29.
Cacochymia quid. 16.28. &. 199. 63.
Cacochymia quibus curatur. 199. 68.
Cacochymia vlceribus incommodare poteſt. 58.40.
Cacoēthe, vitium reddit magnum. 66.5.
ex Cadmia medicamētum, cicatricem inducit. 80.13.
Cadmia, ſarcotica. 40.70.
Cadmia vino elota, & ſicca vl-

 cera

cera glandis & sedis percurrat. 87.4.
ex Calamintha cretica medicamentum quibus absessibus. 220.32.
Calamintha in mulsa decocta, medicamentum detergens. 128.8.
Calaminthe vehementer aperit. 207.2.
Calculi in renibus generatio vnde 223.27.& quare omnibus non contingat.
Calculi quomodo generantur in renibus. 213.74.
Calculi tum renum, tum vesicæ, in quo morb. genere. 226. 50.
Calculus vesicæ, ablationē sui indicat. 220.46.
Calculi vitio qui vexantur. 205. 37.
Calfacientia & humectantia pus mouent. 64.14.
Calfacientia & refrigerantia violenter, dolorem in parte sensili faciunt. 191.35.
Calfactoria vacuāt causam doloris ex animalium medicamentorúmve noxa. 200.71.
Calidæ & humidæ naturę, diarijs omnibus promptissimè corripiantur. 131.71
Calidæ & humidæ naturæ, famem, sitimque magis ferūt, quàm calidæ & siccæ. 131.75.
Calidæ & siccæ intemperantiæ signa. 122.55.
Calida & sicca intemperies facilè cognoscitur. 154.19. & ex quibus. 22.
Calida & sicca temperamenta quæ vocantur. 154.30.
Calida immodicè, vlceribus vsui non sunt. 48.77.
in Calida natura refrigeratio, aquæ potio, quies. 122.67.
Calidarum partium siccitas, consummatè sanari non potest. 162.13.
Calidi & humidi minus diatrito lædunt quàm picrocholi, modò liberè transpirent. 131.76.
Calidi & humidi quomodo fiunt. 131.20.
Calidi & humidi, stipata cute, febrem effugere nō possunt. 131. 57.
Calidi & humidi temperamēti notæ. 131.49.& quibus obnoxium.
Calidi & humidi tales quales hirci. 131.54.
Calidi & sicci ad febres oppor tunissimi. 132.30.
Calidi & sicci cibādi cùm incipit accessio, & cùm inuasura est. 155.44.
Calidi & sicci descriptio, & quibus regi debeat. 121.34.
Calidi & sicci febrientes, non possunt esse viribus bene valentibus. 155.48.
Calidi & sicci in accessione ipsi, & ante ipsam nutriendi. 152. 75.
Calidi & sicci quomodo fiunt ex alio temperamento. 132. 6.

Calidi & sicci si cutis stipetur, promptè febriunt. 124.18.
Calidiora si calido morbo ægrotant, exigua, breuíque refrigeratione egent. 118. 48.
Calidiora si frigore laborent, liberalius & diutius calfieri postulant. 118.39.
Calidis ac siccis naturis, aduersissima inedia. 154.28.
Calidis, & humidis balneum quatenus conuenit. 131.78.
Calidis, & siccis, cruditas pessima. 128.69.
Calidis & siccis temperamentis, ieiunium aduersissimum. 122. 30.
Calidis naturis refrigeratio, aquæ potio & quies. 125. 54.
Caliditas & frigiditas facillimè alterantur. 106.42.& quare.
Caliditatis cū humiditate ventriculi sanatio. 115.7.
Calidorum & humidorū substantia celerrimè in ambientem dissipatur. 148.17.
Calidum, frigidum, siccum, humidum Aristoteles demonstrat. 4.37.
Calidum, frigidum, siccum, humidum primus Hippocrates inuexit. 4.36.
Calidus & siccus cibat° in horrore. 153.61.
Calidus & siccus ex causis calidis & siccis febrem hecticam incursurus, quomodo tractandus. 156.13.
Calidus & siccus in prima febris accessione frigidam bibit, & leuatus est. 155.1.
Calopodio vno omnes calcea re. 147.30.
Calor cordis, quibus seruatur. 169. 35.
Calor digerendus. 178.69.
Calore proprio dum regitur quicquam, id sanum est ac viuit. 169.29.
Calor, frig°, humiditas, ac siccitas, qualitates actiuæ. 42. 49.
Caloris qualitas, & pulsus, & vrina, putredinem monstrāt 154. 22.
Calor moderatus humores liquat, & vias dilatat. 180.53.
Calor præter naturam. 169. 40.
Calor simplicis rei nomen est 34. 59.
Calor ventris immodicus, febrem auget. 129.4.
Caluariæ fracturarū manualis tractatio. 102.15.
Caluariæ fracturarum modi varij. 101.4.
Caluaria forata, quænam sit præcipua omniū ratio. 103. 3.
in Caluitie, amissio particulæ vtilis. 226.53.
Caluities vnde oritur. 226.69
Caluus, nomen defectus capillorum in capite. 33.49.
Calx elota neruo per directū diuiso. 91.15.

Calx elota, nudato neruo .91. 22.
Calx lota, neruo vulnerato. 89. 45.
Calx miscetur medicamentis, erisypelatum 212.76.
Calx nõn extincta incrustat sine adstringendi facultate. 74. 18.
καμαρώσεις 101.78.
Canales excrementorum ἐχετοὶ περιττωμάτων pudẽda & sedes 74.12.
Cancer. 19.31.&.57.
Cancer à mordentibus irritatur. 218.61.
Cancer exulceratus, cuius generis. 224.60.
Cancri consyderatio. 218.23. & eius curatio. 26.
in Cancro per chirurgiam sanando, quid agendum. 218. 72.
Cancro, quod medicamentum 218. 48.
Cancrum crassissimus excitat humor. 224.65.
Canem omnẽ vnius eiusdémque participatione canẽ appellari. 29.59.
Canis cicuris natura. 29.79.
Canis marini natura. 29.80.
Canibus marinis cum alia canum natura tãtùm nominis conuenientia est. 29.70.
Canibus terrestrib⁹ multa insunt diuersa à canibus marinis. 29.77.
Capillis tunsis vel abrasis, fiũt capiti infusiones. 209.27.
Capite inflammato, quare artus vinciuntur. 202.63.
Capiti laborãtium, qua parte applicantur infusiones. 209. 16.
Capitis per suturas comparatio. 209.11.
Capitis vitium quare graue. 66. 7.
Capitis vitium si ex intemperantiarũ genere, quid agendum. 210.31.
Cappari, & absynthio, & oxymelite fit cataplasma lieni idoneum. 179.5.
Cappari ex oxymelite, calculosis exhibetur. 223.34.
Capparis cortex, lieni medicamentum est. 206.17.
Capparis ex oxymelite, iocineri & lieni scirrhosis confert. 206.21.
Carbũculi descriptio. 218.78.
Carbunculi per Asiam populantes. 219.6.
Carbũculo posita remedia modicè reprimendo digerunt. 219. 28.
in Carbunculo non est auertẽda fluxio, & quare 219.25.
Carbunculis afflicti, necessariò febricitant. 219.13. & quomodo incipienda curatio. 16.
Carbunculos scarificare post sanguinis missionem, alienũ non est. 219.44.
Carbunculus refrigerãtia desyderat. 219.23.
καρδιαλγία. 19.25.

Carnem

Carnem subiectam in vlcere quomodo habere oporteat vt glutinatio fiat, & cauitas carne impleatur. 53.72.
ex Carne quo pacto fit cutis. 45. 48.
Carni generandæ quæ necessaria. 101.25.
Carnis generãdæ materia, sanguis bonus. 40.3. & author natura. 4.
Carnis generatio naturæ est opus. 101.21.
ex Carnis generatione in vlcere, duplex prouenit excremẽtum. 40.27.
Carnis generatio vnde. 50.22
Carnis intemperies, squalens, & sicca, quo pacto corrigatur. 54.20.
Carnis productio in vlcere fieri nõ potest, nisi subiecta caro pro naturali modo se habeat. 48.50.
Carnis productorium medicamentum. vide Sarcoticum.
Carnis supercrescentis in vlcere consyderatio. 46.11.
Carnium sale siccatarũ κρεῶν ταριχηρῶν, nulla liquatio. 164. 77.
Carnosarum partiũ custodia. 167. 2.
Caro calidior in vlceribus, refrigeranda. 54.33.
Caro eadẽ specie cum ea quæ perijt, gigni potest. 45.32.
Caro humidior in vlceribus quomodo corrigenda 54. 28. & quibus.
Caro in vlceribus, quibus cognosci potest, vel calidior, vel humidior. 54.35.
Caro mollis. 43.39.
Caro multiplex. 164.38. & quæ tantùm caro dicitur. 41.
Caro non magno negocio reparatur. 226.34.
Caro plurimi nutrimenti. 123. 19.
Caro supercrescẽs, quibus detrahitur. 46.27.
Caro supercrescens, quibus tollatur. 70.2.
Caro vlceris intemperata suo corrigenda contrario. 70. 15.
ex Castoreo & papaueris succo medicamentum, auribus infunditur. 194.36.
Castoreo quando vtimur. 179 52. & eius virtus. 57.
Castoreũ lethargicis & phreniticis competit. 208.56.
Castoreum quando per clysterem infunditur. 194.26.
κάταγμα. 19.46.&.53.20. & 96.16.
Cataplasma auribus ex humore frigido vel flatu dolentibus. 194.40.
Cataplasma digerens aut concoquens calidam aliquando intemperiem ex accidẽti sanat. 159.53.
Cataplasma ex oxymelite & fabacea farina, neruo contuso salutare. 92.48

Cataplasma lie-

Cataplasma lieni maximè cõueniens. 179.5.
Cataplasma modicè reprimendo digerens. 219.29
Cataplasma præcordijs appositum, quæ incommoda afferat. 176.40.
Cataplasma ꝓ iocinoris phlegmone. 178.11.
Cataplasma ex hordei farina, pus mouent. 64.8.
Cataplasmata relaxantia, neruis vulneratis inutilia. 92.3.
Cataplasmatis circa præcordia vtendum. 185.17.
Cataplasmatis relaxantibus quando vtendum. 179.12.
Cataplasmatum relaxantium cum balneis collatio. 180. 26.
Catelli pingues, vẽtriculo ficco & frigido quomodo applicantur. 113.71.
Catheteris vsus quando. 68. 58.
Caua, qua ex causa & per quã carne implentur. 53.73.
Cauillatiões homonymia parit. 11.15.
Cauitas ex amissa substantia contrahitur. 37.24.
Cauitas præter naturam impleri postulat. 38.66.
Cauitas vlceris impleri non potest, nisi subiecta caro pro naturali modo se habeat. 48.50.
Cauitas vlceris in carne siccari postulat, & abstergeri, nõ distringi. 44.65.
in Cauitate vlcerum, natura corporis æstimanda. 44. 67.
Cauo vlceri quid applicandũ. 45. 5.
Causæ ex permanentium numero. 20.78.
Causæ externæ aliquæ ad noscendos affectus conferunt. 56. 24.
Causæ externæ cognitio, ad quid tantùm vtilis. 55.67.
Causæ febrium putridarũ continuarum. 173.73.
Causæ internæ quot sint, requirendum. 20.3.
Causæ morbificæ, aliæ internæ, aliæ externæ: hæ scilicet primitiuæ, illæ antecedentes 15. 59.
Causæ, morbi, symptomata, tres in corpore affectus præter naturam. 20.31.
Causæ morborum quæ. 21. 22.
Causæ putredinem excitantis sanatio. 169.60.
Causæ quæ affectus creãt, sunt noscendę ad medendi artem incipiendam. 15.22.
Causæ simul & symptomata febrium continuarum putridarum. 173.75.
Causa effectrix si adhuc manet, ab hac curatio inchoanda est. 58.26.
Causa externa, nullam præstat curationis indicationẽ. 56. 61.
Causam externam ceu partem totius concursus dogmatici querunt. 55.74.
Causam externam interim sumunt Empirici in obseruatione curationis. 55.68.
Causa morbi quid. 19.7.
Causa præcedit morbum. 21. 32.
Causa primitiua nullam curationem indicat. 55.41.
in Causarum complexu, à missione sanguinis incipiendũ. 168. 8.
Causarum externarum nulla ad curationis indicationem conducit. 56.35.
Cauteria quæ vacuant. 200. 76.
Cauterijs ignitis quando est opus. 74.5.
Centaurium digerit. 222. 43.
Centaurium minus in iocineris phlegmonę. 204.62.
Centaurium minus, obesitatẽ nimiam curat. 222.21.
Centaurus nomen rei non respondentis voci. 33.30.
κεφαλαλγία. 19.15.
Cephalica medicamenta, quibus conueniunt, & vnde componantur. 101.16.
Cephalica medicamenta vlceribus inrestinorum. 77.3.
Cephalicon medicamentum. 37.60. & huius componendi ratio. 61.
Cera vti, quando timor est. 38. 32.
Cera cum oleo & ęruginę tem perata sarcotica 38.50.
Cera, in quibus medicamentis elota sit. 91.32.
Cera optima quæ. 158.25.
Cerata ex aqua frigida refrigerant. 212.65.
Cerata stomachica. 129.48.
Cerati humectantis & refrigerantis formula. 158.26.
Cerati stomachici compositio. 129.52.
Ceratum ex simplici rosaceo cum aqua, priapismo conueniens. 216.77.
Ceratum ex thapsia quibus cõuenit. 84.44. &, 85.20.
Ceratum humidum quibus apponitur. 98.62.
Ceratum melinum, ventriculo æstuanti. 129.57.
Ceratum rosaceum erisypelati prodest. 212.76.
Ceratum rosaceum in dysentericis. 182.40.
Cerebri membranarum phlegmonis applicatur cucurbita quando. 179.35.
Cerebri opus quatenus necessarium sit. 118.74.
Cerebri robur quatenus seruãdum in ęgrotantibus. 119.9.
Cerebro fluxionem transmittẽte oculis, epithematis corrigitur. 210.40.
Cerebrum neruis suppeditat virtutem. 119.24.
Cerebrum quà expurgatur. 119.31.& 179.66.
Cerębrum quibus expurgatur. 179. 81.

Cerebrum ſuillum, quibus cõfert. 190.19.
Ceria in quo morbi genere. 226. 48.
Ceria quid. 224.36.
Ceruina medulla, molliendo digerit. 213.77.
Ceruſſa ſiccar, adſtringitque modicè. 45.13.
Ceruſſa vlceribus prodeſt. 67. 78.
¶ Χαλασικὰ quę. 69.8.& 200. 32.
Χαλασικὴ, quæ medendi ratio. 67. 52.
Χαλάζιον quomodo curatur, & quid. 227.53.
Chalcanthus pręcipuè adſtringit. 207.45.
ex Chamæmelo medicamentum, priapiſmo conueniens. 217. 2.
Chamæmelum tepidi caloris. 178. 71.
ex Chalcitide medicamentum quibus conuenit, & quo malo. 78. 11.
Chalcitides ſiccat. 45.70
Chalcitis incruſtat cũ adſtringendi facultate. 74. 16.
Chalcitis pręcipuè adſtringit. 207. 46.
Chalcitis ſi applicetur carni humidę, potius carnẽ demit, quàm cicatricẽ inducat. 46. 34. & quando cicatricem inducit. 36.
ex Charta cõbuſta medicamẽtum, quæ ſanat vlcera. 86. 75.
Chironia. 224.68.
Chironium. 19.57.
Χειρουργία, quid. 102.16.
Χοινικίδας quas vocant terebellas. 101.54.
Χολέραι. 19.27.
Choleræ nonnullis certo tempore redundantiam corporis omnem educunt. 116.17.
¶ Cibandi febrientis conſilia, à duobus pendent. 155. 35.
Cibandi ratio in conſentientibus & diſſentientibus indicationibus. 133.53.
Cibandi ſæpius qui. 110.75.
Cibandi ſunt nõnulli cùm acceſſio & incipit, & inuaſura eſt. 155.43.
Cibandi tempus in continuis putridis. 168.30.
Cibandi tempus in febribus. 155. 23.
Cibandum ante acceſſiones ipſas. 152.73.
Cibandũ nõ eſt, vbi phlegmone membra quædã obſidet, & quæ. 155.60.
Cibari quoſdam in acceſſione ipſa deberi. 152.51.
Cibati qui non ſunt ante ſeptimum diem, & qui cibati ſunt 155. 27.
Cibi abſtinentia ex accidenti vacuat. 216.63.
Cibi alijs alij in conſuetudine ſunt. 111.39.
Cibis alijs alij rectè aut nõ rectè ſe habent. 111.66.
Cibi bilioſorum qui. 223.26.

Cibi glu-

Cibi glutinoſi & craſſi, trãſpirationem morãtur. 124.40.
Cibi longiſſimam abſtinentiã qui ferunt. 185.26.
Cibi parcitas huic plethorico ſufficit. 65.58.
Cibi qui conueniant calidis & ſiccis. 123.9.
Cibi quales exhibendi ventriculo calido & ſicco. 114.8.
Cibi ventriculo humido idonei. 115.29.
Cibi ventrem liquãtes aluum fluxilem reddunt. 179.68.
Ciborum & potuum nõ leuis cura habenda ad virium robur. 189.1.
Ciborum concoctio improſpera, febrem intendit, ac ſucci vitio exacerbat. 177.20.
Ciborum cruditas ſectionem venæ impedit. 140.69.
Cibus hectica laborantium. 163. 39.
Cibus quando bono eſt febrientibus, & quando malo. 155. 16.
Cibus quando dãdus in febribus intermittẽtibus. 181.16.
Cicatricem inducenti, quod propoſitum. 45.67.
ad Cicatricem perducentia, quæ. 68.2.
Cicatrices nimium eminẽtes, quomodo curandę. 220.78.
Cicatricis ductio quomodo differt à glutinatiõe. 45.58.
Cicatrix, cutis nõ eſt. 224.18.
Cicatrix vlceri induci non poteſt, niſi ſubiecta caro pro naturali modo ſe habeat. 48. 51.
Cicuta quare in vlceribus fugienda. 48.75.
Circuncidere prõptũ, ſed medicamẽtis ſanare artis eget. 58. 49.
¶ Clyſter ad ieiunũ vſq; aſcendere non poteſt. 206.43.
Clyſter cũ aqua mulſa & oleo. 170. 11.
Clyſter ex accidenti calidam intemperiem ſanat. 159.52.
Clyſter inſtrumentum inteſtinis craſſis idoneum. 74.72.
Clyſter inteſtinorum inſtrumentum. 76.72.
Clyſter non in ſedem immittitur abſque indicatione figuræ vel poſituræ. 68.54.
Clyſter quis, iocinore phlemone laborante. 204.57.
¶ Cnicus aluum ſoluit. 207. 56.
Cnicus cibis admiſtus, per ventrem vacuat cauam iocinoris. 204.49.
¶ poſt Cœnam non eſſe ilico bibendũ ijs qui ſicca ſunt intemperie. 111.13. & quare. 14.
Coi medici 2.16.
Coindicantia morbi quę. 205. 53.
Coitionis vlceris cauſa. 43.45.
Cole inflammato, non ſunt prouocandę vrinæ. 200.10.
Coles, cauernoſus, neruoſus. 216. 40.
Colicus dolor in quadragenario ex vitioſis humoribus

quomodo

quomodo curatus. 192.2.
Colicus quidam agreſtis, allio ſanatus. 193.79.
Colicus ſcammoniæ ſucco purgatus, & tandē vexatus, quomodo curatus. 192.25.
κολίβωμα 19.47.
Colli vulneribus quod medicamentū conueniens. 73.55.
Collo inflammato, quare artus vinciuntur. 202.62.
Collyria ex opio, vehementiſſimos oculorum dolores remittunt. 194.45.
Collyria vocata διὰ σμύρνα, puri oculorum digerendo commoda. 227.72.
Collyrium ex cinnamomo. 194. 59.
Colocyntha ſiue cucurbita vſta, quæ ſanat vlcera. 86.78.
Colocynthis in iocineris phlegmone. 204.62.
Colo incidunt febres hecticæ, & maraſmus. 157.48.
Colon affectum ex potione frigidæ. 140.11.
Color corporis, vitioſus affectus 20.38.
Colores, ſunt tumorum præter naturam notæ. 217.40.
Color malus, ſymptoma. 21.33
Columbæ iuuenes picrocholis conueniunt. 124.1.
Columella aliquando tota exciditur. 220.65.
in Columellæ vitio, quid primùm agimus. 221.22.
Columellam excidendam, quando eſt procurandum. 220. 76.
κῶμα. 19.23.
Commiſſa bifariam ſimul manent. 43.34.
Compoſita, compoſitam habēt indicationem. 144.67.
Compoſitis ſimplicia priora. 35. 8.
quæ Concreſcunt, mollia naturaliter eſſe oportet. 43.38.
Conſtitutio ad actionem, cauſæ vicem præſtat. 16.58.
Conſtitutionem actionis gratia deſyderamus. 16.57.
Cōſtrictionis curatio. 169.65.
ad Conſueta quiſque reducendus. 111.49.
Conſuetis ſemper gaudent naturæ. 133.25.
à Conſuetudine, maxima indicatio. 167.11.
Conſuetudinē indicare, victus medicamentorúmque inuentionem & in morbis & in cōualeſcentibus. 111.52.
Conſuetudo, cùm ęgrotant homines, ſemper ſimilia indicat. 134.17.
Conſuetudo & ætas, rationem habent naturæ. 133.46.
Cōſuetudo, & morbi facilis toleratio, cibandum infirmum in putridis continuis demōſtrat. 168.35.
Cōſuetudo multū valet in cognoſcēdis tēperamētis. 147. 38. ad inuētionē remediorū 44. & ad ſanitatē tuendam.
Conſuetudo rationem habet curatricis indicatiōis. 148.6

Conſuetudo quam

Conſuetudo quam præfert indicationem. 133.33.
Conſuetudo, ſingulorum corporum naturam oſtendit. 147 54
Conſuetudo ſimilem victū poſtulat. 133.46.
in Continente febre, cibandi tempus. 181.30.
Continentium febrium rationes variæ. 138.57.
Continētium febrium, pulſus qualis. 137.3.
Continentiū febrium tres modi. 136.43.
Continuam quando putredo facit, & quando non. 139.5.
Continuitas ſoluta, partibus animalis omnibus incidit, quāq̄ nō vno nomine. 53.17.
Continuitas ſoluta, vnū morborum genus. 53.16.
Continuitatem diuidēs, cuius naturę. 191.50.
Continuitatē quæ ſoluūt. 191. 40.
Continuitatis ſolutio, quibus accidit partibus, & quàm varię indicationes. 70.46.
Cōtraria cōtrarijs curari. 120. 53.
Contraria contrarijs propellenda. 105.5.
Contraria contrarijs quare curanda. 55.7.
Contraria contrariorum eſſe remedia ſemper verum. 125. 75. & 172.37.
Contraria contrariorum eſſe remedia, de quibus propriè dicitur. 172. 79.
Contraria contrariorum remedia. 171.14.
Contraria dicantur ab indicatiōib⁹, quę ex ijs, quę præter naturā ſunt, ſumūtur. 70.36
Cōtraria quę ſūt. 12.43. &. 173 15. & quomodo diſcernūtur.
Contraria quædam tota ſubſtantia, & quædā qualitatib⁹ 200.55. & quorum eſt methodus aliqua. 57.
Contraria quo pacto inueniātur. 173.20.
Contrarietas, curandi vna indicatio communis. 165.40.
Contrarietas generalis, medicatoria curatio. 146.55.
Contrarietas, in quibus prædicamentis ſecundum Galenū & Hippocratem. 173.33.
Contrarietas ſecundum Ariſtotelem. 173.36.
Contrarietatis menſuram definientia quæ. 165. 43.
Contrarijs pugnandum æquis numeris. 49.75.
Cōtrariorum indicatiua, præter naturā ſūt. 49.27. quę ſecūdū naturā, ſimilia ſunt. 26.
Contrarium ex ipſa rerū natura inueniendum. 173.13.
Contundentia quæ ſint. 71.9.
Contuſio vnde fit. 191.59.
Cōualeſcentes ex diutino morbo, quibus febricitent. 153.5.
Cōualeſcētiū victꝰ ratio. 111.33.
Cōuulſio ex immodica & intēpeſtiua potiōe frigidę. 140.16
cōuulſio ex ſiccitate nimia cruciat, &

ciat, & curatu pdifficilis, vel incurabilis si febris occasione contracta. 195.32. & phrenitidi succedit. 38
Conuulsiones & deliria, neruo puncto. 50.55. & quid agendum.
Conuulsio quæ musculi capite puncto superuenit, quomodo curatur. 50.47.
Conuulsio quorum neruorum accidit vulneri. 91.51.
Cõuulsio vnde. 195. 40. & quę curabilis. 44. & quę incurabilis. 45.
Copulę insensiles 215.22.
Copulæ scirrhosæ quomodo curantur. 214.18.
Copulæ, vide Syndesmi.
Cor arterijs virtutem suppeditat. 119.24.
Cordi cibis robur conciliandum. 179.19.
Cordis actionem lædi quibus. 28. 7.
Cordis ariditas breui mortem affert. 112.11.
Cordis calor quibus seruatur. 169. 34.
Cordis citra intemperiem nec marasmus, nec hectica, nec reliquarum vlla febrium esse potest. 157.74.
Cordis & venarum & arteriarum & thoracis & renum & vtriusque vesicæ, commune est opus, cùm euacuatio fit. 118. 71.
Cordis facultas quæ laxatur & contrahitur. 28.5.
Cordi siccato, succurritur aëre inspirato. 157.37
Cordis officij dignitas maxima. 119.7.
Cerebri membranis vulneratis, quod medicamentum cõueniens. 73.54.
Coriandrũ cum polenta, quãdo salubre erisypelatum medicamentum. 212.73.
Cornea tunica oculi, pars est, non instrumentum. 11.51.
Cornua quædam, cucurbitularum vice. 200.73.
Corpora vbi vis purgare, ea fluida facere oportet. 179. 59.
Corpore immodicè raro, spiritum substantia facilè digeritur. 188. 76.
Corporis medij prouidentia quando bona, & quando mala. 176.52.
Corporum naturæ variæ ad promptè vel non promptè dissipari. 148.20.
Corpus carne implere vbi studemus, quid agimus. 108.60
Corpus conspirabile, & confluxile. 4.44.
Corpus & actio tota natura dissident. 14.46.
Corpus exile reddit calidior sicciórque temperies. 222.3.
Corpus in maximam corpulentiam deuentum, à medico curatur. 221.72.
Corpus nosse ad medendi artẽ incipiendam oporter. 15. 46.

Corpus totum purgandum, si ex toto corpore humor defluit. 65. 7.
Corpus totum purum ab excrementis reddendum, quàm vlla pars valẽtibus remedijs subijcienda. 62.20.
Corpus vbi medicamento purgante semel vacuatum est, mox salubri victu reficiendum. 59.50
Corpus vnde sentit. 22.39.
Corruptelę, genituræque, quatuor causæ. 42.61.
Corruptum omne auferendũ. 144. 20.
Cotonea adstringunt. 75.26. & 204.15.
ex Cotoneis medicamentum duplex, & quibus confert. 130. 1.
Ceparum medicamentum, dysentericis violentum. 182. 76.
¶ in Cranij diploë quid agendum. 101.10.
in Cranij fracturis ad cerebri vsque membranas quid agẽdum. 101.29
Cranium quo loco tenuissimũ & rarissimum. 209.23.
Crassa obstruere solẽt. 223.23
Crassitudinis curatio. 169.66
Crassitudo ex opposito habet tenuitatem. 174.9.
Crassitudo humoris, quid indicat. 174.2.
Crassus humor quodammodo iam melãcholicus magis minúsve est. 197.4.
è Croco medicamẽta mediocriter adstringunt. 224.1.
Crocon medicamentum vlceribus intestinorum. 77.2.
Crocus adstringit. 75.18.
Crudi succi nutrire nequeunt, prius quàm coquantur. 189. 31.
Cruditas acida rarò picrocholis accidit. 130.47.
Cruditas, calidis & siccis pessima. 128.69.
Cruditas, ciborum sectionem venæ impedit. 140.69.
Cruditas nidorosa & fumosa, calidis & siccis sæpius incidit, & magis lædit. 128. 75. & quando minus noxia. 75.
Cruditas si est & ea corruptio, vt succi coqui nequeant, desperata salus. 185.29.
Cruditas succorum, & stomachi offensio, sanguinis impedit missionem. 184.20.
Cruditas vẽtris, sanguinis missionem dehortatur. 174.64
ex Cruditate febricitantibus, quomodo mederi conuenit. 130. 5.
Cruditate febricitantes si venter omnino adstringitur, quomodo tractandi. 130.6.
ex Cruditate febriẽtibus cum stomachi offensione, si syncope iam premit, quid agendum. 185.74
ex Cruditate febrientes, longissimam cibi ferunt inediam. 185.26.

Cruditate in primis venis ne lauato. 180.36.
Cruditatis signum in vrinis. 127. 36.
Cruditatum quas febris sequitur, consyderatio. 130.68.
Crudos habentes succos, caueant in frigido solio diuti⁹ immorari. 181.3.
Crudorum humorum affectus quónam pacto exitialis. 189 24.
Crura phlegmone occupante, nō esse ambulandum, neque exercendum. 199.79.
Cruribus cur egemus. 16.48
Cruribus fractis, quæ suppo-nuntur organa. 100.35
Cruribus fractis, subiecti instrumenti consyderatio. 100 43.
Crurum actio, incessus. 11.20.
Crustæ casu, sanguinis profusio multis 73.78.
Crustę generatio vnde. 73.71.
Crusta, vide Eschara.
ad Crustas detrahendas vbi hæmorrhagię periculum imminet, non est properandū. 74.25. nisi in quibus candēs ferrum est appositum.
Crustificis medicamētis quādo est opus. 74.5. ἐσχαρωτικοῖς.
Crystallinus humor, pars similaris. 11.61.
Crystallinus humor, primum visionis instrumentum. 11. 72.
Crystallinus humor, visus instrumentum. 27.46.
¶ In Cubito ἐν ἀγκῶνι arteria incisa conglutinata. 76.43.
Cubito phlegmone laborante, non est cur huius robori consulas. 206.7.
Cucurbitula adhibetur pulmoni phlegmone laborāti post purgationem. 179.31.
Cucurbitæ mammis appositę, menses retinent. 207.26.
Cucurbitæ lethargicis competunt, & phreniticis. 208.54.
Cucurbitæ sylvestris radix digerit. 222.41
Cucurbitæ vsus ruptis non inutilis. 69.16
Cucurbita magna sub mammis defigenda, si menses, κατάμηνια confertim eruperint 71 78.
Cucurbita nō est applicanda, nisi corpore purgato. 207. 36.
Cucurbita quando applicatur phlegmonis membranarum cerebri. 179.35.
Cucurbitula quare inuenta. 207.16. & quando ea vtendum sit. 19.
Cucurbitarum vsus. 207.25.
Cucurbitæ στόμαι præcordijs appositæ, retinent sanguinem è naribus erumpentem. 72. 1.
Cucurbita ventri affixa, flatus discutit. 215.49. & vbi applicari debeat 51.
Cucurbitulæ trahunt citra cal factionem. 200.72.

Cucurbitula flatibus discutiēdis accommoda. 194.64.
Cumini semen, flatus discutit. 130.33.& 215.48.
Curæ picrocholorum quomodo sanantur. 124.76.
Curæ vires resoluunt. 188.54.
Curare quid. 57.5.
Curandi rationes optimæ in his quæ amouentur, tripliciter iudicantur. 221.3.
Curandi tutò ea quæ amouenda sunt, tria propria sunt. 221. 5.
Curandi vna indicatio communis, contrarietas. 165.39.
Curandorum ordo quæ præstabat. 117.57.
Curatio, affectio & signū deinceps se habent. 63.16.
Curationem indicantia prima tria. 145.57.
Curationem dupliciter dici. 166. 47.
in Curatione quæ consyderanda. 146.67.
Curatio in omnibus ab effectrice causa est inchoanda, si adhuc manet. 58.26
Curatio prima. 27.1.
Curatio propria cuiusque hominis. 47.25.
Curatio dignotionem prænotionémque sequitur. 156.24.
Curatio quorum propriè dicatur. 166.49.
Curatio rei præsentis est. 55. 61.
Curationis indicatio, ab effectu initium habet. 55.43.
Curationis indicatio, à causa præsente. 56.63.
Curationis indicatio à tempore non sumitur. 58.3.
Curationis ordo semper obseruandus. 178.62.
Curationis rationes compositæ quatuor. 24.26.
Curationis prima indicatio. 166. 19.
Curationis rationes simplices quatuor. 24.23.
Curatur homo quisque non communis. 47.41.
Curaturus affectum, æstimare debet an causa effectrix iam desijt, an adhuc maneat. 60. 72.
ex Cupressi sphærulis medicamētum stomaticum. 81.30.
Cute acu stilóve diuisa, quid curandum. 88.8.
Cutem quæ stipant. 124.19.
Cutim quæ cogunt & coarctant. 158.4.
Cutis, carne tum siccior tum densior. 45.53.
Cutis duplex. 43.4.&.212.20.
Cutis occlusæ signa. 127.71.
Cutis quo pacto fit ex carne. 45. 48.
Cutis si acu punctа, quid agendum. 87.68. quæ item consyderanda. 73.
Cutis talis omnino qualis quę perijt, prorsus restitui nō potest 45.33.
¶ Κυκλίσκοι instrumēta. 101.1.
Cynosbati germina adstringunt. 75.22.

Cyperi radix, pro iocineris phlegmone. 204.12.
Cytini punicorum internis vlceribus prosunt. 68.13.
Cytisus lacti generando idoneus. 83.19.

D

Deceptionis fugiendæ caput est definitè loqui. 51. 68.
Decoctum austeræ herbæ carnem lauandorum vlcerum humidiorem corrigit. 54.31.
Defectum nutrimenta sanant. 173. 53.
Deligationes vulnerum in artubus ἐν τοῖς κώλοις quomodo fiunt. 73.62.
Deligatio vlceris à qua parte inchoanda. 54.63.
Deligatura ossis fracti. 97. 72. & qualis esse debet. 74.
Deligatura ossium quoto die soluenda. 99.31.
Deliria & conuulsiones, neruo puncto 50.55. & quid agẽdum.
Deliria, immodicam euacuationem sequi solent. 143. 70
Deliriũ indicat respiratio magna & rara. 157.65.
Delirium, res simplex. 34.73.
Dementia vnde. 208.23.
Demonstrari nihil posse, nisi principijs logicis fides sit adhibita. 9.30.
Demonstratio, inuentio & inquisitio essentiæ rerum ex quibus. 10.35.
Demõstrationibus medicis omnia ad primas & indemonstrabiles propositiones perducentia sunt. 8.44.
Demõstrationis principia quę 9. 63.
Densitas rarefactione tollitur 172. 69.
Densitatis curatio. 169.65.
Densitudo cutis vnde. 150. 78.
Dentis forati curatio. 220. 68.
Dentium dolor, castoreo auribus infuso, sedatur. 194.43.
Deriuare ad latus. 66.38.
Deriuare quando oportet, & quà. 66.45.
Deriuationis exempla 71.71. & 72.11.
Deriuatio περιοχίτινοις ad proxima. 71.68.
Desperata vbi salus, infamanda non sunt auxilia. 171.1.
Detergentia moderatè quæ. 128. 35.
Detergentia non vnius generis. 195.27.
¶ Diacalchiteos medicamentum, neruis vulneratis idoneum. 92.4.
Diætetice vera secundum Galenum. 175.53
Di ὑυφορβίου medicamẽtũ quibus conuenit. 90.46.
Diaglauciu medicamentum, quibus vtile, & quæ vitia. 213.40.& 49.
Διὰ κηρύων stomaticum medicamentum. 81.28.
Διὰ λιβάνου collyria. 227.74.
Diamorων oculis inutile. 203. 3.
Diamωρων stomaticum medicamentum. 81.28.
Diapedesis. 70.72.
Diapedesis propter quid accidit. 71.2.
Diapedesis quibus curanda. 75. 64.
διαπήδησις quid. 53.28.
διαφράγματα & τράυματα. 78. 54.
διαφορῆσαι quæ corpora promptiora sunt, quæ non. 148. 22.
διαφόρησις, digestio, euaporatio. 205.80.
διαπνοὴ, transpiratio siue perspiratio. 169.38.
Diariæ cùm transeunt in putridas & hecticas, in transitu aliquod genº exoritur, quod neutri extremitatum est idẽ 135. 34.
Diariæ febris nomen. 135.78.
Diariæ in calidis & humidis naturis, quomodo curantur. 131. 73.
Diariæ omnes promptissimè in calidis & humidis naturis accenduntur. 131.71.
Diariæ quare appellatæ. 150. 21.
Diaria & putridarum & hecticarum mediũ cùm fit, transitus quomodo tractetur. 135. 47.
Diariæ transeunt in alias febres trifariam. 150.6.
Diariæ transeunt in putridas & hecticas, nisi cõmodè tractentur. 135.34.
Diaria cruditates acidas non consequitur. 130.69.
Diaria febris ex obstructione magna non fit. 128.64.
Diaria, primo die nota. 127. 7.
Diariarum causæ. 150.40.
Diariarum febrium notę. 127. 39.
Diariarum differentiæ particulares multæ. 150.73.
Diariarum omnium nõ est idẽ affectus, & quàm varius existit. 150.26.
Diariarum substantiam vacuari per quæ contingit. 161. 66.
Diariarum vnica est accessio. 135. 20.
Diarijs febribus balneum. 126 28.
Diarrhœæ nõnullis certo tempore redundantiam omnem corporis educunt. 116.17.
Diarrhœa post cruditates laborantibus febres proritat ex desurgendi frequentia. 129. 1.
διὰ σμύρνης collyria vocata, puri oculorum digerendo commoda. 227.73.
διὰ σπερμάτων medicamen. 183. 48.
Diaspermaton Galeni quibus conuenit. 84.54. & eius natura. 64.

Diaſpermaton quibus conuenit. 85.13.
Diatrion pepereon, quibus dãdum, & quando. 130.13.
Diatritarij, per iocum dicti. 131. 29.
Diatriti formula 155.78.
Diatriti vituperatio. 60.27.
Diatriton cur dicit Galenus. 126. 21.
Diatritus mirifica, vbi damnetur. 121.7.
Diatritorum curandi ratio. 175. 46.
Diatritorum in ſanatione modus 175.30.
Diatritos diariam efficit. 150. 43.
Diatritos quibus naturis incõmoda non eſt. 127.12.
Dici non poſſunt omnia ſimul 16. 10.
Diei appellatione quid comprehenditur. 135.80.
Differentiæ animalis proprię. 6. 16.
Differentiæ aut ſpecies inueniri nequeunt, diuiſo plane non explorato. 10.2.
Differentiæ elementorum. 6. 36.
Differentię non ſuſcipiunt magis neque minus. 5.55.
Differẽtiæ quæ ſpecies conſtituant. 6.15.& quæ non. 16.
Differentiæ ſubſtantiæ. 6. 20.
Differẽtiarum ſingularum oppoſitio ſi coniungatur, de omnibus ſpeciebus dicitur, 5. 51.
Difficilis curatio. 78.52.
Difficultas ſpirandi ex immodica & intempeſtiua potione frigidę. 140.15.
Difficultas ſpirandi orta præcordijs, impoſito refrigerante medicamento. 158.80.
Digerantur quæ celerrimè. 141. 26.
Digerentia medicamenta quę. 222. 41.
Digerentia medicaměta, quãdo parti alicui apponenda. 210. 16.
Digerentia olea. 184. 37.
Dimidium facti qui bene cœpit, habet. 102.12.
διουρητικὰ 179.76.
Diphryges præcipuè adſtringit. 207.46.
Diphryges vehementer ſiccat, & oris vlceribus conuenit. 81. 19.
in Diploë cranij quid agendũ. 101. 10.
διπλόη quid vocant Græci. 101. 5.
è Directo ſecãda vena κατ' ἰνθύ. 72.6.
δὶς δι' ἀκαθῶν prouerbium. 56. 13.
Diſſecantia & diſſoluentia & frangentia, obſtructiones eruentibus valentiora. 205. 44.
Diſſecantia medicaměta, quare pectori & pulmoni expurgandis excogitata. 81.58.
Diſplicentes ſibi, extra cœtum eorum quæ naturaliter ſe habent, ſunt

bent, ſunt ponendi. 133.29.
Diuidendi methodus ad morborum numerationem requiritur. 26.68.
Diuiſionis principium quod. 26. 72.
Diuiſo plane non explorato, nequeũt aut differentiæ, aut ſpecies inueniri. 10.2.
Diuites quàm pauperes, cur potius perperam curantur. 176 8.
Diuitibus quibus non eſt miſſus ſanguis, cùm febricitant febre putrida continua, quid accidit. 176.30.
Diuturnitas vlceris, ſucci vitioſi in vlceribus ſignum. 63. 14.
Doctrinę vis precipua, in rei clara explicatione eſt. 10. 59.
Doctrina quibus dilucida efficitur. 11.14.
Dogmatici cauſam externam ceu partem totius concurſus quærunt. 55.74.
Dogmatici ipſam morbi naturam inſpiciunt. 104.37.
Dogmaticus qui. 36.49.
Dolor colicus, in quadragenario ex vitioſis humoribus quomodo curatus. 192.2.
Dolorem afferens, aut continuitatis diuiſio, aut alteratio eſt. 190.81.&.191.14.
Dolorem afferens, qualis debet eſſe alteratio. 191.15.
Dolorem facientia quæ. 191. 38.
Dolorem mitigantia augeri phlegmonas vetant. 201.40.
Dolorem mitigantia quę. 197 49.
Dolorem mitiganti, virium cuſtodia terminus. 183.4.
Dolorem, quod maximè leuat 209. 52.
Dolores ex flatuoſo ſpũ quomodo curantur. 193.7.
Dolores quos frigidus humor in medio inteſtinorũ intercluſus excitat, quomodo ſanare conueniet. 193.60.
Dolore ſi vires reſoluuntur, periculúmque impendet: mitigari dolor, & roborari vires debent. 182.63.
Dolores vnde accidant. 199. 44.
Dolor ex eo quod in particula factum eſt, quomodo ſanatur. 193.3.
Dolor ex halituoſo ſpiritu cũ craſſis glutinoſisque humoribus grauiſſimus, & quibus cauſis, & quot. 193.30.
Dolor ex humore mordente, quomodo curatur. 193.12.
Dolor ex mole aliqua, quomodo curandus. 193.10.
Dolore vehemente ſyncopen afferente, quid agendum. 190. 51.
Dolore vehementi vrgente, quid æſtimandum. 191.62.
Dolor in ventre febrem auget 129. 4.

Dolor parit fluxionem. 43. 69.
Dolor profluuium proritat, & phlegmonas auget. 73.24.
Dolor proritat fluxionē. 72. 41.
Dolor, si ex animalis punctu morsūve, quæ doloris sedandi ratio. 200.49.
Dolor spiritū corrumpit. 188. 42.
Dolor vires lædit. 182.22.
in Doloribus omnibus, qui ex animalium medicamentorúmve noxa excitantur, duplex indicatio. 200.67.
contra Dolorem instant medici duplici ratione. 182.58.
de Dolorum generatiōe summa. 190.62.
Domus ægrotantis, quomodo & quib⁹ refrigerāda. 157.5.
Domus balneorum quibus lauantur hectici, quo aëre participare debeant. 163.14.
Domus in morbis quomodo præparanda. 146.28.
δοθιὴν. 19.47.
¶ Dulcibus omnibus lienē iecúrq; maximè intumescere. 203. 39.
Dura, siccáque vt concrescant, glutino vel vinculo egent. 43. 40.
¶ δυσαρεσουμένοι, displicentes sibi. 133.29.
δυσαρέσοντες, parum ex sententia se habentes. 133.36.
δυσεντερία. 19.15.
Dysenteriæ quibus medentur. 182. 47.
in Dysentericis, quibus, cōtra symptoma instamus. 182. 39.
Dysentericorum curatio violenta. 182.73.
δύσπνοια. 19.20.

E

Ecchymatū omnia remedia. 69.11.
& curatio. 12.
ἐκχύμωσις quid. 53. 25.
Ecchymosis omnis, vacuationem indicat. 68.79.
Ecchymosis, si in parte aliqua consistat, causam externam inquirere superuacuum est. 55. 54.
ἐγγεσώματα. 101.77.
ἐγγώνιος figura brachio. 98. 77.
εἰλεὸς. 19.17.
ἔκφραξις, id est reclusio, cui opponitur. 174.22.
ἔκπληξις. 188.48.
¶ Elementa Græco idiomate quomodo quatuor & viginti. 30.45.
Elementa prima consyderanda, si vlcus certa methodo curetur. 49.16.
Elemēta prius nosse debet, qui intemperiem sit curaturus. 104. 56.
Elementorum differentiæ. 6. 36.
Elephas. 19.31.
ἐλέφας vnde consistat. 224. 33.

Elmynthes

Elmynthes. 224.36.
Elmynthes in quo morbi genere. 226.49.
Elmynthes quomodo curātur. 228. 7.
Elychnium tharsicum, œdemati confert. 213.31.
Elychnia tharsensia. 199.28.
¶ ἔμμοτα. 198.23.
Emplasticis magis quàm crustificis quādo vtendum. 72. 77.
ἐμπλαστικὰ medicamenta quę, & quare dicantur. 71.61.
ἐμπλαστικώτερον quid. 219.34.
Emplastrum ex euphorbio, cera, & fricta resina neruo vulnerato. 89.77.
Emplastri neruo vulnerato cōuenientis descriptio. 90.6.
ἐμπλαττόμενα, quæ. 123.48.
ἐμφυσημάτων, inflationum curatio. 215.29.
Empiricam & logicam cōfundere non oportet. 29.37.
Empirice & rationalis seorsū tradendæ. 56.28.
Empirice seorsum tractanda. 36. 59.
Empirici causam externā interim sumunt in obseruatione curationis. 55.68.
Empiricus qui. 36.48.
Empirici fortunæ vnius fauorem requiri fatētur apud se. 8. 5.
Empirici quare probandi veniunt. 47.57.
Empirici pri⁹ exponūt de quare singula nomina dici volunt. 9.2.
Empirico satis fuerit, si symptomata laborantis particulæ exposuerit. 104.32.
Empyi. 77.38.
ἐμπύημα. 19.44.
Empyi quibus medicamentis curantur. 206.75.
¶ Enæma barbara. 78.9.
ἔναιμα, id est cruenta, quib⁹ medicamentis egent. 69.69.
Enæma medicamēta. 75.74. & 88.4.
ἔναιμον. 63.53.
Enchanthides quomodo curādæ. 220.76.
ἐνδείξεις. 142.15.
ἔντασις εὐθύπορος. 100.49.
ἔντασις μεταληπτικὴ. 100.48.
ἔντος puls. 123.70.
¶ ἐπακμαστικὸς, crescens. 138. 59.
ἐπεπνεόντες. 157.60.
ἐπεκπνέοντες quæ. 157.61.
Ephelcis quid. 82.22. & 83. 58.
Epidermis quid. 212.21.& 224. 51.
ἐπίκρασις quid. 144.33.& 193. 15.
ἐπιδερμὶς cuticula summa. 43. 4.& 17.
ἐπίδεσις, ligationis modus vasis profluentibus. 72.32.
Epidesis inter remedia annumeratur. 72.36.
ἐπιγαστρίου, abdominis dissectio. 93.30.
ἐπιγάστριον à Græcis quid. 93. 40.

ἐπίκρουσις,

ἀπὸκρουσις, percussio quædam. 223.21. & quæ talis sit. 4.
Epinyctis quid. 19.75.
Epipetri folia cocta œdematũ & phlegmones cataplasma. 64.35. & quare.
ἀπόπλασμα, omẽtum si exciderit, læso peritonæo quid agendum. 95.55.
ἀπουλωτικὰ quæ. 199.10.
Epithemata pro iocinerisphlegmone. 204.28.
Epithymum cũ sero lactis vel mulsa vel alio cõposito, melancholicum vacuat humorem. 218.36.
Epithymũ vacuat perventrem iocineris cauam. 204.50.
ἐπίθεμα. 194.39.&.219.41.
Epulotica vnguenta quæ cicatricem inducunt. 86.67.
¶ Equis omnibus vnũ idémq; ineſt, propter quod omnes equi dicuntur. 29.64.
¶ Ereſſus in Leſbo. 186.57.
Eroſionem quę ſiſtant medica menta. 75.32.
Eroſio quo pacto fit. 53.37.
Eroſionem vnde fieri. 191.61.
Eriſypelas. 19.43.
Eriſypelas ex bilioſa fluxiõe. 213. 11.
Eriſypelas œdematoſum. 213. 5.
Eriſypelas phlegmonoſum. 212. 30.
Eriſypelas quare ampliorẽ refrigerationem quàm phlegmone requirit. 212.41.
Eriſypelas quomodo ſanatur. 140. 28.
Eriſypelatis ſi cum vlcere eſt, quomodo fit ſanatio. 63.38.
Eriſypelas ſi in parte aliqua conſiſtit, cauſam externam inquirere ſuperuacuum eſt. 55. 54.
Eriſypelas ſi irrhoſum. 213.7.
Eriſypelas vnde. 197. 1. & 211. 50.
in Eriſypelate corpus totũ vacuatur, medicamento bilem purgante. 212.50.
in Eriſypelate quare refrigerationis indicatio, vacuationis indicationem vincit. 201. 21.
Eriſypelatis generatio. 212. 14.
Eriſypelatis & phlegmones collatio. 211.49.
Eriſypelatis refrigeratiõis terminus. 212.51.
aduerſus Eriſypelata medicamentum ſimpliciſſimum refrigerãs & humectans. 158. 21.
ἕρπης ſerpẽs, vlcus eiuſdem generis cum eriſypelate. 224. 25.
Erui farina cuius naturæ. 40. 78.
Erui farina deterget. 128.35.
Erui farina neruo putri. 89. 70.
Erui farina quando neruo cõtuſo idonea. 92.52.
Erui farina ſarcotica. 37. 42. & 40.69.
¶ Eſchara, vide Cruſta.

Eſcharam

Eſcharã quæ efficiunt. 71.64.
ἐσχάρωσις operantia medicamenta. 71.62.
Eſchara quare à veteribus excogitata. 71.63.
Eſthiomena cacoëthe ſunt, & malorum ſuccorum ſoboles. 66. 29.
Eſthiomena vlcera. 63.35.
Eſſentiæ rerũ inuentio, inquiſitio, & demõſtratio ex quibus. 10.35.
ἐξάνθημα. 19.45.
¶ Exanthemata tempore peſtilentiæ. 83.49.
Excidere promptum, ſed medicamẽtis ſanare artis eget. 58. 49.
Exciſio quo pacto eueniat. 53. 35.
Excrementa humida, quę. 123. 42.
Excrementa immodica, ſymptomata. 20.37.
Excretiones ſpontaneæ variæ. 116. 8.
Excrementoſa, quæ. 124.3.
Excremẽtoſa quæ magis. 124. 8.
Excremẽtum duplex, omnem mutationem alimenti ſequitur. 40.28.
Excrementa quæ per vrinas feruntur, quibus mouentur. 129. 74.
Excrementa ſicca, quæ. 123. 43.
ἐξις febris. 120.39.
Exemplum febrientis vbi diatritos contempta eſt, & conſultum viribus. 151.29.
Exemplum illius qui quòd lauatus fuerat in aquis aluminoſis, febrẽ ex meatuum ſtipatione contraxerat. 121.11.
Exemplũ plebeij aduerſus diatritarios. 131.17.
Exercere prius ſe oportet ſæpe leuioribꝰ problematis, omni in methodo. 9.75.
Exercitatio in particularibus conſiſtit. 141.63.
Exercitatio multa ſiccat. 124. 45.
Exercitatione carentia, excrementoſa. 124.2
Exercitatio, plethoram curat. 199. 64.
Exercitatio ſola, plethoricos ſanat. 65.59.
ἐξεσώσις. 226.29.
Experientia cognoſcitur, ſi curari poſſit pars aliqua. 37.13.
Experientia & ratio, duo inuẽtionis inſtrumenta. 37.52.
Experientia & ratio fidem faciunt rectè inuentis. 7.34.
Experiẽtia & ratione iudicamus. 62.22.
Experientia & ratio nõ ſimul confundenda. 28.55.
Experiẽtia & ratio ſeparatim tractanda. 7.76.
Experientia & ratio ſola inuẽtionis inſtrumenta. 79.7.
Experiẽtiæ lõgo vſu eſt opus. 37. 13.
Experientiæ ſoli innitens, errat. 37.55.
ad Experiẽtiam exercendam, vel cor-

vel corrumpendã, ratio multùm poteſt. 28.38.
Experientia quæ ratione non vtitur, ſeparatim agitanda. 7. 69.
Experiẽtia rationi atteſtatur. 83. 69.
Extenuantia ſanguinem excoquunt. 222.29.
Extenuata lõgo ſpacio, ſegniter reficere oportet: quę breui, breuius. 112.32.
Extenuatis balneum optimũ. 123. 18.
Extenuatorum nimium, curatio. 222.68.
Exuperantis ablatio, non opera naturæ, ſed ſola medicamentorum ope perficitur. 46. 22.
Euaporãs nullũ auxilium nullis morbis applicãdũ, niſi toto corpore purgato. 210.19.
Euocant quæ. 178.3.
Eupatorium iocineri confert. 206. 18.
Euphorbium cum terebinthina, puncto neruo. 89.22.
Euphorbium neruis vulneratis. 89.77.
εὐθύπορος ἔντασις. 100.48.
εὔσαρκον. 170.64.

F

Fabacea farina cũ oxymelite neruo cõtuſo ſalutaris. 92. 48.
Fabacea farina, ſarcotica. 40.69.
Fabarum farina tepentem habet calorem. 178.72.
Fabarum farina cuius naturæ. 40. 75.
Fabarũ farina deterget. 128. 35.
Facies Hippocratica. 151.70.
Facies Hippocratica, quib⁹ celeriter apparet. 189.68.
Facultas animalis. 143.31.
Facultas naturalis. 143.21.
Facultas vitalis. 143.30.
Facultates ſeruare quid. 143. 36.
Facultates tres animal gubernare. 143.17.
Facultatum qualibet amiſſa, reliquas quoq; vnà perire neceſſe eſt. 143.38.
Famem ſitímq;, quæ magis ferunt temperaturæ. 131.75.
Faucibus inflammatis, aliquid foras effluit. 206.62.
Faucib⁹ vlceratis, gargarizandum. 68.25.
Faucium miniſterium ad vitã neceſſarium. 118.80.
¶ Febre cõtinente vltra ſeptimũ non progreſſura, nequaquã cibus eſt dand⁹. 181.29.
in Febre continua ex humorũ putredine mittẽdus ſanguis ſtatim morbo incipiente, ſi cruditas ventris non ſit. 174 63.
Febrem quæ cum cauſa eſt curaturus, vim naturalem conſyderet: quæ ſi imbecilla eſt, roboret. 149.73.
Febrem quæ excitent ſtipãdo. 150. 14.

Febre pu-

Febre putrida laborãtibus, niſi ſanguis mittatur, quæ iactura. 139.15.
Febres ardẽtes migrãt in hecticas in quib⁹ naturis. 154.61.
Febres calidiſſimæ quando in hecticas tranſeunt, & quando non. 164.68.
Febres maraſmodes cuiuſmodi. 164.55. & quomodo differunt à malignis 57.
Febres quæ ex ſtipatis meatibus citra putredinem fiunt, in diariarum ſunt genere. 139. 4.
Febribus cũ plethora, non mittitur ſanguis numero dierũ, imò ſexto & ſeptimo & ſequentibus, iuxta virium robur. 139.56.
in Febribus diarijs, ſimplex eſt affectus. 149.10. & quare.
Febribus ex phlegmone vel humoribus putreſcentibus laborantes, in frigidam mergendi non ſunt, ſed quomodo tractandi. 162.52.
Febribus intermittentibus, quando idoneum eſt balneũ 181. 14.
Febribus magnis, nec vinum competit, nec balneum, nec rarefacientia. 170.22.
Febribus non cõtinuis modò, verũ & omnib⁹ putridis, venã ſecare celeberrimũ. 176.44.
Febribus putridis continuis, vinum ſalubre quale. 170.15.
Febribus quæ cum cauſa ſunt, tria prima agendorum indicationem præbent. 149.62.
in Febribus, quod nutriendi tẽpus accipiendum. 181.17.
Febricitans quis. 34.69.
Febricitantes ex crudis ſuccis cum offenſione ſtomachi, quare paulatim & aſſiduè vacuandi. 189.55.
Febricitantes ex putreſcente humore, nemo lauerit niſi purgatos. 179.11.
Febricitantes multos poſt primam acceſſionem lauit Galenus. 60.22.
Febricitantes non quouis tempore lauandi. 125.28.
Febricitantes qui ſuccos habẽt prætenues, quomodo nutriendi. 189.56. & qui inſanabiles. 64. & quomodo curandi. 190.5.
Febricitãtibus omnibus victus humidus ex ipſa contrariorum indicatione. 133.41.
Febricitantum cũ magna crudorum ſuccorum copia & oris ventris offenſione conſyderatio. 184.7.
Febricitantium qui prætenues habẽt ſuccos, ſpecialis curatio. 190.9. & quibus cibis nutriendi. 12.
Febri, cui⁹ cauſa adhuc manet, quomodo occurrendum. 149. 13.
Febrientes cum crudis ſuccis & ſtomachi offenſione, ſanguinis miſſionem refugiunt 184. 18. & quare.
Febrientes ex cruditate, longiſſimam

gissimam cibi ferunt inediã 185. 26.
Febrientibus ex cruditate,quæ aduersissima. 185.58.
Febrientis exemplum vbi diatritos contempta est,& consultum viribus 151.29.
Febrientium corpus non rarefaciendum,nisi vacuatum. 170. 11.
Febrientium ex cruditate humorum & stomachi offensione,quãdo desperata sal⁹, & qñ spes salutis. 185.4.&.8
Febri in omni,ciborum concoctioni magnopere prospiciendum. 177.23.
Febri omni,victus humidus & frigidus competit. 132.76.
Febri omni, vtilissima excrementorum vacuatio.160.41
inimicus calor. 43. & quare 44.
Febris ardentissima in ambiẽte frigido,pernitiosa. 170. 75.
Febris cum phlegmone mala. 155.49.& 160.47.
Febris, composita res est.34. 61.& 71.
Febris cum putredine curãdæ, methodus resolutiua.171.35.
Febris continens citra putredinem 127.29.
Febris continens in quibus nõ excitetur corporibus, & in quibus excitetur. 136.76.
Febris continua, bene habiti corporis & ætatis calentis propria est. 174.68.
Febris continuæ ex stipatione cutis, septẽ præter naturam à quibus indicationes sumũtur. 174.42.
Febris diaria, vide Diaria.
Febris duob⁹ seruatur.136.40.
Febris ex adustione, cruditate,lassitudine, vigilia,animi perturbatiõe vel bubone, ex manifesta causa ad tertium vsque diem nunquã progreditur accessio citra delictũ. 135. 53.
Febris ex meatuum stipatione quomodo curatur. 120.74.
illi aduersissima. 77.
Febris ex obstructione diariarum & cõtinuarum communis est. 150.63.
Febris ex putredine. 135.32.
Febris ex putredine humorum in virtutem imbecillam non incidit. 174.67.
Febris focus, particula quam obstructio, aut putredo, aut phlegmone obsedit.180.76
Febris hectica & schetica,120. 36.
Febris hectica quæ. 135.33.
Febris id sanamus quod iã inuasit, prospicimus adimẽtes causam ne quid ampli⁹ proueniat. 124.58.
Febris intemperantia refrigerari postulat. 120.57.
Febris perpetuò est remediũ, frigida pota. 170.26.
Febris prima indicatio. 120. 47.
Febris principium aliquando stipationẽ

stipationem facit 150.16.
Febris prout febris est, remedium semper aqua frigida. 171. 23.
Febris putrida continua quæ. 167.42. & qũo sanetur. 44.
Febris putridæ, & causæ effectricis difficilis collatio. 170. 38.
Febris quæ cũ phlegmone est, alia est indicatio,& quę sine hac consistit alia. 169.8.
Febris quid. 34.19.&.145.75.
Febris remedia,refrigeratio & humectatio. 145.77.
Febris secunda indicatio. 120. 49.
Febris si curanda,consyderandum si sola est, an cum alijs. 149. 54.
Febris vbi. 114.14. &.120.56.
Febris vnde, & quid. 120.17.
Febrium causæ curanti æstimandæ sunt. 120.67.
Febrium colliquantium, συντακτικῶν κυριτῶν remedium & cibus. 165.1.
Febrium continentium maxima remedia sunt, detractio sanguinis, & potio frigida. 140. 63.
Febrium differentiæ. 120.34.
Febrium nulla citra cordis intemperiẽ esse potest.157.75.
Febrium omnium quà febres sint,proprium remedium refrigerationem esse. 159.37.
Febrium putridarum consyderatio. 165.34.
rum causæ. 173.73.
Febrium putridarum cõtinuarum cũ intermittentibus & diarijs collatio. 168.42. & continuarum citra putredinem cũ diarijs collatio. 49.
Febrium putridarum curanda rum indicationes. 169.3.
Febrium putridarum differentiæ. 168.77.
Febrium putridarum sanationis methodus. 167.75.
Febrium putridarum particularis consyderatio, & differentiæ. 167.35.
Febrium tria genera. 135.31.
Femore phlegmone laborãte, non est quod hui⁹ robori cõfulas. 206.6.
Fermentatio ex nigra bili effusa in terram. 217.56.
Ferramentis ignitis, καυτηρίοις φλογώδεσι quando est opus. 74. 5.
Ferri,auri & æris substãtia cõstãs & stabilis quare.148.15.
Ferulæ quando circũponendæ ossibus fractis. 99.32.
Fex in vino. 217.79.
Fex vini,pro iocinere. 204.13.
¶ Fibræ in febribus malignis non ita liquantur vt carnes. 164. 53.
Fibrosa substantia,non eadem regeneratur. 164.51.
Fibulæ oras vlceris adducẽtes, ἀκτῖρες Græcè vocãt. 43.53.
quæ Fieri dicuntur. 173.4.
Figuræ indicatiões habẽt. 68. 52.

à Figura indicatio. 67.54.
Figura repositionis qualis in ossium fractura. 98.64.
Figura vacuandi modum indicat. 119.25.
Fila quæ eligenda in arterijs incidendis pro vinculo. 210. 71.
Filicula vacuat per ventrem io cineris. 204.50.
Finis notio, est principium cõstituendarum artiũ, quæ methodo traduntur. 14.9.
¶ Flatum discutit cucurbitula cum flamma. 194.64.
Flatus ventris curatio. 130.24.
Flatus ventris, quibus discutiuntur. 130.31.
Flatus vnde gignantur. 193.63.
Flatus vnde nascatur. 216.42.
Flos æris præcipuè adstringit. 207. 47.
Fluxiles fiant meatus, per quos vis purgare. 179.60.
Fluxilitas alui quibus procuranda. 179.68.
Fluxio longissimè reuellenda. 202. 28.
Fluxione irruente, ad diuersa reuellere. 66.38.
Fluxionẽ ad imbecilliora procumbere. 197.23.
Fluxionem incipientem ad cõtraria trahendam esse, fixam à laborante particula vacuandam. 67.8.
Fluxionis causę duæ. 199.37.
Fluxionis sanguinis causæ. 196. 51.
Fluxionum omnium communis ratio. 72.9.
Fluxio, quibus compescitur. 176. 71.
Fluxio si restitit, deriuare oportet. 66.44.
Fluxus ad vlcera quæ sint causæ. 54.70.
Fluxus humoris ob partis imbecillitatem quomodo tollitur. 55.24.
Flux⁹ in vlcere si fuerit ob particulæ alicuius occasionem, aut totius corporis redundãtiam, quid agenduni. 55.30.
Fluxus si in vlcere medicamentis compesci nequeat, quid agendum. 54.68.
¶ Fœnumgræcum omniũ quę oculis applicantur, maximè sine offensa digerit. 210.12.
Fœnumgræcum phlegmone si calor notabilis fuerit. 178. 77.
Foliata vnguenta ventriculo. 129. 46.
Fométa calida, medici spectãtis affectum, opera sunt. 183. 70.
Fomenta calida siccant. 124. 46.
Fomenta oculorũ dolores grauissimos sanãt. 39.28. &. 45.
Fomẽtum calidum oculorum dolores soluit. 183.73.
Fomentum ex calido liquore calidam aliquando intemperiem sanat. 159.52.
Fortuito reperire cui oppositum. 7.80.
Fortuna & ars & artifex materiarum

teriarum interuentu agunt. 165. 70.
Fortuna & ars, quomodo sanitatis causę. 165.51.
¶ Fracturæ ossis curandæ, vera methodus. 96.59.
Fracturas ossiũ cum vlcere deligare quod malum. 175. 71.
Fracturarum caluariç modi varij. 101.4.
in Fracturis cranij ad cerebri vsque membranas quid agẽdum 101.29.
Friabile. 174.13.
Frictio dura, siccat. 124.45.
Frictio multa plethoricis conuenit 65.60.
Frictio, plethoram curat. 199. 64.
Frictio quibus conuenit febrientibus phlebotomiæ loco & purgationis. 184. 24. & quónam pacto fieri solet. 25.
Frictio sicca ξηροτριβία, siccat. 124. 46.
Frictio τριβαι, quibus fit medicamentis. 72.20.
Frictio vberior, somnum allicit. 184.55.
Frictio vehemens cutem stipat 124. 31.
à Frigida abstinẽdum propter humorem putrem vel phlegmonen. 156.28.
Frigida aqua semper remediũ est febri, prout febris est. 171 23.
Frigidę balneũ, iuueni carnoso competit citra phlegmonẽ. 161. 33.
Frigidæ dãdæ consyderatio in calidis & siccis. 156.19.
Frigida effectu, & frigida potentia. 166.34.
Frigidæ exhibitæ effectus. 140. 37.
Frigidæ intempestiuè exhibitæ incommoda. 139.73.
Frigidæ potio, & sãguinis missio, duo maxima sunt remedia continentium febrium. 140. 63.
Frigidę potio, iuuenem calidũ & siccum ex ira febrientem curauit. 155.1.
Frigidę potione liberatos multos. 148.2.
Frigidę potione, ventriculi imbecillitas leuata. 105.75.
Frigidæ potio per se proficit, actu refrigerans. 159.45.
Frigidæ potio, quibus naturis. 125. 58.
Frigidæ potio, quibus parum tuta. 140.56.
Frigidæ potus, in febribus continuis putridis. 170.24.
Frigida hecticas curat. 154.70
Frigidam cum fiducia quando damus. 170.54.
in Frigidam natationẽ qui demitti possint. 170.65.
Frigidam quare febricitanti huic dederis, interrogãti duplex responsio. 7.37.
Frigida nõ sint vuln⁹ nerui cõtingẽtia. 91.45. & quare. 46.
Frigida, particulæ profluenti non admouenda. 75.39.

Frigida pota, febris perpetuò est remedium. 170.26.
Frigida pota sæpe hæmorrhagias suppressit. 74.46.
Frigida quando audacter danda. 170.60. & cui, & quo cæli statu.
Frigida quando dãda. 140.25.
Frigida quando danda febrib⁹ putridis. 168.39.
Frigida quando exhibenda febricitantibus. 139.65.
Frigida, quibus offerri non debet. 140.20.
Frigida quomodo frigidiora reddantur. 125.6.
Frigidiora si ex calore laborent, liberalius & diutius refrigerari postulant. 118.39.
Frigidior pars, si frigido morbo laboret, exigua breuique calefactione eget. 118.48.
Frigiditatis cum siccitate curatio 112.65.
Frigiditas & caliditas facillimè alterantur 106.42. & quare.
Frigiditas necessariò succedit siccitatibus solidorũ corporum persęuerãtibus. 112. 34.
Frigiditas febrem excitat stipando. 150.14.
Frigiditas qualis esse debeat cibis hectica laborantium. 163 55.
Frigore vehemẽti affecti, cùm semel se calfacere properãt, dolorem in vnguibus patiũtur. 191.22.
Frigus, calor, siccitas ac humiditas, qualitates actiuæ. 42. 49.
¶Fuliginosa, febres accendũt 153. 12.
Fuligo quid. 130.63.
Fuluus color quomodo aliter appellatur. 186.78.
Fumus quid. 130.63.
Functio non impedita, quàm maximè necessaria. 221.38.
Functionum vitia symptomata. 20.36.

G

Alen⁹ partim empiricus, partim rõnalis. 36.55.
Galenus quare ad medicinã venit. 137. 30.
Galenus taxat Thessalũ. 2.63.
Gallæ immaturæ adstringunt. 75. 14.
Galla immatura, modicè siccat. 45.68.
Galla internis vlcerib⁹ prodest 68. 14.
Gallinacei ἀλικτρυόνου, testes & alæ, siccæ intemperiei conuenientes. 109.9.
Gallinacei ἀλικτορίδιος picrocholis conueniunt. 124.1.
Gallinacei seuum, quando colicis infunditur. 194.22.
Gallinaceorũ testiculi, quibus dantur. 129.75. & 190.18.
Gangræna. 19.42.
γαστροραφίαι, abdominis suendi ratio. 94.38.
Gaudij excessu perijsse quosdã. 188. 50.
¶Generatio absolutè quid. 20. 71.
Genera in proprias differẽtias ex arte diuidere difficile. 6. 67.
Genituræ, corruptelęque, quatuor causæ. 42.61.
Gentiana digerit. 222.42.
Gentiana, obesitatem nimiam curat. 222.21.
Geometræ quid primũ discũt. 8. 50.
Germina stirpium moderatè adstringentiũ quibus. 158.69.
¶Glandis vlcus humidũ quomodo sanatum. 86.65.
Glandis vlcera sine madore quibus sanentur. 76.6.
Glandis sedísque vlcera humidiora, quibus sanẽtur. 87.8.
Glandulæ colli & secus aures intumescunt, vlcere invicina parte nato. 197.32.
Glandulæ quæ phlegmone vrgeri cœpit, quomodo occurritur. 197.59.
Glandulæ quæ pro firmamento sunt, quomodo curandæ. 219. 69.
Glandulæ, quare fluxiones facilè recipiant. 197.23.
Glandulæ quarum vsus est scirrhosæ, quomodo curandæ. 219. 68.
Glandulæ tum inguinum, tum alarum quónam modo intumescant propter vlcus pedis vel manus. 197.29.
Glandularum vsus 219.57.
Glãdulis phlegmone affectis, sæpe solum oleum calens sat fuit. 203.8.
Glandulis phlegmone laborãtibus, non est cur harum robori consulas. 206.7.
Glãs, vulgo suppositum ex lanula & medicamentis dolore colico. 194.28.
è Glaucio medicamenta, mediocriter adstringunt. 224.1
Glaucium, auri vlceratæ cum aceto. 80.64.
Glaucium œdemati confert. 213. 40.
Glossocomium instrumentum tempore gignandi calli adhibetur. 100.38.
Glottocomium mechanicum. 100. 62.
Glutinantia medicamenta pleraque enæma. 88.3.
Glutinatio qua ex causa, & per quam fit. 53.72.
Glutinatio quomodo differt à cicatricis ductione. 45.58.
Glutinatio vlceris fieri nõ potest, nisi subiecta caro pro naturali modo se habeat. 48.51
Glutinatio vlceris, quibus impeditur. 43.78.
Glutinatoria medicamẽta quo pacto differunt ab ijs quæ cicatricem ducunt. 45.58.
Glutinatorium & sarcoticum quomodo inter se dissident. 44. 17.
Glutinatorium medicamentũ quale esse debeat. 44.14.
Glutinaturo, quod propositũ. 45. 65.

Glutinosa austeráque vlceribus ad cicatricem perducendis eligenda. 68.2.
Glutinosũ quid habet pro opposito. 174.10.
¶ Gracilis extremè quomodo tractandus 108.74.
Gracilis quomodo tractandus 108. 56.
Graciliſſimi cur ſæpius cibandi. 110.76.
Gracilitas ſymptoma. 20.33.
Gracilium nimis curatio. 222. 66.
¶ Gulæ ſitus. 206.55.
Gula ſi phlegmone affligitur, medicaméta ſpinæ dorſi applicamus. 206.52.
Gula vehemẽter affecta ex potione frigidæ. 140.8.
Gula ſi vlcerata eſt, tragacanthe cũ alijs miſcenda,& gummi. 68.23.
Gula vlcerata,quomodo bibẽda ſunt medicaméta. 67.57. & qualia debeant eſſe. 63.
Gummi miſcendum in vlceribus gulæ. 68.23.
¶ Gypſum,ſanguinem ſupprimit. 72.55

H

Habitu affectum. 20. 58.
Hæderæ germina adſtringunt. 75. 23.
Hæmatites lapis adſtringit. 75. 18.
Hæmorrhagiæ auxilio eſt ſitº partis vulneratæ. 72.37. ad Hæmorrhagias optimum medicamentum. 73.1.
Hęmorrhoides vacuare ſuperflua pluribus ſuetæ ſunt. 116. 8.
Halituoſum quid 123.41.
Halitus mordẽs & ſuccus, horrores facit & rigores. 153.9.
Halitus quibus ſit bilioſus. 153. 17.
Hapſus lanæ ex calente oleo quibus. 197.53.
Hapſus lanæ ventriculo conueniens ἐφεσις πτιλήματος. 105.49.
¶ Hectica citra cordis intemperiem eſſe non poteſt. 157. 75.
Hecticæ febres nec prorſus frigidam nec multam deſyderant. 140.59.
Hecticæ febres quomodo à diarijs differunt, & quomodo conueniunt cum eis. 135.3
Hecticæ febres quibus maximè membris 157.42.
Hecticæ febris coniunctæ curatio 154.66.
Hecticę maraſmodes. 162.46.
Hecticæ in maraſmũ. 154.62.
Hecticæ modi & ſpecies. 164. 26.
Hectica febre laborantes,oẽs audacter lauabis citra omnẽ laborem. 162.69.
Hectica febricitantes ad balneum accedentes, niſi in frigidam dimiſſi, nihil iuuantur. 161.61.
Hectica febricitantes ex calida & ſicca intemperie,& maraſmodes

raſmodes, non eſſe in frigidam totos conijciendos. 161 37.
Hectica febris, calidos ſiccóſque affectus maximè ſtatim à principio corripit. 154.64
Hectica laborantes, frigidiora quàm tantũm graciles poſtulare. 163.79.
Hectica laborantes, ne leuiſſimum quidem errorem tolerant. 164.20.
Hectica laborantes, quomodo in balneo lauandi. 164.3.
cur Hectica laborantibus periculoſa ſit frigida. 161.28.
Hecticarum conſyderatio. 155. 69.
Hectica laborantiũ nutrimentum 163.38.
Hectici à melle & mulſa abſtineant. 163.56.
Hectici ex caliditate & ſiccitate refrigerandi & humectandi. 161.80.
Hecticis febribus ex caliditate & ſiccitate laborantibus, ſolidæ partes candenti ferro ſimiles ſunt. 161.67.
Hecticis quod remedium affert, calidæ ſoliũ non eſt, ſed frigidæ. 162.56.
Hedera, frutex lacti generãdo idoneus. 83.19.
Herbæ auſteræ decoctum, carnem lauandorum vlcerũ humidiorem corrigit. 54.32.
Hernioſis quomodo probè occurritur. 220.64.
Herpes. 19.57.
Herpes Romanę mulieris, quomodo ſanatus. 225.3.
Herpetem, tenuiſſimus humor procreat. 224.64.
in Herpete vacuatio qualis. 225. 54.
Herpetas bilioſus procreat ſuc cº. 224.44. & ex genere eriſypelatis, & quomodo differt ab eo. 46.
Herpetes à bilioſo excremento. 66.30.
Herpetis curatio. 224.72.
Herpetis miliaris cõſyderatio 225. 30.
Hexis. 125.78.
¶ Hippocrates primus inuenit calidum, frigidum, ſiccũ, humidum. 4.36.
Hippocratis & Chryſippi cum Ariſtotele diſſentio de natura. 4.43.
Hippocratis rationum de natura Ariſtoteles interpres. 4. 24.
Hircinum ſeuum in dyſenteri cis 182.40.
Hircinum ſeuũ molliendo digerit. 213.79.
¶ Hœdi poſt ſuillas carnes montanas optimi. 124.6.
Hominem omnem vnius eiuſdémque participatione hominem appellari. 29.58.
Hominis cuiuſque propria curatio. 47.25.
vt Homo ad ſolum, ita vter habet ad lapidem. 71.22.
Homœomeres, pars ſimilaris. 11. 59.

Homonymia, cauillatiões parit. 11.15.
Homonymia quibus non est, ijs vnum est quod significatur. 30.21.
Homonymorum exẽplum de eorum appellatione. 29.65.
Homo quisque, nõ communis, curatur. 47.41.
Hordeacea farina cuius sit naturæ. 40.75
Hordeacea farina neruo putri idonea. 89.69.
Hordeacea farina quibus. 197 56.
Hordeacea farina, sarcotica. 40. 68.
Hordei farina ex aqua & oleo, pus mouet. 64.11.
Hordei farina, tepentem habet calorem. 178.72.
Hordeum deterget. 128.35.
Horrores & rigores quomodo fiunt. 160.31.
Horrent qui in balneo. 160. 15. & quare. 23.
Horrores φρίκαι quomodo fiũt 153. 10.
Horroris causa in balneo. 159. 67.
Horror φρίκη quomodo fit. 153 31.
¶ Humectãtia & refrigerãtia foris applicata, quæ. 157. 79
Humectantiũ & refrigerantiũ natura duplex. 156.62
Humidiora si ex siccitate laborẽt, liberalius diutiúsque humectari postulant. 118.43.
Humidior pars, si humido morbo laboret, exigua breuíq; siccatione eget. 118.48.
Humiditas & siccitas quare ægrius curantur. 106.44.
Humiditas, siccitas, calor ac frigus, qualitates actiuæ. 42. 49.
Humiditas ventriculi facilè sanatur. 115.21.
Humiditas vlceris, quibus tollatur. 70.10
Humidũ nõ sanovicini⁹. 63.46
Humores acres & tenues contrariam habent naturam frigidis, & flatuosis. 195.10.
Humores in vasis citra phlegmonẽ dupliciter putrescere. 156.55.
Humoribus lẽtis, crassis & frigidis quomodo occurrendũ. 193. 63.
Humoris multitudo, crassitudo, & lentor, sunt causarum genera febris putridæ continuæ. 173.73.
Humoris multitudo, quid indicat. 173.80.
Humor crassus quodammodo iam melãcholicus magis minúsve est. 197.4.
Humor lentus, ex glutinosis prouenit succis. 197.5.
Humor oculi vitreus, pars similaris. 11.61.
Humor rodens, cùm in ventre continetur, vomitu expellendus. 195.24
Humor si ex toto corpore defluit, totum corpus erit purgandum. 65.7.

in Humorum

in Humorum corruptela, vacuatio non sine periculo est. 144.17. & quomodo facienda. 30.
Humorum fluxio post balneũ 180. 51.
Humorum in tumoribus quæ sint notæ. 217.40.
Humorum notæ. 227.6.
Humor vacuari postulat. 118. 65.
¶ Hydroceles consyderatio. 220. 58.
Hydroceles curatio. 220.61.
Hydropicis quæ aqua conueniens. 222.53.
ex Hyoscyamo, opio, & mandragora medicamẽtum, pernicies oculorum, & quare 39. 31.
Hypochyma quid. 220.53.
Hypochyma oculi toti⁹ morbus est, nullius similarium partium. 27.58.
Hypochymatis curatio. 227. 57.
in Hypochymatis vitiũ transferendum. 221.17.
Hypocystis adstringit. 75.13.
Hypocystis internis vlceribus prodest. 68.13.
Hypocystis ventriculo firmando. 129.59.
Hypopyorũ curatio. 227.56. 60. & 71.
Hypopyorum triplex curatio. 228. 2.
Hyssopum atticum pro iocineris phlegmone. 204.24.
Hyssopum in iocineris phlegmone. 204.61.
Hyssopum valenter aperit. 207. 2.
Hyssopus deterget ex mulsa. 128. 9.

I

Ἰχώρ quid. 40.38.
Idem numero, idẽ specie, & genere idem. 33.12.
Idem numero, specie & genere. 31.21.
ἰδιοσυγκρασία. 39.3. & 48.8.
¶ Iecinore & ventriculo non concoquentibus, quæ accidunt noxæ. 177.15.
Iecinore inflammato, abstinẽdum à mulsa. 179.72.
Iecinore laborante, statim absynthio occurrendum. 177. 36.
Iecinoris munus. 176.79.
Iecoris phlegmone affecti curatio. 201.71
Iecur, lienémque dulcibus omnibus maximè intumescere. 203.39.
Iecur & lienis opportunissima ad scirrhum. 204.63.
Iecur & vẽtriculus, quare plus cæteris membris adstringentia desyderant. 177.8.
Iecur mediocriter adstringi expostulat. 203.71.
Iecur quando adstringendum. 176. 75.
Iecur per aluum & vomitum expurgari, vnde intellectum 119. 46.
Iecur si phlegmone prehendatur, an-

tur,ante accessionem cibare pernicioſiſſimum. 181.39.
Iecur venis ſuppeditat virtutẽ. 119. 24.
Ieiuno inteſtino, incidunt febres hecticæ & maraſmodes 157. 47.
Ieiunum inteſtinũ, quare incurabile. 95.21.
Imbecilla pars quæ dicitur. 180. 68.
Imbecilli & graciles quibus balneis tractandi. 161.48.
Imbecillitas quid. 58.38.
Immobilitas ,ſymptoma eius quæ in muſculis eſt affectus. 173. 6.
Impletio cauitatis, remediorũ inuenientorũ eſt finis.38.68.
Inanitiones, ſymptomata & pathe. 21.26.
Inæqualitas corporis quomodo fit. 153.35.
Inceſſus,actio animalis greſſilis. 11.24.
Inceſſus,crurum actio. 11.20.
Indicandi inſtrumenta duo,ratio & experientia. 62.22.
Indicatio ab affectu, & non à tempore. 64.51.
Indicatio ab affectu principiũ tantùm eſt methodi medendi. 36.41.
Indicatio ab affectus magnitudine. 65.55.
Indicatio ab ipſa rei natura quid agẽdũ ſit,inuenit.36.15
Indicatio à partibus conſyderanda. 74.68.
Indicatio à patiẽte particula, alia eſt ab ea quæ ex ægri ſumitur natura. 49.65.
Indicatio auxiliorum à temperamento partis. 118.58.
Indicatione inuenire. 29.34.
Indicationem vlceris primam, minimã eſſe curationis partem. 42.47.
Indicatiões ab his quæ præter naturã ſunt ſumptæ,contraria indicant ab ipſa natura ſumptæ ſimilia. 70.35.
Indicationes à poſitu & figura 67. 54.
Indicationes à temperamento laborantis corporis,diuerſæ ab his quæ ab vlcerum ſumũtur differentijs. 70.32.
vbi Indicationes cõtrarię quid agendum. 49.39.
Indicationes conſyderandæ à rebus ſecundum naturam in febre continua ex ſtipatione. 174.50.
Indicationes cũ pugnant, numerũ & magnitudinẽ ſimul conferre oportet. 134.49.
Indicationes cùm variæ ſunt, quomodo quęrenda cibandi ratio. 133.67.
Indicationes immutãtes phlegmonarum curationẽ quæ. 201. 59.
Indicatiões medicatorię vnde 145.40.& quęvniuerſim,ſpeciatimque.
Indicationes primę ex affectibus. 36.21.
Indicationes remediorũ quæ, & quot. 118.29

Indicationes ſe-

Indicatiões ſeptẽ in febrib⁹ cõtinuis ex ſtipatiõe.174.46.
Indicationes vnde incipiendæ 29. 53.
Indicatio faciendorum præcipua. 142.80
Indicatio maxima à virtute. 145. 5.
Indicatio medicinalis.56.67.
Indicatione fit omnis medẽdi methodus. 29.42.
Indicationibus contrarijs nihil tam conuenit expendi, quàm magnitudinem eorũ quæ ad indicationem coierunt. 134.24.
Indicationibus ex aduerſo pugnantibus, quid agendum. 109. 36.
Indicationibus pluribus perficiẽdis,in principio curationis altera ceſſat,& altera officio fungitur. 50.7.
Indicationibus pugnantibus, tum magnitudo,tũ dignitas perpendenda ſunt. 167.25.
Indicatio nulla ſumitur à non permanentibus. 55.48.
Indicationum conſyderatio. 148.52.& 166.12.
Indicationum dignitas vnde iudicanda. 167.29.
Indicationum ex cauſa aliqua quæ communis eſt. 70.31.
Indicationum magnitudo duplex. 134.26.
Indicationum membra plura. 145. 71.
Indicationum particularium conſyderatio. 146.57.
Indicationum poteſtas,menſuram victus oſtendit. 134.31.
Indicationum primarum differentiæ duæ. 41.2.
Indicationum tria genera & non plura. 145.61.
Indicatio prima ab effectu cui mederi paramus. 60.72.
Indicatio prima à virtute ſumitur. 145.29.
Indicatio proxima, ab affectu datur. 145.14.
Indicatio quę à febri ſumitur, reliquis contrarijs, numero quidem inferior, magnitudine tamen ſuperior. 134.51.
Indicatio quæ à ſenſus acumine ſumitur. 67.44.
Indicationes quæ eligendæ. 167. 29.
Indicatio quid nominatur. 29.24.& 43.
Indicatio ſimplex ex ſimplicibus,compoſita ex compoſitis. 144.66.
Indicatio vna curatoria generalis,eſt cõtrarietas.146.55.
Inedia aduerſiſſima biliоſis. 154. 28.
Inedia aduerſiſſima calidis & ſiccis. 122.30.&127.17
Inediam quæ temperaturę magis,vel minus ferãt. 132.44.
Inediam,qui biduo patiuntur, neceſſe eſtvt febricitẽt.153.2
Inedia plethoricum aliquãdo ſanat. 65.58.
Inedia quales vrinas facit.211. 67.
Inedia,ſiccis calidísq;corporibus no-

bus noxia, tum valentibus, tum ægrotantibus. 154.55. & quare. 60.
Infirmis cautius agẽdum. 168. 20.
Inflatiõesvnde, & earũ cũ œdematis differentia. 215,33.
Inflationib⁹ inuetteratis quid agendum. 216.18.
Inflationis inteſtini curatio. 94. 11.
Inflationum ἐμφυσημάτων curatio. 215.29.
Inflationum omnium indicatio communis. 215,41,& quibus curatur. 42.
Inflatio vnde cõtingit. 215.56
Inguen quomodo ſecatur. 198 65.
Inquiſitio, inuentio & demonſtratio eſſentiæ rerũ ex quibus. 10.35.
Inſtrumenta craſſa ſuum habent inſtrumentum, quo aliquid in ea infũditur. 74.70
Inſtrumenta duo, fidem faciũt rectè inuentis. 7.34
Inſtrumentis pro partis proprietate aliquando vtuntur. 74. 70.
Inſtrumẽtorũ morbus. 29.10.
Inſtrumentum quid. 11.44.
Intelligentiæ manifeſta axiomata. 12.16.
Intemperantiæ cauſæ conſyderandæ. 70.24.
Intemperantiæ cui primò medendum. 70.28.
Intemperantiæ in ſimilaribus 29, 10.
Intemperantię ſigna calidæ & ſiccæ. 122.55.
Intẽperãtię ſimplices quæ. 120 5.& quæ compoſitæ. 6.
Intemperantia ſemper cõtraria requirit. 200.40.
Intẽperatas naturas, licet quales accepimus ſeruare, licet & ad melius trãſferre. 133.21
Intemperiei calidæ & humidę in vẽtriculo ſanatio. 115.7.
Intemperiei neminem eſſe curatorem, niſi qui eleméta nouit. 104.20
Intemperiem calidam quæ ſanat ex accidenti. 159.51.
Intẽperies calida & ſicca ad febres opportuniſſima. 132.29
Intemperies humida facilè ſanatur. 115.21
Intemperies intemperie curatur. 166.25.
Intemperies mutandæ cùm valent, nõ cũ ægrotãt. 133.24.
Intemperies octo. 105.9.
Intemperies partis quomodo curanda: 55.1
Intemperies quomodo curanda. 104.76,
Intemperies, quod morbi genus. 148.68.
Intemperies ſicca, vide Sicca intemperies,
Intemperies ſola qualitate, & cum materia. 148.70.
Intemperies ſuo curatur contrario. 115.43
Intemperies vlceribus incommodare poteſt. 58.34.
Intemperierum gradus ad lapſum in

pſum in febrem. 132.31.
Intemperierum peſſima inter ſimplices, ſicca: inter compoſitas, ſicca & frigida. 115.51.
Intemperierum vẽtriculi cum humore cõſyderatio. 115.54.
Inteſtina craſſa, ſanatu facilia ſi vulnerata ſint, & tenuia difficilia. 95.19.
Inteſtina craſſa vlcerata, remedijs per ſedem iniectis egẽt. 67. 68.
Inteſtina deiectione tantũ inaniuntur. 119.27.
Inteſtina quà expurgãtur. 179. 62.
Inteſtina ſuum habent inſtrumentum, quo aliquid infunditur. 76.73.
Inteſtina tenuia non reuniuntur. 36.79.
Inteſtini quod excidit, abdomine læſo, inflatio vnde & quomodo curat. 94.6.&.11.
Inteſtini recti vlcerib⁹, quibus occurritur medicamẽtis. 76, 73.
Inteſtinis ægrotãtibus, aluum deijcere malum. 202.40.
Inteſtinis inflãmatis, aliquid foras effluit. 206.62.
ex Inteſtinis ſi profluuiũ eſt, quid cõſyderandum, & quibus opus eſt medicamentis. 75. 7.
Inteſtinorum dolor ex frigido humore intercluſo, allio curatur & theriace. 194.13.
Inteſtinorũ repoſitio in abdomen vbi exciderunt. 94.32.
Inteſtinorum vlcera quib⁹ curantur. 81.47.
Inteſtinũ ieiunum, quare incurabile. 95.21.
Inteſtinũ rectũ, quib⁹ partibus expurgãdis via eſt. 179.63.
Intybum refrigerat. 212.64.
Intybi ſuccus refrigerat & humectat. 158.52.
Inuentio, inquiſitio & demonſtratio eſſentiæ rerũ ex quibus. 10.35.
Inuentionis duo inſtrumenta, experientia & ratio. 37.52.
Inuentionis nullum inſtrumẽtum præter duo. 79.7.
Inuẽtis rectè fidẽ faciunt duo inſtrumenta. 7.34.
In Iocinere robur ſolui perniciоſum. 178.48.
ex Iocinere vacuare cum cautione licet. 119.2.
Iocineri quale abſynthiũ, talis lieni capparis cortex: quale item iocineri eupatoriũ, tale lieni ſcolopẽdriũ. 206.17
Iocineri relaxantia nõ exhibẽtur ſine adſtringẽtib⁹. 179.15
Iocineri quib⁹ ſuccurritur, tum intus, tum extra. 157.37.
Iocineris caua deiectione tantùm inanitur. 119.28.
Iocineris caua quà expurgatur. 179.62.
Iocineris caua quãdo per deiectiões & pharmaca deiectoria expurgatur. 119,29. & quãdo pervrinales meat⁹. 31,
Iocineris caua quibus per ventrem vacuatur. 204.49.

Iocineris cauo phlegmõe obsesso, venas mesenterij vnà laborare necesse est. 203.56.
Iocineris cauum, per aluũ purgatur. 204.43. & gibba per vrinas. 44.
Iocineris & lienis comparatio 206. 17.
Iocineris & ventriculi non leuis habenda solicitudo de robore virtutis in euacuatione. 118.68.
Iocineris gibba, per renes purgatur. 206.32. caua, per ventrem. 33.
Iocineris gibba quà expurgatur. 179.63.
Iocineris imbecillitas, immodicam euacuationem sequi solet. 143.69.
Iocineris in phlegmone, quæ vena secanda. 202.2.
Iocinere phlegmone laboráte, exquisitissimo victu est opus 203.14. & qui idoneus. 33.
Iocinere phlegmone laborante, quæ extrinsecus applicantur, ea mistæ facultatis esse debent. 205.57.
Iocinere phlegmone laborante, quare tenuissimo victu vtẽdum. 179.20.
Iocineris phlegmone laborantibus, vna salus viriũ robur. 155. 59.
Iocineris phlegmone laborantis recta curatio. 204.8.
in Iocineris phlegmõe, purgatio per aluũ noxia. 202.24.
in Iocineris phlegmone, quæ vena secanda. 202.55.
Iocineris phlegmone quid actum est. 178.11.
ex Iocineris phlegmõe si quid scirrhosum relictum fuerit, quibus medicamentis opus sit. 204.60
Iocineris phlegmone vbi iam concoquitur, valentioribus vtẽdũ esse remedijs. 204.46
Iocineris phlegmone, vel ventriculi, vel pulmõis, vel pleuræ, bilioſos febricitantes interfici. 155.52
in Iocinoris phlegmonis, punicum malum bilem excerni prohibet. 203.42
Iocineris robur quatenus seruandum. 119.13.
Iocineris subſtãtia, scirrhis maximè obnoxia. 205.21
Iocineris vitium vlceribus incommodare potest. 58.37.
Ἰουθῶ. 19.48.
Iræ picrocholorum, quomodo tractantur. 124.76
Ira vires resoluit. 188.54.
Iris cuius naturæ. 40.78.
Iris deterget. 128.9.&37.
Iris illyrica quando neruo cõtuso idonea. 92.54
Iris, locus oculi. 228.1.
Iris pro iocineris phlegmone. 204. 11.
Iris sarcotica. 37. 42. & 40. 69.
Iris vehementer siccat, & oris vlceribus quadrat. 81.20.
Irinum vnguentum quibus cõmodum. 125.23.

Ἰσχιὰς

Ἰσχιὰς. 19.12.
Isidis vel Macherionis medicamentum viride. 79.51.
Isis medicamentum. 103.10.
Italiæ medici. 2.21.
Iudicum iniquorum consuetudo. 24.74.
Iunci flos pro iocineris phlegmone. 204.11.
Iustus ocularius medicus, quomodo sanabat hypopyos. 227. 59.
Iuuenis cuiusdã curatio in pestilentia graui. 82.16.

K.

Καμάρωσις. 101.78
Κάμνοντας laborãtes vocant Græci. 21.50.
Καθετῆρες vesicæ clysteres, quare excogitati. 81. 44.
Καθ' ἰυθύ, è directo secanda vena. 72.6.
Καθετῆρες ἰυθυτρήτοι siphones recti, vesicæ clysteres. 74. 75.& 76.71.
Κακοχυμία. 60.12.
Καρδιαλγία. 19.25.
Κάρφοι. 208.44.
Κάρφων quid. 182.76.
ἐν Καρπῷ, id est articulo brachij, summæque manus medio, arteriæ conglutinatæ. 76. 18.
Καρωτικὰ, soporifera quæ. 183. 31.
Κάταγμα.
Κάταγμα, id est in osse fractura, vnitatis est solutio. 36.68
Κάταγμα, in osse fractura. 53. 20.& 87.43.
Κάταγμα, solutio continuitatis in osse. 96.16.
Καυλησθῆναι fieri quid dicãt Græci. 96.21.
Κατόχαι. 208.44.
Καχεξία. 60.11.
Κατωτήρικα φάρμακα. 119.30.
Κεγχρὶς vnde, & quid. 225. 31.
Κεφαλαλγία. 19.15.
Κολίβωμα. 19.47.
Κολοβώματα quæ. 223.69.& eorum curatio. 71.
Κῶλα, id est artus, quibus fricandi. 84.29.
Κῶλα si vulnerata fuerint, quo modo deliganda. 73.63.
Κῶμα. 19.23.
Κυκλίσκοι pastilli nariũ vlceribus. 81.15.
Κυκλίσκοι scalpra excisoria. 101. 1.

L.

Labores apud Hippocratẽ. 126.71.
Labores vehementius aucti, quosdam iugularunt, & omnes certè læserũt. 188. 60.
Lac asininum celerrimè mutatur. 107.36.
Lac asininum hectica laborãtibus, si febris traxerit. 163. 46.
Lac asininum, quare ventriculo sicco vtilius. 107.50.
Lac asininum ventriculo sic-

co.

co. 107,32.
Lac bubulum, ſpiſſum : aſinorum, tenue. 83.21.
Lac cum melle copioſè ventriculo ſicco & valde frigido. 113. 39.
Lachryma cyrenica pũcto neruo. 89.31.
vt Lac in ventre non cogatur. 163.50. quid miſcendum.
Lac muliebre cõmodũ phthoë tabeſcentibus. 107.44.
Lac muliebre phthoicis. 83.25
Lac quando ſeponendũ à ſicco intemperie. 110.58.
Lac muliebre, quare optimũ. 107. 47.
Lac quibus maximè idoneum eſt. 85.25.
Lacti aſinino quare mel immiſcendum. 107.58.
Lacti quod bibitur, cur ſal & mel inijciunt. 81.31.
Lactis aſinini optimi notæ. 108. 8.
Lactis aſinini potionis modus in hecticis. 163.58.
Lactis corrupti in vẽtre notæ. 163. 63.
Lactis ſumpti, & concocti notæ. 108.43.
Lactis ſuper vſu præceptũ. 83. 29.
Lactis Tabiani vſus. 82.54. & commendatio.
Lactucæ exigui nutrimenti. 123. 15.
Lactucæ ſuccus refrigerat & humectat. 158.52.
Lactuca refrigerat. 212.64
Lac vaccinũ craſſum, aſini tenue, & caprarum mediũ. 83. 22.
Lęſionis cauſa ſi eſt, ſtatim inquirenda. 12.17.
Læſio quàm mors optanda. 183. 25.
Lana ſuccida vbi cõuenit. 215. 66.
Lapidoſæ concretiones in articulari morbo vnde. 213.69.
Lapidũ ſubſtantia conſtans & ſtabilis quare. 148.13.
Lapis hæmatites adſtringit. 75. 18.
Lapis hæmatites, quæ ſanat vlcera. 87.9.
Lapis pyrites & molaris ſcirrhoſis affectibus conueniũt. 214. 26.
Larynga vocãt arteriæ caput. 83. 40.
λάρυγγος vlcera quomodo curantur. 82.13.
Latio, genus motus. 20.50.
Latio in loco agitur. 11.32.
Lauandi quãdo febricitantes. 125. 28.
Lauandus quomodo quis citra laborem. 162.75.
cur Lauantur medicamẽta. 91. 35.
Lauacrum febricitãtibus poſt primam acceſſionem. 60.23.
Lauatio oculorũ dolores ſoluit. 183.73.
Lauit nemo ægrotantẽ, nec in ſignificationis febrilis principio, nec in incremento. 160. 3.

¶ λειπο-

¶ λειποψυχίας animi deliquia quæ inferunt. 189.35.
Lemnia terra, vbi ſalutare auxilium. 77.5.
Lemnium ſigillum internis vlceribus prodeſt. 68.14.
Lenticula paluſtris refrigerat. 212. 65.
Lentiſci decoctum adſtringit. 68. 18.
Lentiſci germina adſtringunt. 75. 23.
Lentiſci tenera germina, pro iocinore. 204.21.
Lentiſcus frutex, lacti generãdo idoneus. 83.18.
Lentitia humoris in corpore quid indicat. 174.2.
Lentum citra roſionem dolorem maximè leuat. 209.51.
Leoninũ ſeuum molliendo digerit. 213.79.
Lens paluſtris refrigerat, & humectat. 158.51.
Leporis moliſſimus pilus hæmorrhagijs conuenit. 73.7.
Lepra vnde conſiſtat. 224.34.
in Leſbo tria oppida. 186.55.
Lethargicisquę applicãtur per nares. 208.48.
Lethargicorum capiti auxilia applicantur. 208.15.
Lethargo miſſio ſanguinis cõpetit. 208.24.
Lethargus phrenitidi contrariatur. 208.16.
λεύκη. 19.32.
λεύκη leuce vnde cõſiſtat. 224. 32.
λευκοφλεματίας ὕδερος. 19. 29.
¶ Librorum Galeni ordo demonſtratur. 28.24.
in Liene, an adſtringentib⁹ ſit occurrendum. 178.52.
Lienem iecúrque dulcibus omnib⁹ maximè intumeſcere. 203. 39.
Lieni capparis cortex medicamentum eſt. 206.17.
Lienis auctior, vlceribus incõmodare poteſt. 58.37.
Lienis & iocineris optima cõparatio. 206.17.
Liene inflammato, abſtinendum à mulſa. 179.72.
Lienis pars inferior, per inteſtina purgatur. 206.66.
in Lienis phlegmone, quæ vena ſecanda. 202.56.
Lienis plerunque craſſi humoris cauſa laborat. 179.3. & quæ conueniunt cataplaſmata. 5.
Lienis quomodo vacuatur, ſi phlegmone premitur. 206. 36.
Lienis quo probè nutritur alimento. 205.26.
Lienis rarior ſubſtantia quàm iocineris. 205.24. & tamen crebrius ſcirrho affligitur.
Lienis valentiora medicamenta expoſtulat quàm iecur. 206. 20.
Lien quando adſtringendus. 178.56. & quando non. 61.
λήμματα ſumptiones. 10. 38.
Linamenta quibus imponi ſolent.

lét. 71.59. μοτοὺς vocāt Gręci
Linea quid. 8.53.
Linguæ actio, locutio. 11.19.
Linguæ cuiusdam sexagenarij tumefactæ, curatio. 217.9.
in Linguæ vitio, subducentib⁹ magis vtendum quàm vomitorijs. 217.28.
Lingua cur egemus. 16.48.
Lingua cur sapores percipit. 22. 4.
in Lingua venæ quæ secandæ. 202. 49.
Lingula homonymum. 30.31.
Lini semē, tepidi caloris. 178. 71.
λιθάργυρος quæ vlcera potest sanare. 87.6.
λιθάργος. 208.46.
Lithargyrus vlceribus prodest. 67. 78.
Lithargyrus siccat, adstringitque modicè. 45.13.
Lixina aqua, optima neruo putri facto. 89.68.
Lixiuium digerit. 216.8.
Lixiuiū tenuissimarum est partium, & inflationes dissecat. 215. 53.
¶ Lotus herba, lacti generando idonea. 83.17.
Locus affectus curationem ipsam indicat. 68.62.
Locutio, linguæ actio. 11.19.
Logiatri qui. 131.38.
Logicę speculationis initium, est prædicamenta diuidere. 34. 13.
Logicā & Empiricam cōfundere non oportet. 29.37.
Logica seorsum tractanda. 36. 59.
Logicus qui. 36.49.
Logistici quid primùm discūt. 8. 50.
Loqui definitè, est caput ad deceptionē fugiendam. 51.68.
Lotium ex inedia quale. 211. 67.
λόφος collis siccus, & eius descriptio. 83.10.
¶ Lup⁹ λάβραξ picrocholis idoneus. 123.77.
si Luxatio cū vlcere in aliquo maiorum articulorum incidit, quid agendum. 50.57.

M.

Macedonicum pharmacū vlceri. 197. 63.
Macheriōis vel Isidis, medicamentum viride. 79.51.
Magnitudo affectus triplex. 117. 50.
Magnitudo indicationis vnde iudicanda. 167.31.
Mala adstringētia pro iocinere. 204.15.
Mala adstringentia pulmoni vulnerato. 77.77.
Mala cestiana adstringunt. 204. 17.
Malactica quę vocant medici. 214. 14.
Malicorium adstringit. 75.14
Malicorium internis vlceribus prodest. 68.14.
Malicoriū modicè siccat. 45. 69.

Mali cotonei

Mali cotonei decoctū adstringit. 68.18.
Malinum vnguentum, pectori quando confert. 78.5.
Maluæ, exigui nutrimēti. 123. 15.
Maluæ syluestris folia, scirrhis commoda. 214.74.
Mali punici grana in alicā iniecta. 192.46.
Malum punicum, stomachum roborat. 152.7.
Mandragoræ radix anodyna. 183. 11.
ex Mandragora, opio, & hyoscyamo medicamentū, pernicies oculorū, & quare. 39. 30.
Mandragora, quare in vlceribus fugienda. 48.75.
Mangones puerorum, quibus succurrūt extenuatis. 223.1.
Manna ad gignēdam carnem conueniens. 87.11.
Manna adstringit. 75.17.
Manna medicamento quando vtimur. 198.68.
Manna quid. 198.70. & eius natura.
Manna thure magis adstringit. 73.30.
Manu laborante, scarificabis crura. 197.71.
Manu stilo vulnerata, à Thessalio quodam quomodo tractata sit. 88.48.
Marasmo laborantes lauabis. 164. 2.
in Marasmum hecticæ. 154. 62.
Marasmum torridū μαραθμὸν περιφρυγῆ cōtingere biliosis facilè propter inediam. 122. 40.
Marasmus citra cordis intēperiem esse nō potest. 157.75.
Marasmus duplex. 162.34.
Marasmus insanabilis. 162. 26.
Marasmus quibus viscerib⁹ accidit. 157.42.
Marathri semen, flatum discutit. 130.33.
Marrubium valenter incidit. 207. 6.
Mastiche chia, confert ventriculo imbecillo. 129.32.
Mastiche chia, ventriculo sicco, & frigido. 113.2.
Mastiches natura. 73.41.
Mastichinum oleum, ventriculo sicco frigidóque. 112.77.
¶ Meat⁹ per quos vis purgare, fluxiles fiant oportet. 179. 60.
Meatum reclusio reuellit. 72. 24.
Meconiū, quare in vlcerib⁹ fugiendum. 48.75.
Medendi methodi finis quid. 29. 48.
Medēdi methodi propositum primū, morbi sublatio. 143. 41.
in Medendi methodo exercitatus remedia inuenit, & inuentis vtetur. 87.64.
Medendi methodum omnem seiunctā ab experiētia procedere. 29.36.

Medendi methodus in ſimilaribus. 105.8.
Medendi methodus omnis per indicationem fit. 29.42.
Medendi methodus principiũ & radix. 15.8.
Medendi modus à ſitu indicatur. 119.33.
Medendi peritia. 188.14.
Medendi ars rerũ quatuor generibus, vel noſcẽdis, vel nõ probè, vel ſecus incipere. 15. 17.& 44.
Medendi totidẽ rationes, quot ſint morborum ideę. 26.67.
Mederi qui velit efficaciter, agnoſcat quod præſens eſt, & prouideat ex eo quod futurum eſt. 156.25.
Medicamen ex palumbiũ ſtercore, quib⁹ laborantibus imponitur. 84.14.
Medicamenta acria, quare vitanda in phlegmonis. 179. 70.
Medicamẽta amara, quãdo miſcenda in phlegmone. 179.1.
Medicamẽta auſtera & adſtringentia, quam habent facultatem. 44.23.
Medicamẽta cruſtifica, eſcharam operantia. 71.62.
Medicamẽta detergentia. 128. 8.
Medicamenta διὰ σπερμάτων quibus vulneribus conuenientia. 78.65.
Medicamenta digerentia, plethoram curant. 199.66.
Medicamẽta emplaſtica. 71.61
Medicamenta emplaſtica pulmoni vulnerato. 77.75.
Medicamenta enæma. 75.74.
Medicamenta incruſtãtia cum adſtringendi facultate. 74. 16.
Medicamẽta liquabilia τήκτα. 76. 80.
Medicamenta modicè ſiccantia. 45.68.
Medicamenta naturis hominũ numero reſpondent. 48.15.
Medicamenta nulla capiti impoſita aliquid efficerẽt, niſi futurarum beneficio. 208. 80.
Medicamenta ophthalmica, qualia eſſe debent. 209.62.
Medicamenta quæ diminuũt, quæ augent porum. 100.8.
Medicamẽta rarefaciẽtia quibus conferunt. 170.71.
Medicamẽta rubreficantia, omnia cucurbitæ ritu trahũt: & propterea non ſunt parti adhibenda, niſi corpore vacuato. 59.37.
Medicamenta ſanguinem ſupprimentia ἰσχαίμα. 72.52. & que ſunt optima. 54.
Medicamenta ſopientia & ſoporifera καρωτικὰ quib⁹dantur. 183.31.
Medicamenta ſoporifera, quomodo inter ſe diſcrepãt. 183. 38.
Medicamẽta tenuiſſima, & poteſtate calida. 215.44.
Medicamenta tepentem calorem obtinentia. 178.70.

Medicamẽta va-

Medicamenta valentiora partes profundę requirũt, quàm quæ in ſummo ſunt corpore. 68. 73.
Medicamenta valẽtiora robuſtis corporibus, & imbecillis mitiora. 92.12.
Medicamẽta valentius ſiccantia. 45.70.
Medicamenta vehementer ſiccantia quibus proxima. 46. 28.
Medicamẽta ventriculo imbecillo conuenientia. 105.43.
de Medicamentis duplex peritia. 46.7.
Medicamẽtis omnibus quæ laueris, acris mordẽnſque ſanies eluitur. 91.35.
Medicamẽtis rarefacientibus quando vtimur cum fiducia. 170. 54.
Medicamẽtis rectè vti poſſe ſolum eum, qui certa methodo curet. 90.39.
Medicamentis ſanare artificis eſt. 58.50.
Medicamentis tumveſicæ, tum renum vlceratorum miſcenda quę vrinas mouẽt. 68.43.
Medicamẽtorum componendorum ratio, & quare ab antiquis cõpoſita ſint. 37.73.
Medicamentorum dexterꝰus. 90. 76.
Medicamẽtorum in phlegmone vſus qualis eſſe debeat. 207. 40.
Medicamento manna, quando vtimur. 198.68.
Medicamentorum vires reſoluuntur, dum altè deſcẽdunt. 207. 15.
Medicamẽtorum virtus varia. 40. 53.
Medicamentum cephalicon. 37. 60.
Medicamentum humectans & refrigerans. 158.41.
Medicamentũ glutinãs ſiccat, adſtringítque. 70.12.
Medicamentum glutinatoriũ, quale eſſe debeat. 44.14.
Medicamentum emplaſticum pectori pulmone vulnerato quod. 78.8.
Medicamentum ex cadmia, cicatricem inducit. 80.13.
Medicamẽtũ ex caſia, pectori perforato cõueniẽs. 78.67.
Medicamentũ ex caſtoreo, dolorem ſedat aurium, oculorũ & dentium, ſi auribus inſtilletur. 194.43.
Medicamentum ex papyracea charta combuſta, quæ ſanat vlcera. 86.75.
Medicamentum ex ſalice vehementer ſiccat. 80.72.
Medicamentum ex ſcoria ferri, vehementer ſiccat. 81.2.
Medicamẽtũ ex opio, mandragora & hyoſcyamo, pernicies oculorũ, & quare. 39.30.
Medicamẽtum implens, ſiccat & abſtergit. 70.14.
Medicamentum macedonicũ. 86. 49.
Medicamẽtũ optimum ad hęmorrhagias. 73.1.

Medicamentum Musæ quibus conuenit. 81.16.
Medicamentum pro natura laborantis esse debet. 46.53.
Medicamentum simplicissimũ humectans & refrigerãs aduersus erisypelata & phlegmonas in pudendis. 158.21.
Medicamentũ solẽne, ex aqua pane & oleo. 86.50.
Medicamẽtum tempestiuè exhibendum. 39.19.
Medicamẽtũ valens parti alicui appositum, trahit cucurbitæ more. 62.28.
Medicamentum viride. 46. 47.
Medicamẽtum viride, Macherionis, vel Isidis. 79.51.
Medicamentorum opera, vlceris sordida purgantur, supercrescentia minuuntur. 48. 53.
Medicandũ est tutò ei, qui generosè contra morbum pugnat. 183.2.
Medicationis prima indicatio à solo affectu. 49.32.
Medicatio specialis intemperierũ duobus conficitur. 105. 15.
Medici Coi. 2.16.
Medici ex eo quod ignorant, non parum lucrifacientes. 177. 27.
Medici finis. 56.43.
Medici functionum duas esse primas differentias. 56.80.
Medici Cnidij. 2.16.
Medici Italiæ. 2.21.
Medici methodo vtentis proprium, ex ipsa rerũ materia indicationes sumere. 89. 56.
Medici qui in precio magis esse soleant. 1.65.
Medici qui optimi. 1.61.
Medici qui veritatis inquisitioni non vacant. 18.9.
Medici qui vocari soleant. 1. 54.
Medici Rhodij. 2.19.
aduersus Medicos, qui sub malis pręceptoribus operã perdiderunt. 126.36.
aduersus Medicos, qui vrbem salutationibus lustrant. 137. 34.
Medicorum contra dolorẽ instantium, duplex ratio. 182. 58.
Medicorũ nobilium tres scholæ. 2.23.
Medicorum primũ & propriũ munus, morbos adimere. 21. 54.
Medicus imitator naturæ esse debet. 66.73.
Medicus in quo alius alio est præstantior. 87.62.
Medic⁹ quis in vlcerib⁹ curandis. 88.39.
Medicinæ adstringentes. 75. 13.
Medicinæ artis munus. 36.54.
Medicinę super fine à varijs erratum. 14.11.
Medicina secundũ Hippocratẽ, & appositio & detractio. 173. 55.

Medicina ve-

Medicina vera, de laborantis natura coniecturam facit. 48. 6.
Medicorum vulgus cuiusmodi. 137. 26.
Mediocris siccatio, est vlceris sanatio quà vlcus est. 63.59.
Medio interim trãsgresso, primo tertiũ adnectũt veteres. 62. 68.
Medulla ceruina, molliẽdo digerit. 213.77.
Meges Sydonius chirurgus. 103.
Μελαγχολία. 9. 19.27.
Melancholic⁹ humor, quo vacuatur medicamẽto. 218.36.
Melca ventriculo imbecillo. 106. 2.
Mel despumatũ ventriculo frigido vt conueniens, ita calido aduersissimum. 113.40.
Mel & sal inijciũtur lacti, quod bibitur. 83.31.
Mel miscendum medicamẽtis, quæ thoracis & pulmonis vlcerib⁹ destinata sunt. 68.38.
Mellis optimi notæ. 107.61.
Mellis vitiosi notæ. 107.65.
Mel quare non exhibendũ hecticis. 163.56.
Mel salubre neruo nudato. 91. 28.
Mel thymum redolens, nõ bonum. 108.1.
Melicerides, in quo morbi genere. 226.48.
Meliceris postmodum orta nõ prius. 224.35.
Melicratum in picrocholis facilè bilescit. 123.64.
Melicratum in thoracem iniectum, per pulmonem expui. 77. 43.
Melicratum, vide Aqua mulsa.
Μελικηρίς. 19.36.&.220.15.
Melissophyllon, herba lacti generando idonea. 83.18.
Membri præcellentia, suũ medendi consilium dictat. 70. 41.
Mẽbri principis robur semper seruari oportet. 67.48.
Menses καταμήνια, si confertim eruperint, cucurbita magna sub mãmis defigẽda. 71.78.
Menses retinẽt cucurbitæ, mãmis appositæ. 207.26.
Mensib⁹ euocandis cucurbitas pubi & bubonibus cõmodè applicamus. 207.33.
Mercurialis aluũ soluit. 207. 56.
Mercurialis per ventrem purgat iocineris cauã. 204.50.
Meri potio, oculorum dolores soluit. 39.44.&.183.72.
Mesaræo incidunt febres hecticæ, & marasmus. 157.47.
Mesenterium quà expurgatur. 179. 62.
Mespila adstringunt. 75.26.
Μεταληπτικὴ ἔντασις. 100.49.
Metallica medicamẽta omnia si citra rosionem siccatura sunt, elota esse debent. 91. 26.
Μεταποροποιήσεως nomen. 61. 32.
Μετασυγκρίνειν. 57.23.

 Μετασυγ-

Μεταξυγκρίνειν τὴν ἕξιν. 61.9.
Metasynchriseos nomen vnde 61. 31.
Methodicus qui. 36.49.
Methodi medendi forma generalis. 60.70.
Methodi medendi principium & radix. 15.8.
Methodi medendi propositũ. 10. 41.
Methodi medẽdi propositum primum, morbi sublatio. 143. 41.
Methodi medendi vnum in omnibus curationibus principium. 60.65.
Methodi non tantùm generalitatem discere oportet, verùm & in singulis partibus exerceri oportet. 53.43.
Methodi resolutiuæ curandæ febris cum putredine, exemplum clarissimum. 171.35.
Methodi species, cuique morborum speciei. 53.47.
Methodi vniuersales, non satisfaciunt ad exactam cognitionem. 137.19.
Methodo in omni, multis sæpe leuioribus problematis prius se exercere oportet. 9. 74.
Methodo inuenire & inquirere, cui oppositum. 7.79. & quid. 8.1.
Methodo vera curantes qui. 39. 14.
Methodus in vniuersalibus cõsistit. 141.62.
Methodus quid. 60.56
Methodus quæ ratione nititur, separatim agitanda. 7. 69.
Methodus vera quę potest. 88. 61.
Methymna in Lesbo. 186.57.
Metrenchytæ veteri clysteres. 76. 71.
¶ Μητρεγχύτας vocant instrumenta, quibus in vterum aliquid infunditur. 74.73.
Μητρεγχύται veteri veficæ, quare excogitati. 81.43
Micrologia nominum. 35.58.
Milij fomẽtum, quos sanat dolores, & eius natura. 194. 34.
ex Milio fomẽtum, quibus doloribus colicis. 194.17
Misy incrustat cum adstringẽdi facultate. 74.16.
Misy naturæ humidæ applicatum, carnem potius demit, quàm cicatricem inducat. 46.34. & quando cicatricem inducit. 36.
Misy præcipuè adstringit. 207. 46.
Misy siccat. 45.71.
Mitylene in Lesbo. 186.56.
Mium valenter mouet vrinas. 204. 48.
¶ Mole in vtero gestatio, sui ablationẽ indicat. 220.47.
Molibdena quæ vlcera sanat. 87. 6.
Mollia carne, siccæ intemperiei conuenientia. 109.12.
Mollia naturaliter concrescũt 43. 38.

Molliendo

Molliendo digerentia quæ. 213, 77.
Morbi cognitio principium inuentionis remediorum cuiusque morbi. 29.51.
Morbi curationem inuenire, est propositum in methodo medendi. 9.80.
Morbi non commodè curantur, ignorata corporis vniuersa natura. 4.59.
Morbi duo tantùm à Thessalo in omni victus ratione præcipiuntur, fluxus & clausus. 5. 37.
Morbi facilis toleratio & consuetudo, cibãdum infirmum in putridis continuis demõstrat. 168.34.
Morbi ex vitioso succo cùm siniuntur, calefacientia & siccantia expetunt. 217.6.
Morbi magnitudo ad purgationis indicationem consyderatur. 65.73.
Morbi magnitudo, sanguinem mittendum indicat. 65.53.
Morbi magnitudo, sanguinis detrahẽdi indicatrix & purgandi. 66.52.
Morbi natura remediorũ inuentionem ostendit. 36.15.
Morbi omnes participatione vnius eiusdémque morbi appellantur. 29.57.
Morbi primi & simplices, idẽ. 52. 20.
Morbi qui vacuantur citra periculum, & qui non sine periculo. 144.15.
Morbi quot in vniuersum sint requirendi ab eo qui veritatis studium tenet. 20. 3.
Morbi summus vigor vbi maturè expectatur, & vires valentes sunt, tenuissimo victu licet vti. 168.22.
Morbi, symptomata, causæ, tres in corpore affectus præter naturam. 20.10.
Morbi vigor & vires ægrotantis sunt, à quibus cibandi cõsilium est. 155.35.
Morbo aduersatrix virtus. 166 64.
Morbo quæ coincidant. 205. 53.
de Morbo quæ sit controuersia. 18.49
Morbo simplici, simplex curatio: compositio, non simplex. 53. 41.
Morbo suæ naturæ cognato laborantes, minus periclitãtur. 118.54.
Morbum non noueris, nisi quod secundum naturam est noueris. 23.32.
Morborum cuique speciei, sua methodi species. 53. 47.
Morborum curatio, nõ ex nominum, sed rerum recta opinione contingit. 14.61.
Morborum curator. 36.46
Morborum duplex genus. 29. 9.
Morborum genera sex in vniuersum. 29.15.

Morborũ nomina, à læſa particula indita. 19.10.
Morborum nomina ab ſymptomate. 19.16.
Morborum nomina ab particula læſa & ſymptomate. 19 24.
Morborum nomina à cauſa putata 19.27.
Morborum nomina à ſimilitudine. 19.30.
Morborum nonnullorum ſcientifica agnitio, aliorum cõiecturalis. 192.65.
Morborum numeratio ex diuidendi methodo habetur. 26. 68
de Morborum numero quęſtio ab antiquis medicis. 5.69.
Morborũ numeros nequit demonſtratione aſſerere, niſi cauſas actionis, & ea quę temerè accidant, norit. 22.33.
Morborum numerũ niſi quis methodo inuenerit, is in methodi medendi foribus lapſur° eſt. 26.65. & quare. 67.
Morborum numerum quis nõ comprehenderit, niſi idẽ numerum omnium cauſarum actionis corpore ſecundum naturam habente norit? 21. 76.
Morborum numerum trãditurus, quid agere debeat. 6.52.
Morborum numerus cur prius ſciri debeat. 10.1.
Morborum numerus definiri non poteſt, niſi inuentis affectis omnibus à quibus actio læditur 17.80.
Morborum tum in numero, tũ in magnitudine conſyderatio. 221.31. & 64.
Morbos ad vltimos vltima remedia. 85.59.
Morbus actioni incommodat. 21. 31.
Norbis calidis & ſiccis emiſſio mordentium eſt ſalubris. 160. 54.
Morbus comitialis nomen naturæ rei. 17.13.
Morbus cùm in acumine eſt, ſtatim vltimos labores infert. 126.67.
Morbus cùm in ſummo vigore eſt, tum victu vti tenuiſſimo eſt opus. 126.75.
Morbus & ęgri temperies, contrarietatis menſuram definiunt. 165.41.
Morbus & ſanitas in eodẽ genere. 12.42.
Morbus & ſanitas in quibus. 14. 20.
Morbus inſtrumentorum. 29. 10.
Morbus prẽter naturam res eſt 26. 75.
Morbus primus in ſimilaribus ex intemperie qualitatum. 27. 14.
Morbus quid. 16.79. &. 19.6. &. 21.20. & 35.54.
Morbus quomodo appelletur. 15. 49.
Morbus ſe tollendum indicat. 166. 71.
Morbus ſimilarium. 29.9.
Morbus ſi

Morbus ſi valẽs fuerit, ſanguis mittendus. 65.46.
Morbus triplici genere grauis 66. 59.
Μοτιδς vocant Græci linamẽta. 71.59.
Motus actiuus quid. 11.22.
Motus plurimus ſpiritum corrumpit. 188.44.
Motus cerebri ex calore. 208. 22.
Motus duplex genus. 20.49.
Motus, eſt immutatio ei° quod præfuit. 11.21.
Motus, prioris habitus mutatio. 11.29.
¶ Mugil è pelago πελάγιος κίφαλος picrocholis idoneus. 123. 77.
Mulierc ularum mos. 26.27.
Mulier Romana quomodo eſt curata ex ſanguinis reiectione per catarrhum. 83.80.
Mulieri ſanguinem vomenti, menſes ſuperuenientes remedio ſunt 71.75.
Mulſa alimentum detergens. 128. 7.
Mulſa aluum fluxilem facit. 179. 68.
Mulſa amplius cocta, minus aluum ſubducit, & magis nutrit. 184.75. cruda, minus nutrit, & magis ſubducit. 76.
Mulſa aquoſa deterget. 128.36
Mulſa citra roſionẽ etiam deterget. 203.38.
Mulſa inimiciſſima colliquantibus febribus. 165.4.
Mulſa mediocriter aperit. 206 80.
Mulſa putredinẽ vacuat. 170.8
Mulſa quãdo inutilis. 179.73.
Mulſa quare non offerenda hęticis. 163.56.
Mulſa quibus conuenit cũ hyſſopo. 184.49.
Mulſa quibus febribus cõfert, & quibus noxia. 172.23.
Mulſa quibus ſola eſt data ante ſeptimum diem. 155.28.
Mulſa ſola, exiguũ eſt cibi adminiculum. 155.38.
Mulſa triplex. 128.37.
Multa vnum ſunt, & vnũ multa. 32.24.
Multitudinem ſanat vacuatio. 173. 52.
Mulus τριγλαξ picrocholis idoneus. 123.77.
Muria vbi conducit. 212.71.
Muſculi capite punctο, conuulſio ſuperueniens quomodo ſanatur 50.47.
Muſculi contuſi quibus leniri debent. 215.74.
Muſculi obliqui abdominis quatuor. 93.51.
Muſculi recti abdominis duo. 93. 36.
Muſculis ex plaga inflatis, tres indicationes 215.79.
Muſculis inflatis, quæ ſunt remedia 215.60.
in Muſculis vlcus & ruptio. 87 45.
Muſculi tranſuerſi abdominis. 93. 53.
Muſculi, voluntarij motus inſtrumenta. 91.52.
Muſculo in-

Musculo inflato, si sine dolore est, quæ competunt. 216.11.
Musculorum robur quàm glandularum valentius. 197.26.
Musculorum ventris vulneratorum consyderatio. 93. 61.
Musæ medicamentum quibus conuenit. 81.16.&.22.
Mutatio dupliciter fit. 11.30.
Μυδρίασις, nimia pupillæ dilatatio. 39.38.
Μυρμηκία. 19.32.&220.45.
Μυρμηκίαι, in quo genere morbi. 224.30.& ex quo consistat. 32.
Myrmecias ore sanare. 225.72 & alio etiam modo. 226.3.
Myrmeciarũ sanatio. 225.78.
Μυροβαλάνου πρόσμα. 178.19.& 204. 11.
Myrta adstringunt. 75.23.
Myrta pulmoni vulnerato. 77 77.
Myrti germina adstringunt. 75. 23.
Myrti virẽtium ramorum decoctum adstringit. 68.19.
Myrti tenera germina, pro iocineris phlegmone. 204.22.

N

Nardina mediocriter adstringunt. 224. 2.
Nardinũ vnguentum, pro iocineris phlegmone. 204.19.
Nardinum vnguentum, quando pectori confert 78.5.
Nardinum vnguentum, quibus commodum 125.23.
Nardinum vnguentum, quando ventriculo applicatur. 129. 23.
Nardinum vnguentum ventriculo sicco & frigido 112.75.
Narditidos radix, pro iocineris phlegmone. 204.12.
Nardus celtica, valenter mouet vrinas. 204.47.
Naribus sanguine profluente, cucurbitæ præcordijs apponuntur. 207.29.
è Naribus si sanguis profluat, quid agendum. 75.52.
Naribus vlceratis, quæ medicamenta. 81.13.
Naso inflammato, aliquid foras effluit. 206.62.
Natatio frigida, quibus febrientibus profuit, & quando. 170. 67.
Nates pueri fame consumptæ, breui auctæ. 223.15.
Natura author carnis generandæ. 40.4.
Natura causa vt vlcus creat. 43. 48.
Natura corporis ex quib⁹. 40. 7.
Natura corporis, vlcus euacuaturo, cognoscenda. 41.39.
Natura ægri curandi consyderanda, 47.24.
Naturæ impulsus animalium, sibi conueniens. 161.18.
Naturę impuls⁹ qualis. 161.14.
Naturæ semper gaudent consuetis. 133.25.
Natura in vlcere carnis productionem, sin⁹ impletionem, agglutinationẽ, cicatricem operatur. 48.55.
Naturalem ad statum reditus, dolorẽ affert, nisi paulatim fiat. 191.21.
Naturalis scięntia, medico necessaria ad agendum de similaribus. 42.66.
Naturaliter habens, custodiendum: quod præter naturam, tollendum. 132.75.
Natura molles vehemẽs pharmacum nullo pacto ferunt. 47. 22.
non omnis Natura medicamenta requirit. 47.18.
quod secundum Naturã se habet, custodiam sui indicat: quod præter naturam, ablationem. 41.3.
quæ præter Naturam sunt, ad naturam suam redire nõ possunt sine contrarijs. 70.22.
quæ secundum Naturam sunt, similia semper postulant. 132. 73.
quæ secundũ Naturã sunt, similium indicatiua sunt. 49.26.
quæ præter Naturã, contrariorum. 27.
Naturã trib⁹ cõstare. 265.72.
Natura originalis & acquisitia. 166.9.
Natura p se ipsa agit. 265.72.
Naturarum inspiciendæ proprietates. 111.56. & quare.
Naturis hominum numero respondẽt medicamẽta. 48.15.
Nephritidas aliâs facilè solubiles, aliâs ægrè solubiles esse quare. 205.33.
νεφρίτις. 19.13.
Ne quid nimis. 183.18.
Nerui contusi, quæ medicamẽta postulant: 92.37.
Nerui nudati curationis consilium 91.19.
Nerui per transuersum vulnerati in carpo consyderatio. 92.26. & curatio. 31.
Nerui præcisi curatio. 92.57.
Nerui conuulsio spasma dicitur. 53.21.
Nerui temperamento frigidi & offensi, facilè impertiunt cerebro. 91.49.
Nerui, tendones atque ossa si vulnerata fuerint, dolores vigiliarum, cõuulsionis & delirij periculum instat. 66.21.
Nerui vulnerati curatio, qualia postulat medicamenta. 90. 33.
ex Nerui vulnere nemo in cõuulsionem incidit, Galeni inuentis statim vsus. 88. 64.
Nerui vulnus ἐν καιρῷ quomodo curatum. 91.40.
Neruis cerebrum suppeditat virtutem. 119.24.
Neruis vulneratis, aqua calida inimicissima. 89.3.
Neruo, acu stilóve pũcto, quid curandum. 88.8.
Neruo cæsim vulnerato, quid consyderandum 91.5.
Neruo in crure per transuersum vulnerato, quid agendũ 92. 34.

Neruo nudato, oleum non est imponendũ,& quare. 91.63.
Neruo puncto , cõuulsiones & deliria. 50.53.& quid agẽdũ.
Neruo puncto,sanguinis missio competit. 88.80.vel purgatio. 89.1.
Neruorum ortus vnde. 92.64.
Neruorum robur valentius q̃ glandularum. 197.26.
Neruo vulnerato emplastrum ex euphorbio, cera,& fricta resina 89.77.
Neruosa substantia, non eadẽ regeneratur 164.51.
in Neruosis fibris spasma. 87. 44.
Neruosum totum genus adfectum ex immodica & intempestiua frigidę potione. 140 17.
Neruus instrumentum & pars. 11. 48.
Neruus nullus è supernis capitis 102.79.
Neruus per directum diuisus quę expostulat medicamẽta. 91. 10.
Neruus punctus,quomodo tractandus 88.67.
Neruus putris factus,à Galeno curatus. 89.63.
¶Nihil absq; causa fieri, axioma. 12.14.
Nitri spuma deterget. 128.41.
Nitrum deterget. 128.42.
Nitrum œdemati confert. 213. 28.
Nitrum siccat. 124.44.
¶Νομὰ vnde,& quare dicitur. 74. 29.
Nomina contemnenda. 173. 46.
Nominare quæque , ita vt qui discit clarissimè intelligat, est optimi pręceptoris. 19.2.
Nominibus contemptis,naturæ rerum scientia exercenda 217. 75.
de Nominibus laborandũ nõ esse. 104.6.
de Nominibus non est contendendum. 51.2.
de Nominibus non est anxiè contendendum. 57.12.
Nominibus nullum oportet seduci. 10.76.
de Nominibus parum esse solicitum oportet. 87.49.
Nominis cuiusq; solutio,quomodo in suam orationem absoluitur. 34.47.
Nominis oratio apud veteres. 34. 78.
Nominum diuersitas in ægritudinibus inspiciẽda diligenter. 19.8.
Nominum imaginatio fugienda. 20.2.
Nominum micrologia. 35.58.
Nominum interpretatio ex Græcorum consuetudine. 10. 33.
Nominum vsus qualis .15.62.
Noscuntur quæ memoria tenentur ab empiricis. 9.4.
Νοσοῦντας ægrotantes vocant Græci. 21.48.
Notæ morborum, alię scięticę, alię cõiecturales. 192.65.

Notio

Notio rei exacta semper seruanda. 165.27.
Nouella & vetula quibus fugienda,& quare. 124.6.
¶ex Nucũ corticis succo medicamentũ stomaticũ. 81.29
Numero idem,norunt asini. 31. 10.
Nutrimenti ægrotantibus necessitas. 175.23.
Nutrimenta defectum sanant. 173. 53.
Nutrimenti modus in ægris, vnde desumendus. 168.21.
Nutrimenti qualitas,vnde desumenda. 168.27.
Nutriendi tempus in synochis 168. 30.
¶Nyctilops quid. 19.76.
Nymphea bibitur in priapismo. 217.3.

O

Obesis curandis,quę vina. 223.65.
Obesitas, vide etiã πολυσαρκία.
Obesitatem nimiam,quæ curant medicamenta. 222.18.
Obesum corpus nimium, quibus ad debitum modum reducendum. 222.5.
Obesus valde,quomodo à Galeno curatus. 222.33.
Obseruator qui. 36.47.
Obstructio in cauis iecinoris, ægritudo est totius iecinoris 27. 60.
Obstructio magna,diarias nõ parit. 128.64.
Obstructio magna , duplicem parit febrem. 127.24.
Obstructio , morbus in febre putrida,continua. 173.77.
Obstructio,morbus instrumẽtalis. 171.31.
in Obstructione sola,quomodo sanguis mittendus. 138. 65.
Obstructiones variæ. 151.2.
Obstructioni ex copia, sanguinis missio. 151.5
Obstructioni ex humorũ qualitate attenuantiũ vsus. 151.6
Obstructioni opponitur ἔκφραξις,id est,recluſio. 174.21.
Obstructionis curatio. 127.50
Obstructionis magnitudo vnde discernitur. 128.1.
Obstructio quãdo diariam parit,& quando continentem. 141. 40.
Obstructio quibus est,sanguis detrahendus. 127.79.
Obstructio vnde. 135.67
Obstruentium vacuatio,per alũ,vrinas & sudores. 171.62
¶Occipite phlegmone afflicto , vena frontis secanda. 202. 50.
Ochra cur mista emplastro cõuenienti neruo vulnerato. 89. 80.
ὀχθώδη. 41.61.
Oculi actio quando læditur. 27. 56
Oculi affectus,an morbus , an ipsum actionis vitiũ. 12.24.
Oculi dolor ex morsu, quomodo curatur. 209.71.

Oculi lo-

Oculi locus, iris. 228.1.
Oculi opus, vel eiº actio, vt videat. 10.49.
Oculi partes reliquæ, quæ crystallini humoris causa sunt, quas seorsum actiones nactę sint. 27.49.
Oculi partes reliquæ crystallini humoris causa factę sũt. 27. 46.
Oculi phlegmone, sola purgatiõe per aluũ sanata. 202. 22
Oculis quæ collyria. 194.57.
Oculis quæ localia, πτωτικὰ remedia applicantur, & quando. 210.7.
in Oculis qualiter humor infunditur. 209.31.
Oculis qualiter medicamenta imponi debeant. 209.39. & qui humores infudendi sunt 41.
Oculis quando fomenta adhibentur. 210.3.
Oculis quando prodest balneũ 209. 76.
Oculis quare læuia apponẽda. 209. 59.
Oculis sæpenumero fluxio est à capite, & sanatio. 210.26.
Oculis vehementer dolentibº, quid agendum. 209.64.
Oculi tunicæ. 11.53.
Oculorum actio, visus. 11.19.
Oculorum dolor, castoreo sanatur. 194.43.
Oculorũ dolor ex flatuosi spiritus extensione quomodo curatur. 210.4.
Oculorum dolorem ex distensione qũo curabis. 209.79.
Oculorum dolores ex frigido humore, aut flatu, quomodo sanantur. 194.32.
Oculorum dolores, meri potio soluit. 183.72.
Oculorum dolores vehementissimos collyria ex opio remittunt 194.45.
Oculorum fluxiones diutinas curamus, oculis dimissis, ad caput conuersi. 210.29.
Oculorũ fluxiones retinet cucurbita, in occipite fixa. 207 34.
Oculorum fluxiones si fiant vitio venarum vel arteriarum, quæ imbecilliores sint, quid agendum. 210.44.
Oculorũ fluxiones quomodo curantur. 115.68.
Oculorũ fluxionibº ex calido sãguine ac vaporũ pleno, arteria incidẽda, & quę. 210.55
Oculorũ fluxionibus propter calorem acrem, quæ expediunt medicamenta. 210.38.
Oculorũ grauissimi dolores, quibus sanẽtur. 39.27. &. 44
Oculorum medicamenta læuia esse debent. 209.63.
Oculorum pernicies, medicamẽtũ ex opio, mãdragora, & hyoscyamo, & quare. 39.30.
Oculo vlcerato, collyrium ex thure. 81.12.
Oculum sanare ante totum caput non licet. 59.43.
Oculº acerrimi sensus. 209.38.
Oculº, aũalis particula. 11.43.

Oculus in-

Oculus, instrumentum: & eius visio, actio. 11.70.
Oculus, pars corporis. 10.60.
Oculus, pars & instrumentum 11. 50.
¶ Διόφθαλμία. 19.25.
¶ Oedema aliter prouenit. 213.13. & quando curationẽ nullam requirit.
Oedema constat ex pituita, & quid. 213.12.
Oedemata vnde. 197.2.
& 215.30.
Oedematum cataplasmata. 64. 35.
Oedematum curatio. 214.79.
Oedematis ex pituitoso humore in particulam fluente curatio. 213.20
Oenanthe cutẽ stipat. 124.24.
Oenanthe quid. 204.22
Oenanthe ventriculo firmando. 129.59.
ex Oesipo ceratum. 215.71.
Oesypus vbi conuenit. 215.68
¶ Διόσμια. 19.44.
¶ Olea quæ conueniunt oculorum fluxionibus propter acrem humorem. 210.38
Olei sabini natura. 177.60.
Oleo quare non est perfundendus neruus nudatus. 91.63.
Olera omnia exigui nutrimẽti. 123.16.
Oleum adstringẽs hispanum, 177. 55.
Oleum adstringẽs hispanum, histricúmque. 184.35.
Oleum calens digerere διαφορεῖν, frigidum obstruere ἐμπλάττειν. 89.10.
Oleum cauo vulneri infusum aduersissimum. 38.26.
Oleum cum cera & ærugine temperata sarcotica. 38.50.
Oleum ex chamæmelo digerit. 184.38.
Oleum ex frondibus oleæ adstringens. 177.56.
Oleũ ex germinibº & oliua immatura adstringens. 184.35.
Oleum hispanum adstringit. 124. 35.
Oleum vel hispanum, vel histricum, vel crudum, vel lentiscinum, vel myrteum, vel melinum, pro iocineris phlegmone. 204.17.
Oleum histricum maximè adstringens. 177.61. & eius natura ibidem.
Oleum mastichinum, ventriculo. 129.41.
Oleum melinum, confert ventriculo fluenti. 129.38.
Oleum melinum, mastichinũ vel lentiscinum, loco absynthij. 177.63.
Oleum myrtinum quãdo exhibendum. 177.76
Oleum ὠμοτριβὲς quãdo frigidum. 89.12
Oleum omphacinũ. 177.57.
Oleum quod, ventriculo sicco & calido. 114.9.
Oleũ rosaceum quando vẽtriculo exhibendum. 177.75.
Oleũ rosaceũ simplex. 158.65.
Oleum rosaceum, vide etiam Rosaceum.

Oleũ ru-

Oleum rutaceum, vẽtris dolori. 195.4.
Oleum ſabinum, cuius naturæ 124. 36.
Oleum ſabinum, partium tenuium. 214.34.
Oleum ſabinum quibus conueniens. 90.66.
Oleum ſabinũ relaxat. 184.33
Oleum ſabinum tenuiſſimũ, & quibus conuenit. 89.13.
Oleum ſabinum, vẽtris roſioni. 130.27.
Oleũ cum ſale, tumoribus pedum hydropicorum & tabidorum. 213.19.
Oleũ ſicyoniũ digerit. 184.38
¶ Omenti compoſitio. 96.1.
Omentum ἐπίπλοον, ſi excide rit læſo peritonæo, quid agẽdum. 95.55.
ὠμὴν λύσιν quid vocãt. 212.68.
Omnia ſimul dici nõ poſſunt. 16. 9.
Omoplatæ. 157.64.
ὁμοτονὸς ſimilem tenorem ſeruans. 138.59
ὠμοτριβὲς oleum quando frigidum. 89.12.
Omphacinum omotribes refrigerat. 125.4.
Omphaciũ adſtringit. 75.14.
Omphacium ſtrenuè ſiccat, & oris vlceribus cõuenit. 81.23.
¶ ὄν, τὸ. 35.65.
¶ in Ophiaſi amiſſio particulæ vtilis. 226.53.
ὀφίασις 19.37.
ὀφίασις, ex quo genere morbi. 224. 27.
Ophiaſis vnde oritur. 226.70
ὀφθαλμία. 19.14
ex Opio collyria, & quãdo his vtendum. 194.57.
ex Opio, mandragora, & hyoſcyamo medicamẽtũ, pernicies oculorũ, & quare. 39.30.
Opobalſamo vngẽdus ventriculus ſicc⁹ & frigid⁹. 112.78
Opopanax puncto neruo. 89.29.
Oppoſita ſecundum Ariſtotelem. 173.35.
ὀπὸς κυρηναῖος, vide Lachryma cyrenaica.
¶ Oratio nominis apud veteres. 34.78.
Oratio quomodo in nomen vnum componitur. 34.49.
Ordo curandorum, quæ præſtabat. 117.57.
Organorum morbi quatuor. 29. 11.
Origanum detergens. 128.9.
Origanum in iocineris phlegmone. 204.62.
Origanum lethargicis conuenit. 208.48.
Origanum valenter aperit. 207. 2.
Oris partes phlegmone afflictæ, ad nares deriuandę. 202 43.
Oris vlceribus quæ conueniũt 81. 17.
Orthopnœa, immodicam euacuationẽ ſequi ſolet. 143.69.
¶ Os capitis, ſenſu caret. 209.38.
per Os ingeſta, ad inferiora non per-

non pertingunt integris viribus. 81.51.
Os non inſtauratur. 226.36
Oſſa, nerui atque tendones ſi vulnerata fuerint, doloris vigiliarũ, conuulſionis & delirij periculum inſtat. 66.21.
Oſſa quæ recipere poſſunt vnitionem. 96.71. & quæ non poſſunt. 72.
in Oſſe fractura, catagma dicitur. 53.20.
Oſſe in brachio ad medullãvſque fracto, quid cõtigit. 102 31.
in Oſſe fractura κάταγμα. 87.43.
Oſſibus fractis, quando ferulę ſunt circumponendæ. 99.32.
Oſſis caries, id eſt τερηδὼν, an ſanari queat, neſcit plebei⁹. 37. 1.
Oſſis fracti deligatio. 97.72. & qualis eſſe debet. 74.
Oſſis fracturæ curandæ, vera methodus. 96.59.
Oſſis fracturę per tranſuerſum conſyderatio. 97.19. & primus ſcopus agendi. 23.
Oſſis in callũ ſanguis craſſus effunditur. 77.58.
Oſſiũ antitaſis. 97.55. & 99.3.
Oſſium continuitatis ſolutionis conſyderatio. 96.12.
in Oſſium deligatura pruritui quomodo occurrendum. 99.37.
Oſſium deligatura, quoto die ſoluenda. 99.31.
in Oſſium fractura agendi ſcopus ſecundus. 97.64.
in Oſſium fractura aliquando venæ ſectio & purgatio. 99.69.
in Oſſium fractura, repoſitionis figura qualis. 98.64.
in Oſſium fractura vict⁹ ratio. 99. 67.
Oſſium nutrimentum. 96.77.
Os ventriculi affectum ex potione frigidæ. 140.10.
Os ventriculi ſtomachum appellari. 129.30.
Oſtagra inſtrumẽtum. 102.6.
¶ ὠταλγία. 19.24.
ὠτεγχύται auricularij clyſteres quare excogitati. 81.42.
¶ Oua, quibus danda. 190.16.
Oues naturaliter humidę. 124.10.
Oui humor, quare oculis prodeſt, & eius natura. 209.44.
Ouorum albũ ægrè coquitur. 190. 17.
Ouum, plurimi nutrimẽti. 123.19.
¶ Oxalis refrigerat & humectat. 158.6.
Oxalme miſcetur eriſypelatis cataplaſmatis. 212.72.
Oxycraton hęmorrhagias ſupprimit. 74.47.
Oxycraton, vide Poſca.
Oxylipe quibus confert. 129.65.
Oxymeli citra roſionẽ deterget. 203.41.
Oxymel cum fabacea farina neruo contuſo. 92.48.
Oxymeli ex marrubio valenter in-

ter incidit. 207.6.
Oxymeli medicamentum detergens. 128.8.
Oxymelite & absynthio & cappari fit cataplasma lieni idoneum. 179.5.
Oxymeli, pituitam deterget. 81. 74.
Oxymeli, putredinem vacuat. 170. 8.
Oxymeli quando pro mulsa. 185. 39.
Oxymelite quando vtendum. 172. 30.
Oxymelitis natura. 128.11.
Oxymelitis noxæ. 172.31.
Oxyrhodinum capiti phreniticorũ applicatur. 207.79.
Oxyrhodinũ cum sale, tumoribus pedum hydropicorum & tabidorum cõfert. 213.20.
Oxyrhodinum tam lethargo quàm phrenitidi conuenit. 208. 31.

P

PAllor corporis absolutè est. 20.44
παλμὸς. 19.19.
Palmulę vẽtriculo firmado. 129.60
Palmulas pingues πατητοὺς vocant. 158.55.
Palmularũ carnis vsus in medicamentis. 158.57.
Panacis radix deterget. 128. 37.
Panacis radix digerit. 222.43.
Panax, cuius naturæ. 40.74.
Panax sarcoticum medicamẽtum. 37.43.&.40.70.
Panes κριβανίτας in furno cocti picrocholis idonei. 123.72.
Panis à furfure purus, in cutis meatibus hæret. 219.33.
Panis cum frigidæ potione, calidis & siccis. 156.15.
Panis ex aqua & oleo, pus mouet. 64.12.
Panis furfuraceus, crassarũ est partium. 219.35.
Panis purus & in furno coctº, siccę intẽperiei conueniens. 109. 6.
Panis purus, plurimi nutrimenti. 123.19.
Papaueris succus anodynus. 183. 11.
Papaueris succus, quando per clysterem infunditur. 194. 26.
Paradoxologos. 154.12.
Paradoxopæos quid. 154.8.
παρακμαστικὸς, decrescens. 138. 61.
παραλυσις. 19.19.
παραφροσύνη. 19.22.
παρίγχυμα. 212.10.
παρίγχύματα affusiones. 164. 44.
παρίμπλωσις. 196.21.
Paristhmijs vlceratis gargarizandum. 68.25.
παροχίτευσις, deriuatio ad proxima. 71.68.
Pars acuti sensº quammaximè citra dolorem curanda. 67. 44.
Pars, ad aliquid dicitur. 10. 63.
Pars haudquaquam princeps, quomodo

quomodo curanda. 67.50.
Pars omnis phlegmone agitata, tenuis saniei aliquid foras emittit, nisi cutem spissam habuerit. 206.59.
Pars quibus calidior redditur. 199. 42.
Pars quæ imbecilla dicitur. 180. 68.
Pars sensus parum acris, valentiora recipit remedia. 67. 47.
Parsvel particula corporis qd. 10. 62.
Partes carnosæ. 165.75.
Partes insensiles non dolent. 190. 67.
Partes intra peritonæum contentę quare curatu difficiles, si inflammentur. 78.60.
Partes profundę, valẽtiora medicamenta expostulãt, quàm quę in summo sunt corpore. 68. 73.
Partes singulæ habent tũ qualitatem, tum quãtitatẽ. 165. 76.
Partes spirituosæ. 165.73.
Partes verè solidæ quæ. 165. 73.
à Partibus indicatio consyderanda. 74.68.
Partibus internis vlcere afflictis, ea exhibenda sunt, quæ naturæ sunt familiaria. 67. 73.
Partibus quibuscunque tenuatis, quomodo occurrendum. 223. 8.
Particulæ, curationẽ indicant. 80.75.& similia. 77.
Particulæ profluenti, frigida non admouenda. 75.39.
Particula animalis omnis alimentũ sibi simile trahit. 96. 76.
Particula & pars, idem. 11.43.
Particula patiens, suam habet indicationem. 49.60.
Particulam totã, actionis causa, requirimus. 16.55.
Particularum diuersitas vnde. 104. 74.
Particularum substantia qualis. 164.48.
Particulas omnes animalis à se mutuò affici. 4.46.
Particula valenter in ambabus qualitatibº immutata, actio omnis perit, nec ea sanatu facilis. 114.78.
Particula vulnerata, curationẽ indicat. 52.55.
Partis afflictæ præstantia, vitium reddit magnum. 66.4.
Partis imbecillitas, vlceribus incõmodare potest. 58.38.
Partis proprietas, instrumenta indicat. 74.71.
Partium animalis tẽperamenta diuersa, quibus gaudeant. 167. 16.
Partium corporis cõseruandarum modus. 167.4.
Partium figuræ & positurę indicationes habent. 68.52.
Partium primarũ ac simpliciũ substantiæ diuersæ. 164.30.
Partium quę ægrè reficiuntur, ac plusculũ sunt refrigerata,

curatio. 223.36.
Partium qualitas vnde. 165. 77.
Partium quantitatis consyderatio. 165.79.
Pasionis pastilli, profluuio ex erosione conuenientes. 75. 30.
Pasionis pastillus, neruo vulnerato. 92.10.
Pasionis medicamentum carconueniunt. 123.80.
Passerculi mõtani, siccæ intemperiei cõuenientes. 109.11.
Passeres montani, picrocholis bunculo. 219.37.
Pastilli κικλίσκοι narium vlceribus. 81.15.
Pastilli τροχίσκοι qui cõueniũt profluuio ex erosiõe. 75.30.
πάτητὸς palmulas pingues vocant. 158.56.
Pathos quid. 21.4.
πάθους appellatio apud veteres. 21.42.
¶ Que ex Pectore educuntur, triplex compẽdium habent præ ijs quæ ex pulmone vacuantur. 78.39.
Pectore inflãmato, quare artus vinciuntur. 202.62.
Pectori adstringentia, quare parcius adhibenda. 179.16.
Pectori cibis robur conciliandum. 179.19.
Pectori expurgando quare fortissima excogitata medicamenta. 81.58.
Pectori, febres hecticę incidũt & marasmus. 157.46.
Pectori perforato, ex casia medicamentũ conueniens. 78. 67.
Pectori phlegmone tentato, quæ conueniunt medicamẽta. 207.6.
Pectoris cùm phlegmone premitur interna facies, excernitur aliqua sanies. 206.64.
Pectoris vlcera quibus curantur. 81.45.
Pectus per tusses expurgatur. 81. 62.
Pectus quà expurgatur. 119.32. &. 179.66. & 206.67.
Pectus quibus euacuatur. 179. 77.
περὶ δ' νῶρ quis color. 217.46.
Penis vlcera citra phlegmonẽ, quo egent medicamẽto. 86. 55.
Perdices ex volatilibus optimi picrocholis. 123.80.
Perdices, siccæ intemperiei cõuenientes. 109.11.
περιχάρμαν. 188.49.
Periclitantur minus, qui morbo suę naturę cognato laborant. 118.54.
Periclitari vel agẽtes aliquid, prouerbium. 162.3.
περικνευμονίκ. 19.11.
Peripneumonijs, vna salus, virium robur. 155.57.
περιτόναιον quid. 66.13. &. 93. 42.
Peritonæi situs. 93.53.
Peritonæi vulnꝰ periculosum. 66. 13.
Peritoneo vulnerato, si omentum decidit, quid agendum. 95. 55.
Perit quidque in cõtrarium & à contrario. 41.6.
Perspiratio διαπνοὴ, siue transpiratio. 169.38.
Perspiratio inuisibilis, est excremẽtum tenuius, quod alimẽti mutationem sequitur. 40.33. quomodo fit visibilis. 34.
Pestilentia grauis λοιμὸς, tempore Galeni. 82.16.
Pestilentiæ tempore exanthemata. 83.49.
Petroselini semen, flatũ discutit. 215.48.
Petroselinum pollens in vrinis ciendis, obesitatem nimiam curat. 222.22.
Petroselinum valenter mouet vrinas. 204.48.
¶ Phacoti vsus. 101.65.
Phagedæna. 19.57.
Φαγέδαινα cuius generis. 224. 59.
Phagedænam crassus humor creat. 224.67.
Φακοτῶν consyderatio. 101. 2.
Phasiani picrocholis conueniunt. 124.1.
Phlegmonæ refrigeratio. 201. 32.
Phlegmonarum communis generatio. 196.47.
Phlegmonarum curatio euariat pro laborantium particularum ratione. 201.5.
Phlegmonarũ curationem immutantes, indicationes quæ. 201. 59.
Phlegmonarum incipientium inhibitio quæ. 197.40.
Phlegmonarum omnium communis curationis indicatio, vacuatio. 199.32.
Phlegmonarum omnium quà phlegmone sunt, vna est species. 44.59.
Phlegmonarum quæ in generatione sunt, cõsyderatio & curatio. 199.33.
Phlegmonarum quæ vlcera sequuntur, consyderatio. 197. 42.
Phlegmonas sequi febres. 156. 37.
Phlegmone. 19.42.
Phlegmone circa fauces & palatũ aut linguam aut in ore cõsistente, cauẽdi sunt phlegmatismi. 202.37.
Phlegmone absolutè est. 20. 42.
ex Phlegmone relictum scirrhosum, quomodo curatur. 198. 32.
Phlegmone erisypelatosa. 212. 29.
Phlegmone in febre quomodo curatur. 178.69.
Phlegmone interna laborãtibus, quibus mouenda aluus. 207. 56.
Phlegmone iocineris quid actum est. 178.11.
in Phlegmone iocineris, purgatio per aluum noxia. 202. 24.

vbi Phlegmone, ibi refrigerantibus est opus. 156.29.
Phlegmone membri vbi iam desijt, quo est vtendum cataplasmate. 212.66.
Phlegmone, morbus. 20.33.
Phlegmonen cauentis, quod est officium. 196.41.
Phlegmonen, quæ in generatione est, curanti, quæ custodienda. 199.53.
Phlegmone oculi, sola purgatione per aluum sanata. 202 22.
Phlegmone omnis ex sanguinis fluxu 196.15.
Phlegmone partem supernam occupante, ambulatio & cursus salutaris. 200.2.
Phlegmone particulam iã vrgere incipiente, quid agendum 197.11.
Phlegmone prout orta est ab affectu partis, consyderatio. 200. 25.
Phlegmone pulmõis, vel pleurę, vel ventriculi, vel iocineris, bilioſos febricitantes interficit. 155.52.
in Phlegmone quarevacuationis indicatio, refrigerationis indicationem vincit. 201 21.
in Phlegmone quatenus refrigerandum. 201.27.
Phlegmone quibus maior redditur. 197.76.
Phlegmone quibus membris cùm adest, cibãdum non est. 155. 60.
Phlegmone si in parte aliqua consistit, causam externam inquirere superuacuum est. 55. 55.
aduersus Phlegmonas pudendorũ medicamentum refrigerans & humectãs. 158.21.
Phlegmone vbi secanda. 198. 43.
Phlegmone vnde. 196.80.
in Phlegmone vsus medicamẽtorum qualis esse debeat. 207. 40.
Phlegmones cataplasmata. 64. 35.
Phlegmones compendiaria curatio. 64.40.
Phlegmones consyderatio. 195. 77.
Phlegmones curandæ indicatio omnibus communis. 196 24.
Phlegmones descriptio. 15.71. & 196.2.
Phlegmones differentiæ maioris minoríve ratione. 218.4
Phlegmones ex dolore causa. 196. 64.
Phlegmões & erisypelatis collatio. 211.53.
Phlegmones generatio. 156. 48. & 211.80.
Phlegmones inciſæ, quomodo curatur vlcus 199.5.
Phlegmones in generatione duplex indicatio. 196.26.
Phlegmones in iecinore curatio. 201.72.
ad communẽ Phlegmones maxima ex particulis ipſis accedere

cedere videtur differentia. 205. 29.
Phlegmones per farinã hordei curatio, lenientis est tractatio, non medentis. 64.46.
Phlegmones remedia, sicciorũ sunt virium. 64.34.
Phlegmones vacuatio excogitata duplex. 201.44.
Phlegmones vbi suspicio adest vinum fugiendum. 68.20.
Phlegmones vna est indicatio diaphoresis. 205.78.
Phlegmonis incipientibus, frigidis adstringentibúsque est vtendum. 200.43.
Phlegmonis non curãdis citra pus, quæ applicantur medicamenta. 64.17.
in Phlegmonis quando repercutientibus non est amplius vtendum. 200.46.
Phlegmonis tum glandulas tũ artus obsidentibus, quæ victꝰ ratio. 203.9.
Phreniticorum capiti, oxyrhodinũ applicamus. 207.79.
Phreniticus. 34.74.
Phrenitidi exitiali succedit cõuulsio. 195.38.
Phrenitidi lethargus contrariatur. 208.15.
Phrenitis. 34.74.
Philippꝰ quomodo balneo vtitur. 162.49.
Philonis medicamẽtum, quot annorum esse debet. 183.51.
Philonium medicamentũ. 183. 45.
Φλεγμὰν rubrificationem fieri per thapsiam vel sinapi. 105. 61.
Φλέγωσις. 195.80.
Phthoë laborãtibus, lac mulie bre idoneum. 83.25.
Phthoë tabescẽtibꝰ, lac muliebre commodum. 107.44.
φθόη, vide Vomica.
Phu, valenter mouet vrinas. 204. 47.
Φῦμα. 19.48.
Phymata citra vlceris occasionem quomodo accidũt. 197. 79.
¶ Picatio extenuatis cõuenit. 222. 72.
Picationis effectus. 222.76.
Picra, ad vitioſos succos qui in ventriculi tunicis continentur probatissima. 116.69.
Picra cum melle repoſita, non æquè vt alia, vtilis. 117.1.
Picræ compositio duplex. 116. 65.
Picra, vitioſis succis purgãdis accommoda. 192.18.
Picrocholi, vide Bilioſi, & calidi, & sicci.
Picrocholi frigore laborantes quomodo sanandi. 125.13.
Picrocholi qualiter sanandi. 124. 67.
Picrocholis diaria laborantibus quis victus. 125.36.
Picrocholis diaria laborantibus vinum quale. 125.44.
Picrocholis ex inedia quid accidit. 122.74.
Picrocholis rarò accidit acida cruditas. 130.47.

Picrocholorum cibi. 123.66.
Picrocholorum cibus, fluente ventre. 129.63.
Picrocholorum & cùmvalent, & cùm de se queruntur, συμπαρεσυμένοις commune consilium vt fluxile & transpirabile vndique corpus reddatur. 124.61.& quæ fugere debeant. 68.
Picrocholorum natura,& descriptio. 122.70.
Picrocholus cum grauedine & destillatiõe febricitãs, prius quàm hæc concoquantur,lauandus non est. 125.15
Pilorum corruptorum curatio 226. 79.
Pilorum generatio vnde.226. 63.
Pilorũ productio,naturę opus est. 226.59
Pini cortex adstringit. 75.17.
Pini cortex,vlcera glandis sedísq; humidiora sanat.87.9
Pilulæ ex aloë, scammonia & colocynthide. 217.13.
Pilulæ Galeni diuersarum facultatum his qui pulmonem vlceratum habent ex vitioso succo. 85.15.
Pisces saxatiles ex albo iure quibus. 129.75.
Pisces saxatiles,molli sunt carne. 121,31.
Pisces saxatiles omnes, picrocholis idonei. 123.73.
Piscis quis deterior. 123.78.
Pituitę crassioris & glutinosioris vacuatio difficilis.225.52
Pituita lenta in ventriculo cõtenta,primò dissecanda,deinde purganda. 117.4.
Pituitam detergent oxymeli, & radicula. 81.74.
Pix liquida quando neruo contuso idonea. 92.50.
Pix sola, quare vlceribus vsui non est. 48.77.
¶Plantaginis succus,profluętem è vulua sanguinem sistit 74. 79.
Plantago adstringentibus miscetur. 75.21.
Platonis dictio de animæ natura inuenienda. 3.70.
Plebeium secundum naturam habentem, quouis sophista meliores habere opiniones. 131. 13.
in Plenitudine quoad vasa, statim sanguis mittẽdus.139.39
Plenitudo,vide Plethora.
Plenitudo duplex. 139.23.& quomodo inuicem distinguntur.
Plethora quid. 199.59.
Plethora quib⁹ curat.199.64.
Plethora vlcera vexat. 58.42.
Plethora vtraque. 160.48.
Plethorico in cõcursu, sanguis mittendus. 65.43.
Plethorico sano, sanguis non statim mittendus. 65.57. & quæ satisfaciunt.
in Pleuritide,doloris lateris sanatio,vel misso sanguine,vel purgato corpore,symptomatis curatio non est. 182.35.
πλευρίτις. 19.11.
Pleuritidis,

Pleuritidis, vna salus, virium robur. 155.57.
¶πλευδάγρα. 19.13.
Podagræ fiunt à balneo quare 180. 48.
Polęta quibus inspergitur fluẽte aluo picrocholis.129.67.
Polentæ vsus picrocholis fluẽte aluo. 129.64.
Polipodium, vide Filicula.
Polium digerit. 222.43.
Polium,obesitatem nimiã curat. 222.21.
Polium œdematũ & phlegmones cataplasma,& quare.64 38.
Polygoni succus, refrigerat & humectat. 158.52.
Polygonum herba lacti generando idonea. 83.17
Polyidæ medicamentum carbunculo. 219.37.
Polyidæ pastilli loco occurrit vel Andronis vel Pasionis. 92. 9.
Polyidæ pastilli, profluuio ex erosione conueniẽtes. 75.50
Polyidæ pastilli εἰρίῳ sapa soluti neruo vulnerato. 91.42.
Polypi curatio. 220.68.
Polypus. 19.31
πολυσαρκίαν,obesitatem nimiã dicit. 222.5.
Pompholyx elot⁹ nudato neruo. 91.23.
ex Pompholyge medicamentum,neruo per directum diuiso,salutare. 91.16.
Pompholyx, medicamentum vlceribus intestinorũ.77.2.
Pompholyx quæ sanat vlcera. 87. 8.
Pompholyx, sarcoticum medicamentum. 40.70.
Pompholyx vlceribus prodest 67. 78.
Porcelli iuuenis ἱερείου νέου caro,quando siccis intemperie danda. 110.64.
Porcellus hesternus, hyeme, quàm recẽs necatus, facilius concoquitur. 110.65.æstate, sat est si manè immoletur. 66.
Pœri generatio in osse. 97.6. & 224.7.
Pœri in articulari morbo vnde 213. 70
Pœro gignendo quis cibus aptus. 99.71.
Pœrum,quæ augent,quæ diminuunt medicamenta.100.8.
πῶρος vnde fit. 99.39.
Pœrus quid. 76.13.
Portulacæ succus refrigerat & humectat. 158.50.
Portulaca refrigerat. 212.63.
Posca,carnem humidiorem in lauandisvlceribus emendat. 54. 32.
Posca thrombum resoluit.77. 71.
à Positu indicatio. 67.54.
Posituræ indicationes habent 68. 52.
Positura, clysterem immittẽdum indicat. 68.54.
πόσθης præputij vlcera quibus egent medicamentis.86.63.
Potestate tale. 166.38.
¶Præcepto-

¶ Præceptoris optimi est nominare quæque, ita vt qui discit, clarissimè intelligat. 19. 2.
Præcordia quibus calfaciēda, & quibus non. 175.55.
Præcordijs cataplasma appositum, quæ incommoda afferat. 176.40.
Præcordijs impositō refrigerante medicamento difficultas spirandi orta. 158.80.
Præputij, cui deest quantitas, curatio. 223.40.
Præputij οὐθῶνες vlcera, quibus egent medicamentis. 86.63.
Præputiū non reunitur. 36.80.
Præsentis rei, curatio est. 55.61
Priapismi consyderatio, & vnde. 216.33.
περιαπισμὸς 19.39.
Priapismo quod medicamentum. 216.77.
in Priapismo, vomitorijs est vtendum, magis quàm subducentibus. 217.26.
Priapismus quibus accidit. 216. 72.
Prima indicatio febris. 120. 47.
Primo tertium adnectunt veteres, medio interim transgresso. 62.69.
Primum quid. 159.48.
Principio semper vtendum in omni re disquirenda. 7.7.
Progastor, nomen magnitudinis ventris. 33.50.
Prophylactica quæ vocant. 57. 10.
Prophylactices officiū. 166. 52 & quæ purè prophylactice dicitur. 54.
προφυλακτικὴ prouidentia. 56. 66.
Propolis puncto neruo. 89.26
Prospicere febri, quid. 124.59.
Prospicere quid. 57.6.
Prouidentia futuri est. 55.62.
Prouidentia προφυλακτικὴ. 56. 66.
Prouidere, vide Prospicere.
Prurituī in ossium deligatura quod remedium. 99.27.
¶ Ψυχοφόβοι, frigidę exhibendæ formidantes. 141.32.
Psylium refrigerat. 212.64.
¶ Pterygia in oculis quomodo curanda. 220.79
Pterygij sanatio. 227.48.
Ptissana alimentum detergēs. 128. 7.
Ptissanæ conditura. 163.42.
Ptissanæ cremor, calidis & siccis febrientibus. 156.14.
Ptissanæ cremor, citra rosionē deterget. 195.29.
Ptissanæ cremor χυλὸς, calidis & siccis cibus. 123.36. & eius facultas.
Ptissanæ cremor mediocriter aperit. 206.79.
Ptissanæ cremor putredinem vacuat. 170.7.
Ptissanę cremor quib⁹. 172.28
Ptissanæ cremor, quibus ad septimum vsque datur solus. 155. 31.
Ptissana citra rosionem deterget. 203.40.
Ptissana he-

Ptissana hecticis. 163.40.
Ptissana nōnullis nauseam parit, in alijs acescit. 111.63.
Ptissana optimum nutrimentum picrocholis. 123.66.
Ptissana quando est seponenda a sicca intemperie. 110. 58.
Ptissana, siccis cōpetit. 109.3.
Ptissana, vomituris pituitam non lentam neque crassam, solùm ministretur. 117.8.
in Ptilosi amissio particulę vtilis. 226.53.
Ptilorum, id est pilorum, ex cilijs sanati. 227.29.
πτίλωσις, in quo genere morbi. 224.28.
¶ Pudibundis vomitu laborātibus auxilium. 202.34.
Pudenda, cur leui ex causa putrescant. 74.13.
ex Pudendis sanguinis profluuio quomodo occurritur. 74. 10.
Pudendo inflammato, quæ vena secanda. 202.52.
Puellus boni habitus ventriculo frigido & sicco quomodo applicatur. 113.69.
Pueri calidi & humidi. 148.11.
Pueris ante quartumdecimum annum quare non mittēdus sanguis. 174.69.
Pueri nates fame consumptæ, breui auctæ. 223.15.
Pueris post decimumquartum annum quando sanguis mittendus, & quando non. 174. 75.
Pueris victus humidus ex simi lium indicatione. 133.43.
Pueritia, cur sanguinem mittendum dehortatur. 141.4.
Puer nō tolerat sanguinis missionem. 201.79.
Puerorum substantia quare facillimè digeritur. 148.30.
Puero, sanguis non est detrahendus. 65.54.&.127.47.
Pulegium lethargicis conuenit. 208.47.
Pulegium valēter aperit. 207. 3.
Pulmo affectus ex potione frigidæ. 140.11.
Pulmo humidus laxúsque, hecticis opportunus non est. 157. 45.
per Pulmonem expui, quæ in thorace sunt. 77.43.
Pulmonem qui habent vlceratum, vitioso succo defluente, quomodo sanandi. 85.10.
in Pulmone phlegmone laborante, adstringētibus est abstinendum, & quare. 179.26 & quid agendum.
Pulmone vlcerati, qui planè deplorati non sunt, quibus seruantur. 85.47.
Pulmone vlceratis an sanguis detrahendus. 85.27.
in Pulmone vasis ruptio quando fit insanabilis. 82.9.
Pulmōe vulnerato, pectus quibus vnguētis vngēdū. 78.4.
Pulmones plus cæteris refrigerantem aërem requirere, vbi primùm patiuntur. 157. 76.
Pulmones quà

Pulmones quà expurgantur. 119. 32.
in Pulmonibus vaſe rupto, plurimi ſanati citra phlegmonen. 86.5.
in Pulmonibus vas frangitur maximo acutiſſimóque clamore. 71.23. & quomodo aliter. 25.&.27.
Pulmoni expurgando, quare fortiſſima excogitata medicamenta. 81.58.
Pulmoni laboranti ex vulnere quomodo occurrẽdũ. 77.66
Pulmonis miniſterium ad vitam neceſſarium. 118.79.
Pulmonis phlegmõe, vel pleuræ, vel ventriculi, vel iocineris, bilioſos febricitantes interficit. 155.52
Pulmonis thoracísque vlcerũ medicamentis mel miſcendum, & quare. 68.38.
Pulmonis vlcera nemo nouit citra diſſectionũ actionúmve notitiam. 79.26.
Pulmonis vlcera quare difficilius ſanantur quàm ventriculi. 81.53.
Pulmonis vlcera quare ſanatu difficilia. 81.78.
Pulmonis vlcera quibus curantur. 81.46.
Pulmonis vlcera, quibus inſanabilia. 84.78.
Pulmonis vlcera, ſanatu difficilia. 77.6. & quare.
Pulmonis vlceribus omnibus, vna purgatio eſt per tuſſes. 78. 26.
Pulmonis vlcus quare curatu difficile. 78.31.
Pulmonis vulnerati ſignum. 77. 64.
Pulmõi vulnerato, emplaſtica medicamẽta ex adſtringentiũ potu, & quorũ. 77.77.
Pulmo per tuſſes expurgatur. 81. 62.
Pulmo quà expurgat. 179.65.
Pulmo quibus euacuatur. 179. 77.
Pulmo rarum viſcus. 157.22.
Pulmonum calli in quo morbi genere. 226.49.
in Pulmonum vlceribus an à leuioribus auxilijs eſt incipiendum. 85.51.
Pulmonum vulneribus ſi phlegmõe inuaſerit, exigua ſpes eſt, & quare. 78.12.
Pulſus ἄθλιπτος quid. 184.67.
Pulſus conſyderatio in febribꝰ ex cruditate humorũ & ſtomachi offenſiõe. 184.64
Pulſus duritia ex ſepto trãſuerſo hectica corripitur. 157.55
Pulſus febrium continẽtium, qualis. 137.3.
Pulſuũ inęqualitas, quam συσπματικὴν vocant. 184.17.
Pulſus & vrina, & caloris qualitas, putredinem moſtrant. 154. 22.
Pulſus ſynochi primi generis quales. 137.42
Pulſus vtilitas ad quę. 167.62
Puluis ſiccat. 124.47.
Punicum malum, bilem excerni prohibet. 205.42

Purgandi

Purgandi & detrahendi ſanguinis indicatrix, morbi magnitudo. 66.52.
Purgari corpus oportet in omni vlcere cui eriſypelas ſit, & qua parte. 66.34.
Purgatio ægrotantibus quare adhibetur. 65.69.
Purgatio cuius eſt opꝰ. 183.70
Purgatio dolores oculorũ grauiſſimos ſanat. 39.29.&.45.
Purgatio ex accidenti calidam aliquando intemperiem ſanat. 159.52.
Purgatio interdum in oſſium fractura conueniens. 99.70.
Purgatio, magnitudine morbi indicatur. 65.73.
Purgationem deſyderant vulnera futuris indigentia. 66. 23.
Purgationes hominum variæ. 116. 8.
Purgatio, oculorũ dolores ſoluit. 183.73.
Purgatio, plethoricum hunc ſanat 65.58.
Purgatio, vel ſanguinis miſſio, competit neruo puncto. 88. 80.
Purgatio vlceribus omnibus & vulneribus quoties prævalida ſunt, vtilis. 66.1.
Purpura marina vel tyria, ventriculo commoda. 129.25.
Purpura tyria, ventriculo ſicco & frigido. 113.5.
Puſca ξηροτάτου hęmorrhagias ſupprimit. 74.47.
Pus mouentia quæ. 64.19. & 178. 5.
Putridarum febrium differentiæ. 167.35.
Putredinem quomodo ſanabimus. 169.47.
Putredini, quæ ex aduerſo reſpondent. 174.24.
Putredo cauſa & affectꝰ febris putridæ & continuæ. 173.76
Putredo ex quibus diſcernatur 154. 22.
Putredo febrium putridarum, vbi ſit. 167.34.
Putredo, quãdo febrẽ cõtinuã facit, & quando non. 139.5.
Putredo ſi in parte aliqua conſiſtit, cauſam externã inquirere ſuperuacuum eſt. 55.55.
Putredinis curandæ modus. 169. 20.
Putredinis natura quę. 169.26
Putredinis notæ in pulſu & lotio. 137.8.
Putredinis quæ in toto ſit corpore, curatio quomodo fit. 169. 76.
Putredinis ſignum in pulſu. 127. 35.
Putreſcentia omnia ex calido & humido afficiuntur. 64.7
Putreſcunt quæ corpora. 167. 53.
quæ Putreſcũt, tum calida, tum humida eſſe debent: & difficilem trãſpirationem habere. 136.75.
qđ Putruit, excidẽdũ. 198.49.
πτυίλοι. 107.14.
πτυελικὸς organum pus extrahens. 77.52.

Quadra-

QVadragenarius calido & ſicco ventriculo quomodo tractatus. 114 24.
Quadrupedibus omnibus vnũ idémque ineſt, propter quod quadrupedia ſunt. 29.66.
Qualitas amara, adſtringendi viam facit. 177.51.
Qualitas ſeruantium vires, vnde. 168.16.
Quantitas medelæ vnde ſumitur. 146.3.
Quantitas ſeruantium vires, vnde ſumitur 168.15.
Qualitates in ſe mutuò tranſire ait Ariſtoteles, ſubſtãtias ipſas Stoici. 4.48.
Qualitates virtutéſque elemẽtorũ in miſtis, totæ totis ſũt permiſtæ. 4.53.
Quantitatis partium conſyderatio 165.79.

R

RAdicula ex oxymelite pituitã multã & craſſam detergit. 123.61.
Radicula ex oxymelite vomituris pituitam lentam, danda. 117.7.
Radicula pituitam deterget. 81. 74.
ῥαγοειδὴς oculi. 11.53.
Ramex, σαρκοκήλη cum ſcirrhis conuenit. 224.26.
Ratio ad experientiam exercẽdam vel corrũpendã, multum poteſt. 28.38.
Ratio & experientia, duo inuentionis inſtrumenta. 37. 52.
Ratio & experientia fidem faciunt rectè inuentis. 7.36.
Ratio & experientia nõ ſimul confundenda. 28.56. ſed ſeorſum tractanda. 7.76.
Ratio & experientia, ſola inuentionis inſtrumenta. 79. 8.
Rationales, experientiam & rationem miſcent. 7.75.
Rationalis doctrina in his cõmentarijs ſola tractatur. 56. 30.
Rationalis & empirice ſeorſũ tradendæ. 56.26.
Ratione & experiẽtia iudicamus. 62.22.
Rationi experiẽtia atteſtatur. 83. 69.
à Rebus non nominibus incipiendum. 211.78.
Rectum quid 55.7.&.10.
Redundantia, cauſa morbi. 20. 32.
Refrigerantia & calfacientia violenter, dolorem in parte ſenſili faciunt. 191.35.
Refrigerantia & humectantia foris applicata, quæ. 157.79.
Refrigerãtia fugienda ſunt in vlceribus, ſupramodum. 48. 75.
Refrigerantia quæ. 212.62.
Refrigerantium & humectantium natura duplex. 156.62.
Refrigeratio per efficaciſſimã inducitur

inducitur qualitatẽ. 156. 71.
Refrigeratio quantum phlegmone congruit 201.32.
quæ per ſe Refrigerẽt, & ex accidenti. 159.43.
Regio in cibis conſyderanda. 111. 69.
in Rei clara explicatione, præcipua vis doctrinæ eſt. 10. 59.
Rei natura cognoſcitur, ſi pars aliqua curari poſſit. 37. 14.
Rei natura quid æſtimatur. 37. 15.
Relaxantia digerunt ſuccos, & frigidis obnoxia reddunt. 113. 7.
Relaxantibus medicamentis, quando ſine periculum vtendum 181.11.
Relaxantibus quãdo eſt opus. 176. 74.
Relaxantium cataplaſmatum incommoda. 180.61.
Relaxantium remediorũ virtus. 176.62.
Remedia cuiuſquẽ morbi inuenire, eſt principium & finis methodi medendi. 29.48.
Remedia morbo, nõ actionis vitio. 21.62.
Remedijs paritur ægro ſalus, non nominibus 87.53.
Remediorũ indicationes quę, & quot. 118.28.
Remediorum indicationes vnde. 166.12.
Remediorum inueniendorum initium ex morborum natura ſumitur. 36.15.
Renes affecti ex potione frigidæ. 140.11.
Renes quà expurgantur. 179. 63.
Renes, quando deiectiones & pharmaca deiectoria expurgantur. 119.28. & quando per vrinales meatus. 31.
Renes ſcirrhis facilè tentari. 205. 32.
Renibus incidunt febres hecticæ & maraſmus. 157.48.
Renibus inflammatis, non ſunt prouocandæ vrinæ. 200. 10.
Renibus inflammatis, quę vena ſecanda. 202.51.
Renibus inflatis, vrinas cieré non oportet 202.26.
Renum & thoracis & arteriarum & venarum & cordis & vtriuſquè veſicæ, commune eſt opus, cùm euacuatio fit. 118. 71.
Renum & veſicæ vlceratorum medicamentis miſcenda quę vrinas mouent. 68.43.
Reprimentia quæ. 176.66. & quando idonea. 67.
Reprimentium vim, ſi in altũ deſcendere velis, quæ miſcere debeas. 179.40.
Reprimunt & robur addunt, quæ adſtringunt. 178.2.
Rerum differentias aggredi oportet, non nominum. 11. 6.
Rerum, & non nominũ, ſcientifica doctrina. 217.34.
Rerum, quę corporibus noſtris à naturæ

à naturæ suæ modo egressis accidunt, quatuor differentiæ. 18.29.
Rerum quatuor genera quę in corpore nostro habentur. 16 61.
Rerum quatuor genera quibus vel noscẽdis vel nõ, aut probè aut secus incipienda sit medendi ars. 15.17.
Resina abietina aliquãdo pro terebinthina. 90.14.
Resina frixa sanguinem supprimit 72.54.
Resina pinea pro terebinthina. 90.12.
Resina strobilina quibus corporibus conueniat. 90.14.
Resina sola, in vlceribus quare incommoda. 48.77.
Respiratio magna & rara, delirium indicat. 157.65.
Respirationis vtilitas ad quæ. 167. 62.
Res quæque talis est, qualis est propter temperamentum. 11. 78.
Res quatuor præter naturam. 26. 76.
Retentiones, symptomata & pathe. 21.26.
Reuellere quando oportet. 66 40.
Reuellunt vincula. 72.22.
Reuulsio ἀντίπασις ad contraria. 71.68.
Reuulsionis exempla. 71. 72. & 72.10.
Reuulsionis præceptum in cõtrarium. 200.6.
¶ ῥαγοειδὴς tunica, oculi pars, & non instrumentum. 11.53.
ῥαφανυδὸν fieri quid dicãt Græci. 96.29.
ῥῆγμα. 19.46.
ῥῆγμα in musculis. 87.45.
ῥῆγμα quid, & vbi. 53.22.
ῥῆγμα, ruptio in carnosa parte, vnitatis solutio. 36.71.
ῥῆγματα rupta. 68.63.
ῥιάδες oculorum, quomodo curantur. 223.76.
ῥίγη quid, & quomodo fit. 153. 11.
Rhodij medici. 2.19.
Rhois cremor dilut⁹ colico ex vitio scammoniæ profuit. 192. 51.
Rhois succus, internis vlcerib⁹ prodest. 68.15.
Rhois succus, strenuè siccat, & oris vlceribus conuenit. 81. 22.
ῥοῶδες νόσημα, morbus fluxus. 5. 38.
ῥύπτικον quid. 174.11.
ῥυτίδωσις, oculi corrugatio vel tabes. 39.40.
¶ Rigores & horrores quomodo fiunt. 160.31.
Rigor vnde. 153.22. & quæ ipsum efficiant. 23.
¶ Robur addunt & reprimunt quæ adstringunt. 178.2.
Robur partiũ quatenus custodiri oporteat. 119.19.
Robur, quibus particulis resolui est perniciosum, & quibus non. 178.48.
Rodentes humores, cuius naturæ

turæ sunt. 193.20.
Roma, locus fluxionibus obnoxius. 77.44.
Rosaceo quando acetum immittitur. 179.45.
Rosaceum ceratum in dysentericis. 182.40
Rosaceum expers salis neruo nudato. 91.30.
Rosaceum oleũ simplex. 158. 65.
Rosaceum refrigerat. 125.3.
Rosaceum vnguentum, quando pectori confert. 78.5.
Rosaceum. vide Oleum rosaceum.
Rosæ tunsæ quibus salutares. 158. 68.
Rosarum succus, internis vlceribus opitulatur. 68.15.
Rosarum succus frigidus refrigerat & humectat. 158.67.
Rosio in ventre febrem auget 129. 3.
Rosionis siue morsus ventris curatio. 130.24.
¶ ex Rubi fructu medicamentum stomaticum. 81.28.
Rubi germina adstringunt. 75. 23.
Rubus lacti generando idoneus. 83.19.
Rubi summum adstringit. 68. 18.
Rubi tenera germina, pro iocineris phlegmone. 204.22.
Rubrificationem fieri φοινιγμὸν per thapsiã vel sinapi. 105. 61.
Rumpentia quæ sunt. 71.10.
Ruptio, ῥῆγμα carnosæ partis diuisio citra vulnerationẽ. 36. 73.
Ruptio vnde. 191.52.
Ruptis, cucurbitæ vsus nõ inutilis. 69.16.
in Ruptis multæ indicationes in idem concurrunt. 68.62.
Ruptis remedia quibus virib⁹ esse debeant. 69.12.
Rupto vase ex abundantia, quid agendum. 71.39.
Ruta cum oleo, inflatiões discutit. 215.45.
Rutæ semen in priapismo bibitur. 217.5.
Rutæ syluestris semen, obesitatem nimiam curat. 222.19

S

Accharũ cuius naturæ. 128.16.
Sagapenum puncto neruo. 89. 28.
Sal ex viperis combustis, potenter extenuat. 222.26.
ex Salice medicamentum, vehementer siccat. 80.72.
Salis flos emplastro mist⁹ quare. 90.2.
Salmoneus Iouem imitatus. 5. 8.
Sal siccat. 124.45.
Salus ægro paritur remedijs, non nominibus. 87.53.
Salus vbi desperata, infamãda non sunt auxilia. 171.1.
Sanare oculum ante totum caput non licet. 59.43.
Sanare quid. 10.41. & 124.58.

Sanatur nihil perfectè, manente adhuc causa. 117.78.
ex Sandice medicamentum in herpetibus. 225.14.
Sanguine è naribus profluẽte, duplex auersio. 75.57.
Sanguine existente inutili, sanguinis missio cõpetit. 144.42. si propter multitudinem est.
Sanguine è naribus profluente, cucurbitæ præcordijs apponuntur. 207.29.
Sanguinem detrahendum quę dehortantur. 141.3. & quæ postulant. 15.
Sanguinẽ è naribus erũpentẽ, retinent magnæ in præcordijs defixæ cucurbitæ. 72.1.
Sanguine è naribus profluẽte, qua parte secãda vena. 72.6.
Sanguinẽ è vulua profluẽtem, plantaginis succus sistit. 74.79.
Sanguinem ex pulmonib⁹ rejicienti, thorax non est refrigerandus. 75.44.
Sanguinẽ mittere nõ in continuis modò, verũ & omnibus quas putrescẽs accendit humor, saluberrimum. 176.44
Sanguine non misso in febribus putridis, quid accidit. 176.24. & misso, quod commodum. 26.
Sãguinem reijciẽtes ex catarrho quomõ tractãdi. 83.78.
Sanguinẽ reijcientes ex refrigeratis spiritus instrumẽtis, quomodo tractandi. 84.49.
Sanguinem supprimentia quæ optima. 72.53.
Sãguini profluẽti è vasis, obscurãtia conueniunt. 72.29.
Sanguinis ablatio ex accidẽti, calidam aliquando intemperiem sanat. 159.49.
Sanguinis abundantia partem aliquam distendente, quid agendum. 192.78.
Sanguinis confluxus causa duplex. 196.51.
Sanguinis detrahendi & purgandi indicatrix, morbi magnitudo. 66.52.
Sanguinis detractio, ad animi vsq; deliquiũ, cõtinuæ febris maximum remediũ. 137.78 & quis huius effectus. 138.1.
Sanguinis detractio & frigida potio, cõtinẽtiũ febriũ remedia duo sũt maxima. 140.65
Sanguinis detractio in ipsis vlceribus è longinquo emolienda, postea ab ipsis vlceratis partibus. 67.12.
ad Sanguinis detractionẽ, quæ consyderanda. 140.68.
Sanguinis detractio quantum vires tolerant, in continuis putridis. 139.14.
Sãguinis ex thorace in asperã arteriam translatio. 77.27.
Sanguinis iterata missio quãdo fit. 138.69.
Sanguinis largum profluuiũ à morte vindicat. 139.19.
Sanguinis missio, aliquãdo sanitatis causa, aliquãdo morbifica. 165.58.

Sanguinis

Sanguinis missio, cuius est op⁹ 183. 67.
Sanguinis missio, dolores oculorum grauissimos sanat. 39. 28. & 45.
Sanguinis missio ex copia obstructioni. 151.5.
Sanguinis missio in carbunculis, ad animi vsq; defectum. 219. 19.
Sãguinis missio in putridis, vbi causarum complexus. 168.8.
Sãguinis missionem ad animi vsque defectum in continentibus febrib⁹ ex obstructione, si intẽpestiuè fiat, aut indebita mensura, quæ sequuntur incommoda. 143.53.
Sanguinis missionis modus ex quibus desumendus. 202.7.
Sanguinis missio pulmoni vulnerato. 77.68. & 78.2.
Sanguinis missio plethoram curat. 199.64.
Sanguinis missio, quæ afferat, si vires valentes nõ sint. 182.49.
Sãguinis missio vel purgatio, neruo puncto competit. 88.80.
Sanguinis mittendi tempore, si contigerit alia vacuatio, quid agendum. 140.74.
ad Sãguinis moderatiores perfusiones, cortice thuris vtimur solo, & ad valẽtiores solo vsto. 198.78.
Sãguinis profluuia ex alto corpore, quomõ curãtur. 74.39. & quibus modis cohibẽtur.
Sãguinis profluuio ex erosione quæ medicamẽta. 75.28.
Sanguinis profluuio ex pudendis, quomodo occurritur. 74. 10.
Sanguinis profluuiũ, ex quib⁹ modis. 70.71. & 75.
Sanguinis profluuiũ omne ad contrarium per venas communes auertimus. 207.30.
Sãguinis profluuiũ si ex vesica, vulua & intestinis fuerit, qd cõsyderandũ. 75.7. & quib⁹ est opus medicamentis.
Sanguinis profusio quibus crusta decidit. 73.78.
Sanguinis qui à pulmone reijcitur, ab eo qui ex thorace est, differentia. 77.21.
Sanguinis redundantia absolutè est. 20.43.
Sanguinis vomitus in muliere mensibus reuellere. 71.75.
Sanguis ad animi vsq; defectũ mittẽdus, vbi valida virtus & ætas permittit. 138.67.
Sanguis an detrahendus pulmone vlceratis. 85.27.
Sanguis bonus, carnis generãdæ materia. 40.3.
Sanguis crassus in fracti ossis callum effunditur. 77.58.
Sanguis detrahẽdus in obstructionibus. 127.79.
Sanguis detrahitur in febrib⁹ cum plethora, non consyderato numero dierum: nam & sexto & septimo & sequẽtibus detrahi potest iuxta virium robur. 139.56.

Sanguis è naribus per periodos. 116.10.
Sanguis è pulmone qualis. 77 63.
Sanguis immodicè profluens è vena vel arteria, quomodo curatur. 50.50.
Sanguis missus ad animi vsq; defectum in synocho putrida. 138.32.
Sanguis mittendus morbo valente. 65.47.
Sanguis mitti non debet febrientibus cum cruditate & offensione stomachi. 184.18 & quare.
Sanguis, naturæ inutilis bifariam. 144.37.
Sanguis per ventriculum nonnullis certo tempore expellitur. 116.13.
Sanguis quando in quantitate peccat. 173.59. & quando in qualitate. 60.
Sanguis, quare non est mittendus pueris ante quartumdecimum annum. 174.69.
Sanguis quibus non detrahendus. 148.37.
Sanguis quibus parum aut nullo modo detrahendus. 174. 80. & quibus temporibus. 175. 4.
Sanguis si è naribus profluit, quid agendum. 75.52.
Sanguis si ex vulnere profluit, quid agendum. 72.43.
Sanguis tum bonus tum modicus, ad vlcera tum glutinanda tum carne implenda requiritur. 53.80.
Sanitas & morbus in eodem genere. 12.42.
Sanitas & morbus in quibus. 14. 20.
Sanitas ex permanentium numero. 20.78.
Sanitas quid. 16.77. & 40.15.
Sanitatis egemus propter actionem, quæ secundum naturam sit. 21.59.
Sanitatis nomẽ quomodo vsurpatur. 10.20.
Sanitatis prima & vltima causa, diuersis rationibus quæ. 165. 49.
Sanitatis tuendæ artis partes. 188. 12.
Sanitatis tuendę primum propositum, est sanitatis tuitio. 143. 43.
Sanorum victus duplex proponitur. 133.10.
Sapa, Gręcè ἕψημα: ab alijs, σίραιον. 194.38.
Sapa σιρέῳ polyidæ pastilli soluti, neruo vulnerato. 91.42.
Sapiens pro insano. 1.19.
Sapientia quid. 1.20.
Sapo maximè deterget. 128. 46.
Sarcotica quæ. 40.68.
Σαρκοκήλη, vide Ramex.
Sarcoticum & glutinatorium quomodo inter se dissident. 16. 44.
Sarcoticum ex oleo, cera & ærugine temperatis inuicem. 50. 38.
Sarcoticum medicamentum, cuius ordinis esse debet. 40. 62.
Sarcoticum medicamentum quid. 37.36. & quæ sint huiusmodi. 41.
Sarcoticum quale esse debeat. 44. 9.
σατυριασμοί. 19.39.
ex Saxatilibus piscibus opsonium siccæ intemperiei conueniens. 109.8.
¶ Scalpellorum angustorum consyderatio. 101.2.
Scalpellorum μαχαιρίων, quib⁹ acies vtrinq; habetur, fugiẽdus vsus in vulneris abdominis ampliatione. 94.21.
Scalprorum excisoriorum cõsyderatio. 101.1.
Scabies ψώρα vnde consistat. 224. 34.
Scaphis, idonea carina poni debet. 174.38.
Scarificare particulã phlegmone agitatam quando cogimur. 198.2.
Scarificationes qua parte fieri debent. 197.71.
ἐν σχέσει febris. 120.38.
Schesis. 125.77.
σχιδακηδὸν fieri quid dicant Græci. 96.26.
σχολοπομαχαίριον. 225.80.
ad Scientiam artis quæ requiruntur. 141.67.
Scientiam cuiusque artis quo pacto habere licet. 141.57.
Scindapsus. 33.28.
Scirrhi curatio. 213.60.
Scirrhis quæ medicamẽta sunt idonea. 213.75.
Scirrhus quid. 215.17.
Scirrhi vnde. 197.2. & 213.58.
σκίῤῥος. 19.43.
Scolopendrium lieni prodest. 206. 19.
ex Scoria ferri medicamentũ, vehementer siccat. 81.2.
Scorpionis venenum frigidũ. 55.79. & quæ curatio pũctæ partis. 56.3.
Scylla nomen rei non respondentis voci. 33.29.
¶ Secanti phlegmonen, quæ æstimanda. 198.46.
Sectio phlegmones quomodo facienda. 198.43.
Secundum naturam habere, & secundum naturam agere, idem. 221.42.
per Sedem infusa, ad ventriculum non transeunt. 81.50.
Sedem vel partem vicinã phlegmone occupante, aluus nõ est deijcienda. 200.8.
ex Sede sanguini profluenti quomodo occurritur. 74.10
Sedes, cur leui ex causa putrescat. 74.13.
Sedis vlcera citra phlegmonẽ quo egẽt medicamento. 86. 54.
Segnitia ex frigore. 208.22.
Semperuiui succus refrigerat & humectat. 158.50.
Sẽperuiuũ refrigerat. 212.63.
Semẽ genitale celeriter extra vasa corrumpitur. 107.37.
Seni, sanguis non est detrahendus. 127.47.

Senium in sanis, siccæ intemperiei in ægris respondet. 106. 54.
Senium ex morbo. 162.35. & 164.25.
Senium omnino corrigi non potest. 110.43.
Sensus acris hebésque, sui medendi consilium dictat. 70. 42.
Sésus acuitas & hebetudo, medendi modi indicant. 119. 50.
Sensus acumen partis afflictę, quid indicat. 67.44.
Sensus quid. 35.39.
Sensus vlcerosus quando fit. 153. 34.
Septi transuersi vulnerum consyderatio. 78.54.
Septũ transuersum affectũ ex potione frigida. 140.11.
Septum transuersum febrẽ hectică patitur, non marasmũ. 157. 48.
Septum transuersum hectica correptum, quæ consequantur. 157.52. & quæ est eorum agnitio. 54.
Sermonis compendium veteres coluerunt. 62.66.
Serpillum deterget. 128.9.
Serpillum tenuium est partiũ, & calidum. 179.46.
Seuum anserinum scirrhis accommodum. 214.72.
Seuum anserinum & gallinaceum & caprinum, ventris rosioni. 130.28.
Seuum gallinaceum scirrhis commodum. 214.72.
Seuum tum galli tum anseris, tenuium partium. 227.21.
Seuum in rodentibus alui deiectionis, ilium dolorem sedat. 209.55.
Seuum hircinum molliẽdo digerit. 213.79.
Seuum leoninum molliendo digerit. 213.79.
Seuum suillum, scirrhis accommodum. 214.73.
Seuum taurinum molliẽdo digerit. 213.79.
¶ Siccæ intemperiei cibus neque maximè nutriens, neque facillimus, & quare. 109.32.
Siccæ intemperiei quis modus potionis. 110.21. & ciborum. 23.
Siccę intemperiei, vinum quale, quantumque. 109.40.
Sicca intemperie laborãtibus cibi idonei. 109.6.
Sicca intẽperies consummata, incurabilis. 106.55. & quando prorsus est consummata. 56.
Sicca intemperies in ægris, senio in sanis respondet. 106. 54.
Sicca intẽperies pessima. 115. 51. item sicca & frigida. 52.
Sicca intempeties, tempore curationis eget ampliore. 106. 53.
Siccantia immodicè, transpiratione prohibent. 124.43.
Siccato corpori balnea nõ incommoda. 156.33.

Siccum corpus si citra putredinem febricitet, refrigerandũ & humectandum. 156.59.
Siccum sano vicinius. 63.45.
Si curari possit pars aliqua, duplex cognitio est. 37.12.
Sicciora quæ minus carnosa. 49. 59.
Sicciores partes corporis quę. 49. 60.
Siccior pars, si sicco morbo laboret, exigua breuiq; humectatione eget. 118.51.
Sicci, senum ventriculum obtinent. 112.4. & ex leuib⁹ facilè offenduntur causis. 5.
Siccitas calidarũ partium, consummatè sanari non potest. 162. 12.
Siccitas cordis, breui mortẽ affert, proximè iocineris, mox ventriculi. 112.11.
Siccitas & humiditas quare ægrius curantur. 106.44.
Siccitas, humiditas, calor ac frigꝰ, qualitates actiuæ. 42.49
Siccitas nimia, tensione cruciat, & quomodo curanda. 195. 32.
Siccitas solidorum corporum insanabilis. 195.47.
Siccitas solidarũ partiũ corrigi omnino nõ potest. 110.42
Siccitate laborantes, quomodo tractandi. 124.73.
Siccitates quomodo curare oporteat. 106.73.
Siccitates quot. 106.55.
Siccitatibus contrarius austerorum vsus. 106.68.
Siccitatibꝰ solidorũ corporum perseuerantibus, necessariò succedit frigiditas. 112.34.
Siccitatis cũ multa frigiditate curatio. 113.26. & 112.65.
Siccitatis cum frigiditate non magna, curatio. 112.42.
Siccitatis curatio, minus periculo exposita quàm refrigeratio. 156.74.
Siccitatis multæ vẽtriculi cum nõ admodũ multa caliditate curatio. 114.2.
Siccatis solidis partibꝰ, nemo sanatur. 164.22.
Siccitatis validę, quare difficilis curatio. 111.76.
Siccitatũ collationes in varijs partibus. 112.8.
Siccitatum quę sanabilior. 112. 22.
Significatis singulis, vna subiecta res est. 30.35.
Signũ, affectio, & curatio deinceps se habent. 63.16.
à Similaribꝰ, actiones omnes. 29.6. & 104.10.
in Similaribꝰ medendi methodus. 105.8.
Similarium indicatio. 201.10.
Similarium morbus. 29.10.
Similarium natura ex quibus. 119. 71.
Simile applicãdũ indicat particula. 80.77.
Similia dictãtur ab indicationibus, quę ex natura sumuntur. 70.37.
Similia semper postulant quæ secundum naturam. 132.73.

Similitudo de nauis gubernatore. 88.15.
Similitudo ſuper domus gubernatore. 88.20
Similium indicatiua ſunt, quæ ſecundum naturam ſunt. 49. 26. quæ præter naturam, contrariorum. 27.
Simplex, compoſitũ præcedit. 44. 51.
Simplices affectus à compoſitis ſunt ſecernendi. 44.37.
Simplicia compoſitis priora. 35. 8.
Simplicia ſimplicẽ habent indicationem. 144.66.
Simplicis cuiuſq; affectus, propria eſt curatio. 44.48.
Simus, nomen figuræ naſi. 33. 48.
Sincipitis os fractum, à Galeno ſanatum. 102.60.
Sinonis ſemen, flatum diſcutit 130. 33.
Sinopis miſta emplaſtro ex euphorbio, quare 89.79.
Σηπεδονώδεις qui. 131.63. & quare ſic dicantur. 66.
Σίρεον ἕψημα dicitur ſapa. 91. 70. & 194.38.
Σιρέῳ, ſapa ſoluti paſtilli polyidæ neruo vulnerato. 91.42.
Sitim famémq; quæ magis ferunt temperaturæ. 131.75.
Situs ad vacuationes nonnihil indicat 119.41.
Situs, modum medẽdi indicat, 119. 33.
Situs partis, rei natura ęſtimatur. 37.16.
Situs σχῆμα partis vulneratæ hæmorrhagiæ auxilio eſt. 72.37. & qualis eſſe debeat. 39.
¶ Solanũ adſtringentibus miſcetur. 75.21.
Solanum refrigerat. 212.63.
Solanũ refrigerat & humectat 158. 71.
Solea βούγλοσσον, picrocholis idoneum 123.77.
in Sole mora cutem ſtipat. 124 29.
Solen mechanicus. 100.62.
Σωλῆνες organa, quę crurib⁹ fractis ſupponuntur. 100.35.
Solidæ partes quomodo cuſtodiendæ. 187.76.
Solidarũ partium cuſtodia vnde. 167.1.
Solidorum corporum habẽda cura ad robur virium. 189. 13.
Solidorum corporum ſubſtantia, certa eſſe quantitate deſyderat. 188.25.
Solis vſus ſiccat. 124.44.
Solutio vnitatis, vide Vnitatis diuiſio.
Somnum allicit frictio vberior 184. 55.
Somnus coquit, vigiliæ digerunt. 184.60.
Somnus quare non eſt ſalutaris febrientibus ex cruditate ſuccorum & ſtomachi offenſione. 184.57.
Soporifera, dolores ex rodente humore min⁹ lędũt quàm alios. 193.18. & quare. 19.

Soporifera me-

Soporifera medicamẽta, quomodo inter ſe diſcrepant. 183. 37.
Soporifera omnia poſt annum à compoſitione ſalubria. 183 43.
Soporifera quibus humoribus noxia. 193.26.
Soporiferorum vſus, ad quos ſpectat 183.63.
Sorbitionib⁹ quæ vitia aliquãdo accidere ſolent. 152.10.
Sordes excrementum craſſius ex alimẽti mutatiõe. 40.37.
Sordes vlceris quibus tollatur. 70. 7.
Sori pręcipue adſtringit. 207. 46.
¶ σπάσμα. 19.46.
σπάσμα conuulſio, diuiſio partis neruoſæ citra vulnus. 36. 74.
σπάσμα, in neruo ruptio. 53.21.
σπάσμα in neruoſis fibris. 87. 44.
σπάσμος. 19.18.
Specie idem norunt bruta. 30. 73.
Species aut differentię inueniri nequeunt, diuiſo planè nõ explorato. 10.2.
Specie vnum numero plura. 30. 43.
Sphacelos. 63.34. & 98.32.
Sphacelos vnde conſiſtãt. 224. 33.
Spinæ ægyptiæ fructus modicè ſiccat. 45.69.
Spirandi difficultas, qualis in ſepto tranſuerſo hectica correpto. 157.56.
Spicata vnguenta ventriculo. 129. 46.
Spiritum conſeruare ſtudens, non rarefaciat corpus. 188. 79.
Spirituum ſubſtantia facilè digeritur, corpore immodicè raro 188.76.
Spirituum ſubſtantia ſi nimis extenuetur, imbecilla redditur 188.71.
Spiritus alteratio vnde. 188. 37.
Spiritus animalis fons, & vnde alatur 188.14.
Spirit⁹ cuſtodia vnde. 166.77.
Spiritus eſſentiæ corruptio. 188. 41.
Spiritus naturalis fons. 188. 21.
Spiritus ſubſtantia, quo pacto cuſtodienda. 187.76.
Splenia quare exhibentur deligaturis oſſium. 98.59.
Spondilium, tenuium eſt partium, & calidum. 179.46.
Spongia quib⁹ prodeſt. 213.25.
¶ Smyrnium valenter mouet vrinas. 204.48.
¶ Squama æris præcipuè adſtringit. 207.47.
¶ σαφυλή. 19.31.
σαφύλωμα. 19.35.
Status contrarius ſuum medendi conſilium dictat. 70.41.
σεάτωμα. 19.34. & 220.14.
Steatomata in quo morbi genere. 226.48.

Steatomata, poſt-

Steatomata postmodum orta, non prius. 224.35.
Steatomatis curatio. 220.23.
Στεγνοὶ νόσημα, clausus morbus. 5. 38.
Στίγνωσις stipatio. 120.71.
Στόφλος locus oculi. 228.1.
Sternutamenta lethargicis cõpetunt. 208.51.
Stipando quæ febrem excitẽt. 150. 14.
Stipantia cutem quæ. 124.19.
Stipari vehementer corpora quomodo intelligantur. 136. 31.
Stipatio meatuũ, in quibus febrem accendit corporibus. 120. 70.
Stipatio meatuum propter laxationem in aquis aluminosis quomodo curata sit. 121. 15.
Stipatio στίγνωσις. 120.71.
Stipatio vasorum vnde. 167. 67. & quibus accidit. 70.
Stipatio vnde. 135.58.
Stirpes corrumpuntur duplici causa. 226.66.
Stomachi offensio, & cruditas succorum, sanguinis impedit missionem. 184.18.
Stomacho bilioso, alica cum mali punici granis optimus cibus. 152.6.
Stomacho continente mordẽtem humorem, quid agendũ. 195. 21.
Stomacho inflãmato, aliquid foras effluit. 206.62.
Stomacho quæ vina salubria. 186. 35.
Stomachus gula. 206.49. & os ventris. 51.
Stomatica modicè siccant, & quibus oris vlceribus conueniunt. 81.25. & quæ. 28.
Στοματικὰ oculis noxia. 203.5.
Stomaticis medicamentis quæ miscenda. 207.48.
Strigmẽta gymnasiorum emplastica. 216.21.
Struma quid. 197.37.
Struthia mala. 204.16.
Strumarũ consyderatio, & curatio. 219.50.
Στρυφνὰ, quæ. 123.49.
Στρυφνὰ acerba, nulla modicè adstringunt siccántq;. 113.22
Στρυφνὸν quid. 68.9. & 74.48
Studia bona deplorata. 26.55.
Στύφον quid 68.7.
Styrax anodyna. 183.12.
Styrax molliendo digerit. 214 2.
¶ Substantia aliqua si perierit, & recuperari non possit, quid agendum. 224.3.
Substantiæ differentiæ. 6.20.
Substantiæ quæ facilè, quę difficilè dissoluuntur. 148.13.
Substãtia partis, rei natura ẽsti matur. 37.15.
Sudor plurimus febrientes à morte vindicat. 139.19.
Sues feræ à cicuribus quomodo differunt liquatione. 164 63.
Sues naturaliter humidi. 124. 10.
Succi glutinosi crassi & copiosi diariam

si diariam febrem aliquando accendunt. 150.18.
Succi mali vlcerantis sanatio. 54. 56.
Succi vitiosi curatio. 144.30.
Succi vitiosi in tuniculis ventriculi infracti, curatio. 116. 55.
Succi vitiosi in vlceribº signũ, est vlceris diuturnitas. 63.13.
ex Succis crudis laborantes, quomodo tractandi sunt. 189. 37.
Succis crudis laborantes, quomodo vacuandi. 190.37.
cum Succis tenuibus laborans iuuenis, quomodo est curatº. 190. 27.
Succorum redundantia si sola fuerit, quid agendum. 175.7.
Succorum redundantia vacuãda, vel sanguinis missiõe, vel purgatione. 67.15.
Succus vitiosus nisi transpiret, necesse est vt putrescat. 127. 45.
Suilla caro maximè omnium nutriẽs. 109.16. sed glutinosi succi, crassique. 18. & sicco affectui incommoda. 22
Suillarum carnium optima, montana, & quare. 124.5.
Suilli pedes in ptissana elixi, quando siccis intemperie dãdi. 110.62.
Sulfur neruo vulnerato. 89.38.
Superficies quid. 8.54.
Sutura coronaria, medicamenta capiti posita, facilè intromittit. 209.3.
Sutura vlcerum omnium, qualis. 94.61.
Suturarum abdominis interuallum. 94.57.
Suturarum capitis beneficium in morbis. 208.80.
¶ ex Sycomoro medicamen, inflationibus inueteratis cõpetit. 216.25.
Σύκωσις. 19.38.
Symmetron quid. 55.8.
Sympathia 70.27.
Σύμπνουν καὶ σύμφουν corpus. 4. 45.
Symptoma ab Olympico. 16. 16.
Symptoma morbum sequitur. 21. 32.
Symptoma nullũ quà symptoma est, curationis rationẽ indicat. 182.11. licèt ex accidenti. 16.
Symptoma quid. 17.6. & 19.7
quæ Symptomata ad se curam medici trahunt, & quę non. 182. 3.
Symptomata etiam contrarijs curantur. 172.67.
Symptomata ex permanentiũ numero. 20.79.
Symptomata in ægrotantibus dicuntur. 16.60.
Symptomata, morbi, causæ, tres in corpore affectus prẽter naturam. 20.30.
Symptomata noscẽda, ad medendi artẽ incipiendã. 15.33.
Symptomata quæ. 21.25.
Symptomata quot sint, requirendum. 20.4.

Symptomati quãdo ſumus attenti 182.28.
Symptomatũ diſtinctio qualis 15. 53.
Symptomatũ quæ febribus accedunt, tres primæ differentię. 181.78.
συνάγχη angina. 202.48.
συναρομώσεις, coapertiones. 78. 47.
in Syncipitis loca poſitum roſaceum, penetrationẽ fecit. 209. 8.
ad Syncopalem acceſſionem cauẽdam ſingulare præſidiũ, eſt temperamenti cuſtodia. 189. 17.
Syncope afflicto ſtomacho, vinum cum frigida. 172.10.
Syncope ex crudis humoribus vinum quod. 186.39.
Syncope ex flaua bile os ventris infeſtante, vina quæ. 186 18.
Syncopen dolore vehementi afferente, quid agendum. 190. 51.
Syncope ex flaua bile, quid agendum. 186.4.
Syncope ex humoris multitudine periclitantes, ad exitiũ ſpectant, ſi iecur vel ventriculus phlegmone obſideatur 189. 61.
Syncope quæ exhibenda vina. 186. 10.
Syncope quid. 187.65.
Syncope, quos citò adoritur. 184. 21.
Συνουλωτικὰ quæ. 199.9.
Syndeſmi ſiue ligamẽta à neruis quomodo differunt. 92. 70. & quomodo ſimiles. 74.
Syndeſmi valẽtiſſima remedia tolerant. 92.61.
Syndeſmi vulnerati curatio. 93. 6.
Syndrome quid. 23.56.& 55. 68.
συγκρίνεσθαι quid. 61.17.
Synochi cum putredine curatio. 138.27.
Synochi in quibus fiunt naturis, & in quibus non. 136.67
Synochis febribus, etiam quæ diariæ ſunt, tres differentiæ. 136. 43.
Synochorum duplex genus. 136. 17.
Synocho primi generis laborantis curatio. 137.41.
Synocho vtroq; laborantium exempla. 137.9.
Synochorum ſpecies ſecunda. 136. 65.
Synochos, vide Febris continua.
Synochus altera ex diariarum genere eſt. 136.21.
Synochus, febris 136.14.
Synochus, vide etiã Continẽs febris. vel, Febris continens.
Συντατικὰ quæ. 69.11.
συντηκτικῶν πυρετῶν remediũ, & cibus. 165.1.
συριγγοτόμα inſtrumenta, cui rei idonea. 94.20.
Συσηματικὴ pulſuum inæqualitas. 184.17.

Tabiani

T

Tabiani lactis vſ⁹. 82.54.& cõmendatio. 59.
Tabiarum deſcriptio. 82.68.
Ταριχηρῶν κρεῶν, nulla liquatio. 164.77.
Taurinũ ſeuum molliendo digerit. 213.79.
¶ τεινεσμὸς.
Telephia. 19.17.
Telephium. 224.68.
Temperamenta corporum cõſyderãda, vlcus certa methodo curatur. 49.18.
Temperamenta partium animalis diuerſa, quibus gaudeant. 167.16.
Temperamenta quę ſeruari, & quę alterari debeant. 167.16
Temperamẽta, quæ vocantur calida & ſicca. 154.30.
Temperamenti acquiſititij facti exemplum. 132.5.
Temperamenti calidi & humidi notæ. 131.49.& quib⁹ obnoxium.
Temperamenti cuſtodia, ſingulare eſt præſidium ad ſyncopalem acceſſionem cauendam. 189.17.
Temperamentorũ collationes ad citò labi in febrẽ. 132.28.
Temperamẽtum acquiſitũ, ita vt naturale tractandum. 132. 2.
Temperamentum ἐυκρασία functionis cauſa effectrix. 27. 13.
Temperamẽtũ optimũ quod. 49. 47.
Temperatum ex duobus intẽperatis. 38.47.
Temperies calidior ſicciorq;, exile corpus reddit. 222.3.
Temperies quæ vitio non caret, in ſanis vel ſeruanda vel alteranda: in ægris ſeruãda, & quare. 167.6.
Tempus ad affectum noſcendum confert, non indicat. 63. 42.
Tempus in cibis conſyderandum. 111.69.
Tempus nihil indicat in vlceris curatione. 52.41.
Tempus nõ indicare curationem. 65.12.
Tendones læſi, accerſunt conuulſionem. 91.53.
Tendones minus quàm nerui conuulſionem accerſunt. 92. 69.
Tendones, nerui atque oſſa ſi vulnerata fuerint, doloris, vigiliarum, conuulſionis & delirij periculum inſtat. 66. 21.
Tendones ſcirrhoſi, quomodo curantur. 214.17.&.23.
Tẽdonum ortus vnde. 92.66.
Tenuãt ac detergũt, quæ amara ſunt. 178.3.
Tenuantia medicamenta, tum mediocria, tum valentiora quæ. 206.79.
Tenuantia obeſos curãt. 222. 24.
Tenuia inteſtina vlcerata, remedijs

medijs suprà & per sedé iniectis, egent. 67.68.
Terebellis quando vtendũ est. 101. 32.
Terebinthina cũ euphorbio, puncto neruo. 89.22.
περιόδαξ ossis. 37.2.
Terra lemnia, siue lemniũ sigillum adstringit. 75.17.
Terra lemnia, vbi salutare auxilium. 77.5.
Terra samia internis vlceribus prodest. 68.14.
Tetrapharmaci natura. 80.28
Tetrapharmacũ cui vlceri cõuenit, & quomodo liquatur. 197. 51.
Tetrapharmacum pus mouet. 64. 13.
¶ex Thapsia ceratum quibus conuenit. 85.21.
Thapsia & sinapi quib⁹ oculorum fluxionib⁹ noceat. 210. 37.
Thapsia quibus conuenit. 84. 44.
Thapsię vsus, partib⁹ quę ægrè reficiuntur, & sunt refrigeratæ. 223.36.
Theagenes subitò mortuus ex bella Attali curatione. 204. 74.
Theagenes philosophus Cinicus, quàm egregiè ab Attalo curatus. 203.66.
Theriace, calidũ medicamentum. 132.13.
Theriace colico dolori. 192. 59.
Theriace & allium, quibus colicis doloribus. 194.14.
Theriace, quibus absceſſib⁹ cõuenit. 220.30.
Theriace quibus datur, & cui⁹ naturæ. 84.20.
Thessali error de morbis. 5. 37.
Thessali lapsus. 28.64.
Thessali lis in Hippocratem. 2. 43.
Thessali noua secta. 2.52.
Thessalus artem medicinæ tradere sex mensibus promittebat. 2.1.
Thessalus taxatur à Galeno. 2. 63.
θλάσμα quid & vbi. 53.23.
à Thorace ad asperã arteriam sanguinis translatio. 77.27.
Thoracis & arteriarum & venarum & cordis & renum & vtriusq; vesicæ, commune est opus, cùm euacuatio fit. 118. 71.
Thoracis interni vlcera cur sanantur difficilius quàm ventriculi. 81.51.
Thoracis pulmonisque vlcerũ medicamentis mel miscendum, & quare. 68.38.
Thoracis vitium periculosum. 66. 14.
θρόμβ⊙ quid. 71.55.
Thrombũ posca resoluit. 77. 73.
Thrombus. 74.55.
Thuris corticis vis. 198.77. & ad quæ vtilis. 78.
Thuris natura ad hominis temperamentum. 41.21.

Thuris quãdo

Thuris quando plus immiscẽdum hæmorrhagijs. 73.32.
Thus cuius naturæ. 40.76.
Thus hæmorrhagijs conuenit. 73. 4.
Thus in qua natura carnẽ producere potest, in qua nõ. 41.1
Thus in quibusdam tum vlceribus tũ naturis pus mouet, carnem non producit. 41.25
Thus oculo vlcerato. 81.12.
Thus puris tantùm mouẽdi facultatem obtinet. 198. 72. & quod melius ad id inueneris. 74.
Thus quàm mãna magis emplasticum. 73.31.
Thus quod resinosius. 73.38.
Thus sarcoticum. 37. 41. & 40. 68.
Thucydidis cõsilium in re dubia. 162.2.
Thymi in sede, quomodo curandi. 220. 77.
Thymum lethargicis cõuenit. 208. 47.
¶Tibia phlegmone laborante, non est cur huius robori consulas. 206.6.
Tibicinis veteris exemplum. 18. 12.
τὰκτα liquabilia medicamẽta. 76. 80.
Timore subito perijsse quosdam. 188.51.
¶Tonica medicamenta quæ. 210. 53.
Torpedo picrocholis idonea. 123. 77.
Totius sanatio ante partem. 59. 43.
Totum ad aliquid dicitur. 10. 65.
τοῦ κατὰ φύσιν quid. 221.44.
¶Trachomatica quæ. 227. 50.
Tragacanthe miscenda in vlceribus gulæ. 68.23.
Tragi succus in dysentericis. 182. 40.
Trahentia citra calfactionem quæ. 200.72.
Transitus cùm fit in reb⁹ eiusdem generis, quę societatem habent: tertia quædam existit formula, neutri extremi tatum eadem. 135.37.
Transpirabilium retentio, cui opponitur. 174.23.
Transpiratio διαπνοὴ, siue perspiratio. 169.38.
Transpirant ægrè quæ. 141. 27.
Transpirationẽ corporũ quæ prohibent. 141.22.
Transpirationem morantia. 124. 41.
Transpiratio morata propter obstructionem. 127.20.
Transpirationis prohibitæ curatio. 127.47.
Tremor ex immodica & intẽpestiua potiõe frigidæ. 140. 16.
Tribuli viridis succus, refrigerat & humectat. 158.52.
Trifolij folia cruda cataplasma œdematum & phlegmones. 64.37. & quare.
τρίγωνα medicamẽta. 183.48.

Tristitię

Triſtitiæ picrocholorum quomodo tractantur. 124.76.
Triſtitiæ vires reſoluunt. 188.54.
Triticea farina, quib°. 197.57
Triticea farina, ſanguinẽ ſupprimit. 72.55.
Trochilia in lateribus glottocomi. 100.60.
τρομὸς. 19.19.
τρύπανα terebella. 101.32.
τρύπανον μακρότερον terebellum longius quãdo eſt exhibendum. 101.49.
¶ Tumores flatuoſi vnde. 196.80.
Tumores pedũ in aquæ intercutem & phthoë, quomodo curantur. 213.19.
Tumorum differẽtiæ. 217.37.
Tumorum omnium indicatio prima, vacuatio. 214.10.
Tumorum præter naturam cõſyderatio. 195.72.
Tumorum varietas. 196.78.
Turba huminum domũ calefacit. 157.10.
Tuſſis orta, impoſito præcordijs refrigerante medicamẽto. 159.2.

V

Vacuandi modus à figura indicationẽ habet. 119.25.
Vacuantia, cauſam doloris ex noxa animalium vel medicamentorum quæ. 200.71.
Vacuantia omnia virtutem lędunt, ſi quis ijs immoderatè vtatur. 143.71.
Vacuanti corpus, quæ æſtimãda. 198.10.
Vacuantium auxiliorũ, genus quadruplex. 201.49.
Vacuantium nõ parua copia. 170.3. & quæ eligenda. 5.
Vacuare redundãtiam ex quibus particulis liceat pro libito, & quibus non. 119.1.
Vacuatio duplex. 212.38.
Vacuatio immodica, vires lædit. 182.22.
Vacuatione quib°non eſt op°. 148. 33.
Vacuatiões promouet balneũ dulcis aquæ, febribus putridis continuis. 170.17.
Vacuatio quibus morbis citrà periculũ adhibetur. 144.15. & quibus cum periculo. 17.
Vacuatio ſanat multitudinẽ. 173. 52.
Vacuatio totius corporis, quãdo fieri debet. 198.4.
Vacuationem aliam alij parti congruere indicat vſus. 202.21.
ad Vacuationes, ſitus nõnihil indicat. 219.41.
Vacuationum genera. 216.57.
Valere quis exiſtimatur. 10.24.
Valetudinis nomen quomodo vſurpatur. 10.15.
Vapor fumidus ex tarda concoctione, aut acida cruditate non prouenit. 150.55.
Varices quomodo curam°. 211.14.

cum Varicibus, vnà & ipſæ venæ exciduntur. 220.67.
de Varicum ſanatione Hippocrates. 63.32.
Varix quid. 211.15.
Varix ſæpius antequam vlcus ſanari debet. 55.34.
Vaſa maxima & principalia. 167. 36.
Vaſe rupto ex abũdantia, quid agendum. 71.39.
Vas exiguum ſi perruptum vel modicè recluſum, quib° eget medicamentis. 75.15.
Vas magnum aut vehementer recluſum, medicinis eget adſtringẽtibus, & quib°. 75.11.
Vaſis radix quid. 72.66.
Vaſorũ diuiſio ex quib°. 71.35
Vaſorũ diuiſio in alto corpore quomodo clauditur. 74.50.
Venæ aliquando ſenſibiles regenerantur. 224.15.
Venę, arteriæve vulnus nequaquam ſuendum. 71.52.
Venæ vel arteriæ ruptio vnde. 71. 10.
Venæ certis interuallis recluſæ. 116.11.
Venæ & arteriæ, vteri, veſicæ vel inteſtini exulceratę, eadẽ genere poſtulãt medicamenta. 76.68.
Venæ in cruribus ſitæ, quando ſecandæ. 202.52.
Vena frontis quando ſecanda. 202. 51.
Vena magna vulnerata, diffi-culter conglutinatur. 70.64
Venæ ruptæ quomodo occurritur. 71.54.
Venę ſectio & purgatio aliquã do in oſſium fractura. 99.69
Venę thoracis ruptę nota. 78.48. & quare.
Venæ vlcus quomodo curatur. 75. 70.
Vena vel arteria quando vnco ἀγκίστρῳ attollenda. 72.50.
Vena caua quà expurgatur. 179. 64.
Vena in cubito, ἐξ ἀγκῶνος, ſecanda in profuſione ſanguinis è naribus. 72.6.
Vena humeralis in manu ſecãda quando. 202.45.
Vena, inſtrumẽtum & pars. 11.47.
Vena perpetuò è directo ſecãda. 202.54.
Vena quę ſecanda in iocineris phlegmone. 202.3.
è Vena ſanguis profluens immodicè quomodo curatur. 50. 50.
Venam ſecandã indicat laborantis particula. 202.11.
Vena vnius tunicæ. 164.33.
Venarũ vel arterię radix quid. 72. 66.
Venarũ & arteriarum, & cordis & thoracis, & renum, & vtriuſq; veſicæ, commune eſt op°, cũ euacuatio fit. 118.71.
Venarum vel arteriarũ diuiſio vnde accidit. 71.6.
Venarum iugularium σφαγιτίδων vulneribus quod medicamentum optimum. 73.55. & quomodo apponendũ. 59.

Venarũ robur valentius glandularum. 197.26.
Venis iecur virtutem suppeditat. 119.24.
Venis magnis vulneratis, interdũ vinculũ inijcere cogimur, interdũ totas prȩcidere trãsuersas. 72.58. & quãdo.
Ventre inflammato, victꝰ exquisitissimus. 203.15.
Ventre inflãmato, quare artus vinciuntur. 202.62.
Ventre phlegmone laborãte, non deijcienda aluus. 202.30.
Ventriculi affectus, aliquando ex tribus mistis. 117.29.
Ventriculi calidi & humidi curatio. 115.7.
Ventriculi calidi & humidi cibi, & potiones quales. 115.32
Vẽtriculi frigidi & humidi remedia. 115.35.
Ventriculi imbecilli octo curationes. 105.75.
Vẽtriculi imbecillitas, immodicam euacuationẽ sequi solet. 143.70.
Vẽtriculi imbecillitas, potione frigidæ leuata. 105.76.
Vẽtriculi intemperierum cum humore cõsyderatio. 115.57.
Ventriculi & iocineris non leuis habẽda solicitudo de robore virtutis in euacuatiõe. 118. 68.
Ventriculi munus. 176.78.
Ventriculi os propter quę syncopen accersit. 189.22.
Ventriculi robur quatenꝰ seruandum. 119.16.
in Ventriculi rosione, si syncope & sudor, quid agendum. 118. 11.
Vẽtriculi phlegmone, vel iocineris, vel pulmonis, vel pleurę dolore, bilioſos febricitãtes interfici. 155.52.
Vẽtriculi phlegmone laborãtibus, extrema salus virtũ robur. 155.59.
Ventriculi sicci multum, & frigidi parum. 114.2.
Ventriculi succus vitiosus qui in tunicis receptus sit, quomodo curetur. 116.55.
Ventriculi vlcera quibus curãtur. 81.45.
Ventriculi vulnera quomodo tractanda. 95.25.
Ventriculo æstuanti, ceratum melinum. 129.55.
Ventriculo humido quę cõueniunt. 106.13.
Ventriculo firmando quę idonea. 129.59.
Ventriculo ex sicca intemperie imbecillo, quomodo occursum est à Galeno. 107.7.
Vẽtriculo frigido, vinũ quale. 113. 48.
Ventriculo humido qui cibi. 115. 29.
Ventriculo fluenti, oleum melinum confert. 129.39.
Vẽtriculo imbecillis quid egerit Galenus. 105.41.
Vẽtriculo imbecillo, mastichę chia confert. 129.32.
Ventriculo imbecillo medicamenta

menta cõuenientia. 105.43.
Ventriculo inflammato, absti nendum à mulsa. 179.71.
Vẽtriculo inflammato, perniciosum est ante accessionem cibare. 181.40.
Ventriculo & iocinere nõ con coquentibus, quæ accidunt noxæ. 177.15.
Vẽtriculo laborãte, statim absynthio succurrẽdũ. 177.36.
Ventriculo octo affectus sunt quibꝰ imbecillus fit, & octo medendi rationes. 24.32.
Ventriculo phlegmone laborãte, quare tenuissimo victu vtendum. 179.21.
Ventriculo pus eluendum per deiectionem tutiꝰ, quàm per vomitum. 81.72.
Ventriculo, quem tres affectus cõplicati habeant, quid agẽdum. 117.39.
Ventriculo, quomodo cõsulitur. 129.12.&.16.
Ventriculo relaxãtia non exhibẽtur sine adstringentibꝰ. 179. 15.
in Ventriculo robur solui, pernicioſum. 178.48.
Vẽtriculo siccato, per comesta & bibita succurritur. 157.34.
Ventriculo sicco & modicè frigido, vinũ quale. 112.70. & qualia esculenta. 73. & quo vngendum vnguento. 75.
Vẽtriculo sicco & valde frigido vnguentum conueniens. 113. 35.
Ventriculo sicco quę conuenient. 106.17.
Ventriculo, si rosionis, aut doloris sensus ineſt, quomodo occurrendum. 129.19.
ex Ventriculo vacuare cũ cautione licet. 119.2.
in Vẽtriculũ ex cerebro fluxio, quomodo tractetur. 117.59.
ad Ventriculum fluxiones ex quibꝰ morbis. 116.25.& quomodo tractandæ. 29.
Ventriculus affectus ex potione frigidæ. 140.9.
Ventriculus ad quem humor transmittitur, quomodo tractandus. 115.73.& quę maximè consyderanda. 79.
Ventriculus calidus, & siccus quomodo curatus. 114.58.
Ventriculus frigidus quomodo curatus. 106.9.
Ventriculus & iecur, quare plꝰ cæteris membris adstringentia desyderant 177.8.
Ventriculus vomitu deiectionéque inanitur. 119.26.
Ventriculꝰ malè coquens, quomodo corrigendus. 22.67.
Ventriculus quãdo adstringẽdus. 176.75.
Ventriculus quadragenarij, calidus & siccus quomodo tractatus. 114.24.
Ventriculus quà expurgatur. 179. 62.
Ventriculus vtrinq; expurgari potest. 81.65.
Ventri frigido, quæ extrinsecꝰ applicantur. 113.69.
Vẽtri picrocholorum fluenti, quibus

quibus occurritur. 129.69.
Ventris inflatiões, quibus diſcutiuntur. 215.45.
Vẽtris nomen quo intellectu. 66. 8.
Ventris roſio, dolor, & calor immodicus, febrem auget. 129. 3.
Ventris vitiũ quare graue exiſtat. 66.7.
Verbaſcum coctũ, œdematum & phlegmones cataplaſma. 64.36.& quare. 38.
Veſicæ clyſteres quare excogitati. 81.44.
Veſicæ & renum vlceratorum medicamẽtis miſcenda, quæ vrinas mouent. 68.43.
Veſicæ vtriuſque & renum & thoracis & cordis & arteriarum & venarum, commune eſt opus, cùm euacuatio fit. 118. 71.
Veſicę vlcera quare curabiliora pulmonis vlcerib⁹. 78.23
in Veſicam medicamenta per penem inijciuntur. 68.57.
Veſica inflammata, quæ vena ſecanda. 202.51.
Veſica phlegmone laborante, ciere vrinas non oportet. 202. 26.
Veſica phlegmone laborante, non ſunt prouocandæ vrinę. 200. 10.
Veſica quà expurgatur. 179.63
Veſica quando per deiectiões, & pharmaca deiectoria expurgatur. 119.28. & quando per vrinales meatus. 31.
ex Veſica ſi profluuiũ eſt, quid conſyderandũ, & quib⁹ opus eſt medicamentis. 75.7.
Veſica ſuum habet inſtrumentum, quo aliquid infunditur. 76. 72.
Veſica ſuum habet inſtrumentum, quo in eam aliquid immittitur: & quomodo vocatur. 74.75.
Veſperi, alimentum valentius exhibendum. 110.69. & quare. 111.5.
Veſuuius mons. 82.79.
Vetula & nouella quib⁹ fugienda. 124.7.& quare.
Viæ in Italia quomodo à Traiano refectæ. 142.57.
Victus diuerſitas in temperamentis. 132.63.
Victus idonei ſummã, quæ laborãti ſit commoda comparare, cuius eſt. 134.70.
Victus menſura à poteſtatibus indicationum pẽdet. 134.31.
Victus, omnibus ſpeciesvna in conſuetudine non eſt. 111 37
Victus omniũ intemperici generũ idoneus, quomodo methodo inueniendus. 133.68.
Vict⁹ ordinandi ſcientia, nõ leuiſſima. 175.37.& ex quibus conſtituitur rebus. 39.
Victus picrocholorum diaria laborantibus qualis. 125.35.
Victus ratio in oſſium fractura. 99.67.
Victus ratio quibus glandulæ artus phlegmone tentantur. 203. 9.

Victus te-

Vict⁹ tenuis conſyderatio. 155. 38.
Victus tenuiſſim⁹ quãdo. 126. 68.& 76.
Victu tenuiſſimo, quando vtẽdum. 168.23.
Vigiliæ digerunt, ſomnus coquit. 184.60.
Vigiliæ picrocholorum, quomodo ſanantur. 124.76.
Vigilię ſpiritum corrumpunt. 188. 44.
Vigiliæ, vires lædunt. 182.22.
Vigilia totum corporis habitum ſiccat, ſiccíſque infeſtiſſima. 111.61.
in Vigoris ſũmi more, quę notanda. 181.48.
Vincula, ſunt remedia reuellẽtia. 72.22.
Vincula vaſis profluentib⁹ iecta conueniunt. 72.30.
Vina alba & tenuia, & oligophora & inodora, neruis vulneratis meliora quàm dulcia. 91.80.
Vina amara ſiccãt immodicè. 113. 53.
Vina aquoſæ ſubſtantiæ quæ. 186. 65.
Vina aquoſa quæ. 222.66.
Vina aquoſa vrinas mouent. 187. 56.
Vina auſtera ventrẽ roborant, capútq; min⁹ tentãt. 187.34
Vina contemperantia. 110.5.
Vina craſſa quæ. 186.70.
Vina craſſa quib⁹ noxia. 186. 72.
Vina dulcia pariter & fulua, omnia acria & ſupra modum calida ſunt. 91.77.
Vina fulua caput feriunt. 187. 55.
Vina odora fuluáq;, caput grauant. 187.27.
Vina phalerna acria & calida, neruis vulneratis inutilia. 91. 78.
Vina phalerna, dulcia & fulua ſunt. 91.77.
Vina quæ, obeſis curãdis. 222. 64.
Vina quę, ſyncope ex flaua bile ſtomachũ infeſtante. 186. 28.
Vini Adriani natura. 186.66.
Vini Gauriani natura. 186.66
Vini Marſi natura. 186.34.
Vini Neapolitani Aminæi natura. 186.67.
Vini Sabini natura. 186.66.
Vini potio, medici ſpectantis affectum, opus eſt. 183.70.
Vini potio, oculorum dolores grauiſſimos ſanat. 39.28.& 44.
Vini potio, quando febrientibus confert 170.71.
Vini Signini natura. 186.33.
Vini Thuſci natura. 186.67.
in Vinis ſyncope exhibendis, quæ cõſyderanda. 187.22.
Vinorũ Adriani, Albani, Arſinij, Titacazeni virtutes. 109. 78.
Vinorum aquoſorum, nihil in ſanguinis mutatur ſpeciem. 187. 54.
Vinum Aegeates. 186.71.

 Vinũ acer-

Vinũ acerbum στυφνὸν hæmorrhagias ſupprimit. 74.48.
Vinũ in acutis febrib⁹ .125.50
Vinum Adrianum quibus conuenit. 109.67.
Vinum Adrianum, ventriculo frigido. 113.51.
Vinum Albanum 186.66.
Vinum album, calidum nullũ. 186. 76.
Vinum Albanum quibus conuenit. 109.68.
Vinum Albates. 186.71.
Vinum antiquius cuius naturæ. 109.62
Vinum Aphrodiſienſe 187.19
Vinum aquoſum cuius naturæ 125. 46.
Vinum aquoſum febrientibus febre putrida. 170.15.
Vinum aquoſum neceſſariũ febrientibus qui ſuccos habent tenues. 190.23.
Vinum aquoſum picrocholis omnibus diaria laborantibus. 125.44.
Vinũ aquoſum, quibus febricitãtibus idoneum. 189.42.
Vinum aquoſum quid, & quibus conuenit. 109.47.
Vinum Arſinium in Aſia, ſiccę intẽperiei cõueniẽs.109.45.
Vinum Arſinium quibus conuenit. 109.68.
Vinum Arſyinum 186.70.
Vinum Ariuſium quibus cõuenit. 186.53.& vbi naſcitur. 54.
Vinum auſterum adſtringit. 68. 19.
Vinum auſterũ calidũ, robur inteſtino acquirit. 94.15.
Vinum bibendum quando cũ fiducia damus. 170.54.
Vinum bibunt alij liberalius, alij parcius. 111.47.
Vinũ carbunculo vtile.219.39.
Vinum, carnem humidioré in vlceribus lauandis emendat 54. 32.
Vinum Caryinũ neruo nudato. 91.77.
Vinum calidis temperamẽtis prohibetur. 125.52.
Vinũ Cecubũ calidũ.186.81.
Vinum cum frigida, ſtomacho ſyncope afflicto. 172.10.
Vinum ex Nicomedia allatũ. 187. 11.
Vinum febres accẽdit. 128.11.
Vinum fulvum, κιρρὸν. 91.78.
Vinũ Hippodamãtiũ. 187.38
Vinum Leſbium caput grauat 187. 29.
Vinum Leſbium quibus cõuenit. 186.51.
Vinũ muſculis inflatis.216.7.
Vinum Myſinum 186.63.
Vinum nigrum auſterum adſtringentibus medicinis miſcetur. 75.19.
Vinum nouellum cuius naturæ. 109.60.
Vinũ Oligophoron cuius naturæ. 109.49.
Vinum omni ſyncope.186.6.
Vinum, optimum medicamentum omnis vlceris. 44.29.
Vinum Perperinum. 186.71.
Vinum Phalernum caput grauat. 187.29.
Vinũ Phalernum cuiꝰ naturę, & quibus cõmodum.186.40
Vinum Phalernum duplex. 186. 45.
Vinum Phalernum valde calfacit. 106.11.
Vinum quale ventriculo calido & ſicco. 114.7.
Vinum quale quantúmq; ſiccæ intemperiei. 109.40.
Vinum quale ventriculo frigido. 113.48.
Vinum Sabinũ in Italia, ſiccæ intẽperiei conuenit.109.45.
Vinum Scybelite neruo nudato. 91.76.
Vinum Scybelites 186.70.
Vinũ Siculũ Aminæũ.187.12.
Vinum Surrentinũ cuius naturę, & quibꝰ exhibetur.186.30
Vinum Surrentinum valde calfacit.
Vinum Thereum. 106.12.
Vinum Thereum neruo nudato. 186.71. 91.76.
Vinum Tibecinum. 186.69.
Vinum Tiburtinum cuius naturæ, & quotuplex. 186.31.
Vinum Tiburtinũ ventriculo frigido. 113.51.
Vinum Titacazenum.186.69
Vinum Titacazenum quibus cõuenit. 109.68.
Vinum Tmolites. 187.20.
Vinum Tmolites caput grauat. 187.29.
Vinũ Tmolites duplex.187.31
Vinum vbi phlegmones ſuſpitio adeſt, cauendum. 68.20.
Vinum vinoſum. 109.53.
Virtus laborantis vbique conſyderanda. 124.74.
Virtus, cuſtodiam ſui præſcribit. 166.70.
Virtꝰ morbo aduerſatrix.166. 64.
Virtutis naturalis conſyderatio quantum momẽti habet in curandis febribus.149.60 quæ cauſam adhuc habent.
Virtus non indicat in homine curationem 145.30.
Virtus, quare prima omnium cuſtodienda. 145.9.
Virtus ſui cuſtodiam ſemper indicat.144.73.& quibꝰ ſeruetur. 74. & quid virtutem cuſtodire. 145.13.
Virtutem lędunt vacuantia omnia ſi quis ijs immoderatè vtatur. 143.71.
Virtutis cuſtodia, ſimilium exhibitionem indicat.166.73.
Vires conſilium expoſtulant, in continuis, & maximè longis. 151.7.
Vires ægrotantis & morbi vigor, ſunt à quibus cibãdi cõſilium eſt. 155.35.
Vires ægrotantis, nunquid ad curationẽ conferunt? 141.71.
Vires non indicant prima ratione, ſed ex accidẽti.135.10.
Vires non naturaliter habere quid. 151.12.
Vires primo ſecundóve die rarò imbecillæ. 151.16.
Vires, quæ lædant. 182.22.
Vires quãdo formãdæ.182.30.

Vires, quæ

Vires, quæ seruant. 168.13.
Vires resoluentia 151.19.
quomodo Viribus consulendũ sit, exemplum 151.29.
Viribus valentibus, audacter vacuandum 168.18.
Virium ad robur, non leuis habenda cura ciborum & potuum. 189.1. & aëris. 6.
Virium ægri consyderatio ad curationẽ necessaria. 142.26
Virium essentia vbi. 187.66.
Virium imbecillitas sanguinẽ dehortatur. 174.65.
Virium indicatio non leuis. 134. 78.
Virium lapsus in longissimis morbis vnde incidit. 188.32. & in acutis. 34.
Virium maxima est dignitas, μέγιστον ἀξίωμα. 145.5.
Viriũ robur, febrientes à morte vindicat. 139.19.
Viriũ substantia in corporibus solidis maximè est. 189.13.
Virium substantia vnde completur 166.74.
Virus ex morsu quomodo vacuandum. 200.50.
Visceribus quibus hecticæ febres maximę fiunt. 157.42.
Vis excretoria, quando suo munere fungitur. 196.68.
Visio, actio partis 11.42.
Visio, crystallini humoris actio. 104.16.
Visio, oculi actio. 11.71.
Visionis primum instrumentũ, humor crystallinus. 11.72
Visus instrumentum, crystallinus humor. 27.46.
Visus, oculorum actio. 11.19.
Vitiligo vnde cõsistat. 224.33.
Vitis syluestris germina proiecinoris phlegmone. 204.22.
Vitis summum adstringit. 68.19.
Vitia omnia trifariam magna reddi. 66.2.
Vitio in omni quid obseruandum necessariò. 210.21.
Vitium quod adimi nequit, transferendum. 221.16.
Vitreus oculi humor, pars simi laris. 11.61.
Vitulina medulla, molliendo digerit. 213.77.
Viuere vnde nobis. 145.6.
¶ Vlcera arteriæ asperæ interioris tunicæ, curatur. 82.11.
Vlcera cacoëthe. 56.55.
Vlcera cacoëthe. 62.78. quę & inueterata & diuturna vocãt 63.2. & quare ita vocant. 8.
Vlcera caua cum phlegmone, quomodo tractãtur. 172.44
Vlcera curantur, parte prius curata, quæ fluxionem parit. 55. 36.
Vlcera esthiomena. 63.35.
Vlcera humida glandis, quibus sanentur. 76.75.
Vlcera humidiora glandis, sedisq;, quibus sanentur. 87.8.
Vlcera in crassis intestinis, remedijs per sedem iniectis egent. 67.68.
Vlcera in tenuibus intestinis, remedijs suprà & per sedem iniectis egent. 67.70.
Vlcera magna quomodo curantur. 52.71.
Vlcera magna futuris vel deligaturis sunt coniungenda. 66. 26.
Vlcera omnia siccanda sunt, præter ea quæ contusa sunt. 64. 30.
Vlcera omnia trifariam reddi magna. 66.2.
Vlcera parua quomodo curantur. 52.73.
Vlcera per longitudinem musculorum facta, quomodo cõiungi postulant. 52.67.
Vlcera profunda quomodo curantur. 52.74.
Vlcera pulmonis, sanatu difficilia. 77.6. & quare.
Vlcera quæ non probè expurgata, semper prius pullulare incipiunt, ijs maximè caro supercrescit. 64.23.
Vlcera quæ perduci ad cicatricem postulant, quibus egent medicamentis. 69.71.
Vlcera quæq; siccanda. 64.50.
Vlcera quibus ossis corrumpẽdi periculum impendet, cum magnitudine phlegmões sũt 66. 27.
Vlcera siccanda. 81.71.
Vlcera siccantibus egere. 48.69. sed maioris minorisque ratio consyderanda.
Vlcera sinum habentia, quibus egent medicamentis. 69.64
Vlceratis partibus succus influens, qui non multo deterior fit, quomodo auertitur, regeritúrque 54.60.
Vlcerato ventriculo medicamenta bibenda. 67.56.
Vlcera transuersa, quare diligentius coniungi postulant. 52. 64.
in Vlcere cauo, duo consyderanda. 40.13.
de Vlcere cauo disputatio. 39.65.
in omni Vlcere cui erisypelas sit, purgari corpus oportet, & qua parte. 66.34.
si in Vlcere fluxus medicamentis compesci nequeat, quid agendum. 54.68.
in Vlceribus, aëris temperies inspicienda. 49.2.
Vlcerib⁹, calida immodicè vsui non sunt. 48.77.
Vlceribus curandis incommodantia. 58.32.
in Vlcerib⁹ excremẽtũ tenuius sanies. 40.38. Græcè ἰχώρ.
Vlceribus glutinandis & carne implendis, subiectam carnẽ temperatam esse oportet. 53.77. & quæ alia.
Vlceribus internis quæ opitulantur. 68.12.
de Vlceribus inueteratis Hippocrates. 63.21.
ab Vlceribus inueteratis, vt sanguis sæpe fluat, efficere prodest. 66.80.
Vlceribus oris quæ conueniũt. 81. 17.
in Vlceribus refrigerãtia suprà modũ fugienda sunt. 48.75.

de Vlceribus quæ ad cicatricē non veniunt Hippocrates. 63. 28.
Vlcerib⁹ quæ foris sunt, ea exhibentur quæ internis exhiberi non debent 67.76.
quibus Vlceribus quamcelerrimè pus mouendum. 63.79.
Vlceribus quibus prodest purgatio per aluum. 65.74.
Vlceri calidum medicamentū. 197. 54.
Vlceri cauo. vide Cauo vlceri.
Vlceri cui influit succus pharmaca admouenda, siccent valentius quàm ea quæ simplici admouentur. 54.66.
Vlceri, quæ dicuntur accidere. 51.75. & quæ non. 52.4.
Vlceris à tempore nulla indicatio. 57.57.
Vlceris caro intemperata, suo corrigenda contrario. 70.15
Vlceris cauí à plano differentia. 43.24.
Vlceris cauí sanādi methodus 39. 79.
Vlceris cauitas in carne, siccari postulat, & abstergeri non adstringi. 44.65.
Vlceris causa, quę prius gignit vel fouet, prius curāda. 55.30
Vlceris consyderatio ex rupta carne 69.23.
Vlceris curandi ratio, vbi indicationes contrariæ. 49.56
Vlceris curatio. 53.48.
Vlceris curatio ex Hip. 63.41.
in Vlceris curatione tēpus nihil indicat. 52.42.
Vlceris curationis indicatio, ex differentijs fit, sed non omnibus. 52.22.
Vlceris cum cauitate curandi consyderatio. 52.42.
Vlceris cum cauitate, curationis finis duplex est. 37.22.
Vlceris cum cicatrice differentia ab vlcere cauo. 45.27.
Vlceris cum cicatrice medendi methodus. 45.22.
Vlceris cum erisypelate, sanatio. 63.38.
Vlceris cum intēperie curatio. 48. 44.
Vlceris deligatio à qua parte inchoanda. 54.63.
Vlceris differētiæ varię. 19.56.
in Vlceris generatione, quæ medicamenta exhibentur. 225. 42.
Vlceris glutinatio & implerio ad prouidentiam pertinet. 56. 72.
Vlceris glutinationem prohibentia quæ 53.67.
Vlceris humiditas quibus tollatur. 70.10.
Vlceris in aspera arteria, quæ in collo est curatio. 82.32.
Vlceris in curatione, naturā corporis cōsyderanda. 41.9.
Vlceris indicationē primam, esse minimā curationis partem. 42.47.
Vlceris labra decolorata, duráve, excidenda ad sanā vsq; carnem. 54.48.
Vlceris magnitudo, vacuationē interdum indicat. 67.24

Vlceris omnis,

Vlceris omnis, optimum medicamentum vinum. 44.29.
Vlceris orę quomodo adducūtur. 43.52.
Vlceris propria curatio, quib⁹ perficitur. 42.56.
Vlcus quà vlcus, nullam petit corporis vacuationē. 67.20.
Vlceris quà vlcus sanatio, mediocris siccatio est. 63.59.
Vlceris quod tantum vlcus est, curatio vnitio est. 37.22.
Vlceris sanatio, quid. 52.37.
Vlceris simplicis, & sine affectu alia debita curatio. 43.29
Vlceris solius & simplicis curatio. 42.72.
Vlceris sordes quibus tollatur. 70. 7.
Vlceris sordida purgantur, supercrescentia minuūtur medicamentorum opera. 48.53
Vlceroſus sensus quando fit. 153. 34.
Vlcerum ægrè sanabilium modi tres. 54.7.
in Vlcerū cauitate natura corporis æstimanda. 44.67.
Vlcerum cauorum ortus. 53.35.
Vlcerum circularia quomodo sananda. 64.80.
Vlcerum cutaneorū, quę sanatio. 56.53.
Vlcerum curatio est, vt siccentur. 83.70.
Vlcerum differentiæ. 224.58.
Vlcerum differentię quomodo sunt definiendæ. 50.76.
Vlcerum propriæ differentiæ sunt distinguendæ. 44.44.
Vlcerum omnium generalis curatio quantum per partes immutetur. 78.75.
Vlcerum omnium quà vlcera sunt, vna est species. 44.58.
Vlcerum omnium suendorum mediocritas est eligenda. 94. 61.
Vlcerum omnium vna generalis curatio. 64.54
Vlcerum quę cacoēthe dicunt curatio ex Thessalo. 57.16.
Vlcerum quæ curari debeant causæ abscindendæ. 58.22.
Vlcerū quæ in arteria, vena & neruo cōtingūt cōsyderatio, vt in quouis sint viscere. 70. 62.
Vlcerum sanandorum indicatio prima. 63.58.
Vlcerum sanādorum ratio ab Hippocrate. 64.63.
Vlcerū sanatio, ex quibus perficitur. 56.67.
Vlcerum secundum proprias differētias cōsyderatio. 52.61
Vlcerum sordidorū sordes primò expurganda. 79.38.
Vlcerum vetustorum curatio sangu inis vitio indicatur. 63. 23.
Vlcus ad cicatricē ducere quid 45. 42.
Vlcus æquabile vnde habet appellationem. 19.70.
Vlcus cacoēthes statim & cauum. 58.75.
Vlcus cauū carne implere non potest neque oleum, neque cera, neque ærugo. 38.39.

Vlcus cauum

Vlcus cauum vnde habet appellationem. 19.71.
Vlcus certa methodo curaturus, quæ consyderare debet. 49. 16.
Vlcꝰ commune est similariũ, & instrumentalium. 42.37.
Vlcus contumax propter varices. 65.4.
Vlcus contumax quomodo sanandum. 59.67.
Vlcus crucians & vlcus sordidum, differentiæ vlceris sunt 52. 8.
Vlcus cruentũ vnde habet appellationem. 19.72.
Vlcus cum intemperie non sanatur, nisi intemperie discussa. 48.65.
Vlcus cum phlegmone non sanatur, nisi phlegmone discussa. 48.62.
Vlcus duplici medicamento eget. 40.41. & quare.
Vlcus ex vase rupto ex abundantia quomodo sanetur. 71 40.
Vlcus ex vitiosis succis. 56.49.
Vlcꝰ in carnosa parte, vnitatis solutio 36.70.
Vlcus in partibus carnosis. 87 38. & quam habet indicationem. 39. & in quo consistit. 43.
Vlcus maius reddentia, duplex curationis consilium habent 53. 56.
Vlcus malè olens & sordidum fieri olei vsu. 38.28.
Vlcus morbus. 20.33.
Vlcus morbus continuitatis, vel vnionis solutio. 87.53.
Vlcus non sanatur, nisi prius locus in quo est, fit sanatus. 63. 73.
Vlcus omne siccantia requirit medicamenta. 69.63.
Vlcus omne subiectam carnẽ naturaliter habere postulat, & impedimentum glutinationis abesse. 53.64.
Vlcus omne, tum siccandum, tum adstringendum. 44.64.
Vlcꝰ phlegmones incisæ, quomodo curatur. 199.1.
Vlcus probè curare non cuiusque est. 42.46.
Vlcus purum vnde habet appellationem. 19.72.
Vlcus putrescere quæ faciant, apposita. 38.33.
Vlcus quando non potest solà dissidentium partium coniunctione glutinari. 43.78.
Vlcus qui sanare cõmodè debet, eum corporis naturam meditatum fuisse oportet, & speculationem omnem de medicamentis didicisse. 41. 39.
Vlcus quò humidius, eò sanè medicamento quod magis siccet, indiget. 41.7.
Vlcus quomodo ducitur ad cicatricem. 199.13.
Vlcus si cauum & sordidum, cui primò medicatione occurrendum. 50.11
Vlcus si cauum, sordidum & cum phlegmone, cui primò medicatione occurrendum 50. 37.
Vlcus si cum alio affectu coniunctum est, eius curatio vt vlceris soliꝰ nõ est, sed prior illius affectus, secunda vlceris. 63.62.
Vlcus si cum phlegmone, vel erisypelate, vel gãgræna, vel intemperie fuerit, quid primò curandum. 50.18. & quot fines curationis, & exempla.
Vlcus si cum tumore fuerit, tumor prius sanandus. 54.44.
Vlcus si in parte aliqua consistit, causam externam inquirere supernacuum est. 55.54.
Vlcus sordidũ vnde habet appellationem. 19.72.
Vlcus tantùm vlcus, quod. 52. 33.
Vlcus venæ quomodo curatur 92. 40.
Vlcus vt coalescat, natura est causa. 43.48.
Vlcus ὑπερσαρκοῦν vnde habet appellationem. 19.71.
¶ Vmbilicus veneris refrigerat. 212.63.
¶ Vnco ἀγκίστρῳ quando vena vel arteria attolleda. 72.50.
Vnguenta foliata ventriculo. 129. 43.
Vnguenta quomodo solui debeant. 129.36.
Vnguenta spicata ventriculo. 129. 43.
Vnguẽtum irinum, quibus cõmodum. 125.23.
Vnguentum melinum, rosaceum & nardinum pectori confert, pulmone vulnerato. 78. 5.
Vnguentum nardinum vẽtriculo accommodum. 177.65 & quod vitiosũ, & quod nõ, & vbi componatur. 66.
Vnitatis diuisio communis similaribus instrumentalibúsque. 29.14.
Vnitatis solutionis consyderatio. 70.44.
Vnitatis solutio, continuitatis solutio, idem. 70.45.
Vnitatis solutio, vnitionẽ postulat. 36.68.
Vnitionis solutio, quibus communis. 120.2.
Vnum empirice. 31.38.
Vnum multa, & multa vnum. 31. 71.
Vnum, specie vnũ, & non vnũ. 30. 67.
¶ Vocales Græco idiomate quomodo dicuntur septem. 30. 44.
Voci cuique non vna res subiecta est. 30.36.
Vocis vnum significantis, vna necessariò est & rei species. 30. 42.
Volatio, actio animalis volatilis. 11.23.
Vomicã patiẽtibus quomodo prospiciendum. 221.76.
Vomitu vti pudibundis laborãtibus auxiliũ est. 202.34.
Vomituri pituitam lẽtam per radiculam, ex oxymelite vomant. 117.7.

Vomituris pituitam non lentam neque frigidam, quę miniſtranda 117.8.
Vomitio nō prouocanda, niſi humor os ventris petat. 169. 80.
Vomitus per periodos. 116.10
¶ Vrinæ meatus, quibus corporis partibus expurgandis deſtinatus. 179.65.
Vrinæ ſynochi primi generis quales. 137.44.
Vrina & caloris qualitas & pulſus, putredinē monſtrant 154. 22.
Vrtica aluum ſoluit. 207.56.
Vrticæ ſemen valenter aperit, diſſecat & diſſipat. 206.80.
Vrtica per ventrem, vacuat io cineris cauam. 204.50.
¶ Vſtio nonnunquam corporis habitum cōſtipat. 150.15.
Vſtio picrocholorum quomodo ſanatur. 124.80.
Vſui alieno à ratiōe inſueſcere malum. 175.67.
Vſus indicat congruere parti alij, aliā vacuationē. 202.21.
Vſus nominum principio diſcitur ab arithmeticis, gæometris & logiſticis. 8.50.
Vſus partis, natura rei æſtimatur. 37.16.
¶ Vter ad lapidē habet, vt homo ad ſolum. 71.22.
Vteri clyſteres quare ſint excogitati. 81.43.
Vteri vlcera, quare curabiliora pulmonis vlceribus. 78.23.
Vtero incidunt febres hectiçę & maraſmus. 157.48.
Vtero inflammato, quæ vena ſecanda. 202.52.
Vtero phlegmone laborante, ciere vrinas non oportet. 202. 27.
Vtero vel pudendo mulieris phlegmone occupato, menſtrua non ſunt prouocanda. 200. 11.
Vterus ſuum habet inſtrumentum, quo aliquid infunditur ad ſanationē. 74.73. &. 76. 70. & quomodo vocatur.
¶ Vua immatura refrigerat, & humectat. 158.50.
Vuæ immaturæ ſuccus, poteſtate refrigerat. 159.46.
Vulgus quæ non nouit. 37.1.
Vulnera citra contuſionē quāmaximè ſiccare. 64.20. quæ ſi cū contuſione ſint, ijs quāprimùm pus mouere oportet. 22.
Vulnera glutinata citra phlegmonen. 86.3.
Vulnera in articulis omnia caeōthe. 66.16.
Vulnerantia quæ ſunt. 71.8.
Vulnera omnia trifariam recidi magna. 66.2.
Vulnera quomodo deligāda, tum colli, tum membranarū cerebri, tum venarum iugularium quomodo fieri debēt 73. 62.
Vulnera ſuturis indigētia, purgationem deſyderāt. 66.23.
ex Vulnere ſi ſanguis profluit, ilico quid agendum. 72.43.
Vulneribus omnibus prædiſpurgatio vtilis. 65.80.
Vulneribus quid applicandū. 45. 7.
Vulneri cauo oleum infuſum, aduerſiſſimum. 38.26.
Vulneri omni recēns facto, niſi in ventre ſit, ſanguinem effluere expedit. 66.68.
Vulnerum ventris conſyderatio. 93.74.
Vulnº in carnoſa parte. 36.72
Vulnus in carnoſa parte vnitatis ſolutio. 36.70.
Vulnus in carnoſa parte, id eſt ſeptum tranſuerſum non reunitur. 36.78.
Vulnus nerui contingentia, frigida non ſint. 91.45.& quare. 46.
e Vulua ſanguinem profluentem, ſiſtit plantaginis ſuccus 74. 79.
ex Vulua ſi profluuiū eſt, quid conſyderandū, & quibus opº eſt medicamentis. 75.7.

X.
ξηροτριβίκ frictio ſicca, ſiccat. 124. 46.
Y
ὑδατίδες quomodo curantur. 227. 51.
ὑδερος λευκοφλεγματίας. 19.28.
ὑδροφόβοι, aquam timentes. 141. 34.
ὑπάρχοντ. 35.65.
ὑποζωκότα membranam quam vocant. 206.69.
ὑπερσάρκωσις, id eſt caro ſupercreſcens, quod morbi genus, & eius conſyderatio. 46. 12.
ὑπόχυμα quid indicat. 220. 46.
ὑπόχυσις, ſuffuſio. 39.38.
ὑστεραλγία. 19.26.
ὕφεως. 35.65.
Z
Zoilus Homeri ſtatuam flagellauit. 5.7.
ζύμωσις, fermentatio. 217.57.

FINIS.

Errata ſic corrigito,

Charta	Linea	Lege
9	11	apparentium
21	48	νοσοῦντας
23	14.&.28.	cauſam
39	79	Agedum
69	11	συντατικὰ Græcè vocant
197	2	bilis, & œdemati
199	28	Tharſenſia

GALENI ME

THODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber primus.

QVanquã & tu sæpe aliàs clarissime Hiero, & alii quidã amici me nunc hortãtur, vt sibi medendi methodum cõscribam: & ego sanè, tum vobis in primis gratificari, tũ verò posteros pro virib⁹ iuuare cupio: semper tamen sum cũctatus, ac distuli: idque multis de causis, quas nũc quoque satius (opinor) fuerit, priùs, quàm opus ipsum aggrediar, exponere: sunt enim ad ea, quæ pòst dicentur, sanè nõ inutiles. Earum igitur omnium illa præcipua fuit, quòd frustra me scripturum timebam: cùm nemo, prope dixerim, hac nostra ætate veritatis inquisitioni sit deditus: sed pecuniam, & ciuilem potentiam, & inexplebiles voluptatũ delicias omnes eousque suspiciant, vt si quis sapientiæ quoduis studiũ sectetur, pro insano hunc habeãt. quippe qui primam ipsam & verè sapientiam, quæ diuina rum humanarúmque rerum est scientia, ne esse quidem omnino existiment. Medicinã vero, Gæometriam, Rhetoricen, Arithmeticen, Musicen, ac reliquas id genus artes, esse quidem autumẽt: cæterùm finem earum studioſè persequendum minimè censeant. Me verò ex iis, qui me vnicè diligere sunt visi, nonnulli sæpe increpant, quòd plus iusto veritatis studio sim addictus, quasi nec mihi ipsi vsui, nec ipsis in tota vita sim futurus, nisi & ab hoc tanto veritatis indagandæ studio desistam, & manè salutando circumeam, & vesperi apud potentes cœnem. His enim ar-

tibus tum amari, tum amicitias conciliari, tum verò pro
artificibus haberi: nequaquam ex priuata ac domi parta
industria. Neque enim esse qui de ea iudicent, vbi omnes
totum diem diuersis studiis transigant, manè quidem o-
mnes simul salutationibus occupati, pòst autẽ distracti, ad
forum quidẽ & lites non exigua turba, ad saltationes au-
tem & aurigas alia maior. iam vel aleæ, vel amoribus, vel
balneis, vel ebrietati, vel comessationi, vel demum alicui
corporis voluptati deditus sanè non exiguus numerus.
vesperiverò rursum omnes ad symposia simul collecti, vbi
postquàm vino se impleuêre, non lyra citharáve, aut aliud
musicum instrumentum in orbem circunfertur, (quod si-
cut olim in eiusmodi congressu tetigisse, honestum: sic cõ-
trà, non tetigisse admodum erat turpe) sed nec sermo-
nes vlli habentur, quales in symposiis agitari solere ve-
teres prodiderunt, nec aliud honestum quicquam: imò
inuicem sibi propinant, & de magnitudine poculorum
certant: vtpote inter quos optimus censetur, non qui
plurimis instrumentis musicis, aut etiam sermone phi-
losophico vti nouit: sed qui multos, eósque maximos
calices exiccauit, adeò vt mihi manè etiamnum ebrii es
his plerique videantur: nonnulli verò etiam euidenter
adeò vinum olere, quàm si modò hausissent. Eóque iu-
rè fit, vt quum ægrotare cœperint, medicos aduocent,
non quidem optimos, vtpote quos per sanitatem nosce-
re nunquam studuerunt: sed eos quos maximè familiá-
res habent, quíque ipsis maximè adulantur: qui & frigi-
dam dabunt, si hanc poposcerint: & lauabunt, cùm iussé-
rint, & niuem vinúmque porrigent: postremò quicquid in
bebitur, mancipiorum ritu facient: contrà quàm veteres
illi medici ab Aesculapio oriundi, qui tanquam duces mi
litibus, & reges subditis, imperare ægris voluerunt: ne-
quaquam verò Getarum, & Tibiorum, & Phrygum, &
Thracum emptitiorum ritu parêre, atque obsequi. Itaque
iis non qui melius artem callet, sed qui adulari aptiùs no
uit, apud istos magis in precio est: huicque omnia plana
peruiáque sunt: huic ædiũ fores patent: hic breui efficitur
diues, plurimúmque potest: huic discipuli multi à cubi-
culis, vbi iam fuerint exoleti, traduntur. Quod Thessa-
lus ille intelligens, non solùm cætera Romæ diuitibus
assentaba-

De poculis

assentabatur, sed etiam artem sex mensibus traditurum se
professus, quàmplurimos discipulos breui comparauit. Si
enim neque Gæometriæ, neque Astronomiæ, neque Dia-
lectices, neque Musices, nec vllius denique bonarum di-
sciplinarum indigẽt, qui medici sunt futuri, (quẽadmodũ
Thessalus iste generosissimus promittebat,) nec etiam lon
gam experientiam, & operum artis vsum desyderant: cui
non promptum fit artem aggredi ceu facilè medico futu-
ro? Atque hinc adeò fit, vt nunc etiam sutores, & tincto-
res, & fabri, tum materiarii, tum ferrarii, proprio ma-
gisterio relicto, in medicinæ artis opera insiliant. Quin
& rhopopolæ ipsi, etiam de primo loco certant. Atque
ob hæc ipse medendi methodum scribere sum cuncta-
tus. quam vtique & viri veteres inceperunt, & poste-
ri eorum perficere sunt conati. Atque olim quidem non
parua lis erat eorum, qui in Co atque Cnido habitabant,
vtri videlicet inuentorum multitudine reliquos supera-
rent. quippe geminum hoc genus Asclepiadarum adhuc
in Asia supererat, deficiente nimirum quod in Rhodo vi
guerat. Certabant autem cum his honestum illud certa-
men, quod Hesiodus prædicabat, etiam medici qui Ita-
liam incolebant, Philistion, Empedocles, Pausanias, & ho
rum sectatores: erántque tres hæ certantium inter se no-
bilium medicorum scholæ. Plurimos quidem atque opti-
mos discipulos Coæ fortuna contulit: ab hoc Cnidiæ.
Nec tamen in paruo habenda precio erat, & quæ in Ita-
lia noscebatur. At horum nemo nec manè potentium fo-
res ipsos salutaturus, nec vesperi cœnaturus frequentabat:
sed, sicut Hesiodus cecinit,

Nanque alium ditem cernens, cui deest quod agatur, „
Ipse solum vertit tauris, & semina ponit. „

Ita et illi inter se perpetuò certabant, non vtique de aran
da serendáve terra, (quippe quæ vt Asclepiadarum genere
inferiora, sic Ascræo poëtæ erãt nõ indecora) sed de Apol
linis Aesculapiique arte tum exercenda, tum verò semper
augenda, ac pro viribus perficienda. Nunc verò honestum
illud certamen intercidit, aut certè minimũ eius inter ho-
mines adhuc supereſt. Regnat autem inhonestum: nec est
qui hoc auertat, aut malo medeatur, vt Hesiodus: Lis ne „
te inducat mala deuitare laborẽ, Dulce malum alterius „

cui sit. Hæc enim lis, vt Hesiodo etiã diuinior poëta cecinit, Armatur primũ tenuis, mox improba cælo Inserit alta caput, terris vestigia figẽs. Huius litis stimulis agitatus ille Thessalus Hippocratem ac reliquos Asclepiadas maledictis incessit, ac totius terrarum orbis theatrum in suis ipsius libris constituens, inibi iudicatur, vincítque, & cõtra omnẽ antiquitatẽ coronatur, ipséque à se victor declaratur. Hæc facit tum in eo libro, quem de communitatibus scripsit, tum in Syncriticis: quin in reliquis quoque omnibus contumelioſus esse non desistit, veluti in epistola quam ad Neronem mittit, his ipsis inter initia verbis vsus: Cũ nouam sectam condiderim, & quę sola vera sit, propterea quòd qui ante me medici fuerunt, omnes nihil vtile prodiderunt, vel ad sanitatem tuendam, vel morbos propulsandos. Pergẽs autem in epistola Hippocrates, inquit, noxia præcepta tradidit. Ausus est & Aphorismis eius cum summo dedecore contradicere. Et cùm ostendat se in Hippocratica disciplina, nec à quoquam institutum, nec eius opẽra sub præceptore legisse: tamen non veretur etiam, talis cùm sit, palmam sibiipsi tribuere. Quod magis aliquæ esse meæ partes videntur (quanquam aliàs parùm assueti improbos acerbè taxare) aliquid contra hunc ob veterum contumeliam dicere. Quid improbe, quæ bona sunt, calumniari tentas, vt multitudini placeas, cùm liceret tibi in veritatis contemplatione excellere, si diligens esses, ac veritatis amator? Quid iuditatis auditorum patrocinio abuteris ad veterum blasphemiam? Num paternæ artis socios, impudentissime Thessale, iudices medicorum statues? Istis scilicet iudicibus vinces proculdubio, siue contra Hippocratem, siue contra Dioclem, siue contra Praxagoram, siue contra reliquos omnes veteres dixeris. Quin potius viros antiquos, Dialecticos, scientes, qui verum falsúmque discernere sunt periti, qui consequens ac repugnans distinguere, qui demonstrandi methodum à pueris sunt meditati, hos inquã iudices in cõsessum introducito. His sedentibus aude quippiam Hippocratem accusare. His pronũciaturis aggredere scelesta illa tua, barbaráque voce contra Hippocratem primùm illud differere, Non oportere de hominis natura curiosum esse: deinde, siquis hoc donet: malè illum de ea

inquisiuisse,

inquisiuisse, ac falsò omnia præcepisse. Ergo quis iudex erit? Num Plato? quando huic saltem iniurius esse minimè es ausus. Ego verò ne discipulos quidem eius refugiã, non Speusippum, non Xenocratem. Aristotelis verò, vel rogem, iudicium subeas, & cum eo Theophrasti. Optem vtique & Zenonem, & Chrysippum, & eorum qui hos secutantur, quemlibet iudicem eligas. Horum nemo, vir audacissime, Hippocratis de natura hominis scita damnauit: quæ tu mihi nec legisse vnquam videris, nec si legisti, intellexisse. & si intellexisti, iudicare certè de iis minimè gẽtium potuisti, vt qui sub patre malè lanas carpente, in gynæcio sis altus. Nec enim putes nos, vel egregium genus tuum, vel claram doctrinam, latere. Nec te, Hippocrati & reliquis veteribus in surdo theatro maledicere: sed qui sis, & vnde venias, quo genere ortus, qua educatione vsus, qua disciplina imbutus, prius ostende: atque ita demum dicito, Illud ipsum prius vir audacissime monitus, nõ esse cuiuis in vlla bene instituta ciuitate concessum, publicè dicere: sed si quis vir clarus est, qui genus possit, & educationẽ, tum verò eruditionem concionatore dignam ostendere, huic dicere permittunt leges. Tu cùm nihil horum ostendere habeas, audes tamen homo generosissime, Hippocratem accusare: facísque in nugacibus libellis tuis Græcos se dere iudices: fers autem ipse sententiam, nec illorum expectas. Et palmam tibiipsi das, modò de omnibus medicis, modò de omnibus in vniuersum Græcis. Hæc enim insignis audacia sapientissimi scilicet Thessali est, omnes se medicos viciſſe, sed seipso litigatore, seipso agonotheta, seipso iudice: post hos etiam reliquos Græcos in certamen prouocasse, Rhetoras, Gæometras, Grammaticos, Astronomos, Philosophos: inter quos constitutum, ac lanificis elocutione vsum, censere se omnium primum esse. quippe medicinam reliquas omnes artes præcellere, se verò medicos omnes superasse. quod vnum fortè fortuna rectè collegit. Si enim medicina est omnium artium præstantissima, in ea verò Thessalus primas partes obtinet, vtique omnium hominum ita sit primus, ac Socratem & Lycurgũ præcellat, cæteróſque omnes quos Pythius, vel vt viros bonos, vel vt sapientes, vel vt musarum ministros, vel vt Iouis famulos, vel denique vt alio quolibet munere diis gra

cui sit. Hæc enim lis, vt Hesiodo etiã diuinior poëta cecinit,
« Armatur primũ tenuis, mox improba cælo Inserit
« alta caput, terris vestigia figẽs. Huius litis stimulis agitatus ille Thessalus Hippocratem ac reliquos Asclepiadas maledictis incessit, ac totius terrarum orbis theatrum in suis ipsius libris constituens, inibi iudicatur, vincítque, & cõtra omnẽ antiquitatẽ coronatur, ipséque à se victor declaratur. Hæc facit tum in eo libro, quem de communitatibus scripsit, tum in Syncriticis: quin in reliquis quoque omnibus contumelioſus esse non desistit, veluti in epistola quam ad Neronem mittit, his ipsis inter initia verbis
« vsus: Cũ nouam sectam condiderim, & quę sola vera sit,
« propterea quòd qui ante me medici fuerunt, omnes nihil
« vtile prodiderunt, vel ad sanitatem tuendam, vel morbos
« propulsandos. Pergẽs autem in epistola Hippocrates, inquit, noxia præcepta tradidit. Ausus est & Aphorismis eius cum summo dedecore contradicere. Et cùm ostendat se in Hippocratica disciplina, nec à quoquam institutum, nec eius opera sub præceptore legisse: tamen non veretur etiam, talis cùm sit, palmam sibiipsi tribuere. Quò magis aliquæ esse meæ partes videntur (quanquam aliàs parùm assueti improbos acerbè taxare) aliquid contra hunc ob veterum contumeliam dicere. Quid improbe, quæ bona sunt, calumniari tentas, vt multitudini placeas, cùm liceret tibi in veritatis contemplatione excellere, si diligens esses, ac veritatis amator? Quid ita ruditatis auditorum patrocinio abuteris ad veterum blasphemiam? Num paternæ artis socios, impudentissime Thessale, iudices medicorum statues? Istis scilicet iudicibus vinces proculdubio, siue contra Hippocratem, siue contra Dioclem, siue contra Praxagoram, siue contra reliquos omnes veteres dixeris. Quin potius viros antiquos, Dialecticos, scientes, qui verum falsúmque discernere sunt periti, qui consequens ac repugnans distinguere, qui demonstrandi methodum à pueris sunt meditati, hos inquã iudices in cõsessum introducito. His sedentibus aude quippiam Hippocratem accusare. His pronũciaturis aggredere sceleſta illa tua, barbaráque voce contra Hippocratem primùm illud differere, Non oportere de hominis natura curioſum esse: deinde, siquis hoc donet: malè illum de ea inquisiuisse,

inquisiuisse, ac falsò omnia præcepisse. Ergo quis iudex erit? Num Plato? quando huic saltem iniurius esse minimè es ausus. Ego verò ne discipulos quidem eius refugiã, non Speusippum, non Xenocratem. Aristotelis verò, vel rogem, iudicium subeas, & cum eo Theophrasti. Optem vtique & Zenonem, & Chrysippum, & eorum qui hos secutantur, quemlibet iudicem eligas. Horum nemo, vir auda cissime, Hippocratis de natura hominis scita damnauit: quæ tu mihi nec legisse vnquam videris, nec si legisti, intellexisse. & si intellexisti, iudicare certè de iis minimè gẽtium potuisti, vt qui sub patre malè lanas carpente, in gynæcio sis altus. Nec enim putes nos, vel egregium genus tuum, vel claram doctrinam, latere. Nec te, Hippocrati & reliquis veteribus in surdo theatro maledicere: sed qui sis, & vnde venias, quo genere ortus, qua educatione vsus, qua disciplina imbutus, prius ostende: atque ita demum dicito, Illud ipsum prius vir audacissime monitus, nõ esse cuiuis in vlla bene instituta ciuitate concessum, publicè dicere: sed si quis vir clarus est, qui genus possit, & educationẽ, tum verò eruditionem concionatore dignam ostendere, huic dicere permittunt leges. Tu cùm nihil horum ostendere habeas, audes tamen homo generosissime, Hippocratem accusare: facísque in nugacibus libellis tuis Græcos se dere iudices: fers autem ipse sententiam, nec illorum expectas. Et palmam tibiipsi das, modò de omnibus medicis, modò de omnibus in vniuersum Græcis. Hæc enim insignis audacia sapientissimi scilicet Thessali est, omnes se medicos vicisse, sed seipso litigatore, seipso agonotheta, seipso iudice: post hos etiam reliquos Græcos in certamen prouocasse, Rhetoras, Græometras, Grammaticos, Astronomos, Philosophos: inter quos constitutum, ac lanificis elocutione vsum, censere se omnium primum esse. quippe medicinam reliquas omnes artes præcellere, se verò medicos omnes superasse. quod vnum fortè fortuna rectè collegit. Si enim medicina est omnium artium præstantissima, in ea verò Thessalus primas partes obtinet, vtique omnium hominum ita sit primus, ac Socratem & Lycurgũ præcellat, cæterósque omnes quos Pythius, vel vt viros bonos, vel vt sapientes, vel vt musarum ministros, vel vt Iouis famulos, vel denique vt alio quolibet munere diis gra

tos laudauit. Agedum igitur Theſſalo hymnos decæterò omnes cantent, ſcribántque victoriæ carmina: & publicum orbis theatrum conſtituatur: acceditóque aliquis, qui canat eum, qui in textrina ſit altus, viciſſe Demoſthenem, Lyſiam, & reliquos Rhetoras: ſuperaſſe Platonem, Socratem, & cæteros philoſophos: palmam eripuiſſe Lycurgo, Soloni, & aliis legiſlatoribus: victorem denique totius hominum generis coronatum eſſe, Rhetorum, Philoſophorum, legiſlatorum. Nam ſi Gęometras, etiam & Grammaticos, ac Muſicos, nominatim poſt tantos titulos commemorem, contumelioſus in hominem videar. Vbi enim Lycurgus, Solon, Plato, Socrates, & Pythagoras dant manus: num pulchrum etiam ſit, Hipparchi, Archimedis, Ariſtoxeni, Ariſtarchi, & aliorum quorundam id genus meminiſſe, hominum (vt Theſſalus dicat) nullius prędii? Sed quis tam magniloquus poëta nobis exiſtet, qui hęc canet? Quis nunc dabitur Homerus, qui hexametro tono hanc Theſſali victoriam celebrabit? aut quis Lyricus, qui veluti Pindarus altè in dithyrâbis canet: quíque ſicut olim Bacchi, ita nunc Theſſali præconium efferet? An horum potius nullum requirimus, ſed eorum qui iambos ſcribunt, Archilochum aliquem, aut Hipponactem, aut ex Tragica ſcena quempiam, qui ſic hominem compellet:

" Quieſce dum miſerrime in ſtratis tuis,
" Nanque haud vides, quæ te putas noſſe probè.

Oreſtis mihi ſomnium narras Theſſale. Qualénâ id theatrum eſt, in quo tu vinces Hippocratem? Qui iudices erũt? Quínam præmia proponent? Víſne primùm Platonis ſuffragium legamus? fortaſſe enim hunc iudicem non re-
" iicies. Atqui ille hæc ad verbum ait: Animæ igitur natu-
" ram aptè putas intelligi poſſe, non cognita totius natura?
" Imò, ſi quidem Hippocrati vni ex Aſclepiadarum genere
" fides eſt habẽda, ne corporis quidem naturam abſque hac
" methodo. rectè ais amice: oportet tamen cum Hippocra-
" te ſermonem conferentes, num cum eo concordet, æſtime-
" mus. Sanè quidem. Igitur de natura conſyderare, quid eſt
" quod Hippocrates rectáque ratio dicit? Num ad hunc mo-
" dum de cuiuſque rei natura primùm illud perpendi opor-
" tet, ſitne de quo volumus, vel ipſi ſcientes eſſe, vel alios fa-
" cere ſcientes poſſe, ſimplex, an varias ſpecies habeat? Mox ſi ſim-

ſi ſimplex ſit, facultas eius æſtimanda eſt, quam videlicet ad quid agendum obtineat, aut quam ad patiendum ab alio ſit ſortitum. Sin plures habeat ſpecies, his enumeratis, quod in vna feceris, id in vnaquaque exigere oportebit: nempe quid illa facere per ſuam naturam ſit apta, vel quid ab alio pati. Audiſtin' vir bone Platonem ſimili methodo animæ naturam inueniendam eſſe cenſere, qua corporis naturam Hippocrates? An adhuc vis multas hominis dictiones ex multis librorum eius locis deligam, in quibus ille Hyppocratem omnium qui ante ſe fuerũt, maximè admiratur? An potius, cùm id alibi fecerim (nempe in eo opere, in quo de Hippocratis, & Platonis placitis diſſerui) illuc, qui id ſcire volet, remittã: vbi, vt arbitror, clariſſimè oſtẽdimus, in plurimis maximíſque rebus horũ homĩnũ inter ſe cõſenſum: atque aliò me cõferens, aliũ tibi iam aduocé in teſtẽ cœtũ, nẽpe Peripateticũ: qui & ipſe Hippocratis phyſiologiæ principia cõfirmat? Quin de hoc quoque proditũ à me in aliis cõmentariis eſt: quorum vnus de elemẽtis ſecũdũ Hippocratẽ inſcribitur: poſt hũc alii tres de tẽperamentis: mox alii duo, alter de inęquali intẽperie, qui etiã ad tractationẽ de tẽperamẽtis pertinet: alter de optima corporis cõſtitutione: deinde etiam tres de naturalibus facultatibus. hos igitur ſi quis leget, clarè perſpiciet, rationũ Hippocratis de natura, Ariſtotelem interpretem eſſe. Quin etiam de morborum diſcrimine, quot hi, quíque ſint, ac de ſymptomatis pari modo: præterea de horũ vtrorunque cauſis, primus omnium quos nouimus, Hippocrates rectè principia dediſſe videtur. Poſt eũ verò Ariſtoteles fuſiſſimè ea eſt interpretatus. Hæc ita eſſe intelliget, qui commentarios noſtros, quos de ſingulis horum ſcripſimus, legere non grauabitur. Quare ſi Peripatetici iudicium exercebunt, Hippocrates (arbitror) vincet: Theſſalus vt impudens, & nequam eiicietur. Sin Stoicis philoſophis in confeſſum admiſſis iudicium permittetur, ex iis placitis, quæ ipſimet ſtatuunt, Hippocrati palmam dabunt. quippe calidum, frigidum, ſiccum, & humidum, primus Hippocrates inuexit: poſt eum Ariſtoteles demonſtratione aſſeruit. Eadem Chryſippus parata cùm accepiſſet, minimè eſt obluctatus: ſed omnia ex horum miſtura conſtare confirmat, atque hæc inter ſe mutuò

agere ac pati, artificémque naturam esse. omnia denique alia Hippocratis dogmata de natura recipit, nisi quòd in re tenui est illi cum Aristotele dissentio. quippe cùm rectè Hippocrates affirmet totũ corpus esse (vt Græcè dicitur) σύμπνουν καὶ συμπαθὲς ὅλον, quasi conspirabile & confluxile dicas, omnésque animalis particulas mutuò à se affici: recipiunt quidem hoc vtrique: dissident tamen in eo quòd Aristoteles qualitates tantùm in se mutuò transire, omninóque miscери, Stoici non has modò, sed etiam substantias ipsas existiment. Quòd autem hoc definire medico superuacuum sit, quódque ad medicinæ opus abundè sit, si tantùm concedantur ea quæ ab vtrisque sunt demõstrata, item quòd qualitates virtutésque in mistis totę sint totis permistæ: hæc & antè à me sunt demonstrata, & si res poscet, nunc demonstrabuntur. Quare & Platonis, & Peripateticorum, & Stoicorum iudicio, Hippocratis physiologiæ victoria dabitur. Imò verò ex eius physiologia omnes, qui iam comprehensi sapientiæ professores sunt, ostendunt nemini fas esse morbos commodè curare, qui corporis vniuersi naturam non perspexerit. Nunquid igitur si de palma sub horum sapientiæ professorum iudicio certasset Thessalus, vicisset, qui omnis suæ physiologiæ Hippocratem authorem habent? Quid autem si Gæometris, Astronomis, Musicis, aut Rhetoribus iudicium concedet: putemúsne hos Hippocrate prætermisso alii vlli palmam daturos? Ego sanè nec alium quemuis primas esse laturum arbitror, omniúmque minimè, impudentissimum Thessalum, vt quo nemo Gæometriam, Astronomiam, Musicen, ac Rhetoricẽ magis dehonestarit. Itaque hac saltem ratione apud hos in parùm amico theatro certauerit. Verùm hos fortassis in theatrum minimè inducet, vtpote quos ipse prior inimicos reddiderit: sed iis sapientiæ professorũ duntaxat, qui in Dialectice sunt periti, vt qui veræ falsęque orationis iudicandæ facultatẽ exercuerint, iudicũ partes cõcedet. Atqui, si Platonẽ, Aristotelem, & Chrysippũ, ceu parùm in hac facultate exercitatos trãsibimus: quósnã, quæso, alios inueniemus? Quare si nec aliarũ artium professores iudices admittet, nec qui in Dialectice cæteris omnibus sapientiæ professoribus præstiterunt, illi suffragabũtur: qui tandẽ erunt, qui eũ vicisse iudicabunt?

iudicabunt? Qui illi frequens theatrum constituent? Qui victorẽ renunciabunt? Qui denique coronabunt? Ipse videlicet seipsum. id quod in illis egregiis libris suis fecit, in quibus seipsum iudicauit, coronauit, victorémque declarauit. At fortassis illud sibi gloriæ memoriæque inter homines occasionẽ fore est arbitratus, si optimis viris lacessitis, nos sibi respondere cogeret. Verũ ita & Zoilus celeber clarúsque sit, qui Homeri statuã flagellauit, & Salmoneus, qui Iouẽ est imitatus, reliquáque flagitiosorũ hominum non exigua turba, qui vel meliores nõ sunt reueriti, vel in deos ipsos fuerunt cõtumelioſi. Verũ hi nó bonam de se opinionẽ reliquerunt. nec æmulatur quisquã, qui cõpos sit mentis, nec Homeromastiga Zoilũ, nec demẽtem Salmoneũ: quãuis maledicis Zoilus in admiratione sit, & Salmoneus sacrilegis. Sed quid hos memoro? Cùm & qui loculos præcidunt, similia perditorũ studia, & proditores proditorũ, suspiciãt: nec est prorsus quispiam, qui propriũ cœtum, in quo palmam mereatur, desideret. Adeò si Thessalus inter coquos, tinctores, lanificos, sutores, textores, ac fullones, de victoria certans scripsisset, vtique & retulisset de Hippocrate victoriam, & nemo nostrum ei repugnasset. Nũc cùm omnes homines iudices facit, ex horum autem numero sunt & Plato, & Aristoteles, & Theophrastus, & Chrysippus, nequaquam omne punctum solus feret, sed alicui fortassis prouocare ad alium iudicem licebit. Quanquam enim Hippocrates certare cũ Thessalo, vtpote indigno se, nolet: at fortè Erasistratus non negliget: multóque minus Herophilus, atque his etiam minus Asclepiades, aliique multi iuniorum medicorum, quibus est ad contentionem natura propensior, minimè impunè abire contumeliã sinent, qua pariter omnes Græcos Thessalus aspergit: sed producto in medium homine, omnes eius libros crassissima ignorantia refertos, Græcis ostendent: qui tot ac tantis libris scriptis, & tot nugacissimorũ versuum millibus effusis, nusquam in vllo operũ suorũ demonstrationẽ vllã afferre tentauit: sed tyrãni ritu duos tantùm esse in omni victus ratione morbos iubet, nempe fluxum, & clausum: non intelligens se differẽtiam quandam morborũ dixisse, quam vtique prisci (vt ostẽdemus) probè norunt. Cęterùm, nemo tam rudis fuit, vt differenti-

ferentias morborum ipsos esse morbos putaret: ac remediorum indicationem ab iis sumeret, substãtia ipsa prætermissa. Atqui hic Thessali paruus scilicet error, quẽ vel puer in liberalibus disciplinis altus statim aduertisset, hic inquam paruus error, eò insolentiæ hominem euexit, vt magnum & præclarum aliquid inuenisse se putaret: perinde ac si quis cũ omne animal rationale esse, aut irrationale dixerit, non animalium differentias, sed aliud quippiam dixisse se putet: cùm scilicet huic illud quoque similiter sit dictũ, Omne animal mortale est, vel immortale. Quippe oppositio, quæ in singulis differentiis notatur, cõiuncta de omnibus speciebus dicitur. Omne enim animal, aut mansuetum est, aut ferum. Omne animal, aut pedatum est, aut apes. Omne animal, aut cornutum est, aut cornuum expers. Nec est inter differẽtias inuenire oppositionem vllam, quæ sit altera præstantior, aut potior, nec quæ magis omnibus insit particularibus. Verùm nõ conuenit cùm de animalium numero quæritur, vnã differentiarum oppositionẽ respondere. Hoc enim pacto duo erũt animalia vniuersa, nec vllum magis rationale, vel irrationale, quàm mortale, vel immortale, aut ferũ, vel mãsuetũ, aut reliquarũ oppositionũ quælibet. Quòd si quis differẽtiis omissis (sicut planè ratio exigit) equum, bouẽ, canem, hominẽ, aquilam, apim, formicã, leonem, & ouem respõdeat, reliquáque omnia per species animalia cõnumeret: cõstat hunc quærenti quot sint in totũ animalia, rectè respondisse. Quin si multa quidẽ sermone animalia memoret, testetur autẽ enumerare se omnia nõ posse: sic quoque cõmodissimè respõderit. Similis agitata quæstio de morborũ numero, & omnib⁹ antiquis medicis est: aliis septẽ eos in totũ esse affirmantibus, aliis plures his, pauciorésve dicẽtibus: omnibus tamẽ ad species quæ in substãtia, nõ quę in differentia essent, respectũ habentibus. Nemo enim ita erat indoctus, aut Logicę speculationis rudis, vt differentiã specierũ pro substãtia loquendo vsurparet: quẽadmodum Thessalus iste, qui è gynęcio exiliens, tãtis viris maledicit, ipse nec genus habens quod referat, nec educationem, nec eruditionẽ, qualẽ illorum quisque: quorum alius Aristotelis, alius Platonis, alius Theophrasti, aut denique alterius cuiusquã eorum, qui in Logica cõtẽplatione fuêre exercitati,

exercitati, familiaris fuit. Veluti igitur rogatus quispiam, quot sint in vniuersum vocis elemẽta: si duo ea esse respõderit, quippe aut vocalẽ omnino, aut cõsonantẽ esse quicquid vocis sit elementũ, is verum quidem dixerit: cæterùm ad quæstionem non respõderit. Ad eundem modum, arbitror, si quis omnium morborum nnmerum comprehẽdere studens, speciem quidẽ vllam morborum, veluti phlegmonem, scirrhũ, vel ædema, referre nõ curet, solas autẽ differentias memoret, siue clausum & fluidum, siue rarum & densum, siue durum & molle, siue tensum & laxum, verum hic quoque dixerit: minimè tamen ad quæstionẽ respõderit. Primũ nanque in eo error est, quòd non omnis differentia generi addita, ad speciei constitutionẽ aliquid conducit: sed quæ ex generis propria diuisione nascitur, quippe hæ demum differentiæ sunt, quæ species cõstituãt: reliquæ omnes alienæ. Etenim animalis propriæ differentiæ sunt, mortale & immortale, rationale & irrationale, mansuetum & ferum, aliáque id genus. Molle verò ac durum, graue & leue, rarum & densum, magnum & paruum, animalis differentiæ nõ sunt, sed substantiæ. Itaque etiam si cum animali, vel molle, vel durũ, vel densum, vel rarũ, vel magnum, vel paruum componas: ad speciem constituendam nihil sanè plus contulerint. sin vel rationale & immortale, vel rationale & mortale animali adiceris: efficitur iam illic deus, hìc homo. Ita verò & si rationali animali duas illas differentias peculiares addideris, quę sunt gressile & bipes, sic quoque speciem quãpiam effeceris: nempe hominem. Vnde fieri non potest, vt vllius rei specificas differentias inueniat, qui eam definitione, siue substantiæ ipsius oratione ad vnguem nõ circunscripserit. Alius deinde error incidere solet iis, quibus parùm exercitata ratio est, quòd cùm vnam aliquam differentiarum oppositionem inuenerint, speciem aliquam propositi generis se putent inuenisse: ceu paulò antè de vocis elementis est dictum. Siquidem qui vocalem & consonãtem dixit, nondum omnia humanæ vocis elementa dixit, sed duas tantùm primas & generales differentias. Quòd si vocales rursus in longas, breues, ancipitésque diducens, tum consonantes in semiuocales, & mutas: itémque tum longas, tum breues vocales bifariã, ancipites verò trifariam; sed &

sed & mutas primùm in aspiratas,tenues,ac medias: dein rursus tripartito harum singulas, mox semiuocales propria (ne frustra multis morer) sectione secet:ita quatuor & viginti elementa vocis,qua Græci vtuntur, inueniat: quippe id tantùm dixisse, quòd elementorum vocis quædam vocales sint,quædam consonantes, nõdum omnium elementorum artificem,aut planè scientem auditorẽ reddidit:sed si quis vbi in longas,breues, & ancipites diduxerit,adiiciat duas esse breues, nempe ε & ο, duas præterea longas, η & ω, tres verò ancipites, α,ι,υ: sic sanè artificem auditorem de omnibus vocalibus effecerit.itémque de cõsonis ad eundem modum. Itidem si quis tradere de morborum numero instituat,quot hi in vniuersum sint, non debet, arbitror, is in prima statim differentia subsistere, sed diuisa ea procedere, donec ad aliquam infimarũ speciem,& quæ amplius in aliam distrahi non possit, perueniat.Id verò quàm haud cuique sit prõptum,sed ei duntaxat,qui in diuidendi arte magnopere sit exercitatus,intelligere quisque poterit,primùm si omnia legerit,quæ de eo genere methodi in principio Philebi à Platone sunt prodita,dein si Sophistam etiã & Politicum legerit.Iam verò difficilior adhuc res videbitur, si quis primum Aristotelis librum de partibus animalium legerit.Conatur enim in eo libro, omnes animalium differentias enumerare.at vbi multas dubitationes mouit,vix tandem suspectè ac timidè pronunciare quippiam audet. Et cùm Aristoteles & Plato tantam támque difficilem rem esse censuerint genera in proprias differentias exactè diuidere,ac post hos Theophrastus,& alii philosophi rationem absoluere tentauerint,vtpote ne apud illos quidem satis adhuc constantem, homo audacissimus Thessalus absolutè, citráque vllam rationem adhibitam pronuncians,credendũ sibi censet duos in totum esse, in victus ratione morbos, & eos quidem simplices,ac primos,& veluti elementares? nam tertium ab his ratione gignit, ex ambobus compositum.At si vlla methodo hæc,sicut iactas,inuestigasti:cur hanc nobis non dixisti?Sed contrà planè quàm pro grauitate nominis,quod tibi arrogas homo temerarie,atque à methodo alienissime,rem pronunciasti.qui ne principiũ quidem ipsum vnquam attigeris,à quo cœpisse necesse sit eum,qui

eum,qui rectè cuiuslibet rei species, & differentias peculiares sit inuenturus. De re enim qualibet,ô puer, vnum principium optimum, nosse id oportet,de quo proposita quæstio est:aut prorsus est aberrandum,(Plato quodamloco ait) non ad diuidẽdum modò quiduis,ab ipsa quæsitæ rei essentia nobis esse inchoandum censens, sed etiam in omni disquirenda re eiusmodi semper principio vtẽdum. Ergo hic quoque(arbitror)par erat, vbi quid morbus sit, quid symptoma,& quid passio, diligenter prius dixisses, ac dein qua conueniant,differántque ipsorum singula, definiuisses: sic demum tentare in proprias ea differentias diducere,secundum eam quam sapientiæ professores tradiderunt methodum:aut si quam potiorem ea,quæ ab iis prodita est,exploràsses,hanc ipsam prius astruere,tum illud ostendere,ac Græcos docere, hunc qui in textrina sit altus,superasse Aristotelem,& Platonem in methodis Logicis,humo afflixisse Theophrastum,& Stoicos in Dialectice,clarissimè ostendisse omnes eorum sectatores,ne primos quidem morbos, qui essent, vnquam nouisse.dico & Herophilum illum Dialecticum, & condiscipulũ eius Philotimum,& præceptorem eius Praxagoram, qui ab Aescu lapio originem traxit, & qui cum his & ante hos fuerunt Erasistratum,Dioclem,Mnesitheum,Dieuchen, Philistionem,Pliſtonicum, ipsum denique Hippocratem. Porrò, simplici verbo dicere omnes in victu morbos esse duos,nõ methodo,non demonstratione, non ratione vlla probabili,non lenimento aliquo,non alia re prorsus adhibita, præterquàm eiusmodi in veteres blasphemia,id facere imperantis hominis est,non docentis. Esto verò taceas quæ Logica methodo insistens,hæc inueneris:at certè vnde saltem de veritate sermonis iudicasti, adhibitũ aliquid oportuit.Nam inueniendi eius quod quæritur,Logicę methodi facultatem præstant. At quæ fidem iis faciant, quæ rectè sunt inuenta,duo sunt apud omnes homines instrumẽta:nempe ratio,& experientia/Quippe ad eum qui interrogauerit,Cur huic febricitanti frigidæ bibendæ potestatem feceris,duplex responsio est. Altera,quæ ortum naturámque febris docet,ac de morborum temporibus disserit.tum ad eundem modum aquæ frigidę naturam explanat.vbi hæc proposuit,conatur docere in hoc morbo, atque hoc

que hoc tempore, aquam frigidam congruum remedium esse. Altera de nullius horum natura sollicita, ad experiẽtiam confugit. nempe quòd in tali morbo atque tempore sæpe frigidam profeciſſe vidit. Debebat igitur (opinor) & Theſſalus vel experimentum, vel rationem aſſertioni ſuæ probationem adhibuiſſe, non ſicuti tyrannus imperare, ac ſibi citra demonſtrationem credendum exigere. At quam (inquiunt) audire demõſtrationem poſtulas? Ita enim cõtra nos interrogant eius ſectatores: neque id iniuria, vt qui nec eò vnquam peruenerint, vt notionem demonſtrationis tenerent, cùm nec Gęometriam, nec Arithmeticen, nec Dialecticen, nec Reſolutoriam, nec denique Logicam vllam ſpeculationem attigerint. Quocirca reſpondẽdum his ita eſt: Nimis ſerò, quid demonſtratio ſit, diſcere poſtulatis: nec fieri poteſt, vt breui tempore ſpeculationem, quæ ſubtilitatem mentis deſyderat, aſſequamini: præſertim qui nec ſubtiles rationes audire ſitis aſſueti, & peruerſi in diuturno errore verſati. Sed iſtos mittamus, vt qui ne intelligere quidem, quę veræ diſciplinæ ſint, valeant, nedum ipſas diſcere, aut rectè iudicare. Nos verò vnà cum iis qui exercitati ſunt, & demonſtrationem intelligunt, & natura ſunt ſagaces, (neque enim Theſſalios aſinos docere profitemur) ad id quod propoſitũ nobis ab initio eſt, accingamur: ac ſtatim vnà cũ ipſa medendi methodo tradenda, etiã cauſſas ipſas vnde errarint medicorũ plurimi, qui tradere eam ſunt conati, exponamus. quippe ad firmioré veritatis fidem id quoque non parùm conducere videtur. Ac primùm quidem illud cauebimus, ne ſimul de ambobus tum methodo quæ ratione nititur, tum experientia quæ ratione non vtitur, agamus. Non enim de omni remediorũ inuentione nunc loqui ſtatuimus, ſed tantùm de ea quę hæc methodo explorat: ita vtique vt de Empirice ipſa & à nobis in alio opere eſt proditum, & ab ipſis Empiricis medicis, quos vocant, plurimùm elaboratum. Atque vtinam rationales omnes medici propoſitum ita premerent, nec experientiam & rationem miſcerent, atque in vnum confunderent: ſed quam vtraque vim habeat, quantúmque ad propoſitum artis finem conducat, ſeorſum tractarent, atque perpenderent. Ergo methodo quippiam inquirere inueniréque, ex aduerſo opponitur ei quod eſt fortuitò, temeréque

Methodo aliquid inuenire.

temeréque reperire. Eſt autem id cum via quadam, & ordine: ita vt in diſquiſitione aliquid primum ſit, aliquid ſecundum, & tertium, & quartum, atque ita de reliquis omnibus deinceps, quoad demum ad ipſum quod ab initio eſt propoſitum, ſit peruentum. Ac Empirici quidem rationabiliter fatentur, nec inueniendi, nec docẽdi apud ipſos eſſe neceſſarium ordinem. nã nec arte vlla rationéve experientiam niti: imò vnius fortunæ fauorem ad ea quæ quærit, inuenienda requirere. Qui verò rationem, inuentionis ſuæ authorem ſtatuerunt, ac ordinem, vnámque viam, quæ ad finem ducat, propoſuerunt: iis fuerat quidem neceſſarium à primo aliquo auſpicatis, de quo inter omnes homines conueniret, ſic tranſire ad reliqua. Cæterùm hanc rationem non ſequitur pleraque medicorum pars. imò principia quoque ipſa controuerſa ſumit, nec illa demonſtratione confirmat. tum ad reliqua ſimili modo tranſit, legiſlatorum ritu fanciens verius, quàm demonſtrans. Quæ omnia inde adeò his accidunt, quòd nihil prius de demõſtratione ſunt meditati: ſed ſimul & inquiſitis inſiſtunt, & ad eorum fidem demonſtratione vti audent: ſimile profectò quiddam iis mollientes, qui ſphęram, aut cubum, aut conum, aut cylindrum, aliúdve id genus metiri aggrediuntur, cùm tamen omnis Gæometricæ ac Logiſticę rationis ſint ignari, imò verò nec cubiti palmíve, aut pedis menſuram præparatam habeant: ac deinde iis qui vel demonſtrationem ab ipſis exigunt, vel tacere cenſent, iraſcuntur. Veluti enim in illo ridiculus erit is, qui rectanguli trigoni, cuius alterum (exempli cauſa) latus circa rectum angulum quinque ſit pedum, alterũ duodecim, dicat aream non eſſe triginta pedum, ſed quadraginta, nec eius rei demõſtrationẽ vllã afferat: ita hic quoque ridiculus eſt, qui quicquã affirmat, quod demonſtrare nõ poſſit. Ergo ſicuti in demõſtratione de triãgulo (neque enim recedendũ nobis ab exemplo eſt, qui indoctos iſtos methodicos à diſputatione noſtra iam abegimus) ipſum quod propoſitum eſt, ex duabus his propoſitionibus colligebatur: vna quæ ſpatium id quod lateribus pedũ quinque & pedum duodecim continetur, ſexaginta pedum eſſici dicit: altera que triangulum dimidium eius eſſe ſpatii proponit, atque oſtendit. harum vtraque rurſus vt demonſtra-

monstrationis fidem reciperet, aliis propositionibus egebat. mox illæ aliis, quoad peruentum ad primas esset. hæ verò nec ex aliis, nec per demonstrationem, sed ex se fidem faciunt: sic arbitror & in iis omnibus quæ in medicina demonstrantur, ad primas & indemonstrabiles propositiones, & quæ ex se fidem faciant, omnia esse perducenda. Ac si omnes de medēdi methodo sic dicere aliquid instituissent, prorsus sicuti inter Arithmeticos, Gæometras, & Logisticos: ita inter ipsos quoque conuenisset: quippe apud quos discere ab ipso statim initio licet, quid quoque nomine, quo vsuri sunt, significetur: quas præterea propositiones indemonstrabiles (quæ axiomata vocant) ad disceptationem sint sumpturi: veluti lineam esse longitudinem citra latitudinem: superficiem, quæ longitudinem latitudinémque tantùm habeat: & triangulum esse hoc, quadrangulum illud: ac reliqua ad eundem modum. Ab iis vbi axiomata eiusmodi vsurpanda sibi esse prædixerint, quòd scilicet quæ eidem sunt æqualia, inter se etiam esse æqualia: & si æqualibus æqualia sint adiecta, tota fore æqualia: postea demonstrare theoremata iam tentant, nihil extra ea quæ à principio præsumpserunt, adiicientes. Plerique tamen medicorum, sicut ipse scis Hiero charissime, interrogati vndénam principium inuentionis suæ sumpserint, tantùm abest, vt indemonstrabilia principia, & quæ omnibus hominibus in confesso sint, proferant, vt nec quò sibiipsis consona respondeant, inueniant: sed sursum ac deorsum Euripi more agantur, contraria quisque in progressu sermonis iis quæ ab initio statuerunt, afferentes. Siquidem sapientissimus iste Thessalus, cùm apparentes esse communitates dixisset, paulopòst non solum non alium quenquam priorum medicorum vidisse eas asseuerat, sed nec ipsum qui primus eas peperit Themisonem. Huius nanque vnius esse monstrosas illas communitates fatetur, ceu patris legitimos filios. Post hos verò qui secuti sunt omnes, & inter se, & ab ipso Thessalo dissentiunt, nec easdem communitates tradentes, nec omnino inter se vel in vno concordantes. Id quod sæpenumero tibi, ipsis etiam methodicis præsentibus, ostendi: fortasséque aliquando maius ocium nactus, de inconstantia eorum scribam. At nunc tantùm saltem ad rem propositam sumi expedit,

pedit, oportuisse eos præsertim sectæ authores exposuisse priùs de qua re singula nomina dici vellent. sicut Empirici faciunt, qui apparere ea dicunt, quæ sub sensum cadunt. nosci verò, quæ memoria tenentur. apparere simul & nosci, quæ & antè aliquando sub sensum venerunt, & nunc simili modo veniunt. Num igitur ita ipsi quoque apparere communitates dicunt, ceu sensu cognitas? An & quæ ratione comprehendimus, apparentia nominant? Empirici nanque non admodum concedunt quicquam ex iis, quę sola ratione nosci videntur, apparens dici. Rursus veteres Philosophi duplex esse genus appaętium decernūt. Vnū quod ipsi Empirici comprobant, nempe eorum quæ sensu aliquo noscuntur, veluti albi, nigri, duri, mollis, calidi, frigidi, & similium. Alterum indemonstrabile, eorum nimirū quæ intelligentiæ primo occursu patent. veluti quæ eidem sunt æqualia, ea etiā inter se esse æqualia. & si æqualibus æqualia addantur, tota etiam æqualia fieri. & si ab æqualibus æqualia demas, quæ restant etiam æqualia fore. Huius esse generis aiūt, & quòd nihil citra causam fiat, & quòd omnia ex ente quopiam, & quòd ex eo quod omnino non sit, nihil fiat. simili modo nihil corrūpi in id quod antè non sit. itē quod affirmare, vel negare de quoque sit necesse: aliáque id genus nō pauca, de quibus in Logicis tractatibus agitur, & ipse in commentariis de demonstratione, quàm potui, dixi clarissimè. De his inter eiusmodi principia, cuiusmodi Logica nuncupamus, quidam Philosophorum contendunt, atque ambigunt. hi tamen hactenus saltem sunt modesti, quòd omni demonstrationi fidem suam abrogant, intelligentes (arbitror) tametsi id non dicant, illud saltem se certo scire, nihil omnino demōstrari posse, si Logicis principiis fides non sit adhibita. At qui eousque rudes amentésque sunt, vt ne id quidem intelligere queant, hi demonstrare quidem conātur, cæterùm quæ, qualiáve [aut quot] demonstrationis principia sint, nec noscere, nec quærere volunt, nec alium docentem audire sustinent: sed absolutè pronunciant, & verba loquuntur, quæ nec quid significent, ipsi clarè explicare valeant. Meritò igitur eorum æmulis centum voluminum opera scribuntur, partim inuestigātibus de quo quodque dici nomen Thessalus voluerit, partim nihil tale

inuenientibus, cui omnia ab eo particulatim dicta consentiant. Nam quæ demum apparentes illæ communitates sint, aut quomodo apparentes, dicere non possunt, ne si iterum atque iterum totidē libros scripserint. quippe quod apparet, aut sub sensum omnino cadat oportet, aut sub intelligentiam, vno semel occursu vtrique sine vlla demonstrationis ope. quod verò intellectui se vno occursu non exhibet, protinus id controuersum est, ac demonstratione eget, nec artem vllam à tali principio incepisse conuenit. Hæc si in Logicis methodis exercuissent, & ipsi ea intelligerent, & tempus nostrum frustra non contererent. Nunc quoniam inexercitati rudésque, per amentiam audent demonstratione vti priùs, quàm quid ea sit didicerint, necesse est cum similibus sui, omnes aberrent, prorsúsque nugentur: ac eos qui rectè demonstrant, minimè intelligant, sed tempus inaniter consumāt. Ergo cum his nequaquam vt cum rationalibus animalibus vel disputādum amplius est, vel iisdem impensè contradicendum, priusquàm didicisse, quænam res demonstratio sit, velint: & quatenus exercitatum esse oportet, qui ea probè sit vsurus. Tecum verò omnem deinceps sermonem conferam, ipsis vsus methodis, quas in commentariis de demonstratione tradidi. Quippe non solùm principia omnis demonstrationis esse ea quæ tum sensui, tum intelligentiæ manifestè se exhibent, sed etiam in omni re quærenda nomen ipsum adsumi in disputationem oportere, in illis docuimus. Nunc neutrum præcipere statui, nec quemadmodum inuenire, nec quemadmodum demonstrare conueniat: sed iis qui iam didicerunt, & exercitati sunt, simul aliquem laboris opportunum fructum reddere, inuenta scilicet non tenui re, quam nunc instituimus: simul si qui sunt, quibus artium maxima cordi est, quæ circa animum hominis versatur, ipsos quoque in minoribus prius exercitare conuenit. Quippe id tenaciter seruare in omni methodo oportet, vt in ea te multis sæpe leuioribus problematis prius exerceas, quàm maioribus manum admoueas. Hoc igitur nobis veræ disciplinæ principium esto. quod vtique statim inter initia facturi fueramus, tum artem ipsi inquirentes, tum aliis præeuntes, qui adhuc peruersi non essent. Quoniam omnis morbi curationem inuenire propositum est,

tum est, necesse est morborum numerū prius sciri. At quoniam fieri nequit, vt aut differentias generis vllius, aut species inuenias, ipso quod diuiditur non planè explorato, oportet profectò nunc etiam quid morbus sit, narremus, quò sic diuisionem eius ritè adeamus. Qua igitur ratione id methodo inueniamus? Quánam alia nisi ea quam in libris de demonstratione præcepimus? Nempe vt de notione ipsa prius conueniat, cùm sine hac, propositæ rei substantiam inuenire non liceat. Ipsam verò notionem, quæ omnibus in confesso sit, sumendam diximus, vt quæ aliàs principium iure non dicatur. Quæ igitur est de ægrotando omnibus hominibus confessa notio? Et de qua maximè subiecta re verbum hoc ægrotare enunciant? Nunquid vbi citra offensam omnium corporis partiū actiones obeunt, & valere se tunc dicunt, & minimè medicis egere putant: vbi verò naturalium corporis actionum sensérint quampiam vel malè geri, vel prorsus non geri, & ægrotare se illa parte corporis existimant, cuius actionem læsam vident, & medicum de remedio consulunt? Ego sanè omnes homines ita video tum morbi, tum sanitatis, nomē vsurpare. Quinetiam eam, quam dixi, notionem, omnes obseruant, non in his modò nominibus, sed etiam nihilominus in omnibus, quę cum his coniugata sunt, tum nominibus, tum verbis. Quippe cùm & valere illum existiment, cui nullius partis actio sit vitiata: & ægrotare, cui sit vitiata: & valentem eum nominent, cuius omnes corporis partes actiones suas secundum naturam edant: & ægrotantem, cui malè affecta pars aliqua sit. Nec quisquā omnino Græcorum aut aliis nominibus vtitur, aut de alia re enunciat iam dictorum nominum quoduis. id quod diffuse in medicinalium nominum interpretatione ostendimus. Atque hoc saltem mihi per omnem disceptationem memoria teneri maximè velim, nominum quidem interpretationē ex Græcorū mē cōsuetudine facturū: (sicut in cōmētariis de demōstratione dixi,) ipsi⁹ autē rerū essentiæ tum inuentionē, tum inquisitionē, tū demōstrationē, non ex iis, quæ multitudini videntur: imò ex sumptionibus scientificis, quæ λήμματα Græcè vocant. de quorum inueniendi ratione in illis est proditum. Ergo accepto eo quod omnes confitentur principio, nēpe illud in medendi

methodo propositum esse, vt ægrota corpora in sanitatem vindices. id verò est, vt naturales partium actiones, si quæ vitiatæ sint, corrigas. Iam quod deinceps est, inquiramus, quot numero in totum res sint, quæ loco inter se sibi sunt propinquæ: necubi aliqua procedēte sermone, vel pro morbis accipiamus, cùm sint his similia: vel vt sanitatem, cùm ad huius naturam propè accedant. Proponamus autē claritatis causa particulas aliquas, in quibus cōfirmetur quod dicimus, ac primum quidem ante cæteras oculum. De hoc igitur omnibus hominibus non medicis modò, sed etiam aliis quibuslibet conuenit, eius opus esse, vt videat. Seu verò opus, seu actionem inter loquendum dicam, in præsentia saltem non refert. Ad eundem modum, nec si quis aspicere, oculorum esse opus dixerit, nec si quis aspectum, aut visum, aut visionem, aut quomodocunque aliter nominet, quicquam refert. quando etiam si quis solœcismum committens nominet, ad rei ipsius scientiam nihil id afferat incommodi, modò de qua re nomen pronunciet, clarè explicet. In hoc enim præcipua doctrinæ vis est. Nominetur igitur oculus pars corporis. neque hic referat partémne, an particulam quis dixerit. Quicquid enim totum complet, atque integrat: id totius videlicet corporis quod complet, particula, siue pars nominatur. Est enim pars ex iis, quæ ad aliquid dicuntur. quippe pars totius, integríque pars, dicitur æquè profectò, vt totum & integrum per relationem ad partes & particulas proprias nominatur. Estque sicuti dextrum ad sinistrum, & sinistrum ad dextrum: ita & totum ad partem, & pars se habens ad totum. Ergo si quis hac seruata notione, malit partē dicere quàm particulam, aut si quis contrà particulā potius quàm partem: is mihi ad rerum inuentionem impedimento non sit, cæterùm imperitum se linguæ † Latinæ prodit. Quemadmodum certè si quis integrum à toto secernat, is quoque linguæ † Latinæ est ignarus. Dictū verò alibi (vt scis) diffuse de nominum vsu est. Ac nunc quantum satis ad rem sit propositam adiiciam, illud duntaxat indicans, non oportere nominibus seduci. nec qui in iis dissentiunt, hos statim in rebus quoque ipsis dissentire putare. In quo genere omnes (vt vno verbo dicam) non medicos modò nostræ tempestatis, sed etiam Philosophorum plerosque parùm exercitatos vides: vt quorum paucissimi nominum diuersitatem à rerum diuersitate distinguere norint. Verùm huius quoque rei methodum in Logicis speculationibus tradidimus. cuius opportunitas si quando aliàs, vtique nunc quoque ad vsum venit. Quænam igitur fuit ea methodus? Nempe vt à rerum incipias differentia, non autem nominum. Tum ostendas quatuor, exempli gratia, esse res quæ in vicino sunt positæ. pòst deinde, vt demonstratione confirmes neque plura esse, neque pauciora quæ in proposita disceptatione contineantur. postremò vt accommodato rerum cuique suo nomine sic reliquum sermonem absolnas, nec mutans dehinc, nec transferens nomen vllum: sed cui rei ipse ab initio imposueris, de eadem perpetuò vsurpans. Quippe ita & dilucida doctrina efficitur, atque à cauillationibus, quas homonymia parit, libera. & quod frustra est additum, facilè deprehenditur. & quod deficit, citò inuenitur. & quæ consonant dissonántque, maximè in eiusmodi explicationibus, exactè dìscernuntur. Ergo illud repetamus denuo. Visus, oculorum actio est: locutio, linguæ: incessus, crurum. Ipsa rursus actio, motus est actiuus. Iam horum ipsorum motus, prioris habitus est immutatio. Actiuus, qui à se editur. Passiuus, qui ab alio quopiam extrinsecus posito excitatur. veluti volatio, actio est animalis volatilis: & incessus, animalis gressilis. quod autem ab alio sic agitur, vt locum mutet: id vtique non agit, sed patitur. Egit nanque, qui ex Piræo Sunium commeauit. quippe motus actiuè est, id est ex seipso, & propria natura. contrà, passus est, qui ex Piræo Sunium nauigauit: vtpote qui naui vectus est. At quoniam motum prioris esse habitus mutationem diximus, ea verò immutatio dupliciter fit, nempe aut in qualitate, aut loco: vtique mutatio, quę in loco agitur, latio dicitur: quæ in qualitate, alteratio. ita videlicet vt fit latio, immutatio, vel demutatio, vel mutatio prioris loci: (de industria enim multis sumvsus nominib°, maximè scilicet insinuare studēs, quòd licet vnius rei multas definitiones efficere, quæ vocibus tantùm, non etiam notionibus differant) alteratio verò, vel mutatio in qualitate, vel demutatio eius quæ prius fuit qualitatis, vel immutatio in qualitate, vel transmutatio qualitatis, vel quomodocūque aliter auditori quod dicitur, clarum fore spe-

† legitur vtrobique, Græcæ.

raueris. quippe huc tibi varietas interpretationis sit vtilis. Ergo visio(nam redeundum ad oculum est) actio partis est: oculus verò ipse animalis est particula. nam particulam, an partem dicas(vt prædiximus) nihil refert. Instrumentum verò appello animalis partem, quæ perfectâ edere actionem possit: veluti oculus visionem, & lingua loquelam, & crura itionem. Ad eundem modum & arteria, & vena, & neruus, tum instrumenta, tum partes animalis sunt. Pro hoc nanque nominum vsu non à nobis modò, sed etiá veteribus definito, oculus quidem & pars animalis, & particula, & instrumentũ vocabitur: cornea verò tunica, particula quidem & pars, non autem instrumentum. Simili modo & quæ ὁμοιομερῆ, & quæ ἀναρχανοειδῆ, & quæ ἀμφιβληστροειδῆ Græcè dicuntur. quippe quarum singulæ primùm quidem ac maximè oculi particulæ sunt. & quia is etiá faciei pars est. itidem & illæ faciei sunt partes, sed secunda quadam ratione. ita verò & totius corporis partes sunt, propterea quòd facies ipsa totius corporis est particula. Homœomeres verò, id est, similaris pars est, sicut ipsum clarè indicat nomẽ, quæ vndique in similes diuiditur particulas: veluti in oculo vitreus humor, & crystallinꝰ, & tunicarũ propria cuiusque substãtia. Porrò hæc latius indicata sunt in dissectionum commentariis. Hìc verò ea tantũ dixisse sat est, quorũ ad id quod instat, meminisse est opus. Est autem opus ostendere in singulis particulis plura inesse, quæ inter se dissideant: nec tamen à medicis sint percepta. hoc autem vtile esse prædiximus ad nomina à nobis rectè vtenda, vtique cuius causa nunc id tractandum suscepimus. Indicabitur autem & ad ipsam nobis propositam methodum maximè necessarium. Est enim instrumentum oculus, actio verò visio: vna ex particulis eius similaris, ac primum visionis instrumentũ, crystallinus humor: sicuti in libris, vbi de iis egimus, monstratum est. id nanque est quod alterari debet ab aliquo extrinsecus occurrẽtium colorum, vt animal videat. alterari verò non potuit, nisi purũ omnino perspicuúmque esset. At purum ita perlucidúmque esse non posset, sine eo quod nunc obtinet, temperamẽto. Quippe ostensum est vnamquanque rerum talem esse qualis est, propter calidi, frigidi, humidi, & sicci temperamentum. Ideóque, si quid horum magnopere immutatum

mutatum sit, aut planè non videbit, aut malè videbit animal. Verùm hoc nobis parum adhuc constat, modò artem quærere orsis. nec oportet aliquid ex iis, quę pòst sunt inquirenda, velut scitum præsumere. nec ipse huius gratia, eorum quæ de crystallino alibi demonstraui, mentionem feci, sed claritatis causa eorum quæ nunc sunt dicẽda. Videntes enim oculum probè munus suũ obire, ac rursus nequaquam videre, atque illud sanitatem eius, hoc morbum, vel vitium, vel quicquid libet vocãtes, (nihil enim ad rem propositam refert) quærimus deinceps, quæ demũ sit eius noxæ causa. Vnde, inquies, ad hoc moti? Certè ex indemõstrabili axiomate, de quo tamen inter omnes conuenit, propterea quòd intelligentiæ euidens est. Quod ergo est id axioma? Nihil absque causa fieri. quippe hoc non concesso, non datur aut læsæ visionis, aut prorsus amissæ cautam requirere. Sed quoniam id ex iis est, quæ intelligentiæ sunt manifesta: præsumentes iam aliquam subesse læsionis causam, ad eius inquisitionem venimus. Ergo hanc causam seu affectũ aliquem corporis, seu corpus certo modo affectum appellare velis, nihil sanè ad rem propositam interest. Illud omnino fateberis, aut morbũ ipsum hãc esse: aut si quidẽ morbus est ipsa actionis læsio, affectum qui huic officit, morbi causam esse. Existítque hoc loco rursus de nomine cõtrouersia, ipsúmne oculorũ affectũ, à quo visus læditur, morbũ vocemus: an ipsum actionis vitiũ. Verùm siue quis actionẽ vitiatam morbum dici velit, vtique multò prius statuat necesse est sanitatem esse naturaliter se habentem actionem: siue affectum, qui actioni incommodat: multò quoque antè qui secundum naturam est, siue hunc affectum, siue constitutionem dici velit, sanitatis vocabulo appellet. Quippe committere, vt cùm in actionibus posueris sanitatẽ: in affectibus existimes statuendũ morbũ: aut contrà, cùm in partium cõstitutione sanitatẽ, in actionis vitio morbũ: tum reliquis methodicis, tum vero principe huius insaniæ Thessalo digna sententia est. Etenim omnes ferè qui sunt indocti huius insanique dogmatis sectatores, sanitatem esse naturalium actionũ firmitatem ac robur aiunt: morbum verò nequaquam actionis læsionem & infirmitatẽ. sed alii corporis quendà affectũ, alii corpus certo modo affectum. Qua quænam, obsecro,

maior dementia sit? Hoc enim vel quiuis deprehendat, non oportere in altero sanitatem, in altero morbum, sed in eodem omnino genere ambo constitui. Siquidem contraria sunt, quæ in eodem genere plurimùm inter se dissident: veluti candidum, & nigrum. etenim vnum est horum genus, color. Ideóque si contraria inter se sunt, sanitas, & morbus: in quocunque genere eorum, quæ naturaliter se habent, statuetur sanitas: in eodem, quum præter naturam se habet, ponetur morbus. Quare si sanitas actio est, quæ secundum naturam se habeat, omnino morbus præter naturam actio fuerit. Si autem affectio quæpiam, aut constitutio naturaliter se habens, sanitas est: & morbus affectio, constitutióve præter naturam necessariò fuerit. Ac Thessalus quidem finire morbum ne aggressus quidem vsquam est, quin potius hariolandum nobis reliquit, de qua re vocabulum id enuntiet. Quòd enim nihil interesse censeat inter morbum & pathos, iam tibi in ipsius hominis commentariis ostendimus, in quibus translatitiè ambo ponit, transfértque vtrũque in alterius locum, ceu nihil interfit, hoc, an illo modo loquaris. Eius verò sectatores vniuersi furſum deorſúmque aguntur, ratiocinantes, ac se tegentes, omniáque facientes, vt vel obscurè loquantur, vel omnino nihil, vt Thessalus ipse, atque ante hunc Themiso, qui fundamentum illis huius insaniæ iecit. Quòd si tibi ea quæ Proclus, & Rheginus, & Antipater, ad hæc quę Eudemus, Mnasæus, Philo & Dionysius in hoc genere prodiderunt, dicere velim: vtique à proposita tractatione, quæ & scientifica est, & ipsum quod vtile sit docere conatur, imprudés excidam. Verùm de horum dissidentia licebit aliquando, fortasse etiam in sequentibus, mentionem facere: vnáque cum his Menemachi, qui omnes eorum res astutius turbauit, atque confudit: & nugacis Olympici, cúmque hoc etiá Apollonidæ, & Sorani, & qui adhuc viuit Iuliani. quem vtique & nos conuenimus, vt viua videlicet hominis voce meras nugas condiscerem. sed nec is explicare potuit quid morbus, pathósve esset. Cuius rei vel maximum signũ est, quòd cùm viginti plus anni iam sint, ex quo illum Alexandriæ conuenimus: scripserítque iterum atque iterum † institutiones: (nam has assidue transponit, tranformátque, nunquam iis, quas scripsit, contentus) nusquam tamen earum est

† isagogas:

rum est ausus quid morbus sit prodere, tametsi certè adeò ea quæ nihil ad rem pertinent, in iis agitet, vt etiam illud inquirat, Sítne pictura medicis ex vsu. & tamẽ tam multa taliáque cùm scribat, nec dissimulare queat, (sicut nec Menemachus) quin methodicæ sectæ absurditatem clarè norit, ne in hodiernum quidem diem in † institutionibus suis vsquam scripsit quid morbum pathósve nominet. Mihi certè ipsum interroganti, adeò multa obscuráque respondit, vt nihil eorum quæ dixit, planè intelligerem, cogerérque illud tantùm homini dicere, quòd mihi descisce re ab Olympico videretur, quãquam is auus doctrinæ ipsius fuerat. Nã Iulianus hic Apollonidę Cyprii, ille Olympici discipulus fuerat. Ergo Olympicus (vti dixi) sanitatẽ † morbúmque finire ausus, illam esse affectum dixit, qui absentia sit morbi. Rursus morbum mutationem à naturali in id quod præter naturam sit, stabilem. Quorum sanè vtrique permulta insunt à ratione aliena, quæ & tunc Iuliano exposui, & nunc summatim dicam. Quod enim (inquam) confusionem facit, id est quod Olympicus non illud tantùm absolutè dicit, sanitatem affectum esse positum extra morbũ: sed etiam illud definitioni adiicit, qué affectum definimus naturalium actionum constantiam, & firmitudinem. haud enim coniicere valeo, in soláne actionum constantia, an in corporis affectu, an in ambob⁹ sanitatem statuat. sed fortè, vt vtique cum reliquis methodicis assolet confusè alienéque abuti Græcorum vocibus, ita nunc quoque affectum non ad corpus, sed ad actiones refert: vt nimirum ad hunc modum definitionem intelligas, Sanitas affectio est actiõis in absentia morbi. Porrò iustum (arbitor) fuerat, alterum duorum definitioni adicere aut actionũ, aut corporis: vt videlicet aut ita se habe ret finitio, Sanitas est affectus actionũ in absẽtia morbi, aut certè talis, Sanitas est affectio corporis in absentia morbi. Quinetiã si ambo iungere voluisset, ita quoque liceret, vt dilucidè, sic breuiter dicere, Sanitas est affectio tum actionum, tum corporis in absentia morbi. Quid autem cùm subiicit? Quem affectum definimus constantiam, ac robur actionum naturam suam tuentium: vtrúmque tota definitio est ad hũc modum? Sanitas est affectus

† isagogis

† Olympicus patius nõ morbi nomen vsurpauit his aliquot paginis: quod tã dem etiã indicat Galen⁹.

ctus corporis in absentia morbi, & constantia actionum, quæ secundum naturam se habẽt, ac robur. an ista ipsa per seipsam perfecta definitio est, ac quid sanitas sit docens, prout sanè nonnullis methodicorum placuit, qui sanitatẽ esse dixerunt constantiam secundum naturam se habentiũ actionum? Verùm si hæc absoluta est, haud scio quid doceat ea quæ antè dicta est, quæ affectum esse sanitatẽ præcipit. Quippe illud quod dixit in absentia morbi, eiusmodi plane est, quod vel puer rideat: cùm si ita definire permittetur, manifestum sit & morbum fore aspectum corporis in absentia sanitatis. ita videlicet, vt vtraque definitio, non quid sit id quod quæritur, sed quid non sit, doceat. Sed mittamus (inquam) si placet & hæc, cùm sint ad rem non admodum necessaria. Illud certè præterire dissimularéque non licet, quòd in sanitatis explicatione omnia actionibus tribuantur, vel solis, vel etiam confundendo inuoluẽdóque, ac obscurè quodammodo miscendo ipsum affectionis vocabulum, quemadmodum fecit Olympicus: in ipsius verò morbi definitione, nulla fit actionum mentio. nam illud dicere satis habuit, morbum esse mutationẽ corporis à naturali statu ad eum, qui præter naturam sit, constantem & stabilem. At debuerat, inquã, aut in actionibus, aut in affectibus vtrũque constituere. Quid verò mihi respõderit, & sæpe tibi iam mi Hiero narraui, & nũc repetere nõ erit alienum. Nihil (inquit) miri est in actionũ quidẽ constãtia cũ robore sanitatẽ poni: in affectu autẽ corporis præter naturã, morbũ. Neque enim cõtraria sunt, vt tu reris, inquit. Est enim eorum aliquid medium, quod nec sanitas sit, nec morbus. Quo ego sermone audito, abij stupefactus simul ac dolens. fatendum enim est quod accidit. Antea enim neminem vnquam eorum, qui in ea opinione prorsus sunt stupidi, conueneram. tum autem primum conueniens meritò obstupui: non quòd is solus adeò sine sensu esset, sed quòd multò se etiam aggrestiores tot haberet discipulos, qui cũ statim in initio doctrinæ suæ methodicos ita errare viderent, tamen à secta non discisserent: aut si omnino nõ viderent, prorsus essent attoniti. Nam quid, quæso, ad rem, morbum sanitati non esse contrarium, propterea quòd aliquid eorum sit medium? Patet enim hac scilicet ratione non fore album nigro contrarium, propterea quòd

rea quòd eorum sint media, flauum, & fuscum, & rubrum, & pallidum, & reliquorum colorum singuli. nec calidum frigido, quippe horum quoque sunt media, tepidum, & tẽperatum. Ac sapientes istos methodicos, cùm nec leui, nec spernẽdo lapsu sic sint inter initia statim lapsi: speremúsne veritatem vllam eorum, quę sequantur, posse intelligere? minimè profectò. quippe quæ in arte medica spectantur, omnia ex his pendere docebimus. idque meritò. siquidem in iis artibus, quæ methodo aliqua traduntur, earum constituendarum principium, est finis ipsius notio. Ac in huius quidem notitia, aliis quoque permultis variè est erratum: aliis medicinæ finem esse affirmantibus, vt plurimùm sanare: aliis ea facere, quæ sint ad sanitatem conducibilia: aliis morborum causas adimere: aliis pro se quenque omnia peragere: aliis prout cuique succurrit. ac de his definire seorsum conueniet. Nemo tamen adeò fuit stupidus, vt in alio genere poneret sanitatem, in alio morbum: sed vel actionibus naturaliter se habentibus tribuit, vel partium constitutionibus, quos aliqui affectus vocant. Sique autem in actionibus naturaliter editis sit sanitas, in iis quæ præter naturam sunt, erit morbus. siue in constitutionibus naturaliter se habentibus, in iisdem præter naturam se habentibus erit morbus. siue in affectibus, in his ipsis erit & inualetudo. Neque enim profunda vlla spectatione ad hoc est opus: tantùm sufficit non esse peruersum. Nam quis, obsecro, dubitet, si videre sanitas sit, morbum esse vel cæcutire, vel omnino non videre? Quis non intellegit, si audire sanitas sit, esse morbum vel ægrè audire, vel prorsus non audire? Pari modo si cõcoquere, bonavale tudo est: malè concoquere, vel planè non concoquere, inualetudo est. Et si suo aliquem arbitrio moueri sanitas est, vtique morbus fuerit & conuulsio, & palpitatio, quem ἄκρητον vocãt, & neruorum resolutio, & tremor: & denique quicquid voluntarium motum vel penitus destruit, vel etiã impedit. Ad hæc, si naturaliter sentire sanitatis opus sit: insensibilitas, & difficilis sensus, & stupor, & dolor, ægritudines erunt. Rursus, si ordinatè respirare sanitas est: vtique spirandi defectus, vel difficultas, morbus est. Atqui si hi morbi sunt, dubium non est particularum affectus, ex quibus hæc coëuntur, morborum esse causas:

nec opor

nec oportere aut phlegmonem, aut scirrhum, aut erysipelas, aut abscessum, aut vlcus, aut ædema morbos dicere. Quòd si hæ ægritudines sunt, manifestum est nullum illorum esse morbum. Quippe duo rerum genera sunt nusquam inter se similium, sed omnifariam dissidentium, & tota natura differẽtium. alterum horum generum corpus vocant, alterum actionem. Ergo oculus, & lingua, & auris, & crus, atque id genus singula, corpora sunt certo modo affecta. visus, auditus, sermo, incessus, actiones prædictorum sunt corporum. Si itaque in certo quodam corporum habitu ægritudo constituitur, certè in certo quodam actionum habitu non statuetur. Quandò si in hoc morbus consistat, planum rursus est in corporum affectu non esse. Verùm quòd affectus ipse causa sit, actio verò id quod ab affectu corporis efficitur, id verò est quod omnium maximè & fatendum medico sit, & tenendum. Adeò quisquis hoc ignorat, is in re labitur, quæ planè est ex necessariis. At qui vel actionis læsionem, vel corporis affectum, morbum, vel quoquo nomine, appellat: quanquam parum conuenienter nominat, potest tamen de rebus ipsis rectam habere sententiam. Contingit autem non ex nominum, sed rerum recta opinione, recta morborum curatio. Iam hoc ipsum multos medicorum ignorantes inuenias, putantéſque in rebus dissidere eos, qui corporum affectus morbos esse cẽsent, ab iis qui in actionis vitio eosdem constituũt. Atque horum omnium errorum (quod & sæpe iam dictũ est, & pòst dicetur) vnica causa ẽ, quòd qui inuenire quidquis Logicè sunt aggressi, nõ fuére in Logica methodo exercitati: sed simul veluti ratione cogitationéque exercitati fuissent, ab experientia desciuerunt: simul, cùm in illis inexercitati essent, magnopere sunt lapsi. siquidem millies eos de nominibus tanquam de rebus litigantes inuenio. Rursum vbi rem quampiam maximam ignorarint, nomen se ignorare putantes, veluti in eo quod nunc est propositum, discernere nequeunt corporis quidem statum causæ rationem sustinere, actionem eius quod ab eo perficitur: sed nec quod sanatur, id esse corporis affectũ. quippe comitatur necessariò hunc naturaliter se habentem naturalis actio. Cõtrà, si à natura recesserit, actio statim præter naturã se habeat, necesse est. Porrò in hoc totum vertitur, éſtque hoc principium, ac veluti primum quoddam elementum omnis methodi, quæ de medendo instituitur. Cæterùm an hoc ipsum appellare morbum oporteat, an actionis vitium, id est de nomine dubitare. Dicemus autẽ aliquid & de nominum vsu, ficut in aliis priùs, iam fecimus. Verùm nũc de ipsis nondum distinguo, quò videlicet hoc ipsum, rerum fide magis comprobem, ostẽdámque quódnam sit huius de medendo methodi principium & radix. In quo cùm alii multi ex iis qui ratiõales se dogmaticósque appellãt, tum verò probi isti methodici sunt falsi. atque illud quidem iis qui prudentes sunt, iam quodammodo apparet nihil esse aliud quod à medicis curetur, quàm corporum affectum, veluti proximo libro monstrabitur. Nunc illud nobis propositum erat, vt ignorantiam eorum corrigeremus, qui quot in vniuersum res sint, quæ in præsenti disputatione proximæ inter se habeantur, ignorant. Videtur enim vnum harum genus esse ipsorum corporũ, alterum actionum. Ac corporum quidem genus præcedere actiones, eásque gignere: has verò sequi. idque, si corpora naturaliter se habeãt, inculpabiles ac naturales: sin præter naturam sint affecta, aut nullas prorsus, aut omnino certè impeditas. Tertium præter hæc genus est causarum, quæ hos affectus creant. nam quam rationem habet affectus ad actionem, hanc alterum quippiam ad ipsum affectum omnino habeat oportet, illo duntaxat euariãs, quòd affectus cum actione vnà consistit, nec potest vsquam aut proba actio esse sine corporis naturali affectu: aut vitiosa, nisi cùm corpus sit vitio affectum. Eius autem affectus qui actionem impedit, causæ possunt quidem non etiam esse. possunt autem & adhuc nunc manere. Ergo diuersæ omnino ab affectibus cause sunt. Ac tertiũ hoc iam inuentum genus diuersum est, & ab actione, & eo qui hanc gignit affectu. Ab hoc quartum aliud genus est affectus eorum, quæ quum corporibus & naturaliter, & præter naturam se habentibus insint, actioni nec commodãt, nec incommodant. sicut, exempli causa, color corporis ex diutuna in Sole mora niger ex candido factus. aut contrà, vbi versatus in vmbra quis sit, ex nigro candidus: aut ruber luantibus: aut pallidus timentibus. Quippe hæc nec actiones sunt, nec corporis affectus, qui sint actionis causæ: mul-

tóque

tóque minus ipſæ cauſæ quæ affectus, qui præter naturam
ſunt, creant: ſed ſunt ſymptomata, quæ diuerſas corporum
alterationes neceſſariò ſequuntur, ſiue hæ ſecundum na-
turam, ſiue præter naturam ſe habeant. Ergo cùm quatuor
definita genera iam ſint, ex quibus vel noſcendis, vel non
noſcendis, probè ſecúſve incipiendam eſſe medendi artem
monſtrabimus, liceat de cætero cuiuis, prout volet, iis no-
mina imponere. veluti affectum corporum præter naturã
ſe habentem, cùm actionẽ aliquam vitiat, morbum, ſi pla-
cet, appellato. Ipſum verò functiõis vitium, inſigne quod-
dam morbi ſymptoma. Quæ alia ratione accidunt, ceu co
lores: ea quoque, ſi volet, appellato ſymptomata. cæterùm
ea diſtinguat à functionum vitio, & ſi illa inſignia, morbi
ſymptomata vocet, hæc familiaria propriáque nominet.
Quædam etiam præter hæc, ſi volet, nec familiaria, nec
propria, ſed fortè quadam incidentia. Quartum verò ab
iis genus ſtatuito, quod ſit inſalubrium, ſiue (vt ita dicam)
morbificarum cauſarum. Atque harum quæ quidẽ in ipſo
animalis corpore conſiſtũt, internas nominet: quę extrin-
ſecus, externas. Niſi malit (vt nũc vulgus medicorum in-
ſueuit) illas antecedentes, has primitiuas vocare. Poſitis
autem pro arbitrio vel hoc vel alio modo nominibus, dũ-
modo clarè, & ex vſu legẽtium, nec mutet poſtea, nec trã-
ponat eorum vſum: ſed perpetuò per omnem diſputationẽ
obſeruet, quò & quæ dicat facilè intellegamus, & refuta-
tiones redargutionéſque omnes ad aliquid clarum diſtin-
ctúmque referamus. Qualiter (inquis) & ad quem modũ?
Nam idipſum quoque indicandum adhuc arbitror pro-
pter ſtupidos iſtos methodicos, nempe eſto dicat aliquis,
phlegmonem affectum eſſe præter naturam: ipſam verò
læſam phlegmone laborantis particulæ functionem mor
bi inſigne ſymptoma, veluti pedũ quidẽ læſũ ingreſſum,
oculorum viſum, aurium auditum: ruborem autem, tẽſio-
nem, & renixum, & tumorem qui præter naturam ſit, ac
phlegmonis ſuccedat, diuerſum quoddam genus ſiue ſym-
ptomatum, ſiue accidentium, ſiue quo alio nomine appel-
lare malit: illud modò ſciat, claréque definiat, non eſſe idẽ
genus cum vitio actionis. rurſus ſanguinis redundantiam
(ſi fortè hæc fuit) internam phlegmones cauſam: externã
verò & quæ hanc præceſſit ciborũ abundantiã. Ergo ſicuti
ipſe exem

ipſe exẽpla ſermonis habendi clara poſui, & quatuor gene
ra diſtinxi, ac †notiones eorum dixi: ita & Theſſalo arbi
tror faciendũ fuit, præſertim poſt tot & tantos viros, quos
ſe viciſſe prædicauit, nouam ſectam condituro. Nunc verò
nec ipſe apertum quicquam attulit, nec ſectatorum eius
quiſquã. Olympicus enim cũ auſus ſit definire quid pathos
ſit, nõ eius, ſed ſymptomatis retulit notionẽ. In ſumma igi
tur nec quid pathos ſit, nec quatenus à morbo differat, in-
tellegunt. Verùm hoc nos in ſequẽtibus docebimus. ſimul
enim omnia dici nõ poſſunt. Verùm conceſſo iis idem eſſe
morbum ac pathos, inſpiciamus ea quæ dicit Olympicus.
Pathos (inquit) eſt cõuerſio corporis à naturali habitu in
eum qui præter naturã eſt, permanẽs. Pòſt paululum pro-
greſſus, Sciẽdũ, ait, eſt differre à ſymptomate pathos: quòd
pathos, vt paulò antè dixi, affectus corporis eſt præter na-
turã permanẽs: ſymptoma quod huic accidit, quódque in
iis quæ præter naturã ſunt, ſpecialẽ ac magis etiã particu-
larẽ figurationẽ habet. Hæc eſt egregia interpretatio ſa-
pictis Olympici, qui pathos ac ſymptoma finire eſt auſus.
Quę ſanè tot vitiis ſcatet, vt mihi in mentem veniat illud
ſtulti ad cribrũ, negãtis inuenire ſe quid eius obturet, aut
nõ obturet. Quid enim primũ ex ipſis dicas, aut quid omit
tas? quippe omnia refutare, quæ perperã ſunt dicta, lõgum
ſit. Nũ omnis mutatio ab eo quod ſecũdũ naturã ſe habet,
ad id quod præter naturã eſt, morbũ cẽſetis, ſi modò per-
manẽtia illi adſit? At vos tum coloris vitiũ, tum atrophiã,
id eſt affectum, in quo corpus non nutritur, ſymptomatis,
nequaquã morbis adnumeratis. Quid aũt cacochymia, id
eſt vitioſus ſuccus? quid cachexia, id eſt malus corporis ha
bitus? quid ſucci defectus? quid verò ipſa redũdãtia? nõnne
præter naturã ſunt? Si ergo permanẽtia his accedat, inter
morbos numerabũtur. Atqui nec ipſi id vultis, & meritò ſa
nè. Etenim ſupra id quod præter naturã ſit affectus, adiici
oportet etiã aliquã ab eo lædi actionẽ. nã quoad illæſę hæ
oĉs ſeruãtur, etiã ſi millies corp° ſit alteratũ mutatúmque,
null° tamẽ eorũ affectuũ adhuc morb° eſt. Quod enim cu
rationẽ deſyderat, aliud planè nõ eſt quàm affect°, qui vi-
tiat actionẽ. Siquidẽ quod primũ maximéque omniũ deſy
deramus, id naturalis eſt actio: propter hãc, & naturalẽ ſi-
ue affectũ, ſiue cõſtitutionẽ nominare velis. Vídere nãque,
& audire,

† Eſt in Græco, cauſas

& audire, & loqui, & ingredi indigemus, non autem oculis, auribus, lingua aut cruribus. nam si videre alia particula liceret, quis oculorum esset vsus? Et si alio quouis instrumento audire liceret, quæ aurium esset vtilitas? Pari modo & lingua, & cruribus minimè profectò esset opus, si loqui atque ingredi sine his possemus. Ac videre quidem, nostra ipsorũ causa indigemus: oculis non nostra, sed ideo vt videamus. Iam linguam, aures, crura, non propterea requirimus, vt instrumẽtis & multis affluamus partibus, sed loquelæ gratia, & auditus, & incessus. quippe demortua quauis particula, quæ abscindi potest, veluti digito, pede, aut summa manu, non patimur hanc ociosam gestare, ac veluti pondus alienum circũferre: illud clarè hoc ipso declarantes, haudquaquam nos particulis illis, sed functionibus egere. Veluti igitur totam particulam actionis causa requirimus, eodem (arbitror) modo naturalem quoque eius constitutionem actionis gratia desyderamus. Sicuti enim suprà diximus, causæ vicem ad actionem constitutio præstat. Quæ verò constitutionem vnde actio nascitur, necessariò sequuntur, sanis quidem nobis accidẽtia, ægrotantibus symptomata nuncupantur. Atque hæc quatuor genera sunt omnium, quæ in corpore nostro habentur, seu secundum naturam nos seu præter naturam habeamus, actio, constitutio, quæ has præcedunt, quæ sequuntur. his dehinc nomina qui volet, imponito, singulis seorsum: & si Dionem, aut Theonem appellare velit eorum quodlibet, mea nihil refert: illud modò intellegat seruétque vbique, quatuor in vniuersum res esse, quæ sitæ inter se proximè sint. Et quoniam huc sermonis veni, videor mihi hoc iustè exigere, vt sicuti nos illis permittimus quæ velint nomina indere, ita illi inuicem nos vsitatis & antiquisvti sinant. Alioqui sanè graue atque adeò iniurium sit, si illis soloecismum committere tyrannorum ritu licebit, nobis vel Græcè, vel Latinè loqui non concedetur. Vocanto si placet sanitatem, ipsarum functionum constantiam. quanquã ostensum à nobis est affectum cõstitutionémque partium, cuius ope functiones secundum naturam edimus, sanitatẽ ab omnib⁹ Græcis appellari. Atque id cùm statuerint sanitatem, morbum tamen censento non actionis vitium, sed qui præter naturam sit affectum. Tanquam ergo nos illos nec

illos nec Græcè, Latinéve, nec Dialecticè nominantes, nõ impedimus: ita illi nobis permittant, & Græcè, Latinéve, & Dialecticè non omnem qui præter naturam sit affectũ, sed qui actioni incommodat morbum nominare: qui præter naturam sit, nec tamen actionem obturbet, non morbum, sed morbi symptoma. Rursus, sicut illi permanentiã adiiciunt, nec indicant quot horas eiusmodi affectus moratus, morbus sit censendus: ita illi nobis concedant illud permanentiæ nomẽ subtrahere. Nam si quis siue tribus horis, siue quatuor, siue horæ tantũ dimidio, toto corpore vehemẽter sit arreptus, sic vt neque sentiat, neque moueatur, hũc nos apoplecton siue attonitum dicimus. Aequè si quis conuulsus toto corpore sit, hunc etiã comitiali morbo laborare, nulla nec horarũ, nec dierũ ratione habita. quippe nomina id gen⁹, naturæ rei, nõ tẽporis modi sunt indicia: nõ aliter quàm albũ & nigrũ, & calidum, & frigidũ. alioqui mirum mehercule sit, si aqua calida, calida nõ sit, nisi perpetuũ diem talis perduret. aut qui sex horis febricitauerit, non febricitauerit: oportuisse enim, vt febricitauerit, durasse malum. quanquã quod tẽpus id sit quod durationẽ illam iustãne fuerit an secus, determinet, nemo eorum tradidit: vtrúmne dierum aliquis numerus sit, an mẽsium, an horarũ: aut cur durabilẽ dicant, cùm licuerit diuturnũ dicere: aut cur hoc quidem mutantes nonnulli eorum difficilè solubilem dicant. At certè hoc non generaliter morbi, sed lõgi morbi propriũ est: perinde ac facilè solubile, breuis. Verũ existimare referre, ægrè solubilẽ, an durabilem, an diutinum dixeris, nónne extremæ est ruditatis? Iam illud profectò magis mirũ, quòd ipsi veluti à graui somno experrecti, distinguere pathos à symptomate aggrediuntur: cùm author stupiditatis eorũ in secundo de methodo, sic scribat: Eadẽ nanque cùm præcedũt, pathe dicuntur: cũ succedũt symptomata. Quãuis etiã lõgè mirabilius hoc ipsũ sit, quàm ea quę ab illis dicũtur, vtique iocinoris phlegmonẽ, si primo statim die irruat, pathos esse concedere: sin alteri cuipiam secũdo, aut tertio die succedat, abire in symptoma, quanquã quid diẽ secundã memoro? cùm melius sit horã secundã à morbi inuasione dicere. An enim in secundo die phlegmone iocinoris in symptoma migrabit, in secunda ab initio hora non migrabit, nec symptoma erit?

Cùm illud ſaltem quod eſt, alicui quod præceſſit, ſuperue-
nire illi omnino cõpetet. At quod tã celeriter, inquiunt, ſu
peruenit, ab eo quod vnà irruit, non diſtat. Rurſum igitur
dictũ ab illo clarè oportuit, quot horis determinet, diſtin-
guátque quod ſuperuenit, ab eo quod vnà innadit. Ac Theſ
ſalus quidé eiuſmodi eſt. Olympicus verò, ceu in arcem i-
pſam ſapientiæ euectus, non ita pathos à ſymptomate di-
ſcernit: ſed pathos id eſſe quod dictum eſt, ſymptoma verò
† eſt in Græco, cauſam. quod huic accidit. mirificè videlicet ac dilucidè † eſſentiã
eius interpretatus. quippe quid ipſum ſymptoma quod pa
thos comitatur, ſit, adijcere (vt arbitror) ac definire opor-
tuit, num corporis aliquis affectus, num læſio quæpiam a-
ctionis, num pariter vtrunque eſſet. At ille quidem mini-
mè id dicit: ſed nobis videlicet diuinare eſt opus. Illud ve-
rò quod definitioni appoſuit, nempe ſpecialé atque etiam
magis particularẽ in ijs quæ præter naturam ſunt, figura-
tionẽ habens: quam nõ excellentiã claritatis habet, at-
que etiã nominum Græcam perlepidámque interpretati-
onem? Si magis ſpecialé quãdã figurationẽ, in ijs quę præ-
ter naturã ſunt, ſymptoma habet: quid ergo eſt quod ma-
gis generalé notã habet? Non enim dixit, an ſine collati-
one ad generale, magis ſpeciale liceat inuenire. ſin ad ni-
hil omnino referens, magis ſpeciale pronunciat, oppido-
quàm diligẽter claréque interpretatur: quanquam & pau-
cis, & dilucidis verbis dicere ei licebat, omnia quæ circa
corpus animalis præter naturã ſunt, vel morbũ eſſe, vel cau
ſam, vel ſymptoma. Quibus omnib⁹ cũ illud præter natu-
rã ſit cõmune, morb⁹ actioni officit, cauſa ipſum præcedit,
ſymptoma eũ ſequitur. ipſum videlicet natura duplex. al-
terũ actionis læſio, alterũ affectio quædã morbũ ſequens.
Verũ (vt dixi) ſi quis omnes eorũ errores excutere vélit, fi
nem dicẽdi nõ inueniat. ipſéque mi Hiero, optimè ſcis eo
rũ nos ne milleſimã quidẽ ipſorũ partẽ refutare conatos.
Ergo ſi illud tãtùm adiecero, primum hunc librũ hoc loco
claudã: nempe quòd in ipſo methodi principio non pauci
medicorum falluntur, vtique qui Theſſali ac Themiſonis
ſunt æmuli, quíque methodicos ſe appellant, inſignibus ac
maximis erroribus. cum his verò non pauci eorum qui ſe
analogiſticos, dogmaticos ac logicos nominant. Siquí-
dẽ niſi quis oẽs affectus à quibus actio læditur, inueneris,
numerum ipſum morborum, quantus qualíſque ſit, ad vn-
guem definire non poteſt. Id cùm quidam eorũ facere nun
quam vel tentauerint, tyrannorum more quæ ipſis viden-
tur, citra demonſtrationem pronunciant. Alii non modò
ipſi non demonſtrant, ſed nec à demonſtrantibus diſcunt.
Ac plurima (vt ſcis) medicorum pars qui nunc ſunt in pre-
cio, eiuſmodi eſt. nec id fortaſſe mirum. Nam vbi Philo-
ſophorum plerique citra demonſtrationem credendum ſi-
bi poſtulant, quid de medicis mirere, quibus nec vacat ve-
ritatis inquiſitioni vacare? vt qui manè in ſalutationibus
(ita enim appellant) ſint occupati, veſperi cibo diſtenti, ac
ebrii. Verùm ego veteris tibicinis exemplo, mi Hiero, vel
cum muſis ipſis certauero. cùm alioqui turpe putem, tibi-
cinem, qui præſertim haud magnam rem proſperè molie-
batur, adeò repertum fuiſſe laudis cupidum: me autem, qui
medendi methodum ab antiquis inquiſitam, non tamen
hactenus exactè proditam, inueſtigare abſolueréque va-
leam, propter eam quæ hac tempeſtate regnat ignauiam,
grauari atque cunctari ac differre. Quare cõtrà nunc affe-
ctus, quàm antè, mihi videor. Non enim proprium vobis,
qui me ad medendi artem totam ordine perſcribendã hor
tati eſtis, hoc munus dedico. Ac primus liber hic mihi fi-
niatur: totius quod ſequitur operis ſecundus ad hunc mo-
dum deinceps incipitor:

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber ſecundus.

QVAE corporibus noſtris à naturæ ſuæ modo egreſſis, Hiero dulciſſime, accidunt, eorũ quatuor traditæ differentiæ ſunt. vna ipſius functionis vitiatæ. altera eius qui hanc peperit affectus. tertia cauſarum, quæ ipſum præceſſerunt, affectum. quarta ſymptomatum quæ hunc neceſſariò conſequuntur. Quòd itaque vel cuncta hæc eſſe morbũ oporteat, vel horum quædam, vel certè ex his vnum, id promptum colligere cuiuis eſt. cùm enim ægrotantibus præter hæc nihil inſit, vtique præter hæc morbus nõ fuerit. Quod ergo reliquum eſt, aut omnia hęc collecta morbus erit: aut horum quædam, aut vnum ſaltẽ omnino. ſed enim omniũ

esse collectionem, præter id quòd neminem vsquã habuit authorem, etiam dici non potest. nam quæ, quæso, morbi causa, aut quod morbi symptoma erit, si omnium pariter collectio morbus censebitur? Neutrum profectò erit. Ergo duo præter morbos genera relinqui necessum est. Alterũ causarũ, quę hos creãt: alterũ eorũ quę necessariò sequũtur, nõ tamẽ homini officiũt. Verùm si hæc abstuleris, reliquũ est vt in altero duorũ statuatur morb⁹, aut ipsis fũctionibus afflictis, aut qui has edũt affectib⁹. Fuítque & antiqua sanè de hoc cõtrouersia, & hodie dissidẽt inter se oẽs, nõ modò medici, sed etiã philosophi: alii ipsi⁹ actionis vitia, alii affectus vnde actio prodit, morbos nominantes. Et dissidére viros in rebus tam obscuris minimè est mirũ. non intellegere tamen eos quòd de nomine contendant, sanè taxatione est dignũ. quippe si inter omnes conueniat, ad affectum qui functioni obest, curationis consilia dirigi: quid ad artis officia cõferat definiuisse affectúsne, an læsa functio morbus sit appellãdus? Vtrouis enim modo appellantibus æger sanitati restituetur, modò quis affectui commodis præsidiis occurrat. Hic nanque est quem alterare mutaréque, & prorsus summouere oportet, non vitiũ functionis. Nemo enim ipsam claudicationem sanat, (id enim esset ridiculum) sed affectum qui hanc efficit. veluti phlegmonem, si huius vitio claudicatur, atque hãc & perfundit, & cataplasma superimponit, & scarificat, & per halitum digerit, & omni ratione discutere tentat: vtpote cũ hac abolita, reddatur rect⁹ incessus: nec hac summota claudicationem corrigere prorsus sit opus: cùm nec remaneat quicquam prauæ functionis, si qui huic obfuit, prorsus sit amotus affectus. Quoad verò hui⁹ quicquam relinquitur, necessum est ad portionem eius, actionem vitiosè edi. Hũc itaque affectum, seu morbũ appellasse, seu pathos, vitiúmve, seu morbi causam, seu pathus vitiíve causam quis velit: id nihil ad curationem nec prosit, nec obsit. Sed neque si Theonem aut Dionem hunc vocet quis, modò ritè sanet, ne hic quidem ægrotanti officiat. Quinimo si quis prorsus innominato eo, tamen quę ex vsu ægrotantis sunt adhibeat remedia: non solùm hic nihil offendet, sed etiã belliſſimè curabit. Verùm qui alterum docere volet, quæ ipse tenet: huic prorsus nominibus propter res vti est opus. in quorũ

quorum vsu claritas quasi meta spectanda erit. nam qui sic nominare quæque studet, vt qui discit, clarissimè intellegat, is optimus præceptor fuerit. Quoniam igitur & nos iam docendi munus ingredimur, necesse est alicubi rebus nomina imponamus, an verò dilucidè, id vos æstimetis licet. Ergo affectus qui actionem vitiat, morbus appellatur. hunc si quid sequitur, symptoma. quod illum excitat, causa. His ita distinctis, inspicienda diligenter est nominum diuersitas, quæ ægritudinibus imposuerunt ipsorum primi authores. Subinde enim à læsa particula sunt indita, vt Græcis πλευρίτις, id est, laterum compunctio. περιπνευμονία, id est, pulmonum phlegmone. ἰσχιὰς, id est, coxendicũ morbus. ποδάγρα, id est, pedũ vitium. νιφρίτις. i. renũ vitiũ. ἀρθρίτις. i. articulorum vitium. ὀφθαλμία. i. oculorũ phlegmone. & κεφαλαλγία. i. capitis dolor. & δυσεντερία, id est, intestinorum tormina. Subinde ab ipso symptoma vt, ἰλιὰς, id est, tenuioris intestini morbus. τεινεσμὸς, id est, desidendi assidua cupiditas. σπασμὸς, id est, conuulsio. πάλμος, id est, palpitatio. & τρόμος, id est, tremor. πεπάλυσις, id est, neruorũ resolutio. & ἀπεψία, id est, cruditas. δύσπνοια. i. difficultas spirãdi, vel inordinata spiratio. ἄπνοια id est, defectus spirandi. & ἀγρυπνία, id est, vigilia. & παραφροσύνη. id est, delyrium. & κῶμα, id est, sopor. Sæpe ab ambobus simul: vt κεφαλαλγία, & ὠταλγία, id est, aurium dolor. & καρδιαλγία, id est, cordis dolor. ὀδοντάλγία, id est, dentium dolor. ὑστεραλγία, id est, vteri dolor. Sæpenumero à causa putata, vt μιλεαγχολία, ab omnibus: χολέραι, iis qui stomachi sunt à Cnido medicis. Hinc etiam fortassis & λευκοφλεγμα dolor. τύφος ὕδρωψ, quæ aquæ intercutis est species, nomẽ accepit. Nonnunquam à similitudine ad aliquid extra positum, vt Elephas, siue Elephãtiasis. Cancer. Polypus. σκωληξ. id est, vua. λέπρα, id est, vitiligo alba. μυρμηκία, id est, myrmecie, siue sessiles verrucæ. ἀθέρωμα, id est, tuber, cui pulticulę simile quid ineſt, quam Græci ἀθέρας dicunt. στάτωμα, quod se uo simile quid continet. ἀθύλωμα, id est, oculi morbus, lcũ in summa tunica quiddã acino simile eminet. μελικηρὶς, ἄνθρακ, id est, carbo. ἀλωπεκία, id est, areæ in capite. ἰφίασις, id est, vitium serpentis formam repræsentans. σύκωσις, id est, ficus. σατυριασμοὶ, & πριαπισμοὶ, pudendi præter naturam erectiones. Ipsorum verò morborum, quæ nec lo-

cum affectum nomine repræsentent, nec causam quæ eos effecit, perpauca sunt nomina. Phlegmone. Gangræna. σκίῤῥος, id est, durities vix sentiens. Erysipelas. ἀπόστημα, i. abscessus. οἴδημα, qui tumor est laxus citra dolorē. ἔμπυημα, id est, collectum in thorace pus. Vlcus. ἐξάρθρημα. i. luxatio. κάταγμα, id est ossis fractura. σπάσμα, i. conuulsum. ῥῆγμα, id est, ruptum. κολόβωμα, id est, mutilum siue curtum. σφίγξ, id est, furunculus. ἴουθος, id est, varus. φῦμα, laxarum partium phlegmone. Quanquam horum quoque nōnulla partim locum corporis siue particulam afflictam subindicare videntur, partim à prægrauante symptomate nominari. Quòd si quid citra huiusmodi insinuationem est nominatum, at certè differentias suas multiformes habet, veluti vlcus tametsi ipso nomine vnitatis solutionem in carnosa parte non indicet, atque ita afflictam partē vnà insinuet. At particulares eius differentiæ variè sunt nominatæ, Chironium, Telephium, Cancer, Herpes, Phagedæna, omniáque id genus, partim ab ijs qui primùm ea sanarūt, vt Chironium: partim ab ipsis qui ijsdem sunt affecti, vt Telephium. Cancer autem a similitudine ad animantem. Phagedæna à symptomate, similiter Herpes. Verùm Phagedæna vlcus omnino est, idque depascens, siue exedens, siue quomodocunque appellasse libet. Herpes non semper vlcus est, quotiésque cum exulceratione est, non vtique seruata veteri sede, vicinas partes depascit: sed sicuti nomen ipsum indicat, ritu serpētis bestię, relicto priore loco trāsit ad alterum. Cauum verò vlcus, & sordidum, & purum, & æquale, & quod ὑπερσαρκοῦται Græcè dicitur. i. cuius supercrescit caro: hæc magis proprias sortita sunt appellationes, non tamen similiter omnes, sed æquabile à propria nimirum differentia, sicuti & cauum, & supercrescens. At cruentū, & purum, & sordidum, nō à proprijs differentijs, sed ab externis symptomatis sunt appellata. Ergo cùm tam impar nominum impositio veteribus fuerit, multòque etiā magis cùm Epinyctida, & Acrochordona, id est, pensilem verrucam, & Nyctilopa dicant, (primum quod noctu est enatum, alterum quod summam occupat cutem, tertium quod noctu visum aufert,) aliáque eiusmodi multa faciant. Ergo si omnia numerem (quod ipse fugere iussi) superuacua persequi videar: id omni modo agendum est ei,

est ei, quem veritatis studium tenet, vt ab ea quam nomina imaginationem faciunt recedens, ad ipsam rerum substantiam se conferat, atque hanc inspiciat. tum quot in vniuersum sint, & morbi, & symptomata, & proximæ siue internæ horum causæ, requirat. Nos igitur id alijs commentarijs fecimus, quorum vnus de ægritudinum numero est, inscriptus autem est de morborum differentia. alter de symptomatum est differentia. Adeò verò in eo opere causas horum vtriusque seorsum explorare studuimus (dico tum morbi, tum symptomatis cuiusque) vt ad præsentem disputationem nihil amplius desyderetur, sed præparata omnia iam sint. Itaque ne legenda quidem quæ hìc dicemus, vlli suaserim, priusquàm in illis sit exercitatus. Quippe si quis illis tam numerosis theorematis neglectis, huc se contulerit, nec ipse fructū percipiet: & quæ rectè sunt tradita, temerè inuisabit. Ac in illis quidem particulatim omnia, tum morbos, tum symptomata, tum causas inquiro. hìc duobus adhuc additis, quę necessaria erunt ijs qui medēdi artem exercebunt, tum me ad vsum inuentorum prodendum conferam. Quænam sunt, inquies, duo illa quæ dicere paro? Certè vnum, quid inter morbum, & quod Græci πάθος vocant, interfit, indicabit. Alterum quòd sine corporis elementis, ex quibus primum consistit, noscendis, non possint morbi inueniri, ostendet. Hæc igitur nos accuratissimè tradere studebimus. Qui ea legent, oro ne prius ad ipsam methodum medendi se conferant, quàm & ipsi quot in totum morbi sint, per se inquisierint, & quæ prodita à nobis sunt, curiosè inspexerint. Ergo ceu hæc fecerint, incipiam quæ promisi. Treis esse in corpore affectus præter naturam, ostensum iam est. Causas, morbos, symptomata. Causas, veluti redundantiam vel corruptelam. Morbos, vt phlegmonem, vlcus. Symptomata, vt malum colorem, & gracilitatem. Diuersa ab his sunt quæ immodicè à corpore excernuntur, aut quæ præter naturā retinentur, & functionum vitia: omnia scilicet communi nomine symptomata dicta, cæterùm non vni generi subiecta. Quippe affectus quidam corporis est vitiosus color. quod excernitur aut retinetur, affectus non est, sed affectum sequitur. Similiter actio vel læsa, vel integra,

affectus sanè non est: particulæ autem vnde æditur, affectum necessariò comitatur. Ac ædema quidem & phlegmone ex iis sunt, quę absolutè esse dicuntur. Eodem modo & redundantia si ea sit sanguinis & corporis pallor. Actio verò ex eorum numero non est, quæ esse absolutè dicũtur, aut certè non similiter sicut iam comprehensa. siquidé nullo temporis spatio manent eius partes, sicuti profectò nec sermonis, nec etiam motus vllius: sed horum quilibet in ipso (vt sic dicam) fieri esse suum obtinet. Cùm verò duplex sit motus genus, vnum in loco, aliud in qualitate, prius latio, secundum alteratio dicitur. Ac omnis quidem actio, motus est actiuus. Omnis alteratio, eius quod alteratur, motus est passiuus. Patitur nanque quod alteratur. Ergo affectus dum alterantur, mouentur. Cùm à motu cessauerint, iam alterati sunt: non autẽ amplius alterãtur. Quicquid enim quocunque modo se habet, aliquo omnino affectu est præditum. Quod autem in constanti ægréque auferibili affectu est, id habitu iam quodam affectum est. Sanè alteratur is qui nigrefit: alterat⁹ est qui iam obnigruit, siue (vt sic dicam) nigrefactus est. Itaque alteratio generatio est qualitatis, aut affectus, aut quomodocunque appellare velis. nec si alterationem esse depositionem, vel mutationem eius quod priùs fuit, dicas, id pugnet cum eo quod dixi alterationem generationem esse qualitatis, cùm ambo in idẽ recidant. nam & quæ prior in corpore qualitas fuit, mutatur, & nũc noua gignitur. Quippe eius qui in Sole versatur, candor mutatur: nigritia gignitur. Rursus eius qui igni se calefacit, frigus mutatur: calor fit. Quoties verò cuiuspiã quod substãtia nõ sit, generationẽ esse dicim⁹, nõ idé eo sermone significamus, sicut cũ absolutè generationẽ proferimus. Na quæ absolutè generatio nominatur, via est in substãtiã. Quæ verò huius, vel illius generatio dicitur, via est in illius (vt sic loquar) entiã, siue subsistẽtiam. Verũ hoc veluti extra rem sit dictũ. Quod verò propositũ est nobis in disputatiõe maximè fuit, fermè iam definitũ est. nempe aliqua in generatione, & mutatione, & alteratiõe, & vt semel dicam, in motu ipsam essentiam habere: aliqua in ipsius substantiæ constantia. Ac sanitas quidem, & morbus, & quæcunque symptomatũ causarúmque affectus, vel habitus sunt: ex permanentium constantiúmque numero sunt.

sunt. Actiones omnes alterationésque in quacũque re fuerint, in ipso fieri essentiam suam possident. Et corpus secundum quodcunque mouetur, secundũ idem patitur: motúsque eius pathos, siue passio est. Sanè prisci mot⁹ omnes, etiam qui naturaliter se habent, nisi actiui sint, πάθη, Græcè, id est, passiones nominant: sicuti etiã ipsos actiuos motus actiones. Eo pacto & Plato sensuum alterationes, pathe siue passiones appellat: cùm iunioribus aliter (nescio quomodo) sit visum, vt videlicet de solo eo qui præter naturam sit motu, id nomen vsurpẽt. Ac à veteribus quidem pathos priuatim de omni extrinsecus motu dicebatur: nũc per abusum etiam affectus, qui ex passione iam prouenére, nec amplius in motu sunt, pathe siue passiones appellant: non tamen diuturniores, aut ægrius auferibiles. Sed eiusmodi nomenclaturæ à iunioribus sunt inuectæ. Diximus autem alibi diffusius de medicinalium nominum vsu. Nec illud nobis ad consyderationem propositũ nunc est: sed tantùm quemadmodum ipsi vtemur, claritatis gratia, distinguere necessarium est visum. Nam contrarium sanitati affectũ, à quo lædi actionem dicimus, morbum tantũ appellamus, siue diutinus hic, siue breuis sit, siue momẽto duret. Ex reliquis affectibus, qui præter naturam sunt, eos qui hunc præcedunt, causæque rationem obtinent, causas tantùm dicimus, non pathe. Qui illum sequuntur, si actionum offensæ sunt, & symptomata, & pathe. Eodem modo & immodicas, vel inanitiones, vel retentiones. Qui verò affect⁹ sunt, veluti vitiosus color, supra passionis & symptomatis appellationẽ, etiam affectus, vel affectiones vocamus, ita nimirum vt sunt. Omnium igitur horum commune id est, quod præter naturam sunt, & causæ, & morbi, & symptomatis. Proprium autem morbi quidem est, actioni incommodare, symptomatis hũc sequi, causæ præcedere. Ergo nec is qui morbum esse motum præter naturam dixit, intellexit quid diceret: quemadmodum in proximo libro docuimus methodicorũ nõnullos definiuisse, adiecta ex superabundanti constantia. Nec si quis mutationem esse ab eo quod secundũ naturã, ad id quod præter naturã, voluit. quippe quę nõ magis morbi quàm cauiæ, & symptomatis definitio est: quando omnia ea affectus sunt præter naturam. Verùm si breuis spatii sunt, constat acuta esse:

ta esse: sin ægrè auellũtur, diuturna. νόσον autem, an νόσημα dicas, nihil interest, vt πάθους, siue passionis appellationẽ de morbo dixisse veteres, quemadmodum & ἀῤῥωστίαν id est, infirmitatem: & ἀσθένειαν id est, imbecillitatẽ, ostensum nobis est in ijs quæ de medicinalibus vocabulis scripsimus. In quibus illud quoque traditum est, nihil referre dicere valetudinem infirmam, an infirmitatẽ valetudinis. Nam & ipsos qui ægrotãt, appellant non solùm νοσοῦντας, sed etiam ἀῤῥωστοῦντας, id est, ægrè habentes, & ἀσθενοῦντας, id est, parùm valentes, & κάμνοντας id est, laborantes.

Reliquũ nunc fuerit, vt cuius causa hæc omnia diximus, in medium adducto, ad aliquid eorum quæ proximè tractanda sunt, deinceps trãseamus. Id quid sit, rogas? Certè non aliud quàm quod sæpius iam antè dictum est. Primùm ac maximè id medicos studere, idque ferè proprium eorum munus esse, vt morbos adimãt. Quippe simul cum hoc nõ modò actionis vitium statim euanescit: sed etiam reliqua omnia symptomata tolluntur. Siquidem primùm ac maximè actionis ipsius quę secundum naturam edatur, omnes egemus: propter illam verò & sanitatis. Sed & functionis incommodum amoliri omnes cupimus, ob id verò etiam morbum ipsum. Cæterùm, non functionis vitio, sed morbo ipsi, id est affectui præter naturam qui actioni incõmodat, applicamus remedia. Quisquis igitur ex ijs quæ particulis naturaliter insunt, & quæ temerè accidũt, & quę actionis sunt causæ, distinguere non potest: hunc sanè credibile non est affectum ex quo primùm actio læditur, inuenire posse. Nam quæ temerè corporibus accidunt, etiam si millies sint alterata, nocere profectò actioni non possunt quandiu à quibus fiebat, omnia naturam suam tuentur. Horum verò si vel vnumquodlibet sit alteratum, actionem quoque ipsam statim lædi intantum est necesse, inquãtum ab eo, cùm secundum naturam se haberet, est adiuta. Ac mihi quidem res tota explicata iam est, claréque ostensum, ijs præsertim qui intelligere vera possunt, fieri nõ posse vt omnium morborum numerum methodo quis comprehendat, nisi idem omnium causarum actionis numerum corpore secundum naturam se habente, norit. Nihil tamen ex iam dictis intelligere adhuc possunt, quicunque vel rudiores sunt, & ingenio crassiore, vel methodicæ sectæ

sectæ nugis innutriti. Denuò igitur quod nunc generatim dictum intelligentibus est, illis quoque speciatim exponamus, vnum aliquod atque alterum veluti exemplum sermoni proponentes. Cur lingua sapores percipit, nec vlla pars alia? Num propter colorem, aut situm, aut magnitudinem, aut figuram? Quippe ea affecta, nec cõmodè sapores sentiẽte, aut colorem eius ad naturã suam reducemus, si videlicet huic actionẽ debet: aut iam dictorũ quoduis, si ab illo agendi vim accipit. Quòd si propter aliud ab ijs quippiam, constat si illo tantùm tenus ad naturalẽ habitũ sit restituta, nullo etiã reliquorum fore opº. Nam esto, exẽpli gratia, densitas certa pororum causa sit, cur succi saporem dijudicet. Nunquid horum symmetriã quæ in sanitate visitur, tuebimur, rursúsque ametriã, id est à iusto modo recessum, quoties laborat, corrigemus? Esto (si placet) mediocris calor causa sit, cur saporem intelligat. Num hìc quoque manifestum est, cæteris neglectis, vnã adhibendã curã, vt illud seruemus à quo agendi facultatem accepit? Iam si propterea quòd ita in sicco humidóque attẽperata sit, idcirco sentiat: quis non reliquis posthabitis, huc tantùm intendat, vt neque iusto siccior sit, nec etiam humidior? Quis rursus, si hoc verum est, nõ facilè promptéque colligat duos esse vniuersos linguæ morbos, alterum siccum, alterum humidum? Veluti rursum si per moderatum calorem, & frigus habet quod sentiat: quis non hìc quoque duos esse morbos eius intelligat, caloris frigorísque à modo recessum? Nõ aliter quoque si propter tenuiũ meatuum competentiam sensum est nacta, promptũ profectò hìc quoque colligere est, omnino eam ex horũ † cõtrario habitu esse vitiãdam, dupléxque vitium fore, densitudinẽ eiusmodi meatuũ, & raritudinẽ. Sed num etiam plura dicam, quò stupidos istos inducam, vt si nihil aliud, illud saltem intellegant, non posse quenquã, nec inuenire, nec demonstratione afferere morborum numerum, qui, nõ ex ijs quæ particulis insunt, tum quæ causæ actionis sint, tũ quæ temerè accidãt, norit? Num etiã alterũ adhuc tertiúmque exẽplũ adijciam? Sæpe nanque multitudine exẽplorũ, stupidorũ animi veluti à somno excitãtur. Agè igitur ita homines interrogemº: Idcircóne corpus calida, frigida, dura, mollia, lenia, & aspera, omnia denique tãgibilia sentit, quòd

† ametria.

quòd candidum colore est, aut nigrum, aut rufum, aut vno verbo, quòd talis coloris est? An propter horum nihil, sed aliud quippiã? Neminẽ enim arbitror latere, quin si quid probè sentiendi munere vtetur, id tantùm illi tuendum cu stodiendúmque sit, ex quo vno probè sentiendi facultatẽ accepit. Nam si ex eo quòd candidũ fuit, id dotis obtinuit: eius nimirum tuendi maxima erat habenda cura, sicut ni gri fugiendi. Sin contrà ex eo quòd nigrum fuit, sentiendi vim habuit: omnes (arbitror) alios colores fugere formidaréque oportebat. Ad eundẽ modũ & si inde adeò sen tit, quòd flauum, vel rufum est, fugiendi (arbitror) alii colores sunt, ceu sensum, vel penitus abolentes, vel vitiãtes. Præterea, si eo quòd durum sit, sensu est præditum: si molle fiat, deterius sentiet. Aequè vt si eo quod dẽsum sit, si ad raritudinẽ mutetur. Iam si tenuiũ meatuũ symmetriæ acceptã sentiẽdi vim refert, vbi ab hac recesserit, vitiabitur. Et generaliter, vt sentiat, id tantùm ipsum adsit oportet, vnde sensum obtinuit: atque id tãtùm corrigatur, vnde sensus est læsus, cùm à natura recessit. Num igitur tertio exẽplo est opus? an hæc abundè satisfaciant? Sanè prudentiũ vel hæc superuacua puto, vt qui vniuersale intellegere sine exẽplis possint: rudibus autem, & † auersis, & contentiosis ne si tertiũ quidem addam exemplum, quicquam fortasse profecero. Veruntamẽ quãdo duo iam dicta sunt, & inani ter tẽpus nostrũ semper terunt: nõ fuerit alienũ, vnũ etiãnum iis exẽplum adiicere. Proponatur itaque iam quemadmodum ventriculus malè concoquens nobis sit corrigẽdus. Verba autem faciemus, non solùm contra methodicos, sed etiam contra eos rationalium qui non cognita ipsius actionis prima causa, quam cõtinentem etiam nomi nare sunt soliti, methodo quadam ac ratione constitui posse artem putant. Esto igitur quispiã dicat (ab iis enim quæ obuiam promptámque absurditatẽ exhibẽt, cœpisse præstat, quò eos, si fieri potest, ad ea quæ confusa magis sunt, intelligenda sensim perducamus) Esto, inquam, aliquis dicat hunc quempiam, qui nunc cruditate laborat, quòd multos deinceps dies solo lacte est altus, ventris colorem mutasse, albúmque ex rubro reddidisse, idcircóque ventris sui functionem vitiasse. Fortasse iam rides, & iure profectò rides. Verùm si scias quàm sit simile, & huic de coloribus contra vl-

† σκαλ= ρὶς.

tra vllam demonstrationem adhibitã quiduis pronũciare, & tibi de exiguorũ meatuũ (verbi gratia) symmetria, aut alio quolibet affectu, nõ arbitror iure ridebis. Nam aut in tete risum vertes, aut nõ in hunc. Nã esto impudens sit, qui causam minus probè concoquendi colori imputet, dicátque quòd quoniã ex naturali colore ventriculus ruber est, nunc verò redditus est planè albus, idcirco cruditate labo ret est necesse. Libens sanè audiam, quid tu cõtra hũc objicias. Ego enim aliam rationem non inuenio, quàm vt iubeam qui ita dicet, prius ostendat an omnino propter colorẽ, iustam ac naturalem actionẽ ventriculus edat. Tu si quã aliã habes, libẽs audiã. Sed nec habes, nec habere aliã cõtradicendi rationẽ potes cõtra eum, qui colorẽ cruditatis ventriculi cãm esse dicit, quàm exigere vt doceat quomodo ex naturali colore consecutus, vt cõcoqueret vẽtriculʾ, sit. An igitur huic qui colori cruditatis causam imputat, fides non adhibebitur antequam doceat etiam hoc nomine agere ventriculum: tu cùm vel tenuium meatuũ symmetriæ vitio, vel alii cuipiam hanc asscribas, credi tibi postulabis, priusquàm doceas quo pacto ex symmetria in illo genere agat? At non hoc aio, inquit, nec aliud quicquã esse concoctionis continentẽ causam: sed prorsus id ignorare me fateor. Atqui si ei qui colori actionis causam tribuit, necesse est etiam eidẽ lęsionem actionis imputet. qui verò tenuiũ meatuum symmetriam actionis causam dicit, etiã horum ipsorũ à iusto modo recessum, eandem vitiare fateatur. tum qui temperamẽto quatuor qualitatum, calo ris, frigoris, humoris, & siccitatis, actionis cãm assignat, etiam eorundẽ ipsorum intemperiei offensam eius asscribat: vtique & tibi necesse erit, eo quod secundum naturam est, prius præsumpto, ita quod præter naturam est, inquirere. aut si ipsum quod secundum naturam est, non noscis, nec quod egressum à natura est, nosti. Etenim vos etiã ipsos audio contra Empiricos dicere, fieri nõ posse vt qui id quod secundum naturam sit, non norit, dignoscere id quod præter naturam sit, possit. At nosco, inquit, quod secundum naturam se habet. Quæro, totúmne, an partẽ eius aliquam? Atque pars ipsa quam nosti, éstne actionis ipsius causa, an ventriculo ineſt ocioſẽ? Nam quid demum eius nosti? situm videlicet, & magnitudinem, & contextum, & figuram?

figuram? At nihil horum actionis est causa. Sed nec Empi
rici horum quicquam latet. quippe qui & se partium dis-
sectione, cùm occasio hanc offert, vti fatentur: & ex illa se
hæc intellegere, non tamen actiones vsúsque particularũ.
At noui, inquit, & actionẽ. Est enim circumplexus & at-
tritio. At nisi causam eius noueris, nec morbum intellexe
ris. Nam si quatuor qualitatum mediocris temperies, acti-
onis sit causa: earum intemperies, omnino vitii causa erit.
Tu verò reris phlegmonem, & scirrhum, & œdema, & abi-
cessum, aliáque quæ oculis vsurpari possunt, solos esse ven
triculi morbos, quanuis ne hæc ipsa quidem veluti Empi-
rici solis oculis, manibus, & reliquis sensibus apprehédas:
sed ad ipsam essentiam eorum tentas ascendere, atque hãc
diligenter disquirere, videlicet non contentus ijs sympto
matis, quæ sensui apparent. quæ tamen symptomata Em-
piricis definiunt, ac circunscribunt suam syndromen. Sic
enim ipsi appellãdam censent symptomatum congeriem,
quæ in affecto sunt loco. Sed nec curationis indicationem
ex apparentibus symptomatis accipis. Non enim an tu-
mor præter naturam, nec an renitens, nec an cum dolore,
nec an ruber: sed an sit in finibus arteriarum impactio ex
coincidentia, consyderas: ac curationem (vt ipse fateris)
ad hoc referens, exploras. An non ea est Erasistrati docen
di ratio, vbi de febribus agit? sicuti rursus alia Dioclis, alia
Praxagoræ, alia Asclepiadis. Itaque non à symptomatis
quæ in phlegmones apparent loco, indicatio præsidij hi
sumitur: sed ab ipsa substantia. Neque enim an tumor à na
tura egressus, neque an renitentia, neque an dolor pulsa-
lis: sed an & coincidentia, & impactio in finibus † pulsa-
tilium, aut obstructio in exitu venarum, aut putredo ali-
qua succorum, aut corpusculorum ratione contemplabi-
lium, in laxitatibus æquè ratione speculabilibus, intentio
sit, æstimant. Quare hi omnes ab affectu phlegmone la-
borantis partis, non à symptomatis quæ hanc sequuntur,
præsidiorum indicationem sumunt. Ad eundem arbitror
modũ, & si quis calidum, frigidũ, humidũ, & siccũ, causa-
tur. Verùm hic etiã si vẽtriculus citra phlegmonẽ, aut vl-
cus, aut abscessum, aut alia id genus, eò tantùm quòd frigi
dus sit, nõ rectè cõcoquat: tamen remedijs non destituitur.
At qui phlegmonas, scirrhos, aliáque quæ oculis videre li-

† arteri-
arum,

cet, tan-

cet, tantùm esse morbos putant, ridiculè planè cruditates,
quę sine ijs fiunt, ex imbecillitate vẽtriculi incidere dicũt:
ceu affectũ aliquem priuatũ seiunctúmque imbecillitatem
esse velint, nõ autẽ velut in suppurantibus, aut scirrho gra
uatis, aut phlegmone affectis, aut alia quauis ratione labo
rãtibus inesse. Quippe omnia hęc vitia, siue in ventriculo,
siue in iocinore, siue in pectore, siue in alio quouis acci-
dãt, illico partem in qua sunt, ad propriã functionẽ eden-
dã imbecilliorẽ reddũt. Sed id nõ satis illis erat ad indicã
da remedia. alioqui frustra inquirũt affectus, frustráque ad
ipsam morbi essentiã subeũt, tanquã nõ aliter detur idonei
cõpotes esse remedij. Nõ igitur (qui imbecillitatẽ vitiũ es-
se dicũt, vbi nullo ex ijs quæ ipsi morbos definiũt, affecto
vẽtriculo, animal cruditate laborat) ij, dum à nobis resel-
lãtur, expectãt, sed ipsi seipsos redarguũt. cũ nõ proprium
aliquod, sed cõmune omniũ dicant, quódque nec illis ipsis
iudicibus, remediorũ inuentionem indicare facilè possit.
Quippe illud roborare imbecillitatẽ, nomen nudũ, ac ve-
luti meta potiùs est quò curãs dirigit, nõ curatio. Nã quid
faciendo ijs qui inualidi ad actionẽ sunt, robur vindices,
nõ dicũt. At in hoc curatio cõsistebat, & nisi vẽtriculi affe
ctu inuẽto, vt remediorũ sis cõpos, fieri non potest. quippe
si refrixit, calfaciẽdus est: si humẽtior est effectus, siccan-
dus est: pari modo si immodicè incaluit, refrigerãdus est:
si siccatus, humectãdus est. Atque hæ quatuor simplices cu
rationis rationes sunt. Alteræ quatuor cõpositæ sunt. Si fri
gidiore ac siccíore tẽperamẽto redditus vẽtriculus est, cal-
faciẽdus simul humectandúsque est. Sin humidior & cali-
dior iusto euasit, siccandus ac refrigerẽdus est. Pari modo
si calidior ac siccior est effectus, tũ refrigerãdus, tũ hume-
ctãd⁹ est. Sin humidior ac frigidior, quàm pro natura est:
siccãdus ac calfaciẽd⁹ est. Quare octo tũ vẽtriculi ipsi⁹ af
fectus sunt, quas illi † imbecillitates dicũt: tũ octo meden
di rationes. Nec sicut Empiricis, sic vlli dogmatizãtiũ di-
cit⁹ nãque logicã sectã subuertẽt, si ignorato affectu, cura
tiõis tamẽ facultatẽ abũdè sibi superesse dicãt. Etenim ab
vsu ipso oẽs quomodo curandũ sit, intellegẽt, si ab ipsi⁹ rei
natura indicationẽ non sumẽt. Ac Empirici quidẽ & quod
inuenire posse nõ putent quicquã eorũ quæ abstrusa sunt,

& quòd

† est in Græco, ἀτονίας αἰτίαις sed hæc lectio melior videtur.

& quòd id etiam si inuentum sit, non desyderent, (quippe obseruatas à se esse curationes in apparentibus concursibus) meritò nec scire se an octo affectus sint, quibus ventriculus imbecillus fit, aiunt: & citra eiusmodi superuacuã morositatem remediis se abundare. Qui verò & rationem se habere profitentur, cuius ope etiam abstrusa inquirant, & ipsorum inuentionem præsidiorum præstare indicationem dicunt: hos quomodo nõ pudeat dicere, aut nõ nosse se, an octo affectus sint, aut eos ad medendũ parũ se requirere? Neque enim id tantùm dicere satis est, non nosse se: sed refellere par est eos, qui se scire affirmant, ceu parũ vera professos. Quoad verò nec ipsi id faciunt, aliíque nõ pauci demonstrationis fide confirmant omne corpus pro certo quatuor qualitatum temperamento opus suum edere, rationabilius est illis accedere: nisi fortè qui nuda afferunt verba, plus sibi credi postulabunt, quàm qui cum demonstrationum fide loquuntur. Atqui illi si non aliud, saltem suadere ac docere auditorẽ studeant, non cogere iubereque. Hi totum contrà tyrannorum ritu iubent, ne quæramus actionis causam. Verùm nos hoc nomine Dionysium, Phalarim, cæteróque tyrannos odio prosequimur, quòd iubent imperántque, non suadẽt, ac docent, sicut Solon, Draco, & Lycurgus. At, inquit, ego intra limites artis maneo. vos & ab ijs exceditis, & ad naturalis philosophiæ principia nos reducere conamini. An igitur homo leptidissime, ne hoc quidẽ ipsum demõstrabis, quinã videlicet medicinæ artis sint limites, quæque nouisse expediat ei qui ratione remediorũ inuentionẽ molietur, sed terrifico vultu tuo reddere attonitos putas? Audio quidẽ & te illud dicere, nõ oportere actionis inquiri causam. Audio & Empiricos dicere, nec actiões ipsas esse cõsyderãdas. Audio non minus illũ qui dicit nõ tantũ has esse æstimandas, sed etiã causas vnde nascantur quærendas. Num igitur ex eo esse me iniquorũ iudicũ numero iubes, qui priusquã oẽs qui inter se dissideant, audierint, vni statim ferunt suffragiũ? An primùm quę vestrũ quisque dicat, seorsum audire vis, deinde cõferre, atque perpẽdere quis tũ sibi, tũ apparẽtibus cõsentiat, quis rursus nec secum, nec cũ iis quæ apparent? Atqui si ita faciã, Empiricos audiã, etsi quæ dicunt, stabiliter nõ demõstrẽt, saltẽ ea lenire conãtes. Vos ne id quidẽ facitis. Nam

Nam sanè libenter audierim quisvestrum, vel lenimen aliquod, vel demonstrationem aliquam afferre sit conatus, cur actionis causam inquiri nõ expediat. Quæ enim à me methodus suprà est posita, inquirẽdam esse demonstrauit. Vos quòd inquirenda non sit, nec demonstrationem vllã, nec rationem vllam probabilem afferre conamini: sed tantùm elato supercilio tetricè nos obiurgatis, abscedere à summa physiologia iubentes, nec sic quærere hominis naturam intellegere, vt philosophi faciunt, qui ad prima vsque elementa ratione ascendunt. Illud quoque vobis, vel dixisse tantùm satis videtur, nempe arteriam, & venam, & neruum, principia cõtinentia, & veluti elementa eius physiologiæ, quæ de homine instituitur, ponenda esse. In quo quidam Herophilum laudauit, quòd ita ad verbum dixerit, Esto hæc prima esse, tametsi prima nõ sint. Sed qui ad demõstrationem prouocat, ac hypotheses istorum qui sic opinantur, pugnare secum ostẽdit, hunc auersamini ac fugitis, prorsúsque nõ auditis, & contẽnere simulatis, ibíque rationẽ fastiditis, iidẽ scilicet qui cõtra Empiricos rationes omnium, qui vel ex dimidio dogmatizant, etiam iis qui tenuiter in demonstrãdi methodo sunt exercitati, facilè perspicere licet. Cùm enim phlegmone ventriculus laborat, atque inde adeò concoquere non valet, quænam phlegmones causa sit, quærendum censent, atque inde prętione. Cùm verò citra phlegmonem, aliúdve id genus vitium, solius intemperantiæ culpa concoquere non valet, hic rursus auxiliorum facultatem ab experientia petunt. Atqui hæc secum non conueniunt, cùm Empiricorum opinio sibi constet, præterea demonstret efficiátque quod vope si fieri vllo modo potest, vt ex iis quę apparẽt symptomatis curandi ratio coniectetur, ignorato affectu: vtique non hic possibile, in alio fuerit parùm possibile: sed æquè in omnibus possibile erit. Ergo ne hoc quidẽ loco rationem vllam afferre poteritis, quò min⁹ vbi affectum explorare nequitis, experientia ipsa satis sit ad remediorum inuẽtionem. Omnia igitur tyrannorum ritu imperatis. Vti verò demonstratione nec ipsi vultis: (prętstat enim ita fortasse dicere,

tasse dicere,quàm non posse vos) nec ijs qui vti tum volũt, tũ possunt,acceditis. Itaque quid aliud sunt disceptationes vestræ,quàm lites,& contẽtio, & prouocatio ad cõuitia,& pugnas?cuiusmodi præceptorum vestrorum quidam perpetuò exercuit.aut irridens si quis calidi,vel frigidi mentionem faceret,tanquam balneatoribus magis quàm medicis ea nomina conuenirent. aut vehementer increpans quasi longissimè à medendi arte digressum.aut Erasistrati grauem illam authoritatem obijciens. Verùm hæc vt primo auditu oblectabant,ita cum secundo & tertio audiui,molesta sanè fuerunt, ceu scurris,quàm medicis magis congrua.Si enim semel authoritas eorum,qui vltrà non esse procedendum iubent,legitimus testis esse ad demonstrationem putabitur, omnia iam meræ nugæ erunt,nec finis in disputatione vllus,nisi qui nunc visitur,inimicitia, pugna,conuitium. Quippe qui à logicis demonstrationibus digressi,credi quippiam censent, propterea quòd Herophilus,aut Erasistratus ita iussit,hos necesse est omnis generis conuitia pugnásque sequi, admiranda scilicet disputationum quæ nunc habẽtur præmia. Fingamus enim alius dicat,huic qui commodè non concoquat, ventriculũ frigidam & siccam intemperiem contraxisse, proindéque humectandum,ac calfaciendum esse.alius,quòd naturalis eius habitus mutatus ad frigidius, &humidius sit,calidum siccúmque victum adhibendum suadeat.tertius autẽ quispiam accedens,quòd quæ comprehẽsa sunt, non rectè sint dicta,id ne tentet quidem ostendere,sed tantùm eos qui dixerint,obiurget,quasi superflua scrutentur, & testes adhibeat Erasistratũ, vel Herophilum: nónne (vt dixi)dissidij hinc mutuíque conuitij initium excitabitur? quippe illos contrà necesse est Atheneum,& Mnesitheum,& Dioclem, & Plistonicum, & Hippocratem, & Philistionem,& sexcentos alios tales opponere testes.Si enim testibus decidẽda lis erit,non modico hi vincent. Nam quòd tum insalubris intemperamenti plures sint species, tum cuiusque earum diuersa curatio,vbi non Hippocratis modò,& plurimorum aliorum medicorum, sed etiam Platonis,Aristotelis,Theophrasti,Zenonis,Chrysippi,& omnium illustriũ Philosophorum testimonio comprobarint:vtique &quòd citra naturam corporis exactè inuentam fieri nequeat,vt

vel de

vel de morborum differentia quicquam inuenias,vel auxiliorum conuenientium copię sis compos, ijsdẽ ipsis tũ Philosophis,tum medicis confirmabunt: hísque non tyranno rũ ritu,sicut isti,iubentibus,sed euidenti ratione probantibus. Cõtra hæc igitur,qui calidum,& frigidum,balneatorum,non medicorum dicunt esse vocabula, dicterijs videlicet vtentur,& risus mouebunt,moriones,phrygas,aut scholasticos narrantes. Quippe conscij sibi sunt nõ modò nihil demõstratiõe cõfirmatũ scire:sed nec quid demũ demonstratio sit intellegere. Ergo ex his dicterijs necesse est oriatur dissidij initiũ. Vt enim primum omnium memorẽ quæ nugantes sine demonstratione dicere non dubitant, consydera quo pacto necesse sit ex eo pugnam subsequi. Nam vbi cõtra dicta eorum nuda,& demonstrationis expertia,ac contra testes ipsos quibus credendum cẽsent,alij tum celebriores,tum longè plures testes opponunt,necesse est,vel cedere,vincíque vtroque nomine,& quòd demõstrare recusarunt, & quòd numero testiũ sint impares:vel perfricta fronte Erasistratum omnibus illis testibus dicere maioris esse fidei. Siquidẽ hic necessũ est alterũ negaro esse maioris fidei,aut Hippocrate, & Mnesitheo medicis, aut Aristotele,& Platone philosophis: alterũ esse maioris fidei instare:deinde variè vltro citro tã immodesta,cõtẽtiosaque cõtradictiõe iactata,alterũ eorũ impelli, vt dicat nõ esse,alterũ bene sanè,si tu Erasistratũ in ordinẽ redigas Hæc enim quotidie fieri in medicorũ disputationibus,ô Hiero,vides.Ea verò semel data porta,omnia iã muliercularũ verba ingeruntur:& quũ mutuis se maledictis asperserint,inutiliter amisso tẽpore discedũt. Atque hanc turpitudinẽ nõ est quòd dicat aliquis nõ esse ab ijs qui demonstrationẽ fugiũt,inceptã. Fugiunt autẽ multifariã, vt scis: alij cũ grauitate tantũ increpantes:alij scurrile aliquid cõmẽti:alij in risum sannásque disceptatione abrepta. Quòd si quis sermoni stare,demõstrationésque audire audet,primũ quidem omnino non intellegit.neque enim potest qui demonstratiuę methodi sit imperitus,eos qui ipsa vtuntur intellegere.quòd si aliquatenus intellegit,at quòd dogmatũ in quo est innutritus,propugnare omnino decreuit, cõtrà tendere aggressus,dein deprehensus,quę nec ritè cludãt,nec colligãt,sed vana nugacíaque sint dicere,irascitur,

& deuouet Dialecticos, ceu malorum authores, qnòd vide licet pituitam à naribus ipsorum detergent, ipsisque mede ri conantur, adhibitis scilicet non melle, & placentis, sed alliis, & cępis, quæ etiam pituita tentatos gallinaceos sanare solent. Quippe millies affuisti iis, cùm à diuersè cludentibus argumentis non aliter quàm ab ipso allio, & cæpis cogerentur lachrymari. Nec te profectò latet, multos sæpe nobis priuatim fassos, sentire iam se suam sectam, quàm sit absurda, nec tamen hãc posse publicè mutare: cũ alioqui nec alia nossent, vnde haberentur in precio, & iam vulgo propter hæc, & noti, & in precio forent. Itaque ob hæc ipse quoque distuli cõmentarios de medendi methodo scribere, pro comperto planè habens paucissimos huius tẽpestatis ab iis adiutum iri. Etenim nisi magna quæpiam miráque mutatio humanarum rerum fiat, actum de bonis studiis est, vtpote confusis ac corruptis, nemine veritatem ipsam, sed tantùm scientiæ famam quærente. Optime enim profectò scis, ne quinque quidem vsquam inuenisse nos, qui esse potius quàm videri docti cuperent. Atqui nisi quis sapiẽtiam ipsam propter seipsam expetat, ne tempus quidem vllũ inueniet, quo se in Logica methodo exerceat. imò diuitijs, & famæ, & potentię ciuili inhians, in horum ambituvitã omnem cõsumet. Ergo dimissis his, rursus ad propositũ redeam⁹. Est aũt ab initio propositũ illud, qui omnem morborũ numerũ methodo nõ inuenerit, hunc maximè in ipsis medendi methodi foribus lapsurum. cùm constet totidem esse medendi rationes, quot sint morborum ideę. Ergo sic in enumerãdis morbis egisse, vt neque priuatis proprietatibus attentus infinitos statuat, nec in primis statim generibus subsistat, id in promptu cuique non est, sed ei tantùm, sicut antea dictum est, qui in diuidendi methodis sit exercitatissimus. Principiũ verò diuisionis eorum est, vt etiã aliubi diximus, vt essentiæ ratio rei diuidẽdæ, constituatur. Igitur illud mõstratũ nobis est, morbum omnino vnum ex iis esse, quæ præter naturam sint. Hæc autem quatuor cùm sint, actio offensa, affectus. vnde actio prouenit, affectus ipsius causa, & quæ hunc subsequuntur symptomata. siue functionem ipsam vitiatam, siue vnde hæc prouenit affectum, morbum nominare velis: nihil id medendi methodum immutare ostẽsum est, modò

sum est, modò vnum illud intellegatur, primam ipsam curationem, quam etiam nonnulli continentem appellant, affectus esse qui actioni incommodat. Porrò ostensum à nobis diximus, rationabilius hunc morbum appellari, nõ tamen vetare nos quin si cui id cordi sit, actionis noxam morbum nominet: affectum qui hãc creet, morbi causam. Præsumpto igitur quòd morbus vocetur affectus is pręter naturam, qui functioni officiat, inquisiuimus deinceps quot in vniuersum morbi essent. Vbi clarum obiter fecimus, si quis via ordinéque processurus sit, nec (sicut vulgus medicorum facit) tyranni ritu imperaturus, huic primùm inueniendum esse affectum illum qui functionis effectrix sit causa. Hunc sanè nos ἐκκρασίαν diximus esse calidi, frigidi, humidi, ac sicci. Proindéque primũ morbũ in similaribus esse, ex horũ intẽperie ostendimus. Alius quispiã corpusculorum, & meatuum symmetriam statuet, eóque ex indebito meatuum ipsorum modo ægrotare animantes. Cæterùm, si quis nec ipse actionis causam, in quónam entium sit genere, audebit statuere, nec iis qui statuunt contradicet, ac nihilo secius tamen ratione methodóque se procedere arbitrabitur, hunc egregiè improbum esse diximus: vt qui nec tutum se ab Empiricorum accusatione facere possit, & secum planè pugnet, quippe eiusmodi homines ex dimidio logicos esse, qui qua ratione phlegmone, scirrhus, ędema, & alia id genus fiant, multo labore disquirunt: lædi autem etiam citra hæc omnia ex sola imtemperie actionem, non intellegunt: sed empiricè talia curant. Quisquis igitur quãtum hi aberrent scire volet, tum quot morbos transiliant, quantóque plures ignorent, quàm norint, librum de morborum differentiis perlegat. Intelleget enim Hippocratem primum omnium recta institisse via. Quæ cùm a posteris absoluenda fuerat, non modò nemo eorum absoluit, sed plerique etiam quæ probè fuere inuenta, corruperunt. Proximè autem vt viam quę inchoata est ab eo, perficerent absolueréntque, Aristoteles, & Theophrastus accesserunt: & si fateri verum oportet, potestate absoluerunt. cùm constituerint aliud esse in corporibus similaribus morbi genus, aliud in iis quæ instrumẽtalia dicãtur. Quippe a similaribus functiones edi, eóque esse cuiusque instrumenti vnam tantùm similarem. Reliquas verò

quas verò quę cum hac quoduis instrumentum perficiunt, eas, vsus alicuius gratia, illius quę prima erat actionis causa factas esse. Sed & horum tamen rursus cuiusque esse per se actionem, veluti in oculis. Satius enim fortassis sit, quæ in alijs diffusè ostendimus, strictim hic commemoremus. Ipsum visus instrumentum est crystallinus humor. reliquę oculi partes, eius causa sunt factę. Quarum omniũ vsus narrauimus in decimo operis de partium vtilitate libro. Cæterùm, quanquam crystallini maximè causa omnes sunt factæ, singulæ tamen earum aliquam seorsum actionem sunt nactæ. ac vena quidem, & arteria, & neruꝰ, toti animãti communem. Membranulæ oculi omnes cùm sint nutrimenti participes, omnino naturalibus facultatibus sunt præditæ, ac perinde etiam functionibus quæ ab his proficiscuntur. Quoties igitur crystallinus humor ex intemperie laborat, omnino lęditut oculorum functio. Cęterùm, non est eorum, vt organa sunt, morbus. At quod hypochyma vocant, nullius similarium est morbus, sed oculi totius, vt instrumenti. Ad eundem modum, si in finibus venarum, quæ in cauo iocinoris habentur, obstructio ex lentis, aut crassis succis subhæsit, digestio quidem in corpus per has morabitur, ęgritudo tamen totius iocinoris, ceu instrumenti censebitur, nulla similarium eius partium ægrotante. Quòd si intemperies venas eius infestauerit, ipsarum quidem illarum morbus primùm erit, ex accidente verò etiam iocinoris. Ac Erasistratus quidem in phlegmones substantia tradẽda est lapsus. cùm nec in particulis quę phlegmone laborant in finibus † pulsatilium, impactio necessariò cernatur, nec arteriæ spiritum tãtùm, cùm in naturali habitu sunt, contineant: veluti in tractatione de his ostendimus. Si igitur phlegmone eius generis morbus sit, cuius autumat, & scirrhus eius generis, cuius ille opinatur, & reliquorum singuli, sicut ipse obscurè, & multi sequaces eius clarius explicare conantur: vtique solidas ipsas partes liberas propemodum à morbis relinquit, nisi quatenus vlcerari, collidi, incidíque valeant, atque id genus aliud quippiam pati. Laborare verò eas se totis, eiusmodi morbis, quales nos octo intemperantias ostẽdimus, id nusquàm dicit. Atqui corpora vniuersa etiã quæ difficillimè afficiuntur, veluti æs, lapis, ferrum, saltem calfieri,

† arteriarum,

fieri, frigefieri, siccari, humesceréque cernuntur: vt vtique mirum sit, si tantùm arteria, & vena, & neruus, nihil eiusmodi sentient. Atque hoc etiã magis mirum, si patientur quidẽ, functionem tamen legitimã edẽt. veluti (si ita fors tulit) in corde facultas quædam est, (vt ipse quoque Erasistratus confirmat) qua laxatur, & contrahitur. Hanc autẽ lædi profectò oportet, si viuenti animali cor sit exemptũ, quẽadmodũ sępe factũ in sacrificijs videmus. Quippe si nõ læditur, perpetuò mouebitur, nec tantũ ad tẽpus aliquod, vt nunc cernitur. Manifestum est igitur læsam esse, proindéque mouere desinere. Illud igitur consyderatu non inutile erat, cùm potest saltem facultas ea lędi, etiam antequã cor sit exemptum, quænã sit eius læsio, quænam alia, pręter intemperiem. Nam neque figura eius mutata apparet, nec cauitas, nec ligamentum, nec osculũ, nec alia vlla pars perdita, sed tantũ naturalis temperies mutata. Ergo omnes hi similarium partium morbi omnino, vt dictum est, ab illo sunt omissi. Siquidẽ vbi sanguis in finibus arteriarũ impactus actionem vitiat, id arterias ipsas quatenus instrumenta sunt, malè habet. Vt verò similares particulæ sunt, octo quidem secundum nudas qualitates intemperies habent, octóque rursus cum fluxione. Oportet igitur, quisquis horum cum certa scientia demonstrationes, cœpisse velit, à libro de elemẽtis incipiat. pòst deinde reliquos singillatim (vt dictum est) legat. Sunt verò proximi huic cõmentarii de temperamẽtis. Ab iis proximus est, qui de inæquali intemperie inscribitur. Mox, qui de naturalibus facultatibus. Aliíque qui de animæ affectibus sunt proditi. ídque de vnoquoque deinceps, & seorsum. Hos excipiunt qui de particularum vsu sunt inscripti. Quos sequũtur qui de morborum, symptomatúmque differentijs titulum habent. Plerique verò medicorum, nec tantùm experientiæ applicantes animum (cùm tamen liceret ex Empiricorum institutione bonis esse medicis) & perfectioris rationis cupidi, cùm aut ijs quæ citra demonstrationem sunt enunciata, credant, aut vitiosis demonstrationibus fallantur, non solùm nihil excogitant boni, sed etiam quæ per experientiam sunt cognita, corrumpunt. Siquidem ratio non leue momentum obtinet ad experientiam, vel ornandam, vel corrumpendam. sed quantùm recta ratio ornando

 adijcit,

adiicit,tantùm,vel etiam amplius,vitiosa detrahit. Atque hæc me sæpe medicorũ vulgo prædicantẽ audis,qui priusquàm in methodis Logicis se exercuerint, vel cùm demõstrare aliquid tentãt,seipsos fallũt.vel cùm diuidere quidvis in species,ac differentias,hìc quoque imperitorum coquorum ritu non per † mẽbra incidunt,sed conterunt,collidunt,ac dilaniant,veluti in eo quod núc est propositum. Consulo igitur (vt scis)talibus omnibus, experientiæ animum intendant.cùm non leue instet periculum iis,qui supra vires aliquid moliuntur , ne & id non consequantur, & quæ intellegere aliâs possent,omnino amittãt.Ergo cũ iis qui tum recto sunt ingenio,tum discere parati,ipsi rursus sermonem conferamus, illud tantùm ex iis quæ inter initia diximus,commonentes, non esse committendum, vt vtraque simul confundantur,misceantúrque, &quæ per experientiam sunt inuenta,& quę sola ratione sunt inuestigata:sed cùm vtrunque seorsum sit tractatum, pòst ambo coniungantur.Ergo cùm ipsi de experimentali inuentione alibi egerimus,de Logica in his commẽtariis disserere proposuimus.At mihi videor iis præsertim qui commentarios nostros de morborum symptomatúmque differentiis perlegerunt:cum quibus scilicet mihi deinceps sermo erit,iam clarè ostendisse maximè in ipsis statim initiis lapsum Thessalum esse.Lapsus enim non leui lapsu, & Asclepiades erat,vbi inter initia de elemẽtis corporis male sensit.Cęterùm,multo & maiore & grauiore Thessalus, quippe qui omnes in victus ratione morbos in duos similiter illi contulit affectus,multos verò medicinalium scoporum ademit, quibus ille est vsus.Pessimum autem grauissimúmque illud admisit, quòd nec ipsas actionum noxas,nec affectus qui earum causæ sunt, morbos censet:sed solis vacuationibus, vel statis,vel præcipitatis intẽtos esse vult,quum nec quid sit plus iusto sisti præcipitarive vacuationem,clarè nos doceat. Quippe vel ad vires, vel ad causam,vel ad affectum,vel ad id quod per sanitatem sem per est obseruatum,referri iudicium oportet. Ex quo factum arbitror,vt pugna inter eius sequaces non parua sit orta, vt qui tum de reliquis omnibus inter se dissideant, tum de eorum quę pathe vocant, & notione,& subsistentia. Verùm si nunc de pugna eorum historiam moueam, &

† ἄρθρα .i. articulos.

deflectam

deflectam ad inutilia sermonem. Omnem igitur deinceps sermonem faciam ceu cum illis agam, qui commentarios de morborum ac symptomatum differentiis,præterea de causis eorum legerint. ad hæc, qui ea omnia quorum pauloantè memini,reuoluerint. atque hinc ordiar. Quoniam actiones omnes à similaribus corporibus proficisci ostendimus, reliquas verò omnes singulorũ instrumentorum particulas,vsum quempiam ipsis præbere,duplex sanè morborum genus erit:alterum in partibus similaribus, alterum in totis organis. In similaribus intẽperantiæ,in totis organis vnum in figura spectatur, aliud in particularũ numero,aliud in cuiusque quantitate obseruatur,quartum in positura. Vtrarunque verò partium, id est similarium instrumentaliúmque , communis est ipsa vnitatis diuisio. Ergo sex in vniuersum morborum sunt genera. Vnum ipsorum similarium proprium: nempe intemperies.quatuor, vt modò dictum est,instrumentorum cuiusque.& cum his sextum,quod tum similaribus, tum instrumentalibus est commune,ipsius vnitatis solutio. Horum cuiusque differentiæ ad vltimas vsque species in libro de morborum differẽtia sunt traditę. His sic se habẽtibus,iam de medendi indicationibus est dicendum:sed hoc ipso indicationis vocabulo prius exposito. Quippe ipsam sequentis,siue agendi insinuationem, indicationem dicimus.Nam inuenitur quidẽ,& ab ipsa experientia id quod consequẽs faciendúmve sit:cæterùm,non ita quasi in præcedenti aliquo designatum.proindéque nemo Empirorum dicit id isto indicari: quanquam certè hoc sequi illud dicunt,& hoc præcedere illud,& consistere hoc cum illo. Denique omnẽ artem horum obseruationem memoriám que esse dicũt:nempe quid cum quo,& quid a quo, & quid post quid identidem sit visum.Ergo ex ipsa rei natura orditur,atque ab ipsa quòd sequens sit,citra experientiã inuenire,id est indicatione inuenire.Definito iã hoc quoque, ac rursus quod antè diximus, ad memoriam reuocato, omnem medendi methodũ seiunctam ab experientia procedere,nec rectè facere eos qui ambas doctrinas Empiricam,Logicámque in vnum cogunt,atque confundunt.quę reliqua sunt,prosequamur.Fuerit autem omnium quæ reliqua sunt,ordine primum,quod & proposita iam proximè sequitur.

mè sequitur. Sequitur autè primùm ac maximè illud, quòd omnis medendi methodus, per indicationem fit. Quippe quicquid ab experientia seiunctum est, id totum indicatio nominatur. Quare quisquis condere medendi methodum ad vnguem parat, huic à primis est indicationibus auspicandum: atque hinc ad eas quæ deinceps sunt transeundū: rursúsque ab his ad proximas. Itaque pergenti, non prius desistēdum, quàm ipsius compos sit finis. Porrò, finis propositę nunc nobis tractationis est, inuenire cuiusque morbi remedia. Quódnam igitur viæ quæ huc perducit, statuetur principium? Nempe morbi ipsius cognitio, qualis scilicet is natura sit, vt prius est ostensum. Quippe si id quod curatur is est, ratio profectò est ab ipso quoque indicationes esse incipiendas. Ergo primùm quæ generalis communísque morborum omnium indicatio sit, inuestigandum est. ab hac deinde ad alias speciatim descendendum. Quippe necesse est omnes morbos vnius eiusdémque participatione morbos appellari. veluti arbitror, & hominē, & bouem, & canem, & reliquorum singula. Vnum nanque idémque in omnibus hominibus habetur, cuius gratia omnes eandem appellationem hominis sortimur. Pari modo canibus vnum idémque omnibus ineſt, cui cogitatione innitimur, cùm canem intellegere volumus. Similitérque in omnibus equis vnum idémque ineſt, propter quod omnes equi dicūtur. In homonymis autem hoc clarius perspicere licet. Nam omnibus quadrupedibus animalibus, quæ latrant, vnum idémque ineſt, vtique quòd & quadrupedia sunt, & latrabilia. At marinis illis rapacibus belluis, quas ipsas quoque canes appellamus, vnū rursus idémque ineſt, quod terrestribus non est: ita vt his cum illis in canū natura nulla sit, nisi tantùm nominis conuenientia. At hominis cum homine, veluti Socratis cum Alcibiade, nō nominis modò, verumetiā eorum quę ijs insunt, societas est. Nam & animalia, & bipedes, & pedestres, & rationales, & mortales sunt. In † plenúmque nihil vlli singulariū hominum qua homo est ineſse deprehendas, quod non & reliquis hominibus insit. Cæterùm terrestribus canibus, ab ijs qui sunt marini, multa insunt diuersa: seu corporis species formam, seu animi mores. Quippe ille cicur est, hominísque amans: hic insidiator, & ferus. Ille terrestris, hic marinus.

† ὅλως

marinus. Ille quadrupes, hic nō. Rursus, ille latrabilis: hic ad latrandum minimè habilis. At non terrestrium canum hic latrabilis est, ille non: nec rursus hic quadrupes, alter non quadrupes: sed omnibus ipsis vna forma ineſt, qua canes nominantur. Nec verò substantijs modò id ineſse videtur, verumetiam ipsis accidentibus, vel vt affectus sunt, vel vt actiones, vel vt passiones. Verbi gratia, homo inambulans ab homine inambulante nihil differt secūdum ipsam inambulationem: sed nec vstus ab vsto, nec † cæsus à cæso, nec albus ab albo, nec niger à nigro. Verùm in maioris minoríque ratione singuli horum non paruam obtinent differentiam, veluti magis minúsve albus. Verùm quatenus albus, vnum idémque cum altero albo possidet: ita nimirum, vt qua homo est, vnum idémque cum alio quolibet homine. Et in singulis denique significatorum, vnum idem omnibus ineſt. Ita igitur & ipsum ægrotare, & valere se habent. Illud enim ægrotantibus omnibus ineſt, hoc valentibus: vtique vnum idémque vtrunque. Et veluti nomine hominis vnum, ita etiam nomine sanitatis vnum significatur. Declarat autem & quotidianus inter nos sermo, quòd in quibus homonymia non est, in his vnum est quod significatur. Si enim dicat quispiam vulneratum sibi esse lapide caput, nemini qui audiat, sermo est obscurus, aut ambiguus: sicut est cùm dicitur deuoratum esse à cane Coriscum. Siquidem à quo cane, statim rogabit auditor: propterea videlicet quòd duo sunt canum genera; terrestre alterum, alterum marinum. At non quo lapide, aut quod caput, rogabit: cùm & omnis lapidis qua lapis est, vna species sit, & omnis capitis qua caput. Canis verò, vt canis, sanè non vna; sicut nec linguæ qua lingua. quando & tibiæ, & calceamenti, & animantis pars lingua est. Ac si quem audias ministro iubentem, vt linguam afferat, incertum est quam linguam dicat. Sin ventrem, aut vesicam, aut iecur afferre iubeat, non item. Ergo singulis significatis vna certa subiecta res est: non tamen cuiquevoci vna res subijcitur. Interdum enim tantummodo significatur per vocem, nec quicquam subijcitur. Verùm de his quæ ita dicuntur differere, præsentis propositi non est. Quibus autem non tantùm significatur aliquid, sed etiam

† τεμνὸ μενος, τεμνομένου .i. sectus à secto.

vo; aliqua

res aliqua ſubiecta eſt, his quotquot ſignificata fuerint, to
tidem ſunt, & rerum ideæ. Ac vocis quidem vnum ſignifi-
cantis, vna neceſſariò erit, & rei ſpecies. numero tamẽ plu
res has eſſe licet: ſicuti α. Eóque ſeptem eſſe vocales dici-
mus: elementa Græcorum idiomate quatuor & viginti: ad
communem videlicet omnium ſpeciem, quæ vna eſt, refe-
rentes, non ad particulares, quæ chartis, lignis, membra-
nis, & lapidibus ſunt ſcriptæ: quarum maximus numerus
eſt, nec potis numerari, penéque in infinitum extenſus.
nam poſſunt in toto temporis ſpatio infinita ſcribi, tum
α, tum β, tum γ. Eodem modo & reliquarum literarum
ſingulę. Verùm ea in vniuerſum quatuor eſſe & viginti nu
mero dicimus, non particulares intelligentes, ſed tantùm
ſpecies, quibus (vt arbitror) ipſa nomina indimus. Quippe
non hoc quod in charta ſcribitur, α dicitur: illud quod in
ligno pingitur, non α dicitur: imò tum hoc, tum illud, ita-
que ſiue deſcribas in terra, ſiue in lapide: ſiue ſcalpas, ſiue
coloribus pingas. Sed nec pueros docet quiſpiam mulca
α, & β, & γ, & reliquorum ſingula: imò quodque horum
vnum, ſimul autem omnia vigintiquatuor. Simili genere,
ſi equum vnum puero indices, aut camelum: vbi alium
rurſus equum, aut camelum aſpexit, non rogat quod ani-
mal id ſit, ſed illum equum, hanc camelum nominat, atque
illum quem prius, cùm hoc quem nunc cernit, eundem eſſe
dicit, quanuis fortaſſis alter mortuus iam ſit, alter (hic vi-
delicet quem cernit) ſuperſit. Iam vinum homines heri ho
diéque idem bibiſſe ſe dicunt: nempe ſpecie idem. Interim
tria ſe vina hodie bibiſſe narrant: aut etiam vnum, ad ſpe-
ciem vbique reſpicientes. Præterea quindenas fores vno ſi
gillo obſignatas, ad ſpeciem ſcilicet in omnibus his ſermo
nem referentes. Adeóque eſt euidens, ac omnibus natura
inſitum, tum hominibus, tum brutis, vt aliud quid ceu in
ſubſtantia ſubiectum, aliud ceu ſpecie vnum intellegant:
vt vel aſinorum (qui tamen omnium brutorum ſtupidiſſi-
mi videntur) aliud eſſe ſpecie vnum, aliud numero, noritia
non fugiat. Conſpecta nanque camelo, aſinus ſe retrahit,
& fugit, ac timet, ſi nunquam antè camelum conſpexit.
ſin autem videre iam aſſueuit, quanuis aliam aliámque il-
li demonſtres, tamen propter cõſuetudinem non amplius
timet: ſed veluti vnam ſpeciem intuetur, & illam cui inſue
uit, & hanc quæ nunc primùm apparet. Ad eundem mo-
dum, nec homines timet, propter conſuetudinem: ſed hos
quoque velut vnam ſpeciem videt. Verùm, ſi curatorem in
ſpexit, non ſolùm vt hominem, ſed etiam vt hunc hominẽ
agnoſcit, & micat auribus, & caudam quatit, & rudit, &
laſciuit, cùm eum aſpexit, vtique indicans ſe familiarem
agnoſcere. Hunc itaque tum vt hominem, tum vt familia-
rem noſcit. Eum autem quem primùm iam videt, vt homi
nem ſimiliter, vt familiarẽ non ſimiliter. Quare non nos
modò, verùm aſini quoque iam aliud, vt numero idem, tũ
vident, tum etiam noſcunt, ac meminerunt: aliud vt ſpecie.
Ac Dionem curatorem (eſto enim ita vocetur) aliter vt ho
minem, aliter planè, vt curatorem ſuum agnoſcunt verna-
culi aſini, vtique communem eius cum aliis hominibus
ſpeciem, vt hominis capientes: priuatamverò ac ſecretam,
vt Dionis tantùm. Ergo tantùm abeſt, vt veteres philoſo-
phos laudem, tanquam amplum aliquid magnæque ſubti
litatis inuenerint, quòd idem ac diuerſum, vnum ac non
vnum, non ſolùm numero, ſed etiam ſpecie ſit inaudien-
dum: vt etiam ipſis aſinis hoc ineſſe natura dicam. Sanè
adiiciunt veteres philoſopi non tantùm numero, ac ſpecie
aliquid idem dici, verùm etiam genere. Verùm id iam ad
rem propoſitam non deſydero. Mihi enimvnicum illud ſa
tiſfacit, quòd ipſis aſinis ſtupidiores oſtendi, qui non con
cedũt aliud ſpecie vnum, aliud numero dici: magíſque his
etiam, qui vnum eſſe phreniticum, & vnum Empiricum di
cunt, vnũ tamen eſſe hominem non concedunt: aut qui nõ
intellegunt ſpecie quidemvnum eſſe hominẽ, numero non
vnum, nec Socratem vnum eſſe, tum ſpecie, tum numero:
Phreniticũ autem ſpecie eſſe vnum, multitudine non vnũ:
cùm fieri nõ poſſit vt Dion, Socrates, Theon, & Coriſcus,
pariter ſi ita fors tulit, phreniti laborantes, cùm quatuor
ſint, vnus multitudine ſint, ſed ſpecie vnus, multitudine nõ
vnus. Abſurdius autem multò eſt quod Empirici dicunt,
cùm vnum eſſe Empiricum dicunt, deinde rogati quomo
do vnum dicant eum qui viuit, cum eo qui mortuus eſt, &
enm qui eſt in Græcia, cũ eo qui eſt in Aegypto, mirificũ
reſponſum afferunt: Quatenus (inquiunt) Empiricus eſt,
hactenus etiam vnus eſt. Hoc enim extremæ ſtupiditatis
eſt, ſi adiectis illis quatenus & hactenus, nec quæ ipſimet
loquuntur,

loquuntur,intellegunt.Si enim hactenus Serapion, & Me
nodotus vnus sunt,qua Empirici sunt: profectò in alijs v-
nus non erunt. quando si omnifariam vnus essent, super-
uacuè arbitror,ac frustra addita essent illa,quatenus & ha
ctenus .cùm promptum esset simpliciter dicere vnum esse
Serapionem & Menodotum:ita nimirum,vt si de ipso tan
tùm Menodoto loquens,adiectione non egeres, sed absо-
luto sermone diceres,Menodotus est vnus.Ergo si vn⁹ ab-
soluto sermone est Menodotus,Serapion autem & Meno-
dotus non absoluto sermone vnus,sed quatenus Empirici:
omnino profectò ipsis alia quæpiam inerunt quibus duo
sunt,& non vnus ambo.Efficitúrque hoc illud quod anti-
qui Philosophi dixerunt,aliud numero,& idem, & vnum
esse,aliud specie.nec esse mirũ si Menodotus Serapioni in
aliquo idem sit atque vnus,in aliquo nõ idem,nequevnus,
quatenus enim Empiricus,idem. quatenus autem hic resi-
mus,ille naso aduncо,aut cãdidus,aut niger, aut magnus,
aut paruus,non idem. Nunquid igitur sic est vterque eo-
rũ homo,vt vel naso est aduncо,vel resimus:an sic vt Em-
piricus est?An hoc quoque puer intellegat, quòd qua ho-
mo,vnus sunt:qua hic resimus,ille grypus, nõ vnus? Num
igitur extremi stuporis est,aut pertinaciæ, aut nescio quo
nomine meritò appellem,fateri vnum esse phreniticũ qua
phreniticus,simili modo lethargicum,& pleuriticum:ho-
minem verò, qua homo est,non vnum?Præterea Empiri-
cum vnum dicere qua est Empiricus:equum verò,vt equus
est non vnum?Cùm audire liceat Aristotelem, & Theo-
phrastum affirmantes,specie quidem posse alterum alteri
idem esse,numero vero non idẽ.Atque etiã ante hos, illi
qui ipsos huiusmodi significatorũ distinctionẽ docuit, au
dire dicentem nihil esse miri vnum esse multa,& multa v-
num. Quippe adeò dilucidè omnem hanc disceptationem
Plato in principio Philebi absoluit, vt mihi vel ipsis stu-
pidis videatur esse dilucidus.Asini nanque norunt, tũ ho-
minẽ,tum camelũ,tũ bouem. præterea hunc hominẽ quẽ-
dam,hanc camelũ,hunc bouẽ.Eodẽ modoviã norunt,non
tantùm absolutè vt viam: sed etiã vt hanc aliquam viam.
Nam in ingressu viæ quam non nouit,asinum statue, atqꝫ
déque vt illam perambulet, ac totã peragat, in neutrã par
tem declinans,nisi ficubi in diuersa scinditur,vtique decla-
rans se

rans se speciem ipsam viæ meminisse, & clarè agnoscere.
Quippe inambulat eã,quæ trita est. quatenus autem igno
rat,fallitur.Neque enim ex recordatione eius , quæ insc-
ctilis,vnáque numero est,hanc quam non nouit, peragere
potest.Manifestum verò est eum hanc viam, qua nunc pri
mũ insistit,quaten⁹via est, vt specie noscentẽ inambulare.
quaten⁹ verò numerovna est,eatenus ignorare,propterea
quòd & nusquàm ad non tritam diuertat , & qua in duas
scinditur,nesciat vtra sit eundũ. Quod tamen omnino nõ
ignoraret,si secundo, aut tertio,nunc per hanc ingredere-
tur.Nam quoniã alterum nouit,alterum non nouit, pro-
pterea videlicet quòd communem vię speciem cognoscit,
propriam autem huius,vel illius ignorat:vtique quatenus
nouit,non fallitur.quippe qui tritæ insistit.quatenus igno
rat,fallitur subinde in triuijs, nesci⁹ quã eligat.Duplicẽ er
go cognitionẽ habẽt & asini: cõmuniũ specierũ alterã,pri
uatarũ alterã.In summa,siue vnã specię appellare cõmune
illud velis,siue genus,siue cõmunitatẽ,si illius hanc quam
ipse nunc interpretor notionem custodias , de nominibus
quidẽ impositiõe,alius fortasse quispiã tecũ cõtendet,vti-
que qui æquè in rerum contemplatione, vt tu parũ est ex-
ercitatus.Cæterùm, nos saltem non contendemus . illud
potius te monebimus meminisse,quod Plato ait:Multa e-
nim vnũ esse, & vnum multa. Mirificum sanè dictum. nec
facile est contendere cũ eo,qui horum vtrunlibet statuat.
Etenim si hoc obserues,non erit quòd contendas,vt nunc
cõtendis,partim ignorantia,partim adductus pertinacia.
Sed siue quis vnũ esse phreniticũ dicat, vnũ esse cõsenties:
siue multa,ita quoque consenties.Simili modo & empiri-
cũ,& dogmaticũ,& methodicũ. Nõ aliter sanè & medicũ
vnũ esse,ac multos dices,vnũ quidẽ qua medicũ,nõ vnũ ve
rò particulari multitudine . Non enim de Empirico lo-
quens , illud quatenus adhibebis , de mediço loquens id
tolles.Neque rursus de mediço loquens adijcies,de homi-
ne loquens auferes . Nec phreniticum vnum esse dices
qua phreniticus, ægrotantem verò non vnum. Siquidem
hic quoque qua ægrotans est,vnus est.Dedisce igitur tan-
dem nugas illas , quibus in alijs libris captiosè vtens,
censes ostendi tibi ipsum hominem solum , & seorsum à

particularibus

particularibus hominibus: tanquam ipſe oſtendere poſſis Empiricum citra Menodotum, & Serapionem, & alios particulares Empiricos: aut etiam phreniticum ſeorſum à particularibus phreniticis. Vbi igitur eſt error, vndéque hæc mutatio, vt aſinis adeò ipſis ſint ſtolidiores? Nempe vnde in aliis quoque infinitis falluntur. Quippe vbi à notionibus ad rerum ſubſtantias tranſire tentãt: deinde per Logicæ contemplationis imperitiam falluntur, vtique ſubuertentes cum rerum addubitatione etiam ipſas notiones. Siquidẽ excipit eos hîc quæſtio de generibus, & ſpecieb⁹, quæ non modò homines qui in Logicis methodis nõ ſunt exercitati, ſed etiam niſi acriter intendant, aliquos ex iis qui ſunt exercitati poteſt fallere. Cæterùm, non oportet propterea quòd de rerum ſubſtantia dubitant, à manifeſtis recedere notionib⁹: nec putare conſultum aliquid inueniſſe vtroſvis, vel Empiricos ſi vnum dicant, non adiecto quo ſignificato vnum ſit: vel methodicos ſi pro genere vel ſpecie, vel communi, communitatem vſurpent. Mihi enim melius viſum eſt notione ipſa clarè iam definita (nempe qua phrenitici ſunt, hac eſſe omnes vnum: qua verò hic iuuenis, ille ſenex, aut gracilis, aut obeſus, aut vir, aut mulier, hac multos) veteri elocutiõe decẽterò vti, ac cũ Ariſtotele, Theophraſto, & Platone loquendo periclitari, qui omnia id genus ſpecie eſſe vnum dicunt, multitudine verò nonvnum, non phreniticum modò, aut lethargicum, aut Empiricum, ſed etiam dogmaticum, & methodicum, & hominem, & equum, & virum, & mulierem, & reliquorũ ſingula. quòd ſi ad particularia deſcenderis, veluti hanc mulierem, quæ indicari digito poteſt, hanc ſanè non poſſis ſpecie quidem vnam dicere, multitudine verò multas. Quippe hæc mulier, quæ indicari digito poteſt, vna eſt vtroque modo, & ſpecie, & multitudine. quod etiam aliter numero dicere ſolemus. Hi verò ita non faciunt, ſed alii communitates nominant, ceu verò non magis dubitari de iis, quàm generibus, & ſpeciebus poſſit. Alij quatenus hoc quippiam eſt, vnum eſſe dicunt. quatenus autem non vnũ, nequaquam explicãt. Etenim par erat hos quoque quemadmodũ oſtendunt, quòd Menodotus, & Serapio, & Theodas, & Glaucias, & Apollonius, & Calicles, & Diodorus, & Heraclides, & Lycus, vnus omnes ſunt qua Empirici, ita

rurſus

rurſus quemadmodum nõ vnus omnes, ſed multi ſunt, exponere. Siquidẽ in his exponendis alicubi planè deprehendiſſent idem, tum vnum, tum multa, nõ modò eſſe, ſed etiã dici poſſe. Menodotus nanque & Serapio, qua Empirici ſunt, vnus ſunt: imò verò & qua medici, & qua homines. Quid verò qua animalia? Nam id quæri ab his operæpretium eſt. Num hactenus quoque Menodotus & Serapio vnus ſunt? Nam ſi id negent, nec nos concedemus quatenus Empirici ſunt, eatenus duos homines eſſe vnum. Sin concedant hac quoque duos eſſe vnum, nempe quatenus ambo ſunt animalia, protinus illud ſubijciem⁹: Rectè igitur ab antiquis philoſophis dictũ eſt, aliud numero, aliud ſpecie, aliud genere eſſe quod tum idem, tum vnum eſt. Dehinc rurſus interrogabimus, Phreniticus Menodotus, phreniticus Serapio, idémne eſt, an diuerſus? Si reſpondẽt eatenus vnum phreniticum eſſe, vnúmque & eundem ambos qua phrenitici, rurſus percontabimur: Quid autẽ qua ægrotantes? num hac quoque ambo vnus ſunt? Si negent, neque nos illis concedemus qua phrenitici. Sin annuent, vtique rem aliquam ponemus, cuius vna ſit ſpecies, de qua omnes homines morbi nomen enunciant. Non enim phreniticis res aliqua fuerit, cui vna ſit idea, atque eaten⁹ omnes qui ea ſunt affecti, vnum efficiens. Morbus autem ſimiliter vnum nõ faciet eos, quos occupauerit. At nulla eſt, inquit, ita diſtincta ſpecies, aut animalis, aut morbi, ſicut hominis, & phrenitidis. Quid ais improbe? An nihil tibi ſignificare videntur hæ voces, animal, & morbus, ſed ſimiliter efferri, vt blityri, & ſcindapſus? An ſignificant quidem, verũ nulla res ſubſtat, quę vocibus reſpondeat, veluti in Scylla, & Centaurus? an etiam ſignificant, atque id quod ſignificatur, vnum eſt? Quippe ſi nulla ſit res, quæ ijs vocibus animal, & morbus indicetur, non rectè dicis hominem eſſe animal, aut phrenitim morbum. Sin eſt res aliqua, & verè dicis, tum hunc qui aduenit, animal eſſe, tum hunc qui decumbit, ægrotare: eſt vtique omnino aliquid eorum, quæ ipſis inſunt, de quo vocem vtranque enuncias. Verùm ad hæc intelligenda, parum es exercitatus, tametſi ea ex primis ſint, quæ in Logicis inſtitutionibus tradantur. Cæterùm, quid hoc ad ipſam veritatem? Non enim profectò ex ijs quæ tu non intellegis, iudicanda veritas eſt: ſed

ex ijs quæ quiſpiam intellegit, qui & natura prudens ſit, & ea didicerit, ac exercuerit. nec idem contentioſus ſit: ſed veritatem amet. quorum nullum in te eſt, quanquam mediuſſidius haud ſcio, an iſta, natura prudentem deſyderent. Quis enim neſcit non idem ſignificare Socratem, ac reſimum: ſed Socratem totius eſſe ſubiectæ ſubſtantię nomen. reliquorum autem nominum nullum de tota corporis ſubſtantia dici: non ſimum, non ventroſum, non caluum: ſed horum aliud figuræ naſi eſſe nomen, aliud defectus capillorum in capite, aliud magnitudinis eſſeventris? Atque hęc ſunt, quæ reſpectu partium dicuntur. At ſi candidum aut nigrum Socratem dicam, de omnibus arbitror corporis partibus nomina pronunciem: cæterùm non totam ſubſtantiam, ſed vnum ex ijs quæ illi accidunt, indicem: nempe colorem. Quinetiam ſi obeſum dicã aut gracilem, durum aut mollem, hirtum aut glabrum, aut cætera id genus, quæ Socrati accidunt, ne ſic quidem de omni eius ſubſtantia appellationes affero: ſed vnum aliquid eorum, quæ ipſi accidunt, oſtendo. Ad eundem modum & ſedere ipſum, & inambulare, & moueri, & dormire, & vigilare, & ſingula id genus nomina, de nulla profectò ſubſtantia dicimus. ſed aliquid eorum, quæ Socrati inſunt, his ſignificamus. Quæ nimirum in ſuperioribus vel actiones eſſe, vel paſſiones, vel affectus quoſdam diximus. Satius ergo fuerit, nunc quoque ſub hac te formula exerceam, quemadmodum etiam in ſuperioribus oſtendimus, non à nominibus, ſed à rebus orſum. Incipe verò à teipſo primùm, æſtimáque ſimpléxne res ſis, an compoſita. Vtrúmne pes ſis, an naſus, an oculus, an caput. Conſtat enim nullum te horum eſſe, ſed nec ſine his. Verùm & ex his & ex reliquis partibus vniuerſis, quarum ſingulæ debitam habeant poſituram, totus es compoſitus. Eſto igitur nomen Themiſo. At cùm Themiſona claudum eſſe aio, eò quòd dico claudum, pedum affectum ſignifico. Themiſo verò totius eſt nomen. Quinetiam ſimus cæcúſque à parte dicitur Themiſo. Rufus verò & craſſus non à parte, ſed ab affectibus qui toti inſunt, non aliter quàm inambulans, ſedens, diſputans, & viuens. Num igitur intellegis non eſſe hæc totius ſubſtantiæ tuæ ſigna: ſed alia à parte quapiam eſſe nominata, alia ab

alia ab vno affectu? Cùm verò bonum te iuſtúmve quiſpiam dicit, num etiam proſpicis hæc eſſe affectuum nomina, qui in animo tuo cõſiſtunt? Atqui ſi noris quòd hæc ad portionem ſe habent cum albo & nigro (quippe ſicuti iſta corporis, ita illa animi affectionum ſunt nomina) intelleges (arbitror) & artificem & inertem. Vel ſi quod nomen artifici eſt contrarium, id ab animi affectibus eſſe impoſita. Iam ſi artifex vnde nomen accepit ſcias, ſcies (arbitror) medicus quoque vnde ſit appellatus. At hunc ſi vn de dictus ſit cognoris, non eſt quod magnopere labores, vt inuenias cui demum inditum ſit nomen empirici. Sanè ipſum quod à vobis exigo, nec adeò difficile, nec magnum eſt. Quippe ipſa prædicamenta diuidere, Logicæ ſpeculationis eſt initium. Cuius eſſe vos omnino expertes, facilè declarant ea quæ temerè nugamini. Vel nunc igitur reſipiſcentes, poſthac incipite quæ corpori accidunt nominare, veluti quòd hic albus eſt & niger, aut certè vehementer calidus, adeò vt ægrè ferre calorem poſſit. Deinde calorem ipſum qui adeò auctus ſit, vt occaſione eius corpus laboret, nec probè perfungi actione poſſit, permittite volenti appellare febrem. Siquidem omnes homines eum qui ita ſit calidus, febricitare dicunt. Nec ſanè rem magnam facietis nomen mutantes, niſi quòd tempus veſtrum perdetis. Illud potius vir bone facito: Cùm Themiſonem febricitare dices, & Dionem febricitare, & multos deinceps ad eum modum febricitantes nominabis, perpende diligenter nunquid in ijs omnibus vnum idémque ſit ipſum (vt ſic dicam) febricitare, an diuerſum. Iuuenies enim vnum eſſe idémque ſpecie: multitudine autem quod etiam numero dicimus, non vnum. cùm aliter tibi nec vt reſpondeas fas ſit, nec intellegas. Ergo qui febricitat, is qua febricitat, vnus planè eſt: quando & qui delirat, quatenus delirat, etiã eſt vnus. quid verò & qui ſimul febricitat & delirat? nũquid & isvn° eſt, qua ſimul & febricitat & delirat? Sanè id neminẽ latere arbitror. Ponatur igitur ambobus ijs vnum nomẽ, febricitanti dico ac delirãti, vocetúrque phreniticus, qui ita laborat. Quòd ſi non intelegis quemadmodum ambobus vnum nomen ſit poſitum, admonebo te fortaſſis nominum quę ipſe vſurpas. Quippe equũ aliquid appellas, nẽpe animal (vt ita dicã) hinnibile,

sine quod ad hinnitum sit habile. An igitur interesse censes, equum dicas, an animal quod ad hinniendum sit habile? Ego sanè non censeo. Atqui si id ita est, ambobus illis nominib⁹, & animali, & hinnibili, quò vtique breuior esset sermo, equum indidisti. Ad hunc etiam modum si quod pedestre & bipes animal sit, pro tribus nominibus vno interpretari velis, hominem vocabis. Et sanè solutio cuiusque nominis in suam orationem, ad eum modum absoluitur. Quinetiamvt conijcias componásque orationem in vnum nomen, non aliter quàm iam dicto sit modo: cùm videlicet & simplicium cuiusque notionem secundum ipsius nomẽ tenes, & simul ex duobus simplicibus rursus alteram notionem efficere compositam potes: mox illi nomen imponere: subinde rursus ipsi compositæ alio simplici adiecto, vbi ex tribus iam simplicibus vnam notionem feceris, huic quoque nomen aliquod imponere. Quomodo, inquies, & qua ratione id? Siquidẽ non grauabor exercendo eos, qui resipiscere à diuturna ista ignorantia non recusant, longius progredi. Calor, simplicis rei nomẽ est. præterea actionis læsio simplex quædam res est. At tantus calor quantus iam actioni officiat, non etiam simplex res est. Quòd si etiam totum vexet corpus, multò profectò minus iam simplex est. Ergo quò minus multis vtantur homines, ad compendium alioqui natura procliues, eiusmodi calorem febrem vocant. Quippe expeditius dictu est febricitare Dionem, quàm tantum in toto corpore caloris habere, vt multas functiones corrumpat. Ergo cùm affectum ipsum significare volunt, febrim: cùm verò eum qui affectu laborat, ab affectu ipso nomen declinant, vocántque febricitantem, ad eum modum quo à candore candidum, & à nigrore nigrum. Itáque compositæ rei nomen febris est, atque hoc etiam magis febricitans. Simplex autem est delirium. Verùm si simplex hoc cum composito copules, homo ipse phreniticus, affectus phrenitis nominatur. quemadmodum & homo ipse, ne animal rationale mortale dicamus, breuitatis causa homo est nominatus, ipso hominis vocabulo orationis vim quandam comprehendente. Atque id est quod veteres Philosophi orationem nominis dicere appellant. Cæterùm non ducunt in infinitum, sed vsque ad simplicia subeunt. Nam cùm ho

cùm hominem in animal & rationale & mortale solueris, postea ipsum animal solues in substantiam sensilem. At non ipsam substãtiam amplius soluere poteris, nec etiam sensile. Quippe simplex primúmque est horum vtrunque. Quò fit, vt mihi mirari subeat de ijs qui phreniticum & hominem esse concedunt: morbum verò & animal esse non concedunt. Quippe quod perinde est ac si composita esse des, de simplicibus dubites: quasi non priora compositis natura simplicia sint. At nonvidi (inquit) ipsum per se animal. Sed nec hominem insulsè vidisti: & tamen teipsum ais hominem esse. An illud fateberis, animal autem esse te non fateberis? Nusquam (inquit) vidi per se morbum. Sed nec phrenitim vnquam solam vidisti, sed in Theone, aut Dione, aut alio quopiam homine. Quare hoc planè puerile est, eo quòd nusquam morbum ipsum per se solum videris, idcirco putare morbum non esse. Quippe ita nec febrim, nec phrenitim, nec aliud quippiam id genus esse dabis, vt quorum nullum vsquam ipsum per se solum videris. Sanè expediebat potius non ita, sed vt dictum suprà est, à rebus ipsis cœpisse, cogitationéque ipsa spectasse quot essent in totum simplicia: mox proprio nomine cuique imposito, ex ipsis iam composita nectere. Ergo subiecto corpori vnum hoc primum insit, quòd sentit. Num cui id inest, animal non appellabis? Non, inquies. Atqui de nomine hoc pacto hæsitabis. Sed nec sensile corpus esse concedes? Iam ita de rebus ipsis falsò opinaberis. At si & corpus aliquid sensile esse, & nomen hoc animal de eiusmodi corpore dici concedes: audebis postea dicere animal nihil esse? Ergo nec album aliquid erit, nec inambulans, nec currens. quippe ab ijs quæ ipsi accidũt, dicitur corpus album, inambulans, & currens. Ipsorum verò accidentium hoc albedo, illud inambulatio, tertium rursus dicitur. Eodem modo sensus vnum quid est ex ijs quę corporibus accidũt: sentiens verò ipsum est corpus. hoc verò etiam animal nominatur. Quis igitur vbi sentiens corpus aspexit: omisso hoc nomine, animal, aliud quærat quod de eo dicat? Nũ corpus duntaxat intellegitur, tanquam Centaurus? an res quoque aliqua huic appellationi est subiecta? Patet procul dubio esse subiectã aliquã. Age quid sensus? intellegitúrne tãtũ, an aliquid est eorum quæ corpori insunt? Mihi verò

etiam id clarum esse videtur: nempe sensum vnum esse ex ijs quæ corpori insunt. Atqui si neque corpus tantummodo intellegitur, sed etiam subsistit: nec etiam sensus, imò is quoque subsistit: quî fiet, vt ambo coniuncta compositum efficiant non ens? Nam id iam perridiculum sit, corpus quidem esse ac sensum, nihil tamen esse sentiens corpus. Sicut illud magis ridiculum: sentiens quidem corpus esse, animal autem nihil esse: ceu aliud quiddam animal sit, & non hoc. aut quicquam intersit, oratione, an nomine indicare aliquid velis. Aequè absurdum sit & morbum negate aliquid esse. Quippe si affectus nihil sit, morbus quoque nihil erit. Sin affectus aliquid esse detur, vtique & morbus aliquid fuerit. Quicunque enim affectus functioni officit, is est morbus. At non potes (inquiunt) ostendere mihi ipsum per se morbum. Imò nec phrenitim vir bone nec febrim, quæ tamen & ipsa esse fateris, sicuti multa alia. Nam micrologiam nominum, quam philosophi quidam scitè sunt commenti, sed quæ omnem in vita loquendi consuetudinem subuertit, sic, vt ne ipsi quidem in suis ipsorum operibus ea vti possint, impræsentiarum omitto, vt qui & alibi de ipsis diffusius egerim, & in opere de elementis quæcunque sunt necessaria dixerim. Intellego autem micrologiam qua diuidunt in genera, Græca illa τὸ ὄν, ἀνὴ πάρχον, & ἀνυφερώς: Latinè ens, & subsistens, siue substans dixeris. quippe quæ † translatitiè nobis tum hìc, tum in sequentibus Latinè ponentur. Vt autem omnes in omnibus refutem, fieri omnino non potest. Sed enim quòd non modò propria morbi notio sit, sed etiam res aliqua subiecta quæ hanc appellationem sit sortita, satisfaciant ad præsens quæ hactenus sunt dicta. Clarius autem idem ipsum in progressu sermonis intellegetur, vbi de primis indicationibus absoluta disputatio erit. Quæcunque verò nunc dicta de morbo sunt, ea mihi & de symptomate, & passione esse dicta censeo. præterea sanitate, & paritate, & robore, & potentia, omnibúsque alijs quorum nomina & notiones de rebus quibusdam subiectis sunt dicta. Omnia nanque hæc corporibus insunt, partim vt affectus, partim vt actiones, partim vt passiones. Præterea quædam ceu naturaliter

† ἀδιαφόρως .i. nullo discrimine.

turaliter insint, quædam ceu præter naturam. Indicatio quoque ex singulis eorum seorsum præbetur, à plurimis tamen medicorum prætermissa.

GALENI METHODI MEDENdi, vel de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber tertius.

SI igitur Hiero, indicatio quæ ab ipsa rei natura primùm oritur, quod agendum sit inuenit, necesse est remediorum inueniendorum initium ex morborum ipsorum natura sumi. Siquidem absurdum sit, aliud esse quod curandi rationem præscribat, aliud quod curetur. Etenim indicare de se quicque magis potest, quàm de alio. Hoc autem clarius fiet in sequentibus. Verùm quoniam omnibus in confesso est primas indicationes ex affectibus esse sumendas, certè laborandum pluribus frustra non est, vt hinc esse incipiendum doceam. Illud potius monstrare tentemus, neque totum hoc esse, nec prorsus magnam aliquam partem, veluti Methodici putant, sed minimam, & tantum initium. Igitur ijdem ipsi aiunt calculum qui in vesica sit, propterea quòd toto genere præter naturam sit, ablationem sui indicare. Ad eundem modum † verrucas, & myrmecias, & atheromata, & steatomata, & meliceridas, & alia id genus. At intestinum quod iam in scrotum decidit, omniaque quæ luxata sunt, quòd videlicet loco ipso præter naturam se habent, reponenda se in suum locum docent. Atqui tantum abest, vt horum quippiam artificij cuiusquam sit, vt etiam priuatorum cuique patere possit. quippe qui membrum quod luxatum sentiunt, reduci in artus iubent. præterea verrucam tolli, & vlcus ad cicatricem duci, & aluum fluentem sisti. Verùm quibus hæc rationibus fiant, id sanè nesciunt. atque id est quod adijci à medico debet. Itaque

† ἀκροχορδόνας .i. verrucas pensiles.

indicatio quæ à morbis ſumitur, principium tantùm eſt, &(vt ſic dicã)carcer vnde meãndi ratio promouet,nulla prorſus ipſius medicinę artis adhuc portio,aut certè nec magna nec propria, ſed quæ etiam plebi ſit communis. Ergo cui facultas eſt illa inueniendi,ex quibus perfici poſſit quod à prima indicatione ſuggeritur, is meritò morborum eſt curator.qui ſi per experientiam inuenit,obſeruator & empiricus eſt nominandus:ſin ratione quadam & methodo,logicus,& methodicus,& dogmaticus. Ergo plebeius quidem(altius enim idem repetendum eſt)medicum adit reponi ſibi membrum iubens, aut os quod fortè † fractum eſt, formari atque componi, aut melicerida ſibi tolli. Verùm quo pacto horum quodque peragetur, id ſanè inuenire medicæ artis eſt munus. Ac Empirici quidem per experientiam inueniri omnia contendunt. Nos partim experientia,partim ratione. cùm neque illa inuenire omnia queat, neque ſola ratio. Veruntamen confuſam miſtámque tradendam eſſe doctrinam nõ cenſemus, ſed ſeorſum empiricam,& ſeorſum logicam, quò facilè appareat quam habeat vtraque vim. Nunc verò de ea quę ratione pãritur, inuẽtione dicere ſtatuimus. Num igitur eſt nobis methodus aliqua, qua vſis inuenire prædictorum ſingula liceat? dico quod ſuperuacaneum genere ſit,adimere: & quod motum loco ſit, id proprio loco reddere: & quod vnitatis ſolutum ſit,vnire. An empiricen ad hæc requiremus? Ego ſanè methodum eſſe aliquam, qua quæſita inuenias,planè mihi perſuaſi: eiúſque principium eſſe id quod ſinguli morbi faciendum dictant. Vnitatis nanque ſolutio vnitionem poſtulat. Ea in oſſe fractura dicitur, Græcè κάταγμα:in carnoſa parte vlcus: ſicuti etiam vulnus,& ruptio, quod ῥῆγμα: & conuulſio, quod σπάσμα dicitur. Vulnus quidem ſolutio quædam ex vulnerando in carnoſa parte relicta. Ruptio & conuulſio citra vulnerationem facta. Prior enim carnoſæ partis diuiſio eſt,poſterior neruoſæ. His omnibus vnitio molienda indicatur, quæ an præſtari vbique poſſit,an in multis non poſſit,hoc vtique internoſcere primum iam artificis eſt. Quippe nemo plebeius nouit nec neruoſam tranſuerſi ſepti partem, nec inteſtina tenuia non poſſe quem indicant finem recipere. Sed & de præputio, & de tenui buccarum parte,quod ſimiliter

† συντετριμμένον. .i.contritum.

ſimiliter ſe habet, idem ignorat. Præterea an caries in oſſe,quæ τερηδὼν Græcè dicitur, ſanari queat,ſicut eroſio in carne,compertum non habet. Iam an coaleſcere fractura poſſit, veluti vulnus, præterea an callo adglutinari poſſit,non intellegit. Pari modo in capitis fracturis vulgus omnino non nouit,ſitne expectanda callí generatio, an aliter curandum. Porrò multò adhuc magis ignorat an corde vulnerato,aut pulmone, aut ventriculo,aut iocinore, fiducia ſanationis ſit. Nec in ſumma quicquam vltra primam † indicationem vulgaris quiſquam nouit. Itaque hoc ipſum primum artis eſt opus, vt intellegas ſperarẽne id † quò tẽdis debeas,an ſecus. Eiº rei duplex cognitio eſt, nec poteſt addi tertia. Altera per experientiam, cui longo vſu eſt opus. Altera per ipſius rei naturam. ſiquidem hæc tum cuiuſque particulæ ſubſtantiam æſtimabit, tum actionem, tum vſum, ſitúmque. A quibus procedens, non ſolũ quod ſanari nõ poteſt,præuidebit:ſed etiã quod recipere ſanitatẽ poteſt:de inueniẽdis ei remedijs deliberabit. Cõſtat autẽ quòd à ſimpliciſſimis incipiet. Porrò nihil eſt ſimplicius vlcere quod in ſumma carnoſa parte ſit. Huiº ergo, ſi quidẽ vlcus tãtũ ſit,curatiõis finis vnitio eſt. Sin etiã cũ cauitate ſit, duplex eius propoſitus eſt finis: ſicuti etiã duplex eſt affectus, nempe vlcus quod eſt vnitatis ſolutio, & cauitas quæ ex amiſſa aliqua animalis propria ſubſtantia eſt contracta. In quo genere fieri ſæpe non poteſt, vt alterius propoſitarum finium ſis compos: veluti ſi non modò caro ipſa, ſed etiam ſubditum illi os perierit. Quippe impleri ad vnguem cauitas eiuſmodi non poteſt, cicatrice induci certè poteſt. ſed hæc vlceris ſanatio eſt, cauitas autem inſanabilis remanebit. Hoc igitur ipſum aut per experientiam, aut rationis ope dignoſci omnino oportebit. At Theſſalus nec his vtitur, nec tertium quicquam adijcit: & tamen nugari non erubeſcit. Sed id mittamus. Illud potius doceat imitator Theſſali medicus, quo pacto cauum in carnoſa parte vlcus, nullo ex ijs quæ ſubſunt læſo, ſanabimus. Sarcotico (inquit) medicamento,id eſt, quod carne impleat,impoſito. Bene ſanè,magna facilitas, fortaſſe autem ſtupiditas potius erat dicendum, ſi cùm ſarcoticum dixit,ſatiſfeciſſe ſe quæſtioni putat. Quippe ſi ſarcoticum iam ſcimus, quid amplius requirimus? Dic nobis,

† σκόπον. † τὸ τέλος.

nobis, quod illud ſarcoticum ſit, quo es vſurus? Thus reor, inquies, aut irim, aut ariſtolochiam, aut erui farinam, aut panacem. nam de ſiccis medicamentis principio mentionem faciam. Age igitur, hæc medicamenta quo pacto inueniſti? Experientia, inquis. Quid igitur eſt, quod per te amplius eſt adiectum? Siquidem quòd cauum implendum ſit, id quidem vel priuatus nouit. at ex quibus id, & per quæ medicamenta fiat, experientia docuit. Theſſalus verò nec vt empiricus, nec vt logicus, medicamentum id nouit. Vt empiricus, quia videlicet non vult. Vt logicus, quia non poteſt. Nam ego eum vt empiricum id ſcire, plane noui. Cùm enim duo ſint omnis inuentionis inſtrumenta, (nempe experientia & ratio) qui quod inuentum eſt nouit, ſed tamen rationem eius dicere in promptu non habet, is prodit ſe per experientiã id inueniſſe. Vt igitur quantum erret intellegat, aurium nobis operam paulìſper accommodet. Volo enim paucis cum ſolius experientiæ profeſſore agere. Etenim hunc quoque dicere par eſt, quo pacto ſiccum hoc quod carnem producat medicamentum inuenerit: quodvtique Cephalicon nominant. Porrò componitur id ex iride & ariſtolochia, & eruo & thure, & manna, id eſt, purgamento thuris. Eſt autem & aliud quod præter iam dicta corticem panacis recipit; ſicuti etiam aliud cui elota cadmia admiſcetur. Dicat itaque mihi, hæc quomodo ſint inuenta. Et quid (inquit) attinet de inuentione eorum quærere, ac non rectè potius inuentis vti? Atque hæc quidem initio ſtatim reſpondent: pòſt verò interim ex ſomnijs inuenta eſſe potuiſſe talia dicunt: interim fortè quapiam aliud fuiſſe in aliud effuſum: mox aliquem vti miſto auſum. Cæterùm audaciæ eius ſpem non dicunt. Hæc igitur manifeſtæ ſunt nugæ. Tertius his inueniendi modus planè eſt rationalis. Siquidé ſimplicium illorum priuatim quiſpiam vnumquodque vt ſarcoticum expertus, mox carnem aliquando non facere cernens, ratione deprehendit non omni naturæ eorum quodque competere. Si enim cui ariſtolochia vlcus carne non impleuit, huic thus contulit: cui autem thus non profuit, huic iris admota fuit vtilis: rationabile erat (arbitror) nõ oẽs ab omnibus ſimiliter affici. Hoc vbi ſemel in ratiocinationem venit, optimum factu eſt

ſum quamplurima eiuſdem ſpeciei in idem miſcere, quo nulli corporis naturæ deeſſet quod conueniat. Atqui amice in commiſtis ſpeciebus non ſeruatur actio ſuæ cuiuſque ſubſtantiæ, ſic vt in vnaquaque corporis ſpecie adſit, quod morbo curando conueniat. Nam ſi aut corporis naturam inuenire poſſent, aut adhibiti medicamenti vim, non eſſet fortaſſe ijs tali varietate opus, vt quibus vnum illud medicamentum quod vni corpori conueniret, inuenire in promptu ſemper eſſet. Nunc cùm ignorant vtrunque, parum rectè omnia miſcent: vnum ſcilicet quod omnibus naturis quadret, moliri medicamentum ſtudentes. Hanc ego componendorum medicamentorum rationem primis illis medicis excogitatam arbitror, atque vt antiquum inuentum recipio. Cæterùm tantum eam à vera medicinali methodo abeſſe reor, quanto certè rationabilior eſt tranſfuſis in ſe mutuò cribris. Quippe niſi illud primum cogiteT, ſolius ſe compoſitionis quæ ex ſimilibus ſpecie medicamentis conflatur, non eius quæ ex contrarijs initur, methodum dixiſſe: mox in eius miſcellæ multitudine vnum fortaſſe eſſe medicamentum quod laboranti ſit vtile, fortaſſe verò nec vnum, contrà ſeptem octóve quæ ex vſu non ſint, ita vt pluribus numeris obſit eiuſmodi medicamentum quàm proſit: hæc inquam niſi reputet, plus eum ignorare de re ipſa quàm nouiſſe dixerim. Oleum nanque cauo vulneri infuſum, aduerſiſſimum omnium medicamentum eſt: cùm ſi ita mederi velis, vſu ipſo intelleges ſordidum ac malè olens vlcus fieri. Quòd ſi tempus quoque anni calidius ſit, ac vitio mali ſucci homo laboret, aut fluxionibus obnoxius natura ſit, aut etiam in victus ratione delinquat: timor eſt, ne illi pars ea computreſcat, in qua vlcus eſt factum. Timor verò eſt & ſi cera, ſiue ſola, ſiue in oleo ſoluta vtare. Atque hæc quidem putreſcere vlcus facient. At ſi æruginem ad leuorem tunſam inſperges, ea quidem nullo modo putrefacient; † dolorem tamen ac roſionem inferet non paruam. Præterea excedet, ac phlegmonem excitabit. Quòd ſi largius vtère, cõuulſionem quoque accerſet. Quoniam igitur neque oleum, neque ærugo, neque cera cauũ vlcus implere carne poteſt: cõſtat quòd ex ijs qui experientiã profitẽtur, nemo vſquam

† δήξιν .i. morſũ

nemo vsquam ea miscebit. At ego sanè hæc miscebo, imò debita mensura non hæc modo, verùm etiam alia mille pharmaca ex ijs quæ cauo vlceri sunt inimica. Quippe si non ijsdem facultatibus lædunt, sed quodammodo contrarijs: imparia quidem immodicáque profectò fuerint, vt ad cauum vlcus implendum. Verùm quemadmodum ex duobus temperamentis immodicis vnum efficiatur modicum, id in medicamentorum componendorum rationibus docuimus. Non est igitur difficile, ex oleo, cera, & ærugine, medicamentum quod carnem producat, conficere. Si enim moris ejusmodi vlcus mediocriter siccandum esse, non siccare autem nec ceram, nec oleum, vtique intelleges nec alterum seorsum, nec ambo simul cauum vlcus implere posse: imò verò nec æruginem solam, vt quæ immodicè siccet. Ergo si omnia miscueris, modicè siccum efficere medicamentum poteris. Quis verò cuiusque esse modus debeat, id mihi in libris qui de medicamentorum compositione sunt inscripti, iam traditum est. Nunc quoque si res postulet, indicabitur in sermonis progressu. Nam primum omnium abigendus mihi à sequentibus libris amethodus iste Thessalus est, sed indicato prius illi quantum à recto aberret. Nam prudenti vel quæ nunc dicta sunt, satis ostenderint qualis esse debeat medendi methodus. Verùm non est cum talibus sermo. Itaque etiam necesse est cum istis adhuc disputemus, hinc sumpto initio: Omnis quæ præter naturam est cauitas, impleri postulat. quare & quæ in carnosa etiam accidit parte. Ipsa verò impletio, inueniendorum remediorum finis quò tenditur, est. Vt verò quæ impleant inuenias, & multa ratione opus est, & multiplici particulatim indicatione, & methodo rationali exacta. Etenim sæpe vidisti difficilia sanatu vlcera curare nequiuisse: nec eos qui experientiam profitentur (istos inquam qui remedijs scatent) nec etiam eos qui rationem sibi vindicant omnes. quippe Thessalij isti quos methodicos nominant, sunt autem reuera à methodo alieni tanquam asini ad lyram, ne ad audiendam quidem eiusmodi speculationem sunt idonei: nedum quod rectum est, ratione inueniant. Vidisti autem subinde in eiusmodi vlceribus Empiricos quidem aliàs se ad aliud medicamentum transferre, cùm nulla

nulla profectò ratio transitum ipsum monstraret. Verùm quoniam multa sunt experti, quæ cauum vlcus impleant, ipsam verò vt ijdem vocant διοσυγκρασιαν, id est, corporum proprietatem, in qua singula eorum pollere sunt visa: nec dignoscere, nec meminisse possunt, ideo nunc quoque ad quod transferent non intellegentes, sed sperãtes in multis particularibus experiendis, obiter quod conueniat omnino inuentum iri, aliàs ad aliud transiliunt, fortunæ potius quàm rationi eius quod conducat inuentione permissa. Similes his sunt, tametsi id nolunt, & qui ex dogmaticis ad naturalia corporum principia subire ratione non valuerunt. Quippe hi (vt antè ostendimus) ex dimidio Empirici sunt. * De istis verò amethodis Thessalijs quid etiam loquare? Soli igitur ij qui vera methodo curant, tum singulis id genus vlceribus idonea medicamenta & victum aptum inueniunt, tum liquidissimè rebus ipsis ostendunt quantopere conducat, quantúmque ad medendum lumen præstet ipsa de natura tractatio. Etenim prætermitti negligíque aliquando quod vtile sit, ijs qui ab alio pharmaco ad aliud assiduè transeunt, non semel tibi ostendi, vno aliquo ex medicamentis quibus illi fuerant vsi, eiusmodi vlceribus sanatis. Spreta verò eiusmodi medicamenti facultas ab ijs meritò est, quòd videlicet & propter intempestiuum vsum non solùm non prodesse, sed etiam obesse est visum, & quòd in primo vsu nihil aliquando quod esset euidens, effecit. Vidisti porrò non minus oculorum nos grauissimos dolores sanare aut balneo, aut vini potione, aut fomentis, aut sanguinis missione, aut purgatione, quibus nihil aliud adhibet medicorum vulgus, quàm medicamenta hæc quæ ex opio & mandragora & hyoscyamo fiunt, maximam planè oculorum perniciem, vtpote quæ nulla re alia sublati ad præsens doloris speciem præstant, quàm quòd ipsum sensum eneicant. Multósque nosti ab eiusmodi medicamentorum vsu, cùm liberalius fuissent admota, nunquam postea naturalem statum recepisse, sed ex his principio quidem obscurè atque ægrè vidisse, tempore verò suffusione, quam ὑπόχυσιν vocant, vel pupillæ nimia dilatatione, quam μυδρίασιν appellant, vel tabe, vel corrugatione, quam ῥυτίδωσιν vocant, occupatos. Nosti profectò non minus & illud,

* qui in prima quidem elemẽta potuerũt assequi. Hæc in græco sũt exẽplari: videntur tamẽ ab interprete cõsultò omissa, ne idẽ subinde repetatur.

nus & illud,cùm ab ephebis vsque mecum sis versatus, nec sub vllo me vsquam præceptore vidisse eiusmodi opus, sed id per me ratione excogitasse,& quam longo tempore aphorismum illum, Dolores oculorum meri potio,vel balneum,vel fomentum,vel vena incisa,vel purgatio tollit, consyderauerim,quámque ex reliqua Hippocratis diligẽtia sperarim ne in hoc quidem vel falsum quippiam, vel quod fieri non possit,præcipi,idque fuisse quod me ad inquisitionem incitauit,quoad ipsa Hippocratis insistẽs via, inueni quo pacto discernerẽ,quando,quomodóque dictorum quoque sit vtendum. Qua ratione multis qui talia viderunt, manifestum feci quanta medicinalis methodi vis sit, quantíque mali occasio fuerint qui non seruata veteri medicina,nouas sectas condiderint. Hæc sanè & vos præterea me,quanquam à principio recusantem , orando tamen impulistis omne hoc opus tractandum susciperem. Quod,Deos precor,alijs quoque hominibus alicui fit vsui. Certè minimam spem habeo,propter eũ qui nunc regnat bonarum artium contemptum,diuitiarum verò existimationis,& ciuilis potentię admirationem. Ad quæ quisquis se conuertit,is nulla in re veritatem inuenire poterit. Verùm hæc prout Deo placebit,ita finiẽtur. At nos medendi methodum quæ veteribus quidem exculta est, nunc verò neglecta iacet , pro virili restituemus : repetita nimirum quam de cauo vlcere inchoauimus disputatione. Ac de prima quidem inuentione eorum quæ eiusmodi vlcus carne impleant, satisfaciant quæ paulo ante diximus,concedamúsque si libet Empiricis quę dicunt omnia. At de inuentorum vsu & sæpe tibi in ipsis rebus ostendi,& nunc nihilo minus ratione demonstrare conabor,quemadmodum Empirici vbi solenne cuique medicamentum nihil profecit,aptè ad aliud,certáque ratione transire nesciant. Atque id iure accidit. siquidem cùm causam improsperi successus prioris medicamenti ignorent,nec quò eã in secundo declinent,habent. quippe cùm causam ignorent, cur munere suo medicina fungatur, nec cur fallat, intellegere valent. Hoc verò ignorato,neque ad aliud transire rationabiliter possunt:quãdo nec in illo vitare eandem causam possunt.

Agendum igitur ipsi iam Hippocraticã verámque caui vlceris sanandi methodum tradamus . Porrò hanc ab ipsa rei substantia

rei substantia ordiri oportet. Itaque quoniam in cauo vlcere id nobis proponitur,vt caro quę perijt restituatur, scire licet generandę carnis materiam,sanguinem bonum esse: opificem(vt ita dicam)authorémque,naturam. Verùm nõ satis est naturam simpliciter dixisse,nisi etiam quorum natura,sit adiectum,& vbi . Constat autem quòd subiectorũ corporũ quibus superinduci caro debet, natura ipsa gignẽdę carnis opifex est. Porrò cuiusque corporis natura monstrata est ex calidi, frigidi,humidi, ac sicci tẽperatura consistere. Quare manifestum est iustum horum temperamentum in subiectis particulis, quibus restituturi deficientem carnem sumus,opificis habere rationem. Ac primùm quidẽ in omni cauo vlcere duo illa consyderanda nobis sunt, & quod subiectum est,iustáne temperie sit, id est an secundum naturam se habeat. quippe mõstratum est sanitatem in similaribus corporibus, ipsarum quatuor qualitatum esse iustam tẽperiẽ.& prẽterea sanguis qui adfluit, bonúsne, ac mediocris sit. Si igitur horũ alterutrũ vitiosum sit,multi sanè affectus prẽter naturam existunt. Nobis tamen vna cauitas in carnosa parte proponitur. Fingamus igitur & sanam esse partem,& sanguinis cõfluxum citra vllum vel in qualitate vel quantitate vitiũ. Porrò his ita se habentibus, nihil est prẽterea quod obstet quo minus prima carnis generatio prosperè contingat,idque nullius externi medicamẽti ope. Quippe causis ambabus vnde nascitur prẽsentibus,nullóque extrinsecus quod impediat obstante,non potest prohiberi carnis generatio. Verùm in ipsa primę carnis generatione duplex prouenire excrementum necesse est,veluti etiam in commentarijs de natura docuimus, quòd omnem qualitatis alimenti mutationem alterum crassius, alterum tenuius excrementum sequitur. His excrementis etiam per vniuersum corpus semper prouenientibus , quod tenuius est , ipsa inuisibilis est perspiratio.quæ etiam subinde fit visibilis,quoties vel naturalis calor lãguet,vel nutrimento vtitur quàm iustũ sit ampliore, vel motus quispiã vehementior animali cõtingit. alterum est sordes,quę in summo corpore nostro colligitur. Quinetiam in vlceribus tenuius excrementũ sanies, Grẽcè ἰχὼρ appellatur:quod crassum est,sordes. Ac ex tenui quidẽ excremento vlcus humidum redditur , ex crasso sordidum.

eóque

eóque duplicibus medicamentis eget: vtique vt humidum est, siccantibus: vt sordidum, quæ ipsum se expurgent. Ergo cùm nullo vnquam tempore natura cesset, certè nec tempus vllum erit, in quo non ambo hæc in cauo vlcere colligentur. Quare nec tempus vllum erit, in quo non vtrunque medicamentorum genus desyderabit, vtique & quod siccet, & quod expurget. Ac cuiusmodi quidem genere esse medicamentum debeat, inuentum iam est. Verùm non est id satis. Siquidem specie aliqua inuenta est opus, quæ sit vlceri admouenda. Hæc igitur quomodo & qua methodo inuenietur? Nempe ea, quæ in libris de simplicium medicamentorum viribus est tradita. Ostendimus nanque in his quædam medicamenta siccare, quædam humectare, quædam refrigerare, quædam calfacere, nonnulla per coniugationem vel calfacere & siccare, vel frigefacere & humectare, vel calfacere & humectare, vel refrigerare & siccare: esséque in sigulis eorum maioris minorísque rationem, multitudine sanè infinitam: cæterùm ad vsum medicinalem limitibus qui facilè comprehendantur, circunscriptam, primo quodam in his, & secundo, & tertio, & quarto statuto ordine gradúve. Cuius igitur ordinis erit medicamentum, quod carni producendæ sit aptum: quódque modicè tum siccare debere, tum detergere proposuímus? Certè primi ordinis. Quippe quod super hunc fuerit, ita vt non modò humoris qui influit redundantiam consumat, sed etiam affluentem sanguinem ipsum populetur: id refici, carné ceu materiam eius absumens, prohibebit. Porrò talia esse ostensum est thus & hordeaceam, & fabaceam, & erui farinam, & irim, & aristolochiam, & cadmiam, & panacem, & pompholygem. Omnia verò hæc tum maioris minorísque discrimine inter se dissidere, tum alia eorum simplices † qualitates vincentes habere, alia compositas, monstratum est. Siquidem aristolochia & panax tum cæteris plus siccant, tum natura magis calent. hordeacea fabarúmque farina multò his minus siccant, † nec vllum caloré obtinent. Thus verò moderatè calet, minus tamé illis siccat, adeò vt quasdam corporum naturas omnino non siccet. Erui farina, & iris, horum atque aristolochiæ & panacis medium locum tenent. Verũ quod sermo noster vitiliter attigit, denuó repetam⁹.

† δαυάμεις, .i. facultates.

† ἡ ἥκιστα θερμότητος μετέχει, .i. minimum calorisobtinent.

Quippe

Quippe thus in humida corporis natura carnem producere potest, in sicca non potest. Scire nanque licet duas esse primarum indicationum differentias: quod secundum naturam se habet, custodiã sui indicante, & propterea quę similia sui sint postulante: quod præter naturam est, sublationem sui, eóque contraria requirente. Perit enim quidque in contrarium, & à contrario. Atque vlcus quidé quò est humidius, eo sanè medicaméto quod magis siccet, indiget. Corporis verò natura quanto est humidior, tanto quod minus siccet, medicamentum postulat. Quare si qua sunt vlcera, quibus par est humiditas, quod in sicciore corporis temperamento consistit, vtique magis siccari postulat: quod in humidiore, hoc sanè minus, quo natura naturę interest. Siquidem productam carnem ei, quę antè erat, similem esse oportet. Vbi igitur pristina siccior fuit, nouellam quoque sicciorem fieri cõueniet. quare vberius hęc siccari, quantóque magis sicca fuerit, tanto quod admouetur medicamentum, magis siccam facultatem habere debebit. At in humidiore natura tanto rursum ijs quæ min⁹ siccent medicamentis est opus, quanto caro ipsa minus est sicca. Thus igitur, vt ad humani corporis naturam, eiusmodi obtinet temperamentum, vt temperatam & mediam naturam propemodum adæquet, humidiorem autẽ sensim exiccet, quemadmodum eâ, quæ ad summum est sicca, paulò est humidius. Meritò itaque thus in quibusdam tum vlceribus, tum naturis, pus quidem mouet, carnem nõ producit: in quibusdam etiam carnem producit. Itaque si obseruaueris, rationi respondere euenta deprehendes. In humidiore nãque natura producere carnem potest, in sicciore non potest. Præterea in modicè humidis vlceribus carnem efficere potest: in ijs quæ præhumida sunt, prorsus non potest. Vidésne igitur clarissimè, qui recta methodo curare vlcus velit, quot huic theorematis sit opus? Nam postquàm inuentum est humorem omnino huic vitio inesse, vtique siccans parandum medicamentum indicauit. At quoniam ipsorum siccantium quædam magis siccant, quædam minus, partim ex vlcerum diuersitate, partim ex ægri natura, quod expedit, est desumptum. Itaque nõ modò de corporis natura mèditatus sit, oportet, quisquis commodè sanare vlcus debet: verumetiam diligenter specula-

 tionem

tionem omnem de medicamentis didicisse, tum sicci humidíque corporum temperamenti notas callere. Contemplare igitur quãta sit methodicorum istorum pronunciãdi temeritas. qui vnum id sibi ad cauum vlcus sanandum satisfacere putant, si sciant quòd carne est implendum. Nõ enim in hoc curandi ratio consistit, imò in eo inueniendo quod carne sit impleturum. At quod implebit, iam (inquit) experiẽtia est inuentum. Dic proinde & quod sanabit, inuentum experientia esse: nec frustra gloriare, nec methodum extolle. Quanquã apud ipsos quoque Empiricos experientia, quę sine certa limitatione sit, damnatur. Scribũt nanque in commentarijs de medicamentis, ad hunc modum: Emplastrum ad eos qui molli sunt corpore, & pueros, & mulieres. Norúntque thus in naturis eiusmodi carnem in cauis vlceribus (modò aliud nullum symptoma sit) producere, eadémque implere. Vtrum tamen eiusmodi corpora humida sint, atque idcirco modicè siccantia desyderent, an alia euentus causa sit, sanè nõ norũt. Rursus enim ad senilia corpora aliud scriptum medicamentũ inuenies, aliúdque ad ea vlcera quæ ægrè ad cicatricem veniunt, oráſque prætumidas habent, quæ ὀχθώδη Græci vocant, multásque alias discretiones in omnibus suis medẽdi commentarijs scribunt, quibus quoad licet, ad curandæ naturæ proprietatem appositum pharmacum inueniunt. Quippe discretiones in quaque arte proprium à communi secernere conantur. quantóque plura quis discreuerit limitauerítque, eò propius ad proprietatem accedit. Ipsum verò ad vnguem proprium nec scribi omnino potest, nec dici. Eóque tum Empirici ij qui in arte fuére diligentissimi, tum dogmatici ferè omnes fatentur nullam scribi posse curationem ad vnguem exactam. Sed id quod ad coniecturam de laborantis natura desyderatur, alij ex proprio cuiusque medentium vsu, alij ex artificiosè ratiocinando adijciendum esse affirmant. Nemo tamen eorũ adeò fuit pręceps, vt omni vlceri cauo vnam se habere medicinam, quæ carnem restituerit, profiteretur. Non enim apud vllum inuenies eiusmodi pharmacum, quod omne vlcus cauum sanet, imò pro modo humoris sordísque atque ipso laborantis temperamento, immutandum medicamentum esse. Missa ergo hìc methodicorum impudẽtia, agè videamus quid

Empiri-

Empirici dicant, qui ex proprio cuiusque vsu exercitationéque adijciendum aliquid censent ad propria laboranti inuenienda remedia. Siquidem (vt sæpe diximus) nulla est in arte medica nec res nec medela, quæ specie dicibilis nõ sit. Sed quod nec dici, nec scribi, nec omnino præcipi potest, id quantitas in quoque est. Nam in vlceribus humor & sordes dici possunt, quantitas in neutro dici potest. quanquam hìc quoque accedere propius ad indicandam eam studemus, exiguam copiosámque sordem dicentes, præterea tenuem, & crassam, & prorsus multam, & admodum paucam, & mediocrem, & competentem, alitérque ad hunc modum variè nominantes: quò videlicet quamproximè licet, ad quantitatem indicandam accedamus. Diligenter igitur attendas nunc velim, vt intellegas quantum præstet methodo quiduis, quàm sola experientia facere. Esto nanque notum sit hoc vel illud pharmacum ad cauum vlcus implendum facultatem habere in ijs qui, vt nos loquimur, humidiore sunt temperamento: vt autem obseruator & Empiricus ijs, qui molli sunt carne, ac mulieribus & pueris: deinde nunc tali nihil prosit. Nos igitur cuius causa nihil profuit, inuestigabimus, atque hanc in duo æstimanda reducemus. Nam aut parcius siccauit medicamentum, aut nimium. horúmque notas habebimus sordem & saniem. Nam si plusculum sordis sit, totúmque vlcus humidius, intra modum siccauit. sin purum, & absque humore cernitur, vltra. Statim igitur mensuram quoque excessus defectúsque ex ipso notarum modo intellegemus: tantóque pharmacum quod deinceps applicabitur, vel siccius, vel non tale admouebimus. Empiricus autem si admotum cuipiam medicamentum carnem non restituit, id quidem videt: cæterùm ignarus parciúsne, an nimium siccando id euenerit, transire ad alterum non potest. Ad eundem planè modum & Erasistratus, Herophilúsque ex dimidio (vt dictum est) dogmatici, malè vlcus sanabunt. quippe qui ea tantùm vitia curare ratione tentant, quæ instrumentalium partium sunt propria. Vlcus (vt iam dictum est) commune similarium instrumentaliúmque est. ideóque id quatenus in similaribus prouenit, eatenus empiricè curabunt. Quinetiam si ea curare tentent,

quorum ſubſtantia omnino perijt, aut etiam manca curtaque eſt: in his quoque neceſſe eſt, à logicè curando multifariam aberrent. Si enim quod perijt, ſubſtantia quæpiá ſimilaris ſit, neceſſe eſt eum qui regignendæ huic conſulet, totius eſſe naturæ peritum. Ac de his quidem pòſt dicetur. Illud interim clariſſimè oſtenſum arbitror, non eſſe cuiuſque probè vlcus curare, primámque omnium indicationem, quæ vel plebeijs patet, minimam eſſe curationis partem. Nam & calorem, frigus, humiditatem, ac ſiccitatem, actiuas qualitates eſſe, demonſtratione accepiſſe neceſſe eſt: & deinde quæ nobis tum de temperamentis ſeorſum dicato volumine ſunt ſcripta, tum quæ huc pertinent in alijs voluminibus, omnia nouiſſe. Atque hactenus quidem de vlcere cauo ſermo eſt habitus, ipſam tantũ cauitatem curantibus nobis. Siquidem quæ vlceris propria curatio ſit, nondum traditum eſt. Perficitur autem ea quoque iuxta eandem methodum. quippe quæ tum à labo rantis partis temperamento, tum à medicamentorum facultate accipitur. Porrò ambo hæc à tractatione de elemẽtis pendent. Etenim niſi illud in methodo conceſſum ſit, quatuor qualitates genituræ corrupteleque cauſas eſſe, nec methodũ inchoaſſe, nec prouexiſſe, nec abſoluiſſe fas eſt. At verò vt illas agentes mutuò patientéſque oſtendas, id ad ſpeculationem de elementis pertinet. Quod igitur in præcedentibus oſtendimus, id nunc præſenti ſermone cõfirmatur. nempe nihil poſſe medicum de vlla ſimilarium partium agitare, ſine naturali, quam vocant, ſcientia. Verùm illic de ſimilaribus duntaxat id eſt oſtenſum, hìc iam ſermo noſter quodammodo inſinuat, ne in ipſis quidẽ inſtrumentalibus cuiquam integram inuenire curationem licere, qui illam non attigerit. Porrò idem in toto opere etiam euidentius monſtrabitur. Verùm ad ipſam vlceris quod ſolum conſiſtit, curationem tranſire nunc tempeſtiuum videtur. Fuerit autem ſolum, ſi nec affectus vllus ſimul adſit nec ſymptoma. Eſto igitur quæ exulcerata eſt particula, nec fluxione vexata, nec malo ſucco vitioſa, nec omnino extra naturalem temperiem: ſed nec vlla ei cauitas adſit, nec vlla cutis amiſſio. Nam id quoque bona pars medicorum præterit, non intellegens poſtquàm cauum vlcus carne iam impletum, ac planum effectum, nihilominꝰ tamen

tamen hiat, duplicem adhuc particulæ affectum ſupereſſe, alterum ſubſtantiæ cutis amiſſionem, alterum continui ſolutionem. Ergo quoties vnum id habetur, nempe continui ſolutio, ſiue ea ſummæ eſt cuticulæ, (quam ἐπιδερμίδα vocant) ſiue cutis totius, ſiue etiam pariter ſubiectæ carnis, vitium quod vlcus dicitur, ita exiſtit, poſtulátque tantùm agglutinari. Quippe ſi commiſſæ ſimul ſint cutis oræ, nihil erit in medio cutis generis diuerſi. quemadmodum in eo quod iam repletũ eſt, planúmque redditũ. In hoc enim oræ vlceris ſe non contingunt, ſed totius vlceratæ partis cutis perijt: quam vtique reſtituere oportet. At in eo quod acuto aliquo eſt diuiſum, vna agglutinatio requiritur, nõ etiã cutis generatio. Quoties ergo vlceris ſimplicis propoſitum ſit inuenire curationem, præſumẽdum in ſermone eſt diuiſam eſſe carnoſam particulam citra vllius portionis amiſſionem. Nam latum quod cicatrice induci poſtulat, omnino cuticulam, quam ἐπιδερμίδα, Græcè vocaui mus, deſyderat. Hanc igitur tum gignere, tum ſibi vnire oportet. duóque tibi hoc loco exiſtunt, ad quæ ſicuti in cauo vlcere conſilium diriges, propterea quòd affectus ipſe geminus in ambobus eſt. Quo igitur (ipſorum inquiet forte aliquis) planum vlcus à cauo diſcernitur, ſi & geminus vtrobique eſt affectus, & geminus curãti propoſitus finis? Nempe multitudine amiſſarum partium. Quippe in cauo vlcere non ipſa modò perijt cuticula, verùm etiam reliqua cutis natura vniuerſa, & ſubiectæ carnis portio aliquando non exigua. In repleto vlcere caro non deeſt, exterius tamen cooperimentum deſyderatur. Ac quæ eius generis vlcerum curatio ſit, pòſt dicemus. Nunc eius quod vlcus tãtùm ſit, nec alium vllum affectum adiunctum habet. quænam debita curatio ſit, præcipiamus. Ergo quoniam hic ſola diuiſio proponitur, diuiſorum oras vnà coniunctas eſſe oportet. An non id ſolùm, verumetiam coniunctas manere? porrò bifariam ſimul manent, quæ commiſſa ſunt, cùm alia per ſe, alia ope aliorum maneant. Per ſe quidem, quæcunque ſecum concreſcunt ac coaleſcunt. Aliorum ope & quæ colligantur, & quæ glutino aliquo tenentur. Ac quæ concreſcant, omnino mollia naturaliter ſint oportet. Talis ſanè eſt tum caro ipſa, tum quæcunque ex carne conſtant. Quæcunque verò dura ſiccáque ſunt, eorum diuiſæ

partes coire ſimul nequeunt: ſed glutinum aliquod vinculúmve, quo commiſſa maneant, requirunt. Et talium quidem corporum ſanatio in ſequentibus præcipietur. Nunc de ijs quæ vniri poſſunt, inceptum ſermonem peragamus: hìc quoque ipſam coitionis coaleſcentiæque cauſam inueſtigantes. Eſt verò ſicuti in cauis vlceribus vt caro producatur, ita in ſimplici vlcere vt oræ ipſæ ſecum coaleſcant, natura certè cauſa: adeò, vt ſi quæ diſſident, in idé adamuſſim componas, citra omnem reliquam extrinſecus molitionem coaleſcant. Oritúrque tibi iam alius attendendus finis, nempe oratum adductio: à quo orſus, quibus id efficias, inueſtigabis. quippe aut vinculo ex duobus initijs circundato, aut ſutura, aut fibulis (quas Græcè ἀγκτῆρας vocant) impoſitis, aut horum quibuſdam, aut omnibus, quæ diducta ſunt, in idem adduces. Expedit autem quod circúijcitur, neque molle nimiũ ſit, & algæ ritu fragile, (βρυώδες Græcè vocant) quò videlicet tuto contineat: neque rurſus ita durum, vt premendo offendat. Tum verò ipſa circũductio nec ita laxa ſit, vt nihil efficiat: nec ita vehemés, vt premendo dolorem excitet. Hęc ſi feceris, fuerítque vlcus ſolum citra vitioſum ſuccum, aut fluxionem, aut intemperiem, aut phlegmonẽ, aut aliud quodlibet vitium, proculdubio coibit. At ſi vel præ eius magnitudine fieri nequeat, vt diſiunctæ ipſæ partes exactè ad imum vſque ſibi coniungantur, videlicet nec ſutura, nec fibulis, nec deligatura pertingere ad eas valente, vel etiam ſanies iam illic ſit collecta, vel dolor quiſpiam adiunctus: eiuſmodi vlcus ex ſola partium commiſſione agglutinari omnino nõ poteſt. quando quod dolet, plus aliquid affluere facit: atque etiam ſi quod affluit, pro iuſto naturę modo ſe habeat. attamen vires ipſæ partium quæ tum propter dolorem, tum etiam ex vulnere ſunt imbecillæ, ne quod iuſtum eſt ferent, ſed veluti ab iniuſto grauabuntur. Atque hinc omnino ſuperuacua ſanies proueniet. mirũ etiam niſi & phlegmone. Iam verò ſi etiam citra dolorem ſanies in medio adductorum labrorum vlceris interuenerit, aut etiam locus quiſquam medius interfuerit, qui ſanie quidem ſit vacuus, ſed aëre plenus: non poteſt eiuſmodi vlcus ſola diſſidentium partium coniunctione glutinari. quando & ſanies iam vnionem diſpeſcit, & quę coniungendis interueniunt

niunt loca vacua, interiorum laterum frontes prohibent ſe contingere. Quare illæ ſaltem vlceris partes vt coëant, etiam carne prius impleri naturæ opera poſtulant. Porrò hæ adeò planè ſunt exiguæ, ſi modò diuiſæ vlceris partes ritè ſint coniunctæ, vt vnius diei ſpatium deſyderent, aut ad ſummum bidui. Hoc igitur tempore medicamẽto opus eſt quod particulã ſiccet, vt & ſiqua ſanies iam ſubſit, hanc conſumat: & ſiqua in vacua loca influxura eſt, hanc prohibeat. Nunc igitur medicamẽtum quod carnem producat, & mediocriter ſiccet, rurſus mihi ad memoriam reuocabis, vt intellegamus ſicciúſne eo eſſe glutinatoriũ debeat, an ſecus. Sanè quod carnem producit, ſi totum qui cõfluit ſanguinem conſumeret, ipſam materiem creandæ carnis ſic adimeret. At glutinatorium aut omnino carnis generatione non eget, aut planè exigua. quare plus ſiccet, oportet, quàm quod carnem producit. Ergo tum hac ratione tenui quadam differentia inter ſe diſſident, tum verò altera non parua, quatenus ſcilicet quod carnem producit, ſtatim etiam detergendi vim obtineat oportet, quo non modo redundantiam humoris ſiccet, ſed etiam ſordem aufert. glutinatoriũ verò nec detergeat, nec expurget, ſed cõtrà prorſus ſubſtantiam omnem in idem cogat. cuiuſmodi facultatem habent medicamenta ea, quæ auſtera & adſtringentia vocantur. Hæc nanque in idem cogendi, ac ſtipandi, non detergendi, neque purgandi facultatem habent. Quo fit, vt vbi carni producendæ ſtudemus, maximè cauẽdum ſit à medicamẽto quod adſtringat, vtpote quod ſordem vlceribus arctius affigat, quàm vt facilè poſſit abſolui. Vinum igitur, omnis vlceris, qua vlcus eſt, optimum eſt medicamentum. Quòd ſi nec illud, qua vlcus, ſermoni ſit adiectum, † idem tamen arbitror intelleges. Quippe recordationis tantùm cauſa eſt additum, (nequis obaudiat,) non ſicut neceſſarium aliquid definiens. Adeò ſi memorem te eorum omnium quæ in proximo libro ſunt tradita de rebus ſingulis tum nominandis, tum verò ſubiectis, præſtiteris, nihil eſt quod talia tibi decæterò definiã. Illud tantùm abundè mihi erit, ſi per ſingula eorum ſimplices affectus à compoſitis ſecernam. De quibus mihi nonnihil prius eſt dictum, ac nunc nihilominus eſt dicendum, non adeò mehercle rei ipſius cauſa, quàm

Cautio in Sutura

† Antiquus legit, putares hoc à me dictũ abſolutè.

quòd plerique medicorum dictione ipsa decepti, cauum & æquabile, † recens & inueteratum, sordidum & purum, liberum phlegmone, & phlegmone impeditum, putāt differentias esse vlcerū. Necesse igitur est distinguere quæ propriæ vlcerum differentiæ sint, & quæ aliorum affectuum complexiones. Verùm hoc posterius paulò. Sanè solennis veteribus doctrina (quæ vtinam nunc esset in vsu) maximè naturalis est. Quippe ij simplicis cuiusque affectus propriam curationem dicunt, præcipuéque omnium Hippocrates. Medendi nanque methodus ad hunc modū bellissimè procedet, si de singulis simplicib⁹ seorsum præceperimus: pòst deinde de compositis omnibus alterā aliquam methodum indicauerimus. Veluti enim si duo verè essent in victus ratione morbi, clausum & fluens, id est qui in retentione & fluore spectarentur, cùm seorsum vtriusque curationem dixissemus, de coniunctione amborum esset agendum, sicut Thessalus ipse censet: eodem (arbitror) modo quoniam vlcerum qua vlcera sunt, vna omnino est species, tum phlegmonarum qua phlegmonæ sunt, altera item species vna est: oportet vbi seorsum vlceris, seorsum rursus phlegmones curationē tradideris, pòst deinde ambas in idem coniungere. Id igitur si fecerimus, omne profectò vlcus tum siccari debere, tum etiam adstringi, pro dicta iam methodo inueniemus, non tamen detergeri. contrà, cauitatem in carne siccari quidem postulare & abstergeri, minimè autem adstringi. Quinetiam ad eundem modum quem prius diximus in cauis vlceribus, nunc ad portionem naturam corporis æstimabimus, mollísne ac laxa sit, an dura, sicca & compacta. Siquidem prior quanto est humidior, tanto medicamentis minus siccātibus eget. Posterior quatenus est siccior, eatenus rursum quæ vehementius siccent, magísque adstringant, desyderat. Empiricus enim (arbitror) hìc quoque pueros, & fœminas, & qui tenero sunt corpore, memorabit, iuuenes agricolas & nautas his opponens. Cæterùm cùm non intellegit quòd in pueris & fœminis propter humiditatem temperamenti eiusmodi medicamenta visa sunt conducere, rursus altera messoribus ac nautis propter siccitatem conuenire, nec cuiusque corporis curationem exactè conijciet, nec erroris causam deprehendet. Quo fit, vt nec intellegat quēadmodum

dum sed ad potius transferet, vbi parùm cessit ijs quæ per experientiam prius nouit. Hæc igitur summatim de glutinatorijs medicamētis dixim⁹. Hinc verò altera quędam methodus succedit ad eorum præparationem compositionémque pertinens. Siquidem cauo vlceri quicquid volumus, statim applicamus: siue siccum id, siue humidū, medicamentum sit. Licet enim omni parti vlceris ea tum inspergere, tum illinire. At in vulneribus quorum maior est profunditas, id non licet. Quippe vbi semel oras coniunxeris, contingere quæ in alto sunt diuisa, non possis. Consyderandum igitur est non modò, an siccans adstringénsque modicè medicamentum sit, verumetiam an peruenire ad imum valeat. Nam & cerussa & lithargyrus siccant, adstringúntque modicè: sed si ea cineris ritu circavulnus inspergas, nihil proficies. Neque enim ad fundum peruenit medicamenti vis, quod ita sit siccum. humiditatem igitur quādam desyderat, quò simile emplastici sit, vel etiam humidioris cuiusquam medicaminis. Verùm hæc operis eius quod de medicamentorū compositione præcipit, propria speculatio est, non eius quod de medēdi ratione instituitur. Quòd si quid ea ad rem propositam indigebimus, id procedente opere attingemus. Nunc ad vlcus quod cicatrice induci postulat, reuertar. de quo pauloante dixi eius quoque primum quò tenditur finem ex eodem esse genere, cuius est & caui. Quippe regignere aliquid opus est quod perijt, non tantùm vnire quæ dissident: cæterùm diuersa ratione hìc gignere quod defit, quàm in cauo. quando hìc sanguis, illic caro pro materia sit. Siquidem quod cauum est, impletur ex gignenda carne: quæ ex sanguine ortum habet. At ad cicatricem perducitur quod iam est impletum, ex gignenda cute, quæ ex subiecta creatur carne. Cæterùm caro eadem specie cum ea quæ perijt, gigni in cauo vlcere potest. Cutis talis omnino qualis erat quę perijt, prorsus restitui non potest. sed simile quiddam cuti, & quod eius officium suppleat, potest: non tamen planè cutis. Ac causa quidem cur sicuti caro adépsque regignūtur, ita cutis quæ prorsus perierit, regigni nequeat, ex naturalibus problematis est petēda. quemadmodum autem tum naturam, tum vsum cutis imitemur, hinc accipiendū. Eiúsque rei methodum iam tradamus. Quoniā tegere carnem

nem naturali aliquo tegumento propositum est: quippe id est ducere ad cicatricem vlcus, aut cutis nobis generanda est, aut summa caro cuti similis efficienda. Verùm vt cutis regeneretur, fieri omnino nequit. quod supereſt igitur, efficere est tentandum. At quæ igitur huius efficiendi est ratio? Nempe alteratio. Quippe vt carnis pars quæpiam non amplius caro permaneat, sed veluti cutis euadat, postulamus. Quo pacto igitur (inquies) alterabitur? Profectò alicuius alterantium qualitatum ope. Incidit enim rursus hoc loco, vel nolentibus nobis, de elementis sermo. sine quo nec quod cicatricem inducat inuenire medicamentũ licet, nedum quod carnis producendæ, aut agglutinãdi facultatem habeat. Ergo quoniam cutis carne ipsa tum siccior est, tum etiam denſior, si carnẽ siccabimus & adstringemus, cuti etiam persimilem reddemus. Habes medicamenti quod cicatricem inducit, summam. Verùm ea non satisfacit. nam & glutinatoria tum siccabant, tum etiã adstringebant. Ergo quo hæc ab illis distent, id, si ipsam rerum substantiam inspicias, inuenies. Nam quoniã in glutinatione vlcerum siccandum quod adfluit est, quò videlicet affecta pars superuacuis vacet, in cicatrice ducenda non modò quod adfluit, verumetiã humor qui in ipsa carne continetur, est consumendus: multò profectò siccius quod cicatricem inducat, quàm quod agglutinet, esse conueniet. quando glutinaturo vnum id propositũ est, vt eius quod secundum naturam est, redundantiam consumat. qui cicatricem inducet, nõ hoc modo, verumetiam vt ei quod secundum naturam se habet, aliquid deradat. Galla igitur immatura hoc loco, & malicoriũ, † & ægyptiæ spinæ fructus, modicè siccãtia pharmaca sunt. Chalcitis, & æs vstũ, & æris squama, & misy, & fissum alumen, multò his sunt valentiora. Misy quidem & Chalcitis præcipuè, mitior autem æris squama, atque etiam hoc mitius æs vstum. Quod etiam si lauabis, vtique minus mordens medicamentum habebis. Porrò hoc quoque ad speculationem de componendis medicamentis pertinet, quę sanè medendi methodum ordine sequitur. Nam medicamentorum facultates nosse, id quidem medẽdi methodum præcedit, tractatúmque de his alibi est. Compositio verò medicamentorum, medendi methodum sequitur. Quippe vbi hæc vniuersale

† Antiquus addit, & balaustia.

sale præcepit, dico autem siccandum, aut humectandum, aut calfaciendum, aut refrigerandum esse: tum vel modicè id faciendum esse, vel valenter, vel leuiter, intelleximúsque cuiusque simplicium medicamentorum facultatem, háncque per se & seorsum perpensam: tum profectò quo pacto quis ea commodè ad vsum miscuerit, consyderare conueniet. Existit igitur eo pacto duplex de medicamentis peritia, altera de eorum viribus, altera de compositione ac præparatione. Verùm ad id quod superest methodi de vlceribus, redeundum est. Supereſt autem (vt arbitror) de supercrescente carne dicere, quam ὑπερσαρκωσιν Græcè vocat pleraque medicorum pars. Est porrò is quoque morbus ex eo genere, quod in quantitate magnitudinéve partium spectatur. Licet enim pro arbitrio voces. Ex eodem genere & cauitas erat, de qua iam egimus. Ergo veluti quod vlcus cauum vocant, non vnum est vitium, sed pariter & cauitas & vlcus: ita vlcus quod supercrescentem carnem habet, non vnus est morbus, sed simul caro supercrescens, & vlcus. Indicat autem magnitudo quæ præter naturam est, primam indicationem, (quam etiam veluti metam inueniendorum remediorum diximus) ipsius scilicet exuperantis ablationem. At hæc sola medicamẽtorum ope perficitur, nõ opera naturæ: videlicet contrà quàm in carne restituenda aut glutinatione se habuit. Hæc enim naturæ ipsius sunt opera, pharmacis tantum quæ actioni eius obstant, summouẽtibus. At supercrescentis carnis detractio, nullum quidem naturæ opus est, sed medicamentis perficitur quæ vehemẽter siccent. Porrò proxima sunt eiusmodi medicamenta tum ijs quę valenter detergent, tum ijs quæ cicatricem inducunt. sic vt nõ pauci interim per errorem medicamentũ quod carnem minuit, vel pro eo quod sordẽ deterget, vel pro eo quod cicatricem inducit, accipiant: vt (ne ab exemplo nostro recedamus,) misy & chalcitis si humidę naturę applicabis, potius carnẽ demere quàm cicatricẽ inducere deprehendes. Vnde tiquãdo ijs vti ad cicatricẽ inducendã in aliorum penuria cogimur, parcissimè ipsis vtemur: sumnũ tantum specillum in ea ad exactissimum leuorem tunsa demittẽtes, ac pòst velut tenuissimum quendam pollinem partibus, quę cicatrice induci postulant, imponentes.

Quòd

Quòd si minuere quæ supercreuére, studemus, liberalius imponemus. Sanè ærugo magis etiam quàm hæc minuere carnem potest, ita vt genus eorum quæ cicatricem inducant, omnino sit egressa. At si illa etiam aduras, vt minus acria, sic ad cicatricem inducendam reddes magis apta. Si verò etiam laues, adhuc fient mitiora. Meministi verò (arbitror) & tu eius qui celebri illo viridi medicamento sordidum vlcus citra rationem curabat, mel quidem ei admiscens, multis autem deinceps diebus æquè sordidum reperiens, deinde inops consilij, nec habens quò se verteret, (Accidebat enim vt non modò non purgaretur sordes, sed etiam vt de subiecta quoque carne nonnihil vnà detraheretur, & colliquaretur, propterea quòd medicamentum valentius quàm pro laborantis natura erat.) plus deinde (vt erat egregius medicus) mellis assiduè medicamento adijciebat, quò videlicet adhuc valentius purgaret, ceu nó satis id medicamentum prius adhibitum fecisset. Euenie-
bat autem planè contrà. quippe quantum ille intendebat medicamenti acrimoniam, tantum caro subiecta colliqua
batur. Quod verò in vlcere ex liquata carne sordis apparuit, id medico, ceu medicamentum nihil efficeret, imposuit. Atque huius quidem ignorantia etiam in discernendi peritia erat, non solùm in medendi methodo. Etenim si quammaximè similiter sordidum ex vtroque medicamento vlcus deprehenditur. at certè cauitas maior ex valenti, & quod colliquat medicamento efficitur. Quinetiam labijs prælatis, rubrúmque, & phlegmone quodammodo affectum vlcus cernitur. Aliquando verò rosionem quoque manifestà ex huiusmodi medicamento æger sentit. Quod verò minus quàm par est siccat, nec mordet, nec quicquam efficit eorum quæ retuli. Patére autem & in his arbitror Empiricum etiamsi experientia quammaximè distincta discretáque vtatur, tansire tamen vbi quid non cessit, ad id quod expedit artificiosè non posse. imò vni illi id licere, qui vera methodo (quam ipse nũc instituo) medetur. Quippe quam Thessalij isti Amethodi methodum profitentur, nomen duntaxat esse nudum intellegis, omnis effectus vacuum. Qui, cùm tanta, támque multiplex saltem methodus sit in vlcere sanando, neque Empiricorum discrimine ad inuenienda remedia sunt vsi, neque sicut dogmatici ab ipsa

ipsa rerum natura indicationem agendorum sumpserunt: sed solùm id, quod nec vulgares lateat, proponentes, nempe cauum vlcus carne impleri postulare, plenum cicatrici induci, quod carne supercrescente luxuriat minui, sordidũ expurgari, † mundum vel cicatrice induci, vel agglutinari: vlcerum curationis methodum quandam explicasse se putant. tantùm scilicet absunt, vt intellegant humidioribus naturis minus siccantes medicinas conducere, siccioribus quæ magis siccent. Ergo quod in tota disputatione nostra manifestè apparuit, id denuo resumendum est: vt & nos illi quammaximè simus attenti, & reliqui omnes qui veterem methodum corrumpunt, quantùm aberrent, clarius intellegant. Incipiam verò ab eo vlcere quod carne impleri postulat, vnum id pro exemplo proponẽs: quãdo etiam proximè de eo sermonem feci. Ab hoc, de omni simul in vniuersum curatione loquar. Ergo illud non ratione modò, verumetiam experientia consyderantibus apparuit, non omnem naturam eadem medicamenta requirere, sed infirmiores molliorésque mitiora, validiores siciorésque valentiora. Ita verò tũ in ijs quibus cicatrix inducebatur, se habebat: tum etiã quæ glutinatione egebãt. Omnino enim nullum vehementium pharmacorum ferũt molles naturæ. In eiusmodi verò sermonis nostri decursu perspicuum planè fit, tum ægri naturam esse consyderandam, tum cuiusque hominis propriam esse curationem, tũ supra hæc illud tertium. nempe quoniam cuiusque naturæ proprietas ineffabilis est, nec exactissima scientia comprehensibilis, hunc esse optimum cuiusque particularis ægritudinis medicum, qui iam methodum quandam comparauit. ex qua & dignoscere naturas possit, & coniectura consequi quæ sint cuiusque propria remedia. Porrò, existimare communem quandam esse omnium hominum curationem, sicuti stupidissimi methodici putant, extremæ est dementiæ. Atqui illi ob id stata esse putant omnia medicinæ artis theoremata, hoc est eiusmodi esse quæ scientes homines faciant, firmámque sui notitiam præstent, ipsorúmque artem, notitiam quandam esse communitatũ, non proprietatum, tanquam communem & generalem hominem, non particulares curarent. Ergo sicuti in alijs omnib⁹ statim inter initia sunt lapsi, sic in hoc quoque. Siquidem

† Aldus legit, mũdũ cicatrice induci, recens agglutinari:

quidem curatur non homo communis & generalis, sed nostrum quisque, alius videlicet aliud temperamentum naturámque obtinens. Hi verò vnam esse omnium hominū curationem existimant. Ego contrà, si cuiusque priuatim naturam explorare ad vnguem scirem, vtique qualem fuisse Aesculapium mente concipio, talem me esse putarem. Sed quoniam id fieri non potest, certè vt quoad homini licet, quamproximè accedam, tum ipse me exercere decreui, tum alios vt idem faciant, adhortor. Ac conantur quidem quantum possunt & Empirici, vt à communibus secedere, ita propius ad ea quæ propria sunt accedere. Verùm quantum hi quoque ab eius rei perfectione absint, suprà est dictum. Non enim hæc in pueris, vel mulieribus, vel senibus, vel mollem carnem albámque habentibus, aliáque id genus, pro certis discretionibus (sicuti illis placet) sunt ponenda, imò quemadmodum in humore & siccitate corpus se habeat. Ac Empiricos quidem medicos, tum ob alia multa, tum ob id probare maximè conuenit, quòd accedere quantum licet ad ægri proprietatem conantur. Pòst enim reliquas discretiones omnes quas adhibent, etiam quæ a consuetudine sumitur, adijciunt, tanquam hinc remediorum quæ ægro magis sint propria, compotes futuri. Dicetur autem à nobis in sequentibus de consuetudine fusius, vbi pro cognoscenda proprietate laborantis naturæ, etiam discrimen à consuetudine priscis inuētum esse probabimus. Hanc itaque cum reliquis Empirici recipiunt, & præter hanc, ipsum etiam medicum qui sæpe egrū inuisit, quàm eum qui non viderit, commodius curaturum aiunt. Postea tamen cùm hæc omnia adiecerint, stabilem se atque scientificam habere notitiam propriæ curationis ægri adhuc non dicunt. At verò impudentissimus Thessalus illud modò vnum intellegens, quòd cauum vlcus sit implendum, constantia tamen & firma dicit esse medicinæ theoremata, quanquam hoc saltem omnes (vt antè iam dictum est) homines sciunt, non ij modò qui núc sunt, postquam Thessalus iste alter videlicet Aesculapius, in lucem hominum venit: sed etiam, arbitror, qui ante Deucalionem, & Phoroneum fuerunt, si modò hi rationales erant. Imò verò præter hoc quòd carne esse implendum cauum vlcus nouerunt: etiam illud non ignorarunt, qui medicamenta

menta nosset, quæ tale vlcus carne implerent, hunc medicum esse. Atque hæc si per experientiā sunt inuēta, constat empiricè nobis esse curandū. sin ratione inuēta sunt, logicè. Non enim profectò aliud inuenit, alio autē nunc commodè vtetur. Verùm de eo nobis cum Empiricis lis est. Quod autē dicere cœperā, vera ipsa medicina de laborantis natura coniecturam fecit. Nominat, arbitror, id vulgus medicorū Græcè ἰᾶτρομαντείαν: omnésque id incōprehensibile fatētur, ideóque ipsam veram medicinæ artē Aesculapio, Apolliníque cōcedunt. Pendet porrò omnis hęc ratio ex duplici principio, Empiricis obseruatoribúsque ab ijs quę manifestè apparent, Logicis autem, ab ipsis elementis. Nam quòd alij aliud medicamentum prosit, etiam pueri iam fermè sciunt, & ratio pariter quæ ab elementis ducitur, id confirmat. Si nanque quindecim differentias in hominum temperamentis ex minoris in ijs maioríque ratione, ídque in humida tantùm natura statuas, necesse profectò est medicamentorum etiam quibus sis vsurus, quindecim differentias noueris, quarum aliæ magis, aliæ minus siccent, quò nimirum quod cuique naturæ cōgruat, inuenias. Quòd si etiam in sicciore natura alijs quindecim positis, ad has quoque pari modo alia quindecim medicamenta requiras, habebis in totum triginta medicamentā, quæ triginta naturis conuenient. quibus vti is demum solus commodè poterit, qui in corporum temperamentis diligenter se exercuerit. Nunquid igitur si totum corpus temperamento sit sicciore, ab ijs quę magis siccent medicinis iuuabitur: si verò pars quæpiam eius, cæteris partibus naturā sit siccior, quæ minus siccent requiret? An liquidò patet hìc quoque, quæ pars siccius temperamentū obtinuit, hanc etiā quæ magis siccent postulare? quę humidius sit sortita, minus siccantia? Atque hoc totū prætermittūt Amethodi isti Thessalij, qui vnā omni particulæ congruere medicinā putant. Empirici autem quantum in hoc Thessalios istos methodicos superant, tantum à veris methodicis logicísque superantur. Habent enim profectò illi quoque, ab ipso scilicet vsu edocti, aliud medicamentum ad ea vlcera quæ in oculis accidunt, aliud ad ea quę in auribus, aut articulis, aut carnibus, aut sola cute. Cæterùm quòd nec in ijs se trāsferre ad aliud possint, ex ijs quę suprà diximus,

diximus,facilè patet. Quoniam autem & de his satis iam dictum est,rursus ad disputationis initiũ reuertamur, misceamúsque vlceri omnes qui simul cum ipso incidunt affectus,ab intemperie primùm orsi. Si enim exulcerata caro,vel prius etiam ex quauis occasione,vel ipso vlcerationis tẽpore iusto calidior frigidiórve est effecta, vtique medelam exigit,quæ non modò moderatè siccet, sed etiam intantum calfaciat,refrigerétve,inquantum subiecta caro à naturali suo habitu recessit : cùm fieri non possit,vt in vlcere,vel carnis productio,vel sinus impletio,vel agglutinatio,vel cicatricis inductio,rectè vnquam cedat, nisi subiecta caro pro naturali modo se habeat.nec frustra dictum suprà est hæc omnia naturæ esse opera : purgari tamen sordida,minuíque supercrescentia,etiam carne naturalem statum non seruante possunt, propterea quòd tantùm hęc medicamentorum sunt opera. Quocirca legitimi vlceratarum partium temperamenti,quoties eas vel carne implere,vel glutinare,vel cicatrice inducere studes,maiori tibi solicitudo erit.Seruari nanque debebunt naturæ motus,quòs comprehensorũ singula comitantur. At aliâs non seruabũtur,nisi prorsus se pro naturæ suæ ratione pars habeat. Veluti igitur si phlegmone cũ vlcere vnà esset,priusquàm hæc discussa sit,nemo id vel carne implere, vel glutinare,vel cicatrice inducere tentarit:ad eundẽ (arbitror) modum etiam si fine phlegmone sola subsit intemperies, nullum horum fore prius sperabimus,quàm illa sit sanata. Rursus igitur hinc indicatio quædam ad medicamentorum,quæ superius comprehensa sunt,inuentionem oritur. quippe omnia ea siccantia erant:sed dissidebant inter se pro intẽsionis remissionísque modo. Cæterùm, definitum antea non est,quatenus in calefaciendo frigefaciendóque se haberent : sed methodus hoc quoque inuestigare quodammodo cogit. Non enim tantùm an siccet, sed an etiá non valde calefaciat,aut refrigeret,expendi oportet. Ergo altercum,& mandragoram,& † meconium, ceu supra modũ refrigerantia fugies.tametsi siccant ea quoque quátum sit vlceri ex vsu. Resina verò,& pix,& asphaltus,quáquam modicè siccant,tamen immodicè sunt calida. Ideóque eis nemo vtetur solis,nec aliter,nisi cum leuiter refrigerantibus admistis vnum ex omnibus medicamentum fecerit,

† In Græco est, κώνειον .i. cicuta.

fecerit,quod sit temperatum. Si igitur hæc ita se habent, sicuti profectò habent,inspici etiam conueniet,& circundantis nos aëris temperiem. Siquidem veluti medicamentum quoddam,is quoque corporibus nostris forinsecus incidens, vbi immodicus calore,vel frigore est, sanationem moratur. Danda igitur opera est,vt medicamenta eius excessui occurrant. Ideóque Hippocrates in calidioribus anni temporib⁹,ijs quibus frigidior facultas sit medicamentis vtitur,calidioribus autem per frigidiora. Nõ ignoras profectò hìc quoque ex stupidis methodicis quẽdam fateri, quo pacto in calore,& frigore se habeat,qui ægrum continet aërem se inspicere, non tamen anni tempora inspici permittere: quasi nomina ipsa temporũ anni prosint,obsintve,non eorum temperamenti ratio:aut non huius causa veteres medici ad ea respexerint. Verùm quòd qui certa methodo curare vlcus debet,huic necesse sit,tum ad prima elementa,vel maximè venire,tum anni tempora,& corporum temperamẽta non in toto modo, verumetiam in singulis partibus consyderare,abundè monstratum reor. Rursus verò repetendum hoc etiã loco est,quod prius diximus in indicatione,quæ à sicco humidóque sumitur. Nã sicuti in illis humidior natura humidiora, siciora ficciora medicamẽta exigebat:ita nunc calidior calidiora,frigidior frigidiora requiret : contrariam scilicet ijs quæ præter naturam, & ijs quæ secundum naturã sunt, indicationem præstantibus. quippe quæ secundum naturam sunt,similium sibi indicatiua sunt: quæ præter naturam,contrariorum. si modò illa seruari, hæc summoueri necesse est. Ac quòd tum corporum temperies, tum anni tempora,tum partium naturæ,consyderãda ab eo sint qui probè vlcus sit sanaturus, clarè me docuisse existimo. ad hæc,quòd prima quidem medicationis indicatio à solo sũ matur affectu,remedia tamen inde inueniri nõ posse, nisi prius ad corporum elementa sit ascensum, & ægri temperamentum perpensum,non corporis modò vniuersi,sed etiam afflictæ particulæ:cum hoc quoque ambientis temperie æstimata. quæ vtique cùm ad præsentes status, tum verò regiones extenditur. Quòd autẽ contrariæ subinde in vna curatione indicationes sint, atque has quẽadmodum tractare conueniat,latius quidem dicetur in se

quentibus, non tamen alienum sit nunc quoque paucis de ipsis egisse. Etenim quòd ægri temperamentum sit humidius, particula ipsa quę laborat, siccior: aut contrà quòd hæc sit humidior, totius temperamentum siccius mirandũ non arbitror. Pari modo in calore, & frigore, quòd cõtrario temperaméto sit pars cum toto. Veluti igitur si totum corpus medio temperamento esset, (quod esse optimũ docuimus) nihil planè quantum ad laborãtis naturam attineret, in medicamentis nouaremus: ita vbi vel siccius, vel humidius, vel calidius, vel frigidius iusto cernitur, eatenus intendere vires medicamentorum oportet, quatenus corpus ad naturalem intemperiem est versum. Non enim, arbitror, excidit nobis quæ naturalis intemperies sit, & quæ præter naturam. Dictum enim de ipsis est in alijs, ac præcipuè in libro qui de inęquali intemperamento est inscriptus. Pone igitur totum laborantis corporis temperamentum humidius esse, eóque medicamenta desyderare, quæ minus siccent: ipsam verò ægram particulam ex earum numero esse quæ sicciores sint, (qualia esse diximus, quæ minus sunt carnosa, cuius generis sunt, quæ circa digitos, & articulos habentur. præterea quæ circa aures, & nasum, & oculos, & dentes, sunt. ac vt semel dicã, vbi crebræ chartilagines, & mẽbranulæ, & ligaméta, & ossa, & nerui sunt: adeps verò, & caro, vel omnino nulla est, vel perquam exigua,) diuersa in his est ea quæ à patiente particula accipitur indicatio, ab ea quæ ex ægri sumitur natura. Quare si quanto ęgri temperamentũ iusto est humidius, tanto particula iusto sit siccior: nec adijciendum, nec detrahendum pharmaco quicquam est, sed tale adhibendum, quale si vlcus in medij temperamenti particula corporis mediocriter temperati consisteret, adhiberemus. Sin siccior debito particula tanto fuerit, quanto corporis temperamentũ iusto est humidius: vtique in tantum intendi siccitatem medicamenti conueniet, quantum particulæ temperaméto totius temperamentum excedit. veluti si quatuor numeris sit exulcerata pars medio temperamento siccior, ægri natura gradibus tribus humidior, manifestum est particulã quæ nunc exulcerata est, siccius vno gradu desyderaturam medicamentum, quàm quæ pars sit temperata: Quòd autẽ hæc omnia coniectura sint accipienda, tum quod optimè conij-

cere poterit, qui in ratiocinando de his sit exercitatus, liquidò patet. Ac in talibus quidem omnibus contrariæ subinde indicationes vno tempore fiunt. Neque enim est quod de indicationibus quæ à calido & frigido sumũtur, etiamnum dicam, vtpote quæ ad portionem dictorum intelligi possunt. In alijs verò, etiam temporibus quibus perficiendæ sunt indicationes separantur. oportétque in principio præsertim curationis alteram cessare, alterã officio fungi. sicut exempli causa, cùm vlcus cauum simul sit, & admodum sordidum. quippe affectus præter naturam in hoc triplex est, vlc⁹, cauitas, & sordes. Ordo verò sanationis à sorde expurganda ordietur, quòd videlicet, nec glutinari quicquam, nec carne impleri potest, priusquam purum fuerit. Secundũ locum exiget cauitatis sanatio. Si nãque vel glutinabimus, vel cicatricẽ inducemus, vel (vt sum matim dicam) curabimus vlcus, cauitatem implere nõ poterimus. Pone ergo non solùm tria hæc particulam obsidere, sed etiã phlegmonen, vel erysipelas, vel gangrẹnam, vel intemperiem aliquam simplicem compositámve. Num nam hic manifestum est, quòd nisi quis illam prius sanauerit, implere carne cauum vlcus non poterit? Quippe dictũ suprà est carnis generationem ex sana quæ subiecta sit, ortum habere. Ex ea verò quam phlegmone premit, & intẽperata, & vno verbo ægrota, caro gigni noua non potest. Ergo in omnibus eiusmodi complexionibus triplex tibi propositus finis erit. vnus veluti à causis sumpt⁹ eius quod pòst futurum est. alter vt quod rationem obtinet eius sine quo non. tertius eius quod veluti accelerantium, & vrgentium nominatur. Siquidem iusta subiectæ carnis temperies, causæ rationem habet, vt quę concrescere secum quod vlceratum est faciat, & cauitatem impleat. Puritas vlceris rationem eius sine quo non, atque hanc sordes interpellans, curationem moratur. † Habet verò & ipsa cauitas ad vlcus rationem eius sine quo non. quando nisi cauitas prius impleta sit, induci cicatrice vlcus non possit. Ergo si ad hæc respexeris, ordinem sanationis inuenies. veluti si phlegmone, & cauitas, & vlcus, & sordes, simul in eadem particula constiterint, primùm phlegmonen, secundo loco sordem, tertio cauitatem esse sanandam, & quarto vlcus. Ac in iam dictis quidem, tum ordo,

† Aldus sic legit, Habet autem & vlcus ad cauitatũ rationẽ eius sine quo nõ: quãdo si vlcus inductũ ci catrice fuerit, non amplius cauitas impleri carne poterit.

tum agẽdorum inuentio ex his ſumitur. Vrgẽtis verò indicatio inter iſta non habetur: in alijs autem habetur. Nã affectus vnde primùm maximéque imminet homini periculum, hîc primus curari debebit: interim verò non primus modo, verumetiam ſolus. veluti ſi puncto muſculi capite, conuulſio quæ nulla conuenientium medicamentorum vi remittatur, ſuperueniat: quippe præciſo per tranſuerſum toto muſculo, cõuulſionem quidem ſanaueris, aliquem tamen ex particulæ motibus vitiaueris. Ad eundem modum cùm è vena, vel arteria, ſanguis immodicè profluit, ſi totum vas per tranſuerſum præcideris, vlcus quidẽ eius ſanare poſtea non poteris, periculum tamen quod ex profluuio ſanguinis impendebat, ſuſtuleris. Iam neruum punctum ſæpe cogimur tranſuerſum præcidere, quoties, vel conuulſiones, vel deliria, vel ambo, magna ægréque ſanabilia, ſuperuenire vulnerationi cernimus. Pari modo, vbi luxatio cum vlcere in aliquo maiorum articulorũ incidit, vlcus ſanamus, luxationem autem inſanatã relinquimus. quando ſi hanc quoque ſanare conemur, cõuulſiones omninò ſequentur. Tertius itaque propoſitus medendi finis is eſt, qui ad id quod vrget, dirigitur: diuerſus nimirũ à duobus illis modò dictis. Neque enim idẽ eſt, aliquid vel vt cauſam conſyderare, vel vt ~~id quod~~ rationem obtinet eius ſine quo ~~non, vel vt quod~~ vrget. Sed & quod vrget, tũ eiuſmodi interdum eſſe, vt alium inſanabilem affectũ relinquat, dictum iam eſt: tum verò affectum ipſum nonnũquam à nobis ipſis induci partim in neruo puncto, vel tendone, vel vaſorum cuiuſquam ſanguinis profuſione, partim in muſculo cuius caput eſt vulneratum. Nam vbi luxatio cum vlcere vnà conſiſtit, non ipſi affectum facimus, ſed tantùm eum qui factus eſt, non ſanamus. Dicetur verò de ijs accuratius in ſequentibus. In præſentia nanque redire ad proprias vlcerum differentias placet, ac propoſitum ſermonem breuiter complecti: quò ſiqua ex his etiam indicatio remediorum ſit reliqua, eam non prætermittamus. Ergo phlegmone laborãs, & putreſcens vlcus, & quod exeditur, & quod gangræna, & quod eryſipelate affligitur, & canceroſum, & dolens, & indolens, quæque alia id genus veluti vlcerum differentias loquuntur, ſi quis Empiricam curationem prodens, nec aliud cogitans pertractet, nõ eſt cum

cum eo contendendũ ſi vlcerum ea differentias nominat. Millies enim dictum eſt non oportere de nominibus contẽdere. Sin tanquam artificioſum aliquid de indicationibus dicturus, docẽdus eſt omnes iam dictos affectus compoſitos eſſe. alias verò eſſe differentias ſimplicis ſoliúſque vlceris, & cui nullus alius adiunctus ſit affectus. Nam ſi ab acuto aliquo facta tantùm diuiſione, forma eius quod vulnerauit, parti diuiſę impreſſa eſt, exiſtent profectò ſic mulțæ vlcerum differentiæ, obliquorum, rectorum, pampini modo retortorum, hami ritu uncorum, aliter quocunque modo ſe habentium. Atque hæ quidem differentiæ omnes à figura ſunt. A magnitudine ~~rurſus pro~~ maioris minoríſque ratione mille aliæ. Nam & magnum & paruum, & magius & minus vlcus vlcere tum dicitur, tum verò eſt. Quinetiam breue & longum, in ſummo reſidens, & in profundum penetrans. Atque in ſingulis horum, tum quod magis talé, minúſque eſt, ſiue in ſpatij, ſiue magnitudinis, ſiue quantitatis, ſiue quocunque modo appellaſſe libet differẽtia. Quòd ſi hæc ita ſe habent, omnino profectò & æquale vlcus, & inæquale, penes diuiſionis profunditatem, erit. Quippe diffiſſo, ſi ita ſors tulit, per longitudinem femore, poteſt ſuperior diuiſionis pars altè deſcendere, inferior in ſummo corpore hærere: aut contrà, in ſummo eſſe quæ ſuperior eſt, profunda quæ inferior. Iam illa quoque, nempe † diruptum aliqua ex parte aut ex toto fuiſſe, & incidit, alteram vlceris partem in conſpectu eſſe, alteram ſub cute latére, ídque vel ex ſupernis partibus eſſe, vel inferiis, vel lateralibus: omnia hæc vlceris differentiæ ſunt. Ab ipſo tempore rurſus aliæ vlcerum differentiæ ſumuntur, † cruentum, recens: exigui tẽporis, & diuturnum. Atque in omnibus his ipſa maioris minoríſque ratio numeroſa eſt. Atque ab ipſa vlceris natura hæ differentiæ ſumuntur, maximè quidem propriç quæ à ſubſtantia rei capiuntur. Nẽpe quæ à figura ducuntur, & à diuiſionis magnitudine, idque vel in longitudine, vel in altitudine, vel in ambabus dimenſionibus: præterea æqualitate in his, & inæqualitate: extrinſecus verò accedentes, & quæ ſcilicet rationem obtinent eius ſine quo non, tum à tempore in quo factum vlcus eſt, (ita enim aliud recens, aliud vetus vocatur) tum

† δηλε-
παῖ=
σθαι,
id eſt, di
uulſum.
† Pro
ἐναι=
μον,
legendũ,
παλαι=
ὸν,
id eſt, ve
tuſtũ: vt
paucis
poſt li-
neis indi
catur.

ex eo quòd totum párſve conſpectum fugit, vel conſpicié-
dũ ſe præbet. Iam verò & à generationis ratione, eo quòd
totum ſit inciſum, vel totum diruptũ: vel pars inciſa, pars
dirupta. Quòd ſi quæ à loco quoque in quo eſt vlcus diffe-
rentias cenſeas, veluti ſi finis muſculi, vel principium mu-
ſculi, vel medium muſculi, vel cutis ſit quod vlceratum eſt,
vel iecur, ventérve ſit, in quo vlcus conſiſtit: fuerint profe-
ctò & ipſę vlcerum differentię, non vtique à propria ipſo-
rum natura, ſed à locis in quibus conſiſtunt deſumptæ. At
cùm phlegmone quis obſeſſum vlcus dicit, aut ſupercreſcé
te carne preſſum, aut cauum, deinde ſimiles vlceris diffe-
rentias dixiſſe ſe ijs quas modò retuli putat, hunc neceſſe
eſt in medendi methodo falli. Quippe Græcè φλεγμαῖνον
ἕλκος ex formula dictionis ſimilem habet interpretatio-
nis figuram cum paruo vlcere: cæterùm, quod ſignificatur,
ſimile non eſt. Siquidem profundum, aut ſummõtenus fa-
ctum, cùm de vlcere dicimus, propriam eius differentiam
oſtendimus. φλεγμαῖνον verò omnino vlceris differẽtia nõ
eſt. cùm poſſit phlegmone pars affici, etiam vbi vlcus non
ſit. Quo fieri arbitror, vt hic immutare dictionem liceat.
Si enim accidiſſe alicui vlcus cũ phlegmone dixeris, pro-
pius ad rei naturam, & clarius interpretatus ſis. non au-
tem ſi alij cum magnitudine, alij cum paruitate factum di
cas. quippe cùm & magis ex natura rei & clarius loquare,
ſi huic magnum accidiſſe vlcus, illi paruum dixeris. Adeò
ſi fieri poſſit, vt mutata dictio & rei naturæ conueniẽtior,
& audituris clarior ſit, committendum non eſt quo minus
id fiat. Quippe caput ad effugiendam in rebus deceptionẽ
eſt, vt definita locutione vtare. Quámnam igitur in tali-
bus methodum ſtatuamus? Etenim tradẽda quæpiam præ-
ceptio eſt, ac veluti ſcopus, quo ſemper intentis diſcernere
ſtatim liceat differentiámne alicuius affectus dixerit quis,
an alterius affectus complexum. Eſto igitur tibi diſcrimẽ
hoc, Quod conſiſtere ſeorſum, & per ſe poteſt, id nullius
vnquam alterius fuerit differentia. Ergo magnitudo, par-
uitas, æquabilitas, inæquabilitas, tempus, & figura, ex eo-
rum numero ſunt quæ alijs accidunt. Vlcus verò & phle-
gmone, gãgræna, & putredo, ſingula ſeorſum, & per ſe cõ-
ſiſtere poſſunt. Sunt nanque corporis noſtri affectus qui-
dam præter naturam, minimè ea quę affectibus neceſſariò
accidunt.

accidunt. Quippe omnibus his neceſſariò accidit, vt vel
parua ſint, vel magna, vel æquabilia, vel inæquabilia, vel
recentia, vel inueterata, vel euidenter appareant, vel con-
dantur, nec videantur. Phlegmone verò affici, ex ijs quę
vlceri accidunt nõ eſt, veluti nec putreſcere, nec gangręna
tẽtari. Sunt enim hæc omnia ex morborum genere: ſiqui-
dem affectus præter naturam ſunt, & actionẽ vitiant. Alio
rurſus modo vlcus crucians, & vlcus ſordidum, ceu quædã
vlceris differentiæ dicuntur. Cæterùm, cõpoſitum quippiã
hìc quoque indicatur, ſed diuerſa ratione quàm vt phleg-
mone tentatũ, aut putreſcens vlcus dicebatur. Quippe hìc
affectº ſunt phlegmone, & putredo: illic dolor et ſordes ex
ſymptomatum ſunt genere. Pari modo & cùm dicitur ca-
cochymon vlcus, id eſt vitioſo ſucco obſeſſum, aut fluxio-
ne vexatum, aut arroſum, cauſa cum affectu copulatur. Ma
nifeſtúmque ex talibus eſt, methodi eius quæ de medendo
inſtituitur, primos ac ſimplices, ſinéque vlla compoſitione
morbos, veluti elementa quædam eſſe. Quo magis in com
mentarijs qui de morborum differẽtijs ſunt ſcripti, omnes
eos enumerauimus. Sanè nihil referat, primos, an ſimpli-
ces dixeris. quando quod primum eſt, ſimplex eſt: & quod
ſimplex, primum, ideóque etiam elemẽtare. Indicatio verò
curationis ex differentijs fit, ſed non omnibus. Nam recẽs
vetúſve vlcus nihil indicat: quanquã indicare videtur nõ-
nullis. ſed hi ſeipſos fallunt non aliter quàm in ijs quæ ad
victus rationem ſpectant. cùm aliam initij, aliam incre-
menti, aliam ſummi vigoris, aliã remiſſionis indicationẽ
eſſe dicũt. De quibus latius in ſequentibus dicturus, nõ eſt
quòd nũc ſim verboſior. Verùm quod tantùm ad rem præ-
ſentem ſit ſatis, id adijciam. Recens vlcus cùm omnino ab
altero quolibet affectu eſt liberum, nec ſymptoma vllum
habet adiunctum, aliam putãt indicare curationem, quàm
vetus. Id verò non ita ſe habet. Siquidem quod vlcus tan-
tùm eſt, nec quicquam aliud: (eſt porrò eiuſmodi, cui nec
cauitas adeſt, nec dolor, nec ſordes: quódque & omni alio
affectu eſt liberũ) & ipſam tantùm vlceris ſanationẽ deſy-
derat: cuiº vtique propoſitº finis, vel vnitio, vel agglutina
tio, vel coitio, vel cõtinuatio eſt. Quippe millies diximº li
cere appelles, vt lubet, modò rei nihil mutes. Eiuſmodi igi
tur vlcus, ſiue recẽs, ſiue antiquũ ſit, eandem ſemper cura-

tionem requirit, nihil planè proprium indicāte discrimine eo quod à tempore sumitur. At si cauitatem altè reconditam sub cute habet, cōsyderare oportet vtrum ea in superiore parte sit ita, vt sanies ex ea prona effluat: an in inferiore sic, vt illic sistatur. Eius igitur cui effluxus patet, eadem quæ aliorum curatio est. Cui non est, huic ipsi moliamur effluxum quendam oportet. Eius duplex ratio est, aliâs tota cauitate desecta, aliâs in fundo tantùm aperta. Quando verò harum alterutra sit ineunda, docebit tum locorum ipsa natura, tum verò vlceris magnitudo. Si nanque & loca ipsa periculosam sectionem faciāt, & vlcus magnum fuerit, in fundo aperire magis expedit. Sin contrà se habeant, perscindere præstat. Deligatio verò eius incipiat quidē supernè, sed finiatur infrà, vbi scilicet patet effluxus. Quòd autem differentia ea vlcerum, quæ à vulneratis omnibus particulis sumitur, ad indicandam curationem sit maximè opportuna, id in superioribus est dictum. Verùm ea quidem vt similarium, hęc autē cuius nunc memini, vt instrumentalium est indicatio. Sanè dicetur de ea quæ vel vt similarium corporum, vel vt instrumentalium indicatio est, in sequentibus vberius. Nunc ad proprias vlcerum differentias est redeundum: ac de ipso seu transuersum sit, seu rectum, seu profundum, seu in summo corpore, seu paruum, seu magnum, definiendum. Transuersa nanque vlcera, eo quòd labra eorum magis dissident absintque à sese, coniungi diligentius postulant: ideóque tum suturis, tum fibulis in his est vtendum. Quæ verò per longitudinem musculorum sunt facta, hęc si à duplici initio deliges, nec suturis, nec fibulis egebis. Sin aliter deligare placebit, vel fibulis, vel suturis vtere. Sufficient autem paucissimæ omnino suturæ. Et magna quidem vlcera, si rectè ea quæ prius dicta sunt, meministi, ijs quæ valentius siccent medicamentis curabis. Parua verò, vel quæ moderatè siccēt, abūdè sanauerint. Profunda verò vlcera, omnino etiá magna sunt, volúntque tum à duobus initijs deligari, tum verò nec labra sua prępropere glutinari. At quæ profunda multùm longáque sunt, vt duplici ratione sunt magna, sic duplicem quoque indicationem præstant. Itaque & quę valenter siccent, postulant: & ne immaturè labra coniungas, & vt à duobus initijs deliges, & vt altis suturis consuas. Ad eundem

eundem modū & si multæ simul differentiæ coierint, quarum sua cuique sit indicatio: si quidem inter se minimè pugnent, omnibus vti maximè expedit. sin aliquatenus secū pugnent: quemadmodum distinguere de talibus oportebit, dictum quidem alicubi in præcedentibus est: locupletius tamen dicetur in sequentibus. Nunc enim finiendus hoc loco tertius hic liber videtur. In quarto qui sequetur, de ijs affectibus qui vlcera comitari plurimùm solent, disceptatio erit. Tradētur autem cum his etiam internarum causarum curationes.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber quartus.

NVM esse morborum genus, ipsam quoque cōtinuitatem solutam diximus. Hæc in omnibus animalis partibus incidit: non tamen vnū nomen in omnibus sortitur. Quippe quæ in carnosa parte, vlcus: in osse, fractura (Græcis κάταγμα) dicitur: in neruo, conuulsio. Græci σπάσμα vocant. Eiusdem generis sunt & quæ Græci ἀπόβασμα & ῥῆγμα & ῥλάσμα dicunt. Illud in ligamento, hæc in vasis musculisque ex violento ictu, vel graui casu, vel alio quopiam valente motu excitata. Quæ verò ἔκχυμωσις Græcè dicitur, plurimùm vnà cum cōtusione ruptionéque incidit. Fit autem aliquando & ex oris vasorum apertione, quam ἀνασόμωσιν vocant, & ex ea quæ à nonnullis διαπίδησις dicitur, aliud vtique tunc solutæ continuitatis est genus. Iam verò & ex erosione, quam ἀναβρῶσιν Græcè vocant, soluitur interim in animalis partibus cōtinuitas. Verùm is iam mistus affectus est, vt qui aliud quoddam morbi genus adsciscat, quod in quantitate partium cōsistit: veluti suprà cùm de canis vlceribus egimus, est monstratum. Est enim horum ipsorum duplex ortus: aliâs ab excisione, sæpe ab erosione prouenies. Verùm excisio quo pecto eueniat, non latet. Erosio si intrinsecus ab ipso animali prouenit, vitiosi succi soboles est. Sin extrinsecus, aut à valētibus medicamentis fit, aut ab igni. Et sanè (vt dictum suprà est) diligenter attendere oportet, & simplices affectus à compositis

erosio
ouplurbus
ft.

sitis discernere. cùm simplici morbo simplex adhibēda curatio sit, composito non simplex. At quænam in compositis curandis tenenda methodus sit, suprà est dictum. Cæterùm non tantùm generalitatem eius didicisse, sed etiam in singulis eius partibus exercitatum esse oportet: cùm in his quoque alijs non paucis methodis (vt ita dixerim) particularibus sit opus, propterea quòd cuique morborum speciei sua sit methodi species. Ergo quod reliquum est vlcerum curationis, in hoc libro exequamur, hinc sumpto initio: Omne vlcus aut solum est, ipsúmque per se, nullo nec cum eo simul inuadente, nec ipsum præcedente, aut sequēte alio affectu, aut cum alio quopiam vno multísve constitit. quorū alij nō modò statim ab initio vlcus excitarunt, sed etiā nunc maius efficiunt: alij eius sine quo nō, vt ad curandi opus, ratione obtinēt. Verùm de his prius dictū est. At quæ maius vlcus reddūt, de ijs hoc volumine agetur. Ac duplex in his curationis consilium est, vt vel eiusmodi affectus è corpore prorsus eximas, vel incōmodum quod inferunt, vincas. Verùm hoc vbi exiguus planè affectus est, fieri licet. vbi magnus est, duci ad cicatricem vlcus prius non poterit, quàm illi affectui remedium attuleris. Ergo quinā & quot numero eiusmodi affectus sint, diligenter nobis consyderandum est. inde nimirum sumpto initio, vnde suprà est cœptū: Omne vlcus, siue solum sit, siue vnà cum cauitate, & subiectam sibi carnem naturaliter habere postulat, & ne quid inter oras conglutinandas intersit. quod tamen sæpe fit, ita vt pilus, arena, sordes, oleum, aliúdve id genus glutinationem prohibeat. Cæterùm, hæc ceu symptomata quædam vlcerum sunt, & quæ morari sanationē, si sint, possunt; officere, si non sint, non possunt. Subiectæ verò carnis affectus causæ rationem obtinet ad id quod efficitur. Quippe ex hac, & per hanc, tum quæ dissident, glutinantur; tum quæ caua sunt, carne implentur. ea ergo planè pro natura sua se habeat oportet, quò hæc vtraque commodè perficiantur. Atque ea rectè quidem se habuerit, si id quod reliquis etiam omnibus est commune, proprium temperamentum tueatur. Itaque temperatam esse subiectam carnem ad vlcera tum glutinanda, tum carne implēda, prorsus oportet. Nunquid igitur hoc tantùm satis est? An etiam sanguinem qui adfluit, & bonum esse & mediocrem

crem quantitate oportet? Mihi id quoque multò maximè verum esse videtur. Nam & qui corruptus sanguis est, tantùm abest vt ad glutinandum & carne implendum sit vtilis, vt etiam ipse nonnunquam corpus erodat, atque exulceret. & multus humor cùm in vlceribus excrementa creet, sanationem (ceu prius diximus) moratur. Atque hi tres ægrè sanabilium vlcerum modi videntur. qui ex intemperie subiectæ prouenit carnis. qui ex vitio adfluentis sit sanguinis. & tertius qui ex mensura confluentis nascitur. An non ita facienda diuisio est, sed sic potius? Nempe ægrè sanabilium rebelliúmque vlcerum, alia propter vlceratæ carnis intemperiem, alia ob adfluentem humorem talia fieri. tum intemperiem rursus ipsam bifariam diduci. cùm aliàs in qualitate sola naturæ modum egressa subdita caro sit: aliàs etiam cum accessorio quopiam tumore. Iam ipsum confluxum bipartito etiam scindi, nempe in confluentis succi, tum qualitatem, tum quantitatem. Interim verò misceri dictorum affectuum, aut aliquos, aut etiam pariter omnes. Porrò, tradenda est medendi methodus non omnium simul, sed cuiusque seorsum. Ac carnis quidem intemperies si squalens siccáque videtur, aqua temperata fouens humectánsque corriges. Quoties autem eo remedio vteris, esto tibi perfusionis humectationísque meta, vt cùm primùm rubescit attollitúrque particulæ moles, tum desinas. Quippe si vltra perfundas, quod attraxisti, id euocabis. itaque nihil profeceris. Quinetiam medicamentorum humectandi facultas plenior esto, quàm vt in sana carne præceptum est. Si verò humidior quàm pro naturali habitu caro fuerit, contraria ratio ineunda est, ac medicamentorum facultas ad siccius transferēda, aqua verò nullatenus admouenda: imò si lauandum vlcus videtur, vinum, aut posca, aut decoctum austeræ cuiusquā herbæ præparandum. Eodem modo & calidiorem quàm par est carnis habitum refrigerabis, et frigidiorem calefacies. Agnoscēs verò horum vtrunque partim colore, partim tactu, partim laborantis sensu. quippe aliàs vstionem sentire se fatētur, aliàs manifestū frigus in particula. gaudéntque vel frigidis medicamentis, vel calidis. Et alijs quidem rubor leuis insidet, alijs color magis albicat. Verùm hæc distinguere, propositi operis officiū non est. quippe in quo

non

non dignoſcendi,ſed medendi methodum inſtituimus.ſed conſequentia quadam ſermonis inuitante digreſſi in hanc ſumus. Rurſus igitur ad ea quæ propoſuimus,reuertamur.Partium quæ cum aliquo, præter naturã tumore exulceratæ ſunt,earum prius ſanandus tumor eſt. Quæ verò omnis præter naturam tumoris curandi ratio ſit, in ſequentibus dicetur. Nunc quantum eius rei coniunctum cum vlcerum curatione eſt, tractabitur. Cùm labra tantũ vlceris decolorata duráve plusculum fuerint, excidenda ea ſunt ad ſanam vſque carnem. Cùm verò amplius progreſſus eiuſmodi affectus eſt,deliberatio incidit,excidendúmne omne id ſit quod præter naturam viſitur,an ſpatio potius curandum. Procúlque dubio eſt ægri animum hoc caſu conſulendum eſſe.Aliqui enim longiore tempore curari citra ſectionem malunt: aliqui quidvis ſubire, dummodo citius ſanentur,ſunt parati.Aequè verò & mali ſucci qui ad exulceratam partem confluit, vt vlcerãs quidem eſt,ſanatio eius hic dicetur.vt malignus ſuccus eſt,aut copia redundans,in proprijs ipſorum locis tractabitur.Cùm ergo qui exulceratis partibus influit ſucc⁹,nec multò plus iuſto,nec multò deterior ſit,auerti hunc regeríque conueniet, adſtrictis ſcilicet refrigeratíſque ijs particulis, quæ ante exulceratam ſunt. Inchoanda quoque deligatio eſt à laborante ipſa particula,deducendáque verſus ſanam: veluti in fracturis oſſium præcepit Hippocrates. ſed & quæ vlceribus ipſis admouentur pharmaca, ſiccent valentius oportet,quàm ea quæ ſimplici admouentur vlceri. Quòd ſi ſiſti compeſcíque medicamentis influxus nequeat,cauſa eius inueſtiganda eſt,atque hæc prius adimẽda. Ac ſi quidem ob partis quę fluxum recipit imbecillitatem aliquam id fiat,huic nimirum medendum eſt.Fuerit autem hæc vlceratę quoque partis propria quędam curatio.Sin propter ſanguinis copiam,vitioſúmve ſuccum,vel corporis totius, vel alicuius ſuprapoſitarum partiũ, illa ſcilicet prius ſunt corrigenda. Ac imbecillitas quidem partis propter quam plus iuſto ſuccorum illi influit, omnino ab intẽperie prouenit, non tamen ab omni. Eóque fit,vt exulcerata caro nonnunquam intemperata tantùm ſit, non autem imbecilla:nõnunquam vtrunquè,& intemperata, & imbecilla. Quippe imbecillitatis affectæ partis valentior intemperies

ries cauſa eſt.Hanc autem, ſicut prius dictum eſt, curabis vtique calidam refrigerando,ſiccam humectando,frigidã calfaciendo,humidam ſiccando.quòd ſi per coniugationẽ frigidior pariter humidiórque locus ſit,calfaciendo pariter ac ſiccando.& in alijs ad eundem modum.vincentẽ videlicet qualitatem contraria ſemper oppugnãs. Huius rei ratio hæc eſt: Quicquid rectũ eſt non in animalibus modò plantíſve,verumetiã alijs quibúſque:id ſymmetron eſt, mediúmque, & omnis vitioſi exceſſus expers. Cui enim nec demere quicquam, nec adijcere non partem aliquam, non qualitatem poſſis, prorſus id rectè ſe habet. Contrà, quod demi ſibi aliquid,adijcíve poſtulat, id iam ab optimo ſtatu receſſit.Ad quem vtique redire aliter non eſt,niſi & quod ſuperuacuum eſt tollatur, & quod deficiens eſt adiungatur.Ac de ijs quidem quibus partes quæpiã abundãt,deficiúntve,alibi ſermo erit.Vbi verò qualitas aliqua plus iuſto inualuit, ibi & continuò vinci contrariam illi neceſſe, & continuò vitium corrigi ex ea quæ victa antè eſt,reſtituenda. Quippe refrigerãs quod immodicè incaluit,vnà & quod deficit reſtitues,& quod ſuperat diminues.Quare quæ per intemperiem aliquam à naturali habitu receſſerũt,eorum ſanationem per ea quæ contraria viribus ſunt,fieri omnino eſt neceſſe. Atque ad hũc modum caro,aliáve carnoſa quæpiam pars quæ fluxione humoris ob imbecillitatem affligitur,ſanari debebit. Vbi intemperiei affectum iam ſanaueris, deinde etiam exulcerationis affectum ſanabis: non aliter planè nunc curata intemperie,quàm ſi citra vlcus incidiſſet.Quo manifeſtum fit, nõ eſſe vlceris,ſed intemperiei propriã omnem eiuſmodi curationem.Ad eundem modũ ſi aut alterius cuiuſlibet particulę occaſione,aut etiam totius corporis,cùm in eo ſanguis malíve ſucci redundant,vitioſum aliquid exulceratis partibus influxerit,medendum prius eſt, vel ei quod fluxionis eſt cauſa, vel etiam toti corpori. Ita igitur & varices qui ſæpe ſupra exulceratum locum ſunt, prius ſanabimus,vt deinde mox vlcus ſanemus.Etiam qui ex liene,aut alia quauis notabili parte laborant, ipſa prius parte percurata,mox ad vlceris curationem accedemus.Cæterùm, nulla harum curationum ipſius eſt vlceris,ſed alterius cuiuſquam affectus,qui vlcus vel gignit, vel certè auget. Nã illud

Cur modicus interdū do externa causa quærat

illud quoque iam definiri tempestiuum videtur, nullā externarum, vel (vt nunc loquuntur) primitiuarum causarum curationis indicatricem esse, sed huius indicationem ab ipso affectu initium habere. quę verò particulatim sunt agēda, hæc tum ab eo quod prima indicatio dictat, tum verò ab ægrè partis natura, tū ambientis temperie, quæque alia sunt his cognata, inueniri. Nam (vt breuiter dicam) à nullo eorum quæ adhuc non permanent, indicatio sumi eius quod ex vsu sit, potest. Sed propterea quòd ad eum affectū noscēdum qui omnino tum rationem, tum sensum lateat, sæpe cogimur de externa causa inquirere: opinatur vulgus hanc quoque sanationis rationem indicare. Quod planè secus est. Apparet id liquidò in ijs quibus nosci affectus exactè potest. Siue enim ecchymosis, siue vlcus, siue erysipelas, siue putredo, seu phlegmone, in parte aliqua consistat, superuacuū est causam quæ horū quodlibet effecit inquirere, nisi iam etiā faciat. Sic enim simul quod iā factū est, curabim⁹: simul quod adhuc facit, facere inhibebimus. Si verò fecit illa quidem, cæterùm iam abijt: vtique quod factum est, curabimus. quod adhuc non est, nec si velimus, summouere id possumus. Quippe rei pręsentis est curatio. eius autem quod futurum est, prouidentia. Quod verò nec nunc lædit, nec læsurum timetur, id ab vtroque artis munere, tum eo quod curat, tum eo quod prouidet, excessit. Quare nec indicatio ab hoc ad curationem vlla, nec prouidentiæ ratio sumitur: sed vti dictum est, ad eos tantùm affectus qui nostrā notitiam fugiūt, externæ causæ cognitio est vtilis. Empiricis tamē ceu pars totius syndromes, id est cōcursus, in quo curationem obseruarūt, externa causa interim sumitur. veluti in ijs qui à rabido cane, & omnib⁹ qui à venenosis bestijs sunt læsi. Quinetiam ex dogmaticorum quoque numero ijs qui sine rationali indicatione, sola experientia curare se talia confirmant. Quippe his quoque externa causa seu pars totius syndromes, id est cōcursus, quæritur. Iis verò qui ex priore vsu venenosarū animantium vim norūt, atque ab hac indicationem curationis sumunt: non sanè ad curationis indicationem cōducit externa causa cognita, sed ad præsentis affectus cognitionem. Nam pone sciam scorpionis venenū frigida vi esse, sumámque veluti à frigido remedij indicationē: nullo tamen

Causa ablatio ad prophylactica pertinet.

men signo intellegam talem esse in hoc corpore affectum: manifestum est si scorpium percussisse didicero, quòd calfacere tum corpus totum, tum punctam ab eo particulam conabor, nulla amplius expectata experientia, sed ab ipsa rei natura indicatione sumpta. Monstratum enim in ijs libris est qui de medicamentis sunt inscripti, in quibus exercitatum esse censui quisquis ex his cōmentarijs fructum percipiet, nullā eiusmodi facultatem sine experientia inueniri. Esset enim profectò felicitatis cuiusdam munus, si quis inspecto lithargyro, aut castoreo, aut cātharide, protinus eorū vires intellegeret. Verùm sicut in omnibus peccata, tum ab ijs qui modum excedunt, tum qui citra consistunt, committuntur: ita nimirum hìc quoque, ac δὶς δὶς πασῶν (vt in prouerbio Græco est) non semel (arbitror) inter se discordāt, & qui neque in hodiernum vsque diem affirmant sciri medicamentorū vires, ídque post tantā experientiam, & qui ex vna experiētia sciri eas cēsent. Nā & hoc præcipitāter inconsultéque dictum est, si vtique incōsultum est quod fieri omnino non potest: & illud hominū est, aut omnino attonitorum, aut planè litigiosorum. Verùm de his plura expectare nunc non oportet, vtpote de quibus dictum latius est, tum in tertio de temperamentis, tum in ijs libris, quos de medicamentis inscripsimus. Cæterùm, (vt dixi) ad noscendos affectus aliquæ externarum causarum conferunt. Vbi verò præsentis affectus nihil latet, nulla iam externæ causæ est vtilitas. Ac diximus quidem in superioribus, non esse in idem cōiungendas vtrasque doctrinas, sed seorsum Empiricen, & seorsum tradendam rationalem. Memoria autem tenēdum nunc quoque est, quòd, quoniā propositū nobis in his commentarijs est solam rationalem tractare, quanquam ad quæpiam horū quæ dicimus, non apponitur quòd absolutè vera non sint, sed tantùm ex methodicorum sectę sententia: aliquem tamen id per se ratiocinari, vltróque apponere debere. Nūc enim ipsi apposuimus nullam externarum causarū ad curationis indicationem conducere, sed ad affectus aliquādo agnitionem, fatētes videlicet externam causam ijs qui empiricè quiduis curant, vnam esse partem totius concursus. ídque siue ij ratione reliqua curant, siue omnia empiricè. In ijs autem quæ deinceps scribentur, non erit necesse

necesse hoc adscribere. Rursus igitur ad propositum redeamus, indubitatum illud principium præsumẽtes, quo etiam in precedentibus sumus vsi, vbi diximus primũ scopum quò medicus tendat, affectum ipsum qui curari deiy-
" deret, indicare. ex hoc verò & reliqua omnia sumi. Quod verò cum hoc scopo nulla externæ causæ societas sit, ex ipsis maximè vlceribus à quibus sermo est ort°, intellegas. Finge enim ex† eo quòd in partem aliquam procubuerit, natum vlcus esse. Quod si sit, ex vitiosis prouenire succis manifestũ est. Ita enim in morbis facere natura solet: cùm corpus expurgat, omne excremẽtum ad cutim trudit. Atque hanc quidem vlcerari, totum verò corpus purgari accidit. Quænam igitur est eiusmodi vlcerum sanatio? Nempe quæ reliquorum omnium, quibus nullus affectus malignus, quem κακοήθη Græcè vocant, est adiunctus. Verùm si hoc sic se habet, manifestum est nullam esse ad curationẽ à causa quę vlcus excitauit, indicationem. Atqui si vitiosus succus remaneret, omnino aliqua ab hac quoque indicatio sumeretur. Verùm alioqui etiam absurdũ esset, si curationem postularet, quod amplius non sit, aut si curationẽ indicaret, quod nullius indigeat. Quare dicere indicationẽ curationis ab externa causa sumi, omnimodo est absurdũ. Quoniam ergo non ab hac, perspicuũ est ab ea quæ præsens est, indicationem fore. At qualis tãdem ea est indicatio? Nempe ei qui exactè loquetur, quæ ad prouidentiam pertinet: (προφυλακτικὴν Græci vocant) qui abuti vocabulo volet, † medicinalis. Quandoquidem ipsorum etiam vlcerum, siue tantùm vlcera simpliciter sint, siue etiam cum cauitate, si quis diligenter æstimet, ex fugiendis prospiciẽdísque ijs quæ naturæ officient, sanatio perficitur. Et in summa in quibus quod efficitur, naturæ ipsius opus est, ve luti vlceris glutinatio, & ex carne impletio: in ijs ad eam quæ prouidet artis partem, omnis pertinet cura. Cæterùm sanatio vulgo dicitur. Ideóque etiam huius quæ prouidet partis artis in altero genere cõstitutum est quod morbosum affectum iam præsentem summouet: in altero, quod eum qui nõdum vrget, prohibet. Itaque hic quoque iumores medici de nominibus contendere se non intellegunt. Par autem erat, si de rebus studiosi essent, illud inuenisse, duas esse functionũ medici primas differentias. Aut enim cos qui

† Græcè tantũ est ἐξ ἀποσκήματος, id est, ab scessu.

† θεραπευτικὴ

eos qui nunc vrgent affectus, ijs quæ moliuntur curant: aut eos qui non sunt, fieri prohibent. Ergo præsentes iam affectus tollere, siue amouendis ijs quæ naturæ opus impediunt, id fiat, siue per medicamenta quid ipsi moliamur, omnes profectò homines curare dicunt: cauere autem ne accidant, prospicere. Et sanè ea quæ succorũ vitio sunt exulcerata, curant ij qui ratione ac methodo artem administrant, simul illos purgantes, simul ea quæ naturæ motus impediunt, auferẽtes. Quorum vtraque, qui exactè loquitur, prophylactica vocat. Vetant nanque (vt in proximo ostensum est libro) omnia talia, aut sordem vlceri, aut humiditatem nimiam vitiosámve innasci. Non est igitur de nominibus anxiè contendendum, sed methodus potius aliqua sanandorum vlcerum tradenda. qualem (arbitror) ipse tum in proximo libro, tum in hoc præcipio. Ego nanque vel stupiditatem Thessali demiror, ita de vlcerum quę cacoẽthe dicuntur, curatione scribentis: Sunt autem perquàm necessariæ, & communitates vlcerum diuturnorum, ac non sanescentium, aut post cicatricem inductam redeuntiũ, ad hocvt in ijs quæ non coalescunt quidem, æstimetur quid sit quod prohibeat, ídque tollatur. in ijs verò quæ post cicatricem inductam renouantur, vt cicatricem tenere cogas, roborãs scilicet (sic enim † τὸ μιτασυγκρίνειν vertimus) vel patientem particulam, vel etiam communiter totum corpus: atque ne facilè patiatur, id præparans per ea quæ hæc faciant præsidia. Atque hæc quidem Thessalus cùm in principio statim libri de chirurgia proposuisset, postea de ijs ipsis latius ad hunc modum scripsit: Diuturna vlcera & quæ non sanescunt, aut quæ ad cicatricem perducta denuò reuertuntur, hæc indicant. Quæ quidem ad cicatricem non perueniunt, vt quæ coitionem fieri vetant, auferas, ac locum affectum noues. Postquam simile recenti vulneri feceris, rursus vt cruentum sanes. Quod si non processerit: vt phlegmonem mitiges, & reliquam diligentiam adhibeas. Quæ verò ad cicatricem veniunt, & rursus se aperiũt in accessionibus quidem, & exulcerationibus, vt simili modo cures ijs quæ recens phlegmone vrget. ex ijs quæ mitigare solent, cataplasma inducens. ídque donec deferneat ira. vbi deferbuit, adiunes ad cicatricem inducendam. post hęc vt partes circumpositas latè comple

† μιτασυγκρίνειν Thessalo est μιταπορπᾶσαι ἧπερ τοῦτ' ἐστὶ τὴν περίπτυξιν τὰς περιπεπλεγμένας δερμάτων. Sic ita nõ mutò post Galenus explicabit.

xus malagmate,quod ex ſinapi ſit compoſitum,rubere fa-
cias,aut alio quopiã quod mutare poſſit, ac vt minus ma-
lo pateant efficere. Quòd ſi ita non ceſſent,etiam totius
communiter corporis curam habeas,ipſum per varias ex-
ercitationes,& geſtationes,& vociferationes,adhibitis ſci
† μετα- licet earum rerum peritis, † roborans:etiam victus ratio-
συγκρίνων ne gradatim tum aucta,tum diminuta, principio à vomi-
tione per radiculas facto. Vteris etiam albo veratro,aliiſ-
que omnibus quibus vtimur in ijs qui diuturni ægréque
ſummoti morbi victus rationi ſubijciũtur. Atque hęc qui-
dem eſt Theſſali dictio. Operæpretium verò eſt æſtimare
hominis vel ſtuporem,vel audaciam.vtique ſi rectè ſe di-
cere ſibi perſuaſit,ſtuporem. ſin conſcius ſibi nihil dicere,
imponere omnibus legentibus ſperat audaciã. Ex diutur-
nis vlceribus quæ nam eſt,ô generoſiſſime Theſſale,cura-
tionis indicatio? Ego ſanè neque ex his,neque ex recenti-
bus,nec omnino à tẽpore in vllo morbo curationem vn-
quam inueni, ſed ex ipſo quem ſanandum mihi propoſui
affectu. Prorſus enim ſi tempus ſpectabitur, tãquam ab eo
indicatio ſumatur, alteram omnino ſecũdus, alteram ter-
tius dies indicationem dabit. ad eundem modum,& quar-
tus alteram à quinto,& ab his omnib⁹ ſextus,& a reliquis
ſinguli qui poſt iſtos. Sic affectus quos curamus,non vltrà
nobis ad conſyderationem proponentur,nec ab his indi-
catio ſumetur. quo tamen ne cogitari quidem magis alie-
num à ratione poteſt. Quomodo ergo neceſſariç ſunt diu-
turnorum vlcerum communitates,vbi nihil indicare tem-
pus ipſum per ſe poteſt? Nõ enim profectò vbi à malis ſuc
cisvlcus eroditur,diuerſam ex eo poſt quatuor menſes in-
dicationem ſumemus ab ea, quam ſtatim ab initio ſum-
pſimus. Ego ſanè nec finerem quidem eiuſmodi vlcus diu-
turnum eſſe,ſed protinus in principio cauſam eius adime-
rẽ. Nam & noſſe affectum à principio plerunque licet, &
indicationẽ ab affectu ſumi eſt neceſſe. Tempus verò quid
amplius quàm dierum numerum docere nos poſſit, non
hercle poſſum conijcere:niſi id voluit Theſſalus, ad eiuſ-
modi vlcera noſcenda tempus omnino eſſe manendũ. Ve-
rùm ſic primùm idiota prorſus ſit, ſi videlicet fatetur non
prius agnoſcere ſe affectũ,quàm vlcus inueterauerit. Dein-
de illud

de illud quoque apertè fateatur oportet,ex alio ſuggeri ſa
nationis indicationem,ex alijs pręberi affectus notitiam.
Nam eſto conferat aliquid tẽpus ad agnitionẽ, certè indi
catio curationis à tẽpore non ſumitur. Quid enim ad rem
pertineat, ſi quod vlcus inueterauit,adimere quæ coitionẽ
impediant,& nouare locum qui affligitur? Nam ſi propter
fluxionem malignã,quam cacoẽthe dicunt,vir inepte vl-
ceris labra hoc vel illo modo ſunt affecta: quid commodi
erit,ſi ea excideris antequã fluxioni ſiſtẽdę cõſulueris? Vi-
delicet vlcus latius efficies,veluti nonnulli faciunt eorum
qui ſimiliter vt tu vlcera curant. Siquidem cauſa quæ ea &
dura,& calloſa,prius reddidit,adhuc manente,nihil aliud
ex his excidẽdis accedet,quàm vlceris amplificatio. Quip
pe illa ipſa quę excideris,perinde &dura,&calloſa,rurſ⁹ e-
rũt,atque ea quę pri⁹. Quãquã ne id ipſũ quidẽ adiecit pru
dẽs ſcilicet Theſſalus,calloſa,& dura, & decolorata exul-
ceratæ partis excidẽda eſſe:ſed abſoluto ſermone abſcindi
quę coitionẽ morãtur, iubet,ac nouari. Ac ſi quidẽ ſumo-
uere cauſas quę glutinationẽ morãtur,ſuaderet,& vetus ea
ratio eſſet,nec ipſe eũ accuſarẽ. Pręcipitur enim ab omni-
bus ferè antiquis medicis quicũque ratione quadã, ac me-
thodo de vlcerũ curatione ſcripſerũt cauſas quę illa creãt,
abſcindendas eſſe,æquè profectò vt cęterorũ omniũ mor-
borũ. Nõ enim(arbitror) in vlceribus manẽte adhuc cauſa
quę ea excitauit, hanc prius tolli expedit, in alijs morbis
non expedit, ſed omnino in omnibus in quibus effectrix
cauſa adhuc manet,ab hac inchoãda curatio eſt. Quòd ſi,
quæ coitionẽ impediunt,non dixit de omnibus cauſis,quę
eam impedire poſſunt, ſed de labris tantùm, veluti ex ijs
quæ ſubiecit, oſtendit, plus certè neſcire, quàm ſcire eorũ
quæ ad vlceris curationem ſpectant, videtur. Quippe fieri
aliquãdo poteſt,vt &hęc cauſa ſola ſit,quo minus ſaneſcat
vlcus. poteſt etiã(vt dictũ eſt) cauſa eſſe,& quæ citra tumo
rẽ præter naturã ſit in exulceratis partibus intemperies,&
quę cum tumore quidẽ aliquo cõiuncta ſit, non tamen qui
omnino ſibi labra excidi deſyderet. poteſt & varix ſuper-
iacens, vel lienis auctior, vel in iocinore vitium aliquod,
prætérque hæc omnia imbecillitas partis ægræ, quæ ipſa
quoque intenſa quędam eſt intemperies. quinetiam vitio-
ſus in toto corpore ſuccus, cacochymian vocant, maxima

scilicet causarum, quæ incommodare vlceribus possunt. Vexat sanè non minus vlcera, & succorum æqualiter se habentium exuperantia, quam plethoran vocant. Horum quodque si adimi Thessalus iubet, laudo hominem, ceu veteribus subscribentem. sin labra tantùm, vnum nouit ex multis, sed quod nec opiliones lateat. Quippe si opilio vlceris labra dura, & callosa, & liuida, & nigra, & alio quopiam notabili coloris vitio videat, prorsus ea circuncidere non dubitabit. Est enim circuncidere res promptissima. maius verò quippiam, atque artis egens, medicamentis sanare. Thessalus autem nec quę labra molliri medicamentis possunt, vnquam nouit. quippe fatentur eum penitus hanc artis partem declinasse, ita vtique vt ipse quoque indicat, nec omnino experientiam rationalémve scientiam de vllo medicamento visus est habere. quod ipsum quoque ex libro eius de medicamentis ostenditur. Verùm de ijs quæ ibi non rectè ab eo sunt prodita, in progressu operis dicemus. Nunc de diuturnorum vlcerum sanatione, quam in priùs posita dictione tradidit, paramus disserere. Sanè melius fuerat non diuturna, sed cacoëthe ea vocasse, tum naturam eorum narrasse, & causas generationis eorum exposuisse, curationémque cuiusque. primùm quidem communem omnium, quatenus vlcera sunt: qualem in tertio libro descripsi. deinde priuatam cuiusque pro efficientis causæ specie, veluti in hoc libro docui. Hic cum nihil horum fecerit, & nouandum vlceratum locum censet, & vbi instar recentis vulneris fecerit, vt cruenta sanandum. Hoc sanè quis in operibus artis exercitatus non euidentissimè intellegat ab eo esse scriptum qui nunquam vlcus curauit? Sanaréne vlcus diuturnum, vt cruentum quisquam potest, vbi id simile recenti vulneri fecerit? Vtrúmne labris eius fibula adductis, an sutura coniũctis, an potius horum nullo, sed medicamento quod cruentis sit aptum, & cum hoc sola deligatura fretus? Quis est qui non norit vlcus omne cacoëthes statim etiam cauum esse, vtpote ex rosione natum? Nũquid igitur insulse Thessale fieri potest, vt coalescat cauum vlcus priusquam cauitas carne sit impleta? an non est hoc vt cruentum sanare? Ergo ipse tu frustra cauorum vlcerum curandorum indicationem non esse glutinationem, sed impletionem scripsisti. Quòd si etiam non est ex se

set ex se cauũ omne vlcus † contumax, certè dũ (vt tu præcipis) excisis videlicet labris, vt cruentum efficitur, ex necessitate cauum fit, maximámque conquirit labrorum distantiam: adeò vt non videam quomodo id glutines, & coire vt cruentum facias. Nam si adducere violéter labra, quæ plurimùm distant, tentabis, phlegmonem necessariò accersent, nec coalescent. id quod tantùm intellegere mihi Thessalus videtur. Subdit enim: Si non fuerint victa, vt phlegmonẽ mitiges. Satius verò fuerat scribere: Cũ non vincentur, vt phlegmonem mitiges. Nam necesse est non esse vincenda. Verùm vt hoc quoque Thessalo donetur, atque id transeamus, nec valde anxiè examinem°: illud cuiuis apertum est, quòd à communitate, quam ipsemet tradidit, prorsus recessit. Quippe si quod obstat auferemus, nihil amplius de communitate diuturnorum vlcerum, quà diuturna sunt, sumemus. Sed detur hoc quoque. videamus quæ sequuntur. Scribit enim ad hunc modum: Quæ ad cicatricem veniunt, & rursus se aperiunt, hæc in accessione & vlceratione similiter curabis ijs quæ recenter vexata phlegmone sunt. Post hæc subdit, Malagmate quod ex sinapis semine fit, circũpositis partibus ruborem excitãdũ. Quid ais insane, etiam si acre & calidum sit quod influit, rubrefieri particulam ex sinapis semine oportet? vt quod in multo tempore contrahere ex fluxione debebat, id statim ex tuo medicamento obtineat, tota videlicet vlcerata, atque erosa? Nam veteres eas partium imbecillitates, quæ vel ex frigore, vel plurimo humore citra manifestum calorem acciderant, rubrefaciẽdo curabant. Tu rubrefactione in omnibus deinceps vteris, primùm nullo facto discrimine, proptérne partis imbecillitatem, an propter fluxionis malitiam non sanetur vlcus. Deinde ordinem inuertis. Nam cùm sinapi particulã vsseris, nec quicquam profecеris, tum ad corporis totius curationem accedis. cùm cõtrà (vt arbitror) tum ratione, tũ experimẽto de ijs sit statutũ, vt toto prius corpore à superuacuis liberato, tum calidum aliquod acréque medicamentũ parti admouere sit audendum. Quippe eiusmodi medicamenta omnia cucurbitæ ri tu ad se trahere à toto corpore sunt habilia. Itaque nisi id prius vacuaueris, materiam fluxionis acri medicamento relinques. Hoc enim tum Empirici medici fatentur, tum

† cacoëthes.

dogmatici. hoc philosophorum optimi senserunt. Nã cùm eorum quoque meminerit Thessalus, non alienum sit eos citare testes. Quòd oculum rectè sanare ante totum caput non licet, neque hoc ante totum corpus: sic Aristoteles, ac Plato, de morborum curatione senserunt, sanè & Hippocrates, & Diocles, & Praxagoras, & Plistonicus, & veteres vniuersi. Thessalus verò solus non sic, sed primùm ad medicamentum ex sinapi venit. pòst de toto corpore solicitus est, ne hìc quidem prudenter quicquam docens. Nam cùm liceat corpore medicamẽto quod purget semel vacuato, mox salubri victu ipsum reficere, hìc vociferationũ meminit, exercitationúmque, & gestationum, & victus certo ambitu mutati, tũvomitionis ex radicula. mox summã his imponit, ipsum veratrũ. Idẽ scilicet qui sine vllo magno negocio omnia sanare promisit. Ego verò ne intellegere quidẽ possum quomodo quisquã aut deterius, aut maiore temporis dispẽdio, aut inani magis opera vlcus sanauerit. Age igitur sicut vsu nonnunquã vidimus, sicverbis quoque hominẽ fingamus, cui sanari vlcus cõtumax sit opus. Esto aliquis qui cætera quidẽ sit sanus, sed ex scabenda derepente quapiã particula veluti brachio, pustulã statim excitarit, mox eadẽ ipsa particula iterũ atque iterũ pruritu vexetur, postuláque dirupta vlcus decolor inæqualiter erosum gignatur, atque hæc in tribus quatuórve diebus à principio inciderint. Dicat mihi hoc loco quispiam ex medicis, qui Thessalum imitantur, quónã pacto sanare eiusmodi vlcus cõueniat. Ego nanque cacoẽthes omnino id dico, & ob id qualis sit totius corporis affectus, statim consyderabo. Inueniã nanque tum ex vlceris ipsius symptomatis, tũ ex notis quas totũ corpus præ se feret, cuius maximè generis sit is qui redundat succus. Atque hunc medicamẽto protinus educam, nec protraham dum totus hominis cubitus affectum quendam contumacem rebellémque curationi contrahat. At Thessali sectatores, ipsius videlicet præcepta seruantes, primùm expectabunt dum vlcus inueteratum sit, quò in mirificam illam inueteratorum vlcerum communitatem recidat. quasi non longè melius esset contumacis vlcerum, non autem inueteratorum communitatem, quæ curationem indicaret, tradere. Mox duorum alterum, aut excident, & ceu recens vulnus reddent, ac veluti ad glutinandum

nandum partes eius adducent. aut primùm quod ex sinapi conficitur medicamento vtentur. Quo non proficiente, ad sublatas voces, & gestationes, & reliquas exercitationes, & victum per circuitus mutandum confugient. ab ijsvomitionẽ ex radicula mouebũt. Quòd si hisvlcus non sanabitur, veratrum dabunt. Sin nec id profecerit, hominem in Libyam ablegabunt. Nam id quoque adijcere debuit Thessalus, pòst eximiam illam contumacium vlcerum curationem. Quippe in vociferationibus, gestationibus, & alijs eiusmodi immoratur: quasi malum habitum corporis (quam κακοχυμίαν Græci vocant) non vitium humorũ (quam κακοχυμίαν dicunt) curent. Et quid miri si tum fatentur se vlcus cacoẽthes statim vt est natum non nosse, tum verò dum sit inueteratum, ac sæpe cicatricem ducat, sæpe se aperiat, manent, antequam quid facto opus sit intellegant: vbi etiam eos qui quoquo modo febricitent, accessionem quæ tertio die futura non futuráve est, transire censent? Adeò videlicet advnguem contemplationem de crisi perspicere possunt. Quid igitur sæpe accidit? Nempe tabescere in lectulis horum culpa homines, qui statim secundo die explicari potuissent. Quippe non semel nos, aut bis térve, sed sexcenties tum ipsi multos febricitantes simul vt prima accessio desijt, lauimus: tum præceptores nostros id ipsum facere vidimus, intrepidéque decætero victitare permisimus, ceu pòst febri carituros, quos sapiens scilicet Thessalus, qui primam diatriton, id est tridui inediam excogitauit, prorsus arefecisset, totis (puto) tribus diebus fame confectos: mox dein (arbitror) modicè scilicet in quarto die nutriuisset: ab hoc paulatim reficiens, vix sexto aut septimo ad consueta munia qui semel febricitassent, dimisisset. Adeò semper homines in morbis tabefaciunt, à quibus vtique facilè possent liberari. Nam cùm pauciss imis diebus sanari vlcus contumax incipiens posset, Thessalus id in annum, aut etiam longius tempus inducat, sæpe etiam se resoluat, vt scias an contumax sit, mox vbi curationem inceperis, ne tunc quidem corpus statim purgare, sed primùm medicamento ex sinapi, dein gestatione, & vociferatione, & certo victu, pòst

radicula, ab his veratro vti, hæc quid aliud quàm annum expectantis sunt? An, per deum immortalem, cùm sex diebus, aut plurimùm septem posset homo curari, multos mẽses trahemus, quò videlicet primùm an cacoëthes vlcus sit sciamus, dein curationem inchoabimus? Et quæ demũ necessitas erat propriam inueteratorum vlcerum communitatem tradendi, præsertim cùm nihil ad curationem conducat: licuerítque non inueteratorum, sed contumacium, nec horum mehercle communitatem indicatricem, sed curationem scribere? Quippe accidit quibusdam tum vlceribus tum morbis, vt contumaces rebelléque ad curãdum sint: nec tamen inde curationis indicatio sumitur, sed affectus ipse primam curationis indicationem suggerit. Ex ea verò & quæ sunt agenda inueniuntur, ad eum modum quẽ ipse tradidi. Quare hoc est methodo curare: quod nos facimus, veteres imitantes, si modò methodum esse oportet vnam quandam vniuersalem viam, quæ omnium particularium sit communis. Hic verò etiam in hoc fallitur: putátque quicquid omnino in ijs habetur, qui methodo aliquid faciunt, ipsam methodum esse. Nam notitiam certè habeat oportet tũ similis tũ dissimilis, qui methodo quidvis molitur. non tamẽ ipsum hoc methodus est, similis scilicet dissimilísque notitia. neque hoc Aristoteles Platóve affirmat, quos falsò Thessalus citare audet. Verùm hæc ad præsens refellere non attinet. Quare rursus ad medendi methodum reuertor. promittóque ostensurum me tũ vnũ esse eius in omnibus curationibus principium: tum viá quę ab eo principio ad finem vsque ducit, in omnibus particularibus similem esse. Quare etsi in singulis morbis priuata quædam methodus sanandi videtur, commune tamen in omnibus genus vnũ est. Auspicari nanque perpetuò oportet ab indicatione quæ ab affectu, cui mederi paramus, accipitur. æstimare verò ac discernere an causa quæ affectum excitauit, iam desierit. an nunc quoque ipsum tum augeat, tum faciat. Dein, si desijt, ad eam quæ in tertio huius operis libro traditur, methodum est veniendum. sin adhuc facit, ad eam quæ hic docetur. Quippe eadem hac methodo tum phlegmones, tum febris, tum omnium vnoverbo morborum remedia inuenias: vtique si nihil etiamnum fit, de præcedentibus causis non laborans, sed ab ipso tantùm affectu

fectu ordiens. sin nunc quoque aliquid fit, duos tibi curationis fines proponens, tum alia deinceps, vt dictum est, faciẽs. Sed enim mirari stupiditatem eorum, qui Thessalum sequuntur, est operæprecium: non vtique quòd in talibus delinquunt, sed quòd dyspathias, & metasyncriseis, & imbecillitates, & firmitudines, & alia id genus nomina non pauca proferẽtes, quæ per ea significentur, ne nunc quidẽ, si interroges, respondere possunt. Nam quid sit quod in omnibus diuturnis vlceribus Græcè dicunt μιτασύγκρισιν τῆς ἕξεως, nec similiter inter se oës, nec clarè, nec prudenter respõdent. Atqui si vel antiquũ nomen esset, vel ab vllo Græcorum vsurpatum, ex ijs fortassis quę illi scriberent, intelligi posset de quo id negocio dicerent. Nunc quoniam stupiditatis ipsorum proprium est, vtique ex Asclepiadis hypotesi natum, sicut & reliqua eorum placita, æquum profectò est ipsi sua somnia interpretẽtur: vnde scilicet quod Græcè dicitur συγκρίνεσθαι τὰ σώματα καὶ διακρίνεσθαι, quasi misceri secerníque corpora dicas, solis ijs qui corpuscula, & meat', aut indiuidua, & vacuũ, aut denique impatibilia, & inalterabilia, prima elementa statuunt, liceat vsurpare, sicut certè vsurpant, & assiduè ipsis nominibus vtũtur. Quinetiam ipse Thessalus in canone, cùm hæc principia confirmat, nonat quidem aliquid ibi quoque præter ea quæ à Themisone & Asclepiade sunt posita: cæterùm quod sentit, docet sanè non obscurè. Non enim prorsus sicut Asclepiades cũ in symmetria quadam, id est competentia exiguorũ meatuum sanitatem, in ametria, id est incõuenientia morbum constitueret, reditum ad pristinam meatuum symmetriam sanationem putauit: ita Thessalus quoque est arbitratus, sed totum exiguorum meatuum statum censet immutandum. Atque ex hac opinione processit metasyncriseos nomen, idem planè indicans potestate, quod Græcè μιτάστασις, id est, exiguorum status mutatio. Cęterùm nõ decebat ipsum in quibus fugere ab incertis obscurisque iubet, & tantùm ijs cõmunitatibus quæ euidenter apparent, animum intendere, in ijs quoque dogmaticorum vti nominibus. At noli (inquiunt sectatores eius) cùm his vtitur, dogmaticè eum audire, sed ἀφελῶς, id est simpliciter. Nam ita ferre suppetias ex sectatoribus eius quidam solent, videlicet ad aliud rursus nomẽ nos reuocãtes. nẽpe ἀφελῶς, quam

quam nos ſimplicitatẽ vertimus. quam ne ipſam quidem quid ſignificet, ipſe ſanè intellegere poſſum. Si enim ſicuti ipſi hoc quoque rurſus exponunt, ad aliud ſcilicet magis friuolum nomen nos remittentes, nempe Græcè διωτικῶς, quod ipſum rurſus exponentes ſignificari per id dicunt, idem quod vulgo hominum ſimiliter, vtique tantundem fuerit ἀφελῶς ei quod non definitè, nec exactè, ſed ſine omni tum arte, tum ſcientia, ſiquidem loquuntur homines qui magis ſunt ad loquendum præcipites, artium nomina ſub ſenſibus quibuſdam qui nullo fundamento nitantur: rogati verò quid ſignificent, oſtendere clarè non poſſunt. Quod ſi hoc Theſſalij iſti accidere ſibi fatentur, loqui ſe quæpiam, nec intellegere ſe exactè quæ loquãtur id ipſum profectò fatentur, quod nos illis obijcimus. Nam metaſyncriſis illa, ſi quidẽ de immutãda poropœia, id eſt exiguorum meatuum ſtatu dicatur, certè intellectus aliquid habuerit, ſignificauerítque rem aliquam, cæterùm friuolam multis modis. nam nec ex corpuſculis & meatibus corpora noſtra cõſtant. nec ſi hoc verum eſſet, poſſet tamen aliquis docere qua ratione ſinapi meatuum illorum ſtatum immutaret. nec ſi id quoque oſtendere aliquis poſſet, conſentiens eorum ſectæ eſſet, qui ſe apparentibus communitatibus contentos eſſe dicunt. Ne igitur vtantur hoc nomine, nec nobis negocia faceſſant. Licet enim & ſine metaſyncriſeos nomine, diuturnorum vlcerum curationem alijs verbis dicere, ſicut Empirici faciunt. Quòd autem & in ἀτονίας, id eſt imbecillitatis vocabulo ſimili modo nugentur, monſtratum prius eſt in ſecundo libro. Si enim ſicut Empirici nomẽ vſurpant, aliud prorſus non ſignificãt, quàm quòd actio non ſeruatur. Sin autẽ facultates aliquas gubernare animal proponunt, quales tum nos aſſerimus, tum omnes ferè veteres, præter id quòd Aſclepiadis dogmatis contradicunt, etiam incerta, & de quibus parum inter authores conueniat, attingunt, quanuis ea fugere iubeant. Sed dic nobis Theſſale clarè, quid ſibi velit illud μεταβυκκρίνειν? Si nanque exiguos meatus mutare: & falleris, & quæ incerta ſunt vſurpas. Si firmari ſanámque reddi corporis particulam, vel hominem totum, nihil hìc præter nomen plus quàm Empirici doces. Quippe ſciunt hi quoque remedijs quibuſdam admotis reddi hominem ſanum:

cæterùm

cæterùm qua ratione remedia id faciant, vtique neſciunt. Neque enim an exiguos meatus mutet medicaměti facultas, neque an ſymmetrian efficiat, neque an totum patientis particulę qualitatem alteret, poteſt Empiricorum quiſpiam dicere. Atque illi ſaltem ſunt modeſti: vt qui vnum ſe ſolum ſcire dicant, huic ſcilicet morbo in hoc tempore ſi medicamentum ex ſinapi adhibeatur, ſæpe notaſſe ſe vtilitatem ſecutam. Non tamen methodos loquuntur, nec ſu percilium attollunt, nec tali ſibi notitia placent, nec antiquis maledicũt, nec Hippocratem pro nihilo habent: imò verò ipſũ laudãt, feréque omnia verè dixiſſe affirmãt. Hic verò Theſſalus qui tum hũc, tum reliquos omnes medicos contemnit, Empirica contumacis vlceris præcepta ſe ſcribere non intellegit: quanquam ſi vel hoc commodè faceret, vtique aliquid operæpretium faceret. Atqui ne id quidem feciſſe videtur, cùm ordinem remediorum inuertat, & prius partis remedijs vtatur, quàm totum corpus præparauerit. Nam hoc inſignis inſcitiæ argumentum eſt: cùm in vno eo ferè omnibus medicis conueniat, quanuis in pluribus diſſentiant, quòd totum corpus vacuum purúmque ab excrementis antè ſit reddendum, quàm vlla pars valentibus remedijs ſit ſubijcienda. Nam ſiue experientia iudicare quis velit, ſiue etiam ratione (tertium enim quo iudicet, neque in alia quapiam arte, neque in vlla vitæ parte quiſquam habet) maximum eſſe incommodum deprehendet: cùm, toto corpore ſuam curam requirente, priuſquam illi ſit proſpectum, affictæ parti acre aliquod & calidum medicamentum ſit admotum. Trahit enim ad ſe, cucurbitæ more, ex toto corpore ſuperuacua: atque ita in graui parte affigit, vt ægrè auelli poſſint. Quo magis operæpretium eſt Theſſalios iſtos percontari, vndénam Theſſalo in mẽtem venerit de contumacium vlcerum curatione talia nugari, cùm nec Empiricus quiſquam antè, nec rationalis ita ſcripſerit: ſed nec ipſe Theſſalus, nec eius ſequacium quiſquam eiuſmodi remediorum ordinem aut cum experientia conſentire, aut cum ratione, affirmare auſit. Adde quòd nec docere poſſunt quomodo tempus indicet, non autem affectus. Sed neque (quod hoc maius eſt) quomodo Theſſalus, qui æſtimandum cenſet quid ſit quod cicatricem vlcerũ moretur, atque id tollẽdum, non prorſus ſit ſtupidus:

ſimul

simul cùm hoc tantùm satis esse non videat, diuturnitatem autem vlcerum nihil esse ad rem. simul cùm non in vlceribus modò, verũetiam reliquis morbis omnibus id esse faciendum, veluti veteres monent, non aduertit. Verùm ad hęc nobis nihil respõdent: sed semper nõ rectè intellegere nos dictantes, tanquam videlicet ipsi vel Hippocratis vel veterum cuiusquam sententiam ad vnguem intellegerent, rectè Thessalum dixisse affirmant diuturnorum vlcerum vnam quandam communitatem esse. Ita enim Hippocratẽ quoque sensisse in libro de vlceribus, cùm ita scribat: Etiã ab inueteratis vlceribus id agere vt sanguis crebrò effluat, conducit, quomodocunque videtur opportunum esse. Fortassis ergo ad rem pertineat, tametsi non prædixerim me de Hippocratis mente hoc loco disserturum, vel summatim aliquid de ea perstringere. fuerit verò quod dicemus, non minus & priscorum sensus interpretatio. Hos nanque viros, ceu nullius adhuc dogmatum sectæ addictos, sed pura & simplici mente studentes vtile quippiam ad sanitatẽ inuenire, credibile sanè est quędam vsu, quædam inuenisse ratione: tum scripsisse quæ inuenerant, subinde non adhibita inuentionis suæ ratione, aliquando verò & adhibita: atque id fecisse ipsius legentium vtilitatis causa. Quippe vbi ad dextrum inuentorum vsum conducturum posteris sperabant, si rationem inuentionis nouissent, tum eam diligenter prodiderunt, vbi secus, & superuacuam relatu putauerunt, & propterea omiserunt. Nam quòd sermonis cõpendiũ prisci in primis coluerunt, id omnes vel me tacente iam norunt. atque ob hanc maximè causam non Hippocrates modò, verumetiam reliqui priscorum medio interim transgresso, primo tertium adnectunt. Si enim primũ secundi sit signum, atque hoc tertium ex necessitate sequitur: ita tertium primo subijciunt, secundum prætereuntes. Ostendi verò persępe tum reliquos antiquos, tum verò maximè omnium Hippocratem talia scripsisse. debętque qui callere priscorum interpretandi genus volet, in illis exercitari. Nunc verò ipsum quod propositum est, tantùm exponam. Nam quæ vlcera, omnibus ritè decenterque factis, tamen nõ sanantur: ea medici Grękè κακοήθη, nos maligna, cõtumacia, rebelliáve dicimus. Diuturna autẽ prorsus fiũt, cũ duntaxat, vt vlcera sunt, curantur. Quæ verò sit vlcerũ

vt vlcera

vt vlcera sunt curatio, in libro qui hunc præcedit, definitũ est. Hæc igitur vlcera & cacoẽthe, & inueterata, & diuturna vocant, indifferenter his nominibus in ipsis vtentes. Quinetiam ad noscendũ quòd affectus ipse κακοήθης, id est contumax ad sanandum sit, vnà cum alijs notis, etiam id quòd, peractis etiam quæ decent omnibus, diuturna fiant, aliquam portionem habet. non tamẽ aut ipsa diuturnitas, aut quòd diuturna & vocentur & sint, idoneam curationẽ indicat: sed ex hoc, quòd malè affecta sit vlcerata pars, licet colligere. hoc verò inuento, & curationis ratio constabit. Quo, inquies, modo? Nempe vbi tantùm eæ partes quibus vlcus insidet, ita sunt affectæ, si has sanaueris. vbi totũ corpus vitioso aliquo succo abundat, si huncvacuaueris. Ac signum quidem vitiosi succi est ipsa vlceris diuturnitas. inuentio autem eius quod expedit, non ex diuturnitate, sed ex succi vitio suggeritur. Quare tria hæc deinceps se habẽt, signum, affectio, & curatio. Signum quidem ipsa diuturnitas. Affectus succi vitium. Curatio eius vacuatio. Atque hac ratione subinde veteres inuenias medio prætermisso tertium statim primo subijcere: veluti Hippocrates fecit cùm dixit: Tum ab inueteratis vlceribus confert, vt assiduè sanguinem effluere facias, vtcunque id opportunũ videbitur. Nõ vtique curationem indicante vetustate, sed sanguinis vitio. Quippe ipse mox subijcit: Prohibet nãque maximè quidem eiusmodi vlcera sanescere. Post verò etiã reliqua omnia, putredo sanguinis, & si quid ex sanguinis transmutatione est ortum. Quinetiam post paulò cùm de vlceribus quæ ad cicatricem non veniunt, differit. Nec si (inquit) quæ vlcus ambiunt, nigricent, sanguine putri, aut etiam varice fluxionem suppeditãte, id genus vlcera coire possunt, ni si quę vlcus ambiunt, sana reddas. Pòst etiam de varicum sanatione scribit. Ad hæc etiam purgationis meminit totius corporis, tum in alijs quibusdam vulneribus, tum ijs quibus cariem, quam sphacelon vocant, instare est metus. Prętereа herpetibus, & esthiomenis omnibus, id est quæ exeduntur. Ita enim Græcè nominare solet ea quę humor aliquis erodit. Iam verò in ijs quæ mox sequũtur, rursus ad hũc modum subiungit: In quocunque vlcere erysipelas superuenerit, purgatio totius corporis adhibẽda est. Et in summa, si curiosè librum de vlceribus reuoluas, inuenies

uenies ſemper eum ab affectu indicationem ſumere. vti verò interim & tempore, ſed ad affectum noſcendum. Quòd verò hæc ita ſe habeant, ex ipſo libri ingreſſu agnoſcas, qui talis eſt: Vlcera madefacere, quæcũque ea fuerint, niſi vino non oportet. Tum cauſam adijciens, ait: Nam ſiccum ſano vicinius eſt. humidum verò non ſano. Et mox: Vlcus enim humidum eſt: ſanum autem ſiccum. Ideóque per totum librum cum totius vlcerũ curationis finem ſiccationem ſtatuat, mox particularia inuenit, etiam finis ipſius ſubinde nos commonefaciens. Cùm enim ita ſcribit: Quodcunque vlcus acuto telo cæſim percuſſimve diui ſum eſt, medicamentum quod cruentis ſtatim imponitur ἔναιμον Græci vocant, ac ſiccans & quod ſuppurare vetet, admittit. Fit enim effluente ſanguine ſiccius. Et rurſus: Quæcunque probè & opportunè purgata, ſemper ad ſiccius promouentur, iijs caro magna ex parte nõ ſupercreſcit, niſi ſi contuſa ſint. Et rurſus: Si quod coire nequit, humecta caro in cauſa eſt. In his omnibus primæ ſanandorum vlcerum indicationis nos admonet. Siquidem vlceris qua vlcus eſt ſanatio, mediocris ſiccatio eſt. Cuius rei demonſtratio in libro qui hunc præcedit, tradita eſt. Verùm vlceris quod cum alio affectu coniunctum eſt, cuius videlicet præcedere curationem oportet, eius curatio vt vlceris ſolius non eſt, ſed prior illius affectus, ſecũda vlceris. Nam ſiue phlegmone quæpiam, ſiue nigritia, ſiue ecchymoſis, ſiue eryſipelas, ſiue œdema, vlceratam carnem obſederit, primùm eius molienda curatio eſt. At verò quòd vlcus interim non ſolùm non commodè curatur, ſed multò etiam maius redditur, id neminem lateat. Nã ſiue contuſa fuerint circumpoſita vlceri loca, ſeu phlegmone aliúſve tumor in his cõſtiterit, propria eius affectus ſanatio inuenienda nobis eſt. illud pro certo habentibus, fieri non poſſe vt vlcus ſanetur, niſi locus in quo conſiſtit, prius ſit ſanatus. Ac proinde Hippocrates ipſe redigens nobis in memoriam ea quæ ſtatim in libri initio tradiderat, tum quæ reliqua paulò antè ſunt cõprehenſa, tũ verò hæc adſcripſit: Quodcũque vlcus cæſim percuſſimve acuto telo eſt diuiſum, medicamentũ ἐναιμον, & ſiccans, & quod ſuppurare vetet, admittit. Sin caro aliqua telo tũ contuſa, tum eęſa ſit, huic ita medẽdũ ẽ, vt quãcelerrimè ſuppuret. ná & minus

Hęc non ſunt in Græco exẽplari, nec eo ſenſu, loco paulò pòſt ſequente, ſunt ab Hippocrate poſita.

minus phlegmone vrgebitur, & neceſſe eſt carnes quæ contuſæ cæſæque ſint, putrefactas & in pus verſas liquari. poſtea nouam carnem naſci. Indicat enim hoc ſermone manifeſtè ſolos eosvlceratarum partium affectus non eſſe ſiccandos, in quibus gigni quàm cellerrimè pus cupimus: vtique quòd cum aliqua putreſcentia pus fiat, obiter docens. Porrò omnia quæ putrefiunt, ex calido & humido ſic afficiuntur. Ideóque etiam ea cataplaſmata, quæ ex hordei farina componuntur, ceu quæ calefacient humecténtque, omnibus ijs affectibus quibus moueri pus expedit, admouemus. Hordei nanque farina ex aqua & oleo, itémque panis ex aqua & oleo, præterea fomentum multæ calidæ aquæ, & tetrapharmaci vis, omnia denique quæ calefaciunt & humectant, cellerrimè pus mouent. Ideóque etiàm ijs partibus quæ phlegmone infeſtantur, vbi vehementius iam pulſitant, ſic vt iam deſperetur de horum citra pus curatione, veteres omnes eiuſmodi applicant medicamenta: antè verò nequaquàm. Atque hoc Hippocrates ipſe apertè nos docet in memoratis iam verbis, quibus iubet quæ ſine contuſione vulneratę partes ſunt, quammaximè ſiccare, quę cũ contuſione quadam ſunt leſę, ijs quamprimum pus mouere. Quinetiam cùm dixit: Quęcũque vlcera non probè & vt conuenit expurgata, ſemper prius pullulare incipiũt, ijs maximè caro ſupercreſcit. quæ verò probè & vt decet expurgata, ſemper ad ſiccius promouentur, ijs, niſi ſint contuſa, caro vt plurimùm non ſupercreſcit. Quippe hic illud ni ſi ſint cõtuſa, quod adijcitur, redigit nobis in memoriam, quod in ſuperius proditis verbis eſt dictum. nempe oportere omnia ſiccari prætet ea quę contuſa ſunt. Neque enim ſicubi cataplaſmate quod calfaciat humectétque, illinũtur quæ phlegmone infeſtantur, ex prima ratione id fit, hoc eſt vt remedium affectus, ſed vt ſymptomatis mitigatio. ſiquidẽ ipſius phlegmones remedia ſicciorum ſunt virium. Audi nanque loquentem Hippocratem: Cataplaſmata œdematum, & phlegmones quę in circà poſitis cõſiſtit, verbaſcum coctũ & folia trifolij cruda & epipetri folia cocta & polium. Quippe omnia hæc ſiccandi vim habent: veluti in commentarijs de ſimplicibus medicamentis docuimus. Et compendiaria obſeſſarum phlegmone partium curatio per

tio per id genus præsidia obitur, quæ sanè vel affectũ pros
sus summouẽt: vel si quid exiguum quod suppuret, relique
rint, alterũ medicamentum acre, quod educere pus queat,
requiritur: vel si tenuis circumposita cutis sit, velisque ce-
lerius explicatum ægrum sectio petenda est. cæterùm cu-
ratio phlegmones per hordei farinam dolorem lenire stu
dentis est, non medentis, & contra malum pugnantis. Ve-
rùm de taliũ differentia in sequentibus plenius docetur.
Illa porrò mihi demonstrata manifestè puto, Hippocratẽ
tùm vlcera quæque siccanda esse iussisse, tum hanc esse cu-
rationis finem sanxisse, ipso scilicet affectu indicationem
præbente, non tempore. Quòd si quis hoc magis etiam si-
bi persuasum cupit, librum eius de vlceribus totum diligẽ
tius euoluat. Intelliget enim illud ipsum perspicuè, tum v-
nam esse vlcerum omnium generalem curationem, nempe
quam nos proximo libro docuimus. tum verò non minus
illud, nullam esse à tempore nec in vlceribus, nec in phle-
gmone, nec denique in alio quopiam affectu indicationẽ.
Quoniam verò in hunc sermonis locum peruenimus, æ-
quum est ostendere non modò horum quæ iam retulimus
fuisse inuentorem Hippocratem, sed etiam reliquorum o-
mnium quæcunque hunc scire qui cõmodè vlcus sit sa-
naturus, est opus. Videtur enim is non solùm vlcerum quæ
citra alium affectum consistũt, sanandorum rationem in-
euenisse, vt quæ in siccando consistat: sed etiam priuatim
per species affectuum cuiusque. Nam aut vitiosus succus ad
partem cui vlcus insedit, amplius non fluit, aut etiam
fluit. ac si non amplius fluit, ipsi tantùm quod laborat,
succurrendum est, si quidem vel liuidum, vel nigrum, vel
rubrum conspicitur, scarificando, ac sanguinem emit-
tendo. mox (vt ipsius verbis vtar) spongiam statim sic-
ciorem magis quàm humidiorem superimponendo. neque
enim, arbitror, ignorabit quispiam particulam illã, quam,
negationis hoc loco vim habere, tanquam ita diceret, sic-
ciorem, non humidiorem. post hæc verò etiam siccantia
remedia applicando. ab his, si res postulet, rursùs sanguiné
auferendo. ac mox iterum talia peragendo, donec parta
omnino sanitas sit. quòd si labra vlceris dura callosaque
appareant, etiam ea excidendo. Etenim de his quoque ita
ait: Circularia vlcerum, si subcaua sint, circulo præcidere

quę abscesserunt

quæ abscesserunt, oportet, vel omnia, vel ex dimidio circu
li secundum hominis longitudinem. Scripsit verò & de tu
moribus, qui coniuncti cum vlcere sunt, vniuersis, quemad
modum curandi singuli sint. simili modo & de varicibus.
quando horum quoque occasione contumax ad sanãdum
vlcus redditur, quoniã aliqua ex his humiditas ad exulce-
ratas partes defluat. Ad eundem modum & cùm ex toto
corpore humor cõfluit, totum purgare iubet, nusquam vi-
delicet in his indicationem à tempore sumens. Nam & ri
diculum planè sit adeò multas ac varias sæpe etiam con-
trarias indicationes abvna communitate fieri. Nam si e-
tiam demus indicationem aliquam à tempore sumi: quæ
tandẽ ea sit dicere par est, ac summa quapiãvna eam com-
plecti: veluti in reliquis omnibus ipse quoque Thessalus
facit, nedum nos. Quippe vnum illi perpetuo indicat ad-
stricti corporis affectus. nempe vt remittatur ac relaxetur.
vnum rursus soluti, vtique vt adstringatur. Quinetiam in
ipsis vlceribus quod sordidũ est, abstergeri postulat. quod
cauum est, impleri. quod æquabile est, cicatrice induci. cui
caro supercreuit, hanc sibi detrahi. etiam eo ipso authore.
Ergo sicut in horum singulis, ita in diuturnis quoque al-
terum aliquid ad portionẽ ostendat quod vnum sit. verùm
non potest. Nam & excidenda ea præcipit. At quænam,
quęso, sit ista rationabilis à tempore indicatio, tum reme-
dio ex sinapi vti, de quo vanum illud nomen metasyncri-
seos vsurpat. ab hoc ex radicula vomitu. & postremò, cùm
nihil vltrà inueniat, veratro? Verùm hæc quidem (quemad
modum dixi) etiam in sequentibus plenius dicentur, vbi
nihil vsquam vllo in morbo à tempore indicari, sed signũ
id nonnunquam affectus esse docebimus. Verùm rursus ad
Hippocratem reuertor. Quem sanè diligẽtiæ nomine ad-
miror, cùm in alijs omnibus, tum verò quòd scopum, qui
medico ad indicationem non in vno alteróve, sed prorsus
omni morbo sit spectandus, non omiserit. Est porrò is qui
ab affectus magnitudine sumitur, quem non modò metho
dici prętermiserunt, (non enim est id mirum) sed etiam ra
tionalium plurimi, atque etiam Empirici (quanquam alio
modo) oẽs. Nam vbi in redundantis sanguinis (vt illi lo-
quuntur) concursu, vacuationem à se obseruatam dicunt:
manifestè fatentur ob nullius alterius eorum quę in ægro

visuntur respectum, se ad vacuationē accedere. Neque hoc dico propterea quòd purgatio vacuatio sit, quam redundantis sanguinis cōcursus non indicet: sed quòd etiā tametsi redundantis sanguinis concursus non adsit, ad ipsam tamen sanguinis missionem interdum sit confugiendum: quando si valens morbus sit cum virium robore, nemo est qui sanguinem non mittat, qui vtique in artis operibus sit exercitatus. Quippe ipsos Empiricos videmus cùm lapsus ab alto quis sit, aut aliâs plaga aliqua contusas vehementer corporis partes habuerit, ad sanguinis missionem confugere, quanquam idē homo pauloante sanus fuerat, prorsúsque redundantiæ sanguinis expers. Ex quo patet non hoc esse quod mittendum sanguinem indicet, sed magnitudinem morbi, ac virium robur. exceptis tamen à sermone pueris. nam & alia ratione si quis etiānū sanus, nec adhuc quicquam lęsus in sanguinis redundantis concursu sit positus, non statim huic mitti sanguinem est necesse: imò alij satisfacit inedia, alij cibi parcitas, alij soluta aluus, vel purgatio, vel frequentius balneū: alij sola exercitatio, vel multa fructio abūdè fuit. Missioverò sanguinis ne ab ipsis quidem Empiricis, ijs qui ita se habent, necessariò adhibetur. Ad eūdem modum nec purgatio in sola vitiosi succi abundantia conuenienter susciptur. sed sicut missio sanguinis vel propter ipsius abundātiam, vel propter morbi magnitudinem: ita purgatio & propter abundantiam alterius cuiusquam succi, & propter vim morbi adhibetur. Ac de sanguinis missione, tum in alio libro egimus, tum verò in sequentibus agemus. de purgatione in hoc libro differam. desyderant enim ægri hanc non modò, vt quod noxium superuacuum quo vrgentur, educat: sed etiam vt quod tum ad diuersum trahat, tum vacuet. Atque ob eam rem Hippocrates tum in reliquis omnibus operibº, tum in eo quod de vlceribus prodidit, etiam morbi magnitudinem ad purgationis indicationē consyderat: Purgatio, inquiens, per aluum plurimis vlcerum prodest. præterea vulneribus quæ in capite sunt accepta. itē quæ in ventre & articulis. ad hęc ijs in quibus ossi caries impendet. Præterea quæ suūtur, & quæ exeduntur, & herpetibus, & reliquis quæ vlcera diuturna reddunt, etiam quæcunque deliganda sunt, per aluū purganda sunt. His verbis clarè docuit vlceribus omnibus &

bus & vulneribus quoties prævalida sunt, purgationem esse vtilem. Cùm enim trifariam non hæc modò vitia, verū etiam reliqua omnia grauia magnáque reddantur. nempe vel propter afflictæ partis præstantiam, vel propter affectus magnitudinem, vel propterea quòd sunt cacoēthe: cuiusque horum seorsum videtur Hippocrates mentionem fecisse, vtique in capitis ventrísque vulneribus præstantiam læsæ indicans partis. ventrem autem hoc loco non solùm inferiorem intellegendum esse, sed etiam superiorem, patére cuiuis arbitror. Diuiso nanque quod inter collum & crura est trūco in duas capacitates maximas, prior sub thorace, secunda sub membrana quæ abdomini subtenditur, (περιτονάιον Græci vocant) continetur. Et sanè vulnus quod intra thoracem intráve etiam peritonæon penetrauit, non paruum periculum affert, potissimum si quid interiorum vnà sit vulneratum. Quinetiam cacoēthe statim fieri quæcunque in articulis accepta vulnera sunt, id quoque omnes ferè sciunt: Empirici quidem ex sola ipsa experientia, cui soli attendūt: qui verò corporis naturę sciętiam comparare studuerunt, ex ipsa vulneratarum partiū natura. Vbi enim tēdones, & nerui, & carne vacua, atque ossea loca sūt: hic doloris, vigiliarū, cōuulsionis, & delirij periculū instat. Tū hęc igitur vulnera, tū quę suūtur, id ē quę adeò sūt magnavt futuris indigeāt, aut si non his, certè deligatura, † purgationē desyderant. Atverò iā dictū in proximo libro est, quæ magna vlcera sunt, ea vel futuris, vel deligaturis esse coniungenda. Quinetiā quibus corrūpendi ossis periculum impendet, ea vtique cum magnitudine phlegmones sunt. Iam quęcunque exeduntur, ea tum cacoēthe sunt, tum malorū succorū soboles. herpetes quoque à biliosō excremento ortū habēt, reliquáque quæ innue terātur omnia, ex huiusmodi quapiam causa proueniunt. Quare in omnibus his non sine ratione purgare per aluū iubet. In progressuverò hęc insuper adijcit: In omni vlcere cui erysipelas superuenit, purgari corpº oportet qua parte vlceri maximè conducit, siue id per superna, siue per inferna sit. Cuius etiam ipsius rei discrimen in libro de succis nos edocuit, † auertere nos iubens ad contraria, derivare verò ad latera. quinetiam cùm maximè influit, tum ad diuersa reuellere. dictūverò & de hoc in eo libro est. Quare nunc

† τὸ περιτοναίου, id est leuē purgationem. Sic ipse quatuor lineis pòstvertit.

† ἀντιστρ. i. reuellere. & sic linea seq. vertit.

re nunc quoque si etiamnũ fluxio valenter irruat, revellere ad contraria studebimus. vtique si in superioribus vlcus cõsistat, per inferna purgantes. sinautem in inferioribus sit, superiorẽ ventrem vacuantes. At si iam fluxio restitit, atque in membro inhęsit, derivare pervicina magis expedit. cùm & in propinquiora translatio sit, & purganti medicamento promptior, tum accessus, tum attractus èvicino detur. Hanc verò rationem ad aliam quoque artis partẽ spectare, nempe quę de succorum medicatione præcipit, neminem latére arbitror. Proindéque in sequentibus etiam repetere eam erit necesse, ac totã absoluere. Nũc illud docere volo, tum ipsam morbi siue vim, siue magnitudinem appellare velis, pro indicatrice quadam sanguinis detrahendi, vel purgationis adhibendæ, statuendam esse: tum verò Hippocratem hãc omnium quos nouimus primum, indicationẽ adinuenisse. Ac de alijs quidẽ morbis in sequentibus libris id ostendam, de vlceribus verò in hoc, qui in manibus est. Ac de purgationibus quidem mihi explicatũ iam est. Nam cùm triplici genere morbus quisque sit grauis, aut propter præcellentiam partis, aut propter affectus magnitudinem, aut propter ipsius cacoëthean, omniũ horum meminit Hippocrates, vbi de purgatione egit. Quid igitur, dicet aliquis, nũquid etiam sanguinem detrahi interdum suadet propter has ipsas causas? Mihi verò id quoque iubere videtur, verùm breuiter, † nec sine demonstratione: veluti tum ipsi, tum reliquis antiquis mos fuit. Id ita esse intelleges, primùm quidem si hæc eius verba relegeris: Omni recens facto vulneri, nisi in ventre sit, expedit ex ipso statim sanguinem plus minúsve effluere. quippe phlegmone minus tentabitur, tum vlcus ipsum, tũ quæ circumposita loca sunt. Post hæc autẽ si verba quę in libro de vlceribus ab eo sunt scripta, tum quæ in alijs omnibus libris sępe proposuit, recorderis, debere scilicet imitatorẽ esse medicum non tantùm naturæ, sed etiã eorũ quæ cum sua sponte veniunt, conferunt: clarè iam senis mentẽ intelleges de sanguine cùm magna sunt vulnera detrahendo. Si nanque expedit in talibus sanguinem effluere, non autem effluxit, quod deest, ipse adijcias oportet. declarant id ea quæ subiungit. quippe hæc statim cum iam dictis verbis copulat: Et ab ijs quæ inueterata sunt vlcera, vt sanguis

† Græcè pro, nec, legitur, &.

guis crebrò fluat, efficere prodest, vtcunque opportunum videbitur, tum ab ipsis vlceribus, tum à circumpositis vlceri partibus. Nam quoniã prædixerat omni vlceri recẽs facto sanguinem emitti debere, cernens, nisi etiam de inueteratis mentionem faceret, fore vt ab aliquo putaretur de recentibus tantùm, ita pronunciasse: idcirco illud rectè adiecit, & ab inueteratis vlceribus sanguinem mittendum esse. Ac si perpetuum est, quod ab eo didicimus, incipientẽ fluxionem ad contraria trahendam esse, fixam verò iam in laborante particula vacuandam esse vel ab ipsa particula quæ affligitur, vel à maximè vicina, in promptu nobis & de sanguinis detractione colligere nũc est, quòd in principio hæc è longinquo, postea ab ipsis exulceratis partibus sit emolienda. Quinetiã si ijs, quę iam dixi, illud quoque adijcias, nempe quòd ipsum qui redundat succum vacuandum esse Hippocrates suadet, aliâs sanguinis detractionem adhibebis, cùm videlicet is vincit: aliâs pharmacum quod ad bilem flauam, vel atram, vel pituitam educendã vim habet, dabis. Illius interim in omnibus his non immemor, non esse vlceris quà vlcus est vllam id genus curationem, sed vel vitiosi qui coniunctus est succi, vel redundantię, vel phlegmones, vel herpetis, vel eius generis alterius. Sed nec illius oblitus, quòd aliquid interim ex ijs quę vlceribus accidunt, indicationem propriam suggerat, veluti magnitudo. Dictum autem & de ipsis vlceribus est in libro qui hũc præcedit, vbi vlcerũ differentias oẽs, & quot, & quæ sint, & quę sit vniuscuiusque indicatio, exposuim⁹. Præberi tamen vacuandi indicationem ab ipsa ægritudinis vi, in eo libro non dixi, propterea quòd & longiorem demonstrationem requirebat, & totius corporis curam cũ vlceribus in eo non coniunxi. hic verò executus sum quantum ad rem propositam erat vtile. Nam absolutus sermo de hoc genere indicationis, quam à magnitudine morbi sumi diximus, etiam in sequentibus habẽdus restat. Pari modo de indicatione quæ ab ætate sumitur, præterea de ea quæ ab humoribus sanandis accipitur. Ad eundem modũ & quæ ab afflictis partibus indicatio exhibetur, consummatius in sequentibus libris tradetur. Nunc enim quod ab earum natura, id est temperamento, & substantia sumi ad curationem potuit, tantùm diximus. Quæ verò tum à positu, tũ à

situ, tum à forma, itémque vsu, præterea sensus acumine, hebetudinéve, indicatio suggeritur, hanc nõ attingimus. Dicatur itaque & de his, quantum sit ad vlcerum curationem vtile. Igitur quæ acuti sensus pars est, eã quammaximè citra dolorem curare tentandum. Tradita verò eiusmodi † remediorũ materia est in ijs libris, qui sunt de simplicib⁹ medicamentis inscripti. Quæ parum acri sensu est: hæc, si affectus ita suadet, valẽtiora remedia recipit. Et principis quidem membri robur seruari oportet: veluti latius vbi de phlegmone agemus, docebitur. Quod tale non est, licet huic eam medendi rationem tutò adhibeas, quæ relaxando remittendóque mitiget, χαλαστικὴν Græci vocant. Atque hæc quidem in sequentibus fusius tractabimus. In hoc libro indicationem quæ & à positu, & à figura partium sumitur, trademus, atque ita quarto huic libro finem imponemus. Hinc igitur excogitatum est ei cui exulceratus ventriculus sit, medicamenta esse bibenda. Cui gula: non semel, nec tota simul adsumẽda, sed paulatim & assiduè. quãdo ex transitu & contactu vulneribus, quæ hic sunt, vtilitas accedit, non ex continendo, & diutius adhærendo, sicut ijs quæ in ventriculo sunt. Quinimò & quòd crassiora hæc, & magis lenta sint adhibenda, id quoque à positu figuráque est indicatum. Nam quoniam gula transitus quidam comestorum bibitorúmque est, idcirco remediorum eget quæ adhærere, & vndique quasi concrescere, & agglutinari possint, non autem quæ elui ac defluere sint prõpta. Ac circa partes eius, veluti cõcrescũt quę crassa sunt: agglutinantur quę lẽta sunt. Quę verò vlcera in crassis sunt intestinis, ijs quę per sedem injciũtur, remedijs magis egent. quippe cui magis sũt propinqua. Quę in tenuibus habẽtur (quoniã & lõginquiora sũt, & medio situ posita) ambo requirũt, & quę supernè sumũtur, & quę per sedẽ infũdũtur. Sanè cõmunis omniũ internarũ partiũ indicatio est, vt ea eligãtur quę animalis naturę maximè sint familiaria, siue ea cibi sint, siue medicaméta: fugiantur respuãtúrque huic cõtraria, quãquã in ijs quę foris sunt vlceribus, innoxius etiã taliũ medicamentorũ est vsus, æruginis, æríisque vsti, & eris squamę, & cadmię, & põpholygis, & lithargyri, & cerussę. Hæc igitur & similia interioribus exhiberi non debebũt. Porrò proditum de natura horum est, tum in tertio de temperamentis

† ἀνδδύνων.

mitorum parũ cõmunis omnium

peramentis volumine, tum de simplicibus medicamentis. Eligẽdaverò aliméta sunt, si quidem ad cicatricẽ perducere, aut glutinare vlcus studemus, tũ austera, tum glutinosa, tum quę minimè rodant. Sin emũdare, quæ modicè abstergeãt. quod munus mel non coctum præter cætera præstat. Austeræ verò potiones, & eiusdẽ rationis alimenta cuique sunt nota. Voco austerum id quod σῦφον quoque Græcè, id est adstringens dicitur. Acerbum verò quod intensum austerum est, Græcè σφυδνὸν. Quæ verò medicamenta citra internarum partium molestiam sumantur, ea tradita sunt in his libris qui de medicamentis sunt scripti. Dicetur tamen & nunc eorum formula. Ergo internis vlceribus opitulantur hypocystis, & balaustiũ, & cytini punicorum, & galla, & malicorium, & † terra samia, & lemniũ sigillũ, & rhois rosarúmque succus, & acacia, aliáque id genus quę vlceribus internis præsidium adferunt, nec vllam visceribus noxã inferunt. Danda verò hęc sunt ex aliquo adstringẽtium decocto: vel mali cotonei, vel lẽtisci, vel summorũ rubi vitísve vel myrtorũ, vel denique exvino aliquo austero. Nõ latet autẽ & de vini vsu, quòd cauẽdũ id est vbi phlegmones suspicio adest, aliãs dari nihilvetat. Nec illud obscurũ est, eiusmodi medicamina prępparãda, ac iã dictis humidis excipienda esse. tũ verò tragacãthen, & gummi illis admiscẽda: potissimũ si quis ea ijs quæ in gula sunt, exhibebit. Sed & gargarizare quoque iubẽdũ est ei qui ad fauces & paristhmia his vtetur. At ad vlcus quod in aspera sit arteria, vt supinus quãdiutissimè in ore teneat, ac oẽs qui illic sunt musculos relaxet remittátque, prępcipiẽdũ. Influit enim sic sensim & paulatim de medicamẽto aliquid sensibiliter & manifestè in ipsam arteriã. Nã & cũ naturaliter se habet, scire licet potionis nõnihil huc percolari. Sed veluti in secũda valetudine, ita nimirũ in aduersa cauendum est ne largius influat, vtpote quod tussim excitabit. Nam quoad humor vndique iuxta tunicas arterię, ceu iuxta murũ aqua descẽdit, tussim vtique nõ cit. si quid per mediã spiritus viã incidit, tusses statim excitat. Tũ hęc igitur à situ & forma partiũ omnia sunt desumpta, tum verò non minũ illud, quòd omnib⁹ medicamẽtis quę thoracis & pulmonũ vlcerib⁹ sũt destinata, mel sit admiscẽdũ. quãdo si austera ijs dũtaxat medicaméta exhibebis, ea in vẽtriculo morabuntur.

Vlcerũ internorũ medicamenta.

† σάμιος ἄσβολος.

Vinũ nõ dandũ in phlegmone.

mel

rabũtur. Ergo digestionis eorũ in corpus, instrumẽtũ mel erit, ac celeris transitus, veluti vehiculũ: cum eo quòd nec vlceri nocebit. Ad eundem modum quoties in vesica, & renibus vitium consistit, nõ solùm mel ipsum, sed etiam eorum quævrinas mouent quippiam, vlcerum medicamentis misceri oportebit. Illud quoque patére, vel me tacente cuiuis arbitror, exulceratas partes, tum ex earum substantia, tum functione, tum vtilitate, tum positu, tum figura discerni. Monstratum autem id abundè est in libro de notis affectorum locorum. Verùm non est de illis nunc locus. Rursus igitur ad medendi methodum reuertor. Aio igitur non hæc modò, sed etiam alia non pauca ex figura partium posituráque indicari. quippe quando nec deligare commodè ægram particulam possis, nisi prius vel ex figura, vel positura, vel vtrisque indicationem sumpseris. sed nec immittere in sedem clysteris fistulam commodè queas absque eius generis indicatione. Iam per penem inijcere medicamenta invesicam sæpe necessum est. illud de cathetere apponere opus non est, quòd eo probè vti omnino nequeas, nisi & positum & figuram totius vesicæ planè perspectam habeas. In talibus ergo omnibus clarè patet, nõ parum ad totam curationem affectum ipsum locum indicare. In ruptis autem, quæ ἐκῤῥήγματα Græci vocant, plures indicationes in idẽ concurrunt. siquidem & quæ a positura capitur, rectè ad examen venit. Nam propterea quòd & in profundo corporis sunt, & latét, idcirco diuersam curationem ab ijs quę apparent, postulabunt. Quoniam verò cum ecchymosi quidem omnino, aliquando verò & cum contusione circum ipsam præruptam carnem consistunt, idcirco plures curationes indicabunt. Semper enim pro affectuum numero, etiam medendi indicationes respondent. Ac docebitur quidem, vbi de phlegmone disseremus, locupletius, quòd valentiora medicamenta requirant quæcunque in profundis partibus laborant, quàm quæ in summo corpore sunt affecta. Nunc id saltem arbitror patére, quòd solui necessum est præsidiorum quæ foris applicantur, vim, vbi quod ab his iuuandum est, in profundo latet. quare intendere hanc eatenus oportebit, quatenus per transitum ad profundũ est remittenda. Sanè ecchymosis omnis vacuationem pro remedio curationis indicat. quare calfacientibus

tibus huic & modicè siccantibus medicamentis est opus. Quippe quæ vehementer siccant, digerunt illa quidem in principio euidentius, quàm quæ sunt imbecilla: cæterùm, non nihil ipsius vitij scirrhosum difficiléque curatu relinquunt. Ac dicemus de his in sequentibus diligentius. sed & nunc quantum ad rem pertinet, abundè est dictum. Quæ enim humectant calfaciúntque pharmaca, præterea hæc quæ omnes iam Græcè vocare χαλαστικὰ, id est relaxãtia solent, atque ex his quæcunque ad siccius paulò vergunt, nec tamen adhuc clarè manifestéque contrahentia sunt, quæ συντατικὰ vocant, hæc omnium sunt ecchymomatum remedia. Curandum verò est vt vnà cum ruptis quæ in profundo hærent corpore, hæc tũ vires magis habeant intẽtas, tũ ipsa magis acria magísque † dissipantia sint: tum (vt semel dicam) tanto efficaciora, quanto magis à cute ad profunda ecchymosis recessit. In talibus sanè nec cucurbitæ vsus sit inutilis. Id est instrumentum ad violentum attractum à medicis excogitatum. Cęterùm, cùm totum ecchymoma digestum per halitum est, siccare iamvehementius ruptum ipsum permittitur, ac deligatura coniungere, omniáque in summa facere quę vtvlcus coalescat, efficiant. Ergo si euocatum celeriter ecchymoma sit, facilè coalescet rupta ipsa caro. Sin longiore spatio, sordes multa subnascens mediũ inter vlceris labra spatium occupat, itavt iam coire ruptio nõ possit. Atque inde adeò fit, vt qualibet leui de causa nos læc sui admoneant. Nam siue quis obriguit, siue parũ coxit, siue febri laborauit, siue se vehementius fatigauit, eusmodi particulis ilico dolet. Non enim in idem coière ruptionis labra, sed tãtùm propè sunt admota. Quo fit, vt leue momẽtum ea facilè separet, & medium locum supernacio humore repleat. Et quid, quæso, aliud quàm assiduè nouum ecchymoma his gignitur? & primo illi, cùm videlicet primùm caro est rupta, simile: nisi quòd nunc ex tenui magis sanie constat, cùm in principio è sanguine ecchymoma esset: ideóque facilius etiam nunc quàm intra initia digeritur. Hæc itaque quę hactenus diximus, disputationi de vlceribus satisfacient. Finémque iã quarto huic volumini impono.

† τμητικώτερα, id est, incidentia.

GALENI METHODI MEDENDI, vel de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete,

Liber quintus.

QVemadmodum quis vlcerum curationem optimè moliatur, cùm duobus ante hunc libris docuerimus, illud obiter oſtendimus, reliquos omnes medicos, qui ſimplicium in nobis particularum elementis minimè inquiſitis artem adeunt, non poſſe quicquam certa ratione ſanare, minimèque omniũ qui Theſſali dogma profitentur. Reliqui nãque ea ſaltẽ vlcera, quę in diuerſis ſint partibus, diuerſis rationibus ſananda cenſent, ipſa nimirũ experiẽtia docti. Qui verò Theſſalũ authorẽ ſequũtur, propter excellẽtẽ ſcilicet ſapientiã, omne vlcus, quacunque in parte animalis ſederit, ſimilis egere curationis putant. Quippe ſi cauũ ſit, impleri: ſi æquale, cicatrice induci: ſi caro ſupercreſcat, hanc detrahi: ſi cruentum recẽnſque ſit, agglutinationem poſtulare aiunt. ceu verò qui hæc norit, eum rectè mederi ſit neceſſe. nec ſit hæc ratio etiam cuilibet è plebe communis, cùm nemo ſit qui horum quicquam ignoret. Cęterùm, nec quemadmodum carne implendus ſinus ſit, nec quemadmodum ad cicatricem perduci quod impletum eſt debeat, aut comprimi quod ſuperauctum, aut coaleſcere quod pũrum citráque ſinum eſt, intellegunt. Sunt enim eiuſmodi operæ tantùm medicorum, quæ vel ratione, vel experientia, vtriuſque ope ſunt inuentæ. Rurſus igitur repetentes, ſummatim ea percurramus, quò dicẽdorum caput cum dictorum copuletur calce. Monſtratum eſt omne vlcus ſiccantia medicamenta requírere. Cæterùm, quod ſinum habet, vt minus ſanè quàm reliqua, ſic ea quæ prę terquam quòd modicè ſiccent, etiam abſtergendi facultatem obtineant, deſyderare. Quod verò coniungi ſibi labra poſtulat (cuiuſmodi ſcilicet ſunt quæ medicis Latinè cruenta, Græcè ἴνεκμα dicuntur) huic tum quæ magis etiam ſiccent, tum verò quæ citra abſterſionem leuiter adſtringant opus eſſe. Iam quæ vlcera perduci ad cicatricem poſtulant, hæc non ſolùm

ſolùm magis adhuc ſiccantibus, ſed etiã ſtrenuè adſtringẽtibus remedijs egere. Quòd ſi caro eorũ præter naturę modum intumuit, acria & demolientia (quę eadem calida ſiccáque neceſſariò ſunt) deſyderare. Si quodverò aliud ſymptoma vlceri adiũctum erat, ab eius natura curationis indicatio ſumebatur: atque ex hac rurſus remediorum facultas petebatur. Si nanque ſordes innaſceretur, quæ hanc tollerent opus eſſe. cáque omnia abſtergendi vim habere multò ſanè maiorem, quàm ea quæ carne implerent. Si verò copioſior in his humiditas cerneretur, etiam quod magis ſiccaret medicamento opus eſſe: cęterùm, quod propriam ſpeciem non egrederetur. Ac ſi agglutinatu rum medicamentum eſſet, ſiccans adſtringénſque id eſſe debere. ſi carne impleturum, ſiccans & abſtergens. atque in ſingulis reliquorum, vti dictum eſt. Si verò intemperata ſubiecta caro eſſet, primùm eius intemperãtiæ ſuccurendũ eſſe: vtique quę ſiccior iuſto eſſet, hanc humectantibus. quę humidior, ſiccantibus. tum quæ calidior eſſet, refrigerantibus. quę frigidior, hãc calefacientibus. & ſi gemina qualitate eſſet intemperata, pharmacum quoque eligentibus quod gemina eſſet qualitate contrarium. Quippe id omnium quæ præter naturam ſunt, commune eſſe, non poſſe ad naturam ſuam redire quicquam ſine ijs quæ ipſi facultatem haberent contrariam. Conſyderandas præterea & intemperantiæ cauſas hoc tempore eſſe, ſiue hę totius corporis eſſent communes, ſiue quarundam partium proprię, quæ videlicet per ſocietatem (quam συμπαθειαν vocant) exulcerãtum membrum infeſtarent. Medendum verò primùm eſſe cauſæ quæ intemperantiam adhuc foueret. poſt hanc verò, ipſi quæ iam facta eſſet intemperantię. Quippe hãc communem indicationem eſſe omnium, quę ex cauſa quapiam oriantur. Oſtendimus autem tum ab vlcerum differentijs diuerſas pręberi indicationes: tum eas quæ à laborantis corporis temperamento ſumuntur, diuerſam ab his habere rationem. Siquidem illæ cùm ex ijs quæ præter naturam ſunt, ſumantur, omnes contrarias eſſe adhibenda dictant: hæ cùm ab ipſa natura capiantur, ſimilia. Nam ſiqua ſiccior pars eſt: ea magis ſiccari poſtulat. quę minus talis eſt, ea minus eſt ſiccanda. Ad eundẽ certè modum, & de calefaciendo refrigerãdóque eſt prębeptũ. Nec illud omiſimus,

a sympto mate indi catio.

simus,ex prœcellentia membri,aut contrario statu, itémque ex sensu acri hebetéve diuersum medicandi consilium peti. Ergo quod reliquũ est huius morborũ generis curandi,id nũc apponamus.Nos genus id,lucidioris doctrinæ causa, vnitatis solutionem appellauimus. nec refert si continuitatis solutionem voces.Incidit hæc non in similaribus modò,& simplicibus partibus,sed etiam in compositis,& instrumentalibus. At verò remediorum indicationes aliæ à similaribus sumuntur,aliæ ab instrumẽtalibus. Quarum ambas norunt qui methodum Hippocratis consectantur,propterea quòd vtrarunque partium naturã intellegunt:alterã autem duntaxat(nempe quæ ab instrumẽtalibus præbetur)qui Erasistratũ,& Herophilum sequuntur.Quare in ijs qui sequuntur sermonibus quæcunque à calido,frigido,humido,& sicco corpore morbóve indicationes sumuntur, nullius certè methodum hi habebunt. quęverò à forma,positu,præcellentia,acri sensu,aut his cõtrarijs,prębentur,has non ignorabunt.Illustrius erit quod dicimus,si partes ipsas proposuerim°. Quoniam igitur de ijs maximè vlceribus quæ in carnosis acciduut partibus, hactenus abundè tractauimus, nunc tempestiuum videtur de ijs agere quæ in arteria,vena, & neruo contingunt:nec de ijs absolutè,sedvt in quouis suntviscere,vel denique instrumentali animalis parte.Ergo si cui arteria venáve magna vulnerata est,& copiosum sanguinis profluuium continuò superuenit,& glutinari id vulnus difficile quidem etiam in vena est, in arteria verò non solùm difficile , sed etiam quod fieri(sicut nonnullis medicorum est visum)omnino fortasse non possit. Dicendum ergo vicissim de vtrisque est ,ac prius de sanguinis profluuio : secundo loco de agglutinatione. Quoniã autẽ,& per anastomosin, & per diapedesin,vt mox docebimus, profluuia huiusmodi fiunt,non alienum sit propterea quòd curationem communem habent, etiam hoc loco de ijs meminisse: tametsi ex alio esse morborum genere videantur.Sanè profluit ex vena,vel arteria sanguis, aut relato earum ore, aut tunica earum diuisa,aut(vt sic dicam)transcolatus,siue sudoris modo transmissus.Porrò diuiditur ipsa tunica,tum ex vulneratione, tum contusione , tum ruptione, tum erosione. Anastomosis accidit propter tum vasis imbecillitatem, tũ sanguinis

sanguinis qui ad os eius impetu ruat copiam.ad hæc, acrẽ quampiam quæ illi extrinsecus incidat qualitatem. Diapedesis verò ex tunica quidem ipsa rarefacta,sanguine verò tenuato oritur.accidere præterea interim potest,& ex gracilium vasorum ore adaperto. Dicendum igitur est de horum affectuum vnoquoque seorsum, ac primùm de diuisione,quamvel ex erosione,vel vulnere,vel contusione,vel ruptione diximus accidere. Quæ itaque vulnerant,ea sunt acuta,atque ad secandum habilia.quę cõtundendo soluũt, ea grauia duráque sunt. quæ rumpunt, omnia id tensionis interuentu faciunt. idem & intensior actionisvehementia facit,tum succi abundantia , non vtique virium respectu, sed cùm à vase suo non cõtinetur.etiam casus ab alto.tum graue quippiam durúmque incidens. Quippe eiusmodi aliquid cùm vel vasis vacuis, vel pusillam omnino rem continentibus in ea inciderit: si durum ex opposito obiectum habet,contusa reddit.at si plenum vas sit , prius id rumpit quàm contundat. cùm sit quod tum accidit, persimile ac si vtrem vesicámve impleas, atque in hanc lapidem iactes. vel contrà lapidi vtrem violenter illidas.Sanè huic persimile est quod accidit in casibus ab alto. Quam nanque rationem vter habet ad lapidem,hãc homo habet ad solum. Quisquisverò ex maximo acutissimóque clamore,in pulmonibus vas perfregit,is violentiæ actionis acceptum malum referet.Similiter huic,& qui ex eo quòd prægraue onus,aut humeris imponere est conatus, aut aliâs manibus attollere,vas fregit.Atque hoc etiam magis,cui ex concitatissimo cursu,aut valentissimo saltu, aut aliter particula vlla violenter extensa, id accidit.Est enim id quoque persimile,ac si funẽ,aut lorum,quammaximè distendas.Porrò perrumpi quoque non pauca propterea quòd sanguinẽ quem in se habent,non continent:potissimum cùm flatulentus is sit, indicio sunt tum dolia,quæ sæpe musto rumpuntur, tum alia multa valentissimorum corporum. Ac si exvulnere,vel clamore,vel casu,vel contusione perruptum vas est,vtique in his causa ipsa desijt. Si verò ex abundantia fieri potest vt vas etiam amplius rumpatur , effectrice saltem adhuc manente causa,Atque in hoc quidem affectu vacuanda,quamprimum abundantia est . abhinc sanguis supprimendus.mox vlcus ipsum curandum.Vbi verò effectrix

ctrix causa iam desijt, primùm sistere sanguinẽ expediet, pòst vlcus sanare, obturato quidem quod perruptum est, auerso autem, atque aliorsum trãslato quod per id ferebatur. quando si id eo quo inter initia impetu confluat, oscu lúmque vasis pari modo pateat, citius planè moriatur ani mans quæ profluuio laborat, quàm sanguis cesset effluere. Porrò, vlcus ipsum claudetur, vel labris eius quæ dissident in idem adductis, vel osculo eius obstructo. Adducentur in idem labra eius, tum nostrarum manuum opera, vbi sic ad manum vlcus se exhibet: tum per deligaturam: tum verò per ea remedia que refrigerent, & adstringãt. Neque enim fuere fas est arterię venæve vulnus: veluti dixerint qui nul lam à vulneratæ partis substantia naturáque sumi indicationem aiunt. Obstruetur vasis osculum, & sanguine ipso concreto (qui θρόμβος Græcè dicitur) & ijs quæ foris illi imponuntur. Possunt autem superimponi tum carnosæ ipsæ, quæ circa vlcus sunt partes. tum in nonnullis vulneribus ipsa cutis. ad hæc quæcunque ipsi comminiscimur. Ea sunt & linamenta, quos μετάξας Græcè vocant, & medicamenta ea quæ idcirco quòd ex lenta crassáque substantia consistant, meatus obstruunt, (Græci ἐμπλαστικὰ vocant) prẽterea quę crustam, quam Græci ἐσχάραν vocãt, efficiũt. Quippe hanc quoque ceu septum quoddam huiusmodi vlceribus veteres excogitarunt. Efficiunt hanc tum ignis ipse, tum quædam medicamina quibus ignea vis ineſt. Atque his quidem rebus obstruitur vasis osculum. Auertitur autem sanguis, atque ad alia membra conuertitur, tum ad proxima deriuatus, tum ad cõtraria reuulsus. Illud παραπλήσιον, hoc ἀντισπασμὸν Græci vocant. Nam hæc quoque Hippocratis inuẽta sunt, omnis scilicet immodicæ vacuationis cõmunia remedia. Deriuatio ad vicina loca fit, cùm id quod per palatum vacuatur, per nares deriuatur: reuulsio autem ad contraria quum ad inferna reuellitur. Rursus quod per sedem profluit, id per vuluam deriuamus: sursum verò reuellimus. Ita nãque & natura ipsa facere solet. Mulieri enim, inquit Hippocrates, sanguinem vomenti menses superuenientes remedio sunt. Hac igitur de causa, si vel menses confertim eruperint, vel sanguis ab vtero quoquo modo profluxerit, sursum reuelles, cucurbitam maximam sub mammis defigens. Nam & hoc Hippocratis inuentum est.

est. Eandem ob causam cùm è naribus sanguis erumpit, id retinent maximæ in præcordijs defixæ cucurbitæ. Infigendæ autẽ sunt si ex dextra nare profluit, super iocinore. sin ex sinistra, super liene. si ab vtraque nare, super vtroque sũt imponendæ viscere. Quòd si resolutus adhuc æger non sit, etiam vena ex eo cubito incidenda est, qui profusioni è directo respondet. Vbi paulum detraxeris, mox vnam horã intermittens, rursus detrahes, pòst iterum atque iterũ, pro laborantis viribus. Ad hunc modum & reliquas omnes fluxiones (quippe cõmunis ratio est) tum ad contraria reuocabis, tũ per vicina deriuabis. vtique quę per aluũ fluũt, ea vel per vrinas, vel vterũ transmittens. quæ verò per vrinas, ea vel per vterũ, vel per sedẽ transferẽs: pari modo quę per vterum erũpunt, vel per vrinas, vel per aluum. quæ verò in oculis, aure, vel palato fluxiones accidunt, eorũ ad vicina deriuatio per nares est. Reuulsio verò in ijs quæ suprà sunt omnibus, deorsum semper agitur: sursum, in his quæ sunt infrà. Præterea à dextris ad sinistra, sicut ab his rursus ad illa. similiter ex ijs quę intus habẽtur, ad ea quę foris sunt: contráque ab his ad illa. Ergo frictio contrapositę partis, potissimum per ea medicamenta quæ calefaciant. præterea vincula valentius adducta, ijs quæ ad contrarium reuocant remedijs sunt adnumeranda. Non secus profectò & naturalium meatuum qui positi ex aduerso sunt, reclusio. Quæ verò id præstare medicamenta possint, tradita eorum materia à nobis est in libris, quos de medicamentis prodidimus. sed de omni fluxione in sequentibus etiam libris tractare necessum erit. Nũc ad sanguinis profluuium est redeundum. Quippe de genere obturantium quodammodo est, & vinculum ipsis profluentibus vasis iniectum: ipsíque nostri digiti dum ea committunt, stringúntque. Est & alia huc pertinens ligatio, quam Græci ἐπίδεσιν vocant. quanquam ipsumvas circulo non complectitur, sicuti vinculum: verùm cùm ex parte complexu suo committat quodam modo vulnerati membri dissidentia labra, & quę superimposita sunt contineat, meritò inter claudentia remedia numeratur. Præter omnia iam dicta, inter hęmorrhagias remedia censeatur, & appositus vulneratæ partis situs. Porrò appositus fuerit, si ad geminum hunc finem sit directus: nempevt & dolore pars careat, & sursum spectet.

Si verò

Si verò vel prona ſpectet, vel doleat: non ſolùm profluuiũ non ſiſtetur, ſed etiã ſi non ſit prouocabitur. Ergo qui hæc norit, ſiquando aſtiterit ei cui ex vulnere ſanguis profluit, (de his enim primùm agam) ilico digitum ſuper os vulneris vaſis imponat, blandè innitens, ac ſine dolore comprimens: quippe ſimul tum ſanguinem ſiſtet, tum eum concrescere in vulnere faciet. Quinimò ſi vas vnde profluitur, alte ſit demiſſum, certius ipſius tum poſitum intellegat, tum etiam magnitudinem. præterea, venáne ſit, an arteria. Poſt hæc iniecto vnco attollat, ac modicè intorqueat. Quòd ſi ne tunc quidem ſiſtitur ſanguis: ſi vena fuerit, tentet citra vinculum ſanguiné ſupprimere aliquo ex ijs medicamentis, quæ ſanguinis ſupprimendi facultatem habeant. Sanè optima horum ſunt emplaſtica ea quæ ex frixa reſina, & farinæ triticeæ tenuiſſimo polline, & gypſo, aliiſque id genus, ſunt confecta. Sin arteria ſit, duorum alterum, aut vinculo amplectens, aut totum vas præcidens, profluuium ſiſtes. Sanè vinculum magnis quoque venis inijcere interdũ cogimur: atque etiam interdũ totas præcidere vtique trãſuerſas. Incidet autem huius neceſſitas in ijs quæ ex profundiſſimo loco rectè aſſurgunt: præſertímque per anguſtas, vel principes particulas. Quippe ita retrahitur ex vtraque parte pars vtraque, celatúrque ac integitur à ſuperiacentibus corporibus vulnus. Tutius tamen eſt vtrunque facere, & vinculum vaſis radici inijcere, & quod deinceps habetur præcidere. Radicem vaſis voco priorem eius partem, quæ vel iocinori proprior eſt, vel etiam cordi. hæc in collo ab inferiore eſt parte: in brachijs & cruribus à ſuperiore: in ſinguliſque reliquarum partium, prout ex diſſectione intelegere licet. quam nec ipſam Amethodi iſti Theſſalij admittunt. His peractis, implendum carne vulnus quamprimum eſt prius, quàm vinculum à vaſe decidat. Niſi enim producta caro prius locum qui circa præciſam arteriã eſt, impleuerit: ſed locus aliquis vacuꝰ ſuperfuerit, vtique quod Græci ἀνίυρυσμα dicunt, ſequitur. Quam ob rem eo potius genere ſanguinem ſiſtendum vtendum ſuadeo, quod ſua lẽtitia meatus obſtruat, (emplaſticon vocant) quàm quod cruſtam efficit, propterea quòd & citius & minore cum † ab ipſo periculo † poſt ipſum impletur vulnus. Quippe periculum in altero eſt, ne ſi defluat cruſta, rurſum ſanguinis profuſio

fuſio ex vaſe excitetur. Optimum igitur omnium quæ noui medicamentorum, quo etiam ad cerebri membranarum hæmorrhagias tutiſſimè vtemur, eſt, quod nunc ſubijciam: Thuris pars vna, aloës partis vnius ſemiſſi miſcetur. mox cùm vtendi tempus inſtat, tantum huius cum oui candido ſubigitur, quantum mellis reddat craſſitudinem. hoc dehinc leporis molliſſimis pilis excipitur. deinde tum vaſi ipſi, tum vlceri toti liberaliter imponitur. alligandum autem id forinſecus faſcia eſt ex tenui linteo. Cuius faſcię primi quatuor quinquéve amplexus ipſi profluẽti vaſi inijcientur. abhinc vaſis radicem verſus ducentur, in quibus videlicet partibus radicem verſus ducere licet. Licet autẽ ferè in omnibus præterquam cerebri membranis. His factis, vbi tertio die ſolueris, ſi tutò adhuc medicamen vlceri adhæret, aliud rurſus ſuperimpones: ac veluti linamentum id quod ex pilis factum inhęſit, madefaciens deligabis, ita vt initio deligaſti. Sin prius ſua ſponte linamentũ decidat, radicem vaſis digito blandè comprimens, quatenus videlicet nihil confluat, hoc quidẽ ſuſpenſa manu adimes, atque alterum impones. ad hunc modum quoad carne munietur, curare vas debebis, vtique à principio ad finem vſque particulam ſupinam ſeruans: cuſtodito tamen in hac ſitus figura, modo. Vitandum enim ne dolor incidat, ac rurſus profluuium excitet. cùm nihil ſit quod profluuium magis quàm dolor proritet, & phlegmonas augeat. Hoc medicamento multifariam vtor, aliâs (vt dictũ eſt) duplum thuris, aloë admiſcẽs: aliâs pari modo ambobus vtens, aliâs paulò ſuperante aloën thure, aut etiã pluſculo, ſed nondum duplo: etiam mãnam pro thure aliquãdo inijciens. Eſt autem manna medicamentum, quod magis quàm thus adſtringat. Thus verò quàm manna magis emplaſticum. Porrò conſtat in duris corporibus plus aloës eſſe immiſcendum, in mollibus plus thuris. Erítque alterũ eorum magis adſtringens, alterum lentitia & craſſitudine ſua tenuibus ſpiramentis magis inhærens, quod λειοτέρομερὲς vocant. Itaque etiam magis tenax, ac (vt ſic dicam) reſinoſius deligas thus oportet, vbi magis eſſe emplaſticum medicamentum ſtudebis. id ſanè tum mollius eſt, tum albidius, tum quod manſum ritu aloës & mannæ nõ cominuitur, ſed partes ſuas ſibi coherentes defendit, velu-

k ti ma-

ti mastiche. Verùm hęc eius tractationis sunt propria, quę de componendis pharmacis præcipit. quam in hoc opere non alicubi attigisse omnino non licuit. Siquidē aut nusquam nobis particularis exempli facienda mentio fuit, sed ipsis tantū vniuersalibus contētos esse methodis oportuit: aut si particularia poneremus, etiam præparatio eorū fuit attingenda. Verùm (vt antè est dictum) eius generis remediorum quæ methodo sint inuenta, vno alteróve exemplo hic posito contētos esse conueniet. Id verò semper mihi teneri memoria velim. Sed reuertamur rursus ad id quod dicendo parum absoluimus. Mentionem enim iam dicti medicamenti idcirco pluribus feci, quòd cæteris id omnibus præstare mihi persuasi. mirórque si cui melius inuenire continget. Ideóque tum in cerebri membranis semper: tum in colli vulneribus eo vtor: etiam ipsarū venarum iugularium, quas σφαγίτιδας vocant. vtpote cū harum quoque profluuium citra vinculum sistat. Non est autem in his committēdum vt in opere properes, veluti quidam stolidi chirurgi faciunt: sed altera manu inferiorem vasis partem comprimes, aut cōplexus tenebis. altera medicamentum vulneri impones, ac blandè ei apprimes, donec concretū adhæserit. mox deligabis supernè deorsum, non (vt in artubus) infernè sursum. siquidem radicem versus vasorum ducere deligationem oportet, ac quod cōfluit reprimere. Sunt porrò & alia nō pauca pharmaca, quæ citra omnem dolorem emplasticam vim obtinēt: verùm nullum ita carne implet. Expedit autem quāmaximè in eiusmodi casu, vt priore medicamine cadente, caro circum vas ipsum sit producta. At quę crustas generant, vbi crusta decidit, magis nudam partem quàm pro ipsius naturali habitu derelinquunt. Est nanque ipsius crustæ generatio ex subiectis circumpositísque corporibus (vt sic dicam) semiustis: sic, vt cuiusmodi in hyemē extinctos hos carbones rem parant, eiusmodi ipsæ crustæ carnis exustæ sint reliquiæ. Quare quantum particulæ adustum ad crustam est, tantum profectò ipsi de naturali carne deperditur. Id itaque omne particulæ decedit, cùm crusta cadit. atque ob eā rem nuda sinéque carne visitur. Multísque posteaquam crusta decidit, profusio sanguinis, quæ ægrè supprimi potuit, superuenit. Quare in his quoque quisquis methodo admi-

nistrare

nistrare omnia volet, is tum modos omnes quibus sanguis supprimatur, longè antè consyderabit, tum eum eliget qui minus sit cum periculo, vtens nō minus & reliquis omnibus quoties necessitas vrgebit. Maximam autem necessitatem, vel crustificis medicamentis, vel ignitis ferramētis vtendi animaduerti, vbi ex erosione putrescentis alicuius profluuium sanguinis concitatur. Quinetiam vbi in tali affectu totum quod computruit est sublatum, tutius est vel ipsius veluti radicem adurere, vel certè crustificis medicamentis vti. Hac verò ratione tum in pudēdis, tum sede ad talem necessitatē sæpe deuenimus, quòd videlicet hæ partes tum propter naturalem humiditatem, tum quòd excrementorum sunt canales, ex leui causa putrescant. id verò quo pro incrustantium pharmacorum delectu consilium diriges, erit non vtique solus calor, sed cum quo adstringendi facultas sit coniuncta, qualis in chalcitide, & mysi, & atramento sutorio, siue vstis his siue inustis vtere, visitur. Quæ verò ex calce non extincta conficiuntur, ea vtique valentiora his sunt: cæterùm calx adstringendi vim non habet. Excidunt igitur citius quæ ab his fiunt crustę, hærent autem corporibus diutius quæ ab adstringētibus. Quod vtique longè est vtilius: quando ita prius nascitur in imo earum caro, efficitúrque profluenti vasi velut operculum quoddam. Vnde nec nosmet præcipites esse (veluti nonnulli sunt) ad crustas, vbi hęmorrhagias periculū imminet, detrahendas oportet, nisi in illis tātùm affectibus, in quibus propter putredinem candēs ferrum corpori hominis admouere coacti fuimus. Appellāt nescio quomodo eum affectū omnes nunc medici Gręci νομὴν, à verbo quod pascere significat, propterea quòd pergere pascēdo id vitiū ab ægris particulis ad eas quæ integræ sint, soleat: atque harū semper aliquid ægris adijcere. Quare non à substātia indicatæ rei, sed ab accessorio appellationē indiderūt. Copia materię medicamētorū omniū, quę hac prędita facultate sunt, in proprijs cōmētarijs dicetur. Proprios intellego, & qui de simplicibus medicamētis, & qui de cōpositione eorū sunt scripti. Ergo recēsitis huius methodi qua sanguinis profluuia quę ad manū sunt cures, capitib⁹: mox ad eorū quę in alto sunt corpore, tractationē accingemur. Qui igitur è vasis profluit sāguis, aut propterea quòd

amplius nõ confluet, sistetur, aut quòd occlusa diuisio erit, aut etiam propter vtrunque simul. id quod reor tutissimũ. Porrò confluere prohibetur, & propter animi deliquium, & cùm ad contraria reuellitur, & cùm advicina deriuatur, & per refrigerationem tum corporis totius, tum verò præcipuè ipsius partis afflictæ. Hac enim ratione etiam frigida pota sæpe hæmorrhagias suppressit. Idem facit & frigida foris in fotu adfusa. Sed & pusca, & vinum acerbum, aliáque quæcunque vel astringendi, vel simpliciter refrigerandi, vim habent. Clauditur ipsa diuisio, si vel contrahatur, conniueátque id quod diuisum est, vel obstruatur. Sanè contrahitur tum adstrictione, tum refrigeratione, tũ deligatura, tum vinculo exceptum. Obstruitur vel intrinsecus, vel extrinsecus. Et intrinsecus quidem, à sanguine concreto, Græci θρόμβον vocãt. Extrinsecus tum hoc ipso, tum verò linamentis, & spongijs, & crustis, & medicamẽtis ijs quæ lentitia crassitiéque sua meatus obserant, (Græci ἐμπλασικὰ vocant) ad hæc corporibus ijs quæ circumiacent, propius admotis. Quorum singula quemadmodũ perficientur, dictum iam est. At quæ de profundo sanguinis profluuia erumpunt ea nec vinculo nec deligatura sanes, veluti nec ignitis ferramentis, nec (vt semel dicam) ijs quæ diuisum ipsum corpus partémve contingere machinamur: imò per reuulsionem, ac deriuationẽ ad vicina. præterea cibũ potionémque qui & emplasticam vim habeant & refrigerent, & medicamenta quæ adstringant. Habes verò vberem talium materiem in proprijs operibus. Quæ verò à partibus indicatio sumitur, ea communibus quæ iam dictæ sunt curandi indicationibus, veluti auctarium in singulis affectibus accedit. siquidem instrumentis aliquando vtimur, pro partis ipsius proprietate, alijs ad vterum, alijs ad vesicã, alijs ad omnia intestina crassa. Quippe in hæc, per clysterem: in vterum, per ea quæ μητρεγχύτας Græci vocant, idoneorum aliquod medicamentorum immittimus. Sic & in vesicam per in directum foratas fistulas. Sanè rariora ex his profluuia sanguinis fiunt: sed tamen aliquando fiunt: & quanquam non profusione ipsa, periculosa, at certè ob diuturnitatem non sine periculo. Siquidem quaternis diebus vidimus è vulua profluere sanguinẽ, nec potuisse vllo remedio sisti, quoad quarto die † plantaginis succo

† ἀρυογλώσσου.

succo vtẽtibus nobis prorsus constiterit. Est porrò id medicamẽ & ad ea quæ ex erosione excitãtur sanguinis profluuia vtilissimũ. cui etiam valentius aliquod hoc casu medicamentum, aliâs aliud ei miscere soleo, vtique ad totum respiciens affectum. id quod semper est faciendum, ac pro maximo documento in omnibus habendum. Nam in his ipsis quæ ex vulua, vesica, & intestinis profluuia citantur, æstimari debebit ipsius profusionis quantitas: vt videlicet hanc iam vel vt primam, vel vt secundam indicationem curationis habeamus, nec tamen obiter totius affectus non habentes rationem. Nam si perruptum vas aliquod magnum est, aut vehementer reclusum hiat, vtique adstringẽtibus medicinis est opus, veluti balaustio, & hypocystide, & rhoë, & omphacio, & acacia, & gallis immaturis, & malicorio. Sin vel exiguum vas est, quod perruptũ est, vel modicè reclusum, sic vt non multus sit qui ex eo profluit sanguis: etiam aloë, & manna, & pini cortex, & lemnium sigillum, & spinæ ægyptiæ fructus, & crocum, & lapis hæmatites, aliáque id genus ex vino nigro austero vtilia medicamenta sunt. Quòd si nec genus id vini præsto sit, nec † plãtago, nec solanum, (quippe hæc quoque sunt idonea) coquemus in aqua & rubi germina, & cynosbati, id est canini rubi, & myrti, & lentisci, & hederæ. in summa omniũ quibus adstrictoria vis inest, siue radix sit, siue fructus, siue cortex, siue germen. ideóque etiam adstringẽtium malorum, maximéque cotoneorum, itémque myrtorum, & mespilorum decoctum idoneum ad proposita præsidium est. At si ex erosione profluuium quoddam incidit, non est id magna ex parte profusius: sed exiguũ & paulatim effluẽs. eóque Pasionis, vel Andronis, vel Polyeidæ pastillis vtendum est, aut etiam (vt dictum est) nostro, qui genere eandem vim obtinet, cæterùm magis potentem. Sistunt enim hæc erosionem. si tamen etiam toti corpori sit consultum, vt prius est dictum. Sin profusior hęmorrhagia sit, ijs quæ vehementissimè adstringant, vtendum medicamentis est, quoad vehemens eius impetus frangatur. mox deinde admiscendi illis pastilli sunt, postea ad ipsos solos veniendũ, cum aliquo ex antè dictis succis aut decoctis. At verò quæ extrinsecus profluenti particulæ admouentur, tum adstringentia, tum citra adstrictionẽ frigida, hęc ipse (veluti plerique

† arnoglossum,

rique medicorũ) non vbique probo: sed mihi cõtrà omnino quàm fieri res postulat, ipsum sanguinem intrò compellere, ac venas quæ in alto sunt, implere videntur. Vidimus enim quosdam eorum qui ex pulmonibus sanguinem reijcerent, ex thorace refrigerando manifestè læsos: æquè vt qui sanguinem vomuerunt nonnullos, quòd venter foris esset refrigeratus. Eodem modo & eorum quibus ex naribus sanguis profluxit, aliqui ex capitis refrigeratione deterius habuerunt. Ergo nec omnino, nec sine discrimine, nec omni tempore, loca quæ circa particulã, vnde sanguis profluit sunt posita, refrigerãda suaserim, imò postea quàm in alia prius auerteris: vt exẽpli gratia, in naso, vbi sanguinis missione (vt diximus) sis vsus, vel artuum frictione deuinctionéque, vel ad præcordia defixis cucurbitis. Quin ne sic quidem ad frontem & caput ilico refrigerantibus vtendum, sed prius est ad contraria reuellẽdum, vtique affixa in summa ceruice cucurbita. Quippe duplex est in sanguinis ex naribus profusione auersio: & quæ est ad totius corporis inferna: & quæ est ad capitis posteriora. propterea videlicet quòd ipsæ nares, & in superiore, & in anteriore parte sunt sitæ. Aduersatur autem ei quod suprà est, id quod infrà: & ei quod pòst habetur, id quod antè. Verùm de sanguinis profluuio vel hactenus dictũ abundè sit. Patet nanque & diapedesin quam vocant, refrigerantibus adstringentibúsque esse curandam: & si propter tenuitatem sanguinis aliquando incidat, crassiore victu. Is verò cuiusmodi sit, dicetur in sequẽtibus. Dictúmque iam † ad quendam modum est in libro, qui de attenuante victu est scriptus. Iam verò ad memoratorum affectuum curationem est redeundũ. Ergo quod venę insedit vlcus, vbi ad manum est, eandem desyderat curationẽ ijs quæ in carne accidunt. de quibus, duobus ante hoc voluminibus disputaui. Nam siue ex recenti vulnere factum est, id agẽdum est, vt medicamentis ijs quæ enæma vocant, coëat. siue ex erosione, quęcunque dicta de rebellium vlcerum curatione sunt, ea prius ratione discernenda. mox vt opere perficiantur, tentãda. Quinetiam vbi vinculo vas sis complexus, aut medicamentis sanguinem supprimentibus, aut ferramentis ignitis vsus, illúdque tibi curationis propositum restet, vt quæ circa vlceris labra sunt, carne impleas, ijsdem

† δυνάμει, id est potẽtia

Duplex auersio in sanguinis narium profluuio.

ijsdem omnino medicamentis vtere, quæ in methodo sinuosorum vlcerum nobis sunt præcepta. De arteria autem vulnerata iam dictum est, nonnullis medicorum videri non posse fieri vt coëat. Atque id asserunt aliqui quidem sola experientia se contentos professi. alij verò etiam ratione vsi eiusmodi. Siquidem duram esse ac chartilagineam aiunt alteram arterię tunicam. taliũ verò nihil posse in vnũ coire, cùm sit mollium tantùm corporum in vnũ coëundi habilitas. vt tũ in externis videre licet, nullo nec lapide cum lapide, nec testa cum testa vnquam coëunte. tũ verò in nobis ipsis, quando nec chartilago cum chartilagine, nec os cum osse coalescat. Non enim fracta ossa per vnitionem cohærent, sed per callum eum, quẽ πῶρον Græci vocant, ceu glutino iungũtur. Igitur nos quoque ab experientia nostra primùm incipiamus, in mediúmque proferamus ea, quę ipsi visu vsurpauim⁹. Vidimus enim in mulieribus & pueris tũ conglutinatas arterias, tum carne vndique circũdatas, ídque in frõte, malleolo, & † articulo brachij, summæque manus medio. Simile quiddã aliquãdo & agresti contigit iuueni, dum sanguinẽ sibi mittendũ veris tẽpore curaret, quod nostratibus maximè est in vsu. Cùm enim medicus qui venam incisurus erat, brachiũ hominis deligasset, contigit attolli velut in gibbum arteriã. itaque hãc pro vena medicus diuisit. Exigua sanè incisio erat. sanguis autẽ flauus & tenuis & feruidus statim eiaculabatur, ídque † cum quodam veluti saltu. Ac medicus quidem, vt erat admodũ iuuenis, & operum artis parum peritus, venã se incidisse putabat. Ego verò cum quodam alio ex ijs qui aderant medicis, vtique seniore, vbi quod accidit aduerti, præparato ex emplastrorum genere † quod sanguinẽ supprimit medicamento, tum incisionem curiosè coniunxi, tum super medicamen ilico imposui, ac spongiam mollissimam extrinsecus super hoc deligaui. Mirante verò qui arteriam inciderat, insolitam nostram in hoc casu prouidentiam, indicauimus homini rem factã, sed postea quàm incisi hominis diuersorium exijssemus, iussimúsque ne, vel solueret nobis absentibus, vel ante quartũ diem id aggrederetur: sed ita vt erat deligatum haberet, spongiam duntaxat desuper madefaciens. Postea verò quàm in quarto soluentes planè conglutinatam incisuram inuenimus,

Arteriarũ in cisarũ Cura.

† Græcè tantùm legitur, καρπῷ.

† Græcè σφυγμωδῶς.

† Græcè ἐνάιμῳ φαρμάκῳ

rursus idem medicamen imponere iussimus, tũ simili modo deligare, nec multis postea diebus soluere. Atque ita percurata est huius hominis incisa arteria, sola omnium quas in cubito incisas vidi. Nam reliquis omnibus aneurysma, alijs maius, alijs minus superuenit. Ac quemadmodum quidem aneurysmata curare conueniat, in progressu dicetur suo loco. vtique cùm reliquorum omnium præter naturam tumorum curatio tradetur. Nunc cœptam disputationem absoluamus. Siquidem arteriæ natura difficultatem quidem durioris tunicæ suæ conglutinandæ prorsus indicat, non tamen eiusmodi quæ euinci omnino nequeat. Neque enim ita est sicca duráque, vt os vel chartilago. imò longè his mollior, ac magis carnosa. Quo vtique minus de vnienda sectione eius est desperandum, vbi tum ipsa sit parua, tum hominis corpus natura molle. Videtur autem experientia quoque ipsa rationi subscribere. cùm & in pueris & in mulieribus propter corporum humiditatẽ & mollitiam, eam viderim glutinari, & in vno iuuene, cui (vt dictum est) exiguè erat incisa. Cùm verò sanatu difficilior sit arteria quàm vena, non tamen est medicamẽtorum admodum diuersus in vtraque vsus, imò specie planè idem maioris minorísque ratione euarians. Quippe tanto siccioribus medicamentis eget arteria quàm vena, quanto ipsa est suapte natura siccioris temperamenti quàm vena. Quòd si carnem circà gigni est opus, eadem ambæ requirunt. Siquidem ad eundem modum prouenit carnis generatio in his circundandis, quo in cauis vlceribus prouenire est traditum. At quæ in vtero, vesica, vel intestinis venæ arteriæque sunt, cùm eadẽ genere medicamenta vbi exulceratæ sunt, requirant, etiam instrumenta quibus infundãtur, metrenchytas, id est vterinos clysteres, & syphonem rectum, & clysterem desyderant. Ad ea verò quæ in recto intestino sunt vlcera, etiam per vesicam, cui sit fistula recta ad finem annexa, inijcere liquatum medicamẽ tepidum licet. Variabitur itaque remediorum consistentia pro instrumentorum specie / neque enim fas est eiusmodi instrumentis crassa medicamenta infundere: sed humidiora postulant, atque idcirco mediocriter plerunque calida. Proinde sicca medicamenta, magis sunt idonea, quàm ea quæ liquabilia vocantur, quoniam facilè, vel † plantaginis, vel

† arnoglossi,

nis, vel alterius eius generis succo, misceantur. Eiusmodi medicamenta sunt & crocũ, & pompholyx, & aloë, & quæ κεφαλικὰ Græcè dicuntur. in ipso autem primo producẽdæ carnis tempore quod suppressionem sanguinis continenter excipit, etiam lemnia terra salutare auxilium est.

At quæ in pulmone hæserunt vlcera, difficiliora ad curandum sunt. Quibusdam verò non difficilis modò eorũ curatio, verùm etiam quæ perfici omnino nequeat, videtur: idque tum ratione coniectantibus, tum experientia. Ratione, quoniam pulmo inter viscera propter anhelitũ perpetuo sit in motu: cùm vtique quietem requirant ea quę sint sananda. Experientia, quòd neminem vnquam eorum qui ita sunt affecti, sanatum viderint. Atque de experiẽtia quidem (nam hinc cœpisse par est) dubitare fortasse licet, propter agnitionem. Nos enim vidimus aliũ ex eo quòd maximè vocem in clamore intendisset, alium quòd ab alto cecidisset, alium in palæstra percussum, non solùm statim grauissimè tussiuisse, sed etiam simul cum tussi alios vnam duásve, alios plures heminas sanguinis spuisse. Qui verò ita erant affecti, aliqui omnino sine dolore erãt, alij in pectore dolebant. Quinetiam sanguis ijs qui doluerãt, nec confertim reiectus est, nec multus, minúsque tum ruber tum calens, ceu è longinquo veniens. At quibus citra dolorem est reiectus, ijs & confertim, & plurimus, tum ruber feruénsque expuebatur, clarè docens quòd non procul veniret. Porrò aliam dubitationem facit, nec hanc leuem, ipsa sanguinis ex thorace in asperam arteriã trãssumptio, propositam videlicet à medicis, ijs qui transmitti eum per membranam quæ pulmonem inuoluit, posse non putarũt. Fortéque (nisi multis eorum qui ita sunt affecti, tum statim ortus dolor, tum verò quibusdam eorum phlegmone superueniens quæ postea suppurauit, manifestum indicium præbuissent in pectore consistentis affectus,) pronunciassent sanguinem ex pectore per fauces nũquam reijci. Nunc verò his indicijs confusi, à pectore quidem venire concedunt. Cæterùm dum aliam viam quàm per pulmonis membranulã inquirunt, multa, eáque absurda proferre coguntur. quanuis in ijs quos ἐμπύους Græcè vocãt, ipsum pus quod medio spatio inter pectus & pulmonem contineri ipsi fatentur. videant (arbitror) apertissimè ex pulmo-

Vlcera pulmo:

pulmone expui. Nosverò in ijs quib⁹ erat in pectore tãtus
abscess⁹, vt etiã ossiũ aliquid carie corrũperetur, manifestè
ipsis ostẽdim⁹ mulsam quę iniecta in pectus fuerat, ex pul
mõe expui. Sanè nouim⁹ in vrbe Roma, loco profectò flu
xionib⁹ maximè obnoxio, eiusmodi affect⁹ in pectore nõ
rarò cõstitisse: vt necesse fuerit ipsum os quod affectũ fue
rat, excidere. In plurimis verò etiã mẽbrana quę costis in
trà subtẽditur, vnà cũ corrupta costa inuenitur putrefacta.
Solem⁹ ergo in curatiõe, mulsa per vlc⁹ infusa, iubere ali-
quãdo quidẽ vt inclinati in laborãtẽ partẽ tussiãt. sępè ve-
rò molliter cõcutere. interim etiã organo quod pus extra
hit (πνευλκὴν Græci vocãt) educere quod int⁹ ex mulsa reli
quũ est. Hoc facto, vbi tũ pus vniuersum, tũ etiã saniẽ vlce
ris eluisse cõfidimus, mox medicaměta inijcimus. Ergo in
eiusmodi affectibus si quẽ in medio pectoris ac pulmonis
spatio humorẽ reliqueris, statim hũc tussi eiectũ contẽpla
bere. Mirãdi profectò sunt ij, qui de via per pulmonẽ hæsi
tẽt, quo pacto nõ magis hęsitẽt, quẽadmodũ crass⁹ sanguis
in fracti ossis callo effundatur. Nã & ipse qui effũditur, nõ
paulò naturali est crassior, & cutis substantia longè vtique
crassior pulmõis inuolucro est. Quod igitur diximus, cùm
vel casu, vel prępropere acutáque voce, vas aliquod in pulmo
ne rũpitur, citráque dolorẽ cõfertim sanguis feruẽs florid⁹
multúsque cũ tussi expuitur, scire licet inviscere vuln⁹ esse.
Aggrediẽda verò curatio est, prout nos sępe sum⁹ aggressi.
quib⁹ vtique nõ rarò successit. Igitur laborãti ipsi iniũgen
dũ est, vt nec magno vtatur respiratu, ac semper agat silen
tiũ. præterea vena cubiti interna, protin⁹ incidenda. à qua
bis térque postea sanguis est detrahẽdus, vtique eius auer-
tendi causa. tum artus omnes fricandi vinciendíque, ita
vti ipsi solemus. vbi hæc sunt facta, primùm posca tum di-
luta tum tepida potui est offerenda. quò si quis in viscere
thrombus, id est cruor concretus latitet, resolutus expua-
tur. atque hoc nihil vetat bis térve ternis horis facere. Ab
ijs verò etiam aliquod eorum quæ tum emplasticam vim
habent, tum adstringunt, medicamentum exhibẽdum. id-
que aut ex posca diluta primùm, aut ex malorũ myrtorũ-
ve, vel alicuius eiusmodi adstringẽtium decocto. Rursúsque vesperi medicamen hoc similiter dandum. circunciso,
si valẽtior sit, omni nutrimẽto. sin aliter, sorbitionis quod
satis

satis est, exhibẽdũ. Maximè verò ad rẽ pertinebit, si etiam
postero die, modò fortis cubãs sit, parũ sãguinis ab incisa
ià vena rursum detrahatur. tũ victu medicamẽtísque codẽ
modo in quartũ vsque diẽ vtatur. pectore interim, si æstas
sit, vndique melino rosaceóve mãdefacto: sin hyẽs, nardi-
no vnguẽto. Quòd si emplastico aliquo vti medicamento
placet, habes à nobis optimũ, quo etiã ad reliqua vulnera
cũ fiducia vtare. cõstat id ex bitumine & aceto, † aliísque † Græcè aliáque, legitur.
quę illis miscẽri medicamẽtis solẽt, quæ enæma barbara à
medicis dicũtur. Quòd si mulieri mederis pueróve aut de
nique corpori, quod mollis sit carnis, quod ex chalcitide
fit, satis habile medicamẽtũ fuerit. cuius vires in primo li-
bro eorũ quę de medicamẽtorũ cõpositiõe inscripsi, expli
cauim⁹. Hac nos ratiõe multos ad quos statim vt malũ sen
serũt, accessim⁹, percurauim⁹. Quippe hoc maximũ ẽ, cui-
que te attẽtũ esse magnopere oportet, anvidelicet statim à
ruptura vasis facta curationẽ incipias, quò cruentũ adhuc
vuln⁹ prinsqnã phlegmonẽ excitet, glutines. Nã si ea semel
inuaserit, exigua spes est eius postea glutinãdi. in longius
tamen trahere potest tempus. Quòd verò eiusmodi vlcera
vel difficulter, vel planè nunquà curari possint: hoc in cau
sa est, quòd phlegmone soluta, eluẽda pus vlceris & sanies
sunt. Atque ex vtero quidem & vesica tum sua sponte ex-
cernuntur, quoniam videlicet pronis delabi licet, tum elui
præterea à nobis possunt. In pulmone neutrum omnino
fieri potest. Quare omnibus quæ huic loco hærent vlceri-
bus, vna reliqua expurgatio est, ea quæ per tusses fit. At si
rectè his tum reliquam omnem quietem suasimus, tum ve
rò vt sensim respirarent, nec quicquam loquerentur, vt vul
nus glutinaretur, iniunximus: quæ potest tussientibus esse
sanationis spes? Non igitur propterea quòd in perpetuo
propter respirationem motu viscus id est, desperata cura-
tio est, velut qui ante nos fuere senserũt, sed propter saniei
& puris vacuationem. ideóque si statim quis sit aggressus,
ac iam dicta ratione medeatur, coëunt. sin phlegmone pri
us occuparit, difficilem incertámque curationem reci-
piunt: quando pus & sanies prorsus totáque ex spatijs pul-
monis non expelluntur, & tussis ægras partes valde la-
cerat. At quæ ex pectore educuntur, triplex compendium
præ ijs quæ ex pulmone vacuantur, habẽt. Nã & vasa ipsa
multò

multò ſunt minora, & ſanies in ſpatium interius effluit. & in ſumma magis carnoſum pectus eſt quàm pulmo. Nam aſperæ arteriæ ſubſtantia, quæ admodũ carnis expers ſit, eáque eſt, nulla alia animalis in parte inuenitur. quæ etiã ipſa in eiuſmodi † reiectionibus rumpi ſolet, cùm ſiqua reliqua vena vel arteria ſit rupta, ipſis aſperis illæſis manentibus, per ſolas oſculorum (vt ſic dicam) coapertiones tranſlatio ſanguinis fit. Itaque nec calidus in talibus, nec ruber, nec multus ſanguis emittitur. Ac videntur quidem prima ſaltem fronte leuiores eiuſmodi affectus, vt qui copia vacuationis minimè terreant. ſunt verò vel ob hoc ipſum grauiores. Quippe cõcretus circa ruptum vas cruor, cui facilis tranſitus in aſperas arterias nõ eſt, glutinationem prohibet. Simili modo & tranſuerſi ſepti vulnera, quę foras non perueniunt, in carnoſis quidem partibus ſubinde coaleſcere ſunt viſa, eius motu non obſtante. Quæ in neruoſis eius hærent, inſanabilia ſunt. Sanè difficilis grauiſque curatio eſt etiam eorum quæ in carnoſis ſunt partibus, ſi has iam phlegmone occupauit. Idque non ipſi modò diaphragmati, verumetiam omnibus quę intra peritonæon ſunt contenta. quòd in ea ſcilicet ſanies defluat. Cæterùm danda opera eſt, vt ea quacunque ratione ſiccemus, tum per ea præſidia quæ extrinſecus imponuntur, tum per ea quæ ex aqua vinóve tenui bibuntur. Porrò horum maximè idonea ſunt, & quę propterea quòd ex ſeminib⁹ fiũt, διὰ στεμμάτων Græcè dicuntur. & quod ſolenne nobis eſt, quóque in pectore perforato ſemper vtimur, quod ex caſia componitur. Cæterùm tum hæc, tum † humida quædã foris applicanda, quæ eiuſmodi vulneribus ſunt accommodata, ad tractationẽ de medicamentis pertinent. Hic methodos tantùm tradimus, quæ præſidiorũ indicent genus. Quare ſiquando quædam à nobis particulatim pro exemplis adhibeantur, hæc addita claritatis cauſa fuiſſe exiſtimandum. Rurſus igitur propoſitas methodos repetamus, mõſtremúſque quantum generalis omnium vlcerum curatio per ſingulas animalis partes ſpeciatim immutetur. Hinc nanque diſcemus præcipuè quidẽ id quod in toto opere eſt propoſitum. nempe minimè in curationibus errare: velut appendicem verò, etiam eorum qui ſe methodicos vocarunt, audaciam. Qui (ſi quid mihi, qui nec ad gratiam

† ἀπόδειοι, ideſt cauſibus.

† ὑγιβρὰ καὶ.

gratiam quicquam, nec ad odium loqui ſoleam, eſt credẽdum,) quum omnium ipſi medicorum maximè à methodo ſint alieni, damnant (quatenus ſaltem ſcribunt,) non ſolùm reliquos veteres, ſed etiam ipſum omnis nobis methodi authorem Hippocratem. Ac Empiricus quidem omnia quæ nos per indicationes inueniri oſtendimus, ea dicit per experientiam ſibi cognita. Cùm verò præter indicationem & experientiam nullum inuentionis organum tertium præterea ſit, iſti neutro vtentes, tamen appellãdos ſe methodicos cẽſent. Ergo ſequantur nos, & nunc ſaltem oſtendant vlceribus omnibus per ſingula membra curandis vnam eſſe ſanationis rationẽ. Audiamus homines quo pacto vlcus curent, aut quales indicationes ab eo ſumant. Num alias vllas, quàm quòd planum cicatrice ſit inducendum, ſinuoſum carne implendum, cruentum glutinãdum? At quo pacto inueniam quod cicatricem inducat, & quod carne impleat, & quod coaleſcere faciat? Ne labora, inquiunt. ſunt enim inuẽta. Atqui haud ſcio an rectè, aut an omnia. Fieri enim poteſt, vt vel ex deteriorum nota quædam inuenta ſint, potiora inuenta non ſint: vel vt quæ inuenta eſſe videantur, etiã ipſa ſint mala. Indéque adeò accidere, vt quædam vlcera prorſus non ſanentur, quædã lõgiore ſpatio, & cum dolore, & famis cruciatu minimè neceſſario. Neque enim audet quiſquam nouam aggredi experientiam, priuſquam ſibi perſuaſerit priorem curandi rationẽ rectè ſe damnaſſe: veluti in ijs vlceribus quæ in pulmone conſiſtunt, quę ne agnouiſſe quidem omnino fas eſt citra diſſectionum actionúmque notitiam, quorum nimirum vtrunque auerſantur. Cęterùm concedatur ad præſens cognoſci ab iſtis Theſſali ſectatoribus vlcus, quod pulmoni inſederit. Nunquid igitur ſicuti hoc illis cõceſſimus, ſic etiam & quòd ſordidum ſit intellegant, an purũ, an æquale, an ſinuoſum, an ſaniei, vel puris plenum, concedemus, videlicet vel ex diuino afflatu, vel per inſomnium ea videntes? An hæc quoque quomodo agnoſcant percontabimur? An verò citra horum agnitiones, pharmacum quodvis exhibere concedemus? Ego nanque exiſtimo primùm expurgandam eſſe immundorum vlcerum ſordem. implenda verò carne eſſe quæ pura & ſinuoſa ſint. rurſus pus ſaniémque expurganda quibus hæc circũ hæreant. mox ita cicatri-

cicatricem inducendam. Isti verò haud scio quónam modo talia vlcera sanauerint. nam Thessalus de his prorsus non scripsit, ne videlicet vel ignorantiam suam, vel incóstantiam proderet. Quippe vel rationi parum consona, & falsa de his dicent: vel si quis vera dixerit, eorum indicationem ex membri substantia, præterea situ formáque accipiat necesse esse. Nam esto vlcus in pulmone sordidum purúmque, & cum phlegmone, & sine phlegmone, & sinuosum, & planum dignoscere norint. etiá illud scire eos detur, quanquam ne eius quidem, tametsi minimi, inuentionem sibi vindicent, nempe quòd tale vlcus viridi medicamento expurgetur, Macherionis (si libet) vel Isidis. nihil enim refert. Respondeant igitur mihi, si vlcus in viscere hæserit, quid facient? Num viridis medicamenti aliquid deuorandum dabunt? Omnino ridicula res est. Sed dicant, vndénam medicamen id in pulmonem deferendum sciũt? Quòd si id quoque sciant, illud certè intellegere nõ poterunt, an ipsam vim suam quam in extrinsecus positis vlceribus habuit, seruabit. At esto sciant hæc quoque, quòd & eãdem tuebitur vim quam in externis vlceribus obtinuit, & quòd sordes deterget: certè an tussim mouerit, intellegere non poterunt. cùm tamen nisi per tussim sordes expurgetur, nullus sit detergentis medicamenti vsus. Ergo id quoque istis detur. at illud saltem effugere non possunt, quin diuersam curationem in vlcere femoris, & vlcere pulmonis adhibeant. Siquidem alterum aqua perluunt, alterum tussibus expurgant. Pone verò rursus vlcus quod in pulmone sedit, crasso esse pure circundatum. Nunquid tũ quoque viride medicamen exhibebunt, an mel potius lingere iubebunt? At id dicant, vndénam inuenerint. Non enim profectò id respondebunt, quoniam tenuandi incidendique vim quandam obtinet: cùm ipsi à facultatibus eiusmodi disquirendis vltro diffugiant. Sed nec quòd Empiricis in eiusmodi notarum concursu inuentum est mel prodesse, propterea istis, sicuti illis, eo vti fas est. Primùm, quòd experientiã contemnunt. deinde quòd Empiricus in eiusmodi concursu, quænam sit in pulmone affectio, ignorare se fatetur. cæterùm, quæ conducãt, se per experientiã obseruasse. At Thessalo non satis est curare quod omnino non norit, sed ab affectuum indicatione procedit. Sanè si omnia

omnia illi scire donemus, sicuti prius, nõ min⁹ quàm nos: at nunquã profectò effugiet, quin in diuersis corporis partibus curationis species mutetur. Non enim eadem curationis species profectò est, aut mulsam in vterum propter sordidum vlcus infundere, aut mel comedendum exhibere, aut spõgia vlcus † detergere. Cæterùm, hęc adhuc parua: illa planè maxima sunt. Fingamus diutinum vlcus citra phlegmonen in multis esse partibus, oculo, aure, naso, ore, femore, ventre, vtero, sede, pudendis. Fingamus & illud, si placet, vlc⁹ eiusmodi vel planũ omnino esse, vel exiguo minus planũ. Respondeántque nobis isti sectatores Thessali, qui hæc nusquã discreuit, quomodo id cicatrice tegemus. Nempe eo medicamine quod ex cadmia cõficitur. Id enim vlceri quod in femore cõstitit, bellè cicatricẽ inducere potest. Sed num igitur & ei quod in audiendi meatu constitit? Dicam fortassis incredibile, cæterùm diis ipsis notum. Deprehendi aliquando quendam ex sapiẽtissimis istis Thessali sectatoribus sic vlcus medicãtem diuturnũ. Cùm citi⁹ homini auris putruisset, ac vermes creasset, quàm medicamento quod ex cadmia cõponitur, inductũ cicatrice fuisset: cæterùm, permisso homine pluribus diebus medicamento similiter vti, postea quàm indies grauius auris oleret, & sanie impleretur, etiam incredibilius quiddam quàm prius, ausum vidimus. quippe ratus meatum ipsum in profundo contraxisse phlegmonen, confugit ad tetrapharmacum. quod planè multò magis augere putredinem partis debuit. vtpote quod siccare vlcus prorsus non potest, maturare phlegmonẽ potest. Ergo vbi hoc medicamento ad affectum sanandũ vno die est vsus, vt facilè videres id maximè esse contrariũ, & multiplicata statim saniei vis est, & fœtor intolerabilis obortus. Itaque qui propinqui laborãtis erãt, cõtingere ampli⁹ aurẽ Thessaliũ nõ sinebãt. Ille verò prę impudẽtia stultitiáque volebat nõ modò medicaméti tetrapharmaci aliquid injcere, verũetiã extrinsec⁹ cataplasma relaxãs imponere. At cùm eũ propinqui hominis abigerẽt, timeréntque ne in magno periculo ęger foret, nosvnũ diẽ ampli⁹ permitti Thessalio asino curationẽ exorauim⁹. Erat aũt profectò postridie tũ sanies multò copiosior futura, tũ odor grauissim⁹. quo die tẽtaui an fieri posset, vt sentẽtiã Thessalij aselli mutarem, ne omnes

† κατα-γλύφειν, id est, eluere.

ne omnes perderet ægros, imò aliquos iam, tametsi paucos, seruare aliquando posset, tam aliena scilicet ab omni vera methodo deserta secta. Ergo sic agere cum homine sum orsus. Nunquid (inquam) phlegmone tibi esse videtur in intimo meatu, proinde relaxantibus vteris auxilijs? Ille tum ita esse magnopere contendit, tum aliter esse non posse. An igitur (inquam) aliquando vlcus quod cum phlegmone coiunctum esset, aceto acerrimo cum glaucio curatum vidisti? Minime gentium (inquit) imò si quis pastillis andronijs ex aceto liquatis vtatur, etiam conuulsione fortasse accersat. Ergo (inquam) si quis alio quopiam medicamento, quod sit andronis multò valentius, ex acerrimo aceto vtetur, idque ad aurem ita propinquam cerebro inuolucrísque eius particulam, nunquid planè te authore conuulsionē accerset, si phlegmone præsertim aliqua subsit? Hæc tum ipsi, tum ijs qui adstabant vniuersis rectè dici sunt visa. Ergo quantum (inquam) ad ipsarum partium habitum spectat, quæ ea quæ ad summum siccent, desyderāt, tametsi nunc curatione tua sint veluti effœminatæ, iam tali medicamento vterer. Nunc quoniā plures iam dies malè ipsas assuefecisti, transferre eas ad contrarium vno impetu, & semel non licet. Nam tibi ac Thessalo contemnere consuetudinem licet, non minus quàm partium naturā: nobis autem non licet: sed primo die aceto vtar cum glaucio: secundo vtar andronio: tertio ad valentius aliquod quàm ipsum sit androniū, transibo. Atque hoc tribus quatuórve diebus vsus, si mihi vehementius etiam medicamentum requirere vlcus videbitur, eo etiam vti non dubitabo. Extrinsecus verò (inquam) imponam capiti ea parte qua auris infestatur, nō me Hercules sicuti tu, cataplasma quod relaxare potest, sed eorum medicamentorum aliquod quæ vehementissimè siccare possunt. cuiusmodi est quod ex salice conficitur: aut etiam ipsum andronium ex aceto illiniam: aut ex ijs aliquid quæ hoc magis siccent. Nam quoniam particula cui medemur siccissima est, necesse est valentissimè siccetur. Indicat enim veluti vitiū ipsum, vt cuiretur, sibi applicandum esse contrarium: sic particula ipsa quod sit sibi simillimum. Itaque & prout dixi, egi: sanauique hominem, nullo potentiore requisito remedio. Quibusdam verò qui potentiora desyderabāt, quibus vno alteróve

teróve anno vlcus aurem infestauerat, valentius omnibus iam dictis medicamentum adhibuimus. Id fuit ferri scoria tunsa, cribratáque tenuissimo cribro, mox in tenuissimum veluti pollinem leuigata, pòst cum acerrimo aceto ad mellis sordiúmque crassitudinem cocta. Cōstat autem multiplex esse debere in mistione acetum. Verùm (quod sæpe iam dixi) materiæ medicamentorum copiam ex alijs commentarijs petes. Nunc quæ ad methodum spectant, absoluātur. Nam audiendi locus quoniam est siccissimus, idcirco medicamentis eget, quæ vehementissimè siccent. Quorum nullum reliquarum partiū cuiuis applicasse expedit, sed oculo exulcerato collyrium fortasse quod ex thure conficitur. naribus verò quod multò sanè magis siccet, quàm vt oculis conueniat, minus verò quàm vt auri quaeret. Itaque & prius cōprehensi omnes pastilli vtiles sunt, & medicamen quod ad Musam refertur, aliáque generis eiusdem. Vlcerum verò quæ in ore accidunt, quæcunque admodum sunt humida, ea medicamentis egent, quæ vehemēter siccent, veluti diphrige, tum ipso per se, tum ex melle, & vino, & mulso. præterea ea quę iris dicitur, & quę anthera, hísque vel siccis, vel ex melle, vel mulso, vel vino. Vtile verò ad talia est & Musæ medicamen. pręterea rhois succus, & omphacium, aliáque quæcunque strenuè siccant. Quid enim materias percensendo morer? At quæ simpliciora oris vlcera sunt, hęc sanare commodè possunt, etiam medicamenta quæ modicè siccāt, veluti hæc ipsa quę propterea quòd in assiduo sunt vsu, σωματικὰ Græcè sunt dicta. Ea sunt quod ex moris conficitur, & quod ex rubi fructu, & quod ex succo corticis iuglandium viridis, atque etiam his magis quod ex musto, & cupressi sphærulis componitur. Quæ verò in ore admodum humida vlcera sunt proximè ossa, vnde carie tentari ossa periclitentur, hæc propter ossium naturam quæ sicca est, vehementissimis medicamentis indigent. Itaque ego iam comprehensos pastillos semper leuigo, ac siccum ipsum medicamentum superimpono. Porrò dicta paulò antè sunt, & ad vesicam, & vterum, & intestina, & pulmonem, idonea medicamentorum genera, quibus sit in singulis vtēdum. genere quidem medicamenti ab ipsa curādarum partium substantia desumpto: sed cum affectu prius etiam estimato, modò verò vtēdi eius,

di eius, tum à forma, tum etiam situ. Hinc nãque excogitati sunt, & oricularij clysteres, quos ὠτεγχύτας vocant: & vteri clysteres, quos μητρεγχύτας: & recti syphones, quibus in vesicam aliquid infunditur, quos καθετῆρας dicunt & ipsi clysteres. Hinc rursus quæ in ventriculo, pectore, & pulmone, vlcera consistêre, per ea quæ eduntur, ac bibuntur, esse curanda. Quæ verò in intestinis, bifariam. Nam quæ vicina ventriculo sunt, his per comesta, & bibita succurritur. quæ verò inferius sunt sita, per ea quę inijciuntur. quãdo neque ad ea quæ vicina ventriculo sunt, subire potest quod per sedem infunditur. nec integris viribus ad inferiora pertingere quod per os sit ingestum. Ideóque etiam quæ vlcera in thorace, & pulmone consistunt, tum difficilius ijs quæ sunt in ventriculo sanantur, vt quorũ situs longius absit, atque idcirco medicamentorum vis remittatur. tum propter hoc ipsum multò valentiora ea quæ deuorentur pręsidia requirunt, quàm si ipsis statim vlceribus admouerentur. Indéque adeò excogitata medicis sunt, vbi expurgandũ ex pectore, & pulmone pus est, fortissima, quæque maximè dissecent pharmaca, taliáque omnino quæ si vlcus in ventriculo esset, ipsum exacerbarent. Quinetiam quòd hæc per tusses expurgentur, nõ aliunde quàm ex forma particularum est desumptum. quòd hæ nullum talem exitum habeant, qualem vterus, vesica, sedes, auris, nasus, & os. Hinc etiam fit quòd ventriculus vtrinque expurgari possit, sursum per vomitum, deorsum secundum naturam. Quippe hoc genus indicationũ ab instrumentalibus quatenus instrumentalia sunt, est sumptum. sicuti quæ siccandum esse docent, ab ipsarum similarium substantia sumuntur. Ab ipsis verò morbis rursus tales, veluti ab vlceribus (quoniam de his disputatio erat) & quòd siccanda sint, vt suprà est comprehensum. & quòd qui è ventriculo eluere pus volunt, non sine periculo vomitum mouent, sicuti si aliter infixam illi pituitam per oxymeli ac radiculam detergerent. sed tutius deiectione vtuntur, cùm vomenti periculum sit, ne & quod exulceratum est, dilaceret, & succũ quempiam inutilem ex vicinis attrahat. Quo nomine (vt dixi) & vlcera quæ pulmoni insident, difficillima sanatu sunt: vt quæ nec citra tussim expurgare possis: & si tussim excites, lacerauеris. Itaque quasi per mutuas operas, malum

lum ijs in orbem redit. quippe cùm quæ lacerata sunt, rursus phlegmonen excitent. secundo rursus phlegmonen ipsam maturari, & pus expurgari desyderant. Quare ex omnibus sanandi difficultas his exoritur. & quod ea quæ idonea vlceribus medicamenta sunt, contingere vlcus, sicuti in ventriculo, non possunt. & quòd per medium interuallum ferè vim suam amittunt. & præterea quòd respirando mouentur, & tussiendo lacerantur. Itaque cùm in pulmone ruptum vas est, scire apertè licet, nisi protinus antequam phlegmone excitetur glutinatum sit, id postea insanabile fore. Cæterùm, vlcera quæ in asperæ arteriæ interiore sunt tunica, & potissimum quæ summæ eius parti (quam λάρυγγα vocant) sunt vicina, aut etiam in ipsa, hæc & curationem recipiunt, & nos non paucos eorum qui ita sunt afflicti, sanauimus. Sanè curationem eorum hinc maximè inuenimus. In grauis huius pestilentiæ initio (quæ vtinam aliquando cesset) iuueni cuidam, cùm nouem iam dies ægrotasset, totum corpus vlceribus scatebat, veluti omnibus ferè qui euaserant. Eo die etiam tussiebat paululùm. Postridie verò vbi se lauerat, ilico & vehementius tussiuit, & tussi expulit crustulam, quam Græcè ἐφελκίδα vocant. Erátque homini sensus manifestus vlceris in aspera quæ in collo est arteria, prope iugulum nati. Quin aperto quoque hominis ore, fauces eius inspeximus, nunquid in ijs alicubi vlcus esset. sed nec sic inspectantibus apparuit vitium. & planè laboranti sensus eius aliquis manifestus ex comestorum bibitorúmque transitu fuisset, si illic vlcus fuisset. Quinetiam ex aceto, & sinapi, certioris notitiæ causa, quædam ei deuoranda dedimus. Sed nec horum quicquam eum momordit. & sensus doloris manifestè in collo erat. Quo loco etiam adeò irritabatur, vt tussire impelleretur. Suasimus itaque reniti quantum posset, nec tussire. Quod & fecit, eò certè facilius, quòd exiguum erat quod proritabat. & nos omnibus modis operam dedimus, vt vlcus ad cicatricem perueniret, foris medicamentum aliquod quod siccaret imponentes: tum cubanti supino humidum aliquod ex ijs medicamentis quę ad eiusmodi vlcus facerent, exhibentes: ac iubentes id in ore continere, paulatímque permittere in asperam arteriã defluere. Sic igitur faciens,

† κατὰ διάδοσιν, id ē, per transſumptionē: eſt addē dum.

ſentire ſe manifeſtè aiebat adſtringentis medicamenti cir
ca vlcus vim: ſiue ea vis huc † tranſmiſſa eſt, ſiue medica-
men ipſum roris ſpecie in arteriā ad vlcus defluxit, & tan-
quam percolatum eſt. Erat autem nec æger ipſe medicinæ
imperitus, ſed ex ijs quidam qui ex vſu, & exercitatione
empiricè medicabantur. Ergo ſentire ſe aiebat, tum medi-
camentum in arteriā defluere, tum tuſſim quoque aliquan
do mouere. Obluctabatur tamen plurimùm, ac tuſſim co-
hibuit. Igitur ipſe quoque ſua ſponte Romæ quidem vbi
correptus fuerat, triduum etiamnum poſt nonum diem eſt
moratus. poſt hoc conſcenſo naugio, primùm per flumen
ad mare nauigauit. quarto die pòſt naui peruenit ad Ta-
bias, vſúsque eſt lacte, quod & mirificam planè vim habet,
nec ſine cauſa prædicatur. De cuius vſu aliquid dicere
oblatum nunc tempus videtur. nec de eo tātùm quod apud
Tabias habetur, verumetiam alio omni. Neque enim ijs
modò qui Italiam incolunt, eſt ſuccurrendum: ſed quoad
fieri poteſt, qui vbiuis habitant gentiū. Igitur ad lac quod
in Tabijs habetur, commendandum multa concurrunt, &
locus ipſe ſatis editus, & aër illi circundatus ſiccus, & pa-
ſcuum pecoribus ſalubre. Atque hoc quidem alibi quoque
arte prēparare licebit, ſi quis in colle modicè edito herbas
fruticésque ſerat, qui ſalubre ſimul adſtringénſque lac red-
dant. quorum exempla paulò pòſt dicentur. Cæterùm, vt
ambientem aëra ſimilem reddas, fieri omnino nequit. Eli
gere tamen ſimillimum ex ea quæ datur aërum copia li-
cet. Simillimus autem is fuerit, cui eadem adſunt quæ illi.
Altitudo collis mediocris, via à mari ad ipſum triginta ſta
dia, ampliúſque aliquid, ſed non multò. Locus autem ipſe
verſus mare. Nēpe Tabiæ in imo maximè ſinu eſt, qui in-
ter Surrentum, & Neapolim conſpicitur: magis tamen in
latere quod ad Surrentum pertinet. Porrò totum id latus
collis eſt ſatis magnus, longitudine ad Tyrrhenum mare
porrectº. Inflectitur autem leuiter collis hic ad Occaſum:
nec in Meridiem in totū planè procurrit. Ergo hic collis
à ventis ijs qui ab ortu flāt, Euro, Subſolano, & Borea, tu-
tum defendit ſinum. Coniūgitur illi in imo ſinu alter col
lis nō paruus, quem & veteres Romani in hiſtorijs, & qui
nunc diligentiores ſunt, Veſuiū nominant. Celebre nunc
nouúmque nomen Veſuuium eſt, omnibus hominibus no
tum,

Lac.

Vesuuius mons.

tum, propter ignem qui in eo ex terra ſummittitur. Quæ
res non parum mihi ad ambientis aëris ſiccitatem condu
cere videtur. & alioqui præter ipſum ignem, nec ſtagnum
propinquum, nec palus, nec fluuius alicuius momenti vſ-
quam in ſinu habetur. Omnibus verò ventis qui ab Arcto
ad æſtiuū occaſum perflant, Veſuuius collis objcitur. mul
túsque cinis ab eo ad mare vſque peruenit, reliquiæ vide-
licet materiæ, tum quæ in eo combuſta eſt, tum quæ nunc
etiam vritur. Omnia hæc aërem efficiunt ſiccū. Licet por-
rò & alibi terrarum eligere collem ſimili modo ſiccū, ſci-
licet nec longè à mari, nec adeò magnum, vt ventorū im-
petui ſit expoſitus: nec adeò humilem, vt ſubiectorum cā-
porum halitum promptè recipiat. Caueatur autem ne ad
Septentrionem ſit verſus. ita enim eſſet auerſus à Sole.
Quòd ſi etiam in temperato orbis loco collis ſit, veluti is
qui ad Tabias conſpicitur, longè magis ad rem pertineat.
Hoc in colle ſunto herbæ quidem agroſtis, & lotus, & po-
lygonon, & melyſſophyllon. Frutices verò lentiſcus, & ar
butus, & rubº, & hedera, & cytiſus, aliíque his ſimiles. At-
que ita tibi collis præparetur. Pecora verò quæ in colle ad
Tabias paſcuntur, boues ſunt. Eſtque eius animalis lac
ſpiſſum, ita vt aſinorum tenue. Ego verò ne quod lactis ge
nus vſui deſit, ex vaccis craſſum, ex aſinis tenue, ex capris
mediū: & boues, & aſinos, & capras in paſcua depulerim.
Veteres verò etiam mulierem lactātem ijs qui phthoë cō-
ſumerentur, adſtare voluerunt. Quorū ſententię ipſe quo-
que accedo, & quòd familiare id ſit, & quòd priuſquam ab
ambiente refrigeretur, id ſumi voluerint. Porrò hoc ti
bi de lactis vſu pro maximo præcepto ſit, vt ij quibº eo eſt
opus, omnino id aſtante animali ſtatim mulctum bibant:
etiam melle iniecto, ſi cui cogi in ventriculo ſolet: quòd ſi
ipſum deſcendere ad aluum citius cupis, etiam ſale. Atque
ille quidem adoleſcens cùm vlcus in arteria ex peſtilenti
morbo haberet, ſanatus eſt: ac poſt eum ſimiliter alij. Al-
ter verò adoleſcens annos natus circiter decē & octo, cùm
multis diebus ex † deſtillatione laboraſſet, primùm qui-
dem ſanguinem floridum cum tuſſi expuit, non ſanè mul-
tum: poſtea verò etiam tunicæ ipſius partem quæ tegens
intrinſecus arteriam, in fauces & os per ipſum arteriæ ca-
put (larynga vocant) aſcendit. Videbatur autem mihi tum

† catarrho.

bou lac
spiſſu
Asinorū
tenue.
Caprarū
modicū

mel
et sal
luch migabr

lar quomodo
Corrigendū si mi
Vitruuio cogitauerim.

ex crassitudine eius coniectanti, tum ægri sensu, ipsius laryngis esse interna † tunica. Quinetiam lęsa illi ex eo vox est. Atque hic quoque longiore quidem tempore, sed tamē sanatus est. Cæterùm, qui ex pestilentia hoc vitio laborarunt, propterea mihi facilè sanati videntur, quòd præsiccatum ijs præpurgatúmque totum corpus fuerit, quippe cū & vomuerint ex ijs nonnulli, & omnibus venter profluxerit. Atque cùm ita iam vacuati essent, ijs qui euasuri erant, pustulæ, quas exanthemata vocant, nigræ toto corpore cōfertim multæ apparuerunt, vlcerosæ quidem plurimis, omnibus certè siccæ. Erátque intuenti perspicuum reliquias eas esse sanguinis, qui in febri putruerat. quas veluti cinerem quempiam natura ad cutim trusisset: sicuti alia ex superuacuis nonnulla trudit. Verùm medicamentis ad eiusmodi exanthemata opus non fuit, cùm siderent sua sponte, ad hunc modum alijs quidem, quibus videlicet exulcerata summa pars fuit, decidit ipsa vlceris crustula, quam ephelcida nomināt. deincépsque quod reliquum fuit, propinquum sanitati erat, ac post vnum duósve dies ad cicatricem peruenit. alijs, quibus scilicet vlcerata summitas nō est, exanthema quidem ipsum, & asperum, & scabiosum erat: decidit verò veluti † squamma quædam. ac dehinc omnes fuere sani. Nihil itaque miri si etiam ij quibus eiusmodi exanthemata in pulmone sunt orta, propter vlcerū siccitatem sunt sanati. Quod nanque in cæteris vlceribus vniuersis suprà monstrauimus curationis esse propositum, hoc iam ijs quæ ex pestilētia sunt orta, præsto fuit. Omnia nanque sicca, & aspera fuere. plurima quidem scabiei, quędam verò etiam lepræ similia. Ergo cùm experientia rationi attestetur vlcerum curationē hunc vnum habere finem, vt siccentur, poterit quispiam ex ijs qui sanguinem ex pulmone reijciunt, seruare permultos, ita vt nos fecimus. Ac quemadmodum quidem medendum ijs sit qui notabile in pulmone vas fregerunt, inde adeò quòd ab alto sint lapsi, vel immodicè clamarint, vel pondus supra vires sustulerint, vel quòd durum magnúmque aliquid extrinsecus ipsorum pectori inciderit, dictū pri⁹ est. Quemadmodum verò qui ex catarrho sanguinem reijciunt, commodissimè tractentur, nunc dicemus, proposita claritatis causa curatione, quam Romæ in splēdida muliere peregimus.

† σῶμα. i. corpus.

† λέμμα, id est, cortex.

Catharrhus

mulier sanguine ex pulmone reijciens curata

mes. Hæc nanque cùm eiusmodi sermones audisset, quales nunc de ijs qui sanguinē ex pulmone reijciunt, habuimus, siue ex catarrho id, siue vehementi tussi paululum quiddam per noctem expuerat, ilico ad me misit, se quicquid exigerem præbituram promittens. Audiuerat verò ante id tempus, nisi quis ilico præsidium strenuè afferret priusquā vlcus phlegmonen contraheret, eum operam amissurum: atque hanc esse pręcipuam eorum qui sanguinem reijciūt, interitus causam. Igitur incidere mulieri venam, quæ iam quatriduum propter catarrhum propemodum sine cibo egisset, non placuit: sed iussi vt acri vteretur clysteri, tum crura manúsque calfacienti pharmaco plurimùm fricaret, & vinciret, mox caput raderet. cui deinde medicamen quod ex palumbium stercore constat, imposui. interpositísque tribus horis in balneum duxi, ac laui, nullo caput contingens pingui. Dein caput idoneo pileo contexi, & pro eo qui tum erat temporis statu, nutriui sola sorbitione. Post quam statim fructum aliquem autumnalium austerum dedi. Deinde cùm dormitura esset, quod ex viperis conficitur medicamentum dedi ⌊ theriacen vocant ⌋ circiter quatuor menses antè confectum. Habet enim id ætatis adhuc præualentem papaueris succum, qui in antiquatis ignauus redditur. ideóque & somniferum est, & fluxiones tum siccat, tum leuiter crassat. Finito verò prorsus catarrho, liquidò apparebat, tum ex respirandi specie, tum sonitu, semel excitatæ tussis pulmonem purgatione egere. Cæterùm, exhibere hanc non placuit secundo saltem die. sed in omni taciturnitate, & quiete muliere seruata, tum artubus eius perfricatis vinctísque, iussi reliquas quoque omnes partes perfricari, excepto capite, quod adhuc ex medicamento incalescebat. rursus autem vesperi dedi theriaces ceu fabæ nostratis magnitudinē. Erat verò quod pridie acceperat, hoc lōgè ampli⁹. Postea verò quàm hac quoque nocte probè dormiuisset, tertio die manè mel coctum copiosè exhibui, ac in quiete seruaui. Procedente verò die totū corp⁹ similiter perfricui, ac ptissanę cremorē cum pane exiguo pro cibo sumere iussi. Mox quarto die manè quidē dedi medicamētū, quod ex viperis fit, sed quod iā in ætate vigoris esset, idque cum copioso melle. Capiti verò mulieris eodē pharmaco (quod vehementer tū siccat,

phlegmone causa interitus opificum

theriace noua

tũ calefacit)impoſito,ac deinde ipſa lota,nutritáque modicè valentius iam pulmonẽ expurgare in quinto ſum aggreſſus. Ac dehinc rurſum rurſumque ex interuallo ad caput quidẽ conſueto cerato quod thapſian recipit,ſum vſus. Totam verò corporis curam,in geſtatione,frictione,ambulatione,lauandíque abſtinentia,ac victu,tum moderato,tum vero boni ſucci,ad reficiendum direxi. Hęc itaque mulier rectè ſe habuit,minimè lactis opem requirens.

Alteri verò adoleſcenti, cui non ex deſtillatione, ſed ex refrigeratis ſpiritus inſtrumentis orta tuſſis fuerat,cũ ſanguinem & ipſe ad dimidiã heminam reiecíſſet, ſtatim venam incidi,ac bis eodẽ die ex ea ſanguinem detraxi: deinde rurſus poſtridie bis, ſed artuum frictione & vinctura priore die vſus,adveſperam dedi pharmacum noſtrũ,quod diaſpermaton dicitur. Secundo die poſt alterã detractionẽ impoſui toti pectori ceratum, quod ex thapſia conficitur: mox veſperi,ne ſupra modum calfaceret,id auferens. Tertio die rurſus ad treis horas impoſito,hominem laui. Cibaui autem ſimiliter tribus his diebns: prioribus quidem duobus,ſorbitiunculis, tertio verò ptiſſanæ primùm cremore, deinde piſce ſtatim aliquo qui & facilis concoctu eſſet,& ſimplici ratione præparatus,adiecto. Dedi quoque medicamentũ diaſpermaton,& ſecundo, & tertio die ſimiliter ad veſperã. quippe quod & ſomnũ cõciliat, & ſenſum doloris eleuat,& ſiccãdi vim habet. Tum verò cùm & ſpiritui delegatæ partes in naturali temperamento eſſent, & totum corpus vacuatum,ac nulla phlegmones ſuſpicio circa ruptum vas ſupereſſet,expurgare cœpimus. Mox bibito medicamento quod viperas habet ætatis iam vigentis, ad Tabias dimiſi. Sic ego omnes qui primo ſe die mihi curandos permiſerunt,ſanaui. Qui verò poſt duos, aut treis, nõ omnes: ſed aliquibus eorũ inſanabile vlcus fuit. Quotquot autem phlegmone ſic occupauit,vt iam febricitaret, horum nullus eſt in totum perſanatus. Sed qui poſtea ſic per omnia præſidia ritè tranſierunt, vt ſiccaretur vlcus, ij tantũ ſaltẽ lucrifecerunt,vt illud nec vltrà progrederetur, nec maius fieret, ſed ſiccatum,ac callo duratum, longiore vita frui hominẽ ſineret. Ex ijs verò qui vlcus in pulmone habent,ij demũ inſanabiles mihi eſſe videntur,qui ex ſuci vitioſi eroſione id poſſident. quorum aliqui ceu ſalſilaginem

ginem ſputum ſuum ſentire ſe aiunt. nam longo arbitror tẽpore omnino opus eſſe,vt ſucci corrigatur vitiũ. In tempore verò neceſſe eſt duorum alterum, aut ſiccando vlcus, ceu callũ fieri,eóque fore omnino inſanabile: aut non ſiccando,tum ipſum putreſcere, tũ quæ circà ſunt depaſcere, atque ita ſpatio pulmones putrefacere. Porrò multi ex ijs qui eiuſmodi ſuccũ vitioſum congeſſiſſent,cùm ex eo tuſſirent,non tamen etiamnum ſanguinem reijceret: huic noſtræ prouidentiæ compotes facti, prorſus ſunt perſanati. Oportet autem in principio nullius rei equè eſſe ſollicitũ, quàm vt neque tuſſiat, neque ex capite aliquid in pulmonem defluat. Cauetur id triplici præſidio. purgatione primũ,ſecundò medicamine quod diaſpermaton dicitur,tertiò ipſi capiti prouidendo. Quod purget,diuerſas facultates habeat oportet. cuiꝰ generis noſtræ ſunt pilulæ quę ex Aloë, Scammonia, Colocynthide, Agarico, Bdellio, & Gũmi Arabico cõficiuntur,ad plures videlicet excrementorũ purgandas ſpecies. Sanè ſatisfaciant ad vſum, & quæ ſine gummi componuntur. Poſtea verò ſi res poſtulabit,etiã ijs quæ nigram bilem expurgent,vtare. Capiti prouidebitur cerati vſu quod fit ex thapſia. Atque hæc quidem in principio peragenda ſunt. pòſt verò reficiendus æger ſalubriter eſt cibis boni ſucci,frictiõe,inambulatione,& balneo. Tradetur autem de his methodus in idoneo operis loco. Porrò ij ſunt qui maximè lac requirunt, neglectóque eo, omnium maximè ſunt inſanabiles. Cæterùm, de mittendo his ſanguine ſcire illud licet. Quicunque parum habere ſanguinis videbuntur,ijs ad quendam ſuccum probiorẽ (ſicuti prędixi)reductis detrahere ſanguinem poteris,tum rurſus reficere: eoſdem etiam rurſus purgare, ac rurſus reficere. denuóque ſi res ſuadet,ſanguinem mittere, potiſſimum quibus veluti limus quidam vitioſus,& craſſus totus eſt ſanguis. At qui validi ſunt,multíque ſanguinis, ijs ſtatim à principio eſt detrahendus. Horũ quæ retuli,vel modò,vel antè,ſiue ea inueni ipſe, ſiue iuxta Hippocratis viã vſurpaui,nihil planè non examinatum, ac iudicio cõprobatum eſt, ſed per experiẽtiam omnia iudicata: in quibus erroris pericula ipſi pertulimus. Fructum ex eorum vſu habituri ſunt quibuſcunque artis opera ſunt curæ. Siquidem alij veri ſunt, alij ſophiſtarum ſermones. Quanquam quid ſophi-

sophistas memoro? Cùm etiam non contemnendorũ medicorum aliqui, etiam qui integra volumina de sanguinis reiectione prodiderunt, alia quidem multa, & parua rectè perscripserint, maximorum autem auxiliorũ nullius meminerint, parum intellegentes per multa illa & parua quę rectè admonent, longum ipsis ægrotis comparandum interitum. Per hæc autem tria, qui planè deplorati non sint, omnes seruantur: per sanguinis missionem, & purgationẽ, & ea quæ caput roborant. Sanè in sequentibus cùm de succorum curatione præcipiemus, dicemus de sanguinis missione diligentius. Minimè igitur (sicuti medicorum nonnulli censent) à paruis incipiendum auxilijs est. nec sicut illi dicunt sentiendum, ista scilicet prius esse tentãda. mox si nihil profecerint, aggredienda maiora. nam in morbis in quibus periculum non impendet, vera ea opinio est. at vbi moriendum ęgro prorsus est, si phthoë semel exceptus sit, alienissimum à ratione est à minoribus inchoasse. Nã sicuti reliqua omnia ab Hippocrate tradita, ita illa quoque sententia rectè est dicta: Nempe ad vltimos morbos vltima prorsus remedia maximè valere. Quánam igitur inductus opinione Erasistratus in talium affectuum principio segnis tardúsque est, pòst diligens cùm perijt occasio? Nam sanguinis missione cùm sanguis reijcitur, nusquã prorsus vtitur, vitiosissima ratione inductus. sed nec purgat quenquam, nec caput siccat. Quibus nimirum si quis phthoë occupari periclitantes fraudet, quanuis reliqua omnia probè peragat, nihilo plus arbitror agat. Nam sanguinem mittere recusat, ac solis artuum deuinctionib⁹ ad eum auocandum vtitur. quò (vt ipsemet ait) ad phlegmones tempora sat nobis sanguinis supersit, nec propter inopiam eius ægrum nutrire cogamur. Sed heus tu Erasistrate, dicat arbitror aliquis, si post venam ruptam phlegmone iam pulmonẽ occuparit, non est quod speres hominem sanandum, propter ipsas quas paulò antè comprehendi rationes. Quare amplius opera tua nõ egebit proditus videlicet per te inter initia. Quippe idem facis quod gubernator, qui vbi per eius incuriam euersa nauis est, vectorum cuipiam asserem in manum dat, indéque salutem comparare suadet. Sed Erasistratus fortasse existimabat phlegmonen esse ex ijs quæ necessariò vulnus comitétur.

Verùm

Verùm si ita sentiebat, in magna planè erat ignorantia. cùm videre cuique liceat sexcentis eorum qui quotidie singulari certamine decertãt maxima citra phlegmonen glutinata vulnera, sic, vt secundo vel quarto die sint omnino in tuto. Nos verò etiam plurimos ex ijs qui vas in pulmone ex casu, clamore, plagáve rupissent, priusquam phlegmone in vase rupto excitaretur, curauim⁹. Quòd si horum quoque pulmones phlegmonen inuasisse asserit, ipse suis ipsius placitis repugnat, simul princeps viscus quod maximè vicinum cordi sit, phlegmone laborare affirmãs, simul hominem febri carere, itémque rupta phlegmone nihil expuisse. Ergo à nobis quoque inuicem audiat, nec fieri posse vt glutinetur vlcus, si phlegmone pulmonem inuaserit, omninóque si inuaserit, febricitaturum, ac purulenta deinde cùm phlegmone soluitur, tussi exputurum. Ergo si quis nec febricitabit nec tussiet, nec saniem aliquam ex vlcere & phlegmone spuet: quæ ratio est vt huius inesse pulmoni phlegmonen dicas? Itaque tum hoc maximũ certè præsidium non rectè ab eo damnatum est, tum purgatio sine vlla mentione prætermittitur. Ac nec vllum pharmacon quod efficax sit, contra vllum ex comprehensis generibus ab eo est positum. Quin siue caput fluxionem mittat, eo statu seruabitur. siue ex intemperie ipsorum spiritualium tussis incidat, etiam ipsa sic manebit. Ergo Erasistratus statuario illi adsimilis videtur, qui reliquis omnibus partibus scitè perfectis, statuam reliquit cæcam. Nam quæ, quæso, reliquæ pulchritudinis gratia, cùm oculos desyderes? Postea si dijs placet, cùm tanti viri maximè aberrent, egregius vir Thessalus, qui artem ne nouit quidem, methodicum se censet appellandum. Ac nũc fermè omnes sectatores eius sanguinem mittere videmus, tũ alijs ægrorum non paucis quibus non solùm non vtile, sed etiam noxium existimare id præsidij oportebat, præsertim si prorijs ipsi hypothesibus starent: tum verò ijs qui sanguinẽ, siue hunc per vomitum, sive etiam cum tussi, reijciunt, modò valentes vires habeant. Sed quomodo cohærebunt hæc secum, vt venam vbi sanguis reijcitur, incidere iubeant: & in commentarijs suis scribant remedium id adstrictis vtijs conuenire? Ergo ne se methodicos amplius nominent, sed Empiricos, si reiecta ratione quam esse rectam

putabant,

putabant,experientia vtuntur ad inuenienda pręsidia. An igitur in ijs quidem clarè deprehenduntur nec methodo, nec omnino ratione aliqua quicquam facere:vbi verò partes inutiles esse ad curationis inuentionem aiunt, nō multò magis? Atqui si quis ad memoriā reuocet ea quæ de auribus,naribus,oculis,ore,pectore,pulmone,præterea vtero,vesica,& ventriculo,diximus: errare eos tota via videbit. Talis igitur erat qui ad phlegmonen quæ in pudendo erat,macedonico medicamento est vsus,ac cum eo etiā cataplasmate quod relaxādi vim habebat,nempe soléni hoc quod ex pane,aqua & oleo cōficitur. Etiam alius quidam illi persimilis, qui ad sedem exulceratam ijsdem est vsus. Verùm de talibus vbi de phlegmonis disputabitur, agemus. Cæterùm vlcera quæ citra phlegmonen in pene sedéve consistunt,nullum cataplasma desyderant,sed medicamen quod cicatricem inducat. non tamen me hercles eius naturæ quæ vlcera quę in carne sunt inducere cicatrice possit,imò quæ tanto magis siccare possit,quāto hę partes sunt carne sicciores. Quinetiam quod magis admirere, ipsorum quæ in pene sunt vlcerum magis etiam siccari postulant,& quæ in toto cole hæserunt,& quæ extra hunc etiam finem eius qui glans dicitur infestant: minus verò quæ in præputio sunt:atque etiam his minus, quæcunque in reliqua sunt cute, quæ totum colem vestit. Cùm igitur humidum in glāde vlcus quidam ex Amethodis istis medicis,istis inquam Thessalijs, sanare aliquando nō posset medicamentis ijs quæ epulotica vocantur,id est quę cicatricem inducunt,adhibuit in consilium me. Vbi igitur ex me audiuit longè sicciore medicaméto particulam egere, propterea quòd siccioris naturæ esset,primùm non credidit.vt verò coactus necessitate est aliquo ex nostris medicamentis vti,tribus diebus sanatum vlcus est.perspicuúmque erat medicum non tam fuisse de salute hominis lætatum,quàm inde adeò tristatū quòd in mala disciplinæ secta fuisset educatus. Siquidem medicamen quod ex papyracea charta combusta fit,hoc scilicet nobis vsitatū,id genus vlcerum sanat.sicuti etiam anethum vstum simili modo inspersum.itémque cucurbita sicca atque vsta ad eundē modum. alia præterea multa ex ijs quæ vehementer sicut illa siccant.Siqua verò eiusmodi vlcerū sine madore sunt, ac recen-

papyrus combusta
anethū vstū.

ac recentia,ijs sola aloë salutare medicamen est.Inspergitur autem sicca,sed in tenuissimum ceu pollinem redacta. hæc verò etiam quæ in sede consistunt sicca vlcera probè percurrat.Simillimam huic vim habet & cadmia vino elota,& sicca. Ab hac quoque non longè abest argenti spuma,λιθάργυρος Græcè dicta. Deinceps verò molibdena sequitur. Omnibus verò tum minus inferens doloris, tum nullo minus efficax pompholyx est. Sin humidiora sunt, ipse per se pini cortex, itémque lapis hæmatites idoneus est.Quòd si profunditas quæpiam ipsis adsit,vbi exiccata fuerint,dictorum alicui tantulum mannę admiscendū est, quantum sit ad carnem gignendam satis.Neque igitur horum quicquam vel per somnium norunt,qui istius sunt alienæ à methodo sectę.cùm omne vlcus,in quacūque animantis sit parte,eandem postulare curationem opinētur. neque etiam quemadmodum suere quædam vlcera oporteat,veluti ea quæ in abdomine contingunt, de quibus in sequenti libro cum ijs quæ restant vniuersis,agetur.

Cadmia lota.
pompholyx

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis,Thoma Linacro Anglo interprete,Liber sextus.

NOn dubito fore nonnullos quibus esse prolixus videbor,qui vnum hactenus morborū genus,quemadmodum methodo curetur,exponam.Par est autem non tam mihi longitudinem hanc imputent, quàm ijs qui parum intellegentes quæ rectissimè ab Hippocrate sint scripta, ea calumniari sunt conati,quos ne quemadmodū vlcus quidem rectè curent,scire ostēdi:nedum quod maius sit quicquam. Atque ipsum quidem morbi genus,cuiusvna species vlcus est,seu continuitatis, seu vnionis solutionem voces, nihil referat.illud monstratum est methodum curādi eius, in quocunque corporis membro sit, quæ quidem ab affectu ipso sumantur indicationes seruare communes:quæ verò ex partibus præbeantur,alias atque alias habere. Cùm enim in carnosis particulis inciderit, nominatur quidem vlcus.habet verò curationis indicationem omnium quidē quæ præter naturam sunt communem, sui scilicet ademptionem.

ptionem. quam verò ceu affectus præstat, vt per contraria tollatur. quam vt diuisio est, vnitionem. Quippe generatio huius vitij in diuisione vnitatis cõsistit. Ideóque in ossa vocatur fractura, Græcè κάταγμα. in neruosis fibris σπάσμα. in musculis vlcus & ruptio. quorum differentia prius iam dicta est. Idem tamen morbus cùm in neruum, & arteriam, & venam inciderit, nullam propriam appellationem est sortitus. mutuatur autem interdum vlceris, interdum vulneris vel ruptionis appellationem. Cæterùm parũ esse de nominibus solicitum debere eum cui rerum scientiam inuenire sit propositum, sæpe iam diximus. Itaque huc potius nominibus neglectis properemus. quando non ex horum exquisita impositione, sed ex appositis remedijs ægro salus pãritur. Rursus igitur reuocandum ad memoriam est quemadmodum audacissimus Thessalus, cùm nullam curandi vlceris methodum tradiderit, omnes tamen dixisse se arbitratur. Siquidem quòd sinuosum vlcus postulet impleri, & simplex glutinari, hæc nec idiotis sunt ignota. Quemadmodum tamẽ methodo quis pharmaca inueniat, quibus vel impleatur quod sinuosum est: vel glutinetur, quod simplex est, hæc vulgus non nouit. at id est quod medicis consyderãdum proponitur, atque in eo alius alio est præstantior. Quippe veluti in præcedentibus ostendimus, & inueniet remedia, & inuentis rectè vtetur quisquis in medendi methodo est exercitatus. Vt enim iam aliquid persequamur quod præcedentibus sit deinceps, fingamus quempiam ad nos venire cui tantùm cutis acu sit punctа. Hunc hominem, si is sit cui facilè vlcera sanescãt, etiam si citra medicamentum nudóque membro ad opera consueta dimittas, nihil sentiet mali: sin cui difficulter sanentur, primùm quidem dolebit. pòst etiam tum pulsu particula infestabitur, tum phlegmone. Ac Empiricus quidem examinando percontandóque hominis naturam discet. Nos verò tum ex eiusmodi examinatione omnibus his vsi quæ per experientiam inueniantur: tum nihilominus ex ijs notis quas de boni succi malíque naturis habemus, præterea de ijs qui acris hebetísque sunt sensus, tum plenitudine grauatis, modicéque se in succis habentibus, non ignari quòd quiuel plethoricus est, vel vitiosis succis premitur, vel acris est sensus, vel horum quibusdam omnibúsve premitur,

mitur, phlegmone tentabitur. qui contrà est affectus, nihil mali sentiet. atque hæc prospicientes, non equidem medicamẽ quod glutinet imponemus, cuiusmodi plurima sunt eorum quæ enæma vocant, (ea sunt quæ recentibus statim applicãtur vulneribus) imò molle & blãdum, & quod dolorem mitiget. siquidem vbi magna diuisio est, ibi studium impendi debebit, vt magis siccantibus remedijs labra vlceris vniantur, atque coalescãt. vbi autem acu stilóve facta diuisio est, id duntaxat curãdum est, ne phlegmone particula tententur. Atque ex hoc manifestum est cruentorum vlcerum indicationem, quæ à Thessalo est prodita, nihil nos maiº adhuc docere, quàm sit cuilibet è plebe notum. Non enim scire quid fieri oportet, id magna res est, vt quod omnibus hominibus natura insit, sed quibus rationibus illud efficias, id verò scire artificũ est. Nã si nauẽ quispiã sit ædificaturus, scimus profectò omnes, etiam qui nauiũ fabri nõ sumus, quo loco poni gubernacula debeãt, quo loco puppis, quo prora, ac reliquorũ quidnis. cæterùm nihil nobis hæc ad rem conferũt, vtpote nescientibus quẽadmodum ipsa struãtur. Aequè & qui ædes molitur, vtique nõ ignorat nec quòd iaciẽda primùm parietũ fundamẽta sint, nec quòd super his erecti miniméque inclinantes erigẽdi sint parietes, nec quòd super his strui tectũ oporteat, nec quòd ostia, & fenestræ, singulæque reliquarum domus partium proprijs collocandæ sint locis. verùm hæc ad domum ẽdificandam quid conferant, quoad ipse fabrilis artis ignarus ea fabricare nesciat? Vni igitur Thessalo omnium hominum sapientissimo, nosse quid fieri oporteat, ad artificiosam notitiam satis esse videtur. Sed nos per superius comprehensa monstrauimus id esse operum quæ ex artibus expectẽtur, veluti principium quoddã nondũ aliquam eorum propriam partem, sed quæ etiam sit cuiuis è plebe communis. Quippe primæ in omni arte indicationes omnibus hominibus natura sunt præsto. Quare si hæ satis sunt ad opifices faciendos, nihil vetat quin & naues ipsi ædificemus, & materiã fabricemus, promptúmque sit omnibus tum calceos facere, tum vestes, tum domos, sed & architectos esse, & cithara personare, & rhetoricari. Verùm nõ ita se res habet. nec quivulneratę parti naturalem vnitionem esse moliendã nouit, is medicus est, sed qui

quibus

quibus id rebus perficiat, intellegit. quãquam ne hoc quidem ipsum per se satis est, si quis etiam quo pacto his sit vtendum nesciat, sed qui viam omnem curationis eousque percalluit, vt ipsum consequi destinatũ finem queat, is demum est qui mederi nouit. Ergo istis Amethodis Thessali æmulis illud accidit, vt cùm maiora viribus audeant, nec ad ea quæ consequi alioqui possent, accedãt. Quippe cùm dudum stilo quidam vulneratus in manu esset, ita vt tota diuisa cute aliquid neruorum qui suberant, pungeretur, sapiens scilicet Thessalius in principio emplastrum quoddã impositi, quo sæpe in maximis vulneribus vsus prospere fuerat. Putabat enim (arbitror) omne vulnus eandem curationẽ requirere. Phlegmone verò oborta, ad cataplasma quod ex farina tritici componitur se conferens, atque interim hominem tabefaciens, intra septimum diem iugulauit. Nec sanè comprehendere numero est, quot, vbi in Pæonias istorum manus incidêre, conuulsione perierint: quò si dijs placet, sanctio illa Thessalia seruetur, omne cruentum vlcus similiter esse curãdum, ídque partibus ijs quæ laborent, nullam indicationem conferentibus. Cæterùm vera ipsa methodus, non perinde atque hæc Thessali est Amethodos: imò potest vel nunc etiam post tot tantósque medicos non solùm meliora medicaméta quàm prius fuere, sed etiam vniuersum curationis modum inuenire. Nemo enim statim ab initio ijs vsus quæ nos inuenimus, ex nerui vulnere in conuulsionem incidit. Aduerti nanque vbi punctus neruus esset, ei ex sentiẽdi quod obtinet acumine, necesse esse tum dolorem incidere, quàm reliquis partibus maiorem, tum ex necessitate phlegmonen consequi: nisi quis & medelam dolori inueniret, & phlegmones generationem prohiberet. Rationabile igitur mihi est visum, cutis quidem vulnus apertum inglutinatúmque custodire, quò per id ex neruo vulnerato sanies efflueret. totum verò corpus superuacuis humoribus liberare. ac ne quis dolor vulneratam partem vrgeret, in primis solicitudinem habere. Itaque etiam medicamenta excogitaui nõ pauca, quæ vulneri imposita ad vtrunque mirè sunt cõparata, tũ vt dolorẽ mitigent, tum vt exitũ sanici patefaciãt. Tutius verò fuerit etiam si quis cutem latius incidat, ac totũ corpus sanguinis missione inaniat, vtique si fortis sit

virtus.

virtus. Si verò vitiosis succis repletum corpus sit, protinus purget. Aqua verò calida quanquam reliquas phlegmonas valde mitigat, vulneratis tamen neruis est inimicissima. cùm præsertim eorum substantia ex refrigerata concretáque humidiore materia sit condita. Omnis enim eiusmodi constitutio per ea quæ simul calefaciunt & humectant, resoluitur ac putrescit. Itaque ab aqua calida eos qui ita vulnerati fuerant, omnino prohibui, vtilius iudicans oleo calente fouere, propterea quòd demõstratum à me est, hoc quoque si frigidũ applicetur, tenues meatus obstruere: sin calidum, digerere. Porrò fugi ex huius quoque generibus & crudum, quod ὠμοτριβὶς Græcè dicitur, & quod denique adstringendi vim haberet. Delegi autem tenuissimum, cuius generis Sabinum est. quod etiam vtilius fuerit, si bimũ trimúmve sit. Quippe id quàm recens magis per halitum digerit, quóque magis est antiquum, hoc semper magis digerere est potens: verùm dolorem minus sedat. in pharmacis autem huc omne consilium direxi, vt esset eorum facultas tum tenuis, tum modicè excalfaciens, & quæ siccare citra dolorem posset. cùm sola hæc trahere ex profundo saniem, neque contracta neque demorsa particula possit. vsus sum autem primùm terebinthina resina, tum per se, tum etiam paulum euphorbij admiscens. Et per se quidem in pueris, & mulieribus, & generaliter ijs qui molli essent carne. Cum euphorbio verò in ijs qui dura. Non secus autem & propoli, non per se modò, verumetiam cum euphorbio ipsam molliens. Quòd si durior esset, cum tenui quopiam oleo. Quin & sagapeno in duris corporibus sum vsus, vtique cum oleo & terebinthina id miscens. Sed & opopanace ad eundem modum quo & sagapeno. Mihi verò & lachryma cyrenaica nõ inutilis forevidetur, si quis emplastrum ex ea faciat, cuiusmodi est quod nos ex euphorbio composuimus. Verùm nondum id experientia, quemadmodum reliqua omnia, comprobauimus. Quippe præcedere oportet eam quæ à vera methodo proficiscitur remediorum inuentionem, huic verò experientiam ad certiorem etiam fidem subscribere. Siquidem ex tali methodo etiam sulphur, quod ignem expertum non sit, quódque lapidosum non sit, sed omnino tenuium partiũ, ei cui nervus vulneratus esset, conducturum sperauimus, tantùm eius

m tenui

tenui oleo miſcentes, dum quod ex vtriſque miſtum erat, ſordium haberet craſſitudinem. In valentioribus verò durioribúſque corporibus etiam ſi ad mellis ſpiſſitudinem redigas, ſic quoque iuueris. Nam id quoque comprobatum experientia eſt. Quinetiam lotam calcem ſimiliter oleo admiſtam his applicandam excogitauimus. quę etiã ſi mari lauetur, magis proficiet. Lauatur optimè per æſtatem in æſtu caniculæ. Quòd ſi bis térve eã laueris, vtilius medicamen efficies. Quo pacto autem talia præparanda ſint, ex commentarijs quos de medicamentorum compoſitione edidimus, intelleges. Nunc mihi tãtùm dixiſſe ſufficit, me tum hæc tum alia multa medicamenta aduerſus neruorum vulnera inueniſſe, cùm nec ſub aliquo magiſtro ea vſurpata viderim, nec in veterum alicuius aut medendi libris, aut quos de facultatibus inſcribunt, prodita: ſed ex ipſa rerum natura indicationes ſumpſerim. id quod proprium eſſe medici methodo vtentis exiſtimo. Mirificus autem Theſſalus, cùm ne vnum quidem medicamentum inuenerit, iam pridem materiam eorum notam eſſe affirmat. Atqui multorum medicamentorum quæ nos excogitauimus, non modò Theſſalo, & qui antè eum medici fuerunt, materia nota non eſt: ſed nec ijs qui poſt eum in hũc vſque diem fuerunt. Siquidem ipſe cùm accerſitus aliquando eſſem ad quẽdam qui à Theſſalijs iſtis Amethodis medicis putris fuerat factus, ac cernerem eum cataplaſma, quod ex triticea farina fit, impoſiturum: vbi nullum ad præſens mihi medicamentum erat, poposci ex figulo quodam quem videram ægri vicino aquam lixinam: tum coquens in ea farinam hordeaceam, non autem ſicut illi in oleo & aqua triticeam, impoſui. Poſtea verò farinam crui ſimili modo coctam, iam phlegmone inflammato & putri ex bella horum curatione neruo imponens, vindicaui ab ea putrefactione hominem. Verùm de ijs quę cum phlegmone putreſcunt, alia diſceptatio ſequetur, eáque diffuſa in opportuno operis loco. De neruisverò vulneratis ſatisfaciant, quæ dicta iam ſunt. Et ſanè ex ijs quæ ipſi inuenimus, plurimi vno illo emplaſtro vtuntur, quod ex euphorbio, & cera, & fricta reſina eſt compoſitũ. Cui neſcio quomodo aliqui ſinopidis aliquid poſtea miſcuerunt, aliqui ochræ, quò videlicet fucatum, vnde componatur, lateret: ægrè

ægrè ferentes, ſi meum id eſſe videretur. Verùm non eſt à principio ſic à me compoſitũ. Miſcuerint fortaſſis ei nonnulli & è ſalis flore aliquid, aut aliud quippiam tale, quod colorem eius immutet, nec vim eius minuat. Poteſt quis per ignorantiam etiam tale aliquid immiſcere, quod facultatem eius immutet. Verùm nos illud ex cera, reſina terebinthina, pice, & euphorbio, cõpoſuimus, immiſcentes ex cera partem vnam, ex terebinthina, & pice, vtriuſque partis vnius dimidium, ſic vt quod ex vtriſque conflaretur, ceræ par eſſet. licèt autem interim & plus ſit quod ex ambobus confit, quàm cera. licet rurſus & alterum eorum tantum ceræ admiſcere. Quinetiam in penuria terebinthinę tùm humidam pineam, tùm etiam frictam commodè admiſceas. non minus etiam his & abietinam immittas. Strobilina verò duris tantùm corporibus idonea eſt: ad mollia verò immiſcenda non eſt. Si itaque humidam reſinam immiſcebis, tunſum cibratúmque euphorbium reliquis immittes liquatis. Eſto verò pondus eius, ceræ pars duodecima: etiam plus aliquando, vbi ſcilicet valentius efficere eſt in animo. Sin ſiccam, ſicuti quæ fricta eſt, vtique olei puſillum deſyderabit euphorbium. Quare ego tum id cum oleo cõtundens, ac ad ſordium ſpiſſitudinem redigens, mox reliquis poſt liquationem refrigeratis terens miſceo. Sæpe etiã tantulum aquę immiſcui medicamento conficiẽdo, quantum in miſtis ipſis liquandis tum abſumi, tum euaneſcere prorſus potuit. Verùm omnia huius generis ad tractationem de medicamentis magis attinent. Nunc ſuffecerit, ſicuti antea fecimus, indicato quale eſſe debeat medicamenti genus, pauca particulatim exempli cauſa apponere. Vberem nãque omnium materiam in opere de ſimplicibus medicamentis inuenies. Præparare autẽ debebis, vt in opere de eorũ cõpoſitione eſt traditũ. Nunc igitur ſatis eſt hoc tãtùm dixiſſe, atque ad alia tranſire. Vulnerati nerui curatio medicamenta poſtulat, quę & tepidum calorem excirent, & valenter ſiccent: tum quæ ex ſubſtantiæ ſuę natura & trahendi vim habeant, & tenuium ſint partium. Sanè nõ ad medicamentorũ modò victũſque inuctionẽ ipſa medẽdi methodus proficit, ſed etiã ad ipſum inuctorũ vſum. Nã veluti in ſuperioribus oſtendimus, quiſquis citra methodũ quę vlceri apta medicamenta ſunt, molitur, eũ ne minimo

quidem eorum probè vti posse:ita & nunc ostendere licet. Siquidem intellexisse quantopere affectum vel siccarit, vel calefecerit, vel mitigarit, vel lacesserit medicamenti applicatio, is demum potis est qui methodo quadam curat. Idē verò ipse solus etiam intendere ea quibus inter initia est vsus, vel remittere nouit. Cùm nanque quod δι' ἐυφορβίου, propterea quòd euphorbium accipit, vocant, quidam vulnerato neruo statim imposuisset, idque subinde prius prosperè fuerat expertus, tertio die indicauit mihi vulneratā partem tum dolentem, tum phlegmone tentatam, miratus medicamen nihil contulisse. Percontatus igitur laborantē sum, num primo die cùm impositum medicamētum esset, calorem quempiam veluti ex Sole suauē sensisset. is se quicquam eiusmodi sensisse negauit. Rursus itaque percontabar & medicum quanto iam tempore præparatum apud se medicamētum habuisset, ac quos eo sanasset. Ille plus anno apud se habuisse: sanatos verò à se aiebat pueros duos, & adolescentem vnum. Cùm autem & de corporis habitu adolescentis rogassem, album eum, mollique corpore fuisse affirmabat. His ergo auditis, cùm intellegerē vt ad propositi adolescentis temperiem euphorbiuum deesse, postulans tum ipsum emplasticum medicamentum, tum etiam euphorbium, suménsque ex his quantum ad ea inter se miscenda satis putaui, iussi manibus medicamentum subigere, ac euphorbium diligenter contūdere. postea quàm hæc facta sunt, miscere ea simul iussi. Ipse verò oleum Sabinum vtique subantiquum modicè calefaciens, foui vulneratam partem. Resectóque leuiter puncturæ quod conniuebat foramine, imposui medicamen, iniunxíque homini inediā. Medico verò præcepi, vt vesperi rursus eum solueret, ac simili modo quo me viderat, oleo vteretur. Atque his peractis apparuit postridie pars ęgra & sine dolore, & sine phlegmone. intellexerúntque qui huic operi aderant omnes, verissimum esse (quod nos sæpe vsurpamus) non esse adeò magnum quod medicamen præstare possit, nisi nactum sit qui eo dextrè vtatur. Est autem dexter vsus, qui tali planè methodo qualem ipsi iam sæpe in commentarijs qui ante hunc sunt, ostendimus, procedit. omnium medicamentorū vsu ad calidum, frigidum, humidum, & siccum, veluti ad normas relato. Quam nimirum methodum non solùm

amethodi

amethodi Thessali sectatores probè tractare non valent: sed nec Erasistratus, nec alius medicorum quisquā qui corporum elementa, aut prorsus non inuestigarunt, aut alia quàm quę comprehensa à nobis sunt, posuerunt. Sed de his hactenus. Si autem non punctus, sed planè cæsim vulneratus neruus sit, consyderandum est quo pacto facta vulneratio sit, vtrúmne per transuersum neruum, an per longitudinem eius: tum verò quantum † interuenientis diuisum sit cutis. Proponatur igitur primùm multum esse cutis adapertum, adeòvt neruus nudus appareat, ísque per directum non per trāsuersum diuisus. Huic neruo nullum iam memoratorum medicamentorum quę ex euphorbio ac similiter acribus, emplastri specie fiunt, applicabis. nudatus nanque non feret eorum vim, ita vt cùm interposita cutis erat, tulit. Optimè igitur eo casu calce elota in multo oleo soluta vtere. Salutare verò est & quod ex pōpholyge medicamētum fit, si in largo rosaceo sit liquatū. quod vtique melius fuerit, si tum rosaceum ipsum, tum oleum salis sit expers. Siquidem nudato neruo, omnis curationis consiliū huc tibi dirigendū est, vt minima cum mordicatione sicces. Possunt verò id præstare planè paucissima medicamēta. Esto igitur hoc casu calx salubri aqua æstatis tempore sæpe elota. Esto præterea (vt dictum est) & pōpholyx elotus, ita videlicet vt elotus habetur in eo composito medicamento quo publicè vtimur, quódque alia elota in se non pauca continet. Quippe quæ ex metallis consistūt, ea elota esse omnia oportet, si modò citra morsum vllū sint siccatura. Salubre verò medicamentum est & quod ex melle sub emplastri specie componitur, vtique cùm ex optimo fit melle. Solui verò & id rosaceo oportet, quod tum reliquis cōditionibus sit optimum, tum salis omnino expers. Quinetiam ceram quæ eiusmodi medicamentis sit miscenda, elotā esse cōuenit. Aequè & si quid terebinthinę resinæ inijcies, hæc quoque elota sit oportet. atque hac magis si alterius cuisquam resinæ quid immittes. Quippe medicamētis omnibus quæ laueris, acris mordénsque sanies eluitur, atque abstergitur. Si verò robustus sit qui vulnus accepit, & cui corpus sit à superuacuis humoribus mundum, in hoc fas est etiam valentioribus remedijs nōnullis vti: veluti ipse aliquādo cùm id genus vulneris in carpo accepisset

† προκειμένου. i. præpositę.

iuuenis quidam philosophiæ studiosus, alioqui corpore bene habito, & tum in æstiuo Sole perusto, ex polyidæ pastillis sapa solutis postea super calida aqua tepefactis linamenta imbuta imposui. nam id quoque vel in primis semper habendum curæ est, ne quid ex ijs quæ vulnus contingent, frigidũ sit. quandoquidem ipsa laborans pars & sensilis maximè est, & principum partium primati continua, & temperamento suo frigida. quorum omnium occasione & ex facili à frigido offenditur, & suam offensam impertit cerebro. Quòd si ex ijs fuerit quæ in musculos perueniant, etiam conuulsionem facilè accersit. Siquidem monstratum est musculos voluntarij motus instrumenta esse. Idem fore & in tendonibus expectabis, ijsdem de causis. Cæterùm cùm memoratum remedium tum vulneri ipsi iuuenis imposuissem, tum verò partium quæ suprà erant, nõ parum eodem complexus fuissem, quæ circa axillas, collũ capútque eius erant, omnia calente oleo assiduè madefeci. Detraxi verò illi & primo statim die sanguinẽ, scarificata vena. In quarto igitur hic quoque iuuenis rectè habuit, adeò vt & rugosum, & paruum, & cõtractum vlcus iam cerneretur. Veruntamen consultius visum est, vsque ad septimum nihil nouare. post quem diem planè redditus est sanus. Sanè oleo perfundere tale vlcus non oportet, præsertim cùm vt nunc comprehensum est, curatur. Nam oleum pastilli huius viribus est aduersum, ac sordidum vlcus reddit. Neque enim parum interest, nudóne neruo oleum, an per interpositam cutem admoueas. Abluenda igitur à vulnere sanies est molli lana specillo circunuoluta. Madefacere verò lanam si placet, ne scilicet sicco vlcus attingas, sireum, id est sapa suffecerit: quam & hepsema vulgò apud nos in Asia vocant. In hac igitur lanam intingens, mox exprimens vlcus detergebis. Esto verò hæc quoque ipsa tepida primis maximè diebus. Quòd si omnia ex sententia successerint, etiam vino dulci madefacere citra periculum licebit. verùm dulce id omni mordente qualitate careat, cuiusmodi tum theræum est, tum scybelites, atque ab his quod caryinum vocant. Quæcunque verò & dulcia pariter & fulua sunt, veluti phalernum, inutilia sunt. quippe acria sunt omnia talia, ac suprà modũ calida. Vlcere verò iã ad cicatricẽ veniente, quę alba planè sunt & tenuia, nec multam

multam aquam tolerant, nec odora sunt, ea dulcibus præstant. Aquę verò vsum ad neruum vulneratum, semper fugies, sicuti etiã relaxãs cataplasma. Ad iam dicti verò pastilli vsũ propè etiã accedit, & medicamẽti vsus, quod diacalchiteos vocant, quo publicè vtimur. Liquari verò etiam hoc debebit æstate rosaceo, hyeme sabino oleo. Descriptũ autẽ est medicamẽtũ hoc in primo de medicamẽtorũ cõpositione. Polyidę verò pastillus, vel troschiscus, vel quomodocũque appellasse libet, omnibus fermè not⁹ est. Cuius si copia nõ est, Andronis, vel Pasionis, pro eo est sumẽd⁹, vel noster, qui etiã omnibus illis est valẽtior. Sanè iã dictũ est robustis corporib⁹ valẽtiora medicamẽta, imbecillis mitiora esse adhibẽda. Ista & vera methodus inuenit, & experiẽcia cõfirmat. Thessalus verò cũ suis vnà sophistis in alto throno residẽs ἐν κριομύξοις ἀγδράσι. i. apud pecuinos & brutos homines (vt Cercidas ait) in præcio erit, dũ suis rationibus cõfirmat omnis vlceris recẽtis eãdẽ esse curationem, neque hãc vllã ex partiũ natura indicationẽ sumere. Vnus tamẽ magni in ei⁹ sapiẽtia nominis, admirãdã vulneratorũ neruorũ curationẽ excogitauit. nam protinus eos totos pręcidit, ne admonito quidẽ qui vulneratus fuerat. quãquã in hoc quoque à secta sua desciuit. Siquidem par erat vel & musculos vulneratos, & arterias, & venas, & aliud quiduis totũ pręcideret: vel nec neruũ. Alioqui sic quod fugiunt, id facere, deprehẽdũtur, vt diuersã pro discrimine partiũ indicationẽ accipiãt. Verùm hos iã mittam⁹, ac de trãsuerso nerui vulnere agam⁹, in quo maior cõuulsiõis met⁹ impẽdet, phlegmone scilicet à desectis fibris ad nõ sectas cõmunicata: cęterũ, cõuulsione ab ipsis nõ sectis excitata. Acquę ad vlceris curationẽ attinẽt, his quoque sunt eadẽ. Cæterũ, detrahere largi⁹ sanguinẽ, ac tenui magis, quàm in illis vti victu, tũ in quiete omnino ac lectulo molli hominẽ cõtinere oportet: tũ oleo calẽti vbertim in axillis, collo, tẽdonib⁹, ligamẽtis, & capite vti. Quòd si vulnerat⁹ neru⁹ ex ijs sit qui in crure habẽtur: sicuti cũ in manu erat, alę, ita in his bubones largo oleo imbuẽdi: tũ per totã spinã ad collũ, & caput ascẽdẽdũ. Cõtusi verò nerui, vbi cũ his vnà cutis quoque cõtusa exulceratáque est, medicamẽta postulãt quę in siccando quidẽ cõmune nerui vlcera sanãtiũ cõsiliũ seruẽt, cęterùm quę partes quę per cõtusionẽ à se dissideãt,

contrahere conſtringeréque ſint apta. Qui verò abſque cutis ſimili affectu ſunt contuſi, hos oleo calente cui cuocandi facultas inſit, ſæpiſſimè perfundere oportet, ac totius corporis ſimilem curam habere. Semel hoc incidere vidi, ſanauíque id maturè, ipſa ex oleo perfuſione. Verùm vnà cum cute neruos contuſos ſæpenumerovidi. & propter eius ſymptomatis frequentiam athletæ ipſo vſu edocti habent cataplaſma quod ex oxymelite & fabacea farina conficitur. quod plane ſalutare medicamẽtum eſt. At ſi dolor vnà cum contuſione vexat, etiam picem liquidam immiſcere, ac bene coquere, tum calens medicamentum imponere oportet. vbi verò magis ſiccans efficere voles, erui farinam inijcies. Quòd ſi vt amplius quoque ſiccet deſyderabis, irim illyricam immittes. Totius autem corporis cura his quoque communis eſt. at ſi totus præciſus neruus ſit, metę preterea nullus inſtat: † debilis tamen particula manebit. Curatio verò eius cõmunis eſt cum ea quę aliorũ eſt vlcerum, quámque vnam Theſſali imitatores norunt. Ergo de neruis hæc abundè ſint dicta. Phlegmonæ verò quæ his ſu peruenient: quemadmodum curandæ ſint, vbi de phlegmonis agemus, docebitur. Ligamenta verò (quæ Græci σύνδεσμους vocant,) cùm ſimillimam habeant tendonibus ſpeciem, valentiſſimorum remediorum vim tolerãt: quòd nec ad cerebrum pertingant, & ſenſus ſint expertia. nam nerui omnes alij ex ipſo ſtatim cerebro ortum habent, alij ſpinali interueniente medulla. Tendones quoque quoniam compoſitam eorum eſſe ſubſtantiam ex neruo ligamentóque oſtendimus, quatenus nerui participes ſunt, eatenus ex cerebro oriuntur. Cæterùm, minus ſaltẽ quàm ipſi nerui conuulſionem accerſunt. Ligamenta verò cùm ex oſſe ortum habeant, quęcunque rotunda ſunt, ea neruis adſimilia ſunt, duritie tamen plurimùm diſſident. Verùm in eo quòd alba ſunt, & exanguia, & cauitate carentia, & in fibras diuiduntur, ſimilitudo illis cum neruis, & tendonibus conſtat. Ergo vbi teretia ligamenta tendonéſque viſuntur, qui diſſectionum ſunt ignari, neruos eos imaginantur. potiſſimum qui multò duriora ea neruis eſſe non intellegũt. At vbi lata ſunt, ibi ea a neruis diuerſa eſſe intellegunt, quanquã ne id quidem omnia. cæterùm ipſa à ſeſe diſcernere non valent. Verùm tu qui præſertim cuiuſque trium partiũ

† ἀνάπηρος. i. mutila.

partium naturam perſpectam habes, tum verò & formam, & quam in toto corpore poſituram obtinent: in quocunque membro vulnus fieri cõtigerit, ſtatim intelleges neruúſne ſit quod in eo vulneratum eſt, an ligamentum, tendóve. Et de nerui quidem ac tendonis curatione iam dictum nobis eſt. Ligamentum verò vulneratum ſi id eſt qui ab oſſe ad os permeat, & maximè ſine periculo eſt, & quod ſiccans quibuſlibet medicamentis, nihil hominem offendes. Sin id qui in muſculum ſe inſerit, quanto eſt neruo & tendone minus periculo opportunum, tanto vtique niſi rite curetur, reliquis ligamentis magis terrere debet. Horũ nihil peragi methodo ab ijs medicis poteſt, qui indicationem quæ a particulis ſumitur, vtilem eſſe ad vlcerum curationem negant. nec ab ijs qui id quidem confitentur, ſed tamen cuiuſque particulæ naturam ignorant. quæ nimirũ (ſicut oſtendimus) ex ipſo elementorum conſtat temperamento. Verùm ij quanquam nihil aliud, ſaltem quæ ex inſtrumentaria partium conſtitutione indicantur, intellegunt. Theſſalus verò, & qui ſequaces eius ſunt, etiam hæc ignorant. veluti ſtatim ſi diuiſum abdomen tam altè ſit, vt inteſtinum ex eo procidat, nec quemadmodum id reponere conueniet. nec ſi omẽtum exciderit, abſcindendúmne id ſit, an non. nec an vinculo id excipiendum, an ſecus. nec an ſuendum vulnus ſit, nécne. nec ſi ſuendum ſit, qua ratione ſuendum, quicquam intellegunt. vt quæ ne nos quidem intellegeremus, niſi ex diſſectionis ratione omnium quæ iſthic continentur partium naturam didiciſſemus. quam etiam exponere neceſſum eſt, non claritatis modò gratia eorum quæ dicenda ſunt, ſed etiam probationis. Cutis extrinſecus omnibus anteſtat. hæc verò in membranam finitur. A cute, medio circiter loco, neruea tenuitas muſculorum (quam ἀπονεύρωσιν Græci vocant) gemina tenditur, mẽbranarũ ritu. Eas plerique anatomicorũ duas eſſe minimè norunt. cùm & vnà cohæreãt coaleſcántque ſic, vt labor ſit eas ſeparaſſe, & ſumma præterea ſint tenuitate. Poſt has deinceps habentur duo muſculi recti, & carnoſi, qui à pectore ad ipſa pubis oſſa perueniunt. Atque hæc quidem memorata omnia, & ſibi cohærent coaleſcúntque. & quod conflatum ex ipſis eſt, Græci, qui quemadmodum diuiſum ventrem ſui conueniat, prodiderunt, ἐπιγάστριον, id eſt abdomen

domen nominarunt. Quod verò hoc deinceps excipit, ab illis quidē vocatur περιτονᾶιον: putantibus videlicet vnum, & simplex id esse corpus, minimēque compositum, sed falsò. cùm id compositum ex duobus corporibus sit, quorum vtrunque, & exangue, & neruosum sit. Verùm alterum eorum neruosa tenuitas eorum musculorum est, qui per trāsuersum se agunt. Alterum membrana prętenuis velut aranea, quæ vtique verè est peritonæum. Ac tale quidem in medio sui est abdomen. partes verò eius quæ vtrinque ad latus ad quatuor quasi digitos recedunt, hæ statim à cute obliquos musculos habent: priores quidem qui à pectore demittuntur, secundos qui ab ilibus ascendūt. deinde post hos transuersum musculum, sub quo est peritonæon. Ergo & minus periculi in hoc loco, quàm in medio est, cùm tenuem eiusmodi membranam qualem aponeurosin vocāt, nullam habeat, & sutura in medio difficulter administretur. quippe cùm & procidant hac parte maximè intestina, & ægrè inibi contineri queant. Qui enim constrinxerant contraxerántque ea, recti illi carnosique musculi erant, quos ex pectore ad pubis ossa demissos dixim⁹. Ergo quoties horum aliquis est vulneratus, duplici de causa procidere intestinum est necessum. à partibus quidem quæ sunt ad latus, propterea quòd musculis qui isthic sunt, constringitur. à medijs verò, quòd nec musculum eum qui contineret, habet etiamnum validum, & quòd locus opportunè ad procidentiam est comparatus. Quòd si maius etiā vulnus fuerit, tum plura necesse est intestina excidere, tum difficilius denuò immitti. porrò alia ratione parua vulnera tractatu sunt difficilia. Nam nisi quod procidit, ilico in locum suum reponas, inflatur, surgítque in tumorem. quo euenit, vt per angustum foramen immitti nequeat. Minus igitur in eiusmodi vulnerationibus graue mediocre foramen est. Atquæ hæc quidem præscisse oportet. Proximum est, vt quemadmodum quis hoc genus vulnerum commodissimè contrectet, consyderemus. Nam Thessali præceptum quo censet enæmis ea præsidijs glutinanda esse, parum satisfacere manifestius puto, quàm vt quenquam latè re qui compos sit mentis, possit. Quoniam igitur principio id agendum est, vt intestina quæ exciderunt in suū locum recondantur, secundo loco vt vlcus suatur, tertio vt medicamen

medicamen imponas, quarto vt nequa prestantior pars simul afficiatur prospicias. age iam de primo horū agamus. Cùm igitur triplex (vt dictum est) discrimen horum vulnerum in magnitudine sit, propriam à quoque indicationē sumere tentemus. Esto autē principio vulnus adeò paruum, vt inflatum iam quod excidit intestinū remittere ampliùs non sit. Nunquid igitur hoc loco alterū è duobus est necessum, aut flatū educere, aut vulnus ampliare? Præstiterit autē (vt arbitror) prius, si modò id consequi liceat. At nō alia potius ratione id cōsequare, quàm si causā vnde excitata inflatio est, summoueris. Ea igitur quæ demū est? Certè ambientis aēris refrigeratio. Itaque etiā sanatio ex calefaciendo petetur. Ergo spōgia molli & ex calēte aqua madēti, ac mox expressa calfacere intestinum conueniet. Prēparetur verò interea vinum austerū calidum. quippe id magis calefacit quàm aqua, ac robur intestino acquirit. Quòd si huic etiā prēsidio intestini inflatio non cesserit, incidēdū peritonei tātulū est, quātū ei quod excidit reponēdo sit satis. Apposita porrò ad eiusmodi incisionē sūt ea quę Grēci συριγγοτόμα vocant. i. quę ad fistulas incidendas sunt comparata. Scapelli verò quibus aciesvtrinque habetur, aut quibus cuspis acuta est, omnino fugiēdi sunt. Situs verò laboranti appositus fuerit, cùm in inferiore parte factum vulnus est, si sursum vergat. cùm verò in superiorib⁹, si deorsum. Vnum autem vtrobique cauetur, ne quod excidérit, ab alijs quicquā intestinis degrauetur. Itaque ex hac ratione conueniet, vt si in dextris vulnus sit, corpus in contrariā partē inclinetur. sin in sinistris sit, in dextram: sic vt quę vulnerata pars est, semper altiorē locū occupet. Atque hoc tum in magnis, tum etiā in mediocribus vulneribus cōducibile fuerit. Quippe id omnibus cōmune consiliū est. Cæterùm, repositio intestinorū in suum locum, vbi ex magno excideruntvulnere, planè ministrum postulat dextrū. Debet enim vbi manibus suis totū vulnus extrinsecus apprehenderit, intrò reprimere, tum constringere, ac exiguū semper sueti prenudare. quinetiam id ipsum quod asfutum est, modicè cōprimere, quoad totum persuatur. Iam verò quæ commoda ratio suendi abdominis (γαστοραφία vocāt) in talibus vulneribus sit, deinceps doceamus. Quoniā coire coalescerēque cum peritonęo oportet abdomen,

incipiendum

incipiendum quidem à cute est, atque ab externo introrsus acus injicienda. Vbi verò tum cutem, tum rectum musculum totum transierit, præterito quod ei subest peritonæo, per reliquum peritonæum eam ab interno extrorsus injicies, atque inde per reliquum abdomen ab interno extrà transmittes. Vbi hoc penitus transmisit, rursus ab externo introrsum idem abdomen est perforandum. Mox vbi peritonæũ quod illi quoque subhæret, præterieris, atque ad contrarium veneris, hoc quoque ab interno extrorsus perpungendum, vnáque cum eo totum ipsi cõiunctum abdomen. Deinde ab hoc rursus incipiendum, atque id cũ contrario peritonæo consuendum. ac rursus vicina quoque cute transmissa, iterum ab ea parte acus introrsus est injcienda, consuendúmque abdomen id cum contrario peritonæo, etiam inibi vicina cute transmissa. Atque hæc iterum iterúmque facienda, quoad totum vulnus similiter cõsuerimus. Interuallum verò quod futuris interuenit, quod ad compescenda pertinet ea quæ subsunt, breuissimum esse postulat. Quod verò ad firmitudinem ipsius cutis quæ interuallis futurarum est, necubi rumpatur, breuitas parũ tuta est. Quare vtriusque vitato excessu, eligenda mediocritas inter vtrũque est. Iam hoc quoque omnium vlcerum commune quodammodo est: sicuti etiam ipsius quo suuntur fili consistentia. Nam quod iusto durius est, cutem rũpet necesse est. quod mollius, ipsum prius rumpitur. Aequè verò si proximè summas oras acum transegeris: quod reliquum est cutis, quoniam minimum est, dum violenter adducitur, cogitur perrumpi. Si plurimùm ab ijs recesseris, multum cutis inglutinatũ relinques. Hæc tametsi omniũ sint vlcerum communia, maximè tamen fugienda in abdomine suendo sunt. Ipsa verò abdominis futura, aut iam dicto modo administrabitur, vtique si quis huc studium dirigat, vt peritonæum abdomini coalescere faciat. vix enim cum eo coalescit, vtpote neruosum. aut (sicut nonnulli faciunt) qui quæ cognatæ naturæ sunt, ea committunt, vtique peritonæo peritonæum, abdomini abdomen. Id fiet ad hunc modum. Oportet à vicino nobis abdomine incipere, atque ab externo introrsum per id tãtum acũ transmittere. pòst præteritis vtrisque peritonæi labris, ex aduersa parte ab externo introrsus per vtrũque eius labrũ acum reuocare,

reuocare, deinde rursus hanc reuocare, atque ab interno extrorsum per aduersum abdomen traijcere. Hic modus à publico, & exprompto, quo videlicet vno adactu per quatuor labra acum transmittũt, hoc discriminis habet, quòd totum peritonæon intra abdomen prorsus abscondit. Deinceps verò de medicamẽtis præcipiamus. Sanè hæc quoque eiusdem esse materię debebunt, cuius sunt ea quę enæma dicuntur. quæque aliarum quoque partium vnire vulnera in superioribus commentarijs ostendimus. Deligatio verò extrinsecus, vel præcipuè in his necessaria est. Quarta verò curationis in his pars non paulò ab alijs dissidet. siquidem quod inter bubones, & axillas est, id totum molli lana ex oleo mediocriter calido imbuta circundare oportet. Satius item fuerit & si per clysterẽ intestinis aliud simile infundas. Quòd si quid ipsorum intestinorũ sit vulneratum, quæ extrinsecus fieri debent, omnia similiter, vt diximus, sunt peragenda. Cæterùm, quod injcitur, vinum nigrum, austerum, & tepẽs erit, eóque magis si totum perforatum vsque ad internum meatum sit. Ac crassa quidem intestina facilia sanatu sunt: econtrariò difficilia quæ tenuia sunt. Ieiunum tamẽ omnino incurabile est, tum propter magnitudinem multitudinémque vasorum: tum quòd tunica eius prætenuis neruosáque est. adde quòd tũ bilem synceram hoc intestinum recipit vniuersam, tum quòd omnium iocinori maximè est vicinum. Ventriculiverò quę carnosæ partes infernæ sunt, curare cum fiducia tentabis. Nam fieri potest etiam, vt bene cedat, non solùm quòd hæ crassiores sunt, sed etiam quòd sanantia medicamenta facilè hoc loco ipsius subsistant. At quæ in ore eius ac gula vlcerum sunt, dũtaxat contactu medicamentorum in trãsitu fruuntur. Quæ verò in ore eius sunt, ijs sensus quoque acumen sanationi obstat. Verùm quánam ratione ventriculi vulnerati, aliorúmque exitialium vulnerum Hippocrates sanationem moliatur, ab ipso peti est satius. Ego nanque nõ eo consilio vt nemo Hippocratis libros legat, ad hoc opus scribendum accessi. Verùm quoniam is mihi primus idonea vsus esse via videtur, nec tamen eam totam compleuisse, cùm quædam minimè limitata, quædam imperfecta obscuráque ab eo prodita inuenire liceat, idcirco ipse tum omnia ea lucidè explicare, tum quæ parum discreta sunt

ta ſunt diſtinguere, tum quæ deficiunt ſupplere ſtudui. Vbi igitur aliquis ſe in his noſtris primitus exercuerit, tunc ſe ad libros Hippocratis legendos conferat: ac tũ eius de vlceribꝰ librũ relegat, tũ quę devulneribus exitiosis ſcripſit. Porrò ſimul maximũ adiumẽtum ex his noſtris libris habebit, ſimul certò intelleget neminẽ methodicæ ſectæ quę nomine ſpecioſo ſe vẽditat, re antẽ maximè eſt à methodo aliena, cõmodè vlcus ſanare poſſe: ſed nec reliquorũ rationalium quẽpiam, quicũque parũ cognitis ſimilariũ partiũ elemẽtis, artẽ aggredi cenſent. Quippe neſciũt hi quoque rationalẽ ſimplicium animalis partium curationẽ, vt qui ab inſtrumẽtalibus tãtùm indicationes ſumãt. Cæterùm, paucis etiamnũ contra methodicos additis de iſtis quæ in ventriculo accidunt vulneribus, aliò ſtilum conferemus. Vulnerato peritonęo excidit ſubinde omentum, quod primariáne pars ſit, an non primaria, vel ex quibus cõdatur, vel quam habeat actionem vſũmve, hi compertum non habent. Itaque ſi iam liuet, aut nigricat portio ea quæ excidit, ibi quid faciant, audire eſt operæpreciũ: vtrũmne prę-
cident, an intra peritonæon remittent. Omnino enim, vel ab ipſa experiẽtia quid agendum ſit, intellegẽt, vel ab ipſa particulæ natura indicationem ſument. Atqui refugiunt hęc vtraque. Eam quidem quam experientia ſuppeditat cognitionem, dum venerandum ſcilicet hoc ſectæ ſuæ nomẽ methodum extollunt. eam verò quæ ex particulæ natura ſuggeritur, quòd nec ſubſtantiam eius norũt, nec actionẽ, nec vſum, dum à diſſectione ceu inutili abhorrent. Itaque neſciunt ſitne ex ijs quæ neceſſarię ad vitam ſint, an quæ neceſſariæ quidem non ſint, non tamen omnino infimæ notę. ſed nec an cum eius affectu ſimul afficienda pars aliqua primaria ſit, an ſecus. adde quòd nec an vaſorum quæ in eo continentur, aliquod poſſit per ſanguinis profuſionẽ hominem interimere. nec ſi quis poſt nigrum eius abſciſſum, quod integrum eſt vinculo complectatur, quò ſanguinis profluuium declinet, an id ipſum periculo vlli ſit futurum: nam leui ſaltẽ intuitu omẽtũ neruoſum videtur. proinde niſi quis exactè naturam eius habeat compertã, nunquam audebit vinculo vti, conuulſionis ſcilicet metu. Horum cùm nihil mirifici iſti methodici intellegant: vbi nigrum redditum omentum eſt, ſanè dicere quid agendũ ſit, non poſſunt.

non poſſunt. At nos (arbitror) poſſumus, qui cùm vſum eius non adeò eſſe animali magnum, ſubſtantiámque eius ex membrana tenui ac arterijs veniſque compoſitam ſciamus, horum tamen initia ex maximis orta, tum arterijs, tũ venis intellegamus: ſanguinis quidẽ profuſionẽ cauebimus, coafficiẽdos verò neruos non timebimus. proinde id quod ſupra nigricans poſitũ eſt, vinculo excipiemus: quod poſt vinculũ eſt, amputabimus: atque vt in imo fine iam cõprehenſæ gaſtroraphię vinculi fines pendeãt, curabimus: quò nimirũ facilè eas cũ ex vulnere ſuppurãte euomentur, recipiamus. Ac de reliquis quidẽ corporis partibus dictum abundè ſit: nunc de oſſibus agendum ſupereſt. quando his quoque, de quo nũc agitur, morbus accidit, quemvnitionis ſiue continuitatis ſolutionem appellamus. Huic cùm in hãc inciderit partem, proprium nomẽ inditũ Græcè eſt κάταγμα, omnibus ferè hominibus qui Græcè loqui norunt, tritum. κάταγμα nãque, medicorum appellatio propria eſt, plebi inuſitatũ. Solẽt autẽ ita nominare quoties oſſis finis qua parte maximè cum alio cõmittitur, abruptus eſt. ſed & è fracturis ipſis quęcunque fracti oſſis partes iã prorſus ſepararunt, eas κατὰ ῥῆξιν factas Græcè dicũt. Patet verò eiuſmodi diuiſionem per tranſuerſum eſſe factam. veluti alteram eſſe, quæ per longitudinem magis ſit facta. in qua verò non omnino ſeparantur à ſe partes ſic affecti oſſis, ſed veluti per rectitudinem finduntur. quod genus ὀχιδακτικὴν ῥῆξιν fieri dicere ſolent. Non deſunt ex medicis iunioribus qui adeò ambitioſè omnes fracturarum differentias proprijs interpretentur nominibus, vt etiam aliquam ῥαφανιδικὴν ῥῆξιν, id eſt ad raphani ſpeciem fieri dicant: nõ contenti oratione os quod variè ſit fractum, explicaſſe. At non Hippocrates huius fuit ſententiæ: ſed quoad fieri licuit, vſitatiſſimis vtens nominibus, oratione interpretari non eſt grauatus non has modò fracturarum differentias, verumetiam earum quæ in capitis oſſibus eueniunt. Ac ſi ad eum modum de omni vitio egiſſet, profectò breuis mihi propoſita tractatio fuiſſet. Nũc cùm plurimorum viam qua ſit inſiſtẽdũ indicarit, ſed quę particulatim ſũt agẽda, inchoata indefinitáque reliquerit, neceſſum eſt in illlis immoremur. nec tamen in ipſis plus iuſto: ſed quæ tradita illi perfectè ſunt, ea ſummatim commemoremus. quibuſdã etiam

etiam demonſtrationem adijciamus, vtique ijs quæ ab eo ratione parum ſunt munita. eorum præterea quæ parum ſunt definita, quædam definiamus. & quę inordinata ſunt, ea in ordinem diſponamus. poſtremò ex ijs quæ ille parũ lucida reliquit, quibuſdam lucẽ addamus. Verùm ſi in ſingulis verba eius adſcripſero, expoſitorij commentarij longitudinem liber noſter habebit. Nec deerit fortaſſis aliquis, qui immodicam longitudinem noſtram hìc merito accuſabit: qui de hac in tertio, & quarto volumine parum merito eſt quæſtus. In his enim neceſſe fuit mihi multa Hippocratis ex eo libro, qui de vulneribus inſcribitur, loca apponere: quibus reliquis medicis oſtenderem cuiuſmodi res ſit methodo quadam vlcerum curationem conſcribere. In libro autem quo de fracturis præcipit, quis adeò eſt ſtupidus, vt doctrinam eius omnem, ceu lucidam planéque abſolutiſſimam non ſuſpiciat? Quòd ſi quis etiam, vnus videlicet altérve dicat parum ſe id opus mirari, his opportuniſſimè reſpondeatur illud poëtæ: Hos vnum atque alterum permitte tabeſcere. Quænã igitur ſit fracturæ curandæ vera methodus, quámque ipſa rei natura præſcribat, iam tempeſtiuũ dicere videtur: atque hinc ſumpto initio. Quoniam fracti oſſis ſoluta partium continuitas eſt, vtique finis quò tendet is qui eas curabit, falſé primus, vnitio eſt. Quòd ſi is per affectarum partium ficcitatem perfici poſſe non videatur, reſtat alter, qui eſt vt alterius cuiuſdam interuentu glutinentur. qui ſi nec ipſe comparabilis aduertitur, inſanabile eſſe vitium dixeris. Quòd igitur coaleſcere nequeat, tam durum os, quàm id quod in iuuenibus & adoleſcentibus, & viris, multóque magis in ſenib⁹ cernitur, id profectò vel cuiuis patére poteſt. Poteſt certè illud tantum vnitionem recipere quod abundè molle eſt: cuiuſmodi conſpicitur in puerulis. Quòd autem aliquapiam interueniente ſubſtantia ſeu glutino quodá agglutinari colligaríque ſecum ſeparatę fracti oſſis particulæ queant, hinc maximè ſperet quiſpiam. Monſtratum eſt omnem animalis particulam proprium ac ſimile ſibi trahere alimentum. Id ſi verum eſt, oſſium certè idoneum nutrimẽtum, & craſſius, & magis terreum, quàm aliud quoduis nutrimẽtum in toto animali fuerit. Non eſt igitur nec à ratione alienum, nec quod fieri omnino non poſſit, vt quod ex

quod ex hoc ipſo proprio alimento redundat, & in labris fracturę concreſcit, ſuo ipſius interuentu illa quoque conglutinet. Quinetiam ita vſu euenire conſpicitur. ſubſcribítque ſpei quam ratio ſuppeditat, etiam experientia ipſa. Itaque conſyderandum deinceps eſt quánam potiſſimùm ratione corpus hoc quod fracturis innaſcitur, quantũ qualéque ſit, prouenire poſſit. Nã quòd nec quantumlibet, nec qualecunque, ſed quod mediocritatem in vtroque ſeruet requirimus, id planè eſt euidens. Porrò huius ſymmetriæ, tum qualitate, tum quantitate inuenta, deinceps eſt vt qua maximè quis vtrunque aſſequatur, rationem ipſam quærat. Sed nec tempus quo hæc effici conueniat, minus neceſſarium quæſitu eſt, vtrúmne ſtatim à fractura facta, veluti ſtatim in vulneribus moliebamur vnitionem. an id cõmodum tempus non eſt, ſed aptius aliud requirendum. Sanè inuenias hoc quoque, ſicuti & reliqua omnia ex ipſa rei natura edoctus. Quænam igitur eſt ipſius rei natura? Nępe os fractum ſub aliqua paulò antè comprehẽſarum differentiarum. Agè igitur videamus, nunquid à ſingulis differentijs aliquid deſumi ad eius curationem poſſit: ab ea quam κατὰ λυσιν, id eſt per tranſuerſum fieri diximus, orſi.

Diſſident ſic à ſe in hac fracti oſſis partes, vt è directo non iaceant. Quare patet primùm id eſſe agendum, vt in directum agantur: tum eorum quæ deinceps ſunt, aliquid geratur. Sanè eum ſitum habuerint, ſi quis ea quæ ſic diſſident, integræ partis exemplo vſus, in contrarium adducat. à qua nimirum certiſſima indicatio tranſpoſitionis eorum erit. Fieri enim poteſt vt tum prorſum, tum retrorſum, tum in hanc partẽ, tum in illam membri facta tranſlatio ſit. Quæcunque igitur retrorſum magis ſunt acta, ea prorſum impelli conueniet: nec minus alteram quoque fracti oſſis partem modicè ad contrarium retrudi. Contrà, quæ prorſum ſunt emota, hæc rurſus ipſa quidem retrorſum, reliquam verò partem ſenſim duci prorſum. Eodem etiam modo, & eorum quæ ad dextram ſunt detorta, medicatio eſt ſi ad ſiniſtram ducantur; contráque eorum quæ ad ſiniſtram, ſi mutentur ad dextram: ſemper ſcilicet altera parte modicè in contrarium acta. Cæterùm, in adducendis contrario motu partibus, ne quæ fragantur earum extantiæ, non læue periculum eſt. Neque enim (velu-

n ti in ſerra

ti in serra desectis visitur) læuis est vtriusque partis finis. Nam si illæ frãgantur, non poterunt ad amussim secum co aptari fracti ossis fines, duplici de causa. Nam siue ipsa fragmenta inter partes cõiungendas intercíderint, non sinét ea quæ adaptantur, se contingere. siue quid forte ossiũ extra ceciderit, ne sic quidem eorum quæ effinxeris, exacta coniunctio erit sic vt pristinam vnionem imitentur, quippe quæ solùm tum demum erit, cùm ossis extantiæ in suas cauitates fuerint reconditæ. Quòd si semel comminutę perierint, necessum est inter applicata simul ossa vacans interueniat spatium, in quod sanies collecta, atque in tempore putrescens, totum pariter membrum secum corrumpet. Atque ob hęc quidem, quę dissident ossa, è directo admota esse oportet. quod commodè certè fieri nequit, nisi retrorsum prius sint tracta: ἀντιτασις vocãt. Oportet igitur aut manibus ipsis, vtique si paruum sit membrum, aut vinculis circumpositis, aut vnà cum ijs etiam instrumentis cuiusmodi nos Hippocrates docuit, antitasin ossium facere. Postea verò quàm abundè retracta fuerint, nec vllus supersit metus ne se in adducendo tangant, tum in directum opponere, vinculáque remittere, ac musculis ipsis diducto rum in idem commissionem permittere: interim verò ipsum quoque manibus subseruire, ac ficubi aliquid paulũ subsultet, corrigere, atque formare. Ab ijs secundũ quo diriges fuerit, vt immotum prorsus membrum consistat, ne quid eorum quæ effinxeris, moueatur. quando ita necesse est ea rursum dissidere. Ac si ipsi quidẽ ægrotanti, vt quietudini mẽbri prospiciat, permiseris, vigilans fortassis probè id curauerit: at dormiens omnino membrum mouebit. Vt igitur non dormiẽtis modò hominis, sed etiam ad desidendum, itémque cùm cubile resternitur surgẽtis, eorum quæ formata sunt, positura seruetur: tuta deligatura complecti fracturam oportet, quęque fracti ossis partes secũ coarctare adamussim possit. At verò cùm laxior deligatura ossibus moueri permittat, arctior verò constringendo, dolorem excitet: danda opera est, vt vitato ambarum incommodo, vtriusque fruamur commodo. Id fiet, si quod nimiũ est, declinabimus. Ergo nec adeò arctare deligaturã debebimus, vt iam cõprimat, nec adeò remittere vt laxa sit. Ac si quidẽ æqualis esset crassitudinis mẽbrũ quodque, vtique latissima fascia esset cõmodissima, vtpote quæ totũ, æqualiter continẽtérque ex omni parte fractum os complecteretur. Sed quoniam id non est, pectori quidem latissimam licet, circumponas. artubus certè & iugulo non potes, sed in talibus vtilior est angusta, vtpote quę nec rugas contrahet, & totius membri cui circundata est, cutem continget. Verùm si paucis complexibus fracturam continet, parum tuta est. Quantũ igitur securitatis ex angustia deficit, tantum ei ex iniectionis numero, & versus integrũ deductione est adijciendum. Sed quoniã deligationum quæcunque citra dolorem carnem constipant coarctántque, id virium habent vt ex ijs partibus quibus primùm injciuntur, succos exprimant, in eas in quas ipsæ sunt finitæ reponãt, atque figant, non alienũ à ratione arbitror deligaturę principium super ipsam fracturã injci, abhinc verò ad reliquũ mẽbrum dispensari. Etenim qui contrà deligat, is ab integris ad ægram partem sanguinem compellit. Atqui si ab ægro loco incipiat, in integrum finiat, non solùm innoxia eiusmodi deligatura in ijs quæ diximus erit: sed etiã vtile quiddam contulerit. quippe cùm nullã circũ fracturã sinet excitari phlegmonẽ. cuius rei curã habere in primis oportet. timendũ enim est ne tum ex illa in diuersum vulsione, quam, membrum in suã formam effingentes administramus, tum vel magis ex eo quòd causę quę fracturam faciunt, plerunque circũdatam ossibus carnem constipando contundendóque prius lædunt, magnę subsequantur phlegmonæ. Nec sanè mirer si phlegmones quiddã simile etiã ipsis fractis ossibus ad portionẽ accidat. quando etiã quæ parum probè sunt curata, magis humida, quàm pro natura sua manifestè cernãtur. vbi videlicet vnà cũ vulnere os perfractũ sub aspectus notitiam venit. Quinimò nec ossis caries, quę sphacelõ vocãt, ex alia occasiõe oboritur. quę ipsa totiꝰ ossiũ substãtię corruptela quædã est. Nõ igitur negligẽdũ quin totũ superuacuũ humidũ ex omnibus quæ circa fracturã habẽtur partibꝰ, exprimas. Incipies itaque ab ægra parte, ac cũ bis térve circũdederis, inde sanũ versꝰ progredieris. Siquidẽ qui ita deligat, & ab integris ad laborã tẽ partẽ sanguinis cõfluxũ arcet, & quod iã collectũ in ea ẽ, exprimit. Cũ verò duę partes sint quę & recipere aliquid à laborãte particula, & trãsmittere ad eã possint, vtique quę superiacent,

ſuperiacẽt,tũ propter multitudinẽ, tũ magnitudinẽ ad am
bo magis ſunt habiles. Extremæ verò propter cõtrarias cõ
ditiones exiguum quidẽ aliquid,vel recipere, vel tranſmit
tere poſſunt.multũ verò nec ægris partibus ſumminiſtra-
re, nec ab ipſis recipere.quocirca cùm duas primas fecerit
Hippocrates deligaturas,priore quidem tum quod in la-
borante particula continetur,ad ſuperpoſita expellit: tum
quod ex his confluit,repellit.reliqua verò primis quidem
complexibus, quos ſuper ipſam fracturam facit, itémque
faſciæ ad inferna progreſſu,eo quædam extrudit, quædam
ne quid illinc cõfluat,prohibet.Reliquis deinceps omni-
bus, quibus videlicet ab infimis partibus ſurſum recurre-
re deligaturam cenſet, vt eodem videlicet loco cum prio-
re finiatur:tum ad ſuperiora repellit , tum confluxum ab
ijs prohibet. Muniunt igitur ac ſtabiliunt fracturam , nec
phlegmonen oriri ſinunt prima duo tintea.non tamen ea
quæ dicta ſunt,ad ambos hos vſus ſatiſfaciunt , præſertim
ſola. Vnde ad eorum quidem tutelam Hippocrates præſi-
dium excogitauit,vt ſplenia vnà cum exterioribus faſcijs
adhiberentur,quæ hæc quoque ipſa ſtabiliant. Ne autem
phlegmone oriatur,medicamento quopiã ex ijs quę phle-
gmonen prohibent,vti iubet.quale nimirum eſt ceratum
humidum. Hæc igitur omnia ratione vt comprehẽſum eſt
dictante,ſunt inuenta.& præter hæc ipſa repoſitionis figu
ra,quæ ipſa quoque geminæ indicationi ſubijcitur, priori
quæ ex ſolis communibus notionibus pendet , alteri quæ
ex curandorum organorum naturali cõſtitutione præſta-
tur. Prior igitur eam quæ maximè à dolore abeſt, eligen-
dam figuram ſuadet.quò nec phlegmonen particula con-
trahat,& eger perſiſtere in vna ea diutiſſimè immot⁹ poſ-
ſit. Secunda quæ ex curandorum ſimilitur natura, arterias,
venas, neruos & muſculos quamrectiſſimos poni prȩcipit.
Sed & conſentiunt inter ſe hę indicationes:quando & re-
ctiſſima cuiuſque partis figura maximè eſt à dolore alie-
na:& quæcunque magis quàm alia eſt à dolore libera , ea
maximè naturalis membro eſt:brachio quidem anguloſa,
quę εὐγώνιος Grȩcè dicitur.cruri verò quę paulomin⁹ por-
recta eſt.Porrò ad dolorem vitandum non modò natura-
lis habitus cuiuis inſtrumento eſt vtilis,verumetiam con-
ſuetudo quoque conducere nonnihil videtur . Atque hæc
quidem

quidem figurę in qua cuſtodire membrum cõueniat,inue-
niendę ratio eſt.eadem porrò inueniendæ figuræ ratio eſt
& in retractione partium à ſe:quam antitaſin vocant,& cũ
in naturalẽ ſitum aptãtur fracti oſſis partes. Etenim expe-
dit,vt in rectiſſima atque à dolore alieniſſima forma mẽ-
brum tum retrorſum retrahas,tum in naturalem habitum
coaptes:multóque etiam magis vt ſub eadẽ figura tum de-
liges, tum ad quietem reponas. Siquidẽ ſub alia deligare,
in aliam verò mutare,non dolorem modò incitare poteſt,
verumetiam oſſa intorquere.nam niſi eorum quę prȩcepta
ſunt in commentarijs, quos de muſculorum motibus ſcri-
pſimus,obliuio obrepſit:neceſſe eſt vbi figura mutatur,a-
lios muſculorum tendi,ac velut contractos rotũdari,alios
ſolui,ac remitti. Ergo vbi tendũtur,tum premi eos a deli-
gatura eſt neceſſe,tum ex cõpreſſione ipſa dolere.vbi verò
tenſio remittitur,ea in parte deligaturã eſſe laxã fractu-
rámque fulcimento deſtitui. Horum igitur omnium cauſa
tum extendere,tum effingere,tum deligare, tum reponere
vna ea figura,quę doloris minimũ habeat,prȩcipue eſt ſtu
dẽdum. Atque ad primum quidem opus, quod in fracturis
mollimur,nullum iam relictum eſt prȩceptum. Soluere au
tẽ ex Hippocratis ſententia tertio die debebis, quò in mẽ
bro prȩter ſolitum cooperto,nec dolor nec pruritus cree-
tur,nec eius quod iam infixũ fracturę eſt,perſpiratio pro-
hibeatur. Cuius occaſione nõ modò noxius pruritus qui-
buſdã accidit, ſed etiam cutẽ ex acrimonia ſaniei eroſam
exulcerati. Infundendũ igitur tantum temperatę aquę eſt,
quantum ad euocandã eiuſmodi ſaniem eſt ſatis. Quod ſi
rurſus quoque ſimili modo facies,vtique ſeptimo id à pri-
mo die facere debebis. Apparuerint verò iã omnia, modò
nihil impediat, phlegmone libera, ac quàm pro naturali
habitu magis aliquando gracilia. Tum igitur licebit & fe
rulas circumponere, & ſoluere ex maiore interuallo. Nam
antea cùm phlegmones ſcopus vinceret,tutum non erat fe
rulis premere. Nunc cùm ea deſijt,ac ſtabilire fracturã eſt
opus:ſanè non incommodè his vtare. Sed & ſoluere ex ma
iore interuallo licet,videlicet non deſyderantibus prȩter-
ea partibus ſaniem excernere. Quinetiam callus,quem
εὐσύνεκτον Græci dicunt,felicius ita prouenerit:quãdo ad hũc
gignendum(ſicut dictum eſt)cogi concreſcereque aliquid

proprij ossium alimenti oportet. Non est igitur hoc à labris fracturæ eluendum, aut foras euocandum. quod certè assidua solutio faciet. At verò nec tanto interuallo intermittendum, vt nescias quemadmodum fractura procedat. Vidimus enim non semel cùm valenter siccarentur ossa, ægrè prouenisse callũ. Expedit igitur istis tertio vel quarto die modicè aquam calidam infundamus, hanc metam finiendę perfusionis habentes, cùm carnes in rubrũ tumorem attolluntur. Atque in his quidem priusquam subsidere incipiant, desistendũ est. Contrà, vbi digeri quid volumus, nõ prius est desistẽdũ quàm quod ex perfusione intumuit, subsidat. In quibusverò quo minus callus in fractura proueniat, humiditas abundantior obstat, ibi hanc siccare (sicut prius est dictum) conuenienti deligatura, & perfusione aquę quę vel minima omnino sit, vel plurima, conabimur. Quippe minima cùm prius desistat quàm aliquid cõfluat, & † qui ad manũ humores sũt, per spiritũ digerit: & qui in alto sunt, modicè liquat. Expedit autẽ ita solui liquarique ea quę per deligaturam sunt expellenda. Plurima verò digerit, plus quàm attrahit. Sanè constat in ea quidem deligatura quæ exprimet, minus esse arctandos fasciarũ fines: in ea verò quę ad renutriendum est comparata, nec minus hos arctandos, & vniuersos circunductus laxiores faciendos. Quoniam autem non solùm quo tempore subueniendum callo gignendo sit, sed etiam quo pacto, est inuentũ: reliquum fuerit de vniuersa victus ratione præcipere. Ac quòd in principio quidem sit tenuissimè cibandum, id vbi de propria phlegmonarũ curatione agemus, dicetur. Porrò monstrabitur & quòd venam incidere interdum oportet, & per ventrem superuacua expellere. At quo tempore callus gignitur, nutriendum corpus est cibis boni succi, & qui multũ nutriant, ex quibus prouenire succus soleat non solùm bonus, sed etiam tenax. ex quali fieri callum maximè expedit. quippe cùm ex serosa humiditate ac tenui gigni prorsus nequeat. Ex crassa verò, sed quæ fragilis sit, ac pinguitudinis expers, gigni quidem poterit non segniter. cęterùm tẽpore siccescẽs, friabilior atque ita fractioni obnoxius reddetur. Magnitudo calli ea sit quæ & ossibus tuto vinculo sit, nec musculos tamen comprimat. Nam qui minor iusto est, hic ossa parum reddet tuta. qui maior est, dolorem

† τὰ πρώκειρα τῶν ὑγρῶν. i. qui in superficie extima sunt humores.

dolorem musculis inuehet. Attendendum verò diligenter est, vt vel promoueatur si minor iustò proueniat: vel inhibeatur, si immodicè increscat. Sunt verò quibus hæc efficies, ipsius perfusionis, tum quantitas, tum verò qualitas. prætereáque ciborum quantitas, ac medicaminum quę illi extrinsecus imponũtur facultates. Ac de perfundẽdo quidem & victus ratione suprà est dictum. Ex medicamentis verò quæcunque emplasticam substantiam habent ac modicè calfaciunt, ea callos tum promouent, tum verò augẽt. Quæ verò digerendi vim obtinent, ea magnos iam callos diminuunt. Si verò nec augere callum, nec minuere studes, sed eo sicut vltrò prouenit, es contentus; medicamẽto aliquo eorum quæ cruentis adhibentur vulneribus, vtere. quę cùm modicè siccent, etiam coagulari ac concrescere mediocriter callum faciunt. Ac de transuersis quidem fracturis hæc satisfaciant. De longis verò reliqua omnia ad eundem se habent modum. cæterùm comprimendę hę magis in ipso fracturæ loco sunt. tum quod recessit, retrudendum introrsus est. Quæ verò confracta multifariam sunt, potissimùm cum vlcere, quemadmodum fieri plurimùm solet, ijs splenia circundãda asciæ ritu incurua Hippocrates pręcepit, eáque vino imbuta tũ austero, tũ nigro, æstate potissimùm. Quippe putrescunt siue oleo quis vtatur, siue cerato: cùm postulent amplius quàm reliqua siccari, vtpote vitio ipso reliquis maiore. Quinetiam medicamenta quoque omnia ex siccantium sint numero: sicuti ille præcepit, sed simul modũ ipsum siccationis definiens. Etenim ex enæmis eiusmodi esse pharmaca vult. Quòd si protinus ab initio quis ipsis vtatur, tale esse debere enæmon suadet, quod imbui sit aptum. Ac reliqua quidem omnia ex illius præceptis sunt peragenda, non in ijs quæ dicta sunt modò, verumetiam siue nudatum os † desecari serra postulet, siue fragmenta quæpiam vel teipsum eximere, vel expellenti naturæ subseruire oporteat. De ijs verò quæ cruribus supponuntur organis, quos σωλῆνας Græci vocant, quęcunque Hippocrates addubitauit vtẽdáne sint, nécne, & omnes norunt, & laudandas esse rationes censeo. Quod autẽ neotericis inuentũ est glossocomion, quo maximè tẽpore gignendi calli vtimur, laudandum id quidem quantum aliam quãuis eiusmodi machinarum ducimus.

† ἀποτρῆσεως δέοιτο.

Verùm non videtur id Hippocrates nouisse, quanquã aliàs in organis, quæ vsui forent, excogitandis non indiligens. At verò quod cruribus subijcitur instrumentum, rectè illis excogitatum est: quod per vnicum axem, qui in fine machinæ ad infernam eius partem est collocatus, cõtrarium nixum toti membro gemina tensione efficit. Nominatur earũ altera (quę vtique mẽbrum tẽdit in directum) Græcè ἰυθύτονος, id est in rectum procedens: quæ verò prius sursum, mox deorsũ, ea μεταλλακτικὴ Græcè dicitur, quasi trãslatiuã dixeris. Obeũtur ambæ per laqueorũ circũplexum. Porrò aptissimus in hũc vsum laqueus est, qui duas habeat appendices. Hic igitur cùm in partibus membri quæ infra fracturam sunt, iniectus est, priorẽ siue euthyporon efficit tensionem, brachijs scilicet ipsius axi circumpositis. Cùm verò in partibus quę supra fracturam sunt, idẽ laqueus imponitur, metalepticen tensionem efficit, abactis videlicet ipsi⁹ brachijs pri⁹ sursum, mox deorsum. Quippe hęc quoque circũdãda axi sunt. Porrò circumactum aceluti flexũ brachiorum laquei qui à superioribus partibus ad inferiores agitur, per trochilia fieri oportet quę in lateribus glottocomi sint posita. Licebit & solena voces eiusmodi machinam & cum adiectione sic, solena mechanicũ, aut glottocomion mechanicũ. Verùm de instrumẽtis vberius prę cipiemus, quãdo de luxatis agemus. vbi etiam de varietate deligaturarũ quę superimponuntur, non minus dicetur.

Nunc verò postquam de mechanico solene mentionẽ feci: qui plurimum cruri commodat, tum aliâs cùm reponitur, tum vel magis cùm æger cubile mutat, aut etiam è ventre aliquid excernit: non ab re fuerit, quo nihil tractationi de eo desyderetur, multò magis illud glottocomion laudare, cuius alterum laterum, itémque tabellulã in qua pedem collocant, quò nulli non quadret membri magnitudini, mobilia faciunt. Ac de reliquis quidẽ fracturis hæc nosse, cum ijs quę Hippocrates præcepit, sat fuerit. De ijsve rò quę in capite accidunt, Hippocrates certè integrũ volumen scripsit, vbi omnia præcipit quę in his sunt agenda. & nos cùm huic operi finem imposuerimus, enarranda eius opera aggrediemur. Ad præsens verò quoniã in his cõmentarijs, & quę supra ea, quæ ille dixit sunt inuẽta, adijcim⁹, & quę indefinitè dixit definimus, necesse est primùm de ca

uis exciſorijs

uis exciſorijs ſcalpris, quos Græcè κυκλίσκους vocant, mox de ijs quos à lẽticulę ſpecie φακώσους vocãt, poſt hos, de angustis ſcalpellis, demũ de medicamẽtorũ vſu, aliquid agam⁹. Ergo de fracturis caluarię quędãvſque ad ſecũdã laminã, quã Græcè διπλόην vocant, perueniunt. quędã vſque ad internam oſſium faciem. quędã etiã ſimplices fracturę. quædam cõtuſiones. quędam veſtigia eorũ quibus inflicta plaga eſt. Quæ igitur ſimplices fracturæ ad ſecundã vſque laminam perueniunt, ijs quos modò diximus anguſtis ſcalpellis indigent. Expedit autem hos vt numero multos, ita magnitudine impares eſſe, necubi deſit quod operi ſit commodiſſimum. poſtea verò nudato prout fieri ſolet vitiato oſſe, vtẽdum primo quidem latiore, ſecundo loco, eo quod illo eſt anguſtius, mox ita reliquis deinceps vſque ad anguſtiſſimum. Hoc verò in ipſa diploë eſt vtendũ. Poſt hæc tũ protinus, tum ad finem vſque ſiccis medicamentis eſt medendum. Quę ob id ipſum κιφαλικὰ Græcè, id eſt capitalia, ſunt dicta. Eà componuntur ex iri illyrica, & erui farina, & manna, & ariſtolochia, & panacis radicis cortice. in ſũma, omnib⁹ quæ extergere citra morſum poſſunt. ipſa nãque generatio carnis, naturæ opus eſt. Itaque ægro ad eam rem nihil opus eſt arte medica. Vt autem quæ prouenit caro, coaleſcat circũhæreátque omni oſſis parti, id inde maximè eueniet, ſi neque ſordes ſuper eo ſit, nec oleoſa quæpiam pinguitudo. Id igitur eſt quod ęgris medici ad carnis productionem præſtant, vt totus locus ſiccus ſit, tum quælibet vitiati oſſis pars planè pura. Atque hęc quidẽ omniũ fracturarũ cùm caro in his produci incipit, cõmunia ſunt. Ex fracturis verò quę ad cerebri vſque membranas perueniunt, ſi ſimplex tantùm fractura ſit, iam dictis ſcapellis anguſtis vtendũ. Sin cum contuſione aliqua, quod cõtuſum eſt, excidi debebit, idquevel terebellis pri⁹ in circuitu perforatum, mox deinde ſcalpris admotis, vel protinus ab initio cycliſcis. Ac quæ per terrebellam quidem ratio fungitur, parum tuta eſt, propterea quòd dum audacius eam tractãt, durã mẽbranã quę oſſi ſubſternitur, non rarò violãt. Quodverò per cycliſcos opus adminiſtratur, ne id quidem omnino vitio caret, cùm quatiat immodicè caput, quod potius quietem poſtulat. Mihi igitur hic quoque placet, ſi magnæ ſint fracturæ, & oſſa quæ fracta ſunt, vehemẽter mota, cycliſcis

Cerhatura modica:

cyclisi

ta, cycliscis vti. quippe paucis excisionibus facies lenticulatis excisorijs locum. Sin firma plurimùm ossa sint, forãda terebella sunt. Quidam autem quo minus vsquam aberrant, eiusmodi terrebellas excogitarunt quæ mergi non possint, quas ab argumento ἀβάπτιστα dicunt. Circuncurrit enim parũ supra terebellæ acutã cuspidẽ † circul⁹ quidã parum extãs. Sanè expedit complures id genus præparatas habere, ad omnẽ caluariẹ crassitudinẽ. Nam crassiori longior terebra conueniet, (voco autẽ ita cuius spatium quod inter summã est cuspidem, & circulum qui extans circũcurrit, maius est) tenuiori breuior. est autẽ huic quoque quod interest inter cuspidẽ & quod circũcurrit, min⁹. Aliqui verò (siue illos his timidiores, siue tutiores appellem) etiam ijs quas χοινικίδας vocant, sunt vsi. Tu verò si neque improuidus eorum quæ fallere possunt sis futurus, neque plusquam satis est timidus, commodissimè cycliscis vtere. & primo quidem aggressu, latioribus. postea magis angustis, donec ad crassam mẽbranã perueneris. Cęterùm quod excidi oportet, id totum circulo cycliscis nudandũ nõ est, sed ex ea maximè parte qua fractura est grauissima. Nam præter alia, etiam mẽbrana ipsa ab ossibus quæ vehementer sunt afflicta, cellerrimè recedit: adeò vt nullus sit met⁹ eam, quæ iam seiuncta est, tetigisse. Si verò vnam semel nudaueris partẽ, ac scalprum qui in cuspide præfixum habet obtusam leuémque lenticulæ speciem, aciem verò per longitudinẽ erectam, submiseris: vbi latam partem lenticulæ super membranam statueris, feries malleolo, ac sic caluariam diuides. Euenient enim ita agentibus quæ requirimus omnia. Nam membrana, ne si dormitãs quidem quis agat, lata tantùm lenticulæ parte occurrens vulnerari potest. Qui sicubi adhæreat caluariæ, huius quoque adhærentiam innoxiè dirimit ipsa lenticulæ rotunditas. Subsequitur verò præeuntem eam à tergo ipse scalper caluariam secãs. Quare nec qui minus cum periculo, nec qui celerius perficiatur, forãdi modum alium inuenias. Maximè tamẽ hunc in vehementissimis fracturis laudabis. quas vtique recentiorum nonnulli medicorum Græcè ἐγγεισώματα & καμαρώσεις nominant. Eggeisomata quidem, quę in medio sui membranæ innituntur. Camaromata verò, quæ eandẽ ipsam partem, exaltatam habent. Cæterùm qua primùm ab integris

† ἴτυς, i. labrum, siue superciliũ.

ab integris fracturæ partibus diduci ægram cœpit intrò magis recedunt, ac membranæ innituntur. Quippe celerrimè in talibus quod ægrum est, totum exciditur: vtpote cùm promptius subintret lenticulati scalpri finis in ijs quę plurimùm à naturali habitu recesserunt. Quinetiam instrumento quod ὀσάγραν vocant, aliquibus ossium quæ vehementer sunt comminuta, vel exaltatis, vel conuersis: ea potissimùm parte, vt demittatur lenticulatum scalprum, pręparabimus. Quo facto, succedunt deinceps omnia quibus est opus, cum securitate simul ac celeritate; vt fermè dixeris celebre illud dictum in reliquis quidẽ omnibus probè se habere, Dimidium facti qui bene cœpit, habet. Hic verò non totius dimidium, sed vel totum, vel paulominus totum habeas, vbi lenticulatum scalprum immiseris. Atque hæc optima est fracturarum quæ in caluaria sunt manualis tractatio: quam χειρουργίαν vocant. Quantum verò excidere conueniat eius quod affectum est, deinceps exponam. Quod vehementer est confractum, id totum est auferendum. Si verò ab eo fragmenta quædam longius excurrant, (quemadmodum aliquando cernitur accidere) hęc persequi ad finem non expedit: illud persuasum habentib⁹, minimè futurũ vt ex eo noxa sequatur vlla, modò reliqua omnia ritè sint peracta. Nos enim nõ semel aut bis, sed planè persæpe sic facientes voti compotes fuimus. Indicatio verò agendorum hic quoque ex natura ipsarum partium affectarum sumministrata est. Nam deligaturam quam in alijs fracturis ceu maximè phlegmonas arcentem ratio inuenit, capiti adaptare non possis. itaque nec quod affluit reprimi, nec quod in ægris partibus continetur, exprimere queas. Sine quibus pręsidijs nec reliquorum ossium vllum seruari sanum potest. Nam pone in brachio ad medullam vsque fractum os esse, neminémque postea pro fracturę legibus id deligasse. omnino necessum erit saniem non solùm quæ foris sub cute & sub musculis est collecta, sed etiam quæ in medulla cõtinetur, tum ipsam primùm ac maximè corrumpere, tum cum ipsa os vniuersum. quando etiam nunc quoque omnibus ritè peractis aliquando talia contingunt. Quomodo ergo non vel magis in capite ea accidant, cùm nec deligaturam quæ fracturis debetur admittat, & omnis sanies prona feratur, sic vt super

vt ſuper membranam vniuerſa coaceruetur? In alijs igitur fracturis deligatura cùm ritè adhibetur, tantùm abeſt vt ſuperuacuam aliquam humiditatem colligi in læſo oſſe patiatur, vt etiam gracilius quàm pro naturali habitu membrũ reddat. in capite verò ratio quæ per deligaturã eſt excogitata, nec poteſt ita tum os ipſum cõfractum, tum quæ illi circunſtant ſiccare, vt neque phlegmonen contrahant, neque penitus vllam efficiant ſaniẽ: nec medicamẽtum eſt vllum, quod vel in alijs quidem partibus citra deligaturam os fractum quatenus nunc dictum eſt, ſiccum atque ab ſuperuacuis purum redderevaleat. Neceſſum igitur eſt nobis primùm fracturæ aliquid nudare: quò videlicet detergere & abluere ſaniem à membrana liceat. pòſt verò cùm phlemones tempus præterijt, omniáque ſicca ad vnguem ſunt, carnem producere, ac cicatrice locum includere. Non eſt hic ſermo nudus, rerúmque vacuus, cuiuſmodi eſt ille ſophiſtarum, qui operum artis neſcij quęrunt cur capitis fracturæ callum non ducant. Ducunt enim, viri boni. Vósque tã dementes eſtis, vt eorum quę non ſunt, tanquam ſint, cauſas aſſignetis, nouimus enim aliquãdo ſincipitis os fractũ. quod autem os huic oſſi protinus ſuccedit, temporis os vocatur. in quo ipſas ſquamatim compactas commiſſuras eſſe accidit. in eo luculẽta fractura longiſſimè pertinebat. quã ipſe equidem minimè contingens, ſed tantùm ſincipitis os excindens, hominem ſanaui, ſic vt nũc quoque multos iam annos viuat. Quòd ſi ſincipitis quoque os dimiſiſſem, putruiſſet citius quę illi ſuberat cerebri membrana, quàm callum fractura duxiſſet. Nam ſi nulla ex lęſis partibus ſanies intrò conflueret, ſuperfluum eſſet os excindere. Ergo illi prout ſolent nugentur. Ego verò in alia ſimiliter ſe habente fractura cogitaram ſupernum os dimittere, ac quod à lateribus erat quò ſanies deflueret, eximere. mox cũ & craſſitudinem eius & duritiã æſtimaſſem, vtilius fore iudicaui ſupernum os potius eximere, quàm ob defluxus ſolicitudinem cerebrum valenter concutere. Cogitaui præterea accidere poſſe vt ſi a latere magnũ fieret in oſſibus foramen, promineret fortaſſis hac parte cerebrũ. Eſt porrò & in lateribus non vno in loco etiam neruorum, horúmque non lęuis momẽti, quidam exortus: cùm in ſupernis capitis ne minimus quidem vſquã oriatur neru⁹. His admonitus abſtinui ab

ſtinui ab eximẽdo oſſe, quod in latere capitis eſſet. At callum ſemper duxit, modò ritè curaretur. Ac iã quod diſquiramus, hoc ferè ſupereſt, quænam ſit poſtquam foratum os eſt, tum medicamentorum, tum vniuerſæ diligentię noſtrę præcipua omnium ratio. vtrúmne blandiſſima, & quæ maximè voluptati cubantis ſubſcribat, veluti qua nunc plerique vtuntur. an quæ huic maximè eſt aduerſa. nempe quæ per medicamẽta quę vehementiſſimè ſiccent, perficitur. cuiuſmodi & Meges Sydonius laudat, & ciuis quidam noſter ſemper eſt vſus, ſic, vt etiam emplaſtrum quod iſin vocant, ilico nudatę mẽbranę imponeret, & ſuper hãc foris oxymeli. Sanè is ſenex erat ſatis exercitatus in hac artis parte. cæterùm neque alium quempiam his vſum vidi, nec ipſe vti ſum auſus. Tantùm tamen teſtificari Eudemo poſſum (nam id ſeni nomen erat) magis fuiſſe ſeruatos qui ab illo curabantur, quàm qui ab ijs qui blandis vtebantur. Aggreſſus verò fuiſſem aliquando ipſe quoque experiri eiuſmodi curationis rationẽ, ſi perpetuò in Aſia manſiſſem. Sed cùm Romę plurimùm agerem, ciuitatis morẽ ſum ſecutus, permiſſa ijs quos chirurgos vocãt, maxima eiuſmodi operum parte. Cęterùm ipſam rei naturam æſtimans, talem quandam determinationẽ longa noſtra experientia confirmatam concipio. Qui auditorius meatus dicitur, non ſolùm vſque ad cerebri duram membranam pertinet, ſed etiã neruum contingit, qui in ipſum à cerebro deſcendit. Is autem quanquam ita poſitus in vicino, tamen vehementiſſima (ſicut dictũ prius eſt) medicamenta tolerat. Nihil igitur miri ſit, ſi poſt forationes craſſa cerebri membrana antequam notabiliter phlegmone occupetur, valentiſſimis gaudeat medicamentis, ceu ſiccam naturaliter ſubſtantiam habẽs.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber ſeptimus.

MEdẽdi methodũ, Eugeniane chariſſime, quam olim in Hieronis gratiam ſcribendam ſuſceperam, poſtea quàm illum ſubitò longum iter ingredi coactum, non multò pòſt diem obijſſe nũciatum, ipſi quoque perſequi deſtitimus. Tu enim mihi cõſcius es, neque hoc me opus, neque aliud vllũ, popularis

populariș aurę ſtudio fuiſſe aggreſſum: ſed quò vel amicis gratificarer, vel meipſum ſimul vtiliſſima ratione ad rem propoſitam exercitarẽ, ſimul † ad obliuionẽ ſenij (vt Plato inquit) commẽtarios mihi reponerẽ. Quippe multitudinis laus, commodum ad vſus nonnullos inſtrumentũ vi-
uentibus aliquando eſt: mortuis certè nihil prodeſt, ſicut neque viuentiũ quibuſdã. Nã qui viuere in trãquillo optarunt, ac fructum ex philoſophia cæperunt, & ijs quę corpori curando ſufficiunt ſunt contenti, ijs vtique impedimento non paruo eſt apud vulgũ fama, vt quæ eos à rebus pulcherrimis plus iuſto tranſuerſos auferat: veluti † me quoque nõ ignoras ab ijs quæ ſunt moleſta ſic nonnunquã tędio affectum, vt bono interim ſpatio ne tãgere quidem libru poſſim. Ego verò (haud ſcio qua ratione) ab ipſa vſque adoleſcentia mirificè, ſiue inſpiratus, ſiue furore percitus, ſiue quomodocunque dixiſſe libet, & vulgi famam contẽpſi, & veritatis ſcientiæque ſtudio flagraui, nullam eſſe hominibus nec honeſtiorem nec diuiniorem poſſeſſionẽ ratus. Atque ideo nulli librorũ meorũ nomen meũ præſcripſi: imo vos (ſicut ipſe teſtis es) rogaui ne me immodicè (vt ſoletis) apud homines laudaretis: nec nomen meum operibus quę proderẽ, inſcriberetis. Ob hęc igitur omnia etiã medendi methodus quam inceperã, à me eſt depoſita, cùm capita inuentorum breuibus commentarijs mihi ipſi ſcripſiſſem, nec vllam pleniorem docẽdi rationem etiamnum adieciſſem. Nunc quando & tu, & alij ex amicis non pauci exigitis quæ ſubinde me opere in ægris peragere vidiſtis, vt ea in commẽtarios redigam, adijciam huic operi quod reliquum eſt. Ergo in horũ cõmẽtariorum tertio, quarto, quinto, & ſexto quemadmodũ ſimilariũ inſtrumẽtaliúmque partium communem morbum curari conueniat, ſcripſeram, idcirco nimirum ab eo auſpicatus, quòd & conſpectior reliquis eſſet, & euidenter omnes propemodum priores medicos qui certa methodo artem tradere pollìciti, Amethodi in ipſis curationibus deprehenduntur, confutaret. Nam cùm ab Hippocrate diſceſſeris, qui nobis omnium ſalutarium præceptorum ſemina præbuit, reliquorum certè nemo vel conatus eſt genus hoc morbi methodo curare. Poſtulant autem & quæ Hippocrates ipſe reliquit, non malos agricolas, qui ea tum ſeminent commodè, tum

† εἰς τὴν τῆς λήθης ἐπάρατ.

† pro ἡμᾶς, legẽdum ὑμᾶς. i. vos.

dè, tum augeant, tum perficiant. Id autem feciſſe ante nos neminem, ſed pleroſque etiam ſemina quę reliquit, corrupiſſe, ijs qui animum aduerterunt, clarè monſtratum arbitror. Porrò hoc morbi genus vel cõtinuitatis ſolutionem, vel vnitionis, vel qualitercũque eſt libitum appellare cuique permiſimus: quando de nominibus nec in hoc opere nec in alio medicinalium vllo laboramus, ſed quo pacto artis maximè finem conſequamur. Reuertamur autem nũc ad morbum eũ qui omnium eſt primus, nempe qui in ſimilaribus naſcitur, quibus ſcilicet primùm animãtis functiones referuntur acceptæ. Siquidem monſtratum in alijs operibus eſt quemadmodum inſtrumentalium quanque partium aliquid agere dicamus, veluti oculum videre, aut crus ambulare. Eſſe enim ſicuti id quod præcipuum eſt actionis crurum, non cruris totius, ſed muſculoſi in eo generis. ſic viſionem non oculi totius, ſed cryſtallini in ipſo humoris. ac in reliquis quibuſque organis ad portionem. Porrò oſtenſum in ſecundo horum voluminum eſt, genus hoc morbi non ſolùm cognitu eſſe maximè neceſſarium, ſed etiam neminem ipſum ratione curare poſſe, qui prima corporis elementa non norit. Præterea non intellegere ea quæ dicant, nonnullos eorum qui rationales ſe nominant, quoties imbecillitatem eſſe dicunt vel ventriculi, vel inteſtinorum, vel iocinoris, vel oculorum, vel alterius cuiuſlibet partis. Si nanque infirmitatem impotentiámque ad naturale opus, ita nominant, nihil plus plebeio intellegũt. quippe quem dicere audias imbecillum ſibi ventriculum eſſe. non enim concoquere eum vel minima leuiſſimáque quæ ſumpſit. Quòd ſi imbecillitatem quæ eſt in ventriculo affectum quempiam eſſe aiunt, interpretentur quæſo nobis quémnam demum hunc eſſe volunt, quemadmodum in phlegmone fecerunt. nã empirico ſat fuerit, ſi ſymptomata laborantis particulæ expoſuerit. nempe tumorem præter naturam, & renixum, & pulſatilem dolorem, & tenſionem, & ruborem, aliáque id genus. imponítque nonnunquã breuitatis docendi cauſa cunctis ſimul collectis vnum nomen, ſicuti cõprehenſis iã phlegmonen. Dogmatici verò nõ itidẽ: ſed ipſam morbi naturã inſpiciũt, quã ſymptomatũ illorũ collectio neceſſariò ſequitur. Siquidẽ Eraſiſtratus videtur ſãguis qui in arterias incidit, vbi ſpũ impellitur, in exitu

in exitu earum impactus hærere: idque phlegmone esse. At par (arbitror) erat vel Erasistratum ipsum, vel aliquem ex sectatoribus eius, simili modo affectum qui in imbecillitate cuiusque partis subest interpretari. Tanquã enim de phlegmone in quídnam trãslatus naturalis partis habitus sit, explicuit: ita ratio exigebat, vt & trãslatio cuiusque particulę in imbecillitaté, ab eo explicaretur. Non enim cùm pro naturę ratione est affecta, ad propiã actionẽ est imbecilla: sed accessit omnino aliqua prẽter naturã occasio, quę eã dissoluit deiecitque, & mortuę simile effecit. quã vtique nec Erasistratus dixit, nec Herophilus, nec alius quispiam medicorũ, qui de primorum corporum natura ausi aliquid pronunciare non sunt. Cæterùm, immorãdum in his diutius non est, cùm præsertim abundè prius monstratum sit & genus hoc morbi vtilissimum esse quod à medicis disquiratur: & qui commodè id sit tractaturus, huic necesse prius esse de elementis consyderasse. itaque qui nobis habendus sermo est, is totus ex prius demonstratis elementis absoluetur, de quibus vnum (vt scis) volumẽ edidimus, quod De elementis secundũ Hippocratẽ, inscripsimus. Sanè eadẽ opinio de corporis natura est tum Diocli, tum Mnesitheo, tum Dieuchi, tũ Atheneo, tũ probatissimis ferè quibusque medicorum, itidẽ vt prestãtissimis philosophorũ: vt qui ex calido, frigido, humido & sicco mista putẽt tum alia corpora vniuersa, tum verò animantium in primis. Cæterùm ei qui de his omnibus primùm pronunciauit, demonstrauítque, iustum arbitror reddere quod inuenit. Ideóque & nos ea secundũ Hippocratẽ elementa vocamus: etiã si maximè Chrysippus, Aristotelésve aut alius quispiam medicus philosophúsve similiter de ijs sit opinatus. Ergo quoniã vnaquęque animalis particula propriam actionẽ edit, quę tãtum ab aliarum actionibus differt, quantũ ipsa particula ab alijs quæ illas ædunt, est diuersa. Differt verò ab alijs particula quæque eò quòd calidior, vel frigidior, vel siccior vel humidior sit, aut quòd binis horũ quibuslibet sit affecta. qui tueri actionẽ vult, hic temperamentũ earum custodiat oportet. Custodiet autem, si id quod ad calidius est conuersum, refrigerabit. quod ad frigidius inclinatum est, calfaciet. Pari modo si quod ad siccius est alteratum, humectabit: & quod ad humentius est versum, siccabit.

Rursus

Rursus quoque si siccabit pariter, ac calfaciet quod humidum est redditum, & frigidum. siccabit pariter & refrigerabit quod humidius simul & calidius euasit. & in reliquis duabus coniugationibus ad portionem. Semper enim pro eo quod exuperat, inducendum eousque contrarium est, quoad particulam in symmetrian, & naturalem habitum vindicaueris. Ac genere quidem, omnis ægritudinis, quæ in similaribus consistit, iam dicta mihi medendi est methodus. Cùm enim octo earum sint differentiæ, veluti in libris de morborum differentia est traditum, octo nimirũ erunt & medendi rationes. quarum vna (quò medẽdis cõsilia diriguntur) curationis meta communis est, ipsius similaris corporis alteratio. quando quidem etiam morbus ipse ex intemperie & naturalis temperamenti alteratione est ortus. At quæ mẽbratim medicatio agitur, ex his duobus conficitur. nẽpe materiæ copia, & huius congruo vsu. Ac medicamẽtorum quidem copiam, tum ex libro de simplicium medicamentorum viribus, tum ex eo qui de eorũ compositione præcipit methodo, haurias licebit. Eorum quæ ad victus rationem pertinent, hinc sumimus. Sed & quemadmodum cuiusque morbi intemperiem agnoscere oporteat, ex tribus operibus intellegas. primo eo quod de temperamentis, secundo eo quod de partibus afflictis, deinde eo quod ars medica inscribitur. Non est igitur ad ea quæ nunc ordimur, ijs qui prudentes natura sunt, ac cogitationem in primis exercitarũt, multis præterea opus. cui neutrum horum adest, huic certè ad præsentẽ disputationem non parua re est opus. Quòd si in prauę doctrinæ secta præterea sit altus, hic geminum tempus requirit: alterum in quo praua opiniones dediscat, alterũ in quo melioribus se exerceat. Sanè te scimus & ex ijs quæ in vniuersum dicta sunt, particularia per te inuenire posse: & alios qui multos id genº morbos à nobis percuratos vidisse, sic, vt vtraque ratione particularium tractationem minus requiras. Sed quoniam (vt Plato ait) non possunt quæ scripta sunt, non è manibus excidere: quò siquando liber in alterius nõ exercitatę rationis manus deuenerit, facilius hunc doceat, adijci particularium quæpiam oportet: ex quibus etiam protinus clarè id quod proximè dixi, intellegetur fieri posse, vt per teipsum particularia inuenias. Siquidem

ipse ea per meipsum omnia inuestigaui, ratione ipsa viam monstrante: quando si præceptores secutus fuissem, ipse quoque ventriculo imbecillis suasissem, vt cibis adstringẽtibus, & subamaris vterentur, vino quoque similiter austero, præterea absynthio, & quod ex mali cotonei conficitur succo, aliisque eiusmodi quæ deuorantur medicamentis. At verò quod ad ea pertinet quę extrinsecus applicantur, primùm perfundi ventriculum ex absynthio & oleo † crudo iussissem: mox hapsum lanæ, tum ex ijsdem ipsis, tum verò ex vnguentis melino, & mastichino, & nardino imponi: ab ijs ceratũ ex ijsdem compositũ: post alia pharmaca, vtique ceratis valentiora, quæ à medicis vocantur epithemata. Ea tum ex dictis vnguentis, tum ex ijs quæ similem vim obtinent medicamentis componũtur. In quibus est aromatum quoque multitudo non parua: spica nardi, & amomum, & calamus aromaticus, & iris, & ladanũ, & malabathri folium, & styrax, & bdellium, & opobalsamum, & balsamum, & xylobalsamũ, reliquúsque aromatũ catalogus. Quòd si horum nihil profecisset, commune omnium remedium, quibus imbecillitas nocet, in fine adhibuissem, nempe rubrificationem, (φοινιγμὸν Græcè vocãt) quæ vel thapsiã, vel sinapi, vel tale aliquid excitatur. Deinde ad vsum aquarum † calidarũ ablegassem. Quippe vltra hęc Empiricus nihil nouit, veluti cõmentarij eorũ docẽt. Quint⁹ verò ijs qui de cruditate, aut inappetẽtia quærerentur, primùm quidẽ exercitari suadebat, tum esse quæ & cõcoctu quamfacillima essent, & nõ multa. quibus hæc non contulissent, cogebatur ipse quoque ad Empiricorum dogmata confugere. Nam quis nescit quemadmodũ calidum, frigidum, humidum, & siccum mordere sit solitus, balneatorum esse nomina dictitans? Sine quibus tamen methodo curare partium imbecillitatem omnino non est. Quare per hos nihil obstitit, quo minus ipse quoque eadem institissem via in eiusmodi affectibus sanandis.

† ὠμοτρίβους.

† αὐτοφυῶν. i. spõtè nascentiũ.

Verùm ratio me docuit octo imbecilli ventriculi curationes. Vidisti igitur & tu quosdam vno die, vel potius hora, frigida potione leuatos. quorum alijs nõ aquam modò dedi fontanam recentem, sed etiam quæ niue esset refrigerata, veluti Romæ pręparare solent, calfaciẽs scilicet pri⁹, quam ipsi δικόκταν. i. decoctam appellant. cibos præterea ad eun-

ad eundẽ modũ refrigeratos idẽtidem me illis permittere vidisti. in quibus est & quam melcãvocant, vnus is quoque Romæ laudatorum ciborũ. veluti etiã aphrogala: sed & frigidæ facultatis fructus, similiter refrigerãs. ijsdẽ dedi & ptissanam probè coctam, pari ratione refrigeratam: aliáque id genus sexcenta. In quibus vnam rem mihi proposui, ipsam scilicet refrigerationem. Vetui autem absynthium & quicquid adstringeret cõtingere, veluti alios rursus à refrigerantibus abstinui. Calfeci autẽ omni ratione, vinum vetus ex eorum genere quæ facultate valde calfaciunt exhibens: (cuius maximè generis sunt phalernũ, & Surrentinum) tum nutrimentum quod calfaciendi vim haberet, cum largo pipere. In nonnullis omne consilium curationis ad siccandum direxi: dabámque ijs tum cibos qui natura essent sicci, ac probè assati: tum prorsus exiguã portionem. Iniunxi autem & adstringẽtium omniũ vsum. quẽ vnum qui illis citra rationem medentur, norunt. Aliũ verò non pridem, qui iam adeò siccatus fuerat, vt simillimũ habitum præferret ijs qui marasmo, id est senili ariditate marcescunt, sanaui, contrarijs omnino exhibitis ijs quæ egregij isti medici suaserant. Quippe nõ ex alia occasione eò periculi venerat, (cùm inter initia exiguã intẽperiẽ ex siccitate quæ madefieri postulabat, habuisset) quàm quòd ij qui eum curandum susceperunt, tum absynthio potãtes, tum amaros asparagos, & bulbos edendos dantes, itémque mala cotonea, & cestiana, & punica, pòst quoque vbi venter nihil horum continebat, etiam rhois succum bibere cogentes, tum quæ paulò suprà dixi extrinsecus imponentes, poulominus omnis madoris expertem reddiderũt. hunc nos sanauimus omni ratione humectantes, ipsíque materiam inueniẽtes ex ea methodo quæ in opere de medicamentis est tradita. Nam sicuti in libro de demonstratiua secta dixi, numerosis medicorum inter se dissidijs vndique confusus, vbi me ad iudicandum de his cõuerti, intellexi prius in demonstratiua methodo exercitandũ me esse. Quod cùm multis deinceps ãnis fecissem, singula ipsi dogmata subieci: atque prout inuentorũ indicatio me ducebat, ita curatiões institui. Verùm quoniã id nõ oẽs saltẽ possunt, expediet ipsis scribi per octo curandi indicaiones particularis materiæ cõparandæ meditationes, à vẽtriculo

rursus sumpto initio, quoniam huius primùm mentionem modo fecimus. Ac facillimæ quidem ad curandum alterationes sunt, quæ ex calido & frigido consistunt, propterea quòd maximè actiuis qualitatibus corriguntur. Aegrius curantur quæ in humido siccóque habentur, quòd imbecillis &(vt sic dicam) magis materialib⁹ qualitatibus eorum curatio perficitur, potissimúmque cùm humectãdum esse requiritur. Ac tempus quidem caloris frigorísque reparandi, par quodammodo est, securitas tamẽ impar. Nisi enim cuncta quæ ei quod curatur circundata sunt corpora, valida planè sint, metus est ne ab ijs quæ refrigerent, noxam contrahant non leuem. In reliquis duabus qualitatibus securitas similis est. Tẽpus curationis in sicca intemperie multò amplius. quippe quod senium in sanis est, id sicca intemperies est in ægris. Itaque etiam insanabilis est, si prorsus sit consummata. Est autem prorsus consummata, vbi solida similarium partium substãtia reddita est siccior. Nam est & altera siccitas, vtique cùm ea quorum substantia ex humore concreto cõstat, sicut caro & adeps, sunt liquata. Etiã tertia, cùm propria humiditas vnde partes nutriuntur, omnino est assumpta. Continetur ea in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam per eas sparsus. de qua dictum aliubi sæpe est. Hanc igitur inserere particulis sine nutrimento non est. Ideóque difficillima est omnium eiusmodi affectuum curatio. Diuersa ab ijs siccitas est, quæ in proprijs cuiusque particulæ exilibus arterijs venísque consistit. Prouenit & hæc ex sanguinis penuria. Omnibus itaque his siccitatibus maximè cõtrarius est austerorum vsus, siue ea cibi sint, siue potiones, siue etiã medicamenta. quippe quæ si quid in ijs superest naturalis humoris, id absumunt, partim ebibentia, partim in sinum vẽtris per exiguos meatus exprimentia, partim ad continẽtes partes trudentia. Curabis igitur ipsas, si meatus qui contracti sint, dilataueris: ac quod invicinas particulas est compulsum, reuellas. præterea singulas similarium partiũ propria humiditate, humectantis nutrimenti ope repleas: veluti nos quem memorauimus à medicis siccatum, curauimus. Is in ea contrarietate quæ in frigido & calido consistit, nullam euidenter vincentem habebat intemperiem, nec in vniuerso corpore, nec in ventriculo: siccus tamen & gracilis

gracilis admodum est redditus, propterea quòd ventriculus eius ex sicca intemperie imbecillus † malè concoxerat. Huic nanque omne curationis consilium huc tendebat, vt humectaretur tum ventriculus ipse, tum reliquum omne corpus. Quibus autem singillatim agẽdis, quibúsque maximè materijs sim vsus, vt voti compos essem, non sit ab re dicere. Domum ei paraui maximè balneo vicinã, quales multas esse in diuitum domibus non ignoras. Ab hac statim in balneũ super linteis manè intuli, vtique ne si ipse se moueret, tum siccaretur, tum antequam commodũ esset, exolueretur. Horum enim alterum contrarium affectui est: alterum morã in balneo minuit. Longissimè nanque in aqua versari hominem expedit. ideóque etiam natationes vtiliores sunt quàm parui aluei, quos πυίλους Grę cè vocant. atque ex ipsis natationibus potissimũ quæ propinquæ sunt foras egressui, quò scilicet illi ab aqua foras non longa sit via. Nam aërem balnei in ijs qui ita sunt affecti, haud quaquam desyderamus. Esto autem aqua ad vnguem tẽperata. cùm quæ frigidior est, latenter frigus corpori infirmo insinuet. calidior autem cogat constringátque tenues meatus, ac denset. At nos eos cùm coacti sunt, remitti, laxari, ac dilatari postulamus. quod temperatæ aquæ qualitas præstat, vtpote quę iucundissima cùm sit naturam ad explicãdam se, atque ad dulcedinem quam præstat, quoquo versus extendendam prouocat. contraria videlicet ratione ijs quæ sunt iniucunda. ab ijs enim recedit, fugítque ad profundum. Quo minus mirum est ex offendentium contactu stipari, constringi, ac durari corpora, tenuésque eorum meatus cogi, ac densari: contráque ijs scilicet quæ iucunda sunt, succedere contraria, vtique fundi ac molliri corpora, dilatarique meatus. Ab eiusmodi laua cro statim asininum exhibui lac: sed inducta in ipsam qua iacebat domum asina. Quippe sic mihi persuaseram maximè quidem celeriter hominem sanandum, si fieri posset, vt ipse asinã sugeret: sin id grauaretur, expedire vt quàm minimo tempore in aëre ambiente lac moraretur, propterea quòd celerrimè mutari sit aptum. vtique genitalis seminis ritu, quod nec ipsum aliquandiu extra propria vasa, si modò suas vires seruabit, morari patitur: sed vel in ipsius maris partibus contineri, vel ipsius fœminæ partibus † situm esse po-

† non

† σωμῆφθαι.

esse postulat. Et sanè vtilissimum lac est cùm ex ipsis mamillis quis hauserit: veluti Euryphon, & Herodotus, & Prodicus. censent. qui tantam in eo ad corpora reficienda fiduciam habuerunt, vt etiam qui phthoë cõtabuerant, ex ipsa mulieris papilla lac sugere iuberent. Verùm cùm hoc plurimis non placeat, melius est calens adhuc ex mamillis id in ægri ventriculũ, quamocyssimè transferre. Ac optimum quidem, vtpote cognatum, muliebre lac est. Sed quoniam id exhiberi sibi ceu pueris plerique recusant, vtique ceu asinis, asininum ipsis dari conueniet. Id enim reliquis omnibus ad propositum affectũ est vtilius. quippe cùm tenuissimũ sit, & minimè coagulatur, & quoquouersus ocyssimè in corpus digeritur. Eget autem horum vtriusque cui ventriculus laborat, vtique ne glacietur, communis cõmodi gratia. omnibus enim id est incommodum: vt quoquouersus digeratur, propterea quòd & celeriter nutriri est opus, & quòd viæ per quas alimentũ transit, iam conniuét. Igitur tum lac ipsum per se est his dandum, tum etiã mellis tepidi pauxillulum immiscendum. Maxima verò habẽda cura est in eiusmodi affectibus de vtriusque bonitate. Quod igitur mel colore flauo est, & odore suaui, tum purum adeò vt totum pelluceat, ac gustanti parum acre iucũdissimúmque, præterea tam sibi cohærens vt si digito attollatur, continuũ sibi nec interciſum ad humum defluat: id omnium est optimũ. Si verò abrumpitur, nec demissum ad terram vsque continuitatem seruat: id aut crassius iusto est, aut tenuius, aut partium dissimilium. Græci ἀνομοιομερῆς vocãt. Voco autem partium dissimilarium, (quod sanè & nomen ipsum indicat,) quod ex dissimilaribus partibus est compositum. Deprehendas autem id, si diligẽtius inspicias, aut crassitudines, aut humiditates habere innatantes, quæ nec inter se sint similes, nec etiam toti. Cerosum itaque magis mel est quod & crassius est, & cui tales quæpiã crassitudines innatant. Excrementosius verò ac perfici cõquíque difficilius, tum quod totum humidum est, tum in quo multæ in partibus sparsæ apparẽt humoris guttæ. Porrò in quo vel ceræ qualitas aliqua, vel propolis, vel id genus alia gustu deprehenditur, adeò non est optimũ, vt etiã malum sit. Quippe nullam penitus alterius cuiusquam rei eminentem in se cõtinere qualitatẽ debet. Quocirca quod thymum planè redolet, nõ probo. Est enim id parum consummatum, nec planè quodammodo mel. Quanquam nõ ignoro à quibusdã id laudari, eóque fieri vt nonnulli venditores incisum thymum illi injciant, quò id redoleat, videatúrque optimũ. Ipse tamen quod tam improbè thymũ olet, non laudo: multóque minus si cui iniectum thymum sit. Quod autem confusam quandam qualitatem odore gustúve præfert, id non vitupero. Ad eundem modum & lac nullam externam qualitatẽ odore gustúve prę se ferat, sed esto quamdulcissimũ, & sibijpsi cõtinuũ, & prout lacti cõuenit splendens. super omnia, quoad eius fieri potest, similes habeto partes. Nanque hanc dotem, veluti mel optimum, ad perfectionem nõ recipit. Quo verò tale lac fiat, & idoneis nutrimẽtis alendum animal est, & exercitationibus mediocribus admouendum: & pullus si quem lactat, auferendus. Quòd autem ætatis quoque maximè florentis esse debeat, id neminem latet. Curandum item, vt quãoptimè concoquat: contẽptis videlicet ijs qui si asinis quoque victus rationem præscribemus, ridebunt. Si enim Veneti, & Prasini studiosi sectatores, equorum stercora, quò intellegant quemadmodum alimenta concoxerint, odorantur, tanquam ex eo omnem eorum bonam habitudinẽ cogniturí, multò profectò magis nostrum fuerit pro hominis salute nihil tale non prospicere, atque herbas animali quæ non admodum sint humidæ, fœnúmque & hordeum quod sit mediocre, obijcere: sed nec illa omittere, vt asinæ corpus refrigeremus, & fricemus, & detergamus, & mundemus. Porrò si humidiora, & †olentiora, & flatus plena excreuerit, planum profectò est non concoxisse probè. Quare aut detrahendum aliquid de alimento est, aut exercitationi aliquid adijciendum, aut qualitates immutandæ, aut refrigerationis frictionísque cura varianda. Sin durìora reddat animalis aluus, ad contraria est inspiciendũ, atque illorum aliquid immutandũ. Nam si ipse omnia quę consyderanda circa animal sunt, cuius lacte vsuri sumus, deinceps persequar, totam tuendæ sanitatis artem commemorem, quam teneat necesse est, quisquis idoneum lac præparabit. nunc verò dici opus non est, cùm alibi de ea traditum sit absolutissimè. Sed ad propositum reuertor. Ac mihi iam rursus memoria repetes hominem, qui &

† δύσοσμα. i. graueolẽtiora.

lauatus est,& lac sumpsit. Hunc itaque ad secundam vsque lauationem quiescere permittemus, tum modicè fricabimus,& pinguiter: vtique si lac quod sumpsit, iam ad vnguẽ confecit, id quod tum ex ructu, tum ventriculi mole licebit cõijcere. Modicum verò temporis inter primam & secũdam lauationem interuallum erit, si quatuor, aut quinque æquinoctialium horarum spatium intersit, scilicet si tertiò adhuc lauare paras. sin aliter, plurium. Sanè tertiò lauabis, si multis lauationibus fuit assuetus. Hi nanque & delectantur, & iuuantur, si sæpe lauent. Quinetiam post quanque lauationem hominem vngemus priusquam se vestiat. Quippe conducit ad renutritionem id quoque, sicut & frictio. Reddita verò de horũ omnium facultate ratio est in libris, qui de sanitate tuenda sunt scripti. non tamen inutile fuerit nũc quoque summatim ea repetisse. Nam siue cuilibet parti corporis temperatam infundas calidam aquam, siue frices, siue laues, siue aliter quomodocunque calfacias, idem fieri cernes quod Hippocrates de ijs dixit, quibus aqua calida desuper infunditur. Nam primùm attollitur, mox gracile efficitur. Ideóque vbi carne implere quodlibet corpus studemus, id eatenus calfaciendum nobis est, dum intumescat. Vbi verò digerere,& vacuare cupimus, eatenus continuandum est, dum quod priùs intumuit subsidat. Sanè qui eiusmodi operibus præficitur, solicitè attentus esse debebit, potissimúmque vbi carne implere studetur. Nam digerẽdi certè tempus adeò latè patet, vt etiam si velis in eo non aberres. At carne implendi planè præceps est occasio. Siquidem cùm primùm intumuerit, tum est desistendum. At intumescere hoc singulis corporibus suum est. Non enim fieri potest, vt qui nũc nobis propositus gracilis est, ita intumescat vt illi qui sani sunt: imò postquàm leuiter intumuit, protinus digeritur. Itaque attendendũ diligẽter est, ne clam te elabatur propositus temporis articulus. Siue igitur hominem qui extrema gracilitate est, perfrices, sufficiat tibi solus rubor. siue laues, satis esto mediocris calor. Si quid vltrà peragas, resolues hominem magis, quàm nutries. Vngendum verò post lauationem oleo est, nevidelicet plus iusto digeratur, sed obstruantur exigua cutis spiramenta. idem protinus & siccitatis remedium fuerit: & aduersus incommodũ quod ab aëre

ab aëre ambiente contingit, veluti munimentũ. Ac si quidem delectatur lacte, post secundam quoque lauationem id exhibebis. sin aliter, ptissanam diligenter coctam, aut alicam ptissanæ ritu præparatam. Hinc vbi rursus quieuerit, ad tertiam reducendus lauationem est, aut ilico ad cœnam. Sit autem præparatus illi panis purus,& qui curiosè in furno sit coctus,& tum fermẽti, tum salis quod satis est habuerit. Opsonium quoque ex saxatilibus piscibus, aut ex albo iure asellus. Præterea alæ testésque gallinacei, qui lacte sit altus, idonei sunt. Quorum si copia non est, alijs vtendum. Ad eundem modum & perdicibus,&† passerculis qui montani sint,& mollis carnis, vescendum. Vitanda autem & quæ palustria sunt,& quæ carne sunt dura. Et (vt paucis alimenti summam complectar) sit coctu facile, & nutriens, miniméque glutinosum, atque excrementosum. Porrò omnium, quos nouimus, ciborum maximè nutriẽs suilla caro est. Verùm non æquè, ac prædicta concoctu facilis est: pręterea glutinosum succum crassúmque generat. Alioqui nec alio esse habitu potest, quod in summo sit nutriens. Quippe adhærere id debet,& firmiter adfigi, non autem præ tenuitate diffluere. Non tamen ad propositum affectum vti hac conuenit. Si enim nutrimentũ ipsum seipsum concoqueret, ac in partes digereret, præterea alendis partibus assimilaret, & quibus alimento plurimo est opus adhæresceret: proculdubiò maximè nutriente cibo esset opus. Verùm quoniam non aliud est quod nutrimentum desyderat, aliud quod ipsum conficit: sed quod nutriendum est, ipsum sibi & nutrimentum attrahit, & mutat, & concoquit,& adiungit,& adsimilat: ad duo nimirũ nobis in opportuno cibo eligendo spectandum esse dictat: vnum ipsius cibi naturam, alterum vires suas proprias insitásque. Itaque ex his illud patet, nec planè quod maximè nutriat, optimũ esse ijs corporibus quæ refici magis egẽt, vtpote quibus concoquẽdi facilitas non est: nec etiã quod facillimum concoctu est, cùm scilicet ipsum nequeat maximè esse nutriens. Cùm igitur hę indicationes ex aduerso pugnent, committendum non est vt dum† alteri nimiũ sis intẽtus, alterius omnino obliuiscaris: sed vtriusque memor, quoad licet vtrunque misceas, quod mihi præceptum vbique memoria teneri velim. Iam vini tum qualitatem, tum quan-

† σρουθοῖς id est, auiculis. Nam σρουθὸς gen⁹ est ad auiculas oẽs mõtanas ψήπαι sunt passeres: libro. 4.& 5. historiæ animalium.

† ἑτέρου τοῦς ἀκρότητος. i. alterius excessui.

tum quantitatem memoremus, vtpote quod maximam ad talia vim habeat: quando vno hoc in potu vtendum censeo omnibus, quibus refici corpus est opus, modò non febricitent. Esto igitur vinum (quod exempli loco dicatur) quale est Sabinũ in Italia, Arsinium verò in Asia, ac (vt summa quadã ac generatim cõprehẽdam) quod aquosum quidem alioqui est, cęterùm leuiter adstringit. Aquosum natura appello vinum, quod † tenue est, & purum, & διηθοφόρον, vt Hippocrates Græcè nominauit. Est autem διηθοφόρον, quod si diluatur, minimam sustinet aquæ mistionem. Id est sanè imbecillissimum, & vt in vinis aquosissimum. Nam quod plurimum aquæ in mistura sustinet, id tum vehementissimum, tum validissimum est. Eiusmodi vinum Hippocrates οἰνῶδες, hoc est (vt verbi vim exprimã) vinosum nominat. Verùm ab hoc cauẽdum est, quoniam imbecillas vires seruat. At quod aquosum natura est, cæterùm austerũ, id percommodum est, quòd & ab aquæ imbecillitate recessit, & vini noxam nondum habet. Ad hęc itaque respiciens, tum ętatem eius, tum temperamentum inuenias. Quippe quod nouellum est, id tum aquosius, tum verò imbecillius quodammodo est quàm vt vino conueniat. Adde etiam quòd ægrius concoquitur, ac magis excrementosum est. Antiquius verò, vt vinosi' est, ita vehemẽtius est quàm vt propositis sit ex vsu. Quocirca citius sexto anno nobile Sabinum idoneum non est, quòd & diutissimè in stomacho, ac ventriculo innatet, & fluctuationes faciat. Nobile voco, quod austerũ est, non Sabinum modò, verumetiã Adrianũ, & Albanum, & Arsinium, & Titacazenum, omniáque id genus. Dictum nanque fusius de omnibus vinis seorsum est. Ad has igitur veluti metas respiciens, etiam misturam eius cum aqua temperabis. Quinetiam exactius coniecturam de iam dictis facies, si vitiorum aquæ capita memoria tenueris. Porrò pendent ea ex frigiditate eius omnium cui' culpa & in præcordijs diutissimè moratur, & fluctuationes excitat, & in flatum mutatur, & corrumpitur, & ventriculi resoluit robur, sic vt deterius proinde concoquat. sed nec digerendo per corpus alimento aliquid magnopere conducit. At verò memoratorum vinorum virtutes, comprehensis iam aquæ vitijs, aduersam quodammodo naturam habent, cùm nec inflent præcordia, imò si

† λευκὸν, id est, album.

inflata sint, subsidere faciant: nec inibi moram trahant, propter caloris mediocritatem. Adde quòd cùm digestionis vias aperiant, & pariter impellant, ac nutrimentum sursum agant: ad celeritatem deductionis in corpus conducunt. Sunt præterea boni succi, & ad miscenda concoquendáque ea quę in ventriculo & venis sunt, idonea. Iam vires quoque organorum adaugent, & expellendis excrementis viam faciunt. Eóque fit, vt etiam talia vina præter cætera vrinas moueant. quando & ipsa totum corpus celeriter transeunt, & impetu cursus sui excrementa secum expellunt. Ac dictum quidem alibi diligentius est de vinorum facultate, æquè ac ciborum. Conuenítque vt qui artem methodo tradi sibi studet, omnis materiæ vires prius prædidicerit, nec expectet vt eas in singulis affectibus audiat, sed simul ac curationis tantùm speciem norit, debitam victus rationem inuenire possit. Ego verò ijs consulens, qui veritatis discendæ sunt auidi, eiusmodi doctrinam attingere saltem non grauabor: quò scilicet qui minus exercitata cogitatione sunt, exemplis à generalibus ad particularia, veluti manuducti descendant. Ergo quod reliquum est, apponendum. Potionis is modus erit, vt nec in ventriculo innatet, nec fluctuationis vllius sensum inuehat. Ciborum verò, potissimum si fieri potest, vt ne grauent quidem ipsum. Quod cùm difficile sit, vel fortasse eiusmodi quod vitari in imbecillo ventriculo omnino nequeat, proximum est vt quàcitissimè grauis esse desinat. Ab hoc tensio inflatióque præcordiorum vitandę ijs sunt. Quòd si tale quippiam primo die inciderit, pro magnitudine symptomatis ad portionem detrahendum postridie de cibo est, sin rectè omnia cedunt, paululum adijciẽdum. Ad eundẽ modum & in tertio die, vel demere, vel adijcere cõueniet, cũ præcedẽte cõferẽtibus. Atque ita semper omnia pro renutriendi reficiendíque ratione, frictionibus, gestationibus, inambulatiõibus, prout corporis incrementum procedit, administrare: etiam reliqua omnia pro refectoria vocata ratione adijcientibus. Quæ sanè genere à proposita ratione non differt, sed in eo quòd sub il la perinde totum corpus est affectum, sicuti sub hac ventriculus. Accidit autẽ sic affici corpus in diuturnis potissimum morbis: vtique cùm natiua cuiusque partis humiditas,

ditas, ex qua prima nutritur, propemodum omnis exhausta iam est. nam vt solidarum ipsarum siccitas corrigatur, id fieri omnino non potest, sicuti nec senium: veluti in libro de marasmo docuimus. hanc verò humiditatem etiá si omnino sit absumpta, regigni modo dicta victº ratione licet. Atque in alijs refectionibus ventriculus egregiè præcætera non afficitur: in proposito autem affectu morbus est ipsius ventriculi. Tempore verò totum corpus, vtpote parum probè nutritũ, macescit. Quo rationabilius est exquisitiorem hos victus rationem requirere, propter concoctionis imbecillitatẽ. Cæterùm, cùm meliores sunt effecti, transferendi sensim sunt ad renutritoriam refectoriámque vocatam victus rationem, ἀναλητικὴν Græci vocant. Id fiet si pluribus, & frictionibus, & gestationibus, quàm antè vtemur. Mutanda verò interea est, & ciborum tum qualitas, tum quantitas, sic vt tum plures, tum valentiores, quàm prius exhibeantur. Ac tempore procedente, cùm ad sanitatis statum propè ventum iam est, seponenda sunt ptissana, & lac. præterea sorbitio ex alica: ac ad consuetos cibos veniendum. pòst etiam pisces detrahendi, nisi si in consuetudine fuerunt, ac volatilibus cibãdum. tum suillas carnes esse, à pedibus in ptissana elixis incipient. pòst verò etiam imum crus rectè sumant. ab hoc etiam reliquas partes. primùm quidem iuuenis porcelli. qui si hyés sit, etiam pridie iuguletur. Nam hesternum, quàm recens necatum, facilius concoquitur. Aestate sat fuerit, si manè immolatus porcellus sit, ac circa Solis occasum comedatur. Quippe quod in superioribus suasimus, cùm valentius alimẽtum vesperi exhibendum censuimus, id semper observare studebimus: vtique non leue percepturis commodũ ijs qui ita cibabuntur. quod sanè diligentius inspiciens agnosces. Satius enim est à principio rem cœpisse. Quoniam qui ita se habent, plurimo nutrimento indigẽt, nequeunt autem vel quod mediocre est concoquere, paulatim hos & sæpius cibare melius fuerit. Atque idcirco fieri non potest, vt semel eos cibasse sit satis, sed nec bis, quoad scilicet sunt gracillissimi. Atque hac de causa ipse ter eos cibare sum solitus. Verùm quando iam manifestè meliores facti apparent, etiam bis nutriuisse sit satis. Ergo tantam exhiberi primam cibationem est rationabile, quanta priusquam

prinsquàm secunda sumatur, tota prorsus erit concocta. Id contingere valentiori alimento non potest. Quare primo loco leue sumendum his est, quò videlicet, & concoquatur celerrimè, & excrementum eius discedat, & vacuus purúsque ventriculus secundum excipiat. At quoniam non solũ quies, & somnus, sed etiam longius tempus huius naturalẽ administrationem excipit, rationabile est vt valentiores ciborum hoc maximè tempore offerantur. Itaque etiam athletæ omnes sic faciunt. qui eum vsum non solùm aliqua ratione inuenerunt, sed etiam longa experientia comprobarunt. Sed enim & quod illi faciunt, nihil mali sit, si ij qui conualescentium victu vtuntur, etiam faciant, vt ilico Post cœnam non bibant, videlicet antequam cibus fuerit concoctus. Siquidem innatant cibi si bibant, ita vt eos vẽtriculi corpus propter interpositum humorem non cõtingat. Verùm si sitibundi fuerint, prohibere eos in totum vt graue est, ita nec expediens: sed tantillum indulgendum, quod & molestiã soletur, & sitim leuet. Postea verò quàm nutrimentum concoxerint, abundè bibere sunt sinendi. Quippe celerrimè si ita faciant, per corpus digeritur. Manè verò, post somnum cùm deiecerint, & paulùm inambulauerint, modicè sunt fricandi. Est autem modica his frictio, quæ eatenus administratur, dũ corpus incaleat. mox gestationibus vtendum. dein rursus tum lauandi sunt, tum fricandi, idque intra meridiem, aut planè circa ipsum meridiem: quo videlicet inde ad vesperam abundè spatiũ interueniat. Quòd autem & de domibus in quibus conualescens nutritur, habenda in primis cura sit, potissimum ne frigidiores calidioréue iusto sint, superuacuum dicere arbitror: pari modo & de alijs eius generis, quæ inuenire sibi quisque sine nostra opera potest, doctus videlicet nõ solùm ex his quæ hìc, sed etiam quæ in opere de sanitate tuẽda sunt dicta. Est nanque conualescentiũ victus ratio media quædam inter eam quæ sanorum propria est, & quæ ægrotãtium. Quare difficile non est ex ijs quæ de vtraque sunt prodita, vt per seipsum quis mediam inueniat. Nam sicut nec aliarum rerum, ita nec victus vna omnibus species in consuetudine est: cùm alijs semel esse, alijs bis: & alijs citius, alijs ad vesperam incepisse cibũ, moris sit. Iam cibus ipse alijs piscis plurimum est, aut denique aliquid ex mari.

† ὀπώραι id est, fructus autũnales. † ἀκρόδρυα.

mari. alijs olera magis, aut denique hortẽsia. alijs † poma. alijs legumina. alijs † nuces. alijs aliud quippiã. alijs quadrupedum carnes, atque harum alijs aliæ. alijs auium, idque alijs aliarum. Quinetiam caseo & lacte vtuntur nonnulli plus, quàm cæteris cibis, generaliter quidem caprarum, vel boum. Sunt tamen qui & aliorum animalium. Bibunt quoque alij calidum, alij frigidum, & vinum vel liberaliter, vel parcius, vel omnino nullum, vel hoc genus, vel illud. Ad ea igitur reducendus quisque est, quibus insueuit. Scriptum autem diligentius de consuetudine seorsum est. Nunc illud dixisse abundè sit, non modò in conualescentium victus ratione, sed etiam in morbis magnam partem ad totius victus medicamentorúmque † inuentionem ex consuetudine sumi. Ratio enim totum genus indicare potest. Materia cùm ex alijs quæ retuli, tum verò ex consuetudine non minimè est sumenda. Sed & naturarum inspiciendæ sunt proprietates. Noui enim quosdam, qui si quod vigilãtium opus nocte obire fuissent coacti, dormire prę-terea non poterant. Talibus igitur vt noctu bibant, consulendum non est: ne videlicet ea occasione vigilare coacti, maximam inde noxam sentiant. Siccat nanque totũ corporis habitum vigilia: eóque infestissima est ijs qui ex siccitate laborant. Sunt & qui si ptissanam gustent, protinus nauseent. Eadem in quibusdam facilè acescit. Esse verò aliquos qui facilè carnem bubulam concoquant, iam vnũ ex publicè iactatis est. præterea alios esse qui ad alios cibos potúsque rectè se aut non rectè habeãt. Non solùm autem ex his materiæ quæ ad victum pertinet, copia suggeritur: sed etiam ex regione & tempore. Scriptaque iam hæc sunt à multis qui me pręcesserunt. quo minus ipse istis insisto. qui ideò tantùm ea commemoro, ne quid videlicet sit omissum. Quod vero ab omnibus iunioribus medicis est omissum, id persequar: nempe quemadmodum affectus corporum methodo curentur. eam methodum veteres (vt antè dixi) probè inchoarunt: nemo tamen eorum ipsam absoluit. Verùm rursus ad propositum redeundum. Siccæ intemperies vbi solida ipsa corpora contigerunt, si quidẽ in vna quapiam parte consistant, veluti nunc in ventriculo propositum est, nunquam ad perfectionem sanabuntur, nec in eum statum qui ante morbum fuit, reuertentur. Sed quod

† ἔκλεξιν.

quod dici in consuetudine vulgò solet, re scilicet ipsa edocto, id talibus maximè intemperantijs accidit, morbum ventriculum afflixisse, & in reliquam vitam imbecillum reddidisse. Quippe senum ij ventriculum obtinent priusquam consenuerint: quo fit, vt facilè ex leuibus lædantur causis, perinde ac senes. nec probè concoquere possint: quo euenit, vt etiam totum his corpus deterius se habeat. Ad eundem modum & si alia quauis afficiantur parte. Quòd si ipso etiam corde sint affecti, celeriter arescunt. vocátque ariditatem siue marasmum eiusmodi Philippus ex morbo senium. Is igitur marasmus breui mortem affert. Proximè huic qui ab iocinore est inceptus. Mox qui à ventriculo. Qui ab alijs particulis ortum habet: tanto sanè tardius, quanto quælibet harum minoris est præstantiæ quàm illę. Si verò leuiter cordis corpus siccatum sit, senescunt quidẽ celeriter: cæterùm plures annos trahunt, quàm qui vehementer sunt læsi. Ad eundem modum in iocinore & ventriculo ceu dictum est: ac in réliquis omnibus ad portionem. Cæterùm victus ratio eadem genere est tum in hac siccitate, tum in illa quæ solam eam humiditatem absumit quæ solidas nutrit. Præterea etiam in tertia quam suprà memorauimus siccitate. Facillima verò omniũ sanatu quarta est, in qua venæ succo sunt inanitæ. Imò hic affectus vt frigiditas potius habitus curatur, quàm vt siccitas: vel (vt clariùs loquar) frigiditatis respectus in hac siccitate exuperat, periculúmque in ea vertitur. Siccitas secundũ locum obtinet, habétque proinde sanationẽ tum exprõptam, tum celerrimam. Siquidem si biduo quis victus rationem his cautè exhibeat, modicè calfaciens, & tutò nutriens, statim in tertio pleniorẽ victum citra noxã admittũt: multóque id magis in quarto & quinto. Atque hoc sanè erat, quod Hippocrates præcepit: Quę lõgo spatio extenuata corpora sunt, ea segniter reficere oportet. quę breui, breuius. Scire aũt licet solidorũ corporũ siccitatib⁹, si perdurẽt, succedere necessariò frigiditatẽ. Quippe permanere siccitas ipsa per se nõ mutata oppositiõe quę ex calido & frigido cõsistit, nõ põt. Celerrimè enim ex nutriẽdi defectu refrigerãtur partes, propterea scilicet quòd ex calido succo sanguinis nutriũtur. Sed quod inter initia dictũ est, nunc siccitatis curationẽ, executi sumus & quæ ab initio sola

tio sola est cõtracta, & quã nulla diutissimè secuta est notabilis frigiditas. Ergo proximum fuerit frigiditatem illi copulare, quæ euidentes quidem habeat notas, cæterùm magna non sit. Est itaque curationis consilium non simplex, vt prius: cùm non modò tibi vt humectes dãda sit opera, sed etiam vt calefacias. Quare intendẽdum acriter est ad præsidiorum materiam, necubi imprudentes ijs quę humectant, ea quæ nimium calefaciant, adiungamus. quippe his vehementer siccandi vis subest. Iam verò quantitas noxæ in vtraque intemperie ad materiæ inuentionem potest viam ostendere. vt iamiam maximè quidem siccitatis sanationem modò perscripsimus. Modicè verò adeò scrupulosa victus ratione non indigẽt. quandoquidem nec vires ipsis funditus sunt collapsæ. Etenim nulla alia de causa difficilis redditur validæ siccitatis in corpore commoda curatio, quàm quòd refici quidem corpus postulat, cibus verò per se coalescere cum eo nõ potest: sed eius quod nutritur, operam qua præparetur requirit, quod est imbecillum. Ergo cùm id modicè siccum fuerit, propterea quòd vires nõ penitus conciderũt, vberius cibare licet: nec metus est vllus ne à modo aberres. Quo magis ipsi de difficillima intẽperie disserere instituimus: ac in ea veluti exẽplo studiosos exercuim⁹. Hinc nãque orsi ipsimet, ad mediocres siccitates corrigendas idoneam materiam inuenient. Proponatur autem & nunc siccitas quidem similis priori, copuletúrque ei frigiditas. Ergo calefacientis materiæ admiscendum iam dictis tantum erit, quantum particula ad frigus inclinauit. Proponamus igitur eam primùm modicè refrigeratam. Ergo ijs quæ paulò antè retulimus, in lactis quidem vsu mel vberius adijcietur. Vinum verò, quod quidem ad genus spectat idem, cæterùm quod minus aquosum quàm prius & plurium annorum sit, dabimus. Quinetiam esculẽta omnia calidiora exhibebimus, ídque non naturalibus modò ipsorum temperamentis, verumetiã recentibus [ex igni] qualitatibus. Nardino præterea vnguento vngendus assiduè venter est, sicvt nũquam remaneat siccus. Sin id vnguentum non adsit, mastichinũ satisfecerit. sed & opobalsamo eum perũgas, tum ipso per se, tum verò cum iam dictis misto. Quôd si corpori ea magis adhærere studebis, etiam ceræ aliquid admiscebis. Si verò

verò etiam aẽr ambiens sit frigidus, lanam ex his imbutã impones. Quinetiam chiam mastichẽ in opobalsamo aut nardino vnguento liquans, lanam inde madẽtem ventriculo impones. Sanè vtilius fuerit, si quod madefacies, etiã optima sit purpura: qualis est tyria: quando & adstringi ipsum modicè, & cutis eius meatus obstrui expedit. Siquidem quæ rarum habitum faciunt, & relaxant, ea tum digerunt succos, tum particulas frigidis extrinsecus adueniẽtibus obnoxias reddunt. Quæ verò valenter adstringunt, ea siccant. Quo fit, vt medicamentum quod eiusmodi corpora excalfaciat, id nec euocantem vim habere expediat, nec adstrictoriam multam sibi immistã. Memineris enim velim tum eorum quæ in ægris es contemplatus, tum quæ in opere de medicamentis es edoctus, nempe acerbã qualitatem sua quidem ipsius virtute & refrigerare & siccare. quòd si cui validè calfacientium sit admista, quod ex ambobus compositum est, minus quidem in calfaciendi munere efficere quàm alterum: siccãdo verò non minus quàm vtrunque. Maximè contraria faciunt ijs quæ præcepimus, nostri temporis medici: qui siccæ parti, & quæ nutrimento malè fruitur, compositum sæpe medicamentum ex calida & acerba materia imponunt. Est autem eorum quæ στρυφνὰ Græcè dicuntur, nos inopia commodioris vocabuli acerba diximus, nullum profectò modicè adstringẽs, ideóque nec modicè siccans: quo videlicet magis prohibenda ea in iam dictis affectibus sunt. At verò si cum siccitatis intẽperie multa frigiditas sit, sic vt fortius calfacere subigat, omnium primum intemperamẽti genus ad memoriam reuocabis, quippe quod omnium grauissimum esse ostendimus. Quocirca ad corrigendum quoque esse difficillimũ, multáque solicitudine egere, id minimè est ignorandum. † Incipere verò simili modo à comprehensis prius materijs tentabis, sperans scilicet fore vt longiore tempore per tutiores sanetur affectus. Sũt porrò tutiores hæ, (nam repetere ea quę sunt tam necessaria, est satius) In nardino vnguento solues mastichem chiam quam pinguissimam, ac purpura excipiens vteris. Erítque vtilius, modò copia eius sit, si opobalsamum adieceris. Dandum præterea vberius cum lacte mel est: sed detracta prius spuma: quò & minus sit excrementosum, & magis nutriat. Quinetiã mel ipsum

† legitur ἀπέχεσθαι. i. abstinere.

† ἀφεψημένον. † despumatum, per se optimum nutrimentum frigido ventriculo est, ita vt calido aduersissimum. Atque hæc ambo meminisse in primis oportet, vtique à plurimis medicis ignota. Ac neque aliquid frigido corpori melle potio expetere, neq; ad calidũ magis respuere. Ergo plurimũ huic affectui pro nutrimento mel optimum esto: sed quod prius super prunas ex quercu vitéve ad summum cãdentes, fuerit decoctum, ac curiosè despumatum. Vinum autem eligendum semper est antiquum: eóque antiquius, quo maior fuerit frigiditas. Tum si res postulabit, totum genus immutandum: ac primo loco Adrianum, mox tyburtinum, aliúdve similis generis eligendum: vetera quidem omnia, cæterùm non adeò vt amara iam sint. Siccant enim quæ amara sunt, immodicè. Sanè optimum medicamentũ talibus omnibus sit, quo picatores quotidie vtuntur. ergo illinire eo totum ventrem conueniet, ac pòst auelli, priusquam refrigeretur. Atque hoc si bis vno die deinceps feceris, abunde erit, sæpius autem nõ expedit: quando ita perhalitum digeras, non sanguine bono particulam impleas. At nos ex propinquis locis attrahere, non id quod continetur educere studemus. Idem omnibus particulis quæ ex nutrimento fructum non sentiunt, (ἀπροφύδεις Græci vocant) mirificum medicamen est si quis eo moderatè sciat vti. Sed & calfacere ventriculum, ita vt in qualitate caloré eius non intendas, sed quammaximè naturale eius temperamentum tuearis, ac substantiam inaugeas: id ex leuissimis in eiusmodi affectu consilijs non est. Efficit hoc in vi ctu simul cum ijs quæ iam dicta sunt, maximè vinum. Ex ijs verò quæ ventri extrinsecus applicantur, boni habitus puellus vnà sic accubans, vt semper abdomen eius contingat. Sunt qui catellos pingues in hunc vsum habeãt, neque id in aduersa modò valetudine, verumetiam in prospera. tales itaque ijs qui propter siccitatem quoque solam imbecillum ventriculũ habent, sunt idonei. Seruandúmque ante omnia est ne puellus humecta sit cute. Qui enim noctu sudore perfunduntur, refrigerant potius quàm calefaciãt. Nocent præterea tali affectui & calida fomenta. quæ quidem sicca sunt, eò quòd rorem similarium corporum depascunt. quæ humida sunt, quòd hunc digerunt, potissimùm vbi largius his vtimur. præterea quòd nimis rarum frigorique

rique opportunum corpus efficiunt. Ac de hac intemperãtiarum coniugatione hactenus sit satis. Ab hinc multę vt propositum est, siccitati iuncta caliditas esto non admodum multa. In eiusmodi intẽperie primum curationis modum seruabimus: sed vini vim, mellísque copiam diminuẽtes, non solùm non augentes: ita vt mel prorsus non degustetur, vinum verò exhibeatur quod minimum sit antiquũ. Iam cibos apponemus † sub lactis tepore. sed si æstas est, † sub aquæ fontanæ frigore. Sed & ventriculum vngemus oleo tum crudo, tum melino. Ac multò sanè magis si pluscula caliditas sit, ipsum vinum tum aquosius exhibebim', tum sub eo frigore quod fontis aqua per mediũ ver exhibet: illud nobis persuadentes, eiusmodi affectum ad portionem esse febrem. Quippe quod illa vel in toto animali vel in corde est, id propositus nunc affectus in ventriculo est. Atque ipse scio me vnà cum præceptoribus primùm omnium vidisse hominem quendam maturæ ætatis non paucos iam menses vexatum. sed nec eorum quisquam affectum eius intellexit, nec etiam ipse. postea verò cùm iam medendi huius affectus methodum inuenissem, venit mihi in mentem hunc vtique illum esse affectum, quem olim fueram contemplatus. Melius autem est rem etiam exponam. Quippe vtilis omnino erit ijs qui audierint, non secus ac fuit mihi. Homo erat quadraginta annos nat': medio dum valebat, crassitudinis, & gracilitatis habitu. Is sitive hementer affligebatur, ac calidam auersari se dicebat, cùm illi frigidam nemo daret, tametsi hanc impensè flagitabat, febricitare tamen medicis non videbatur. & ventriculus, quæ sumpserat, tribus aut quatuor horis pòst euomuit simul cum potione. Itaque gracilis iam effectus est, ac periculo propinquus, minimè videlicet adiutus ab austeris acerbisque tum cibis, tum medicamentis. Sumpsit verò & pòst cibum, austerum vinum is homo, cùm nec vltrà sitim toleraret, ac (vt aiebat) mori mallet quàm in cruciatu viuere, aquam frigidam simul multam super cibũ hauriẽs protinus sitire destitit, paulò verò pòst plurimũ Lei' euomuit. Ab hinc horrorẽ in toto corpore sensit, pluráque operimenta popposcit, cùm prius omnia abijceret. tunc igitur reliquum totum diem quo id fecit, noctémque totam in quiete egit, cooperimentis se fouens. Venter verò circa

† tepentes, quos medici παλαιστὰς id est lacteos vocare consueuerũt. Sic legitur in Aldino exemplari. † quos vocant κρηνίους. i. fontanos.

mediam noctem semel excreuit, quæ mediocriter erant † cocta. Itaque nec siticulosus præterea erat. Postero autē die tū coloratior multò, tū firmior est effectus. Ac deliberabāt iam medici an hominem lauare expediret: alij quidem suadentes, alij dissuadentes. vicit autem sententia eorum qui lauare suaserunt. Itaque etiam lauatus citra offensam est, ac modicè cibatus. tum melius ei quàm pridie venter concoxit. Questus autem est quòd difficulter transglutiret. visúmque omnibus est propter vomitum, qui præter consuetudinem inciderat, vellicatam illi † gulam fuisse, ac proinde malè habere. Cæterùm vt etiam secutis diebus symptoma permansit, cōstabat nobis omnibus ventriculi imbecillitatem esse sanatam, gulam autem esse perfrigeratam. Nec sanè mirandū erat, sicut potione illa quod immodicè calfactum erat, ad mediocritatem est reuersum: sic quod mediocriter calebat, fuisse refrigeratum. Cæterùm gulam eius nemo potuit sanare: sed vitio in vitium mutato, tandem mortuus est. Alium verò huic similem non paucis annis pòst vidi, cùm omnem ventriculi intemperiem discernere iam possem. Visum igitur est mihi statim maiore conatu refrigerandum esse, priusquam homo magis extenuatus simile quippiam priori ex refrigeratione pateretur. Tutius igitur visum est primùm refrigerantia medicamenta, quæ præcordijs imponuntur, experiri. Quo facto, æstus sanè ventriculi est remissus: cæterùm homo suspiranti similiter respirabat, tanquam ægrè totum thoracem moueret. Quin ipse quoque interrogatus, talē quampiam sentire se offensam fatebatur. Aduerti itaque illi trāsuersum septum refrigeratum esse: proindéque abiectis refrigeratorijs, foui locum oleo calido. Cùm autem respiratio statim naturalem motus sui ordinem recepisset, à fouendo destiti. Statui autem hominem longiore spatio moderatè refrigerare. Ergo & quæ extrinsecus applicui, infra magis imposui à septo vmbilicum versus recedens: & cibū potionémque omnem (excepto lacte) sub fontanæ aquæ frigiditate exhibui. Atque ita longiore spatio sanatus est, nusquam alibi offensus. Sciri tamen illud ante omnia debebit, vbi validè in ambabus qualitatibus immutata quæuis particula est, omnem eius actionem perire: nec facilè quod sic est affectum, ad suam naturam reuerti posse. Vbi verò al-

† συνεσῶτα.

† σόμαχον, Grę cè legitur.

verò altera tantùm qualitas plusculum immutata est (veluti nunc siccitatem finximus) reliquarum aliqua mediocriter se habet, vtique qui ita affectus est, sanari potest.

Proponamus itaque rursus exuperare intemperiem calidam, huic autem adiunctam esse modò humiditatē, modò siccitatem, sed mediocrem vtranque ac prius humiditatem. Hanc intemperiem minore metu aqua frigida curabimus: quando minimè ex ea lædentur vicinæ partes, quæ mediocriter se habeāt. Nam in siccis affectibus necesse est non ea modò quæ proxima sunt, sed etiam totum corpus gracilius reddi. Ventriculo autem ipso nondum siccato, vt nunc est propositum, nec totum attenuatū esse corpus potest: quare nec frigidæ potu lædi. Sicubi verò adeò vehemens caloris intemperies ventriculum occupet, vt vsque ad cor ipsum perueniat, febricitare hominem necesse est. Quo minus mirum est, si eiusmodi intemperiem maius periculum insequitur, sanatio tamen genere eadem est. tradetur autem postea, vbi de febrium curatione disseretur.

Qui autem cum siccitate coniunctus calor est, eadem genere remedia poscit: cæterùm non adeò securus est refrigerantium vsus, propter eas quas retuli causas. Humida verò intemperies, siue sola consistat, siue cum calore frigoréve cōiuncta sit: omnium facillimè curatur. Et quoniam tres hę intemperies creberrimè ventriculū affligunt, sūntque curatu facillimæ: harum curationum in memoria habent quicūque absque methodo, hoc est via & ratione, morbis medentur: ac ad alias eam intemperies (vt dictum est) transferunt, ignorantes videlicet plures esse. Sunt porrò ipsius humidę intemperantiæ cùm sola consistit, remedia, cibi qui citra valentem calefactionem refrigerationémve siccent: præterea consuetæ potionis parcitas. Eius autem quę cum caliditate coniuncta est, adstringentium & ciborum & potionum vsus. Sint autem & hi austeri sine calefactione. † At eius quæ cum frigiditate est coniuncta, optima præsidia sunt, acria omnia. quibus admisceri debebunt quæ acerba, sed citra manifestum frigus sint. Optimum est & his præsidium exigua potio, atque ea vini cuiusquam insigniter calentis. constat autem id minimè nouum esse. Ad portionem verò eorum quę comesta & bibita sunt, etiam reliqua omnia quæ foris applicantur, adhiberi

† Quin & frigidæ potio eis est ex vsu. id in Aldino exemplari est.

beri debebunt. Et quoniã de his abundè tractatũ est: repetito rursus sermonis initio, capita eius colligamus. Calida ergo intemperies refrigeranda est, frigida verò calfacienda. Similiter humida siccanda, & sicca humectanda. Quòd si per copulationem aliquam duarum qualitatum intemperies consistat, miscẽda amborum consilia sunt: ac quæ humida calidáque est, siccanda & refrigeráda. quæ verò humida & frigida, siccanda ac calfacienda. Ad eundem modum sicca & frigida humectanda ac calfacienda, siccaverò & calida humectanda & refrigeranda. Scire verò licet omnium harum pessimam esse inter simplices siccam, in compositis siccã simul & frigidam. Atque hoc loco finẽ habeant ventriculi intemperies, quas scilicet extrinsecus nullus alit superuacuus humor. Deinceps ad eas quę ex eiusmodi quapiã occasione fiunt, stilum conuertã. Sæpe igitur in ipso sinu vẽtriculi contentus humor, qui aut calfaciẽdi, aut perfrigerandi, aut humectãdi, aut siccãdi, aut etiam horũ aliqua per coniugationẽ efficiẽdi naturam obtinet, intemperiem creat: interim verò & in ipsas ventriculi tunicas (vt ita dicã) imbibitus siue impactus. Ergo prior affectus si semel cõstiterit, per vomitũ expurgatus, facilè quiescit. Sin rursus ex alia quapiam vel alijs particulis humor confluit, diligẽter discerni indiget. Curatio verò post effectricis causę cognitionem statim se exhibet. Dictũ enim nobis est tum alibi, tum verò in ijs quæ de differentijs febrium scripsimus, confluere nonnunquam ex alijs in alias particulas id quod in his redundat: veluti ex capite ad oculos. Quo casu oportet curata ea parte, quę transmittit, dũtaxat hrmitati prospicere oculorum: quò videlicet eorum quæ ad sese confluunt, minus promptè quicquã admittãt. Ita igitur & in ventriculi affectu oportet vbi id quod superuacuum transmittit inueneris, omnem hanc curam conferre: de ventriculo autem tantisper esse solicitum, ne quæ confluant, promptè recipiat. Id quod duplici (vt arbitror) ratione fiet: vna omnium fluxionum cõmuni. quippe quæ ab adstringentibus repercutiuntur. altera verò non minus ipsa quoque omnium partium quæ ad bonam habitudinẽ reducuntur communi. nempe ex ipsarum temperiei mediocritate. Ergo primùm inspiciendum totum corpus est, an excremẽtosum, an plethoricon, id est nimia æqualium humorũ

humorum copia redundans fluxionem ventriculo immittat. Secundo loco si id non videtur, singulæ partes expendendæ. Atque in toto quidem corpore æstimando, tum redundantiæ, tum excrementorum notas, & ex opere de sanitate tuẽda, & ex libro de plenitudine didicisti. Super has tamẽ illa quoque æstimabis: primùm quidem in mulieribus an naturaliter non purgentur: mox in viris an excretio aliqua consueta his retenta sit. Plærisque enim ora venarum quæ in sede habẽtur, vacuare superflua sunt sueta. Alijs profluẽs è naribus sanguis aut vomit⁹, aut alio quopiam modo in certis periodis vas aliquod recluſum. Nouimus enim tum in ore, tum in faucibus id multis cõtingere. Nõ desunt quibus & per ventriculum sanguinis expulsio certo tempore fiat: potissimùm ijs qui cùm vehementem exercitationẽ deposuerunt, à priore tamen victu non destiterũt: aut etiam artuum toto aliquo sunt priuati: veluti etiã Hippocrates indicauit. Sunt quibus diarrhœæ & choleræ certis interuallis omnem corporis redundantiam educãt. Ab his illud æstimãdũ, quánã victꝰ ratione sit vsus: vtrúm ne frequẽti cruditati aut satietati inciderit, idque in ociosa vita, ac præcipuè præter cõsuetudinẽ: an cõtrà. Illud deinde perpendendũ, an aliud membrũ corporis certo tẽporum circuitu vexari solitum, nunc non vexetur. Alijs enim articularis morbus, aut † coxendicis, aut podagra: alijs cephalęa, aut etiã fluxio aliqua, quę in oculos vel aures procubuit, nunc migrauit ad ventriculũ. Non paucis verò catarrhi & coryzę. id est destillationes per guttur & nares, quæ assiduè vexabant, cõuersæ certo tempore in vẽtriculi loca sunt. His igitur omnibus consyderatis, si quidem ex † minus momẽtaneis translatio facta est, quod superfluum est, rursus ad ea reuelles. Sin ex ijs quæ maioris sunt momẽti, ambobus simul cõsules eum semper summoues affectũ, qui fluxionem excitet. Fiet id si omnes corporis partes ad bonam habitudinem reducamus: ac omnes naturales expulsiones, fluxiles semper reddamus. Hæc quemadmodum efficere possis, in opere de sanitate tuenda est præceptum. Nec illud latet, si propter æqualiũ in toto corpore succorum redundãtiam ventriculus fluxione tentatur, totũ corpus vacuandũ esse. Simili modo si propter mali succi abũdantiam, eam purgandam esse, atque hinc ad ventriculum

 venien-

veniendum. Prorsus enim cùm plures iam dies delata in eum superuacua sint, aliquidvitij ex malitia eorum cõtraxit. Itaque non intẽpestiuè qui ita laborat, absynthij potione vtetur. Sed nec quæ posteà adhibenda prouidẽtia sit, quoad ventriculo pristinum habitũ recuperaris, latère arbitror. Quippe si pro temperamento noxiæ fluxionis, intemperie aliquando laboret, corrigi nimirum per cõtraria præsidia postulat. Facillimum verò est eiusmodi noxã corrigere, vbi paucos durauit dies. Nam si desyderio eius qui curasset, longiore spatio permansit, aliquando tunicæ eius malo succo implentur: aliquando ipsa similaris earũ substantia intemperata nõ leuiter effecta, similis curæ indiget ei quam prius de intemperantijs in hoc libro retulimus. Reliquum igitur est, vt exponamus quemadmodum curari succus vitiosus debeat, qui in ventriculi tunicis est receptus. Sunt porrò ad eiusmodi affectus idonea pharmaca genere quidem ea quę modicè purgãt, sicvt eorũ vis super ventriculi & intestinorum loca non ascendat: aut si quid vltra, vasa tantùm in mesenterio contingant. Speciatim verò quæ ex aloë componuntur, sunt aptissima. Etiam si illa præsto non sint, aloë ipsa per se. Hæc itaque non elota valentius vacuat: elota purgat quidem minus, sed roborat vẽtriculum magis. expedit ergo paratã habere, quam omnes medici picran, id est amarã vocant. atque hanc dupliciter confectã: vtique ex aloë elota & nõ elota. Admiscẽtur autẽ huic cinamomũ, & xylobalsamũ, & asarũ, & spica nardi, & crocũ, & chia mastiche. Sunto autem horũ cuiusque drachmæ sex, solius autẽ aloës drachmæ cẽtũ. Prestantissimũ hoc medicamentũ est ad vitiosos succos qui in tunicis ventriculi habẽtur. vtiliúsque est eo ficco ex aqua vti duũm paruorũ cochlearium mensura, vbi mediocriter ac medio quodam modo eo vti studemus. nam maximus eius modus ac absolutissimus est duorum non vtique paruorum, sed magnorum potio in aquæ temperatæ cyathis tribus: minimus vnius parui. Vtendum verò hoc tempore & ptissanæ cremore est, qui primus à balneo sumetur. Nam medicamen ipsum solito purgantium medicamẽtorum tempore dabitur. Post id verò vbi modicè inambulauerit, & modicè se mouerit, de reliqua victus ratione nihil est immutandum. Sunt qui reponunt medicamentum

mentum, excipiẽtes id despumato melle. Et fit quidem ita durabilius: cæterùm non perinde ad propositos hoc loco affectus vtile, cùm & minus vẽtriculũ roboret, & magis alium deijciat. Verùm quibus lenta pituita vẽtriculo est infixa, ijs prius exhibenda sunt quæcunque hanc dissecent, post deinde purgandũ. Quòd si ad vomendũ sunt idonei, non inutile sit per radiculam ex oxymelite vomere. Sinverò nec lẽtus humor sit, nec crassus, vtique abundè sit à ptisanæ solius cremore vomuisse. item à mulsa. Quo casu sumendũ vtriusvis plus est, quàm vel nutrimẽti vel etiã deiectionis causa sumeretur. idoneũ verò est & si mulsa in qua incoctũ absynthiũ sit, bibatur. Nam id quoque tenues succos quicũque videlicet in ipsius ventriculi ore continẽtur, commodè deorsum impellit. Sanè communis est totus hic sermo qui de intemperie agit, cum sanitatis tuendæ præceptis, ea scilicet sui parte qua de parum firmis actionibus disputat. Non enim profectò ea qua de perditis, aut vitiosè functis agit. Quippe pars illa à sanitatis tuendæ cõtemplatione planè seiũcta est. Imbecilla verò actio prout magis minúsve talis est, aut ad sanitatis tuendæ, aut ad medẽdi tractationẽ pertinet. leuiter quidẽ impedita ad priorẽ, grauius ad posteriorem. Discernitur vtraque ex eo quòd à consuetis actionibus obeundis propter noxæ magnitudinem vel desistatur, vel non desistatur. Dictum autem & de his est in opere de sanitate tuẽda: quo vtique celerius trãseunda eorum tractatio nunc est: præsertim omni methodo, qua ventris intemperies sint curandæ, iam perscripta, siue hæ † firmius ei ex mora inhæserint, siue † leuius. Nec verò illud latère puto, esse aliquando mistum ex tribus iã dictis simplicibus in ventriculo affectum, ita vt & ipse solidæ partes intẽperie laborent, & mali succi ita vẽtriculo sint infixi, vt elui ex facili nequeãt, & alij in interno eius sinu contineantur. Potest nanque interim fieri vt primus cum secundo cõsistat. potest & secũdus vnà cum tertio. potest & primus cum tertio. sæpe etiam omnes simul. Proquibus methodũ quam prius de vulneribus tradidim⁹, vbi omnes affectus simul cõiunximus, ad memoriã reuocabis. Quam nunc quoque apponere nõ sit inutile. Primùm nãque in eiusmodi cõplexu æstimabis à quo maximè discrimen ægro impẽdere videatur. Secũdo loco quid quæve ex his

† κατὰ μέρος
† κατὰ χύσιν.

ex his cauſæ rationem obtineant,& quæ ab ipſis efficiantur. Tertio quæ ſanari ante alia poſſint, & quæ non poſſint: veluti de vlceribus quæ vnà cum phlegmonis conſtitere, oſtendimus. Vbi nanque à quoquam affectuum nõ leue periculum inſtat: ad id quod vrget, dirigi primùm curantis conſilium debet. Vbi aliud efficiens eſt, aliud quod ab eo efficitur: ipſa cauſa ſpectanda. At vbi curari hoc ante illud non licet: ad id quod ordo dictat, eſt reſpiciendũ. Atque in eo quidem curationis conſilio quod ab vrgente initur, affectus magnitudo perpẽdenda eſt. Ea triplex eſt, alia quę ex læſę actionis præſtantia ſpectatur, alia quæ ex propria affectus eſſentia. & tertia præter has quæ ex facultate, quæ læſum corpus gubernat, æſtimatur. In eo verò cõſilio quod ex cauſæ ratione initur, animaduertendum eſt quídnã eorũ quæ inter ſe cõiũcta ſunt, augere aut gignere reliqua poſſit. Quæ rurſus vel gignantur, vel incrementũ ab eo accipiãt. In eo verò quod ordo præſcribit, quid ante quod, vel quid cum quo, vel quid poſt quid, ſanari poſſit. Fingatur igitur in ventriculum defluere ex cerebro ſuperfluum quendã humorẽ frigidũ, atque eius occaſione intẽperiẽ quandã in vẽtriculo contractã iam eſſe: quin potius malũ iam ſuccũ per totũ eius corpus media omnia ſimilariũ particularũ ſpatia occupaſſe. In eiuſmodi cõplicatis dignatione maior eſt intemperies, propterea videlicet quòd & ipſa † tẽperies. proprię verò eſſentiæ ratione quodcunque vtique tale fuerit, circa propoſitũ in ſermone ægrum. Ac ponatur ad preſens maximus triũ affectus eſſe ſuccorũ, qui in tunicis ventris continẽtur. Eſto (ſi libet) vt idẽ quoque affectus morſus ſenſum faciat, atque ex eo ipſo animi defectũ & ſudores quoſdam cum ſyncopes diſſolutiõe accerſat: ita videlicet, vt quatenus ſupra vires eſt, reliquis ſit maior. Conſtat igitur primam eſſe adhibendã curam, vt ei quòd vires reſoluit, occurratur. Deinde quoniã omniũ maximum propriæ eſſentiæ ratione hoc finximus, vtique ad id primùm te verteris, ac primùm id ſanes. Vbi id mediocriter ſe habuerit, ac neque vires amplius labẽt, neque plurimum vitioſi ſucci in ventriculo ſit: tum nimirum ad cauſam accedes, illud pro comperto habens, nõ poſſe ad perfectionem vllum affectum ſanari, manente adhuc ipſa vnde natus eſt cauſa. Ordo autem curationis, modò cõtraria inter

inter ſe remedia, ſicut in phlegmone & vlcere, indicat: (oſtẽſum nanque eſt quæ phlegmonen ſanant, ea maiã red dere vlcus) modò alteri affectui nihil nocet, ſicut in propoſito nunc caſu. Qui enim educit humorẽ qui in ſinu ventriculi cõtinetur, is humorũ qui in tunicis continẽtur alimentũ adimit. æquè & qui cerebrum ita ſanat, ne quã ſenſibilem redundantiã creet, is veluti fontẽ fluxionis in ventriculum deſtruit. In his ergo ordo curationis cum ordine cauſarũ cõſentit, quanquã in alijs diſſentit. Cęterùm, quod ex magnitudine ſpectatur, id diſtingui prout dictũ eſt, debebit. Ac primùm quidẽ id agendũ eſt, vt ei quod maximũ eſt, propriã medicamẽtorum materiem accõmodes: deinde pro cauſarum ordine totũ cures. Etenim cùm neque copia notabilis excrementorũ in vẽtriculo ſit, nec eorũ quæ in capacitate eius cõtinentur, nec eorũ quæ in tunicis, ſed neque mordicatio quæ viribus officiat: tũ omniũ primum ſanandũ ipſum cerebrũ eſt. Ab hoc ſinus ipſe ventriculi vacuandus extergendúſque eſt: poſteà ipſæ tunicæ expurgandę: poſtremò intemperiei eſt medendum. Dicta verò prius ſunt cuiuſque horum medicamẽta. Itaque nec prolixus habendus adhuc ſermo eſt, ſed finis iam libro imponendus. Omnium enim reliquarum partium intemperies ſimiliter ijs quas in ventriculo propoſuimus, ſanabuntur. Semper enim comparandum remedium eſt quod ſit affectui contrarium: ac illi remediorum indicatio quæ à laborãtis natura ſumitur, adijcienda. de qua dictũ in ſuperioribus iam eſt: dicetur tamen in ſequentibus vberius. Neceſſum verò erit & nunc paucis de ea mentionẽ facere. Prima quidem indicatio à laborantis loci tẽperie ſumitur, quæ calfaciendi, refrigerandi, ſiccandi, vel humectandi, vel aliquid horum coniunctè cum alio, faciẽdi menſuram præſcribit. Secũda, ex eo ſumitur, quòd actio eius omnibus animalis partibus ſit cõmunis, aut quòd communem virtutem ſumminiſtret. Tertia, ab ipſa partis figura. Quarta, ab ipſius poſitura. Cuius portio eſt ad vicinas animalis partes ſocietas. Tum præter hæc omnia, ipſa ſentiendi, vel acrimonia, vel hebetudo. Ac dicetur quidem in ſequentibus de ſingulis horum latius. nunc paucis ea trãſcurramus. Quęcunque calidiores natura partes ex frigore laborant, hæ & liberalius & diutius calfieri poſtulant: ſicuti etiam quæ fri-

quæ frigidiores natura sunt, si ex calore laborent, refrigerari: & sicciores, si ex humiditate malè habeant, siccari. Ad eundem verò modum & humectari quæ humidiora naturaliter sunt, vbi ex siccitate laborant, tũ vberius, tum diutius postulant. Quippe eatenus redeat ad naturam eorum quodque necesse est, quatenus à natura recessit: ac veluti quadam via retroferatur quæ in diuersum agat ei, quæ facta in ipso est, transmutationi. Contrà verò pars quę calidior natura est, si calido morbo ægrotat, exigua breuisve tẽporis refrigeratione eget: sicut quæ frigidior est calfactione. Ad quem modum in humidis quoque & siccis se habet. Siquidem paruus est in eiusmodi in id quod præter naturã est, lapsus: & rursus in id quod secundũ naturã, reditº. Vnde etiã minus periclitãtur quicunque cognato naturæ suæ morbo laborant. Non latet verò & quòd sicubi cõiugatæ intemperies inciderunt, eatenus hæ reduci ad naturã postulant, quatenus à natura recesserunt. Atque ita quidé à temperamento laborantis partis, auxiliorum indicatio sumitur. Ab eo verò quòd actio eius omnibus animalis partibus vtilis sit, aut paucis quibusdam, aut vni sibi, in ijs intemperiei generibus quæ absque humore infestant, vtique nihil ex hac indicatione sumitur. Nã & refrigerari, & calfieri, & siccari, & humectari, & per cõiugationem quidvis horum pati singulæ particulæ pro morbi portione requirunt. In ijs tamen quæ ex humoribus sunt ortæ, si particula soli sibi inseruiat, audacter vacues licet, prout affectus suadebit, sed tamen etiam virtuti attentus. Sin necessariũ opus eius sit omnibus animalis partibus, veluti ventriculi, & iocinoris, non leuis habenda solicitudo de robore virtutis est, ne hanc magna semel vacuatione vsus dissoluas. Est porrò commune opus, & venarum, & arteriarũ, & cordis, & thoracis, & renum, & vtriusque vesicæ, tum eius quæ lotium excipit, tum bilem: cum vasis etiã quæ ab vtraque procedunt. Cerebri verò opus, cùm sani sumus, ad voluntarias actiones necessariũ est, ijs scilicet instrumentis quibus eiusmodi actiones obimus. Cùm ægri sumus, necessarium non est, nisi ijs tantùm quæ ad respiratum sunt deputata. Reliquorum verò organorum actio certè non est: ministerium tamen est ad vitam necessarium, veluti pulmonis, & asperæ arteriæ, & † faucium. Ergo ex eiusmodi particulis

† φάρυγγος.

ticulis quamprimum vacuare redundantiam licet, prout volueris. Ex ventriculo verò, & iocinore vtcunque vacuare nõ licet: sed cum cautione, vt ne quid virtuti officias. Quoniam autem non par est actionum dignitas ad ægros seruandos, sed aliæ magis his, aliæ minus vtiles sunt: vtique ad portionem actionum dignitatis etiam cuiusque partis prospiciendum est robori. Maxima igitur est cordis officij dignitas, atque egrotãtibus maximè omniũ necessaria. Cerebri verò ad vitam quidem par est momentum: non tamẽ par robur eius in ægrotis requirimus, cùm necesse omnibus non sit neruorum ac musculorũ opera vti. Itaque abũdè fuerit, si tantum eius seruatum sit, quo respirationis munus sit obeundum. At verò iocinoris opus omnibus particulis perneccessarium est: non tamen adeò saltem perpetuã necessitatem habet sicuti ipsius cordis. Ad portionem autẽ iocinoris, etiam ventriculi opus se habet. Intelligens ergo omnium particularum, tum functiones, tum vsus, quos in alijs commentarijs tradidimus: haud difficulter inuenies, quatenus cuiusque robur custodiri oporteat. Ad eundẽ verò modum & quæcunque partes alijs authores facultatum sunt, harum quoque robur seruare decet pro facultatis earum vsus portione: quo videlicet animalis partibº sumministrent. Sanè de his particulis illud (arbitror) didicisti, cerebrum neruis, ac musculis, cor arterijs, iecur venis suppeditare virtutem. A figura verò indicatio ipsius modi vacuandi excrementi suggeritur, ad hunc modum: Ventriculus vomitu deiectionéque inanitur. Intestina deiectione tantùm, sicuti etiam iocinoris caua. Renes verò, & vesica, ac iocinoris gibba, si multo vitioso succo sunt referta, per deiectiones, & pharmaca deiectoria (καθαρτήρια Græci vocant) expurgantur. sin mediocri, per vrinales meatus. Cerebrum verò per palatum, & nares, & aures. Pectus & pulmones per asperam arteriã, & fauces. A situ indicatio dabitur, tum ad solidarum intemperies, tũ autẽ ad succorũ vitiũ sanè non leuis. Nam qui per summa corporis intẽperie laborãt, ijs medicamẽta quæ intẽperies requirit, applicabimus. Quibus autem in profundo corpore intẽperies est, in ijs rationem interualli inibimus. Si enim medicamentis ijs vtêre quæ intemperies requirit, vtique multò imbecilliora, quàm pro vsu tuo ad locum affectum perueniẽt. Iam ad vacua-

ad vacuationes quoque nonnihil ſitus indicat, dum ſocietatem laborãtis particulæ cum alijs docet. Nam niſi illud compertum haberemus, quòd cauo iocinoris ſubijcitur vẽtriculus, & ieiunum, tum quod ieiuno ipſi tenue inteſtinũ ſuccedit, id verò colon excipit, ac colon quod appellant rectum: vtique inueniſſe illud non licuiſſet, quòd iecur, & per aluum: & per vomitum expurgari poſſit. Cæterùm aptior ſit prior vacuatio, tanquam vſu iam callẽtibus inteſtinis iocinoris ſuperflua tolerare. Nõ ſpernenda verò indicatio eſt, & ea quam ſenſus partiũ acuitas hebetudóque ſuppeditãt: quãdo omne medicamen contemnunt quę tardi ſunt ſenſus, etiam ſi non leuiter mordeant. At quæ acuti ſunt ſenſus, eorum vires dolore reſoluuntur. Expedit igitur has nec confertim, nec ſemel valentibus auxilijs mederi tentes, ſed tutò potius in tempore. At vbi tardus eſt ſenſus, in his etiã celeriter obire quod iuſtum eſt licet, ſemel vſis remedio quod ſit idoneum. Verùm quod ſuprà dixi de horum indicatione, latius diſceptabitur in ſequentibus, idque eo præcipuè loco, quo de tumorum præter naturam curatione agemus.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber octauus.

QVemadmodum verò febres quoque, non ſecus quàm alij morbi, qui ex intemperie in nobis conſiſtunt, quóſque in præcedenti libro narraui, methodo curentur, tempeſtiuum nunc dicere videtur. Quod igitur Eugeniane chariſſime, ſimplicium ac primarum partiũ (quas Ariſtoteles ſimilares vocat) natura ex calido, frigido, humido, & ſicco, inter ſe miſtis conſtet, vno volumine oſtendimus, in quo de elementis ſecũdum Hippocratem diſputauimus. Quòd verò ex eo quòd hæc calidior ſit, illa frigidior, vel humidior, vel ſiccior, vel ſimul horum aliquibus copulatis affecta, ſimplices ac primæ particulæ inter ſe differant, id in libro de temperamentis eſt aſſertũ. At in libro, quo de morborum differentijs agitur, duo in vniuerſum eſſe morborum genera, quę in ſimplicibus animalis particulis oriantur, do-

tur, docuimus. Alterum, quod etiam ſecundis, & compoſitis, & inſtrumentalibus ſit commune. Vocauimus autem id vnitionis ſolutionem. Alterum ipſarum peculiare, quod in calidi, frigidi, humidi, & ſicci intemperie conſiſtat. Eſſe autem ex intemperantijs ipſis, quæ quidem in vna ſunt contrarietate, ſimplices: quæ in ambabus, compoſitas. In ea itaque quæ eſt inter calidum, & frigidum oppoſitione, duas eſſe ſimplices intemperies. Alterã, vbi quicquam tanto efficitur, quàm antè erat, calidius, vt eius lædatur actio. Alteram, vbi pari modo inualuit frigidum. In ea verò oppoſitione quæ eſt inter humidũ, & ſiccũ, alteras etiã geminas, nempe humidam, & ſiccam. Copulatis verò inuicem ſimplicibus, alias exiſtere quatuor, humidam & frigidam, humidam & calidam, ſiccam & frigidam, ſiccam & calidam. Traditæ verò ſunt & cauſæ, quæ has intemperies generent, in alio libro, in quo morborum cauſas reddidim⁹. Sanè vnus quiſpiam morborum eſt quos intemperies creat, & febris: vtique cùm adeò immodicè auctus calor eſt, vt & hominem offendat, & actionem lædat: quãdo ſi neutrum adhuc efficiat, quantúmvis ſit homo nunc quàm antè calidior, nondum tamen febricitare eum monſtrauimus. Quoniam autem quicquid præter naturam in nobis oritur, ſiue ſpeciale nomen ſortitum ſit, ſiue generale, id extra corpus non eſt, ſed tum pleuritis, tum phlegmone, tum morbus, tria ſimul in vno conſiſtunt corpore, verbi gratia Dionis. indicat autem & horum quodque propriã indicationem, ęquè profectò vt eius quod maximè omnium ſpeciale eſt, ipſæ differentiæ: ob hæc vtilius viſum eſt ſeorſum de febriũ differentijs tractare: quò omnibus prius præparatis, ſermo nobis hoc loco citra omnem eorum qui parum rectè de ijs ſcripſerunt, refutationem abſolueretur. Reuocemus igitur ad memoriam diſcriminis earum capita, quò propriam ex vnaquaque indicationem ſumamus. Eſt igitur vna earum differentia illa, in qua cauſa adhuc adeſt febrim creans: aut febri excitata iam deſijt. Alterave rò qua vel (vt Græci loquuntur) hectica febris eſt, quæ iam facta eſt: vel etiam (vt aliquis eorundem dixerit) ſchetica. Nam quoniam eos affectus qui facilè diſcutiuntur, ἐν σχέσει Græcè vocãt: qui tales non ſunt, ἐν ἕξει: cõcedẽdũ eſt di lucidioris doctrinæ cauſa etiã febriũ ipſarũ eas quæ ægrè diſcutiun-

discutiuntur, hecticas: quæ facilè, scheticas nominari. Dicendúmque febrium alias facilè solubili affectu esse, perinde vt percalfactum in Sole lignum. Alias difficilè solubili, veluti quod igni eatenus excalfactũ est, vt iam accẽdatur, & fumum edat. Hæ sunt primæ febrium differẽtiæ. Quas vbi cum summis primùm indicationibus iunxerimus, mox ad magis illis speciales veniemus. Prima enim omnis febris indicatio veluti à morbo est, ablationẽ eius præscribens. Secunda verò ceu abs tali est morbo, quę non absolutè sublationem, vt prior, sed certam quandam sublationem indicat. Nam cùm febricitantes ex intemperie laborant, necesse est sanationem quoque eorum intemperantiæ depulsionem esse. Omnis autem excessus per contrarium excessum sanatur. Etenim id quoque antè est ostẽsum. Quare febrilis quoque intẽperantiæ excessus per cõtrarium excessum sanabitur. Est autem febrilis intemperantiæ excessus in caloris abundantia. Huic ergo ad † temperamentum via erit per id quod refrigeret. Itaque si iam præsens febris est, sed causa quæ eam excitauit, iam desijt: huc tantùm sanandæ eius consilium dirigetur, vt refrigeretur. Quare quærenda nobis talis materia est, quæ cum redundante calore paria refrigerando faciat. At si in generatione adhuc febris est: causa quæ eam accendit, submouenda est. Sin pars eius iam genita est, pars in gignendo adhuc est: vtrique consulendum est. Primùm quidem submouendo quæ eam accendit causam, deinde extinguendo quæ ab hac accensa est febrem. Ergo nisi quis ad vnguem memoria teneat, & quæ causæ febres generent, & in quo cuiusque corporis affectu: is nũquam methodo febri prospiciet. Dictum nanque est in ijs corporibus meatuum constipationem febrem excitare, in quibus quod transpirat halituosum non est (ἀτμῶδες Græci dicunt) cuiusmodi visitur in ijs qui boni sunt succi: sed mordax & acre, fumo fuliginíve non absimile. His igitur corporibus saluberrima est ex aqua dulci, & temperata lauatio, tum frictio quę rarefaciat, & exercitationes mediocres, & victus, qui dulces efficiat succos. Aduersissima verò sunt lauatio frigida, & aluminosa, & lauationis abstinentia, & exercitatio acuta, & frictio, vel planè nulla, vel dura, & victus mali succi, & vigilię, & ira, & tristitia, & cura, vstióque in Sole, & fatigatio.

† ἐυκρασίαν.

febris in qua causa desijt.

latio ex frigida

tigatio. Verùm de reliquis pòst dicam. De stipatione verò meatuum, vnde digressus sermo est, liquidò scire licet solam eam, si reliqua omnia desint, accendere febrem posse. Si itaque eiusmodi naturas à conuenientibus sibi lauationibus prohibeas, protinus febricitant. Vidisti autem profectò quo tempore Romæ nobiscum egisti, aliquos ita laborare. In quibus qui mirificam diatriton transmittere eos in cibi inedia censent, ipsi † difficillimas febres faciunt: quando protinus in primę accessionis inclinatione, in balneum eos ducere oportebat: ibíque sinere crebrò, si vellent, nedum semel, aut bis lauare. Ego nãque reliquis omnibus omissis, eum tibi in memoriam reuocabo, qui in aquis aluminosis (quæ Albula vocant) lauerat: ac ex eo cute densata, pòst cœperat febricitare. Quippe satisfaciet is pro claritate sermonis nostri, veluti exemplum. Sanè hominem inuisebant medici quidam non incelebres, alter Erasistratius, alter methodicus. visum autem est ambobus hominem à cibo continere. Quod tamen nos, cùm post illos digressos superuenimus, non permisimus, sed statim in balneum perductum, & tepẽti oleo largissimè perfusum, tum blandissimè perfrictum, quamplurimum temporis in calidi solij aqua versari iussimus. Mox egresso, ac frigida ex consuetudine vso, tum sindone cooperto, considere paululum ad vires recreandas præcepimus. Postea denuò in balneum perducto, ac rursus similiter tumvncto, tum perfricto, ac in calida morari iusso, dein rursum educto ac frigida merso detersóque, exhibuimus cibum, protinus quidem, vt egressus est, atque aquam bibit, ptissanæ cremorem: dein paruo interuallo lactucam: ac post hãc ex simplici albo iure piscium aliquid eorum qui molli sunt carne: cuiusmodi saxatiles sunt omnes, & aselli quos vocãt. Porrò non alienum sit, quò nihil narrationi desit, omnia recensere. Tempus anni erat quo hæc agebãtur, paululum post caniculares quos vocãt dies. Homo ipse circiter quinque & triginta annorum, colore nigello, & habitu corporis gracili, atque hirto: tum qui tangentibus etiam cùm valeret, manifestè calorem exhiberet mordẽtẽ. Vrinas quoque habuit abundè flauas: ac si plusculum cibo abstineret, etiam mordentes. Aluus assiduè sicca erat. Tum quæ excernebat, exigua acriáque & sicca. Mores animi ad iram & co

† κακοηθεσάτους.

febricitans ex constip.

frigida

descriptio hois.

gitationem propẽsi. Ipse pauci omnino somni, & qui perpetuò de vigilijs quereretur. Hic quodam loco quo negociorũ gratia concesserat, albulis (quę haud longè aberant) est vsus septima (vt aiebat) diei hora: ac ter quatérque se lauit, salubriter sibi consuluisse ratus. Hinc quoque vbi rursus in agrum se recepisset, ac cibum sumpsisset, & paululum indormisset, venit ad vrbẽ sero vespere: vbi destitutus idoneo balneo, nocte febricitauit. Cùm autem tertia ferè diei hora contemplati eum medici essent, iusserunt non eum modò diem, verumetiam posterum totũ per inediã transigere: quò tertiæ diei noctem obseruarent. Atque his dictis abierunt. Nos tum lauato, tum vt prędictum est, cibato: ministris præcepimus, si medici vesperi venirent, quiescere hominem dicerent: eósque statim remitterent, ac postridie manè redire iuberent. Vt verò abierunt, rursus hominem simili modo lauatum, ac cibatũ, ijs ipsis quæ egimus, dormire probè fecimus. Accedentes autem manè postridie medici, censuerunt etiam eo die cibo illi abstinẽdum, etiã si quammaximè sine febri prorsus esset. Illo verò promittente se facturum quod iuberent, scis quantus illis digressis risus sit excitatus: quem nos paulò pòst superuenientes deprehendimus. Non fugit verò nec quomodo cum laborante ipso sit actum. Nam quoniam (inquam) cùm valeres, bis lauare solebas, ac medici cibum tibi omnino circuncidunt: nec illis iure in totum obsequendum esse, & aliquid eorum quibus per sanitatem es vsus, immutãdum arbitror. Eo verò putante me sibi suadere vt lauaret quidem, sed nõ bis: tum paratum se affirmante quicquid iusserim exequi: ergo (inquam) neque inediã tolerabis, neque lauabis bis, siquidem & laborasse mihi videris iam triduo, & calfactus vehemẽtius à Sole fuisse. Propter igitur laborem (inquã) & vstionem, vnã te adijcere lauationẽ ad duas oportet, ac ter mihi audientem lauari: quoniam id mihi facturum te pollicitus es. Ille subridens, dura (inquit) imperas. Cæterùm, quoniam stare pactis est iustum, faciam quę iubes. Quę verò medici post hæc egere, nosti planè quanto erant digna risu. Bis iam lauatus fuerat, pransúsque dormierat, cùm circa occasum Solis ministrorum quispiam adesse medicos nunciat. Hic verò febricitare se simulat: ac veste circundatus † inuolutúsque, quo minus bibisse vinũ ab ipsis deprehẽdere-

† εἰσωτε σραφείς.

prehenderetur, amico cuidam mandat, medicis, si quid percontentur, pro se respondeat. Erant autem de more, vbi inuolutum curiosè hominem etiam cum capite viderent, primùm illud solenne ipsi rogaturi, quota hora accessio inuasisset. Cùm autem amicus respondisset, fermè ne vnam quidem integram ex quo cœpisset, intercessisse horam: cum horroréne, an frigore cœpisset, rogãt. Eo cum horrore respondente, tangunt hominẽ iã corpore propter risum, & operimentum madentẽ. Itaque vbi hominẽ laudassent quòd sibi obtẽperasset, nec quicquam ante tertiæ diei accessionẽ deliquisset: ob id ipsum (inquiũt) nũc te deseruit horror, éstque sudoris inditium, ac multa humiditas circa cutem: quę haudquaquam euenisset, nisi inediam tolerasses, & triduum transmisisses. Iussis igitur propinquis, si quę guttulæ illi manarent, diligenter detergerent, ne frigore afficerentur: tum manè se redituros præfati discedunt, ne tum quidem post sudores iusso homine nutriri. Visę nanque sunt illis noctes eo tempore breues: vtiliúsque esse postridie manè nutrire. Digressis igitur ipsis, perfusus sudore iuuenis, ita vt inuolutus vestibus fuerat, in balneum cucurrit, ac tertiò lauit: & similiter est cibatus. Postridie priusquam aduentarant medici, egressus domo dedita opera est, ne se deprehenderent. Itaque cùm paulò post venirent, & egressum intellegerent: mirati inter se sunt, quid tandem hominem egredi subegisset iam bidui passum inediam. Ergo si hoc vno malè ab eiusmodi medicis ægri afficerentur, quòd pluribus diebus in cubilibus detinerentur, cùm liceret sine intempestiua hac inedia multò citius ad consueta vitæ munia redire: esset profectò vel id pergraue. Verùm lõge grauius est quod accidit. Cùm enim memoratę naturę vbi sub tali victu reguntur, grauissimis occupentur febribus: qui hunc iniungunt medici, nihil mihi à carnificibus differre videntur. Non enim veluti qui humidi, ac boni succi sunt, vbi in febri diaria transmittere mirificam diatriton coguntur, vnum id tantùm patiũtur incommodum, quòd frustra cruciantur: sic etiam naturæ iam comprehensæ: imò ex longiore inedia acerrimis acutissmísq; corripiuntur febribus: à quibus promptus est in hecticas transitus: atque ab his rursus in torridum marasmum. aut si os ventriculi facilè iniurijs

 patet,

patet, in eum qui συγκοπὴν, id est animi defectum infert. Audisti enim subinde nonnullis talium medicorum dicentem me, licere ipsis euidenter intellegere quantũ mali cõmittant, dum eiusmodi naturas in inedia custodiunt, si velint, dum sani omnino sunt, biduũ eos inediam iubere tolerare. Cernent enim ilico febricitantes, idque ob nullum profectò aliud quàm famem. Siquidẽ cui nec suberat prius quicquam in corpore quo grauaretur, nec quicquã illi interim accessit extrinsecus noui, is planè ex inedia febricitauit. Quando enim (vt dictum est) non vnus, altérve sic intemperatorum, sed planè omnes vbi inediam tolerarũt, & balnei solio abstinuerunt, febri corripiuntur: ne vel leuis quidem ampli⁹ relinqui nobis suspitio potest, quasi ob aliud quippiam & non inediã febricitarint. Quibus nanque in corporis temperatura siccum præualet humido, & calidum frigido, his corporis habitus gracilis, hirsutus, & nigrior est, ac reliquis tribus intemperamentis quæ hoc sunt minus calida, tactu calidior aduertitur: plurima quoque his flaua est bilis, vrinæque, ac deiectio bili satura, & pulsus magni, & somni leues, & pauci, & † animi impetus vehemẽs. Ergo rectè horum Hippocrates, tum generalem victus formulam cuiusmodi esse conueniat, tum quot ac qualia symptomata in eiusmodi homines incidant, nõ solùm vbi totum diem in cibi inedia transegerint, verumetiam vbi altero cibo, qui pro prandio datur, abstinuerint, prodidit. Quippe in sexto de populatim grassantibus morbis, ita inquit: In calida natura refrigeratio, aquæ potio, quies. In libro autem de acutorum victu, quem aliqui † Cnidijs sententijs adscribunt, cùm de ijs disputat qui solitum prandium dimittunt, etiam huius naturæ hominum meminit, πικροχόλους eos Græcè, quasi amaræ bilis homines, ab redundante scilicet succo nominans. Habent verò eius verba se ad hunc modum: Sed & qui bis die comedere consueuerunt: ij si non prandent, ægrotant, tũ imbecilli & infirmi fiunt, ac timidi ad quoduis opus. pręterea † cordis dolorẽ sentiũt. Siquidem suspensa illis viscera videntur, & calidũ, pallidúmque mingunt, & deiectio vritur. Sunt pręterea quibus os ∟† ventris ∟amaricat, oculi cauantur, tẽpora † saliũt, & extremæ partes frigent. Hæc vbi prædixit, mox alia quædam, tum de cœna, tum de nocte. ad finẽ sermonis ait

† θυμὸς, .i. ira.

† πρὸς τὰς γνιδείας γνώμας ἐπιγράφουσι. i. aduersus Cnidias sentẽtias inscribũt

† καρδιαλγίαν. i. dolorem in ore ventriculi. vt initio libri secundi.

† vẽtris, nec in Græco ẽ exẽplari, nec cẽseo addẽdũ.

† πάλλονται. i. palpitant.

monis ait huiusmodi notæ homines (quos πικροχόλους vocant) tum vnicum in die victum, tum inediam, quàm alios homines difficilius ferre: vnam nimirum in eo libro exponens partem eorum, quę in sexto Epidemion monuit in vniuersum: nempe quod ad victum spectat. Nam refrigeratio quam calidis naturis suasit, efficitur cũ ex alijs quibusdam, tum non minimè ex cibi exhibitione. Qui nãque originalem temperaturam parum moderatam habent, horum insitum calorem, si squalens acérque est, cibi mitiorẽ minúsque mordentem reddunt. Sanè illud non latet, & boni succi, & exquisita debere esse quæ his exhibeantur nutrimenta: non tamen ea quæ boni succi, propterea quòd exiguum huiusmodi substantiæ in se habent, nominentur, ac nutrire nequeant: imò quòd vtile plurimum in se contineant. Sunt nanque & maluæ, & brassicæ, & betæ, & lactucę, & denique omnia olera, & † fruct⁹, nutrimẽta, cùm substantia in his habilis ad alendum contineatur. Verùm sicut in his exiguum est quod nutrit, nõ exiguum quod est inutile: ita in pane puro, & ouis, & carne, & alica, plurimũ est quod nutrit, minimum quod est inutile. Quòd si id inutile quod admistum vtili est, præterquam quòd non nutrit, etiam acrem, aut † acutam, aut acerbam, aut amaram, aut denique vitiosam quampiam qualitatem habet: non modò non propriè nutrimenta sunt, sed etiã medicamentosæ facultatis non parum in se habent. Expedit igitur tales homines illis nutrire cibis, quicunque nec medicamẽtosam vllã sensu perceptibilem vim habeant, sed nec ipsum quod nutrit plurimum: quãdo hoc quoque si exuperat, vitio non caret. Principio nanque nec quę in vẽtriculo eorũ agitur cõcoctio est exacta, nec, si vẽtriculus ea superet, quę in venis obitur, est absoluta. Quòd si hic quoque haud magnus sit error, saltem tertiam (quæ singulis partiũ propria est) difficile fuerit in omnibus illis ritè perfici. Conueniet profectò huic, & vt frigidum humidúmque quodammodo ei nutrimẽtum exhibeas, vbi corpus tum calidius, tum siccius solito est redditum. Quare commodissimus huic est ptissanæ cremor ad vnguem coctus, in quo nullum sit superfluum condimentum: vtpote qui & refrigerare, & humectare, ac sine siti seruare hominem potest: cum eo quòd nec halituosum, nec humidum, nec siccum detinet excrementum.

† ὀπώραι

† ὀξεῖαν. i. acidam.

Calidae et siccae natae victus

ptissanae cremor

mentũ. Voco halituosa quæcunque per cutim foris effluere sunt apta. Humida, quę per vesicam. Sicca, quę per aluũ. Quippe à vincenti in singulis eorum substantia, nomina ipsis imposui. Quòd autem nullum horum retinebit ptissanæ cremor, manifestũ est. Quę enim per aluũ excremẽtorum deiectiones sunt, eas adstringentia retinere solent. Quæ per vrinas, & vniuersam exeunt cutim, hæc detinent ea quæ exiguis meatibus inhęrent: ἐμπλαττόμενα vocant. præterea quæ valenter adstringunt, ea στρυφνὰ Gręci vocãt. Ptissana verò nec exiguos cutis meatus obturãdi, nec adstringendi vim habet vllam. Ac quòd non adstringat quidem, vel gustus ipse docet: cuius vnius est proprium, quod adstringendi vim habeat, discernere. Quòd verò nec cutis meatibus lentitia crassitudinéve sua inhæreat, id ratiocinari ex alijs eius effectibus est prõptum. Nã siue sordidum corpus extrinsecus ptissana defrices, vtique sicut aphronitrum, & mel deterget. Siue ex ventriculo per vomitũ educere mediocrem pituitam velis, nihilo minus mulsa vtilem ptissanæ cremorem experieris. Additum tamẽ in dictionẽ est, mediocrem: quoniam si multa & vehementer glutinosa, & crassa pituita sit, hanc radicula ex oxymelite, non mulsa, aut ptissana detergere est habilis. Est sanè & aqua mulsa ad omnes antè dictas expulsiones idonea. Verùm nec sitim restinguit, vt ptissana, & in amara bili abundantibus naturis facilè vertitur in bilem. Optimum igitur (vt prædiximus) in eiusmodi temperamentis nutrimentũ est ptissana. Proximum ab hoc alica, cui paululum aceti ad faciliorem distributionem sit adiectum. Tertium, quæ sine aceto liquida est, non crassa: qualem nonnulli præparant adsimilem pulti. Iniecisse verò huic, dum coquitur, aliquid porri satius est. Nam quòd tum anethi, tum salis aliquid necessariò habebit, neminem latet. Quinetiã in furno coctus panis vtilis est cibus: sicut etiam è piscibus saxatiles omnes. Nec ipsis minus aselli: nisi si prope lacum, aut magnum flumen, quod in mare decidat, † depasti, humidam magis glutinosamque habeant carnem. Proximè asellos sunt solea & torpedo, itémque lupus & mulus, pòst mugil è pelago. Omnis autem piscis deterior est, qui prope lacũ qui mari coniungitur, aut magni fluminis ostium pascit. Ex volatilibus autẽ optimi sunt perdices, ac montani oẽs

† νεμόμενοι. i. pascentes.

† passeres.

† passeres. Ab his gallinacei, & phasiani, & iuuenes colũbæ. Sed nec hæ tamen intus claudendæ, cùm excrementosa sint omnia quæ exercitatione carent. Excrementosa verò non minus sunt, tum lacustria, tũ palustria omnia. Quo fit, vt etiam ex ipsis suillis carnibus optima sit mõtana. Ab his deinceps hœdi sunt. In omnibus iam dictis fugienda, tum vetula, tum recens ædita, sunt. Illa nanque duriora, cõ coctúque difficiliora sunt: hęc immodicè humida, & excrementosa: ac potissimũ quæcunque ex animaliũ generibus sunt, quæ naturaliter humida sunt, vt oues, suésque. Verùm de omniũ ciborum facultate alibi præcepimus. Nunc veluti alia in hoc opere, sic ista quoque exempli causa sint dicta. Siquidem propositum nobis in hoc est, non tanquam in ijs quæ de alimentis, & medicamentis scripsimus, materias inuestigare, sed solas facultates generales. Nihil autem profectò referat, generalésne facultates, an vniuersales, ipsas appelles. Reuertamur ergo rursus ad propositum. Quibus acre aliquid quotidie transpirat, ij, si cutis ipsis stipetur, promptè febri corripiuntur. Stipant verò hanc tum quæ adstringunt omnia, veluti paulò suprà memorauimus de Albulis aquis: tum quæ lentitia crassitudinéve sua exiguis meatibus inhærent. Aliquando autem ipsius cutis immoderatior siccitas exiguos ipsius meatus densat. Proinde qui œnanthe in balneo vtebatur, hũc, nos vidisti quo tempore inæqualitatẽ sentire se quereretur vti, vetuisse. Simili modò & qui largo vino, cum oleo exiguo vtebatur: item, qui lentiscino, tum cùm densitudinem sentiebat, hũc quoque de cætero (vt scis) vti prohibuimus. Inhibuimus non minus & eum qui quotidie insolabatur, & eum qui puluere vtebatur. Alteri verò qui iam ad inæqualitatem febrilem peruenerat, vehementiam remittere frictionis iussimus. Iam alium (vt scis) curauimus mirantem quo pacto vna lauatione, ac debita frictione horridã eius multorũ dierum inęqualitatẽ dissoluerimus. Vtebatur autem & ille adstringente oleo: hoc inquã iure propter alios vsus celebri: Hispanũ vocãt. Hoc igitur mutantes, ac Sabino tum pinguiter, tũ molliter vberius perfricantes, ac bis lauantes, ilico sanum reddidimus. Non solùm igitur hæc omnia vitanda ijs sunt, qui fumidũ & fuliginosũ è corpore exhalãt: sed etiã quæ glutinosũ, & quę crassũ gignũt succũ:

† στρουθοὶ. i. auiculæ.

quando hæc paruis meatibus inhærentia transpirationem morantur. Retinent non minus (vt dictum est) transpirationem, & quæ cutim immodicè siccant. Multos siquidem talium cùm Sole vterentur, alios verò cùm vberiore nitro, alios cùm sale, aut exercitatione multa, aut frictione dura, præterea frictione sicca (ἐκροτρίβειν vocant) & calidis fomentis & puluere, & horum occasione quotannis ægrotarent, ipse testis es, vt ab his prohibitos, multis iam annis sanos seruauerimus. Sunt autē merito eiusmodi præcepta, tum valentium, tum eorum qui de valetudine querūtur, communia. Non enim ei quæ iam facta est febri consulunt: sed ei quæ nunc in generatione est, prospiciūt, tollendis scilicet ijs quæ illas excitant causis. Quippe quæ adhuc in generatione febris est, dum aufertur causa, ipsa vnà interit. Quare quę in libris de sanitate tuēda de eiusmodi temperamentis sunt prodita, ea omnia ad eos qui febricitare incipiunt, siue id sanationem appellasse oporteat, siue prouidentiam, sunt transferenda. Siquidem sanamus id febris quod iam inuasit, etiam si exiguum est. Prospicimus ne quid amplius proueniat, adimentes causam. Veluti verò iam dictarum maximè naturarum, & cùm valent, & cùm de se queruntur, illud commune cōsilium est, vt fluxile & trāspirabile vndique corpus reddatur: ita illud quoque, vt tum vigilias, tum iram, tum tristitiam, tum curam, tum vstionem, tum frigus, tum lassitudinem fugiant, cùm promptissimè post hæc, eiusmodi temperamenta febri capiantur. Sanare verò ea quoties ex aliqua dictarum occasionum febricitarint, oportet, partim similiter ijs quos exstipata cute laborare diximus, partim dissimiliter. Quippe in prima accessione inclinante ducendi in balneum omnes sunt: tum pinguiter simul ac molliter fricādi ij quidem, qui ex aliquo quod cutim adstrinxit, laborant: sicut dictum est. qui verò ex siccitate, fricādi quidem & ipsi, sed parcius: lauandi autem vberius. Respiciendum verò semper ad virtutis modum est in omnibus eiusmodi auxilijs. Atque iræ quidem, & tristitiæ, & vigiliæ, ac curæ, nec frictione, nec lauatione multa indigent. Sed omnibus qui ex eiusmodi occasione febricitarint, oleum infundēdū tepidum & † largè est, cui minimè adstringens vis insit: tum paululum fricandi, atque ex consuetudine lauandi. Vstio verò

† Hāc dictionem

verò protinus ab initio refrigerationem desyderat, tum crebriorem lauationem: minimè verò aut oleum largum, aut crebram frictionem. Sint autem quæ refrigerent, & rosaceum, & omphacinum, quod etiam (arbitror) omotribes, id est crudum oleum nominant. Vtiliora verò ex his sunt quæ nihil in se salis omnino habent. Efficies hęc magis frigida, si ita vas in quo continentur, in puteo suspendas, vt aquam tāgat. Præterea si defluxus frigidæ aquæ vasi se illidat, magis humorem refrigerat. Quōd si largius refrigeratam cupis, vas niue circundabis. Infundere autem syncipiti, sublata in altum manu, per mediocrem lanæ modū oportet. Hæc vsque ad inclinationem faciens, in balneum duces. Si verò qui memorato est temperamento, de quo omnis hic sermo est, ex frigore febricitet, etiam ducendus ad balneum in remissione is est. Si autem cum grauedine & destillatione febricitet, priusquam hæc concocta sint, lauandus non est. At qui ex vstione febricitāt, ij vel cùm hęc adsint, lauari debebunt: veluti in libris de sanitate tuenda ostendimus. Post lauacrum verò, ijsdem quibus antè, madefacienda amborum capita sunt: eorum quidem qui ex vstione febricitarunt, refrigerantibus: qui ex frigore, calfacientibus. Sunto autem & hæc post balneum mediocria: cuiusmodi irinum est, & nardinum vnguentum. Verùm de his immorandum pluribus non est, præsertim in libris de sanitate tuenda iam proditis. Sed suffecerit dixisse reliqua simili modo in febricitantibus esse facienda, quemadmodum in vstis & refrigeratis citra febrem, facienda præcepimus. Non tamen quouis tempore lauandos febricitantes esse, sed in accessionis remissione. Præterea qui ex vstione febricitant, ijs intendendam quæ ex refrigerantibus cōstat, curationem esse. ijs verò qui ex frigore, eam quæ ex calfacientibus consistit, remittendam. Reliquum autem fuerit, vt communitatem ac differentiam invictu omnium comprehensarum conditionum in proposito temperamēto, vbi febri diaria laborat, exponamus. Omnium igitur communis victus species esto, quæ & boni sit succi, & concoctu facilis, & quæ nusquam exiguis cutis meatibus inhęreat. Sed ijs qui exusti sunt, cum eo quod refrigeret & humectet. Pari modo ijs quos ira malè habuit. Iis verò qui refrigerati fuerunt, cum eo quod calfaciat modicè. Iis qui peruigilio,

(quāquā nō est in exēplari Græco) tertia linea sequēs addendam fuisse indicat, cui ipsa quoque rei natura subscribit.

pervigilio,& triſtitia,& nimia cura ſunt affecti: quòd humectet ac ſomnum conciliet. Ad eundē modum ijs qui fatigati ſunt,magis nutriens. Iis qui refrigerati ſunt, minus nutriens. Reliquis quod medium ſit amborū. Vinum verò ipſe conſcius es omnibus me eiuſmodi naturis concedere: ſed quod tum aſpectu,tum viribus ſit aquoſum. Id enim ad omnia vtilius quàm aqua eſt,vtpote quod & cōcoctionem iuuet, & vrinas ac ſudores prouocet. Conſtat autē & Hippocratem non in diarijs modò febribus, verumetiam in acutis,ex ijs quę de acutarum victu prodit,vinum dare. At in ſexto Epidemion,ſiue ipſe ſit,ſiue Theſſalus eius filius, vinum calidis temperamentis prohibet: ídque non modò cùm febricitat, ſed etiam per ſanitatem. Quippe in calida natura ſuadet tum refrigerationem, tum aquæ potionem,tum quietem. Niſi fortè copioſius vtēdū eſſe aqua quàm vino eiuſmodi naturis ſuadere eum dixeris: quemadmodum nōnullis placet. Hoc igitur ſeorſum per ſe diſquiratur. De potione verò frigidæ decidendum. Ego igitur cenſeo eius generis naturas, & dum valent,eiuſmodi potione magnopere iuuari: nec in diaria febri ijs quib' in vſu fuit,eam circuncido. Si quis verò non aſſueuit,huic per febrem dare non inceperim, niſi priſtina planè ſanitate prius reddita. Quòd ſi vel propter timiditatē,vel propter conſuetudinem à pueris,vel falſam opinionem,frigidam timeat: tum opere homini perſuadeam, obſeruans in æſtate cùm æſtuat: tum oratione poſt opus. Nam vbi poſt vſum eiuſmodi potionis liberatus ſtatim ab vrendo æſtuandóque eſt, viſúsque firmiorem ex eo ſtomachum quàm antè habere,tū ventriculō illi bilioſum deiecit,& probè cōcoxit,ac corpus, cùm ea iterum iterúmque vſus fuerit, refi citur,tum verò alijs quoque ei indicatis, quibus ſimuli ratione contuli,expoſuerim primum quidē illud eſſe omniū longè veriſſimum, quòd contraria contrariorum ſunt remedia. Proditū autē mihi de hoc prius eſt: mox illud,quòd temperamentum eius ſanitatis ſymmetrian egreſſum morbo eſt propinquum. Tum quòd ſanitas eiuſmodi corporum † dubia eſt,ac potius in affectu,quam ſcheſin vocant: quàm in habitu,quam hæxin. Prēterea quòd ſi boni temperamenti eſſet,hoc illi omni ſtudio tuerer: cùm verò vitioſi ſit temperamenti & naturę,in melius immuto. Porrò dictum &

† σφαλερὰ .i. lubrica, ſeu infirma.

dictū & de his fuſiùs eſt in libris de ſanitate tuenda. Vnde nec immorandum mihi hic multis eſt eos imitāti ſcriptores, qui cùm pauca prorſus ſciant,ipſa in omnib' libris inculcant. Id enim non multa eſt docere,ſed multa ſcribere, & multas chartas cōſumere,cùm liceat paucas: ac multum temporis nulla neceſſitate conterere. Itaque nec notas diariarum febrium hoc loco deſcribo, vtpote iam prędictas mihi in ſecundo de criſi propemodum vniuerſas: ſi quę verò reliquę fuerunt,etiam in primo de febrium differentijs proditas. Quinetiam in libris de pulſibus,quantum ex ipſis ſit vtile,expoſuim',ſoli(vt ſcis)omnium qui ante nos fuerunt. Idque adeò (arbitror) clarè, vt nec puerum quod tradidimus,lateat: cùm Archigenes(vt oſtendimus) nō docuerit,ſed deblaterarit plurima tum in opere de pulſibus, tum in eo quod de febrium ſignificatione inſcribit. Tanquam autem eum qui in aluminoſa aqua ſe lauit, medici vſque in tertium diem cibo abſtinere iuſſerunt: ad eundem ſcis modum neminem eorum qui vel exuſti fuerunt,vel alia quapiam ex iam dictis cauſis febri tentati, lauiſſe,aut nutriuiſſe,priuſquam diatriton trāſmiſiſſent. neceſſe enim profectò eſt & me diatriton dicere,ne in hoc quoque nugis eorum me exponam, dicentium aliam eſſe tertij diei acceſſionem,aliam ipſam primam diatriton. quippe hactenus eorum nugas proceſſiſſe, ipſe aliquando audiſti. Sed ſiue primam diatriton,ſiue aliud quiduis appellaſſevelint, non ſemel nos biſve aut ter,verùm ſæpius quàm vt meminiſſe poſſimus,tum in primo ſtatim die ad veſperam eos qui diaria febri laborarunt, lauimus,tum vel magis in ſecundo,imò etiam in ipſo tertio, ceu paulò antè diximus de eo cui ſtipata cutis fuerat. Verùm hanc cauſam raréter vidi febrem accendere: (itaque etiam hanc maximè trahandam deſumpſi) vſtionem verò & laſſitudinem,& cęterorum ſingula planè ſæpe. Vidiſti autem eos omnes quarto die manè ad ſolita redire munia: ac medicis qui ipſos tertium diem prorſus in cibi inedia exegiſſe fuerant opinati,occurrere. Itaq; etiam miranti tibi ac querenti quid demum cauſæ eſſet, cur vel nunc ſaltem eiuſmodi medici ab ijs quæ perperam opinantur, non recedant: conuenienter (vt arbitror) reſpondi, quòd neque veram ſpeculationem noſcerent,& nunc eam incipere diſcere erubeſcerent.

Aliqui

Aliqui tamen (veluti confitentem aliquando ex ijs quendam, idque cũ lachrymis, veritatem nobis solis audiuisti) nec vitę sibi necessaria aiunt adfutura, si qui eos scire aliquid existimant, discentes iam videant. Verùm tu hoc semel audisti. Deos autem omnes testor, multos id mihi sępe soli confessos, idque lachrymantes, ac infelicitatem suã deplorantes, quòd sub malis præceptoribus tempus perdidissẽt. Iuróque tibi rursus deos, illud quoque mihi persæpe à cõdiscipulis dictũ esse, cùm essem adhuc ætate adolescẽs. Nam cùm mihi mos esset, vbi aliquis me de secta aliqua num sana esset percontaretur, dicere, me respondere non posse, nisi reliquorum omniũ dogmata didicissem, ac methodum quampiam mihi comparassem, qua quod potius esset discernerem: non pauci ex condiscipulis qui hæc audierant, mihi respondẽrũt, me & excellenti natura, & singulari propter patris mei liberalitatem esse † eruditione, tum & ætatem ad discendum idoneam, & impensas vnde discíplinis vacem suppeditatas habere: secum non ita agi, qui & rudes in primis disciplinis essent, nec acuto vt ego ingenio, nec quod impenderent habere. itaque contẽtos esse oportere ijs quę nunc nossent, qualiacunque ea forent. Minimè igitur mireris cur pleroſque medicorum nõ pudeat diatriton in ore habere, etiã si sexcenties nos præsagire in ægris viderunt, diariáne febri laborarent, an ea quæ tertio quartóve die accessionem aliquam esset habitura. Illud potius estima quod Hippocrates monuit, homo aliâs ingenio maximè philosophico: † Cùm in acumine morbus est, statim tum vltimos labores infert, tum tenui ad vltimum victu necesse est vti. Vbi verò non, sed licet liberalius cibare: tantum est de vltimo remittendum, quantum morbus vltimis est mitior. Labores nanque dicit omnia quæ hominem offendunt: vltimos verò maximos: qualesvtique in summo vigore fiunt. Iubet autem reseruari in id temporis summam victus tenuitatem: nihil profectò docẽs diuersum ab eo quod alibi dixit: Cùm in summo vigore morbus est, tum victuvti tenuissimo est necesse. »

Atqui fieri non potest vt summam victus tenuitatem ad summi vigoris tempus differas, nisi inter initia coniecteris circiter quotum diem in vigore morbus sit futurus. Sed & insanire Hippocratem dicunt, qui hęc scripserit. & tametsi nos opere

† ἴνστιτυτ ίω. i. institutione.

† ὅταν καὶ τοξυνόσημα. i. cum morbus est acutꝰ

labores

nos opere ea ostendimus, omnia potius putant quàm posse quempiam in prima aliquando accessione certam notitiam affectus ipsius ęgrotantis habere. Ego verò nec in omnibus ægrotantibus fateor exactè me scire in primo die affectum, nec vllam diariam me febrem posse fugere. at verò vt nihil in victus ratione primis saltem diebus pecces, hoc satis est, si discernere diariam à reliquis queas. Ac propterea quarto die, in quo illi hominem quẽ iam siccarunt, primùm nutrire incipiunt: nos ad consueta dimittimus: ac à diarijs in acutas febres transitum fieri hac victus ratione prohibemus: cùm si quis aliter cibet, excipient necessariò iam dictas naturas ardentissimæ febres. Sunt enim alię naturę quibus aut nihil, aut nõ magnopere incommodet tot dierum inedia: sicut è diuerso aliæ quibus non modò innoxia, sed etiam vtilis est trium dierum inedia. Verùm de cæteris naturis pòst decernam. Propositum verò nunc nobis ab initio temperamentum inediæ in summum ducunt discrimen, in quacunque iniungantur febri, non solùm ijs quas modò commemoraui diarijs. Etenim si propter obstructionem aliquando (vt dictum est) morata transpiratio est: si parua ea sit, qui rectè deterserit, secundam fore accessionem vetabit. sin momentanea, non possis ita promittere. Quòd si & multi, & crassi, & glutinosi impacti succi sint: quæ hos excipit febris, fieri non potest vt intra fines diariarum consistat. quando ex necessitate huic in mali succi naturis ea quæ ex putredine humorum accenditur, succedet. Nam in alijs saltem temperamentis, quæ in sequentibus exponam: excitari ex tali causa potest citra humorum putredinem aliqua † continẽtis febris species. Porrò capere eiusmodi sermones omnino non potest, qui prius in memoratis operibus nõ sit excercitatus: ac potissimùm in eo quod de febrium differẽtia inscribitur. Nam vbi obstructio quępiam mediocris est, ob quam febricitãt quibus vitiosus est succus: in primo die, atque etiam secũdi aliqua parte nullum est in pulsu putredinis signũ, æquè vt nec cruditatis in vrinis. Protracta tamẽ remissione, nec amplius pro ratione, sicut post summum vigorem incepe-rat, cedente, suspectus affectus est: veluti è diuerso in quibꝰ ad dissolutionem festinat, vel halitus aliqui vel sudores exierunt, vel multa bona vrina, cum signis in pulsu bonis: in ijs

† συνεχοῦς

Obstruc
ni pituita
Venimus
& humo.
vicin

ex obstruc
tionis fb.

in ijs proculdubio diaria febris est. Sed quæ ex parua oritur obstructione, ea (vt dictum est) saltem inter initia similis diarijs est. Protracta tamẽ inclinatiõe, suspecta redditur: quãuis putredinis indicia in pulsu adhuc nõ appareãt. Quippe nisi vitiosus succus penitus transpiret, necesse est putrefiat. Ergo vt transpiret, maiore iam auxilio est opus.

Ac si quidem vel puer vel senex sit, sanguinem detrahere non licet. Inter has ætates: vbi robur egro non deest, secanda vena est, etiam si plenitudinis signa non adsunt. Prestat enim vitiosi succi maiore parte emissa ad detergẽdas obstructiões accedere: cùm alioqui metus sit, si obstructionibus liberandis priusquã vacuaueris studeas, ne ipsas magis impinguas. At soluunt quidem obstructiones, quæ detersoriam facultatem obtinent, seu foris cuti sint admota, seu intrò in corpus accepta. Periculum verò est etiã ne quæ foras trahunt, vnà cum ijs quæ obstruunt, etiam aliud quippiam attrahant: & quæ ab interno sursum feruntur, aliquid secũ ex ijs quę in vasis continentur, rapiant. Quod ipsum si tenax sit & crassum, obstructionem planè geminabit. sin aliter, multitudine certè sua non parum omnino nocebit. Cernimus enim aliquando etiam quod multum est, cùm simul totum cõfluit, obstruendo hærere, infigiq;, nõ minus quàm ea quę glutinosa sunt & crassa, quòd si per meatus angustos est transitus, multò profectò magis retineri. Quò igitur & his iter † liberũ, & quę foris admouentur, attractio tuta sit, vtilissimũ est corpus inanisse. Quinetiã fumosa fuliginosaq; succorũ excrementa quę transpirant, succis ipsis imminutis pauciora restabũt. Quare inde quoque minor reddetur febrilis calor, sic vt foras transpirare si exiguę obstructiones sint, queat. Ergo cùm suspitio erit cutim esse ex obstructione occlusam, (id quod tum ex eo conijcies, quòd non fuerit in primæ accessionis remissione vacuatio satis magna, tum quòd similis sibi perdurauerit remissio) si homo ex nulla manifesta febricitauit causa, etiã certius argumẽtũ obstructionis habes. sin ex euidẽti aliqua causa, fieri potest, vt duæ simul coierint causæ. nã si altera tantũ causarũ nẽpe quã externa impressit, subesset, imminuta remissio fuisset cum sensibili alicuius expulsione. Haudquaquã igitur differendũ est sanguinis aliquid ita laborãtiũ mittere, scilicet tũ ad virtutis, tũ ad obstructionis

† ἀσφαλὲς .i. tutum

structiõis modi portionẽ. Discernetur aũt obstructiõis magnitudo ex ipsa magnitudine febris: vt quę ex maiore obstructione maior, ex minore minor inciderit. Vbi verò modicè vacuaueris, haud multò pòst aut nutrimentũ aliquod, aut pharmacũ ex ijs quę detergeãt, exibebis. Sũt porrò nõ multa quæ in febribus id prestent. Sed sicut dictũ pri⁹ est, in alimentorum ratione sunt ptissana & mulsa: in pharmacorũ, oxymeli, & quęcũq; incoquere in mulsa licet, ceu calaminthã, & hyssopum, & origanum, & serpillũ, & irim, & apiũ. Verùm hęc omnia iusto sunt calidiora, ideóq; febres accendunt, ita vtique vt vinum. Oxymeli verò solùm nec febres accendit, & strenuè deterget, sic vt ea quæ glutinosa crassaque sunt, dissoluat, & meatus obstructos liberet. Porrò inter mulsam & oxymeli medium locum habet quod ὀκτόμελι Græcè dicitur: cuius plurimus in Peloponneso est vsus. Non immerito arbitror & saccharũ inter hęc numerandum. Ex hoc victu seruabis quantum de febrili calore minuitur. Etenim si tertio die manè videris minimũ esse quod de febri relinquitur, ac neq; putredinis humorũ in pulsu nota subsit, neque in vrina cruditatis, suspecta verò hora qua primo die febris occupauit, extra meridiẽ sit, audacter hominem quamocyssimè lauabis, longè ante sextam horam. Abundè tamen sit, si intra tertiam horam lauationem compleueris. Ad eũdem modum & si decimam horam suspectam habueris, vsque ad septimam laues licet: cùm treis equinoctiales horas quatuórve inter balneum accessionísque tempus interponi, abundè sit satis. Debet autem in balneo corpus prius vnctum ac moderatissimè frictum, mox detergeri extrinsecus, abluíque. Sanè detergentium materiam expositam habes in commentarijs ijs, qui de medicamentis sunt conscripti. Deligenda verò semper sunt, quę ad rem propositam sint accõmoda. Quippe distincta in his sunt, tum quæ magis, tum quæ minus detergent. Sed & nunc exempli causa pauca dicemus. Moderatissimè detergent tum erui farina, tum hordei, tum fabarum. Præterea mulsa quæ sit aquosa. magis verò quàm hæc iris, & panacis radix, & aristolochia, & mulsa quæ mediocri est mistura: veluti etiam hac magis, quæ meracissima est. Fit hæc vbi mista melli exigua est aqua: sic vt liquatũ mel exiguos cutis meatus facilè ingredi possit.

Possunt

Possunt autem vel hac magis detergere tum spuma nitri, tum nitrum ipsum, tum aphonitrum. Sit autem nitrum oportet quod ex tenuibus partibus constet, cuiusmodi Berenicium est. Si verò lapidosum sit, vri id leuigaríque diligenter debebit. Mel autem purissimum, acerrimúmque, cuiusmodi est Hymettium. Est autē & sapo ex ijs quę maximè detergere valeant. Atque hæc satis multa detergentium materiæ exempla sunt. Tempestiuum enim est iam ad ea quæ post balneum adhibentur, accedamus. Sunt autem ea minimè multa. Nam pręter aquam quę parum apij incoctum in se habuerit, nihil his est offerendum. Licèt quod inter balneum & suspectas horas spatium erit, trium fore horarum cōijciamus. si verò circa vesperam, aut duabus horis citius quàm primo die accessio inuadet: tum lauisse manè liceat, tum cibasse, sed tantùm ptissanæ cremore. Deinde si suspectæ horę nihil prorsus afferant, & lauare rursus si velit licet, & cibare, ad eas quas diximus consyderationes intento. Sin aliquid eueniat, & conferendum id est cum accessione quæ primo die inciderat, & tum vrinæ consyderandæ tum pulsus sunt. Quę omnia profectò mediocria apparebunt, vbi exigua relinquitur obstructio. Quare ipsum & lauabis quarto die, & cibabis, ad iam dictas consyderationes spectās. sperabísque nihil quinto die superuenturum. At si magna obstructio facta sit, ea febris ex diariarum genere non erit. Quare in proximum differatur librū, cùm in hoc de diaris tantū agere statuerimus.

Quoniam igitur diarię febres in propositis corporum temperamentis sæpenumero etiam ciborum cruditatibus succedunt, proximùm fuerit de ipsis disserere. Ergo pessima quidem in eiusmodi temperamentis cruditas est, citissiméque febrem accendit, in qua cibi in nidorulentam & fumosam qualitatem corrumpuntur. quando ea quæ in acidam vertit, vt rarò talibus naturis contingit, ita minus nocet. Dicemus autem de vtraque seorsum, incipientes ab ea quæ sæpius his incidit, & magis lædit. Ea est (vt diximus) nidorosa quædam ac fumosa. Quæ vtique si aluus lubrica est, minus est noxia. Sin adstringitur, grauis est. Siquidem ex adstrictione eius vitiosæ naturæ in febres promptè incidunt, ac potissimum cùm neglecto consilio in lectulo domi manendi, ad solita conuertuntur opera.

Febricitant

Febricitant autem nonnulli & ex ijs, quos diarrhœa ex cruditate malè habet. Quibus vtique non minimè proritatur febris ex desurgendi frequentia. Quòd si etiam rosio, aut dolor, aut calor immodicus in ventriculo & intestinis sit, hinc vtique vel longè magis affectio febrilis increscit. Est autem eorum quibus clausa aluus est, & quibus fluens, non eadem sanatio. Itaque etiam seorsum de vtrisque agetur. Apparebit enim sic tractantibus non solùm quatenus differunt, sed etiam quantum ambobus sit commune. Si igitur ea tantùm quę corrupta fuere, vacuata esse videntur, tum lauandum, tum nutriendum in remissione febris est: sed ijs quæ circa ventriculum sunt, prius consulto. Sin ita multa inanitio aut prius facta sit, aut nunc etiam in homine duret, vt virtus iam defessa sit, satius est omissa lauatione cibare: sed cōsulto prius ijs quę circa vētrē sunt. Consuletur ita laborantibus, si modò vacuatio amplius non duret, † fomento ex oleo & absinthio. Expedit autem tingi absinthiū, quo minus nidore offendat, feruēti aqua. Quòd si quis morsus, aut doloris sensus invētriculo adhuc supersit, † intingi illi peniculus post fomentū debebit, qui vel calidus sit & siccus, vel ex oleo in quo absinthiū incoctum fuit, madens, ac plurimùm expressus. Satius autē fuerit, si nardini vnguenti quod curiosè sit factū, facultas sit, ex eo peniculum eodē modo imbutum ventri † incingere. Iā multò etiā satius sit, si purpura marina is sit: atq; etiam longè optimum si optima sit tyria. Quippe tenuiorē adstringēdi vim habet tum ea purpura, tum optima nardus, ita vt vis earum siccando, calfaciendo, ac robur inserendo, in corpora quæ circa ventriculum habentur, altè penetrare possit. Quòd si os ventriculi (quod stomachū appellare solemus, abutentes nimirum appellatione) imbecilli⁹ sit: etiā tanta portione chiæ mastiches in nardino tunsa, vnde sordium crassitudo existat, madefactam ex eo purpuram imponemus. Esto aūt abundè calens talium quodque, cùm primùm imponitur. Quippe quæ tepida sunt, omnia vētriculi firmitudinem dissoluunt. Non aūt te fugit solere me vnguēta calefacere in vase duplici: vtique cōiecta prius in vas maius, aqua feruente: quando aliter calefactis vitiatur eorum facultas. Cęterùm fluente adhuc aluo, vtilius est optimo recentéque melino simili modo quo nardino vti.

† ἐμβροχῇ

† ἐπιβάλλειν. i. inijci.

† ἐπιτιθέναι. i. imponere.

r Vtile

Vtile autem ad omnia talia est & mastichinum. Non in postremis accõmodata sunt eiusmodi ventriculi affectibus & vnguenta ea quę ad gratiã delicatarũ mulierũ fiunt. hęc inquam preciosa quæ Romanorũ luxus videtur inuenisse, appellationésque Romanas dedisse. Nominantur enim tũ spicata, tum foliata. Si verò qui affligitur, cinctum non patitur, siue ob consuetudinem, siue delicias cingi recuset, licet cerato idem efficias. Est autem in eiusmodi vsum optimum, quod ex cera fit Tyrrhenica in vnguẽto nardino liquata, cui postquam refrigeratum est, aloës ac mastiches mollissimus puluis est admistus. Debet autem singulorum hic esse modus: cerę ac nardi partes pares: aloës pars octaua: sic etiã & mastiches: vel (si placet) huius paulò aliquid plus. Quòd si cerato aliquid è sumptuosis his vnguẽtis admisceas, prestantius medicamentum habebis. Si autẽ ventriculus intus vritur, ita vt affectus quidam phlegmonę similis in eo consisterevideatur, vtilius est ceratum quod ex melino conficitur. Sunt porrò alia medicamenta non pauca. Alia quidem ex œnanthe, alia ex hypocistide, & balaustijs, & palmularum carne confecta, quæ ventriculo tum refrigerando, tum verò firmando sint idonea. Horum ergo quod ad rem præsentem sit commodissimum, id deliges, ijs quas memorauimus consyderationibus intentus. Cibãdi verò his sunt: fluente quidem etiamnum ventre, polenta, & pane, quem Græcè ἀξυλιτον vocant. qui vtique minimum aceti habeat, nõ sicuti in dysenteria & diutina diarrhœa præparare solemus. Inspergere autem polentam debebis aliâs aquæ calidæ vbertim: aliâs, vbi scilicet venter adhuc plus iusto excernit, vel mali punici, vel pirorum, vel malorum succo, potissimùm cotoneorum. Quòd si iucundius laboranti erit, etiam decocto ex piris, aut malis, aut myrtis, præparato, polentam insperges. Sin vẽter non amplius excernit, sufficerit tum alica similiter ptissanæ præparata, hoc est aceti habens pauxillum: tum ex ea sine aceto sorbitio: tum gallinaceorum testiculi: & saxatiles ex albo iure pisces: præterea fructuum aliquis ex ijs qui adstringant, vel solus, vel cum pane. Hos verò vel magis etiã ventre adhuc fluente dabis. Quòd si appetentia careant, sic vt cibos auersentur: (incidit nanq; id nõ paucis eorum quos diarrhœa ex cruditate malè habet) etiam de medicamento quod

to quod ex succo fit cotoneorum, vnum aut duo cochlearia danda his sunt: aut si huius copia non est, eius quod ex carne eorum componitur. Tradita verò eius generis medicamentorũ cõpositio est in libris de tuenda sanitate. Atq; ita quidem in prima remissione, ijs qui ex cruditate febricitant ventre excernente, mederi conuenit. Si verò omnino vẽter adstringitur: pertractatis pri⁹ † precordijs, mox toto ventre consyderabis diligenter num cibus in gracile intestinũ, aut in colon, descẽderit. Deinde ęgrũ interrogabis, qua maximè in parte vel morsum vel grauitatẽ sẽtiat, qualésve habeat ruct⁹. Vbi ex his compertum habueris, in quánam totius ventris parte nutrimentũ consistat: si in superioribus partibus pendet, aliquid diatrion pepereon dabis, non medicamentosi illius, sed eius quod in opere de sanitate tuenda ceu & simplicissimum, & ijs qui cruditate laborarent aptissimũ, laudauimus. Pòst deinde precordia, omnémque ventrẽ perfundes. Hoc verò, etiã si inferius descenderint quę vitiosa sunt, facies, pluris minorísque ratione id varians. Siquidem plus & tẽporis & perfusionis exigunt ad prẽparationem eorum quę deinceps sunt agenda, quibus in superioribus ventris corruptum nutrimentũ adhuc manet. Sin motum id notabiliter ad inferiora sit, adiuuandũ aut † glande subdita, aut leui per inferius infusione est. vtique si morsus simul adsit, hãc mitigantibus. si flatus, hunc comprimentibus. sin neutrũ fuerit, ex melle, aqua, & paululo olei, † id quod subter infundetur facientibus. Vbi verò vehementior morsus vrget, Sabinum oleũ in quo aliquid seui anserini sit liquatum, est vtilius. Si verò eius copia non est, gallinacei seui. Sin nec huius facultas est, caprini. Quòd si hui⁹ quoq; penuria est, injiciendũ oleo parum ceræ est, potissimũ elotæ. Flatus verò sanandi sunt oleo in quo ruta, & semina quę flatus discutiunt, fuere incocta: cuiusmodi sunt apij, & cumini, & marathri, & sinonis, aliáq; id genus. Vacuata verò aluo, nutriẽdũ protinus in cæteris quidẽ ijs quos memorauimus similiter est, amotis tamẽ ijs quę adstringãt. Ac si quidẽ primo die ad vesperã hęc egeris, aut etiã noctis qualibet hora: etiã secũdo die similẽ adhibebis prouidentiam. In quo etiam si planè desijt febris, lauari hominẽ sines. Ac vbi in sequenti nocte quietus citra offensam dormierit, sanũ iã hominẽ prorsus existimabis.

† Græcè legitur hypochõdrijs. Linacer sẽper cum Celso & Manardo vertit, præcordia: idq; meo quidem iudicio nõ satis rectè, cùm phrenes cordi potiùs antestẽt, eóq; magis præcordiavo cari debeant.

† διὰ προαισιτῶν. † pro eo tantùm Græcè ẽ, clysma.

Si verò qui cruditati succesſit dies, cum ſequente nocte febrem attulerit: veluti in ſecundo die, ita tunc & accurandus & nutriendus homo eſt. Si verò & nox tertiæ diei febrile quiddam paululum afferat, ne ſic quidem formidandũ: ſed hos quoque poſtridie lauabis, nutriésque, ac reliqua omnia in illis vt antè definitũ eſt, ad portionẽ exequeris. Sanè mutationes crudi alimenti in acidam qualitatem, nec incidere in eiuſmodi naturis cernũtur, niſi admodum rarò, ídque ex cibis qui promptè aceſcunt: nec febrem accendere diariam, æquè vt nec tarditas concoctionis: quando ſicubi propter talem cruditatẽ febricicãt, quibus amara bilis in temperamento abũdat, obſtructionis & humorum putredinis ſuſpitio eſt. De qua poſtea diligentius deſiniam, cùm de putredine agam. Nunc huic de diarijs febribus diſputationi hoc adiecto, ad alia tranſibo. Fumidus vapor ex tarditate concoctionis, aut cruditate in qua ructus ſentiũtur acidi, nunquã excitatur. Quippe frigidi halitus abs talibus ſuccis † aſcendunt. híque omnino pauciſſimi. minimè autem vapores multi fumidique ac fuligoſi. cùm nec in ijs quæ extra ſunt, aliter aut fumum edi aut fuliginem videas, quàm fumum ex materijs (vt ita dicam) ſemiuſtis. fuliginem ex immodicè aſſis vſtíſque. Eſt nãque fuligo vapor terreſtris. fumus miſtio quædam ex terreſtri aqueáque ſubſtantia. Verùm non eſt quod hoc loco audire expectes, aut quemadmodum ijs qui tardè concoquũt, aut ijs qui acidum ructant, ſit proſpiciendum. Eſt enim de his tractatio ad opus de tuenda ſanitate pertinens. hic tãtùm earum cruditatum mentionem faciemus, quas febris ſubſequitur. Quoniam igitur diaria febris cruditates quæ cũ acido ructu ſunt, non conſequitur: quæ verò ex putredine humorum oritur, ea quandoque ſequitur, non ſine ratione in eam tractationem quæ de illis inſtituitur, diſtuli de his cruditatibus præcipere: ſed ne tunc quidem eo modo quo in ſanitatis tuendæ libris. In illis enim diximus quænam per ſanitatem agenda ſint illi qui cruditate laborat: hic verò quęnã in ijs febribus, quę cruditati ſuperueniunt. Dicta mihi fermè ſunt de diarijs febribus vniuerſa: quando qui ex bubone febricitant, medicos, quid ſibi ſit agendum, ne conſulunt quidem, ſed vbi tum vlceri quod buboni occaſio fuit, tũ poſtea buboni ipſi proſpexerint, in remiſſione eius quę

† ἀναπνέειν i.e. per poros exhalãt.

eius quę inciderit acceſſionis, lauantur. Ac ſi quis tum diatriton vel nominet, omnes irrident: ſcholaſticúmq; appellant: natura (puto) ipſa intellegentes id tranſmittendũ nõ eſſe, quod omnino non erit. Cẽſéntque etiam in omnibus ijs quæ ſenſum fugiunt, tales debere eſſe medicos, quales ipſi ſunt in ijs quæ ſenſui apparent. Porrò in omnibus tales eſſe, nihil eſt aliud quàm intellegere quando ſit in tertio acceſſio futura, & quando futura non ſit. Quinetiã qui refrixerunt, aut vſti ſunt, aut fatigati, aut tale quippiã paſſi, poſtea verò febricitarunt: hi vbi in remiſſione talem ſtatus quietem qualis erat per ſanitatem ſentiũt: ne tunc quidẽ eos qui diatriton nominent, ferre poſſunt. Quod enim vſurpare ſæpe ſoleo, quemlibet priuatum qui ſecundum naturam ſe habeat, quouis ſophiſta veriores opiniones habere: hoc etiam in diuiniſſima iſtorum diatrito videre licet: vt quæ ab omnibus qui naturaliter ſe habent, ſit irriſa. Nuper enim è plebe quidam qui in ſplendida cœna prolixius ſibi epulis potúque indulſiſſet, venit domum errabundus, ac manu deductus. Cùm autem ea quibus grauabatur, in ventriculo eius fluitarent, omnia ea euomuit: & per noctẽ quidem febricitauit. Dormiuit autem in magnam partem ſequentis diei. Poſtea ſurgens, ac paululum inambulans, lauit, riſítque eum qui ſibi diatriton manandam ſuaſerat. illo nanq; authore etiam poſtero die inediã tolerare debuiſſet. Vt autẽ (res ipſa monebat, & ipſe ſua ſponte faciebat) lotus & modicè cibatus, pòſt ſomno deditus, eóque inoffenſè fruens, manè ſurrexiſſet, ad conſuetáque rediſſet, etiã in ipſa diatrito in qua eum tolerare inediam oportuiſſet, ſi diatritarijs medicis paruiſſet, (ita enim eos per iocum elegánter nominauit quidam) & quidem cùm cœnatus iam ex conſuetudine homo eſſet: accedẽs facetus ille riſum excitauit, commemorans quẽadmodum eum qui tertio antè veſperi vomuiſſet, oportuiſſet etiam biduo inediam ſiccũ, ac † ſordium plenum tolerare, ad horásque ſpectãtem pro diatritariorum iuſſu decumbere. Sunt enim (arbitror) vel plebi non obſcura, quæ præter rerum euidentiam temerè audẽtur. Atque inde merito alios medicos, alios Gręcè logiatros, id eſt verbiſtenus medicos eſſe dicunt. Quomodo enim non iure hac appellatione cenſeantur, qui ea neſciant, quę nemo è vulgo ignorat? Quomodo non meritiſſimè

† ἄσης μεσόφρ. ἄσης enim eſt ſordes, triſtitia, detrimẽtũ, faſti-

dium ex nimia ciborum repletiõe

simè irridendi carpendíque qui etiam cùm talia ignorent, Hippocrati se pręponunt? Verùm illorum stupiditatem ne Mercurius quidem ipse cum Musis sanauerit. Absoluta verò in ijs naturis quibus amara bilis redundat, (in quibus scilicet elementum frigidum vincitur à calido, & elementum humidum à sicco) de diarijs febribus disputatione: ad aliud corporum temperamentum transeamus, quod nihil minus quàm suprà dictum vitioso est succo, in quo scilicet calidum præualet frigido, & humidũ sicco. Maximè enim omnium putredinis morbis hæc intemperies exposita est, propterea quòd per ipsam sanitatem proximè putredinem accedit: veluti tum ex sudoribus conijcere est, qui grauiter his olent, tum verò ex vrinis, deiectione, atque etiam ipsa † respiratione. Etenim qualis est hircorum, talis est & talium naturarum temperies. Ideóque prompta est ex qualibet occasione, tum alijs morbis, tum verò febrib⁹ corripi. Nam qui hac intemperie sunt: cùm stipata cutis eorũ est, effugere febrem non possunt. Sed nec cùm valentem crudi tatem contraxerunt, aut perusti ⌊in Sole⌋ fuerunt, aut tale quippiam aliud passi. Ac vitiosis quidem habitibus stipatio cutis plurimùm esse incommoda solet. Ideóque quibus amara redũdat bilis, non minus quàm qui ad putredinem sunt proni, (ἐκπεδονώδεις, id est putredinosos Gręci vocãt) febribus ijs quæ ex stipata oriũtur cute, patẽt. At ab nidorosis cruditatib⁹, quæ humidæ & calidæ naturæ sunt (quas modò putredinosas propterea vocaui, quòd succi facillimè in ijs putrescant) promptius lędentur. Nam de obstructione quid attinet dicere? quam idcirco maximè febres accendere diximus, quòd putredinem in ijs, quę non transpirãt, corporib⁹ creet. Verùm de eiusmodi febribus pòst agem⁹. Sanè diariæ omnes promptissimè in iam dictis temperamentis accẽduntur: ídque ex qualibet earum causarũ quas modò in amara bili vitiatis naturis retuli: curationémque persimilem illis habent, ac in paucis omnino dissidentem. Nam cùm hæ humidiores naturę sint, magis ferunt quàm illæ famem sitímque. Itaque minus lædentur hæ, siquando fame per diatritarios crucientur: si modò libera ipsis transpiratio non desit. Atque idcirco balneum hi, ceu quod cutim eorum laxet, vel magis, vel certè non minus quàm qui amara bili abundant, requirunt. ceu quod humectet, nõ requirunt.

† ἐκπνοῆς .i. expiratione.

diariæ in calidis et humidis naturis.

obstructio

quirunt. Quæcunque verò de eiusmodi natura sunt dicta, eadẽ de acquisito habitu dicta esse cẽsendum. Aliqui enim quibus boni sunt natura succi, coëuntibus aliquando eodẽ tempore pluribus siccantibus corpus calfacientibúsq; causis, in amaræ bilis vitiosum habitum mutantur. Da enim venisse hominem æstatis tempore in regionem calidam & siccam. esse pręterea eodem tempore statum cæli calidũ ac siccum. tum vesci eũ cibis calidis siccísq; . cogitare quoque, ac tristari, & vigilare, & irasci, & quamplurimum laborare. fieri autem potest, vt idem homo per id tempus venere sit vsus frequenti, & in Sole, maiore ex parte versatus, & medicamenta quę siccent calfaciántque biberit: veluti aliqui Theriacen, nonnulli Ambrosiam, alij Athanasiam. Scimus enim profectò medicamenta à iunioribus medicis eiusmodi nominibus vocari. Cui ergo omnia iã dicta per æstatem contigerunt, hunc necesse est calidum & siccum reddiderint, ac propterea eo habitu qui amara bili abundet: quanuis antea optimi succi fuerit. Itaque etiam ex omnibus suprà dictis causis facilè febricitabit. Ad eundem modum & siquis naturaliter boni sit succi, ac locum tẽperatum incolat: si illinc se in alterum locum qui calidus sit, & humidus veris tempore transferat, ídque statu cæli calido humidóque, tum omni victus ratione calida humidáq; vtatur: is quoque similiter illis qui natura sunt putredinosa, tum cæteris tentabitur morbis, quibus illi, tum febricitabit nõ solùm alijs sicuti illi ex ijsdem causis febribus, sed etiã non minimè diarijs, de quibus nunc instituimus. Cùm verò octo intẽperies in vniuersum sint, vt ostendimus, opportunissima ad febres est callida & sicca. Ac nisi quis hãc, vt dictũ est, cibet, ocyssimè in ea mutatur diaria febris in acutam. Propinqua huic est, præsertim quod ad febrem attinet, quanuis ad alia sit deterior, calida intemperies & humida. Tertia ab his intemperies est simplex illa in qua oppositio altera rectè se habet, vtique quę ex humido & sicco constat, in altera calidum exuperat. Quippe opportunior est hæc quàm cęteræ quæ sequũtur, tum vt omnibus supradictis occasionib⁹ lędatur, tũ vt ex diarijs in † pluriũ dierũ febres trãseat. nihil enim alienum fuerit eas sic appellare. Huic proxima est, quę in calido & frigido debitũ modum seruat, cæterùm siccum elementũ habet humido præualẽs.

acquisita temperamenta

temperamenta apta ad febrem

† πολυημέρους.

Ab hac deinceps media omnium est, scilicet quæ mediocritatem in vtraque oppositione seruat. Quatuor quę reliquę sunt intemperies, neque facilè febribus occasione iam dictarum causarum patent: neque diaria tentatæ, si inediâ tolerant, in plurium dierum febres transeunt: imò aliquæ saltem earum vbi redũdantiam humorum citra corruptelam contraxerunt, (contrahunt autem eiusmodi intemperies assiduè) vtilitatem ex inedia sentiunt: ac potissimũ quę frigida est & humida. Ab hac quæ humida est. Tertio loco quæ frigida. Quarto loco quæ sicca est & frigida. Siquidẽ post diarias febres discussas vbi coact⁹ quispiam nulla necessitate est mirificam diatriton transmittere, alia quidem nulla in frigidis temperamentis ex inedia febris excitabitur: lædetur tamen ipse siccus & frigidus corporis habitus quammaximè: vt nisi longo tempore redire ad naturã qui ea sunt intemperie, non possint. Cęterùm, si quod fortè fortuna his adsit acquisititium humorum vitium, fieri potest vbi in fame & illoti per triduum custodiũtur, vt ex diarijs in plurium dierum febres immigrent. At quæ sicca quidem corporis natura est, sed in altera contrarietate tẽperata: ea in longioribus inedijs gracilescit magis, quàm quæ sicca est & frigida. reficitur tamen facilius, cùm idoneum nacta est victum. Enimvero eiusmodi omnibus victus ratio alteranda est, multò profectò magis quàm ijs de quibus primum omnium est dictum. nẽpe calido & sicco, item calido & humido. Quippe qui frigidus & humidus natura est: quoniam calido siccóque invtraque intemperie cõtrariè est affectus, contrario nimirum vtetur victu. Melius tamen est non absoluto sermone contrario dicere, sed ex solius temperamenti indicatione: quando ex eo quòd eadem febri febricitant, non diuersam, sed omnino eandem sortientur indicationem. Dictum nanque sæpenumero iam est, id quod secundum naturam est, similia semper postulare: quod præter naturam est, cõtraria. Siquidẽ quod naturaliter se habet, custodire: quod præter naturam est, tollere oportet. Porrò febris omnis præter naturam est: ideóque victus rationem humidam frigidámque exigit. Temperamenta verò ipsa, aliâs similia, aliâs postulant cõtraria. Quæ enim vitio carẽt, similia perpetuò: quippe quę seruare expedit. Quæ vitium habent: veluti in opere de sanitate tuenda

nitate tuenda est dictum, aliâs similia, aliâs contraria. Idq; merito accidit, cùm nec ad vnguem naturaliter se habeãt, (quomodo enim essent vitiosi?) nec prorsus præter naturam: quando qui sic attemperati essent, perpetuò ægrotarent. Ergo similia desyderant, tum in alijs de quibus mox dicetur, tum verò in vlceribus omnibus. Mõstratum enim id sæpenumero iam in superioribus est. Contraria verò, in eo victu qui per sanitatem adhibetur: veluti de sanitate tuenda docuimus. Sed neque hęc perpetuò, sed tum cùm corrigere intemperiem eorum studemus. Quippe duplex nobis in ijs, qui sani sunt, finis proponitur. Nempe vel corpus sanum in pristina eius temperie tueri, vel etiam hanc meliorem reddere. Sic igitur arbitror in ijs qui diaria febri laborant cibandis, vel vni febrili affectui contrarium, vel etiam ipsi laborantis intemperamento desumam. In ea tamen natura quæ haud dubiè in medio temperamento est, ab ipsa febri contrariorum indicatione accepta, eatenus humidum frigidúmque victum adhibebimus, quaten⁹ siccius callidiúsque quàm antè iam redditum corpus apparet. Verùm hoc tum perspicuum, tum indubitatum est. Reuertamur autem rursus ad intemperatas naturas. Nam quoniam eas (ficut de sanitate tuenda est proditũ) licet & quales accepimus seruare, licet & ad melius transferre: satius arbitror est, cùm planè valent, non cùm ęgrotant, vel de se querũtur, victus illis rationẽ mutare. Gaudent enim naturæ consuetis semper: vt & Hippocrates euidentissimis argumẽtis in libro de acutorum victu adstruxit, & in omnibus qui se secundum naturam habent, manifestè apparet. Quod nanque qui sibi iam displicent, extra cœtum eorum qui secundum naturã se habent, sint ponendi: id nemo qui compos est mẽtis, dubitet. Cæterùm, ij an præter naturam se, an non naturaliter solùm habeant, id vtique quis æstimandum duxerit. Atqui si ex ipsa consuetudine indicationem aliquam sumi conueniet: si quidem multo iã tempore intemperatas naturas contrario victu ei quæ vicit intemperiei cibauimus, ita etiam & cùm parum ex sententia se habẽt, faciemus. Sin minus, quę similia tẽperaméto suadet indicationẽ prę feremus. Ita verò & Hippocrates mihi sentire videtur, vbi ait: Humidus omnis victus febricitãtibus est idoneus: potissimũ aũt pueris, & alijs qui ita cibari sunt sueti.

ſueti. Febricitantibus enim inquantum febricitant, ex ipſa contrariorum indicatione humidus victus conducit: pueris ex ſimilium. Eodem autem modo & eam quæ à conſuetudine præbetur, quo eam quæ ab ętate datur, accepit. Nam & ętas cùm ex ijs ſit, quæ natura nobis inſunt, ſimilem ſibi victum poſtulat: & quæ à conſuetudine indicatio ſumitur, ſic ſumpta eſt ſicut ea quæ ab ætate. Quippe ſeruare quoque hanc iubet, perinde ac proprium ætatis temperamentum. Itaque etiam nos tum ex omnibus quæ circa ęgrum ſpectantur, eius quod conducit inuentionem moliri: tum quando indicationes omnes ſecum conſentiant, & quando inter ſe diſſentiant, inſpicere ſemper conueniet. Omnibus enim conſentientibus, vnam prorſus victus ſpeciem conſtituemus. Diſſidentibus verò inter ſe, quæ valentiores, ac plures ſint, præferemus: ita vt victus ſpecies quam hæ præſcribant, præferatur: ſic tamen vt ne contraria ſit neglecta. Porrò prælatio hæc aliâs vtriſque in vnius auxilij materiam miſtis perficitur, aliâs ſeorſum ſumptis. Ac communis quidem hæc ratio eſt omnium quæ inter ſe complicatæ ſunt, contrariarum indicationum. Quomodo autem hanc ad vſum conferre oporteat, cùm aliquando ipſi morbi cœuntes ſint contrarij, aliquando morbus vnus ſit, ſed qui contrariam indicationem ſubijciat, aut naturali laborantis temperamento, aut ei quod nunc acquiſierit: præterea ætati, & conſuetudini, & regioni, & anni tempori, in ipſa particulatim tractatione oſtendam. Nunc ergo cùm propoſitum nobis hoc loco ſit vnicuique memoratorum intemperiei generum idoneum inuenire victum: communis quem cœpimus methodi modus, veluti ſub exemplo examinetur. Pone enim correptos febri eſſe duos homines, in regione natos educatóſque temperata. nunc in ea non eſſe, imò alterum in calida, & ſicca; alterum in humida, & frigida. Præterea, eoſdem diuerſo eſſe, tum temperamento, tum natura, tum conſuetudine, tum ætate: etiam ſub diuerſo (ſi placet) & anni tempore, & ſtatu cæli ægrotare: ſic vt alter calidus ſiccúſque natura ſit, ac tali victus rationi in totum inſueuerit. præterea iuuenis ſit, & hyeme ægrotet, idque in humida & frigida regione, ac ſtatu cæli ſimili. Alter humidus & frigidus, ſimili victu aſſuetus, tum puer ætate: ac æſtate, in calida

in calida ſiccáq; regione, ac ſimili cæli ſtatu laboret. Quæ nam igitur in vtroque horũ ſunt indicationes? Nępe quę à febricitãdo ſumitur, cõmunis amborũ eſt: ac quæ refrigerãt, & humectãt, deſyderans. Reliquorũ nulla eſt præterea cõmunis. Siquidẽ priori & propter naturã, & propter ætatem, quę ſimili ſibi victu fuere aſſuetę: ſiccioris callidioríſque temperamenti cibus idoneus eſt. Idémque propter & anni tẽpus, & ſtatum cęli, & regionẽ, conuenit. Non enim quę ab his ſuppeditatur, indicatio ſimilia deſyderat, ſed cõtraria. Alteri ex propoſitis, propter ætatem, & naturam, & conſuetudinẽ, ſimilia ipſis exhibenda indicantur. propter ætatem quidem humida, modicéque calida. propter naturam, & conſuetudinem humida, & frigida. propter regionem, & anni tempus, & ſtatum cæli, contraria: quæ & ipſa nimirum ſunt tanto temperatis frigidiora & humidiora, quãto regiones ipſæ ſunt calidiores temperatis, & ſicciores. A conſuetudine enim ſemper eſt indicatio ſimilium, quoad ſcilicet ægrotant homines. At ab ætate, natura, regione, anni tempore, & ſtatu cęli, vbi temperata hæc ſunt, ſimilium ſemper præſidiorum eſt indicatio, ſiue valeãt homines, ſiue ægrotent. Contrà, ab intẽperatis anni tẽpore, ſtatu cęli, & regione, contrariorũ eſt indicatio. Cæterùm, ab ætate & natura non abſolutè, ſed cum cõſuetudine. Porrò, nihil in contrarijs indicationibus tã conuenit expẽdi, quàm magnitudinem eorum quæ ad indicationẽ coiẽrũt. Quam vtique in libris de ſanitate tuenda duplicẽ eſſe oſtẽdimus. Alteram quę ex ipſorum, quæ indicãtur, dignitatibus cenſeatur, Alteram qnę ex ipſorum (vt ſic dicam) proprijs ſubſtantijs ſpectetur. Quas ex conferendo cum mediocri, & quod ſecundũ naturã eſt, accipiendas eſſe teſtati ſum[a]. Niſi enim ita quis indicationũ poteſtates examinet, nequeat ſanè menſurã victus inuenire. Cùm enim refrigerandũ humectandúmque eſſe febris perpetuò indicet, reliquorum verò quodque prout dictum eſt, vbi concors eorũ indicatio eſt, nullum exhibetur negocium. vbi diſcors, propluribus ac potioribus formari victus ratio debebit. Siquidem in modò propoſitis, ex eo quòd febricitant, cõmunis refrigerãtium ac humectantium indicatio præſtatur: non tamen ex cæteris. Sed cuius tum ætas, tum temperamentum, vnà cum conſuetudine, tum regio, tum anni tempus, & cæli

pus,& cęli ſtatus,humectantia refrigerantiáque exhibenda indicant:hunc haud dubium eſt non ſolùm humectandum refrigerandúmque eſſe,ſed etiam nec leuiter hæc,nec vtcunque facienda eſſe,imò planè magnopere ac vehemẽter,omnibus ſcilicet indicationibus idem dictantibus. Cuius verò reliqua omnia refrigerantem quidem humectantémque victum,quemadmodum & febris non indicãt,ſed contrarium ipſi,calfacientem ſcilicet & ſiccantem: vtique ambiguitas pugnáq; indicationum inter ſe oritur.quo caſu magnopere opus eſt, tum numerum indicationum,tum magnitudinem ſimul conferas. Quippe quæ à febri ſumitur:ea reliquis,quando omnes contrarium faciẽdum præſcribunt,numero quidem inferior eſt:magnitudine tamen quæ ex dignitate,aut poteſtate, aut quomodocunque appellaſſe libet,ſpectatur,vtique ſuperior eſt : potiſſimùm ſi longè à natura receſſit. Quippe duplex tum magnitudo illi accedit,& quæ ex febris genere prouenit, quæ omnibus eſt communis: & quæ propria, ſuáque ipſius eſt. Siquidem & quia febris,plus cæteris omnibus ſolicitos nos habet:& quia præterquam quòd febris eſt,etiam magnitudo illi notabilis acceſſit:idcirco cõtrarias indicationes inducit, atque obumbrat. Sin parua fuerit,fas eſt reliquas omnes vnà coniunctas cum ea conferri, atque expendi . Ac ſi quidem pares videantur : neque febris indicatio præferetur, ſic vt humectandum & refrigerandum ſit:neque etiam reliquorum, ſic vt calfaciendum ac ſiccandum ſit : imò media vi-
ctus ratio vbi ita ſe corpus habet, eligenda erit. Sin altera indicatio exuperet,tãtum receſſiſſe à temperato & medio victu par eſt,quantum ea quę pollent,ſua contraria ſuperant. Ergo tum exercitatum in his omnibus, tum naturæ prudentem eſſe medicum conueniet:quò cuiuſque indicationis poteſtate diligenter conſyderata,omnibúſque inter ſe collatis,vnam idonei victus ſummam,quæ laboranti ſit commoda,comparet. Ac diariarum quidem febrium indicationes ex his generibus capiũtur:raróque accidit ſi alicubi à laborantis virium modo:cùm febrium quę pluribus diebus affligunt,indicationes,tum virium reſpectum neceſſariò adhibeãt,(nõ enim leue in his conſilium eſt,quod à viribus petitur)tum cauſarum quæ ipſas excitant: exceptis tamẽ hecticis, vtpote quas nulla accẽdit cauſa:quemadmodum

admodum nec corpus id quod iam habitu calorem ignis in ſe ſuſcepit,ſiue id lapis,ſiue lignum ſit. Illud nanq; commune cum diarijs habent, quòd videlicet non amplius fiant. Differunt autem in eo quòd diariæ in leui(vt ſic dicã) affectu(κατὰ ὀχλοιν Græci vocant)calorem habent: hecticæ in habitu, qui ægrè ſoluatur. Licèt etiam dicas eam quoque quæ à viribus ſumitur indicationem, tum in reliquis omnibus morbis, tum in diarijs febribus ſemper adhiberi:nobis tamen in præſenti diſputatione opus ea non eſſe: propterea quòd ex prima quidem ratione non indicet, ex accidenti verò indicet. De eo verò accidente in ſequentibus diſſeremus.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber nonus.

DIariarum ô Eugeniane curationẽ,in libro qui hunc præcedit,expoſui,totius propoſiti operis octauo. Eſt autẽ huius febrium generis vnica acceſſio, vno plurimum die ex ipſius ſaltem natura circunſcripta. Quippe quæcunque,vel per medicorum ignorantiam,vel ægrorum intemperantiam, vel miniſtrantium errorem in eiuſmodi febribus cõmiſſa, in aliud ipſas genus tranſferunt,hęc ſuæ naturę ſpontè nõ incidunt. Non enim eſt profectò mirum,ſi per ea quæ delinquuntur,non ſolùm porrigatur,aut in aliud genus trãſeat morbus quiuis,ſed etiam cùm prius non eſſet,nũc excitetur. Nam cùm ijs qui integri ſunt,delinquere non ſit tutum:haudquaquam id ægris ſine diſcrimine contingat. Reliqua verò cùm ſint genera duo:(veluti in libro de febrium differentijs eſt oſtenſum) alterum ex humorum putredine naſci docuimus : alterum quod iam ſolidas animalis particulas occupauit,hecticum nominãt. Tranſeũt ſæpe autem diariæ febres,veluti antè oſtendimus,in vtrũque genus,niſi quis eas commodè tractet. Veluti autem in cęteris rebus omnibus quæcunque vno genere comprehẽſæ ſocietatem in naturis habent, ac propterea mutuò in ſe tranſire valent, tertia quędã formula in trãſitu ipſarũ exiſtit, quæ neutrius extremitatũ formam planè exhibet: ita nimirum

nimirum & in diariarum febriũ transitu imagineris licet alterum quoddã genus in transitu exoriri, quod neutri extremitatũ sit idẽ. Ac primùm quidem de hoc differendum esse mihi videtur: quò sicuti reliqua etiam ipsum tũ protinus noscatur cùm incidit, tum sic inhibeatur in primo ortu, ne aut ægrè sanabile, aut insanabile, postquã auctũ est, euadat. Cæterùm, mediũ id cũ inciderit, nec nosse ij possunt, nec sanare qui extremitatũ quarũ est mediũ, specié ignorãt. At tibi qui præsertim nõ solũ diariarũ, sed etiã reliquorũ duũm generum notas intellegis: vbi vel diariarũ notæ aliquatenus sunt alienatæ, vel reliquarum notæ simul apparent, haud difficile fuerit iam tranſitum suspicari. Ergo ex adustione, cruditate, lassitudine, vigilia, animi perturbatione, vel bubone qui ex euidẽti aliqua sit causa, nũquam ad tertium vsque diem progredietur febris accessio, nisi quid delictũ circa laborãtem sit. At quibus stipatio febris occasio est, ijs etiam vltra hos porrigi accessio potest. Nã quoniã stipatio, vel obstructis exilibus meatibus, vel conniuentibus, vel etiã corpore ipso immoderatius dẽfato accidit: merito (arbitror) dixim⁹ ex frigore & balneis quæ vel cõtactu refrigerent, vel facultate. prẽterea pharmacis similis generis. pari modo ijs quę cutim siccẽt, veluti Sole feruente, nec minus etiam ijs quę densent, veluti dura cum ijs quę frigefaciãt frictione, & detineri intra corp⁹ ceu fumida fuliginosaque excrementa, & ab ijs febrem accendi: verùm ex his densationẽ quandam corporum ipsorũ fieri, ac veluti exiguorũ meatuum conniuentiam: obstructionẽ verò vel propter glutinosos, vel crassos, vel copiosos succos incidere: quinetiam febres quascunque vel conniuentia meatuum vel recens corporum densatio excitant, has & desistere post primam accessionem, si quis rectè eas tractet, & verè diarias tum esse, tum appellari. at quæ ex obstructione creantur, si hæc pusilla sit, solui ipsas quoque similiter vt alias diarias, si quis eas legitimè sanet. Sin valẽter impacti humores sint, sic vt valẽtius aliquid quod eos eximat, desyderẽt: eas febres porrigi vltra vnũ diẽ necesse est, ac diariarũ febrium genus videri egressas. Quomodo enim dici vltrà diaria febris potest, quæ in tertium vsq; diẽ extenditur, quando ex ipsa nominis ratione in secundo eã desistere par erat? Dictum enim suprà est vigintiquatuor horas esse

horas esse sic appellatæ diei spatium: vtique vt cum nomine diei, nox quoque vnà comprehendatur. Atqui si neque humor putrescens subsit, nec corpus ipsum febrilem calorem, vt habitum susceperit: à duobus generibus diuersum sit. Aut ergo aliud præter tria iam dicta genus esse in prima febrium diuisione dicendum est: aut appellatione pro nihilo habita diarias ipsas nominare oportebit. Neque enim profectò de substantia ipsa talium febrium est diariæ vocabulum. Verùm conuenienti nomine destituti, clarioris simul breuioríque doctrinæ gratia, ab eo quod sæpius eis accidit, nomen indidimus. Ac natura quidem eadẽ his est quę diarijs, nomen autẽ non idem. Siquidẽ in quib⁹ vna accessio ab initio ad finem perpetuò manens, in multos dies porrigitur: eas febres synochos, id est continentes appellant: non illi quidem Græco nomine vsi, cæterùm solœcismum committẽdum potius rati, quàm formam ipsarum sine nomine linquendum. At non sicuti idea vna eiusmodi febrium est, à qua synochos eas nominant, ita & natura simplex vnáque est. Quædam nanque earum manifestam habent putredinis notam, quædam prorsus non habent, quas nimirum ex diariarum febrium genere esse diximus. Cùm enim accessionis † remissio ex feruentium humorum transpiratu contingere soleat, non transpirant autem in vehementi stipatione: necesse est multorum dierum fieri accessionem. Igitur vbi in tali febri nulla subest occasio, quæ alterius accessionis principium excitet, vltra hoc quòd multorum dierum febris est, nec innatsionem alicuius † febrium significationis facit, sed permanet ab initio ad finem vna febris, quæ nec quotidianæ, nec tertianę, nec quartanæ † notam præferat. Cæterùm, cùm medicis dicentem, vbi vehementer stipata corpora sunt, cohiberi intra corpus febrilem calorem: non ita factã prorsus densitudinem putandum est, vt nullum ex ijs humoribus qui tenuati admodum sint, effluere foras sinat: cùm nec si de ossibus ita dixeris, id verum sit, nedũ carne & cute. Verùm cùm à feruentibus humoribus vapor attollatur plurimus, effluat autem foràs exiguus; hunc qui relictus est, febrem seruare est necesse. neq; id modò propterea quòd ipse manet, sed etiam propterea quòd quæ proxima sunt, adurit. Quoniam igitur ex duobus his seruari febris

† παῦλαν

† ἔπιτόνου μεσίας. id est principij accessionis. Sic Galenus explicat. cõmentario in aphorismũ primũ libri secundi.

† ἐπιτόνου μεσίας.

uari febris poteſt,& quòd totus vapor non tranſpiret, & quòd idem vapor ea quæ contingit,etiam excalfaciat:neceſſe eſt treis eſſe in ſynochis febribus differentias:nempe vel pari permanẽte magnitudine ea, † quam in prima acceſſione ſummam habuit, vel adijciente ſemper exiguum aliquid,diminuentéve: atque hæc vel æqualiter faciente, vel inæqualiter. Ac ſi quidẽ quod accenditur,ei quod tranſpirat par fuerit:nec augeri,nec minui febrilis calor cernetur:ſed perinde ſibi ſimilis permanebit,ac ſi nihil illi adijceretur,aut demeretur. Quippe ad æqualitatis cuſtodiam, nihil intereſt ſeruetúrne eadẽ aſſiduè ſubſtantia:an ei quæ vacuatur,par ſit ea quæ adijciatur. Verùm ſi altera earum vicerit, vtique ſi quæ vacuatur: minui febrem neceſſe eſt. Sin quæ adijcitur, omnino increſcere. Sed nec illud ſanè quenquam latet, quòd cùm ex febribus altera magis minúſve quàm altera,tum augetur,tum minuitur,id ob exuperantiæ imparitatem neceſſariò accidat. Nam vbi aliâs ampliore mẽſura,aliâs minore vel febrium generatio, vel tranſpiratio exuperat, nec ijs quæ augentur omnibus par eſſe auctio, nec ijs quæ minuuntur demptio omnino poteſt.imò plurimam eſſe,tum exceſſus,tum defectus differẽtiam eſt neceſſe. Atque vnum quidem hoc(ſiue genus, ſiue ſpeciem, ſeu quiduis aliud appellare libet) συνόχων, id eſt continentium febrium eſt,quódque ex eadem cum diarijs natura conſtat. Alterum eſt vbi in omnibus vaſis,ac potiſſimùm maximis,æquabiliter ſucci putreſcunt. Eiuſmodi febrium in gracili & frigido corpore neutra conſiſtere ſolet:ſed plurimùm in ijs qui ſanguine abundant,& corpulentis gigni cernũtur:quãdo nec obſtructio citra putredinem excitare febrem valet, niſi id quod tranſpirat,& copioſum ſit, & calidum: nec humorum putredo in omneis quæ inter inguina & alas interſunt venas, æquabiliter ac citò porrigi in frigido habitu poteſt. Debent enim quę putreſcunt, tum calida humidáque eſſe,tum verò difficilem tranſpirationem habere. Eóque fit, vt nec in frigida ętate, nec in frigido corporis temperamento,ſiue id ab initio cõſtitit,ſiue modò frigidum ſit factum, continens excitetur febris: ſed nec in gracilibus, vel qui raro ſunt corporis habitu. Imò tum ætate, tum natura,tum acquiſititio temperamento, quæ calida ſint, ac præcipuè ſi & carnoſus,

† ὃ κατὰ τὸν πρῶτον παροξυσμὸν πυρετὸς ἔσχεν ἀκμάσας. i. quam in primæ acceſſionis vigore febris habuit.

⌊& bono⌋

⌊et bono⌋ ac multo ſanguine affluens, & denſo corpore æger ſit, aut etiam calidis excrementis refertus. Proinde fit,vt qui ita febricitant,ijs & pulſus maximꝰ ſit,& æqualis,& vehemẽs.quibus etiam arteriæ † habitus,nec durior quàm pro natura eſt,nec mollior:celeritatis tamẽ frequẽtiæque eò peruenit, quò febris ipſa magnitudinis. Atque hæc quidem ambarum ſunt communia. alteri verò priuatim putredinis inſunt notæ: ídque tum in lotio, tum pulſu,tum caloris ingrata qualitate. Ac tibi exẽpli cauſa redigam in memoriam aduleſcentes duos, quos vnà mecum vidiſti. Erat alter eorum liber,& palæſtræ peritus. alter ſeruus,haud inexercitatus ille quidem, cæterùm in palæſtra parùm † vehemens, nec tamen ad quotidiana quæ ſeruum deceant, tum exercitia,tum opera tractanda,nõ idoneus. Porrò liber continenti citra putredinem febri laborauit. ſeruus continenti cum putredine. horum vtrique quænam ſit adhibita curatio,non intempeſtiuum dictu nunc arbitror,quandoquidem in exemplis exercitari quiduis diſcẽtes maximè expedit. Neque enim ſatiſfaciunt ad exactam cognitionem vniuerſales methodi. Sunt autem exemplorum ea pro potioribus habenda,quæ ipſi oculis vſurpauimus: quando ſi omnes qui docere ſcriberéve aliquid ſunt aggreſſi, ea prius operibus oſtendiſſent: prorſus paucula quædam falſò dicerentur. Nunc verò plerique alios docere tentant,quæ nec ipſi vnquam fecerunt,nec alijs oſtenderunt. Cætera vulgus medicorum nihil miri eſt,ſi contẽptis bonis moribus, opinioni ſapientiæ magis quàm veritati inhiat. Verùm non ſic fuit ratio noſtra. Non enim herì,aut nudiuſtertius, ſed ſtatim ab adoleſcentia philoſophiæ ſtudio capti, primùm nos ad eam contulimus. Mox patris euidenti inſomnio moniti ad medicinæ ſtudiũ excolendum venimus, ac per totam vitam operibus magis quàm verbis vtrique ſtudio incubuimus. Quo minus mirũ eſt,ſi in quo tempore alij totam vrbem ſalutando luſtrãt, & cum diuitibus cœnant,ac eoſdem comitãtur, hoc omni ſedulò nos laborantes,primùm quidem omnia quæ veteribus pulchrè ſunt inuenta,didicimus: mox eadem opere tum indicauimus,tum exercuimus. Ergo qui palęſtræ peritus iuuenis erat,vbi febricitare hora prima noctis cœpiſſet,poſtridie eum manè circiter horam diei tertiam vidimus.

† σύστασις, id eſt, cõſiſtentia.

† δεινὸς. i. verſatus, ac tritus.

mus. Cùm autem inuenissem febrem admodum calidam, sed pulsus æquales, & maximos, & celeres, & frequentes, & vehementes, tum caloris qualitatem quæ tactum minimè morderet, iam verò & vrinas tum † crassitudine tum colore à naturali habitu non multùm alienas. audiés præterea hominem circiter triginta dies exercitationis consuetudinem intermisisse, pridie tamen exercitasse se vehementius, cæterùm non multùm, sumpsisse autem solitos cibos, atq; eos concoxisse, quãuis tarde & ægrè, vtpote cùm febris vespere occupasset, cùm interim rubicũdus plenúsque homo appareret, atque etiam plenitudinis sensum se percipere diceret, faciente interim quodã eorum qui aderant, de vena secanda mentionem, visum nobis est eius auxilij consyderationem in aliud tempus remittere, simul vt certius scirem⁹ cuius generis febris esset, simul necessariò propter eam, quæ præcesserat, concoctionis tarditatem. Cùm autem vesperi similem vigorem tueri febris est visa, ceu mihi sensibiliter remittẽs, suspitio iam erat synochon esse, háncque ex obstructione, & sanguinis abundantia, & præ carnis copia stipatione. Ac cùm parem magnitudinẽ per totã noctem febris seruaret, postero die visum est medicis omnibus, qui eum inuiserant, sanguinem esse mittendum. Discordia verò orta de tempore, & vincentibus qui id in sequentem diem differendum suaderent, febris per totum eum diem euidenter visa est vigorem suum augere. Mox tertia sequente nocte, alia quidem accessio minimè incidit, quæ primæ ad portionem responderet: erat tamen æstus ipse laboranti intolerabilis: vrgebátque tum tensio totius corporis, vtpote repleti: tum capitis pulsatio: atque ob hęc grauis vigilia: iuuene in aliam aliàs se figuram iactante. Itaque cùm vltrà ferre non posset, hora noctis circiter octaua mittit ad me ministrum, rogátque ad se ocyus veniam. Ipse annuo, atque abeo: inuenióque febrem calidissimam, pulsúmque qualem prædixi. Quoniam autem nec in hoc, nec in lotio, nec in ipsa caloris qualitate indicium aliquod humorum putrescentium apparuit: optimũ factu visum est venam incidere, antequam putredo incipe ret. Aufero itaque ab homine eousque de industria sanguinem, quoad animo linqueretur: maximum planè vbi valentes vires sunt, continuæ febris remedium. id quod tum ratione,

† σύνοχος, id est, cõsistentiâ.

ratione, tum experientia didici. Primùm nanque in contrarium statum agitur corpus, celerrimè ex animi defectu refrigeratum. Hoc verò nemo inuenire potest neq; quod ipsis ægris, neque quod naturæ quæ animantes gubernat, iucundius vtiliúsve sit. Postmodum in eiusmodi corporibus, necessariò superuenit alui deiectio, nonnunquã etiam bilis vomitio. Quas res statim à toto corpore madores sudorésve excipiunt. quę nimirũ omnia cùm huic quoq; cõtigissent, protinus febrem extinxerunt: sic vt quidã ex ijs qui aderant, iugulasse me febrem per iocum diceret. vnde omnes risimus. Verùm quò narrationẽ omnem absoluam, nihil mali erit paucula addidisse. Post duas nanque à sanguinis missione horas paulo nutrimẽti dato, ac iusso quiescere, discessi. Quinta verò hora reuersus, tam profundo somno indormientem inueni, vt tangẽtem me prorsus nõ sentiret. Cùm verò & ministri adeò illi altum somnũ fuisse dicerent, vt nec cùm madores eius abstergerẽt, expergisceretur: suasi ita facerent: esse nãque hominẽ iam prorsus à febri liberum. Reuersus autẽ & decima rursus hora, etiã tunc dormientem inueni. Egressus autem iterum ad alios visendos ægros, redeo hora prima noctis, non tamen vt antè tacens, sed voce de industria sublata, quò ęgrum à somno excitarem. Quod cùm ita accidisset, vbi solo ptissanę cremore ipsum nutriui, abij. Cuius modum postero die augens, tertio lauatum dimisi. Ac quæ ad hunc pertinebant infirmum, ita sunt gesta. Quæ verò ad alterum, nunc dicã. Is cùm toto die multùm laborasset, deinde lauatus paucula comedisset, cœpit nocte febricitare, totum etiam continuans sequentẽ diem. Hunc nos post secundã noctẽ vidimus in cæteris quidẽ omnibus iam dicto iuueni similiter affectum: verùm putrescentium humorum euidentes præbẽtem notas. Itaque vena quoque huic protinus incisa, vsque ad animi defectum vacuauimus. Post id, idoneo interposito spatio, cibauimus primùm mulsa, deinde vna interposita hora, ptissanæ cremore. Atq; hęc omnia intra quintam acta sunt horam. Cùm autem similis sibi perseueraret febris, synochon eã fore ex putredine expectauimus. Itaque accidit. Quippe cùm eam secũda noctis hora pari magnitudine cerneremus, tertiæ diei accessionem, futuráne esset, an secus, diligenter obseruare volebamus: cuius in

ſeptimam horam noctis ſuſpitio erat. Itaque cùm ſummo mane ſuperueniſſem, inueni quod expectaram. Nam nec tertiana inciderat acceſſio, febrísque remiſſior paululò quàm veſperi fuerat, apparuit. Vt autem rurſus hominem meridie vidi, erátque iam certiſſimum & febrem decreuiſſe, & ſynochon febrem eſſe, ſed quæ ⌊aſſiduè⌋ decreſceret: ſatiùs viſum eſt tum quoque hominem ſimiliter nutrire. Quarta verò exacta nocte, manifeſtè minor etiam quarto die erat. Quo rurſus quoque ad eundem modum homine cibato, aduertimus tum illo die toto, tum quæ hunc ſecuta eſt qninta nocte magnitudinem remittere, ſic vt quinto die liquidò planè appareret minor eſſe febris quàm antè. Itaque ad portionem minuentis ſe febris, vrinæ quoque cõcoctio proceſſerat. Erátque haud obſcurum ſeptimo (id quod factum eſt) finiendam. Hanc igitur planè continentem ex humorum putredine febrem, & quæ aſſiduè decreſceret, vidimus. Multas verò alias continentes conſpeximus: quarum aliæ creſcentes, aliæ ſimilem tenorem ſeruãtes erant. Illas ἐπακμασικοὺς, has ἀκμασικὰς vel ὁμοτόνους Græci vocant. Aliæ, ceu quam modò memorauimus, decreſcentes, quas παρακμασικοὺς dicunt. Aliæ rurſus in primo die putredinis notas habuerunt, aliæ in tertio, aut certè ad ſummum quarto: ídque aliâs medicorum ipſorum inſcitia, qui ſanguinem non miſerant: aliâs laborantium ipſorum timiditate. Siquidem eorum qui ex ſola obſtructione febricitarent, nemo in putredinis febrem incidit, qui prius ſanguinem miſerat. Quem, vbi valida virt⁹ ſubeſt, & ætas permittit, vſque ad animi defectum mittere expedit. Vbi horum alterum non ſatis reſpondet, tutius eſt quantum ſatis viſum fuerit, tantum principio detrahere: quod defuit, iteratione ſupplere. Etenim hoc preſidio omiſſo, qui ita febricitant, in ſummum diſcrimen veniunt: niſi ſi eos vel virium robur, vel largũ ſanguinis profluuium, vel ſudor copioſus ex manifeſta pernicie eripiat. Et tamen nonnulli ex medicis ſunt, qui tametſi manifeſtiſſimè vident naturã ſanguinis profluuio non paucos eorum qui ſic pericliten-tur, ſeruare: tamen ſanguinis miſſionem fugiant, nullam nec experiẽtiam nec veram rationem ſecuti. Cęterùm hos mittamus, diſputato præſertim contra illos abundè vno integro libro, qui eſt de ſanguinis miſſione contra Eraſi-

ſtratum

ſtratum ſcriptus. ipſi verò ad propoſitum reuertamur. Erat verò in præſenti diſputatione propoſitum de ijs febribus diſſerere, quę ex ſtipatis per obſtructionem meatibus oriũtur. Quas, ſi ſine putredine conſiſtãt, ex diariarum eſſe genere dixi. Sin ijs putredo aliqua vel ab initio ſtatim, vel poſtmodum ſuperueniat: vbi in omnibus venis, ac præcipuè magnis ea conſtitit, continuas excitari febres. vbi in vnica animalis parte, acceſſiones quæ certo ambitu repetant. Verùm de his poſtea. Quòd autem & bis arbitror, & ter, & ſæpius, iterúmque dicendum eſt: qui ita laborant, ſi rectè curabuntur, ijs ſanguinis miſſio eſt adhibenda: quando quibus corpus ex ſuccorum abundantia inhabile ad tranſpirationem iam redditum tantum caloris cõgeſſit, vt inde iam febricitet: ijs tantum ſanguinis eſt detrahendum, quantum vires tolerant. Pro certo quoque habendum, niſi ijs qui hoc per naturam ſunt habitu, id adhibeatur præſidium, fore vt vel ſuffocentur, vel certè ſyncope prehendi omnino periclitentur: niſi (vt dictum eſt) eos vel virium robur, vel plurimus ſudor, vel largum ſanguinis profluuium, à morte vindicet. At illud vel me tacente conſtat, ijs præſertim qui librum de plenitudine ſtudioſè perlegerunt, quanquam & nunc quoque à me dicetur, non eſſe nunc nobis de ea abundantia ſermonem, quæ ad virtutem comparatur, (quippe quæ nec ſic obſtruit venarum ora, vt refrigerationem prohibeat, nec tunicas earum diſtendit, nec ruborem, nec tumorem inuehit, multóque minus vel carnis vel cutis tranſpirationẽ moratur) verùm de ea quæ contineri à vaſis vltrà non valet, quæque ob id ipſum tum perrumpere vaſa tum recludere ſolet, reliquáque modò dicta ſymptomata inducit, obſtructionem, diſtẽtionem, tumorem, ruborem: de hac inquam mihi omnis ſermo tum habitus eſt, tum verò nihilominus habendus. Siquidem copia hęc dum bonitatem ſuam ſeruat, vt pariter augeri cum robore viriũ eſt nata: ita ſiquãdo has grauat, nec de cętero augebitur, & bonitatem naturæ amittet. At ſi † naturalẽ ſemel bonitatem amiſerit, fieri nequit, vt non putreſcat. quandoquidem nec aliud vllum ex ijs quę foris ſunt, humidum calidúmque corpus manere imputreſcibile cernim⁹. Ergo feſtinare ad ſanguinem detrahendum oportet, quò † venarum natura ex tranſpirando ventilandóque natu-

† τὸν ἐκ τῆς φύσεως κόσμον ἀπολίσειε id eſt, nõ amplius à natura regatur.

† τῶν ἀγγείων. i. vaſorũ.

 ralem

ralem temperiem seruans humoribus eo quo inter initia modo dominetur: quando si ad intemperiem versa labora-bit, metuendum est ne hi putrescant. Excitatur autem in-tẽperies in ea ex febris calore. Quem siquando rudis quis piam medicus auxit, non vacuata stipationis causa, in in-certo reliquum omne remedium est. Vbi nanque emitti a-bundantia postulat, calor autem refrigerari, pugna discor-diáque inter ipsa sanandi oritur remedia: scilicet ijs quæ refrigerent, quanuis temperiem naturæ concilient, saltem abundantiam intra corpus detinentibus. quæ verò rarefa-cienda cute hanc educant, omnibus calfacientibus: sic vt si abundantiam emittere velis, febrem augeas: si febrem re-frigerare, abundantiam moreris. In hanc consilij inopiam deueniunt, qui statim à principio non vacuarunt, Erasistra-ti persuasione inducti: qui nec spontanea sanguinis profiu-uia potuit imitari. Optimum igitur factu est (id quod nos semper in re quaque facere vidisti) statim nõ numero die-rum, sed vni virium robori, in febribus eius generis atten-tum esse: quippe quod si seruatum est, non solùm sexto se-ptimóve, sed etiam sequentibus diebus sanguis est mitten-dus. Quòd si curare aliquando infirmum cogeris, cui non solùm antea secandæ venæ remedium prætermissum est, sed nunc quoque vel per medicorum ignorantiam, vel ipsius laborantis propinquorúmve eius timiditatem pro-cedente tempore mittere sanguinem prohiberis: ad frigi-dam exhibendam accedes. sed diligenter antè discernens, quantum ex ea nocumentum contingere possit. Nam si id aut exiguum erit, aut nullũ: offerenda potui est, quæ pror-sus sit † gelida, quantum bibere ægro libet. Quinimo ma-gis id audebis, si frigidæ potioni insueuerit. Sin magnum timetur incommodum: ab hac quidem abstinendum, atq; alijs auxilijs quibus obstructio eximatur, & abundãtia va-cuetur, & febris feruor deferbeat, vtendum. Porrò incom-moda, quæ frigidam potionem intempestiuè immodicèq; exhibitam sequuntur, in his consistunt, quòd lentos cras-sósque humores, siue hi obstructiones, siue putredinem, si-ue phlegmonẽ, siue qualis erysipelas, aut scirrhus, aut œde-ma est, affectum creauerint, attenuari digeríque prohibẽt. Ergo quoties ex his febris accẽditur, atque ad eos vacuã-dos frigida data non conducit, ad præsens quidem nõ par-uum affert

† ψυχρὸν, id est, frigida.

uum affert leuamen, propterea quòd iam accensam febrẽ extinguit. verùm cùm causa eius adhuc perstet, aliam de-nuò accendi est necesse, atque ea quæ præcessit, nonnun-quam difficiliorem, propterea quòd densatum ex frigida corpus est. Atque hæc vna noxæ species est minimè conte-mnenda. Altera talis est. Multæ laborantis imbecillæ par-ticulæ, siue ita se ex naturali intemperie habeant, siue ex vitio adscititio, à frigida læduntur. Alij nanque gula adeò vehementer est affecta, vt vix deglutiret. Alij ventriculus, sic vt vix concoqueret. Alij ipsum ventriculi os, aut iecur, aut colon, aut pulmo, aut septum transuersum, aut renes, aut vesica, aut tale quippiam aliud à frigida percussum, ad proprium opus infirmum est redditum. Nonnulli autẽ ex intempestiua immodicáque eius potione, non multo in-terposito tempore, nec postmodum, sed ilico difficultate spirandi, & conuulsione, & tremore corripiuntur: ac toto (vt semel dicã) neruoso genere leduntur. Nec ignoro quin formidolosum te ad frigidam offerendam ijs quæ memo-rauí redderem, nisi ea me vsum subinde vidisses, sempérq; cum successu, nec ægrum in vllo manifestè lesisse. Quibus-cunque enim in principe particula tumor aliquis è phle-gmones, œdematos, aut scirrhi genere constitit: ijs frigi-dam offerre non oportet. Sed nec ijs quibus obstructio pu-tridúsve humor non concoctus incommodat. Quòd si eui dentes percipis absque iam dictis tumoribus cõcoctionis notas, illud duntaxat æstimabis, sitne pars aliqua tempe-ramento adeò frigido, vt in hanc noxa procumbat. Porrò erysipelas, quod verum erysipelas sit, non aliter sanaueris. At si mistum cum phlegmone sit, in hoc concoctionis ex-pectandæ sunt notæ. Atque hæc latius quàm pro re nunc proposita, cùm postmodum etiam fortè necessum erit de frigida exhibenda mentionem facere. Nunc enim altera continentium febrium ex sola obstructione est orta: altе-ra verò etiam cum putredine per omnes venas. Cùm ergo concoctionis humorum in ijs notas videris, de quibus di-ctum abundè in libris de crisi est, audacter frigidam da-bis. quippe solidarum animalis partium natura roborata, prætenuatos iam humores aggreditur: ita vt qui vtiles sint, atque ad nutriendum habiles, hos quidem ad se tra-hat, inutiles vel per vẽtrem vel per cutim eijciat. Quòd si

etiam frigidæ assuetus æger fuit, magna cum fiducia frigidam exhibebis: ipsa scilicet experiētia iam doctus omnia viscera eius occursum familiariter tolerare. Omnino nāque si quod frigidum adeò esset, vt ab hac offenderetur, id per sanitatis tempus euidenter offensam suam ostendisset. Nulla verò per sanitatem particula quicquam ab hac læsa, nec etiam inter febricitandum quicquam lædetur. Vbi nanque nonnulli aquę frigidæ potioni non assueti, tamen propter ardentem febrem eam bibere coacti, nullum incómodum senserunt: multò profectò minus eorum qui assuerunt quisquam lædi debet. cui etiam quasi † pro munimento maximo accedit ipsa caloris copia. Hic nanque cū in vasorum sinibus plurimus contineatur, vtpote tum aërea in his substātia, tum etiam succis omnibus inflammatis, quantum ab frigido patitur refrigeratus, tantum rursus calfaciendo in ipsum agit. Ideóque minus tuta ijs qui exiguum sanguinem carnémque obtinent, frigidæ potio est. Celeriter nanque ad solidas animalis peruenit partes, nulli quod eius vim frangat occurrens. Eo etiam fit, vt hecticæ febres nec perinde eam quæ prorsus sit † gelida, nec multam desyderent: ceu quæ extenuatis omnino, exiguiq; sanguinis corporibus incidant. Verùm de illis post agetur. Maxima verò continētium febrium remedia hæc duo sunt, detractio sanguinis, & potio frigida. Verùm illa nullo non tempore, modò vires sustineant. hæc cùm & in pulsu, & vrinis, concoctionis euidentes cernuntur notę, febris autem est maxima. Attendenda verò cùm venæ secandæ indicationibus sunt, tum quæ eam præcedunt, tum verò quæ omnino excipient. Nam si præcedat ciborum cruditas, tāto tempore differre venæ sectionem iubebis, quātum fatisfacere tum ad eorum concoctionem, tum vt excrementa descendant, videbitur. Sin sequetur necessariòva cuatio quępiam, tantum illi de eo quod superfluum est relinquendum, quantum est per eam vacuandū. Itaque si tēpore mittendi sanguinis menses moueri contigerit, siue etiam hæmorrhois sit recluſa, si inspecto fluentis impetu, ipse satis fore videbitur qui solus, quod requiris, vacuet, naturæ rem omnem permittes. sin minus, tantùm ipse detrahes, quo ex coniunctis ambobus perficiatur quod postulas. Veluti autem in his ad ipsam naturalem vacuationé, quæ sen-

† ἐξ ἐπιμίτρου. i. auctarij vice.

† frigida

quæ sensu vsurpetur, non leuiter attentum esse oportet: ita alibi vel ad naturam ipsam, vel ætatem, vel cæli statum. Sunt enim nonnulli ad exhalandos digerendósque corporis succos natura propensi. Pueri certè propter ætatē perpetuò. Cęli verò status vbi calidus nimiū est & siccus. Voco cæli statum ipsam ambientis nos aëris temperiem: sub qua & anni tempus, & regio comprehenditur: quando horum quoque vtrunque ex ambientis temperie indicationē mutuatur. Propensi autem ad digerendos corporis succos sunt, quicunque natura sunt humidi: magísque si accedat caliditas. Præterea qui raro corporis sunt textu. Ad hæc, quibus os ventris aut amara bili abundat, aut imbecillum est, aut supra modum sensile. Atque hæ quidem indicationes sunt, quæ sanguinem detrahendum dehortantur. Contrà postulant, vnà cum affectu cuius causa primùm requirebatur, habitus durus, densúsque, & vno verbo qui haud facilè digeritur: tum ambiens humidus frigidúsque. Sanè merito quædam sanguinem mittendum adhortātur, quædā dehortantur. Siquidem ea pro vacuatione omnino suscipitur. At eorum quæ comprehensa sunt, quædam transpirationes morantur, quædam promouent, & quædam ad vacuandum prompta sunt, quædam secus. Sanè transpirationem corporum prohibent, tum meatuum stipatio, tum circūdantis nos aëris humiditas & frigiditas. Cōtrà promouent ea quæ his sunt contraria. Eorum autem quæ vacuantur, quæ calida humidáque ac tenuia sunt, ea celerrimè digerūtur. Cōtrà quæ crassa, glutinosa & frigida sunt, ægrè transpirant. Atque hæc quidem ad rem propositam de missione sanguinis, ac frigidæ aquæ potione, non ignorasse expedit. Quarum vtranque metuentes non paucos medicos vidisti, vtique imperitos. Quorum alteros δειμοφόβους, id est, sanguinis mittendi timidos: alteros ψυχροφόβους, id est, frigidæ exhibendæ formidantes, sic Græcè nominam°: sicut qui à rabido cane sunt morsi, ὑδροφόβους. Sunt enim proculdubio horum quoque aliqui præ dogmatis sui studio, non leui in rabie. Ergo relictis his, quod initio institutum nobis fuerat, prosequamur: ad memoriam reuocantes, quemadmodum sermo noster occasione communium quorundam in ipsis accidentium, à diarijs venit ad continuatas. Quoniam enim obstructionis affectus, cùm &

cùm & ipsa exilis est,& ritè curatur,diariam febrem efficit:cùm verò vel propter magnitudinem,vel medici inscitiam,consuetum diariarum tempus excessit, aut continentem,aut aliquam earum quæ certo ambitu repetunt: meritò nos de ea,quę diarijs cognata est,cõtinenti febre disputatio excepit:propter has verò protinus & de hac, quæ cum putredine humorum erat. Visúmque satius est vel claritatis, vel exercendi legentis causa,vnius ægroti in vtroque febrium genere mentionem facere. Igitur quoniã hęc nobis peracta sunt,ac per ea demonstratum euidenter est (id quod in præcedenti hunc libro ad calcem est dictum) oportere in alijs febribus quæ amplius diariæ non sint,nõ modò ab ijs rebus quæ in illo præcipiantur, faciundorum indicationes peti,sed etiam ab ea causa quæ febrem excitet,ac laborantis viribus,ad vniuersalem denuò exercitationem reuertamur:pro comperto habentes non licere vllius artis scientiam nanciſci, nisi & methodum quandam habueris per vniuersalia vocata theoremata,& in particularibus te exemplis exercueris.cùm neque fieri possit,vt sine multiplici in ægris singulatim exercitatione, quod ex vsu sit facias,nec sine vniuersalium cognitione probè exercitatio procedat.quippe cùm in vniuersalibus method⁹, in particularibus exercitatio consistat. Tãquam igitur qui iter aliquod ingredi studeat,vtroque inuicem vtuntur crure:qui altero claudus est,vno duntaxat vtitur,& lõgo spatio,& sæpe errans,viam peragit: ita sanè & qui finem cuiuslibet artis cõsequi parat,duobus his veluti cruribus, vel instrumentis,vel quomodocunque appellasse libet,vti debebit:in vniuersalibus theorematis,methodo:in particularibus,exercitatione. Reuersi igitur ad methodum, nunc agè de ægrotantis agamus viribus, conferántne ad curationem hæ quippiam,an planè nihil, ceu nõnullis est visum. Videtur tamé eorum qui inutilem virtutem esse ad curationem inueniendam dicunt,non propria operũ artis disceptatio esse,sed logica potius, ac sophistarum. Aiunt enim ab eo quem curamus affectu,faciẽdorum indicationem præstari,haudquaquam à viribus. Ergo & anni tempus, & regionem,& statum cæli,& ætatem,& consuetudinem,& corporum temperies inutiles esse eadem scilicet ratione dicunt. Postea cùm mutare curationem propter hæc cogun-

coguntur, immemores eorum quæ inter initia dixerant, quædam eorum contraria aliquando indicare aiunt ijs ad quæ curantis consilium dirigitur: quædam ad præsidiorũ materias esse vtilia,quemadmodũ & animalis partes. Etenim in illis quoque eadem vtuntur stropha: in principio sermonis inutiles eas esse ad curationis inuentionem asserentes:pòst vbi redarguuntur,ad curationis quidem indicationem inutiles dictitantes,ad materię tamen mutationem,vel inuẽtionem,vel differentiam, vel qualitatem (nã nec nominant eodem omnes modo)necessarias esse fatentes. Itaque quod modò dixi,nunc quoque repetam:nempe quòd egressi ex eo quod in arte est vtile,in logicam disceptationem veniunt. Est nanque artis vtilitas, auxilia quibus æger sanetur,inuenire.quo illi relicto, de nominibus litigant,ἐνδείξεις,& ἀντενδείξεις,(quasi indicationes,& indicationum contradictiones dicas) item communitates, & scopos,& auxiliorum materias, aliáque similia loquẽtes: scilicet hac nominum diuersitate purgasse se, pro ijs quæ falsò affirmauerant, arbitrantes. Ego verò minimè veto nominibus quibus libitum sit vti. Meminisse tamen eosve lim eorum quæ ab initio proposuerunt. Ea sunt auxiliorũ inuentiones. Ad quas quicquid conducere quomodolibet videbitur, id fatẽdum est ad curationem esse necessarium. Sic igitur & virtus necessariáne cõsyderatu in ægris à medico sit,an non,indagemus. Ego enim sæpe maximè esse necessariam aio: sic vt quæ circa ægrum administrantur, omnia fermè eius vnius causa fiant. aliquando mediocriter necessariam:sic vt aliquid ex hac quoque, ad ea quæ facienda sunt,consilij petatur,non tamen præcipua faciendorum ratio huc omnis referatur. Possum rursus ostendere tibi,virtutem adeò exiguum ad inuenienda remedia conferre,vt propter exilitatem etiam lateat. Aliàs verò prætermitti,ac silentio pręteriri,quasi prorsus ex vtiliter consyderandis non sit. Verùm quod accidit invirtute,id in reliquis omnibus quæ aliquid faciendũ indicant, vsu venit. Nam aliquando aliud eorũ alio minus aut plus valet. Aliquando adeò est valẽs,vt solùm indicare videatur: aut ita imbecillũ,vt omittatur. Hæc igitur dũ doceo,adsis animo velim,illud habens in memoria,quòd nec in alijs vllis curatio,quę per methodũ agitur, cõsistit: nec alius ante nos quisquã

quiſquam omnia ea ordine definiuit:quanquam etiam ab Hippocrate via eſt inuenta. Hæc enim ipſa quæ ego nunc enarraturus ſum,ille curationem indicare primus omniũ ſcripſit:verùm,ceu primus inuentor,nec debitum omnib⁹ ordinem dedit, nec cuiuſque indicationis dignitatẽ ad vnguem finiuit,& quaſdam in ipſis diſcretiones omiſit, obſcuréque plurima pro antiqua dicendi breuitate eſt interpretatus. Præterea de cõplicatis affectibus pauciſſima omnino præcepit. Ac,vt breuiter dicam, omnem ad medicationem viam aperuiſſe mihi videtur,ſed ita tamen,vt ea curam diligentiámque ad abſolutionem deſyderet. veluti nunc quoque videmus quaſdam veterum in terris viarum, quibus pars quæpiã eſt vel lutoſa,vel lapidibus ſentibúſve impedita,vel moleſtè ardua,vel periculoſè prona,vel feris obſeſſa, vel propter magnitudinem fluminum inuia, vel longa,vel aſpera. Itaque cùm ſic ſe haberẽt omnes in Italia viæ,eas Traianus ille refecit. quæ quidem earum humidæ ac lutoſæ partes erant,lapidibus ſternens, aut editis aggeſtionibus exaltans. quæ ſenticoſæ & aſperæ erant, eas expurgans. ac flumina quæ tranſiri non poſſent, pontibus iungens. vbi longior quàm opus erat via videbatur, aliam breuiorem excindens. ſicubi verò propter arduum collem difficilis erat, per mitiora loca deflectens. iam ſi obſeſſa feris,vel deſerta erat,ab illa tranſferens, ac per habitata ducens. tum aſperas complanans. Itaque mirari nemo debet,ſi cùm viam rationémque medendi ab Hippocrate inuentam eſſe ſim teſtis,ipſe tamen hoc opus ſcribere ſum aggreſſus. Neque enim ceu ea planè non eſſet inuenta,ſed veluti quæ proximè diximus deſyderet, ad hæc conſcribenda venimus:nemine priorum qui eam methodum abſoluerit,ante me inuento:quando alij omnino eã non nouerant. Alij cùm noſſent, non potuerũt tamẽ quod defuit adijcere. Non deerant qui incognitam eſſe,vmbráque inductam, ac prorſus è medio ſublatam voluerunt. ij verò qui fuerint,in ſermonis progreſſu dicetur. Nũc quod promiſi,aggrediar:omnésque deinceps medicandi indicationes exponam. Vtile autem ad claritatem eorum principium ſumetur ex reuocatis ad memoriã ijs quæ in proximo libro diſſeruimus,cùm de diarijs ageretur. Videbatur enim in illis prima,ac(vt ſic dicam)maximè præcipua faciendorum indicatio eſſe, quæ affectum ægrotantis amouendum ſuadet:æquè vt in ſanis prima eſſe quæ ſtatum eorum ſeruandum monet. Verùm hic ſicut per ſimilia ſeruatur, ita per contraria perimitur. Conferre prætera ad auxiliorum inuẽtionem diximus,tum ipſam corporis tẽperiem vnà cum conſuetudine, tum regionem, tum anni tempus,tum cæli ſtatum. In quibus verò morbis egregius aliquis in vna parte animalis affectus ſubſiſteret,veluti exuſtione in capite,à parte quoque ipſa aliquam faciẽdorum indicationem ſumi. De viribus tamen, vel cauſa quæ affectũ creet,in eo libro nihil eſt dictum, propterea quòd nec vires in diarijs febribus ægregiam vllam prouidentiã requirant,vtpote quæ omnino valide ſint:nec affectus vllus in vera diaria ſubſit, qui eam vel gignat, vel augeat. Nam vtroque modo loqui licet. Verùm nunc prius de viribus præcipiam: deinde ad cauſas quæ febrem excitant, accedam. Gubernant animal (vt in libro de Hippocratis & Platonis dogmatis eſt monſtratum)tres diuerſi inter ſe generis facultates,toti corpori ex ſuo quodam veluti fonte quæque diſtributa. eas Plato animas vocat,propriã cuiuſque ſubſtantiam inueniens. Eſt enim earum quædã ad nutriendum animal neceſſaria, ac cum ſtirpibus communis,quæ iecur veluti pro fonte habet: canales verò ab hoc in totum corpus ſparſos,ipſas venas. Hanc ſeu appetitricẽ, ſeu naturalem,ſeu altricem voces,nihil intereſt:veluti nec ſi animam,aut facultatem. Altera eſt quę non modò vt ſtirpibus,aut vita præditis,ſed etiam vt animalibus anima eſt inſita. Hæc ſedem in corde habet,ipſo quoque inſiti caloris quodam ceu fonte. Ab hoc fonte canales arteriæ ſunt. Vocatúrque hæc multis ſanè nominibus. Nam & facultas ſiue virtus vitalis,& facultas ſiue virtus animoſa,& anima animoſa dicitur. Tertia anima ratiocinatrix in cerebro domicilium habet. Ea voluntarijs actionibus vnà cum ſenſibus præſidet. Vtitur & hæc particulis quibuſdam ceu canalibus,nempe ipſis neruis:ſenſum motúmque per hos in totum animal tranſmittens. Ergo has facultates ſeruare, nihil planè eſt aliud quàm vitam ſeruare. Siquidem monſtratũ eſt,qualibet earũ amiſſa,neceſſe eſſe reliquas quoque vnà perire. Ac propterea in opere de ſanitate tuenda, huc omne conſilium direximus. In hoc verò quod eſt de methodo

methodo medendi, primum propositum & ei quod in opere de sanitate tuenda proponitur, ad portionē respōdens, morbi est sublatio. quando cuiusmodi in illo sanitatis est tuitio, eiusmodi in hoc est morbi sublatio. Quorum vtriq; vnum est commune: ipsa scilicet vitę custodia. Quæ nimirum in illo de sanitate tuenda opere, sanitatis custodiam sequebatur. Quod enim secundæ valetudinis tuendæ gratia geritur, idem statim & vitā tuetur. At in hoc opere aliter se habet, propterea quòd quæ affectiones præter naturam in nobis discutiunt, ea non omnino vitam custodiāt. Quippe aliqua eiusmodi prædita sunt facultate, vt si immoderatè aut intempestiuè vtare, vitam adimant. Siquidē in sanguinis missione (quam vsque ad animi defectum faciendam esse paulò antè diximus, quò flamma incontinētibus ex meatuum clausura febribus extingueretur) non paruum merito subsequetur incommodum, nisi opportuno tempore, aut debita mensura fiat. Duos nāque in ipsis medicorum manibus perire vidi, qui postquam animo linquerentur, nunquam reuixerunt. Multi verò etsi non protinus, at postea propter virtutis infirmitatem perierunt. Quos si quis citra eius resolutionem vacuasset, minimè perijssent. Quinetiam aliqui in morbos inciderunt lōgos, postquā immodica inanitione resoluta naturalis vis fuit. Alijs, cùm immodicæ vacuationis noxam sarcire non potuissent, in omne reliquum vitę tempus totius corporis tēperamentum redditum est frigidius. Ex qua refrigeratione facilè ex quauis occasione læsi, alij decolorati, ac malo corporis habitu vixerūt: alij ex eo ipso in morbos decidērunt exitiales, aquam intercutem, & orthopnœan, & iocinoris ac ventriculi imbecillitatem, & apoplexian, & deliria. Ergo cùm virtus tantopere necessaria sit, eam autē lædant omnia vacuātia remedia, siquis scilicet ijs parum moderatè vtatur: vtique aduersæ inter se faciēdorum indicationes in talibus corporibus sunt, in quibus affectus quò expugnetur, notabilem vacuationem desyderat. virtus autem hanc ferre non valet. Verùm cùm sæpe ex vacuatione virtus nihil lædatur, hinc sumitur inconsyderatis & temerarijs medicis occasio vt eam prætermittant, ceu nusquam quicquam indicet. Falluntur autem (vt dictum est) propterea quòd non intellegunt alterius cuiusdam rei causa virtutem

tutem esse spectādam, nec quicquam ad affectum amouēdum indicare. Tanquam igitur in ijs qui valent, semper ea comitatur, quæ sanitatis gratia administrantur, nec est quicquam inuenire quod sanitatem tueatur, quod idēvires corrumpat: sic in ægrotantibus aliquando ijs succedit, quę veluti in perniciem eius administrantur: aliquādo ab ipsis soluitur. Si nanque abundantia paulò viribus superior fuerit, vtique ex moderata vacuatione adeò nullum accedit viribus incommodum, vt etiam maximum comparetur commodum, quod eas premebat sublato. Sin quò affectus sanetur, multa vacuatione est opus, resoluatur autem ex tanta inanitione virtus, non modò rursus homini nō proderit: sed etiam maximum illi periculum afferet. Porrò in ijs continētibus febribus, quæ ex stipatione meatuum accenduntur, quoniam valida plerunque virtus est, citra periculum vacuatio adhibetur. In alijs verò morbis maximè est periculosa: veluti si ea fortè incidit in corruptela humorum. De qua tempestiuum est mentionem facere: quò omnes mittendi sanguinis indicationes in hoc libro decidamus. Ergo quod corruptum est, id alienum à naturæ est. quod tale est, id se auferendum dictat. Si igitur cum viribus imbecillis corruptela incidit, vtique quod affectus remedium est, id cum virtutis custodia pugnat. Siquidem affectus vacuandum esse precipit, ídque vel vena incisa, vel purgatione. Harum autem neutram ferent imbecillæ vires. Quoniam igitur in omnibus eiusmodi repugnantijs incerta succurrendi ratio est, aliâs insanabilis omnino affectus relinquetur, aliâs spatio, & ægrè, ídque si magnum nactus sit medicum, sanari poterit. Oportet nāque vbi indicationes ita sibi aduersantur, & paulatim quodvitiosum est vacuare, & paulatim inuicem quod salubre est pro eo reponere. Vocant medici eiusmodi vitiosi succi curationē Græcè ἀντίκρασιν. Memineris verò mihi ad ea quæ dicēda sunt, etiam quorum causa venæ sectio petitur. Nam quoniam hæc sanguinis vacuandi causa adhibetur, sanguis autē ἄχρηστος inutilis naturę est: vtiq; probè hanc administrari cōuenit, sic vt quod inutile naturę sit, emittat. Fit autē sanguis id est, naturæ inutilis bifariā, vel cùm propriā qualitatē ad vtilis. guem non seruat, nec amplius nutrire sicut prius, cùm vtilis esset, potest: vel ita multitudine creuit, vt aut vires premat, aut

† ἔκστασιν, id est, rũ pat.

mat, aut tum venas, tum arterias, vel distendat, vel † findat, vel obstruat. Ac in his quidem missio sanguinis vtilis est, ceu vacuantium præsidiorum vna: in alijs, ceu quod humorum vehemẽtiorem impetum ad diuersam partem reuocet, vel † per propinqua deriuet. Postulat autem semper valentes vires, quæ modò vacuationis eius respondeant. Ad hæc igitur respicientes sanguinem detrahimus, aliàs semel, aliàs bis, vel ter, vel sæpius: veluti in sequentibus patebit. In præsentia verò illud manifestum fecimus, virtutem, vacuantia remedia aliquando citra noxam ferre: vtpote nec adiutam ab his quicquam, quod sit æstimandum, nec verò læsam. Sæpe verò magis minúsve, tum iuuari, tũ lædi. Præterea, quoties notabilis illi ex vacuantibus auxilijs noxa incidet, toties patêre ipsam quoque tũc vtile aliquid ad consyderandum indicare: æquè vtique vt cùm manifestè iuuabitur. Vbi verò ex ijs quę affectum summouẽt, nec commodum illi accedit vllum, nec incommodum: ibi velut inutilis prætermittitur. Porrò vna semper est quę ab hac præstatur conferentis indicatio: veluti etiam reliquorum omniũ. Nam quicquid pro natura sua indicat, id vnũ semper indicabit, ceu quod vnam habeat naturam. Atque id vnum, si quod indicationẽ facit, simplex est, ipsum quoque simplex erit. Sin illud est compositum, hoc quoq; erit compositum. Sanè quædam sui custodiam indicant, quædam amotionẽ. Siue autem hanc indicent, siue illam: quod simplex est, simplicem quoque indicationem habet. quod non simplex, etiam non simplicem. Idcirco in superioribus semper simplicem intemperiem, simplicem indicationem præbere diximus: † veluti in frigiditate & caliditate. Non simplicem verò, etiam indicationem suggerere non simplicem. Calidam enim siccámque intemperiem curationem sui per ea quę humectent & refrigerent, moliendá indicare. Ergo vires quoque vnam rem semper indicabũt: vtique sui custodiam. Quibus ergo (roget quis) rationibus seruabitur? Nempe potissima ratione ex eo quod de substantia earum vel inanitum, vel alteratum est, corrigẽdo. Secundo loco ex prohibendis ijs quę ipsarum substantiam vacuare alterarέve possunt. Comprehensa verò interea quæ alterant, breuitatis causa sint, & quæ earum vnitatem distrahunt. Hæc itaque cùm vires perpetuò indicent, in valentibus (sicut dictum est) consensus agendorum omnium ad ipsarum perennitatem est: in ægrotantibus autem non semper. Quo tempore æstimari debebit, quod vel magnitudine, vel dignitate (vt prius est dictum) præualeat. Maxima igitur dignitas ipsarum est virium: quando viuere ipsum nobis ex harum custodia cõstat: vtpote cùm vitam aut ipsas esse vires, aut earum actiones sit necesse. At vita ipsa nihil esse prius in animantis corpore potest: propterea quòd nec sanos esse citra vitam licet. Virtus ergo omnium prima custodienda hominibus est: seruabitur autem si nec eius substantia inaniatur, nec tãta alteratione alteretur, vt ea corruptioni sit propinqua. Atque huius custodiæ pars est, vbi vel temperiem ipsam præsentem seruamus, vel absentem inducimus. A viriũ indicatione proxima est, quæ ab affectibus, quos curare proponimus, datur: postea deinceps reliquæ. Quicquid igitur indicationi, quam vires præbent, aduersatur, id secundi est loci, ac posterioris ijs quæ illæ præcipiunt. Quæ verò cum ijs quæ viribus conducunt, in idem competunt: hæc vtrunque calculum referunt, & eorum quæ primæ (vt ita dixerim) sint notæ, & eorũ quæ secundę. Itaque hęc citra controuersiã sunt facienda. Quæ verò aduersantur, aliquando administranda prorsus non sunt, aliquando † paulatim. Quippe si quę curare studes affectum, is vacuationem requirit, vires autẽ extrema imbecillitate laborant: toto illo tempore quo vires reficimus, eorum quę affectum sanẽt, nihil planè ægrotanti exhibebimus. Vbi verò eò roboris peruenisse eas cõijcimus, vt nihil aut parum ex vacuando sint lædendæ, tũ est ad affectus quoque curationem accedendum. Prima igitur omnium indicatio est, quæ à virtute sumitur. Verùm non sic prima, vt quæ curationem doceat: cùm ex numero curatricium indicationum non sit: verùm (vt ita dixerim) vitalium, (siue quæ ad vitæ custodiam pertinẽt. Nam neque vt valeamus, nec vt à morbis liberemur, ab ea quicquã primùm desumimus: sed vt viuamus. Additũ autem in sermone est illud primùm, quòd ex accidente aliquando virtutis roboratio ad affectus curationem conducit. Verùm id in sequentibus docebimus. Nunc ad pensum rursus redeamus: in paucas summas compendij causa rem omnẽ cogentes. Medicatoriæ indicationes à morbo ipso sumuntur, à

† κατὰ συμπάθειαν ἐπὶ ψύξεως θερμότητα. i. veluti in frigiditate caliditatem.

† ἄλλο τι ἀλλαχοῦ. i. modicè.

tur, à corporis temperamento, & tertio ambiente nos aëre. Quòd si aliæ quædam antea sunt positæ, vel posteà nō hæ modò, verumetiam aliæ dicentur: omnes tamen ex ijs in partes diductis natæ videbuntur. Siquidem corporis tēperies quæ illo tēpore fuit, quo ægrotare id cœpit, quæque ad inuenienda remedia est vtilis: ex natura, ætate, consuetudine, & ambiente nos aëre ortum habet. Ambiens verò ipse eiusmodi est redditus propter tum regionem ipsam, tum anni tempus, tum cæli statum. Ergo cùm vnum sit eorum vtrunque, ex pluribus tamen tale efficitur. Affectus verò haudquaquam, in causas diduci est aptus, sed in differētias. Nam aut in similaribus consistit partibus, aut in instrumētarijs. Ac in similaribus quidem, vel simplex est intemperies, vel composita. In instrumentarijs circa simplicium partium, vel posituram, vel formam, vel numerum, vel magnitudinem, tum quę horum sigillatim traditę sunt differentiæ, consistit. Hæc itaque tria illa prima sunt, quæ curationem indicant. nempe ambiens ipse cum geminis corporis, siue affectionibus, siue constitutionibus libitum est appellasse: vna naturali, altera quæ præter naturam sit, quæ sanè morbus est. Non posse autem plura esse genera indicationum, quæ ad medendum pertineant, quàm tria quæ modò diximus, ex ipsa rerum substantia scire licet. Nam morbus & sanitas, corporis sunt affectus: ille se tollendum, hæc se tuendam indicans. Ambiens verò is est sine quo nec tolli morbus, nec teneri sanitas potest. Hic igitur causæ sine qua non, obtinet rationem. At verò cùm id quod ægrotat alteramus, nisi constat quousque sit mutandum: vtique quando sit ab alterando desistendum, non intellegemus. Generatim igitur in omni curatione agendorum indicationes in his ad summum tribus cōsistunt. Mēbratim verò (vt suprà est comprehensum) aliquæ particularum sunt propriæ, aliquæ compositarum. Eorum ergo quæ in simplices incidunt partes, vnum est intemperies ea quæ in calido consistit. Hæc cùm in totum diffusa corpus est, febris nominatur. ideóque omnis febris quà febris est, humectatio refrigeratióque remedia sunt. Ac si sola hæc sit, ad refrigerandum humectandúmque omne medentis consilium, veluti ad finem dirigitur: ita vt nihil sit quod præterea ad curationem desyderetur, nisi vt materiæ inueniā-

tur, quæ huic proposito sunt idoneæ. materia verò inuēta, vt opportunū tempus ex quatuor febris tēporibus captes. quantitatem verò, ex conferendo cum naturali habitu morbum. Quippe quantum is à naturali habitu recessit, tātum opus est ægrum refrigeres & humectes. Sanè ambiens si contrariam morbo temperiem habet, è præsidiorum numero vnus est. sin similem, ægritudinalium causarum est vnus. Quoniam autem reliquas materias, tum deligere, tum fugere licet: quam autem ambiens præstat, fugere non licet, imò necesse est præsenti cæli statu vti: idcirco huic quoque attenti esse cogimur: qui vtique sæpe cum ijs quæ morbus facienda suadet, (vt diximus) est concors: sæpe discors, & qui contrà moliatur. Habebit ergo (vt diximus) ambiens rationem modò materiæ sanantis, modò causæ morbum fouentis. Quippe cùm humectari refrigerarique morbus postulat: si hæc præstat, sanantis materiæ rationem obtinet. Sin calefaciat & siccet, morbificis causis est annumerandus. Vbi igitur cum medendi indicationibus consonat, † pro gratia est habendum. Sicubi aduersatur, inhibēda eius noxa est: scilicet reliquorum auxiliorū humiditate, ac frigore intensis adauctísque. Sedulò igitur agendum est, vt ambientem, quoad fieri potest, qualem esse expedit, præpares: scilicet humidiores frigidioréque domos, tum deligens, tum verò præparans: sicut è diuerso si frigida sit humidáque morbi species, quæ calfieri siccaríque postulet: & eligendæ, & præparandæ domus sunt, quæ calfaciant, & exiccent. At deligendas quidem dico, quæ ex se ipsis eiusmodi sunt. Præparandas verò, cùm arte nostra molimur per æstatem subterraneas eas, & ad septēriones versas, ac pauimenta earum assiduè humore aspergentes: tum vt ex euripo aliquo aura inspiret, machinātes. flores præterea, ac germina, quæ frigidæ, humidæque facultatis sint, per aream proijcientes. per hyemem verò cōtraria horum molientes, præsertim vbi morbus (vt prædictum est) suadet: vbi non suadet, excessus tantùm vtriusque temporis remittentes. De quo mihi aliquid necessariò posteà est dicendum. Nunc auxiliorum materias indicare non decreuimus, sed methodos docere. Quare rursus ad has disputationem reuocemus, doceamúsque quemadmodum & pauçæ & multæ pro diuersa sec-

ctionè curatoriæ indicationes sint: quando & treis vniuersa (vt proximè docuimus) facias licet, in pauca capita tota summa reducta: & qualibet earũ rursus diuisa, ex ipsis multa efficere. Id quod etiam iam monstratum est. Quin & ipsarum sectionum quamlibet rursum diducas in membra licet, donec ad insectile venias. Iam primas quoque illas tres, quas memorauimus, fieri potest vt redigas ad pauciores, sic vt duo eorum quæ curationem indicent, omnino capita sint: nempe præsens affectus, quem morbum nominamus: & qui prius fuit, quem sanitatem & naturalem habitum diximus. Neq; enim aliud est ipsa sanatio, quàm præsentis in corpore vitiosi affectus in naturalem habitũ mutatio. Cùm autem contrarij hi affectus sint, necesse est per cõtraria fiat eorum alterius in alterum translatio. Atque ita rursus vna sola erit curationum maximè generalis indicatio, nempe contrarietas. Ergo hinc rursus sumpto initio, agè particulares indicatiões disquiram⁹. Quoniam id quod ægrotat, ei quod valet, est contrarium: vtriq; per contraria est ab illo in hoc via. At quomodo (inquies) in contrarijs inuenietur modus? Non enim satis est calido affectui admouisse frigida, nisi id debita fiat mẽsura: cùm alioqui metus sit, si intra modum id fiat, ne morbi reliquũ quippiam relinquatur: sin modum excedas, contrariũ genus morbi inducas. Qui enim suprà quàm par est, calidum morbum refrigerat: is sanitatis mediocritate transmissa, alium excitabit morbum, qui sit frigidus. Quod quò minus accidat, naturam curandi corporis scias oportet: quò quantum morbus ab illius symmetria discesserit intelligens, mensuram refrigeranti præsidio imponas. At fieri nõ potest, vt quantum à se inuicem distent inuenias, nisi compertum habeas quàm esset corpus, aut humidum, aut frigidum, aut calidum, aut siccum cùm valeret, quantúmque ex his excesserit postquam ægrotauit. Quippe quod plurimùm à naturali habitu recessit, id vehementibus eget cõtrarijs. quod nõ plurimùm, leuibus. Sanè plurimùm recessit frigidus morbus à corpore natura calido: ita vt è diuerso calidus à frigido. Minus recessit tum calidum à calido, tum frigidum à frigido. Quare ex vtrisque indicatio curationis præstatur. Verùm cùm materiæ reliquorum præsidiorum omnium electio in nostra potestate sit, eius verò quam ambiens præstat, in nostra manu non sit, ratio est ex hoc quoque propriam quandam indicationem sumamus. Cæterùm, quoniam nosci ad vnguem oportet corporum temperamenta, id verò est plane difficile: vtique tentandum est, tum ex ijs, quæ in libro de temperamẽtis sunt scripta, ea inuenite: tum verò vltra hęc, quò magis scientifica notitia sit, ex ætate & tota anteacta vita, quæ nimirũ in vitæ exercitio, & victus ratione consistit: præterea, in hac regione, & hoc anni tempore, & hoc statu cæli, cõuersatione. Si nanque natura gracilis, & tangenti calidus, & biliosus, & propensus ad iram, & hirtus sit: calidus hic siccúsque natura est. Non tamen necesse est, nunc quoque cùm ægrotare incepit, eundem planè habere affectum. Fieri enim potest, vt in desidia vixerit, ídque cum frigidis humidísque potione & cibis, ad hæc etiam cum balneis post cibos, & multo somno: præterea in regione humida & frigida, & hyeme in qua frigidus & humidus exuperabat cęli status. Rursus fieri potest, vt horum præcesserint contraria, id est calfacientia & siccantia. ídque per singula dictorum iam genera. Ergo si quoad præsens temperamentũ noscendum deficimur, id ex præeuntibus ipsis supplebimus. Ex illo verò inuento, administrandorum indicatio suppeditabitur. Ac dictum quidem prius est vbi de frigida exhibenda præcepimus, illud quoque ex ijs vnum esse, quæ consyderanda tum essent, nunquid particula quæpiam cui frigida natura esset, lædi magnopere ex eius potione posset. An igitur fas est in ægrotante homine cuiusque particulæ temperamentum inuenisse absque ijs notis, quas in libris de ipsis retulimus? Atque illi quidem nec inquirunt, nec norunt, sed iuxta prouerbium, vno calapodio omnes calceant. Nos certè (quibus inquirendi cura fuit) illud inuenimus, quòd per plures ac cognitu difficiles notas cuiusque mẽbri temperamẽtum coniectura potius quàm scientia inueniatur. Si igitur notis multis & paruis aliqua certior apparuerit, nónne abiectis illis hanc pro omnib⁹ arripiemus? nemo id, arbitror, qui mentis est compos, negabit. Atqui si omnes temperamentorum notas in vnum colligas, hæ longissimè absunt, vt parem ei quam consuetudo præstat, fidem faciant. Si enim antea per sanitatem quispiam frigidam perpetuò biberit, neutiquam nec in iocinore,

nore,nec vesica,nec ventriculo, nec alio quopiam talium offensus,planum est & valida illi esse hæc omnia, nec nùc à frigida lædenda. Non est igitur quòd paruum quiddam, atque ad spectandum leue ad inuentionem remediorũ cõsuetudinem existimemus: veluti nec ad sanitatem tuendã. Nemo enim adeò est stupidꝰ, vt magnopere ex frigidæ potione læsus, hanc in diutinum vsum duxisse velit. propterea quòd læsus interim, atque ab ea euidenter ægrotans, omnino abstinebit. Ergo sicut alia non pauca quidã medici præter cõmunes sensus, ita illud quoque effuderũt, quòd nulla nec salubris inueniẽdi victus, nec ęgrorũ curationis, ex consuetudine sumatur occasio. Videtur enim non sicut alia quędã exiguã leuémque, sed maximã, ac maximè principalẽ vim habere: vt quæ singulorũ corporũ naturã ostendat. Sanè ipsi via rationéque ab ea procedentes fatemur nos partium affectum inuenire, dein ex illo rursus ad faciendorũ indicationẽ venire. Empiricus verò præterire sę naturæ inquisitionem profitetur. quippe quod per eã consecuturus fuisset, id iam se habere: intellegere scilicet se, non lædi à frigidæ potione ęgrotantis corpus: id verò esse quod nobis ab initio proponatur, non vt naturam noscamus. Pòst (arbitror) nos quidem veluti ambages frustra secutos meritò taxet: eos verò qui in totum inutilem esse cõsuetudinem dicunt, veluti à communi sensu alienos iustè accuset. Quid igitur, inquies, eis respondebimus nos qui methodo artem condimus? Nempe quid aliud quàm quòd vera dicunt de ijs consuetudinibus, quæ adeò euidentẽ vtilitatem offensamve ostendunt? quippe quas nemo vel ante methodum non nouit. At reliquarum quasdã, quæ scilicet paulatim magnum contrahũt incommodum, nõ æquè licet per experientiam inuenire. Dictum autem fusius de ciusmodi consuetudinibus est in libris de sanitate tuẽda. Vnde si in frigidæ quoque exhibitione consuetudo citra methodum satisfacit: nec nos profectò experiẽtiam fugimus: imò omnem quam illi, vtilitatem ab ea capiẽtes, etiã extrinsecus præter hãc adijcimus, (qui saltẽ id possumus,) eã quæ à rerũ natura suggeritur indicationẽ. In hoc verò libro methodi rationem sequẽtes, fatemur lõgiore via idẽ inuenire, quod breuius inuenire citra ratiocinationem liceret. Siquidem cùm sæpe iam vidimus non paucos ex ijs qui febri-

qui febribus ardentibus premerentur, cùm iam mediocriter concocti humores essent, statim ex frigidę potione febre liberatos, quanuis ei potioni parum assueti fuissent: multò (arbitror) magis in ijs qui assuenerunt, vtilitatem fore citra noxam vllam sperabimus. Habes itaque nunc etiã de consuetudine rationem etsi ex incidenti oblatam, tamen satis definitam. Est enim ea quoque vnum quiddam eorum quæ curationis rationem per † morbi naturam intercedentem indicent, quemadmodum & ætas. Siquidem ipsa quoque temperamenti interuẽtu indicationem præstat: veluti puerorum: quæ cùm humidam & calidam temperiem habeat, facilè digeritur. Adsis enim animo velim ad ea quæ de corporum diuersitate hoc loco dicam. Lapidum substantia constans stabilisque propter siccitatem & frigus est. Ad eundem modum, æris, & ferri, & auri, & vno verbo omnium, quæ ex terra sunt corporum. At quæ humida calidáque sunt, eorum substantia celerrimè in ambientem dissipatur, aliàs in halitum sensibilem soluta, aliàs in perspirationes quæ visum fugiant, sed ratione deprehendantur. Atque hæc corporum natura veluti ex diametro, (vt Græci loquuntur) id est longissimo interuallo à se distant. Reliquarum omnium illæ quæ frigidæ ac siccæ proximè accedunt: ægrè quidem per halitum digeri possunt, minus tamen ægrè quàm ferrum, & lapis, & adamas. At quæ calidæ & humidæ sunt vicinæ: hæ promptius quidem digeruntur, atque exhalant: cæterùm, minus hæ quoque quàm aqua calefacta. Nam citra calorem non potest in halitum digeri corpus vllũ, substãtia eius coacta densatáq; manẽte: sed nec per calorẽ omne. imò quod habile est in halitũ resolui: tale porrò est quod humidum est. Ergo puerorũ substantia omniũ facillimè digeritur, ac dissipatur, propterea quòd est omnium humidissima: nulla verò frigidior. Quo minus vacuãti præsidij eget, cùm habeat ex seipsa vnde naturaliter vacuetur. Fit autẽ profectò & propter calidã siccámque regionem, & tempus æstiuum, & statũ cæli impẽsè calidũ & siccũ, notabilis per cutim vacuatio. Itaque etiã huius causa ijs qui sanguinis detrahendi egẽt, aut prorsus venam non secabimus, aut parum detrahemus. Sanè erunt in hac quoque † detractione multi scopi à medico spectãdi: natura ab initio, consuetudo, ætas, locus habitationis,

† ægri

† τομῆ. i. diuisiõe.

anni tempus,cæli ſtatus. Ad hæc, ægritudinalis quem curamus affectus,aliáque ratione ante hunc laborantis vires. Cùm verò affectus numeroſi ſint,cuique eorum ſua eſt curationis indicatio. Quippe à calido indicatio eſt refrigerandi.à frigido calefaciendi. ac à reliquorum quolibet contrarium applicandi. Quare cùm octo intemperaméta ſint,octo etiam erunt morborum,quibus ſimplicia corpora ſunt obnoxia,particulares indicationes. Vtráque has vna eius affectus, qui etiam inſtrumentalium eſt communis. Cuius nullum apud priores nomen fuit. Sed nos qui eum interpretari ſumus coacti, continui ſolutionem appellauimus: oſtendimúsque communem curationis indicationem hìc quoque eſſe vnitionem. At verò quæ ex hoc rurſum in partes diducto particulares conſiſtant,hæ quatuor voluminibus ſunt proditę,nempe tertio,quarto,quinto,& ſexto huius operis. Ac nũc quidem inſtitutum de intemperamentis ſermonem, etiã in ſequentibus libris perſequar. Hoc abſoluto, ad inſtrumentalium partium morbos conuertar: oſtendámque ſecundum eandem methodũ in ijs quoque tum primas omnium curationis indicationes(quas vtique generaliſſimas appelles licet)tum quæ ex harum ſectione naſcantur,deinde rurſus quæ ex illis oriãtur,donec ad eas quæ vltra ſectionem non admittant,peruenero. Hanc etenim omnis conſtituendæ artis methodũ Plato nos docuit. Verùm de inſtrumentalibus poſtea (vt promiſi)dicetur. Nunc(ſi prius, in qua parte propoſiti operis ſimus ,admonuerimus) præſenti iam diſputationi finẽ idoneum imponemus. Eſt igitur vnum morbi genus,quod ſimilares & ſimplices animalis vexat partes:quam intemperiem vocant. Huius aliquas differentias ex corporibus nuda qualitate alteratis prouenire docuim⁹. Aliquas cum materia quapiam,quæ in ipſa confluit. Rurſúsque ambas incidere,vel invnicam animalis particulam,vel plures,vel etiam totum corpus. Ergo cùm in operis huius libro ſeptimo intemperies eas,quæ alteratis tantùm qualitatibus in partibus prouenĩunt,pertractarim: in duobus deinceps libris ad eas quæ in totum ſe animal extendunt veniẽtes, primùm agere de febribus placuit. At quoniam harũ ipſarum aliquæ adhuc fiunt,manente ſcilicet in corpore cauſa quæ eas excitauit:aliquæ factæ iam ſunt,ſed quæ eas accendit

cendit cauſa,iam abijt:ſatius viſum eſt de ijs primùm ſermonem facere,vtpote ſimplicem primam curationis indicationem habentibus: deinde illas quoque ſtilo aggredi,quarum in corpore cauſa ſubſiſtit.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber decimus.

ERgo in diarijs febribus ſimplex quidam eſt in corpore præter naturam affectus,vtpote cauſis quæ primùm eas excitarunt,iam ademptis. In quibus verò cauſa quæ eas accendit,adhuc manet:in ijs nec affectus ſimplex,nec ſanatio eſt. Siquidem quod febris iam receptum in corpore eſt,id ex propria ipſius curãdi indicatione diſcutere oportet. quod adhuc eſt futurum:id propulſare,ac ne fiat vitare. Vetabitur autem,ſi quę id excitat cauſa,prorſus ſit ſummota. Itaque in diarijs faciẽdorum indicationem ex ipſa febre maximè capiemus:ſed cum illa,naturam,& ætatem, & conſuetudinem,prẽterea anni tempus,cęli ſtatum,& regionẽ, & vires ſimul expendentes. In reliquis quæ accenſionis ſuę cauſam intus habent,prima indicatio ab ipſa ſumetur cauſa. Itaque ſi febriũ quę multos dies continuant,rectè oſtẽdimus putredinem eſſe cauſam: hæc nimirum ſananda eſt prima. ſed nec interim extinguendæ febris,quæ per eam iam accenſa eſt,ratio non habenda. Ac ſiquidem in idem conſentiant,& quæ febrem extingunt,& quæ cauſam oppugnant:in quod vtraque conſpirant, cùm vnum ſit, ſine cunctatione agendum eſt. Sin febris,quæ iam accenſa ſit, ſanatio,cauſam quę hãc excitauit,eſt auctura:aut quę cauſam ſummouent,febrem exaſperabunt:diligens habenda conſyderatio eſt de remediorum ſpecie. Sanè diligenter conſyderauerit,qui totam deliberationem in tria hęc eſtimanda diuiſerit,febrísne ſola curanda ſit, non ſolicito de cauſa,an cauſa oppugnanda,minimè curanti de febri. an plurimum quidem remediorum ad alteram earum ſit adhibendum,non tamẽ altera neglecta. At quod primo quidem loco eſt dictum,probare non debemus: quãdo ſi quibus præſidijs id quod febris ſemper gignitur,oppugnam⁹, ea effe-

ea effectricẽ eius cauſam auxerint: planè nec generationẽ eius aliquãdo inhibebimus, nec magnitudinẽ minuemus. quippe & generatio eius, effectricis cauſæ ſpeciẽ imitabitur: & magnitudo cũ illa pariter inaugeſcet. Quod ſecũdo loco diximus, ſi id diſtinguemus, poterit eſſe nõ incõmodũ. Nã ſi intolerabilis ægro magnitudo febris ſit, cõmittendũ nõ eſt, vt per ea quibus cauſam adimimus, febrẽ augeamus. Simul enim arbitror vtrũque, & febrim ſuſtuleri-
mus, & hominẽ. Sin ita mediocris ſit febris, vt quo tẽpore cõtra cauſam tãtùm pugnas, obruẽdæ interim vires ægrotantis nõ ſint: vtique contẽnendus is modus nõ eſt. Nõ cõtẽnendus autẽ nec tertius eſt, qui cõtra id cuius maius momentũ eſt, inſtare iubet: nec tamẽ alterius omnino negligentẽ eſſe. Sanè plerũque cauſæ maior eſt vis. Fieri tamen aliquãdo poteſt, vt ea ſit febris magnitudo, quæ præſentẽ pernicié, niſi occurras, afferat. quo caſu oportebit hac priꝰ ſummota, deinde ad cauſam accedere. Atq; hæc mi Eugeniane decidẽda tibi inter initia ſtatim de contrarijs indicationibus ſunt. Cùm autẽ in ijs examinãdis nõ parum vi ſa eſt ad hominis ſalutẽ mometi habere vis ipſa naturalis: Jvtique de ea quoq; nõ leuis ad agendorũ inuentionẽ conſyderatio eſt habenda. Ita fit, vt tria prima ſint quæ in propoſitis iam ob putredinẽ febribus agẽdorũ indicationẽ nobis præbeãt. Vna febris ipſa. Altera effectrix eiꝰ cauſa. Tertia vis ipſa naturalis. JCæterùm, priora duo ſummouẽda ſunt, tertiũ eſt tuendũ. Erit igitur rurſus hic quoque eadẽ tibi cõſyderatio quę paulò ſuprà, vt cum viribus, tũ febrem, tũ cauſam inuicẽ cõferas. Mox ſi eadẽ ambo remedia requirẽt, ea prõptè exequaris. Sin indicationes pugnabũt, vnã præferas, vel quæ à viribus ſumitur, vel quæ à cauſa, vel quæ à febre: ac quæ cæteris ſit valẽtior, hãc magis ſequaris: nec tamẽ cæteras negligas. Ex hac nãque diſcretione doceberis primùm cauſam, febrémque profligare: vbi videlicet cõijcis harũ remedia vires poſſe ferre. rurſus primã roborãdam virtutẽ eſſe, vbi hæc imbecillior eſt, quàm vt cauſę febriſq; preſidia ſuſtineat. Quinetiã omnia pariter ſub coniecturam agi licet, veluti paulò ſuprà de febri, & de cauſa eſt mõſtratũ. Ergo cùm tria hæc ſint, ad quæ attẽtũ te eſſe in propoſitis febribus curãdis oporteat, febris ipſa, huius efficiẽs cauſa, & ægrotantis vires, inuentique præ-

tíque præterea ſint generales indicationũ modi, quos etiã generales vniuerſalésque dicimus: tranſeundum, arbitror, nunc eſt ad præſidiorũ differentias, quæ ſpecialia particulariáque ſunt: ſed mẽtione de diarijs repetita: quandoquidem ab ipſis in eas quæ plures dies continuẽt, aliqui tranſeunt. At verò cùm in has rranſeant, vna quidẽ ratione maximè cõmuni, ipſa medicorũ inſcitia, duabus magis priuatis, quòd ipſarum febrium vel cauſa effectrix iam abijt, vel etiamnũ manet: de vtriſque ſeorſum eſt dicendum. Porrò abijt effectrix cauſa, quoties ab ira, dolore, vigilia, cura, æſtiuo Sole, fatigatione, & bubone iam † inclinato excitata citra ſtipationẽ febris eſt. Manet, quoties vel ab externa cauſa, vel ab ipſa febre ſtipatio aliqua facta eſt. Nam & frigiditas, & adſtringentium vſus, per mediam ſtipationẽ ſemper febrem excitat. Vſtio præterea nonnunquam corporis habitum cõſtipat. Iam ipſum febris principium, vbi cum horrore inuaſit, ſtipationem ſubinde fecit. Quinetiã glutinoſi, & craſſi, aut etiam copioſi ſucci, vbi mediocriter obſtruxerunt, diariam aliquãdo febrem accendunt. vtique cùm idoneum ſortiti ſunt medicum, vt ſuprà eſt indicatũ. Sanè dicuntur idcirco id genus febres omnes diariæ, quia ſolui (quod vtique ex ipſis eſt) vno die ſunt aptę, computata cum hoc vnã & nocte: quemadmodum quum dicimus menſem eſſe triginta dierum, & annũ trecentorum ſexaginta quinque, & hoc geſtum eſſe ante treis dies, aut gerẽdum eſſe poſt quatuor. Cæterùm, non eſt idem ipſarum omnium affectus, ſed ab aliquibꝰ inſeparabilis ſtipatio eſt, ab aliquibus minimè inſeparabilis, ſed vel vt plerunque ſimul adeſt, vel ambigua ſorte, vel rarò. Inſeparabilis ſtipatio eſt ijs qui ex aluminoſa aqua, vel chalcanthode, vel tali quapiam alia, aut ex frigore, aut leui obſtructione febrici tarunt. Plurimùm verò ijs adeſt, qui ex vſtione febricitãt. Ambigua ſorte, ijs qui ex fatigatione. Quicunque verò ex ira, vel triſtitia, vel vigilijs, vel pertinaci ſtudio, vel cruditatẽ, vel bubone febricitant: ijs raro adiuncta ſtipatio eſt. Atque harum omnium febrium nulla (quod vtique ex ipſa ſit) ad ſecũdam vſque acceſſionem perdurat: ſed intra quatuor & viginti horas omnino deſinit. Aut ſiquando earum aliquæ (quod tamen rarius fit) longius trahunt, duæ ijs accedunt cauſæ, quæ ipſas ſolui vetant. Earum vna

frigus

frigus est,quodvel ex ambiente aëre,vel ex vnctione quapiam extrinsecus admota proueniat. Altera egregia ista diatritos est,si qui videlicet hanc transire medicorum inscitia coguntur. Quòd si & ambiens aër calidus sit,& nemo ex medicis qui diatriton suspiciunt, ad ægrotantē accedat:febris quidem post primam accessionē finietur,idq; cum sudore,vel madore,vel transpiratu qui halituosus sit. Aeger autem vbi se liberatum à febri senserit,ad consueta munia redibit,lauans,vngénsque se:aut etiam, si agrestis quispiam monticola sit, his omissis comedens. Ac vulgus quidem, sicuti multa alia,vtique ab ipsa rerum natura edoctum,melius quàm sophistæ agit:ita & in diarijs febribus omnia sibi ipsi præstare sufficit,præsertim vbi citra valentem stipationem constitere. Vbi verò cùm eiusmodi inuaserunt,qui infortunati sunt,in medicum aliquem incidūt eorum qui diatriton efferunt. Qui fortunati, in eum qui ipsos & lauabit,& nutriet,cæteraq; omnia præstabit,quibus stipatio soluatur. Sæpe nanque(ceu dictum est)ex leui obstructione cum cutis latente densitudine,quæ vel ex vitiosa lauatione,vel alio quopiam est contracta,diarijs nōnulli febribus sunt correpti. Quo tempore nisi quis celeriter obstructionem summouerit,in plurium dierum febres transeunt. Est nanque eiusmodi febris(quantū ex ipsa est) earum quæ plures dies infestant,& quæ diariæ sunt, communis. Cæterùm propter causæ paruitatem,vnius diei efficitur:sicut etiam propter magnitudinem,multorum interim dierum. Verùm accessio eius ab initio ad exitum vsq; vna est,modò ne ipsam excipiat ea,quæ ex putredine humorum nascitur. ergo quoad nec in pulsu, nec in calore, nec lotio,putredinis adhuc aduertitur nota, atque ex sola obstructione ortum habet,vtique ipsa obstructionis solutio eius est sanatio. quemadmodúmque hanc soluere conueniat,antè est dictum. Multæ igitur apparent diariarum esse febrium particulares differentiæ. Vna quando iā prorsus abijt effectrix ipsarum causa,veluti vstio. Altera,quando hæc etiā adest,sicut stipatio:cuius duæ monstratæ sunt differentiæ: nempe exiguorum meatuum densitas, & de qua nunc agimus obstructio. Sanè densitudo ipsa aliàs ex siccitate prouenit, veluti post femores, aut fatigationes, aut iras. Aliàs ex frigore,eóque vel simplici, vel cum adstricto-

strictoria vi. Quæ quemadmodum inter se differant:in libro de medicamentis est præceptum. Iam verò obstructionum ipsarum alia est,quę ex abundantia,alia quæ ex qualitate succorum,scilicet qui aut lenti, aut crassi sint, incidit. Præferetur autem inter remedia, in ea quam copia facit, sanguinis missio. In ea quæ ex humorum qualitate consistit,attenuantium vsus. Quod verò ex viribus consilij petatur,vt in diarijs sanè est exiguum:ita in ijs quæ plu ribus diebus vrgent,satis magni est momenti: eóque maioris,quò hæ sunt longiores. Enimuero vbi naturaliter se vires habent,ne minimum quidem in plurium dierum febribus vacuationum vsum morantur. Vbi non naturaliter se habent, (voco autem non naturaliter cùm infirmiores quodammodo sunt) pro magnitudine imbecillitatis impeditur vacuantium auxiliorum vsus. Sanè rarius accidit vt protinus in primo secundóve die vires imbecillæ cernantur. Accidit tamen interdum, vel propter ægrotantis malum corporis habitum,vel propter senium. Nonnullis etiam fatigatio,vbi tristitia vigiliæque præcesserūt,& inedia per totum secuta est diem,dein febris priusquam homo cibaretur,circa vesperam occupauit, & nox insomnis est acta,vires magnopere resoluit. Nec alienum sit, si tibi talem ægrotum describam. In quo primùm ausus sum ratione ipsa mihi viam monstrante,& diatriton contenere,& virium rationē habere:posteáque alios,quos in simili casu vidi,audacter eodem modo quo illū,curare. Siquidem primum periculum postquam ijs quæ ab indicatione sunt inuenta subscripsit, ad secundum vsum reddit magis animosos. Ergo iuuenis qui febri est correptus,annos natus erat quinque & viginti, gracili corpore & musculoso, & veluti canis:tum sicco calidóque omnino temperamento. Iam idem exercitatione quodammodo delectabatur,& alioqui cogitabūdus,& † industrius erat. Is peregrè agēs, cùm nuncium parum gratum accepisset,& tristatus est, & properè se accingens ad vrbem festinauit. Ac priore quidem die & laborauit modicè,& lotus cœnatúsque in quodam diuersorio quieuit:sed maxima ex parte sine somno. Postera die etiam magis festinauit. ac longa via, & sabulosa,& squalente,tum sub feruente Sole cōfecta,hora prope septima & semisse peruenit in vrbem. Ibi cùm ea quorū causa

causa maturasset, meliora audiret: in gymnasiũ lauaturus proficiscitur. dein vnctus, vnà cum quodam eorũ qui aderant iuuene, perfrictus est. A quo cùm vt paululum dimoueret, prouocaretur, orta inter eos cõtentione, (qualia sæpe incidunt ijs qui exercitationibus indulgent) plus iusto est exercitatus: erátque iam immodicè siccus. Egressus verò gymnasium, inuenit amicorum quosdam pugnantes: quos dum dirimit, imprudens in aliam exercitationem nõ leuem incidit, dum alios eorũ diuellit, alios impellit, alios complectitur medios, alios vt iniurios increpat, ac pro ijs qui iniurijs affecti essent, irascitur: adeò vt domũ se in summa siccitate reciperet, lassitudinem, inæqualitatémque sentiens. Aquam igitur ex consuetudine bibens, vbi nihilo se leuatum, sed inæqualitatem sibi intendi sentit, hanc quidẽ vomuit. Ratus autem vtilius adhuc cibo abstinere, accubuit, ac quieti se dedit hora fermè diei vndecima. quod quum fecisset, ac nocte tota febre diuexatus vigilasset, postridie quoque quieuit vsque ad meridiẽ, sperans se somni aliquid cõsecuturũ. Quo tẽpore cùm eum medici quidam diatritõ colẽtes, inuiserent: tum quidem homini satis magnã esse febrem aiebant, vesperi autem se illum reuisuros. Itaque & vesperi cùm redirent, ac febrem inclinatam cernerent: ne tum quidem nutriendum censuerunt: quannis etiam id alius quidam medicus suaderet. imò strenuè restiterunt, adijcientes, si quidem sine febri esset, fortasse cibũ daturos: febricitãte adhuc minimè id facturos. Quinetiam cùm tertio die manè redirent, etiam tertiæ diei accessionem transmittẽdam censuerunt. Erat autem (vt prius dictum est) suspecta hora illius diei vndecima. Ergo digressis illis, ipse accessi, ac faciem iuuenis contemplatus, vidi talem esse qualem in prognosticis Hippocrates his verbis pingit: Nasus acutus, cõcaui oculi. ac reliqua quæ deinceps ab eo dicta scimus. Itaque cùm omnino mihi persuaderem fore, vt tum in hecticam febrem, tum quam μαρασμώδη vocãt, homo nisi cibaretur, incideret, sorbitionẽ ex alica quamprimum paro, atque exhibeo. Et tamẽ quãuis hac sumpta, cùm accessio suo tempore circa vndecimã inuaderet, sic extremis partib⁹ perfrixit, vt calfieri hæ vix possent, & pulsus illi paruus† rarúsque quammaximè fuit. Qua ex causa illi etiam quarto die tum manè tum vesperi cibum

ec

† ἄῤῥωστος id est, imbecillus.

cibum dedi, quò scilicet & vires repararem, & corpus humectarem. Erat nanque cutis eius ceu corium arida. Vbi autem febris tenuis, & similis perseuerauit, statui deinde quinto die non simplici sorbitione hominem cibare vt antè, sed alica ex aqua calida, citráque condituram, iniectis in eam mali punici granis. Est nanque is optimus cibus bĩlioso stomacho. nam & roborat hunc malum punicum, & alica cùm diutissimè in ventriculo citra corruptionem maneat, sensim concoquitur, nec acescens, nec innatans. Quæ vitia accedere sorbitionibus aliquando solent. Incidit verò & in ipso quinto principium accessionis simile. Itémq; cùm & sexto & septimo eum simili ratione cibassem, in † nono rursus simile principium præcedentibus fuit. vbi nimirum vel amentiam, vel pertinaciam, vel haud scio quid dicam, eorum qui in principio hominem trãsmittere tertiæ diei accessionem sine cibo iusserant, prorsus intellegere licebat. Nam cùm cunctis euidenter appareret nunquam peruenturum eum ad quartum fuisse, si nutritus ante accessionem tertij non fuisset: illi & tum eum, & secutis etiam diebus non rectè nutritum aiebant. Cæterùm cõmittẽdum non erat, vt eorum redarguendi studio, ægrum quis non exhibito in ipso accessionis die cibo proderet. Igitur nono die similiter hominem nutriens, cernénsque in accessione pulsum eius redditum quàm prius erat firmiorem, cæterùm imbecillitatem illam adhuc præferentem cum extremarum partium frigore, non potui sustinere medicorum illorũ meras nugas, sed vndecimo die præfatus prius ægrotantis amicis fore vt ipso die intellegerẽt hominem hactenus nostra opera fuisse seruatum, permisimus illi præterire accessionis horas. Ergo cùm & sine pulsu omnino in ipsis esset, & frigus eum vehemẽs totius corporis premeret, sic vt nec loqueretur amplius, & vix impellentem sentiret, conuocati in vnum medici omnes qui ab initio videramus, ab ęgrotantis propinquis propemodum sumus discerpti. Ego quidem quòd ob pertinaciam vltro ægri salutem prodidissem: qui diatriton colebant, propter ignorantiam & stupiditatem. Ac illi quidem pallidiores frigidiorésque quàm ipse æger, consilium quoddam fugæ captabant. Quod ego prospiciens, aulæ ostium obserari iusseram, & simul amico cuidam clauem seruare.

† ὄγδοη. i. octauo.

seruare. Pòst medius eorum stans, iam inquam vobis constare planè arbitror, quis hactenus hominem seruarit. Seruabitur autem & nunc nostra opera. Neque enim si periturum omnino in hac accessione putassem, à cibatione destitissem. Sed quoniam ex præcedenti iam victu tantum illi roboris supereſſe noueram, vt tolerare accessionem posset, permisi accessionis horas sine cibo transmittere. Ac satius quidem fuisset multò antè hominem nutrire. Verùm quò & istos redarguam, & quibusdam his auscultantium, qui confici à nobis iuuenem, quòd illam occasionem omiserim dicunt, persuadeam, nunc illis ostendam, vel in accessione ipsa ægrotantes quosdam nutriri debere: nedum ante hanc. His dictis, ac diductis hominis maxillis, infundo ex anguſti oris vasculo, cremoris ptissanæ treis cyathos: paulò autem pòst albi & tenuis vini, modicéque calida diluti, duos cyathos. Post quos & sustulit oculos, & tũ audire, tum loqui, tum præsentes nosse cœpit: cùm antè veluti lignum aridum porrectus sine voce ac sensu iaceret. Rursus itaq; dato ex vino quo dixi modò diluto, pane ad comedendum exiguo, prorsus hominem reuocaui. Quem vt rursum ad instítutam ab initio victus rationem reduxi, & tertijdecimi diei accessionẽ facilè tolerare vidi: in quartodecimo rursus manè cibaui: ac pòst circiter horam octauam laui: deinde rursus liberalius cibaui: ac mox vinũ bibendum exhibui. Idem verò & in duodecimo & tertiodecimo feceram. In quinto autem decimo rursum cibaui manè. Cùm verò facilius tum quoque accessionem ferret, in sextodecimo denuò laui. Cæteráque circa hominem peregi sicut in præcedentibus diebus. At vbi in decimoseptimo minimè grauis paruáque accessio fuit, audacter hominem de cætero sub conualescentium victus ratione habui. Hic æger non paucos semimalorum, ac nõ penitus asinorum docuit etiam ante accessiones ipsas nonnunquam esse cibandum, vel si duarum horarum intercedat spatium: ac multomagis ante accessionem tertij. Ostendi autem tibi & in prima ipsa accessionis inuasione eiusmodi homines esse nutriendos. Dico autem eiusmodi homines, in quibus corporis intemperies ad siccum & calidum cõuersa febres accendit. Porrò hoc quoque plerisque medicorum fortasse fit incredibile. Sed siue rationi ipsi fides est adhibenda, siue operi-

ne operibus, nos fidem ambobus facimus. Operibus quidem, dum homines ijs monstramus, qui si biduo patiantur inediam, necesse est febricitent: ita scilicet vt nonnulli vbi concitati ad iram sunt, vel mœrore vel vigilijs affecti. Euidentissimè enim tum in conualescentibus ex diutino morbo talia fieri cernũtur, tum ijs qui calido & sicco sunt temperaméto. Quam verò ratio ipsa fidem huic rei facit, alibi iã dicta est. Dicentur tamen & nunc eius rei summæ.

Mordens halitus & succus vbi per sensibilia corpora fertur, horrores & inæquales totius corporis concussiones (ῥῖγη Græcè dicunt) facit in ijs quibus cute stipata, quæ prius transpirabant, iam sunt retenta. Quoties enim suliginosa sunt, febres accendũt. Ergo eiusmodi halitus & succos, tum multa & vehemens dimotio, tum vigiliæ, & ira, & dolor, & cura, augent: tum proximè ab istis vnum illud per se interdum augere eos sufficit, vtique si cibum quis nõ sumpserit. Efficitur enim corporis habitus in ijs naturis, quę facilè amaram bilem generant, ex longa inedia biliosus. Si igitur tũ id incidat, tum æger motu quopiã valentiore quàm pro viribꝰ vsus, mordẽtiũ excremẽtorũ impetũ confertim foras excitarit: necesse est (veluti in symptomatum causis ostendimus) vel concussionem quam modò dixi, vel horrorem subsequi. Ac concussio quidem ista succedet propter eorum quę feruntur excrementorum, tum multitudinem, tum acrimoniam, tum impetus celeritatem, tũ laborãtis virium infirmitatẽ. Nam & quæ multa paucis, & quę qualitate sunt insigni, ijs quæ ita nõ sunt, mordent magis. Pari modo & quæ cum celeritate feruntur, ijs quæ tardè. Iam vires vbi valentes sunt, omnia contemnunt ac tolerant. vbi infirmæ sunt redditæ, vel abs quouis offenduntur. Horror fiet vbi & qualitas eorum, & impetus velocitas est remissa, tum copia minor: ac potissimum cùm vires tristanti obsistunt. Si verò iam dicta largius remittantur: ne horror quidem fiet, sed vel vlcerosus quidam sensus, vel tantùm inęqualitas. Ergo coëuntibus omnibus iam dictis, quod vehementissimum est oritur: vtique supradicta totius corporis concussio. rursus remissis omnibus, nullus ex trãsitu excrementorum fit sensus. Quòd si quædam sint, quædã non sint, & quædam maiora sint, quædam minora: in eiusmodi mistionibꝰ media latitudo omnis, quæ inter id quod

maximum eſt,quod ἔλεος Græcè vocari diximus:& minimum,qui eſt nullus omnino excremẽtorum ſenſus, efficitur.Itaque nihil mirum eſt, ſi dictarum cauſarum quęlibet vel per ſe,vel cum alijs iuncta,alij inęqualitatem,alij vlceris quempiam ſenſum,aut horrorem,aut dictam cõcuſſionem afferre videatur. Nam pone vires imbecillæ ſint,corpus ipſum admodum ſenſile, (quippe id quoque oſtenſum eſt non parum ad ciuſmodi ſymptomatum generationem conferre)habitus autem corporis gracilis,& temperamentum biliоſum,ſtomachúsq; ſimiliter bili affectus:tum his omnibus accedant inedia cibi,& vigiliæ quæpiam, & triſtitia,& ſolicitudo:ad hæc progreſſus à domo,qui exurgẽte quapiam cauſa, ſit neceſſarius: poſtea his propoſitis (id quod aliquando fieri vidiſti)det ſedulò operam, vt plus itineris per vrbem re ita poſtulãte feſtinus peragat:nunquid huic ex eo qui excitatus eſt mordentium excrementorum motu,primùm quidem inęqualitas quędam,moxverò etiã horror prompte incidet?quòd ſi motum quoq; continuet: vel cibum ſumere non anteuertat, protinus etiam febris? Equidem ita febricitantes aliquos oſtẽdi tibi, maximè ex ijs qui è longo morbo cõualuerant. Quorũ cùm vni fortè fortuna occurriſſẽ,qui mox antè horreſcere cœpiſſet: vt rẽ expoſuiſſet,dato ex vino diluto pane, continuò horrorem inhibui. Verùm hunc(vti ſcis)per viam in officinam quandam perductum,febricitare prohibui. Alios verò qui prius ſe domum ſuam recepiſſent,in ipſo principio horroris,vel paulò poſterius cibauimus. Atque,vt ſemel dicam, quibus incipientis adhuc acceſſionis aderant ſymptomata:ijs omnibus panem ex vino diluto ac calente maturè exhibẽs, & horrorem ſtatim inhibui, & febrem prohibui. Quanto verò hos citius cibaueris,tanto ſcilicet magis febrem prohibueris. Quòd ſi paululum aliquando morere,vtique febris ne tum quidem,calor tamen multus ijs aduenit:ſimilimè planè ijs qui per vehemẽs frigus facto itinere,reuertũ domũ,calidis ſũt nutriti. Quippe ſi plusculũ morere,maiorẽ caloꝛẽ ſentiẽt,talémq; ac tãtum,vt dubites an hũc,febrẽ appelles. Sin duæ horę ab initio inæqualitatis interpoſitæ ſint,nutries tũc quoq;,modò horror adhuc duret,prædicẽs tamẽ quòd hi febriçitabũt,cęterũ innoxia febre, & cui cutis mador ſuccedet.quo facto,tum lauare,tũ rurſus nutrire debebis.

debebis. Quòd ſi horror preterierit,ac iam planè febricitent,cibandi id temporis non ſunt,ſed decreſcente iam acceſſione,ilico ſunt nutriendi,† integritate non expectata. In nullo nanq; ſqualido affectu commodè finitur acceſſio, priuſquã illi vel ex lauacro, vel humido victu,humectatio acceſſerit. Hęc ego omnia cũ operibus indicarẽ,qui mevel laudabãt,vel æmulabãtur, ſcilicet quòd ſupra eorũ opinionem erãt quę egerã, παραδοξοποιὰ quòd paradoxa facerẽ, (vt ſcis)vocabãt. Cùm verò ratione de iſdẽ differẽs,docerẽ aliquos ante acceſſionẽ eſſe cibãdos,aliquos in ipſa,idque vel inclinare iã incipiẽte,vel etiã in ipſo ſummo vigore:tum παραδοξολόγον me,quod paradoxa dicere viderer, appellabãt. Ergo quid facias his hominibus,quibus nec opere,nec ratiõe perſuaderi poteſt? At,inquiũt,fieri nequit, vt eiuſmodi affectꝰ quis agnoſcat.quomodo igitur nos eos agnouimꝰ? Videtúrne cuipiã fieri nõ poſſe,vt calida & ſicca intemperies agnoſcatur,vel quæ ab ortu vſq; fuerit,vel quę in preſenti tẽpore talis ſit reddita? Mihi ſanè tã videtur facilè,quàm has ipſas agnouiſſe literas.quid illudverò, ſi huic non ſit adhuc in ſuccis putredo vlla,illi verò ſit, nõ poſſe vobis videtur hoc diſcerni? Mihi poſſe videtur.Nam & ex pulſu & vrina,& ex ipſa nonnunquam quæ in calore eſt qualitate,euidenter id diſcernimus. Quòd ſi propterea quòd nec ipſi quicquam diſcere volunt,nec ſeſe exercitare, ſcientibus parum credunt: quid vetat quo minus tum græcis metris ipſis,tum arithmeticis, tum reliquis artificibus omnibus nihil credant? Miſſo igitur hoc genere hominum, rurſus ſeriem ſermonis noſtri perſequamur. Calidis ac ſiccis naturis aduerſiſſima res inedia eſt,ac febrium paratiſſima cauſa. Voco naturas calidas & ſiccas,nõ ſolùm quę à primo ortu tales ex proprio temperamento ſint,ſed etiã quæ poſterius ex calido ſiccóque victu,& plurima dimotione,& vigilia,& cura,& triſtitia,& regione calida ſiccáque,& tempore æſtiuo,& cęli ſtatu calido ſiccóque ſint acquiſitę. Sanè licet & citra temporis anni mẽtionẽ,in eiuſmodi ſermone ſtatũ cęli ſolùm nominare. Verùm ſi altius repetam,id quod diço magis credes. Calida & ſicca tẽperamẽta,ſiue ea ex prima origine talia ſint,ſiue ex victu,& immodico labore,& animi perturbationibꝰ,& regione,& cęli ſtatu,inedia vehemẽter lędit. In hac dictiõe,ipſis ſaltẽ

† ἀπερίπτως μὲν περιμένοντες. i. non expectates quoad acceſſio prorſus ceſſarit.

verbis, omissum est anni tempus: potestate tamē omissum non est, vtpote quod in cæli statu comprehenditur. quando calidus in summo siccúsque cæli status iam dictam temperaturam efficit. Hic autē status alio anni tempore quàm æstate planè incidere non potest. quando nec in autumno, nec in vere, multóque minus in hyeme fieri potest, vt calidissimus simul siccissimúsq; cæli status fiat: sicut nec humidissimus pariter frigidissimúsque in alio quàm hyeme. Ob hæc igitur ipse quoque aliquando prætermisso anni tempore, cæli statu sum contentus. Liceat tamen cuique nomi nibus quibus velit vti: modò à rerum natura non discedat. Est porrò rerum natura, qualem & modò dixim⁹, & nihilominus nūc dicemus. Nam quæ maximè sunt ad curationem necessaria, eadémque maximè ignorata: nec Hippocrates ipse identidem repetere grauatur. Igitur inedia siccis calidísque corporibus, valentibus quidem noxia est: ijs verò qui in calida & sicca æstate febre laborant, quæ scilicet ex vstione, aut labore immodico, aut vigilijs, aut comprehensis iam animi motibus sit contracta, nō tantùm noxia est, sed si quicquam aliud, planè pernicioſa: quippe vel in febres ardentes ex ea incidunt: à quibus, nisi prius mors occupet, in hecticas migrant, atque ab his in marasmum: vel protinus ab initio ardentibus præteritis, in hecticas. Maximè tamen (vt dictum sepius est) siccos calidósque affect⁹ statim à principio hectica corripit: sicuti mulieri accidit, quę autumno ex tristitia & vigilijs febricitare cœpit: perseuerauit autem ad plurimum hyemis. Hanc quarto die (vt scis) vidimus, deprehendimúsque statim hecticam esse febrē, cū alia quā humores excitarāt cōiunctā. Curatio autē vna tū fuerat, vt frigida tēpestiuè & moderatè daretur, consuetæ scilicet hanc per sanitatem bibere. Verùm alijs curatio huius erat commissa: quare nobis silere est visum. Alteri verò qui eodem tempore ægrotarat, & se nobis cōmiserat: quoties nutritus est, fontanæ planè gelidæ dedimus interim binos cyathos, interim ternos: quando frigidam simul multam sibi dari, qui ita sunt affecti, citra noxā non ferunt. Quocirca vtilissimum est, vbi febris ideā perspexeris, in prima statim accessione minore cum periculo, copiosiore frigida vti, corporibus ad validam siccitatem nondum perductis. Qui enim in feruoribus sub canicula ex ira

ex ira febricitauit, (inuenis autem hic erat siccus & calidus) vbi in prima accessione duas frigidæ heminas bibisset, statim quidem vomuit flauissimam bilem, non multò autem pòst etiā deorsum excreuit. Deinde cùm rursus post cibum aquæ circiter heminam similiter sumpsisset, iam febricitare desijt. Non defuere tamen medici, qui cùm nullā à principio febris speciem agnoscerent, sed postea cùm iā præterijsset occasio, intellegentes vel in hecticam, vel etiā in marasmoden febrem ęgrotantem incidisse: frigidam bibendam, nos imitantes, prębuerunt. Sed nemo metam attigit. Nā magna solicitudo habenda est in ijs qui ita se habent, de frigidæ potionis mensura. De qua paulò pòst dicemus, vbi propositæ disputationi finē imposuerimus. Quippe æger is quem antè descripsimus, exemplo omnibus est quibus propter siccitatem à principio statim dari cib⁹ debet, etiam si febricitare iam incipiant. Nam cùm accenditur in his febris propter mordentem acrimoniam excalfacti attenuatique ex Sole & inedia & laboribus, succi, maximum eius remedium est humidum nutrimentum: sicuti è diuerso vbi ob copiam, vel obstructionē, vel phlegmonen, vel (vt semel dicam) humoris alicuius putredinem febris est orta, maximo malo est cibus. Atque hos quidē nec in inclinatione febris citra noxam nutrias nedū ipsa accessione inuadente: illos verò omni certè tempore, sed potissimùm per inclinationem. Me quoq; subinde vidisti eos qui ex abundantia, & qui ex phlegmone laborarent, sub longa inedia tenuisse, sic vt prorsus ante septimum diē nō cibarem, sed sola mulsa contentus essem, viribus scilicet valentibus. Quosdam eorum, quibus videlicet vires validæ nō fuerant, aut stomach⁹ biliosus, aut imbecillus, aut plus iusto sensilis, solo ptisanę cremore vsque ad septimum diē traxi, quo morbus in summo esse incremēto debuerat, aut etiā omnino per crisin discuti. Sūto igitur tibi à primo statim die in omni ægro spectanda duo illa quæ Hippocrates iussit, à quibus cibandi consilia petas, morbi summus vigor, & ægrotantis vires. Postea si transiri summum incrementum sine omni cibo potest, in cibi abstinentia hominem seruabis. Sin exiguum adminiculum requirat, abundè erit sola mulsa. Quòd si maius desyderat quàm sit ex mulsa, ptisanę cremor satis erit. At si fas non est summum

morbi incrementum, aut tenui victu, aut inedia transmitti: id agendum, vt homo statim in primæ accessionis inclinatione cibetur. Aliquos verò eorum (vt dictum est) & cùm inuasura adhuc est, & cùm incipit, cibabis. Sint porrò hi sicco temperamento ac calido, aut à primo ortu, aut certè illo tempore oportet: tum viribus necessariò imbecillis. neque enim fieri potest, vt abundè siccum callidúmque corpus cùm febricitet, viribus sit valentibus. Si tamen cum eiusmodi febri ac corpore, momẽtanei mẽbri phlegmone sit coniuncta, omino æger morietur. nam id quoque præ- 50
dixisse me semper, nunquam verò falsum, ipse testis es. Magísque id certum est, si pulmonis, vel membranæ quæ costis subtenditur, vel ventriculi, vel iocinoris phlegmone sit. Etenim quæ has partes phlegmonæ occuparunt, non modò ijs qui tam imbecillis sunt viribus, sed etiam ijs qui valentiores ipsis sunt, mortiferæ esse solent. Vnáque salus tum pleuriticis tum peripneumonicis, adde etiam synanchicis, id est qui angina laborant, est ipsum virium robur. Non secus verò & quibus vel iecur, vel ventriculum, phlegmone obsidet. Nam quod ad phlegmonen quæ in ijs est 60
partibus spectat, minimè planè est cibandum. quod ad virium infirmitatem, vtique sæpe. Ita necessariò aut vires resoluentur, aut phlegmone augebitur. Atque hæc mihi latius fortassis quàm pro re proposita sunt dicta, qui præsertim hoc libro statuerim de febribus quæ absque phlemone infestant, disserere. Cæterùm tractationis conuenientia fecit, vt quatenus necessarium esset, digrederemur.

Denuò igitur redeamus ad febres, quæ iam comprehensis febribus sunt affines, quas nominare hecticas solemus. Nã qui suprà descriptº à me iuuenis est, hectica febri 70
laborasset, si mirificam diatriton transigere fuisset coactº: nisi tamen prius ab ijs qui absq; methodo victus rationem ordinare consueuerunt, fuisset interemptus. Proponatur igitur alius quispiam cui cum supradicto cætera quidem omnia sint eadem, vires tamen tanto sint valentiores, vt tridui inedia tolerata duret. Necesse est hunc, si modò ita cibetur quemadmodum cibant qui diatriton extollunt, in hecticam incidere. Nam ij primùm in quarto ipsum cibarent, pòst in sexto, mox in octauo, deinde in decimo. quip 80
pe talis est (vt sæpe vidisti) eorum cibandi formula. Prima quidem

quidem cibatio post primam diatriton, reliquæ alternis diebus. Protinus autem (arbitror) & ex artomelite, id est pane ac melle siccassent eius præcordia. nam id quoque ex legibus eiusmodi medicorum est, siue phlegmone viscus aliquod laboret, siue secus. At quemadmodum quidem eos cibare qui ita laborent, inter initia conueniat, suprà est dictum: sed nihilo tamen secius nunc quoque summatim repetetur. Quoties vel ex lassitudine, vel ira, vel pluribus curis, vel vigilijs, vel tristitia, vel longa inedia, vel vniuersis vnà (sicut in suprà descripto iuuene) coëuntibus, siccatum corpus est, ac febris inuasit, quæ & aridam reddat cutem, & igneum habeat calorem, vtique hunc talem timor est febri hectica correptum iri: potissimùm in æstate, ac cæli statu calido siccóque. Oportet autem quamprimum ptissanæ cremore, & sorbitione ex alica nutritũ, panéque pòst oblato, aquæ frigidæ potione hominem cures. quippe protinus extinguitur ac cessat omnino febris: modò (vt dictum est) nec phlegmone aliqua ei sit adiũcta, nec putridus humor. Nam si horum vteruis sit, attendere diligenter oportet ac discernere, quo primùm tempore aquã frigidã dare homini sit audendum. Ego enim talium quoque non paucis dedi, tutius esse ratus phlegmonas in præsens augere, quàm sinere hominem hecticã febrẽ incurrere. Vbiq; igitur (vt semper dicere soleo) curatio dignotionem prænotionémque consequitur. Siquidem & dignoscat quod præsens est, & prouideat quod ex eo futurum est, oportet, qui volet notabilis efficaciæ remedio vti. Si tamen magnum fore incommodum vel humori putri vel phlegmonæ conijcies, à frigida quidem danda abstinebis. refrigerantibus autem remedijs quę foris applicantur, vtẽris, modò ea super os vẽtriculi aut tota † præcordia, modò super pectus imponẽs: vbi scilicet plurimum subesse caloris maximè iudicabis. Sanè diximus ijs qui ita laborant, balnea quoque esse non incommoda. Dico ijs qui siccato plurimùm corpore sunt, & ex aliqua earum quæ dictæ sunt causarum, citra humoris putredinem febricitant. Monstratum verò nobis est in ijs quæ de febribus scripsimus, phlegmonas quoq; propter putredinẽ humorum qui in ipsis habẽtur, febres subsequi. Quocirca siquando dicam febribus quæ ex putredine accenduntur, tale quippiã conducere vel non conducere: etiã

† hypochõdria,

eas quæ à phlegmone excitantur, in communi putredinis
† vtrasq; genere comprehẽsas intelleges. Sicubi verò deinceps † v-
trunque nominare videris: scias eas quæ ex phlegmone, ab
ijs quæ ex sola putredine ortum habent, tum discerni. Cu-
iusmodi autem sit phlegmones affectꝰ, tum in libro de in-
æquali intemperie, tum verò in eo qui de tumoribus præ-
ter naturam est inscriptus, docuimus. Admonuisse tamẽ &
nunc te non sit inutile. Cùm sanguis calidus copiosior in
aliquam animalis partem procubuit, maiora eiꝰ vasa pro-
tinus distenduntur, vtpote abundantiæ continendæ non
sufficientia, ab his deinceps quę minora sunt. Mox vbi nec
in ijs satis continetur, exudat foras in ea ampla spatia quę
† Hoc lo inter vasa sunt, sic vt etiam omnia quæ in composita carne
co bubo- habentur, loca occupet. Atque hęc quidem est phlegmones
nes non affectio. Possunt verò & sine hac in ipsis vasis humores ali
videntur qui putrescere, idq; aut in vna animalis particula, in finib⁹
glãdulas ipsorum impacti, aut etiam in totis eorum capacitatibus
inflãma- quæ inter † bubones & alas sunt, comprehensi. Cùm
tas signi igitur (ceu diximus) citrà putredinem squalenti corpori se
ficare, bricitare contigerit, caput totius curationis, in ijs reme-
sed dũta- dijs quæ refrigerent & humectent, statuere oportet. Porrò
xat in- duplex genere est harum rerum prima materia. Vna eorũ
guina ip- quæ foris † admouentur. Altera quæ introrsùm in corpus su-
sa. lo- muntur, quæ sanè & προσφερόμενα, id est sumenda vocãtur.
quitur e- Extrinsecus corpori incidunt tum aër ipse qui nos ambit,
nim iam tum pharmaca quæcunque humectandi refrigerandique
de putre- vim obtinent: & tertium præter hæc, dulcis aquę balneum.
dine hu- Introrsùm in corpus sumuntur quæ eduntur ac bibuntur, & in-
morum spiratus aër. Ab his generibus tentandum est propositis
citra hoc loco febribus tum humiditatem, tum refrigerationem
phlegmo comparare. Verùm refrigeratio quoniam per efficacissi-
nen, & mam qualitatem inducitur, & parui temporis est, & pe-
in ea si- riculosa. contrà, siccitatis per ea quæ humectent cura-
gnifica- tio, vt longi temporis est opus, ita minus est quàm refrige
tione vti- ratio, periculo exposita. Igitur dictas sex materiæ differen-
tur libro tias deinceps iam examinemus, ab ambiente exorsi. Hic
sequẽte. igitur si temperatus est, qualem se exhibet, vtique tali no-
† προσπί- bis est vtẽdus, nihil amplius de eo solicitis. Sin admodum
πτει. i. calidus est, vel admodum frigidus, pro calido inducendus
incidunt arte contrarius est, subterraneis inuentis domibus, quæ &
frigidissimę

frigidissimæ sint, & maximè perflatæ, & ad septentriona
versæ, tum auris quibusdam, quę ipsis sint † propriæ, opera
nostra paratis: aliâs ex euripis, in quo se deijciant multi a-
quarum fontes: aliâs aqua frigida de vasis in vasa transfu-
sa. Iam hoc statim etiam somniferum est. Præterea domo
assiduè aqua quæ prorsus frigida sit, aspersa: ac rosis pluri-
mis humi fusis, aut vitium capreolis, aut ruborum summi-
tatibus, aut lentisci ramis, aut denique reliquarum quæ re-
frigerent stirpium aliquibus. De quibus etiam prius est di
ctum. Turba quoque hominum ingredi prohibita. nam id
quoque domum calefacit. Atque ita quidem calidissimum
aërem refrigerare, qui scilicet in æstate calida & sicca acci
dit, est tentandũ: quandoquidem in hyeme calidissimus es-
se non potest, sicuti nec frigidissimus in æstate. At si quis
modicè frigidus est, hoc esse contentos oportet, nihil aut
machinantes, aut de temperie eius alterantes. Qui verò
frigidissimus est, vtique quatenus respirando attrahitur,
admittendus est, vt qui calorem qui est in corde, admodũ
refrigeret: non tamen quatenus extrinsecus ægrum con-
tingit. quippe id densat cogítque cutim, ac putrescentium
humorum effluxum transpirare prohibet. Siquidẽ per pul-
monem, quod rarum viscus est, difficile non est, vt tũ qua-
litas ipsius, tum etiam substantia ad cor facilè perueniat.
At per cutim fieri nequit, vt eius vel qualitas, vel substan-
tia ad cor perueniat, vtpote prius denſatam. Nam quod in
libris de simplicium medicamẽtorum facultate, de ijs quæ
vehementer adstringunt, est dictum, id hìc quoque reuoca
ri ad memoriam debebit: ac sciri, qui nimium frigidꝰ aër
est, hunc cutim densando, semper sibi ipsi viam præclude-
re. Scire tamen licet maius fore ex frigida inspiratione co
modum, quàm ex cute densanda incommodum: præsertim
cum operimentis hanc calfacere licet. Porrò vtendum ma
ximè eiusmodi aëre est in ijs hecticis quibꝰ primum quod
afficitur ipsum est cor, æquè vt si ventriculus primùm esset
afflictus, ipsi per comesta & bibita esset succurrendum.
Huic enim illa cum integris adhuc viribus occurrunt: sicut
cordi inspiratus aër. At iocinori ex inspirato aëre nulla
certè vtilitas accedit, à comestis verò & bibitis, minor
planè quàm ventriculo: cæterùm, aliqua non obscurè ad-
uenit. Communis autem omnium sanatio est per ea quæ
extrinsecus

† legitur Græcè ἡδύσιμος. i. suaues.

extrinsecus applicata refrigerant & humectāt. Atq; ob hęc quidem viscera magna ex parte hecticas marasmodésq; febres accidere contemplati sumus. Superueniūt tamen aliquando & pulmonum sicco calidóque intemperamento. Attamen opportunum eiusmodi febribus id viscus nō est, vtpote humidum laxúmque. Incidunt pręterea & pectori, & pingui membranæ, quod μεσαραῖον dicitur, & ieiuno, & colo. interim verò & vtero, & renibus. In septo verò transuerso marasmum non vidi: hecticam sanè febrem vidi, & hanc semel quidem planè absolutam, sæpe verò citius interimentem quàm planè esset completa. Eiusmodi nanque affectum & spirandi difficultas, & delirium excipere solet. Ex quibus magna ex parte prius moriuntur, quàm hectica prorsus sit perfecta. Est autem eorum agnitio facillima, tū ex pulsus duritia, tum ex eo quòd præcordia plurimū trahuntur sursum, tum ex difficultate spirandi, quæ illis est & inæqualis & varia: quippe aliâs quammaximè paruum & frequens spirant: rursus aliquando manifestè spiritum tardant: dein subitò quemadmodum gementes respirarūt, vel duplicem spiritus intromissionem, quasi superinspirantes, vel duplicē foras missionē faciunt: † veluti respiratio respirationem comprehendat. Respirāt verò hi sæpe & reliquo thorace toto, nō sensibiliter modò, verūetiam notabiliter, tum opertas scoptulas, quas ὠμοπλάτας vocant, attollētes: aliquando admodum raram & magnam respirationem edūt: vtiq; cùm delirij malum præcipuè dominatur. Verùm pręsentis instituti non est, vel laborātium partium notas, vel earū causas referre. Quare denuò ad curationes reuertamur: ęstimemúsq; quas vires propositæ iam materię aduersus hecticas febres habeant. Sanè diximus iam nonnulla de aëre, tum calido, tum frigido: qui præcipuè quidē est vtilis, cùm quod primùm afficitur, ipsum est cor: quanuis confert & in reliquis febribus non parum, quandoquidem in his quoque necesse est cor similem intēperiem recipiat: citra quam nec marasmus, nec hectica, nec reliquarum vlla febrium consistere potest. Quo facilè apparet etiā pulmones, vbi scilicet ij sunt qui primùm patiuntur, plus cæteris omnibus refrigerantem aërem requirere. Sequitur iam vt de ijs medicamentis agam, quę extrinsecus admota humectent, & refrigerēt. Porrò horū quoq; ea deligēda esse, quæ citra

† prohoc toto in Gręco tā tùm est, καθάπερ ἐπεκπνέοντες. i. veluti superexpirantes.

quę citra vehementem adstrictionem refrigerent, neminē latet. Talia enim præterquam quòd non humectāt, etiam demittere frigiditatem suam altè non valent, propterea quòd cutim cogunt, ac coarctant. Optima verò sunt quæ non modò citra adstrictionem refrigerant, sed etiam corporis substantia sunt tenui. Ac quæ quidē absolutissimè tenuium partium sit substantiam exactè frigidam inuenisse, fortasse non est. Dixi exactè, propter acetum, quod cum omniū (quę nouimus) potestate refrigerantiū planè tenuissimarum sit partium, admistā sibi aliquā caliditatē habet. Præterea corpora quæ contingit, siccat, quanuis ad imaginationē sit humidum. Quo fit, vt ad eos affectus quos humectari & refrigerari expedit, solo eo non vtamur, sed tāto aquæ frigidę admisto, vt possit bibi. Cæterùm quanquā corpus quod absolutè tenuium partiū sit, & simul frigidū, inuenire non est: attamen deligi materias oportet, quæ ad eiusmodi medicamenti cōpositionē maximè sint idoneæ. Ac dictum quidē latius de his est in opere de medicamentis. Dicetur aūt in exemplis nonnihil & nunc, quò in hoc quoq; genere mēbratim sis exercitatus. Incipiā autē ab eo medicamine quod omniū quę humectent ac refrigerēt, est simplicissimū. quo etiā aduersus erysipelata vtor, & phlegmonas in pudendis, vtiq; inter initia, priusquā depascens aliqua subindicetur putredo. Debebit aūt ad id præparata esse cera quamoptima, & elota. Sanè optima fuerit, vel alba pontica, vel quæ ex atticis sit fauis. Esto autem & rosaceum, quod ex oleo sit à nonnullis vocato omphacino, ab alijs crudo, quódque citra salem sit cōfectū. Maximè verò ad rē pertinebit, si & ipsum oleū tenuiū prorsus sit partiū: cuiusmodi sabinū est. Cùm vti voles, ambo mista liquātor in vase duplici. Factóq; humido cerato (cuiusmodi scilicet erit quod triplum aut quadruplum ad ceram rosaceum habet) postquam ipsum fuerit refrigeratum, miscetor ei paulatim in mortario tantum aquæ quantum in se, dum cùm ea mollitur, accipere possit. Expedit autem & ceratum ipsum prius admodum esse refrigeratum, atque etiam quæ huic admiscebitur aquā esse frigidissimam. Abundè autem ceratum refrigerabis, si cùm modicè coiuit, totum vas in quo cōtinetur, in aquam frigidissimam dimittas. Quòd si aceti quoq; admodū tenuis ac clari paululū adijcere velis, vtique

vtique magis adhuc tum refrigerans, tum humectãs medicamentum efficies. Non debebit autem medicamentum hoc eovsque super ægrum corpus manere dum manifestè incaleat, sed assiduè subinde mutari.

Aliud medicamentum.

Oxalidos, aut oxylapathi succ⁹ cũ exigua polẽta mista excipiatur duplicato peniculo detrito: affatímque frigidũ & ipsũ imponatur. Quòd si eiusmodi peniculi occasio nõ sit, tũ linteum duplicatũ, & madefactũ refrigerãdæ particulę impones. Quinetiam portulacæ, & semperuiui, & vuę immaturę succus, similiter polentę miscentur. Ad hæc lens palustris, & viridis tribuli, & polygoni, & lactucæ, & intybi succus. Aliáque quæcunque refrigerare est dictum, cum tenui polenta. Pręterea sine polenta licet integris herbis tũsis vti. Iam verò quod epithema ex pinguibus fit palmulis, quas πατητους Græcè vocant, salutare medicamen est. Porrò coquere oportet harum carnẽ, omni membranoso exẽpto, aliâs ex solo claro aceto, aliâs aqua ipsi admista: atque hac vbi † tenera satis reddita est, tunsa vti. Quòd si parum molli crassitudine videbitur, præstiterit iam dicti aliquid admiscuisse cerati. Quòd si rosacei quidpiam dictorũ singulis aliquando miscere volueris, nihil inutilius pharmacum habebis. Esto autem quod admiscetur, tum minimũ, tum & simplex & perfrigidum, & quod factum ex oleo sit salis experti. Sanè quoties simplex rosaceũ, aut aliud quiduis id genus dico: quod sine aromatis est confectum intellegi volo. est verò salutare ad talia medicamen & rosarum succus frigidus, vnà cum polenta. Salutares verò sunt & ipsæ rosæ tunsæ. Præterea stirpium quæ moderatè adstringunt, germina trita. Ad quem modum vti aliquando licet & herbis quę mediocriter adstringãt, veluti solano. Verùm eiusmodi medicaminum materiam in alio opere reddidimus vniuersam. Nunc abundè pro exemplis sunt quæ iam dicta sunt. Porrò vtendum his est, non (sicut vulgus facit) toti impositis thoraci, aut totivẽtri: imò illi maximè quod primò est affectum. Neque enim necessum est, vt aut cum eo quod refrigerari valenter desyderat, etiam id refrigeres quod prorsus non desyderat: aut ante iustum tempus refrigerare desistas, timens vicinam aliquam particulam lædi. Ego nanque hominem scio, qui imposito præcordijs refrigerante

† ταχέρα.

Cauta agendu in refrigerando

gerante medicamento, difficultate statim spirandi laborarit. Alterum verò qui protinus tussierit. Atquę paulò pòst vtrique finitum symptoma, vbi quod refrigerauerat, est ablatum. Quòd si adeò strenuè refrigerare non studebis, habes quæ id modicè efficiant, † adhęrentium medicaminum, ac cerati speciem referentium, magnam copiã. Quorum nõ materiæ modò vim, sed etiam compositionis methodum didicisti. Verùm ego cùm iam sentiam mensuram præsentis instituti me excedere: ad ea quæ tractationis series proxima exhibet, conuertar. Proximè verò se à iã dictis exhibet consyderatio de balneo, tum ipsius rei causa, tum vel magis propter Philippum, qui hecticis, quas μαρασμώδεις vocant, ipsum noxium putat. Ipse igitur quid tum de omni balneorum vi, tũ etiã quę ad eos qui hectica & marasmo laborant vel (vt semel dicam) omnibus est accommoda, in hoc maximè libro quid sentiam explicabo. Memini nanque me & suprà in diarijs febribus illa laudare, & in septimo hui⁹ operis libro, in ijs qui cruditate propter siccam ventriculi intemperiem laborabant atque extenuati erant, sæpe vtendas iubere. Cæterùm, de vniuersa earum vi, nullo alio libro disserui, sed in hunc seruaui: vbi & de ijs agitur quibus efficacissimus earum est vsus, & quibus Philippus ea interdicit. Atque prius quidem vbi de vlcerum curatione egimus, indicata causa est cur proprię cuiusque morbi indicationes sint ignoratæ. Dicetur autem nihilo secius & nunc, vtpote tum ad ea quæ nunc param⁹, tum ad ea quæ dicenda sunt, vtilis. Cùm enim vnus in corpore affectus est, eius curationem inuenire, si non ratione, certè experientia haud difficile est. Vbi verò connexi duo trésve sunt, præsertim qui maximè contraria inter se auxilia requirant, fieri nequit vt experientia, quod agendũ sit, inueniatur, imò nec facilè ratione. Siquidem & substantiã cuiusque affectus ad vnguem nouisse oportet, & propriam curationis indicationem à quoque affectu cæpisse. pręterea quem primum omnium, aut magis. quem rursum min⁹, aut secundo tertióve loco curare cõueniat. Hęc igitur causa est cur vulgo medicorum ignotum sit, & quòd febrium omnium, quà febres sunt, proprium remedium refrigeratio sit, siue ea talis actu sit, siue potestate: & quòd alia multa ex accidenti refrigerando, febrium sint remedia. De quibus

† ἐμπλαστῶν.

quibus & dictum nonnihil in præcedentibus est, & in sequentibus dicetur. Quædam nanque remedia complicatá quodammodo duplicémque facultatē habent, ita vt & prima ratione proficiant, & ex accidente. Quod genus & balneum est. Nam frigidæ potio per se quidem proficit, vtpote actu refrigerans. Succus autem vuæ immaturę potestate refrigerans medicamentum est. Atque hæc quidem ambo refrigerant primùm, id est per se ipsa, nec intercedente alio. At sanguinis missio (veluti prius indicauimus in febribus continentibus, quas synochos vocāt) non primùm, sed ex accidenti calidam aliquando intemperiem sanat. Ad eundem modum & clyster, & purgatio, & fomentum ex calido liquore, & cataplasma quod digerat, aut cōcoquat. Vtranq; verò facultatē in se cōprehēsam habet propositum nunc in sermone balneum: vtpote ex partibus varia facultate prędītis compositum. Quippe ingrediētes in aëre versantur calido. postea in aquā calidam descendunt. mox ab hac egressi, in frigidā. postremò sudorē detergēt. Potest autē prima eius pars materias per totum corpus, tū calfacere, tum verò liquare: præterea quæ inęqualia sunt, æquare, & cutim laxare, & multa quę sub hac antè detinebantur, vacuare. Secunda eius pars vbi quis in sicco corporis affectu ea vtitur, potest madorem vtilem solidis partibus immittere. Tertia balnei pars potest, vbi quis frigida vtitur, & totum corpus refrigerare, & cutem densare, & vires firmare. Quarta verò corpus per sudores citra refrigerationis noxam vacuare. Ergo cùm hæc omnia circa hominis corpus efficere valeat dulcis aquę temperatum balneum, & præter hæc etiam si quis intempestiuè lauetur, tū horrores, tum cutis densitatē, tentandum nobis est omnia deinceps distinguere: ac primùm de illis sermonem facere, qui cū in balneo se lauant, horrore tentantur. His enim vna (vt sic dicā) continens excitati symptomatis causa est. Aliæ quæ hāc præcedunt, multæ. Sanè horroris causam esse dico mordentium excrementorum confertim actorum citatiorem motum. Proinde quibus horum est abūdantia, caro verò, ac cutis densę, siue balneum sint ingressi, siue steterint in Sole, siue quoquo modo, vel gestati, vel perfricti, vel exercitati, vehementius sint dimoti, vtique ijs horror incidit. Contrà, quibus hæc pauca sunt, & corporis habit⁹, vt remittatur

balneū

lauantes horrore tentati

vt remittatur laxetúrque à balnei calore, promptus, ij non modò non horrent, sed etiam meliores redduntur. vtpote excrementis per id vacuatis. Quo rationabilius nec in febrilis significationis principio, nec in incremēto quisquā ægrotantem lauit. Quippe densata est hoc tempore coarctatáq; & cutis ipsa, & quæ sub hac habetur carnea substātia. At in febris inclinatione, vel incipiente, vel procedente, vel amplius progressa, & nos sępe, & alij medici nonnulli multos sæpenumero ægrotos lauantes non parum his contulimus. Porrò quando inclinatione incipiente, aut iā progressa, aut etiam in summo incremento (interdū enim id quoque accidit, tametsi rarò) æger in balneum sit ducendus, in sequentibus definiemus. Nunc cùm de generali facultate singularum balnei partium disserere institui, vnum omnium primùm exponam. Dicóque multos eorum qui cruditate laborant, plures verò eorum in quibus mordentium excrementorum abundantia subest, omnes præterea qui vel in febrili significatione, vel in ascensu, etiam omnes qui summo sunt incremento, pręter admodū paucos, siue hi sint in balneum ingressi, siue steterint in calido Sole, siue exercitationes, frictiones, gestationésve tentauerint, merito horrescere. Singula nāq; horū cōfertim & impetu agi excrementa subigunt. Cùm igitur tam adhuc densa lauantis cutis sit, vt ad primum ambientis aëris occursum nequeat naturalem suum habitum recipere, sed maiore ad id spatio indigeat, excrementa verò foras versus ruant vniuersa, & retineri illic ea est necesse, & qua sub cute sunt aceruata, & qua per carnes feruntur, mordere. Porrò in libris de causis symptomatum indicauimus mordentia excrementa, vbi per sensibilia corpora feruntur, tum cōcussiones, quas ῥίγη vocant, tum horrores excitare. Ergo quamobrem horreant in balneis omnes qui antè sunt cōprehensi, iam causas inuenimus. Pari modo, & cur nō horreant quibus aut nullum est in corpore excrementum mordens, aut tātillum vt facilè vacuetur. Ergo de his deinceps loquamur, propter quos etiam de ijs qui horrent, meminimus. Si quis enim balneum ingressus nō inhorruit, sed remissa est illi laxatáq; cutis, huic planè necessariò prædicta succedent, excrementorum vacuatio, ęqualis per totū corpus calor, exiguorum meatuū rarefactio, † dēsatorū fusio.

† tensorum laxatio, in Græco est: & hic omnino debet addi.

Ac vacuatio

Ac vacuatio quidem excrementorum, omni febri eſt vtiliſſima. Pari modo, & rarefactio, & relaxatio. Fuſio tamen & calor non item. Sed calor omni febri eſt inimicus: quando refrigerari, non calfieri febrium affectus poſtulat. At fundi æqualiter, id ſolidis quidem animalis partibus non eſt alienum. Succis certè nõ perpetuò eſt vtile. Sed quoties in animali, vel phlegmone quæpiã, vel affectus phlegmonæ ſimilis conſtitit, vel vtrauis abundantia, ſiue ea quæ ad vires confertur, ſiue ea quæ ad vaſorum capacitatẽ, omniũ profectò inimiciſſimum. Ac phlegmonę quidem, cùm calefacti, & liquati ſucci ad ipſas confluunt, augentur. Tunicæ verò vaſorum impares abundantiæ, quæ iam ex liquatione ſpiritu eſt impleta, diſtendũtur: ac vires hoc ipſo malè afficiuntur. Ergo calidis his ſiccíſque affectibus, de quibus agebamus, † emiſſio mordentium eſt ſalubris: liquatio enim eorum eſt citra periculum. Calefactio tamen noxa non caret. Atque hæc quidem ex prima balnei parte ijs qui ita laborant prouenire, modò tempeſtiuè balneo vtantur, memoria teneamus. Tranſeamus modò ad ſecundam eius partem, quæ erat id quod propriè lauacrum vocant. Ergo in hac ſicut ex humectatione iuuantur, ſic ex calore nihil illis commodi accedit. Accedamus & ad tertiam, in qua & refrigerantur innoxiæ quæ fuerant excalfacta, & vires firmantur. Si qua verò & laxata, & iuſto plus ſunt remiſſa: ea in naturalem redeunt mediocritatem. id quod quarta balnei pars indicat. Quippe quibus omnia ritè ſunt adhibita, ij poſt frigidę vſũ adhuc ſudant, & omnia ipſis excrementa vacuãtur. Itaque ex omnibus quę de balneis retulimus, vna ſumma colligitur. quòd vacuatur quidem quicquid in corpore, vel fuliginoſum, vel fumidum fuit. conſiſtũt autem in naturali ſymmetria, tum caro ipſa, tùm cutis. ſolidarum partium ariditas corrigitur: & calor non modò is qui ex lauacro acceſſit, verumetiam qui prius fuit, ex frigidæ vſu ſummouetur. Maximo huius rei documento eſt † ſtatus, qui ex eiuſmodi balneo redditur, poſtquam in Sole feruente iter fecerimus. Quippe accedimus ad id, ne loqui quidem, præ linguæ, & faucium ariditate, valentes: totúmque corpus ſtipulæ ritu aridum habentes. At egreſſi è frigida, ilico omnia pro naturę habitu recipimus: nec febrili calore vexati, nec ſiccitate afflicti, promptéque

† ἀπόχυσις. i. effuſio.

† κατάστασις. i. corporis cõſtitutio.

ptéque loquentes, ac plurima ſitis parte leuati. An igitur euidentius adhuc balnei vires in ſicco & calido corporis affectu cognoſcere deſyderas? Ego ſanè nõ arbitror. Licet autem cui placet, experiatur quod incommodũ ſequatur, vbi tali peracto itinere nõ lauerit. Aut enim ſtatim febricitabit, aut multo plen° tædio, grauato ſcilicet capite, perſeuerabit: potiſſimùm ſi frigida calorem nondum extinxerit. Multi tamen iuuenes eiuſmodi cõfectis itineribus, vbi ilico ſe in aquam frigidam proiecerint, iuuantur: ac potiſſimùm qui valentibus ſunt viribus, & frigido ſolio aſſueti. Ita verò & ruri faciunt, vbi quòd balneæ non ſunt, in ſtagna, vel flumina ſe ipſos conijciunt, nullo medici ſuaſu, ſed ipſa gubernante corpus natura ad id quod conducat impulſi. Quæ eadem etiam ratione carẽtibus animalibus inſtinctum inſerit ad eorum quę offendunt contraria. Siquidẽ ea quoq; vbi æſtu vexantur, frigida ſe lauant: ſicuti etiã vbi frigore vrgentur, calida cubilia ſibi inueniunt. Eodem contrarietatis ſtudio, etiam cùm eſuriunt, comedunt: & cùm ſitiũt, bibunt: reliquáq; omnia naturę impulſu obeũt. Ac ſi certã febricitantiũ naturæ notitiam haberemus, non (arbitror) dubitaremus eorũ aliquos aſſiduè in aquis frigidis citra balneum lauare. Nã quòd ſint quidã qui eã deſyderent, vel ex ijs quos iuuit, conſtare poteſt: vt quibus frigida lauatio haudquaquã cõtuliſſet, niſi eo tempore rectè ad eam diſpoſiti fuiſſent. Verùm quoniã exacta nobis diſpoſitionum notitia non eſt, ac maxima ex errore impendet noxa: vtique eiuſmodi prędidia recuſamus: potiſſimùm in febribus hecticis: quando per has, & pauci ſanguinis, & nudum carne, & expers adipis, redditum corpus eſt. Nullũ enim hi ſolidarũ partiũ munimen habẽt, quod frigidę occurſum ſine noxa excipiat, ſed protinus ſimilaribus ipſis partibus occurrit, à quibus omnes animantium actiones obeuntur. Iuuenis verò † cui abundè ſit carnis, ætatis tẽpore, atque in febris ſummo vigore, modò nulla viſcerum phlegmone ſubſit, ſi in frigidã ſe cõiecerit, ſudabit. Quòd ſi frigidę lauationi ſit aſſuetus, ſecur° remedio vtetur. Verùm de eiuſmodi corporibus pòſt agetur. Qui autẽ ex calida, & ſicca intẽperie, hectica febricitãt, ac potiſſimũ qui iã maraſmodes fiunt, ijs vbi tale prædidiũ petunt, tutũ non eſt in totã conijci: ęquè vt nec gracilibus & imbecillis, qui

† ἀναρρύσις

æstate calida & sicca longa via peracta, refrigeratione indigent. Nam neq; his tutus est frigidi solij vsus, nisi prius fuerint in balneo æqualiter excalfacti. Quippe simile quiddam nobis accidere videtur, cùm in frigidum solium post balneum ingredimur, ei quod ferro accidit cùm tingitur. Etenim tum refrigeramur, tum roboramur: quemadmodum & illud, vbi candens iam redditum frigida mergitur. Atq; huius rei causa ad imbecilla corpora inuētæ sunt balneæ: quæ ea præcalfaciant, atque ad frigidum solium præparēt. Non dissimile quiddam faciunt & qui sine balneo frigida vtuntur, cùm scilicet se ab exercitatione in eā saltu dimittunt. Siquidem cuiusmodi nobis est balneum, eiusmodi illis est exercitatio: vt quę non tantùm calfaciat, sed etiā in siti caloris motū à profūdo corpore extrorsum concitet, sic vt & frigidæ impetui occurrat, & quo minus violēter in profundū ruēs viscerū aliquod feriat, aduersetur, atq; prohibeat. Nā neque ipsam frigidæ substantiam, neque eius qualitatem omnino integrāvsq; ad viscera pertingere, est salubre: imò & satius & tutius est solā eius qualitatē † per ea quę intercedunt (vt sic dicam) propagatam, citra substantiā ad profundū permeare. Iā qui hectica febricitantes ad balneū accedūt, nisi in frigidā sint dimissi, nihil iuuātur. Qui enim aliter febricitāt, eorū solidę partes nōdū difficilè separabilē calorē obtinent. Itaq; etiā ex sudoribus, vnà cū insensibili trāspiratu, abūdè his remedij est. Et sanè diariarum febrium ipsam propemodū substantiam vacuari per hæc contingit. In ijs verò qui ex siccitate & caliditate febribus hecticis vrgētur, solidarum partium affectus candenti ferro est similis. Quo vtique minus eos in balneis calfecisse duntaxat humectasséque contenti esse debemus. quippe cùm sit alimentum, incrementúmq; febri præbuerimus. Imò melius erit, vt mersis in frigidam extinguamus calorem. At in hoc metus est ne corpus in diuersa transferas, ac frigidū reddas. Quis hoc negat? Non tamen propterea vitio dandū est, quòd prosperè ex præsidio succedit. Nec propterea quòd mēsura eius deprehendi est difficilis, prorsus est deserendum. Siquidem si aliter liceret, tū cęteras hecticas febres, tum marasmodes sanare, consultiꝰ esset tutiore via insistere. Nunc quoniā totum curationis momentum in refrigerando humectandóque consistit, omnibus

balnea ad robo rand. inuent.

† τῶ τῆς διαδόσεως λόγω .i. per trāssumptionem

hectica febricitant. in frigid. dimittend.

hecticos in frigida lauari periculosū

mnibus verò refrigerantibus auxilijs propter corporis horum gracilitatem noxa imminet, necessariū arbitror Thucydidis esse consiliū, agentes aliquid, vel periclitari. Quibus enim alia salutis ratio non est, & quę vnica videtur, ea dubia est: necessum arbitror his est aduersos periculis ire. Sed nec error ipse, aut mortiferus est, aut irremediabilis. Siquidē quos in extinguenda febre aqua frigida in contrarium affectū transtulit, hos licet in toto quod sequitur tēpore calfaciendo sanare. Iā nec periculum par est, nec frigidi affectus, nec etiā ipsius remediorū. Indicauimus nāq; tū prius in huiꝰ operis septimo, tum in libro de marasmo, tū ante hos in libris de tuenda sanitate, fieri non posse vt solidarum partium siccitas † cōsummatè sanetur. Quod si fieri id posset, vtique fieri posse vt non senesceret qui ea victus ratione vteretur. Si igitur insanabilis solidarū partiū siccitas est, tum expeditissima in eā per hecticas febres via patet, melius est hominem in frigidam intemperiē transferre, ac cui curationem adhibeamus habere. Quippe qui id fecerit, is postea noxam oppugnauerit. Qui verò pestiferam insistere viam sinet, is desperatam ægrotanti salutē fecerit. Quanto itaque satius est aliquid nōnulla fiducia, vel cum periculo facere, quàm spe adempta certò perire, tāto profectò satius est potētibus præsidijs pugnare, quàm nihil agere. Ergo ilico eos qui hectica febricitant, omni ratione refrigeremus, antequam progressi in marasmum peruenerint. Quem autem marasmus planè iam occupauit, hunc sanare ne tentaueris. Nam etsi calorem eius extinxeris, attamen siccitas quæ relinquitur, senectutis ritu hominem conficiet, tantisper nimirum victurum quoad solidę eius partes reniti aduersus summam siccitatē valebūt. Atqui maluerit fortasse propinquorū ægrotantis aliquis, atque etiam ægrotans ipse, aliquo spatio in senis habituviuere, quàm ilico mori. Itaq; curare hos quoq; cum pręfatione expedit, ac in alterum transferre marasmum, quem iam nominare senium ex morbo insueuimꝰ. Licebit enim his non tantùm plures dies, verumetiam menses viuere. Ego nanque cùm iuuenem quendam qui ita laborabat, sanassem, reficiēs deinde, ac senilem eius imbecillitatem pro senum ratione tractans, non solùm in menses, sed etiam annos viuū seruaui. Nec est quod hic eiusmodi marasmi cu

† legēdū videtur, cōsummata.

maras mus in curabilis

iuuenis in maras mo seruatus

 rationem

rationem audire desyderes: vtpote tum in huius operis septimo, dum siccas & frigidas intéperies sanauim⁹, traditā potestate: tum operis de sanitate tuēda ea in parte quæ senibus alendis est delegata. Præsens autem liber non marasmorum, sed hecticarum febrium curationem docendam promisit. Ex quo genere sunt & quæ μαρασμώδεις Græcè dicuntur de quibus tum alia non pauca diximus, quę nō modò rationis, sed etiam vsus iudicio probauimus: tum illud, scilicet non oportere balneum (vt Philippus facit) formidare: qui cautius fortassis eo vtitur, ad eum modum quo in cæteris solemus febribus, quas vel phlegmonæ, vel putrescentes succi accenderūt. In his enim nihil offendes, etiam si in frigidā ægrum non merseris, sed eum (vt mos est) perfundas primùm tepida, pòst ea quæ veluti ex Sole tantùm æstiuo tepet, mox hoc etiam paulò quàm illa frigidiore. In hecticis verò febribus, id quod remedium affert, calidæ soliū non est, sed frigidæ: ad quam balneę ægrotantis prę parant corpus: æquè vt reliquorum omniū qui per sanitatē lauantur. Porrò non propter id modò videtur mihi Philippus ignorare, quàm salubris res balneum sit in ijs qui marasmode hectica laborant, quòd tam extenuatos in frigidæ solio tingere nemo audet, aut saltem vltimam aquam ipsis frigidam infundere: sed etiam quòd sæpe altera coniuncta febris est, quæ vel ex humoris putrescentia, vel phlegmone sit excitata: tum verò quòd tali hectica laborantiū mortiferum est vitium. Ac propterea quidam non rectè omnia quæ his exhibentur, culpant: cùm non sit illis imputanda culpa, sed affectui. Ergo recensitis denuò quæ diximus, huic disputationi finem imponemus. Quicunque hectica febre laborant, atque ex his præcipuè qui iam marasmode hectica febricitāt, modò his alia nulla febris vel ex solo putrescente humore, vel cum phlegmone sit adiūcta, eos omnes audacter lauabis, sed prorsus citra omnem labore: ne vires resoluas. quod ipsum cùm noceat vehementer, occasio fit balnei culpandi. Quod citra laborē dixi, id ita intellego. Volo ęger in balneum super lectulo deportetur. † in cuius prima è tribus domo nudetur, ac transferatur in sindonem calentem promptè in idipsum paratam. Sint autē quatuor qui hanc teneant, à quoque fini vnus. Ac si quidē prima domus satis calida sit: ęger in ea nudatus, in secundam

† paratamq; ad manum habeat calētem sindonē, super quam, in prima triū domorum balnei nudatus, transportetur.

cundam portetur. sin tibi frigidior videtur: non nudus, sed coopertus, vel alia sindone minimè frigida, vel tali aliquo inuolucro. Constat autem & sindonem eam qua portabitur, esse valentiorē oportere. Aut si imbecilla per se sit, duplicari eam erit satius. Esto autē media domus non tātùm situ media, sed etiā temperie: tanto scilicet prima calidior, quanto est tertia frigidior. In hac domo oleum tepidum esto, quo ęger super sindone illatus protinus perfundatur. Hoc facto tertiam ingrediantur domum, ducántque hominem vbi solium est. Sic vt per treis balnei domos dūtaxat transierint. Per quas nec celeri gradu transibūt ij qui ęgrū portāt: sed tantisper in prioribus domibus morabuntur, dū in altera transferatur tantùm à lectulo. In media verò dū perfundatur oleo. Esto autem & aër cuiusque domus, nec summo calore, nec etiam frigens: sed admodum temperatus, & modicè humidus. Id fiet, si aqua temperata ex labro sit liberaliter proiecta, sic vt perfluat per omnes domos. In ipsa verò solij aqua mediocriter moretur: ídque in sindone sustentus: nulla infusione aquæ, cuiusmodi in alijs vti solemus, adhibita. Imò nec capiti eius infundi quicquam velim: cùm sit satis id quoque bis térve vnà cum toto corpore in aqua mergi, demissa mediocriter deorsū sindone, ac rursum per quatuor iuuenes qui eū portant, leuata. Mox hinc eductus, in frigidam semel totus tingatur, ne vel breuissimo quidē spatio illic moratus. Porrò qui eum portāt, tum reliqua omnia curiosè esse edoctos cōueniet: tum celeritatē tingendi, non documenti modò, verumetiam præcepti loco præter cætera habere. Protinus verò alter paratā habēs sindonē ipsi inijciat, ac deinde aliā. ¶ Tū in lectulo collocatus, primùm spongijs detergeatur, deinde mollibus linteis. Nec cōmittent qui eū detergebunt, vt violentius eū contrectēt, sed quoad fieri potest blandissimè. Post hęc vnctū ac vestibus amictū, rursus super lectulo in domū vbi cibatur, reducēt, ac nutriēt. Sanè dictū suprà est in horum cōmentariorū septimo, vbi siccam ventriculi intemperiē sanauimus, domum balneo debere coniungi. Ac de balneis quidem satis (quod ad rem propositam spectat) hactenus.

Sequi prędicta videtur, vt de nutrimenti facultate præcipiam. Sanè humidum esse, ac frigidū quod hecticis febribus sit cōducturum, nemo nescit. Eiusmodi verò sunt, tum

ptissanæ cremor cùm frigidus sumitur, tum alica similiter ptissanę cremori cōdita. Id verò est ex aqua, & exiguo porri, & anetho: tum sale, oleo, & aceto. Commodus pręterea ijs qui sic laborant est, & exiguus in aqua frigida panis. Cæterùm, nullius horū pura frigiditas esse debebit, sicuti potionis. Quippe hęc maturè tum incalescit, tum per corpus digeritur. Illa cùm plusculū tēporis in ventriculo morētur, ipsum fortassis refrigerant, si fuerint immodicè frigida. Vbi verò febris iam traxerit, dandū quoq; asininum lac est: sed diligenter obseruato ne in ventriculo cogatur. Id verò interim ipse nos ęger docebit, vtpote suę ipsius naturæ peritus. Interim id à nobis inueniendū est, paulatim ad eius vsum accedentibus. Ac expedita quidē ratio est ad symptoma declinādum, si mel illi admisceas, aut salis quo vescimur exiguum. Cæterùm abstinendū (quoad fieri potest) in hecticis febribus à melle est: atque idcirco etiam à mulsa. Quippe protinus vertitur in bilē, & sicciores acriorisque caloris febres reddit. Dādus itaque principio est asinini lactis nō plus cyathus, veluti a me datū vidisti: sed inducta in ipsum cubiculū asina: quò nullū tēpus interponatur, sed ęger id protinus bibat: cōtēplātibus diligenter nobis, ac cōferētibus arterię motū qui à sumpto lacte agitur, cū eo qui ante id sumptū fuit. Si enim corruptū sit, eiusmodi inuenies pulsus, cuiusmodi in oris vētriculi † afflictione accidere nosti. Sin autē corruptū non sit, & maiores & valētiores redditos inuenies. Itaq; etiam licebit, cùm postea exhibebis, modū lactis dimidio cyatho adaugeas, ac deinde rursꝰ aliū dimidiū adijcias, sicq; sēsim vsq; ad mediocrem modū addas. Modi verò nō lactis tātùm, sed etiā reliquorū ciborū omnium metę quibus attentus eris, in septimo huius operis, vbi ventriculi sanauimus intēperies, sunt traditæ. Nam cùm primùm in eo libro † frigidā eius intēperiē hactenus inueteratā proposuerimꝰ, vt totum iā corpus gracile reddiderit: indicauimus quo pacto quis simul ambo probè sit sanaturus, tum ventriculi intemperiem, tū corporis gracilitatem. Ideóq; fortasse sit satius, quò minus multa scribamus, ad illū te librū pro reliquis omnibꝰ cibis remittā. Cùm enim similes affectus sint, similia nimirum remedia postulāt. Verùm quanto hecticarū febriū affectus est calidior, tāto vtiq; frigidiora requirit auxilia: & simul maiorem

† θλιψει .i. compressiōe.

† ξηρᾶν .i. siccā, legendum. Nam de ea prima libro septimo tractat Galenꝰ.

maiorem solicitudinē ne valētibus auxilijs vtentes quicquā lædamus. At qui iā marasmo vrgentur, eos sicut dictū est, lauabis. Quos verò hectica premit, nondū tamen marasmo tentantur, eos licet etiā sine sindone subiectā laues, vtpote viribus adhuc valentes. Inferri tamen & hos in domū vel super lectulo, vel saltē alio quopiā † idoneo conueniet. Mox ipsos seipsis ingredientes ad calidam duci, quò in ea morentur. At qui ex his minus sunt valentes, eos non tutum est permittere in frigidā natationem descēdere: sed foris potius ipsos perfundere, primū tepida, secundò frigida. Esto aūt tūc pręparata in labro aqua frigida (quāta scilicet ex eo semel hausta perfundere simul totum iā lauatū possit) ea frigiditate vt nullā euidentē qualitatē nec prorsus frigidarū nec tepidarū aquarum præferat. sed qualē ea quę fontana vocatur: quę & frigoris quod ferit, & teporis qui resoluit, est in medio. Ac si quidem omnia curiosè administrabūtur, tum quod ad balneū, tum quod ad nutrimēta spectat: vtique sanandi iā eius quē marasmus consumit, spes est. Sin error vel in vno cōmittatur, is reliqua subuertit omnia. Quippe cùm exitialis horū affectus sit, ne leuissimū quidē errorē tolerat. ac si quis talium est seruatꝰ, huic carnosam portionē marasmus occupauerat. Ipsis verò solidis siccatis fieri nequit, vt homo prorsus persanetur: sed omnino vel statim eum febris ipsa iugulauerit, vel postquā in eum affectum est translata, quem senium ex morbo vocamus. Nam primùm eiusmodi febris propriam partium humiditatem, ex qua nutriuntur, depascit. Hinc verò ad carnosum genus transit, quod circa tum fibrosas tum mēbranosas partes solidorum corporū hæret. Ita deinde ipsas solidas populatur. Siquidem in singulis simplicium ac primarum quas vocāt partium (vt in dissectionibus eas contēplatus) alia portio substantiæ eorū est veluti fibrosa, alia membranosa, alia carnosa, sicut exempli causa cùm vena vnam tunicā habeat, & eam tenuē, licet fibras in ea inuenire multas, quæ sint araneosis quibusdam intersitis contextæ: quibus vtrisque ipsa propria venæ substantia adnascitur. Hęc alia in alijs partibus habetur, nec vllū cōmune nomē est nacta. Cæterùm docendi causa nihil vetat eā carnosam substātiā voces: vel certè huius particulæ quādā carnē, quę in ventriculo quidē sit alia, in iocinore alia, similiter in arteria

† φορείου .i. vehiculo

ter in arteria & musculo. Vocatur autem caro tantùm ea quæ in musculo est. reliquarum nullam homines carnẽ vocant, præterquam admodum pauci, sed quæ in visceribus, ceu iocinore, renibus, liene & pulmone visuntur, eas παρεγχύματα (quasi affusiones dixeris) Græcè vocant. Quę in intestinis, ventriculo, stomacho & vtero sunt, sine nomine relinquunt. Tu tamen de nominibus non laborabis. Illud potius intelleges, singularum particularũ subst antię molẽ ex tali maximè completã esse natura, quæ vtiq; (vt in sinuosis vlceribus videre licet) & perire, & regigni potest. At verò nec fibrosa, nec neruosa membranosave natura eãdẽ generationem habere cernitur. Nec fas est eiusmodi singularum partiũ fibras à malignis febribus liquari, sicuti carnes: quando animal ipsum priusquam hæ prorsus sint siccatæ, interemerint. Sanè sunt & quas marasmodes febres vocant, vniuersè ex earum genere quę colliquãt. Sed in eo differũt, quòd quę portio carnis in his colliquatur, ea semper vaporis vice digeritur: in illis defluit in ventrẽ. Cernitur hoc etiã in carnibus, dum in craticulis torrentur, euidenter fieri. Siquidẽ ab aliquibus plurima liquatio defluit, decidítque in prunas largiter. Aliquando nihil omnino, quod vtique sentias, defluere videtur. etiam si par sit prunarum subdita copia. Quippe feris suib⁹, aut nihil omnino, aut planè minimũ est quod defluat: cicuribus verò plurimum. Quantóque magis vel adipe vel carne animal abundat, tanto profectò quod ab ipsius carnibus dũ in craticulis torrentur defluit, cernitur copiosius. Ad eundẽ itaque modum in calidissimis febribus si carnes humidæ ac molles cum adipis copia fuerint, eas sensu liquari deprehẽdas. Sin sine adipe & siccæ sint, in marasmodes febres trãseunt. Clarissimo huius rei argumento sunt infirmi, qui per aluum, quod liquatur, excernunt. qui nisi prius vel morbi violentia, vel medicorum inscitia moriantur, in marasmodes febres incidunt. Siquidem quoad materiam vberem habent, hanc colliquant. vbi illis tum adeps, tum caro mollis defecit, duras & ægrè liquabiles carnes siccant. à quibus propter siccitatem nihil defluit: veluti nec ab ijs quæ sale sunt siccatę, si quis has quoque torrere parãs pari cum alijs igni admoueat. Nam & sicciores earum carnes reddentur, & corij ritu durabuntur: nec defluet ex his vlla sensibilis liquatio.

febres marasmodes

quatio. Hæc igitur cùm scias: etiam colliquantium febriũ ijsdem methodis curam ages, tum ad frigidam exhibendã quamprimum properans, tum ijs quę humectent & refrigerent nutriens. Mulsam verò inimicissimã censebis: quã tamen vti plerosq; medicorum in eiusmodi febribus vides. Verùm de colliquantibus febribus differere in posterum licebit: æquè vt de ijs hecticis febribus quę in pestilentijs cõtingunt: cuiusmodi ea est quæ nunc pũblicè grassatur. Dicetur nanque & de hac inter pestilentes febres. Reliquarũ verò tum hecticarum, tum quas marasmodes vocamus, abũdè mihi sanationis methodum tradidisse videor.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber vndecimus.

EBrium quas putrescens accendit humor, primæ remediorum indicationes dictæ prius sũt. quo loco eas quemadmodum & duas & treis efficias, docui. etiam si velis vnam. Nunc verò quod in alijs febribus fecimus, vt ex primis generibus diductis, ad vltimas vsque species diuidẽdo perueniremus, idem & in proposita differentia facere tentemus. illud prius admonẽtes, quod etiam in libris de pulsũ differentia ostẽdimus, siue primas differentias, siue prima genera, siue maximè generales ideas, siue quomodocunque aliter appellare libeat, modò exactã rei notionẽ serues, nihil interfuturum. Ac febrium quidem ipsarũ quẽadmodũ eas, quas diarias vocamus, cures, in horũ commentariorum octauo exposui. pari modo & quemadmodũ continentes, in libro qui illum sequitur. atque etiam quemadmodũ tertias hecticas scilicet, in eo qui illi succedit: qui totius operis est decimus. In quib⁹ nõ propria modò cuiusq;, sed etiã communium pleraque explicaui. Nunc quemadmodũ quę ex putrescentibus humoribus excitentur, methodo sint sanandæ, aggredi statui. Quæ curationem indicant: prout in duo diuidũtur, affectus quem curamus, & partiũ ægrotãtis temperies sunt. Licet aũt ea (vt dictũ est) & vna summa interpretemur, dicentes vnam esse omniũ morborũ cõmunẽ curationis indicationẽ, nempe cõtrarietatẽ ipsam. qua rursus diuisa,

sas diuisa, duas existere morbo scilicet ex ijs quę sibi contraria sint, adhibenda remedia indicante. laborantis verò tẽperie, vnà cum ipso morbo, cõtrarietatis mẽsurã definiẽte. Porrò dictũ in illis est ambientẽ quoq; nos aërẽvnà efficere indicationẽ posse. & cùm primam sectionem in duo tantùm facimus, ambientẽ vel ægritudinis causis, vel sanitatis annumerandũ esse. At verò cùm sanitatis causæ sint omnia quę sanitatẽ efficiunt, vna certè earum est quod auxilium remediúmve vocatur. quod pro varijs † rationibus & vltima & prima sanitatis causa rectè dicitur. Quippe tẽ pore vltima erit, propterea quòd tempore & natura & ars & fortuna priores eo sanitatis causæ sunt. Prima verò est, quatenus id laborantis corpus tãgit, alterátq; eius affectũ ac propter alterationẽ quã id facit, cùm ægra corpora ad sanitatẽ perducuntur, ars & artifex sanitatis causæ fiũt. nó quòd hęc morbos primũ summoueant, sed quòd alia materia ad id cõmoda intercedẽte. quod auxiliũ appellatur. Siquidẽ sanguinis missio, quã phlebotomian vocãt, ipsa quidem per se hoc quod iam dictum est, nomẽ possidet. At cũ homini malum affert, ex causis fit morbificis. contrà cùm prodest, ex sanis. Ac propterea cùm proficit, vocatur auxiliũ: sicut profectò omnis materia quæ quomodolibet corpus alterat, quo tempore iuuat, auxilium dicitur. Ad eundẽ modum & ambientis proprium pro natura sua nomen est aër. Relatus tamen ad nos, aliâs auxilium, & sanitatis causarum vna efficitur: aliâs ijs cõtrariarum, nempe morbificarum. At quoniam aëri tum ex præsente cæli statu, tum anni tempore, tum regionis natura, suæ in humido, sicco, calido, & frigido mutationes accedunt: ex illorum rursus vno quoq; aliæ particulares indicationes oriuntur. Ac fortuna quidẽ, & ars, & artifex, materiarum interuentu agũt: natura verò per seipsa. Ea ex tribus his partibus constat, ex spiritus, & earum, quæ verè dicuntur solidæ, substantia, (quas alibi ex semine genitali conditas esse mõstrauim⁹) & tertia ab ijs carnosa, quæ cuiq; particulæ est sua. Singulæ autem iam dictarum trium propriã pro natura sua tum qualitatem habent, tum quantitatem. Ac qualitas quidem earum ex congrua temperie humidi, sicci, calidi & frigidi consistit. Quantitas verò solidarũ partium par semper manet: sed ijs qui adhuc inaugentur, numero duntaxat. qui verò absoluti

rò absoluti iam sunt, etiam magnitudine. Carnosæ verò substantię magnitudo variatur, etiam si prærerea non augeatur animans. Pari modo & spiritus substantia, tantùm non, quolibet momento, tum minor, tum maior conspicitur. Ergo etiam supra ea quę indicationes pręstare prius diximus, virtus vel sola ijs tribus substãtijs, quas modò comprehendimus, simul enumeratis additur: vel si temperamẽtum seorsum sit discretũ † in ipso. Atque hæc ipsa rursus bifariam quoque, vt ostensum est, scinditur, & in originalem naturam, & in acquisititium affectum: sic nimirum, vt ex istis, & alijs quæ prius dicta sunt, propria quædam cuiusq; remediorum sit indicatio. Sæpe autem adscita temperies ad efficientes causas reducta, illis indicationẽ † concedit. Ad hunc itaque modum ex ætate, † arte & consuetudine, indicationẽ remediorũ suggeri diximꝰ, consentiréq; inter omnes iam dictas indicationes. Siquidem in ijs quę magis sunt speciales, contineri semper quæ magis sint generales. Agi verò in vsum quæ magis sint particulares, scilicet ex magis generalium sectione inuentas. Prima nanq; omniũ curationis indicationum quæ ex ipso qui curatur morbo accipitur, contrarietatem pręscripsit. At quoniam morborum plura sunt genera, cuique eorum sua erit contrarietas. Verùm cætera in præsens omittantur. Proponatur autem nobis ad præsentem disputationem dũtaxat, morbi quem curamus gẽnus in intemperie esse positum. Id igitur per contrariam ipsi intemperiem sanabitur. At quoniam vniuersi febrium generis intẽperies est calor, nimirum per frigiditatem curabitur. sic omnes indicationes inter se concordant. Nam siue dixerimus absoluto sermone febrẽ per contraria sanandã esse, siue adiecerimus, per ea quę cõtrario sunt temperamento: nulla pugnantia in sermone erit. Similiter nec si per frigida sanandã febrem esse dixerimꝰ. Sed nec si diuidentes id dicamus aliquando sanare nos febrem per ea quæ effectu frigida sunt, aliquando & per ea quæ potestate, aliquando rursus & per ea quæ ex accidenti refrigerant, aut etiã ista coniungẽtes, nulla pugnãtia cum ijs quæ dicta sunt, in sermone erit. Pari modo nec si quis dicat, quæ actu, potestate, vel ex accidenti calfaciant, ea febres deteriores reddere quàm priꝰ fuerãt. Cõtrà quæ esse actu, potestate, vel ex accidẽte refrigerent, ea febres sanare.

Quippe

Quippe indicatio quæ ab affectu sumitur, in tot numero particulares indicationes est diducta. Hę verò rursum ipsæ particulares indicationes materias inueniunt, iuxta eas methodos quæ in opere de medicamẽtis sunt traditę: quãdo illarũ principiũ, id est, in quo finita est curãdi affectꝰ diuisio. Ac maximè quidẽ propria in soluẽdo morbo intelligitur curatio: sed per abusionẽ etiã mistũ genus, tũ ex vera curatione, tũ prouisione, quã προφυλακτικὴν appellãt. Ac diariarũ quidẽ febrium, & hecticarum, vera & propria curatio est. Earum verò quæ ex putrescentibus excitantur humoribus vocata curatio, προφυλακτικὴ quoque sibi adiunxit, cuius officium est causam, quæ morbum creat, adimere. Sanè nominatur hæc ipsa quoque artis pars, curatrix, quæ vtique ab ea quę purè synceréque prophylactice dicitur, in eo distincta est, quòd sub † hac iã sensibiliter ex ipsa causa morbus est genitus, in prophylactice verò est futurus. atq; nominibus quidẽ quisque prout volet vtatur: (id enim semper monere oportet) sed remediorum indicationem quæ à rebus singulis præstetur, seruet: quando si vel vnã aliquam earũ prætereat, ad portionem tum magnitudinis illius, tũ facultatis, curatio claudicabit. Porrò quẽadmodum ab affectu ad materias præsidiorum peruenimus, eodem modo ab singulis reliquorum generum primorum descendendũ ad eas est: veluti à virtute. Nam ea morbo ceu aduersatrix est opposita. Propositúmque medico est huic omni rationi opitulari ac subuenire. Ergo quis primꝰ est à virtute scopus, aut quænam indicatio prima? Nam hic quoque loqui pro arbitrio possis, scilicet virtutem ipsam vnum scopum ac primũ statuens. quod verò ab ea indicatur, alterum & secundum. Itaque cùm monstratum sit virtutem sui custodiam præscribere, sicuti morbum se tollendum, erit rursus in virtute secundus scopus, ipsius custodia: sicut in morbis, ipsorum sublatio. Atverò custodia similium exhibitionem indicabit, sublatio contrariorum. Quoniam verò virium substantia tum ex spiritu, tum ex carnosa specie, tum solidis ipsis completur: ex ijs quæ similia sunt, moliri cuique suam διαμονὴν custodiam cõueniet. Spiritui ex respiratione ac transpiratione, &, qui ex sanguine attolitur vapore. Liceat verò hic quoque volenti, vel Græcè ἀέρωσιν, quasi aërationem dicas, vel sanguinis attenuationem, vel inhalitum

litum solutionem, vel vtcunque libuerit appellare. Solidorum verò generi, ex solido nutrimento. Carnoso generi, per eam naturam quæ in medio humidorũ ac solidorum corporũ est. Porrò cuiusq; horum modum ex conseruandæ substantiæ modo inuenies, qualitatem verò ex ipsius temperie. Cùm verò horum cuiusque vel optima temperies sit, vel aliquatenus vitiosa, quæ quidẽ optima est, semper seruari debebit. quæ verò omnino vitio non caret, hæc in sanis quidem vel seruanda est, vel alteranda: in ægris verò seruanda est, ea ipsa scilicet ratione qua prius ostendimus maximam esse à consuetudine indicationem. quippe vel temperamentum originale ipsam seruare, vel ad adscitium inducere. Præstari verò (vt prædictum est) modi auxiliorum indicationem ex eo temperamento quod iam præsens sit: ita nimirũ sicut ex ætate, non quam æger prius habuerit, sed quam nunc habeat. Cùm verò diuersitas non parua sit in partium animalis temperamẽto, propriã cuiq; mensuram fore eorum quæ ipsi sint similia. nempe ei quæ terrea magis est, eorum quæ magis sint terrea. & ei quę humidior est, eorum quæ sint humidiora. Ad eundem modũ & ei quæ magis aërea est, eorum quæ plus huius substantię in se habeant: sicut calidiori, eorum quæ magis substantię igneę participent. Hinc verò iam materias particulares omnes in cibis, potione, aëre, & omnibus peragi solitis, inueniendas esse. Vbi verò secum pugnauerint indicationes aliquæ, superius comprehensa methodo ad ea quæ agenda sint inuenienda vtendum esse: perpensis scilicet eorum quę indicent, tum magnitudine, tum dignitate. Ostendimus enim eligendas eas indicationes esse: quas digniora maioráque indicantia præscribent. ac dignitatem eorum, vel vitæ vel sanitatis respectu iudicandum. Magnitudinem verò duplicem esse, vel proprię substantiæ ratione, vel declinationis à naturali habitu. Ergo ab his iam methodis agedũ exercitemur in genere febriũ, quod ex putredine nascitur.

Quoniam putredo vel æqualiter in omnibus subsistit vasis, vel in maximis, maximéque principalibus, (ea porrò sunt inter alas & inguina) vel vna quapiam particula quæ vel phlegmonen in se habet, vel etiam citra phlegmonen, veluti in foco quodam principium febris in se continet: in singulis his differentijs seorsum exercitari conueniet.

niet. Ac primùm eam tractandam proponemus, quæ vel in maximis vasis, vel simul omnibus consistit. Quæ igitur ex tali affectu oritur febris, planè necessum est synochon, id est cõtinuam esse. Nec fieri potest vt ea sanetur, nisi inhibita prius putredo sit. Porrò ea inhiberi, causa manẽte, non potest. Quare summouenda ipsius causa est: si modò putredo ipsa prior, mox post ipsam febris sanari debebit. Ergo quę causa putredinis est, quę se per omnia vasa æquabiliter diffundit? Sanè reuocare in memoriam prius conuenit quænam aliâs putredinis indicata sit causa: ac deinde cur pari modo in omnibus animalis partibus fiat, inquirere. Ergo ostensum est, vbi morborum causas reddidimus, illa tantùm putrescere corpora, quæ cùm calida humidáque natura sint, neque perflata, neque ventilata, in calido humidóque loco maneant. Quòd si in motu sint, vẽtilentúrque ac perflentur, posse ea non putria integráque seruari: potissimùm quęcunque corpora sua ipsorum natura reguntur, vt animalium & stirpium. Ea nãque (sicut in opere de naturalibus facultatibus est proditum) ab initio congenitos secum motus habent, quibus superflua excernant. Ostensum non minus & in alijs duobus libellis est, quanta sittum respirationis, tum pulsuum vtilitas ad perflatũ ventilationémq; corporis, atque eius natiuum calorẽ tuendũ. Itaq; si quid in eo manifestè putrescere debebit, dictas trãspirationes impeditas esse oportet. At verò quí fieri potest, vt illę per totũ animal sistãtur, nisi vel finibus vasorũ stipatis, vel tota cute? Porrò accidere in finibus vasorum stipatio potest vel ex vehementi extrinsecus refrigeratione, vel ex succorũ qui extrorsũ in ipsis cõfertim ruerint, crassitudine, multitudine, vel lẽtitia. Accidit hoc illis & ex ijs exercitationibus, quæ in palæstra vel aliâs obeũtur, & itinere laborioso, vel ambientis statu, cùm ex rigore in æstum subitò est mutatus. Nõnullis verò feruentes ex ira succi, ac foras simul impetu ruentes, dictas stipationes effecerunt. Quisquis igitur propositam sanaturus est febrẽ, hic simul causam eius adimat oportet, simul calorem qui in animali excitatus ab ea est, refrigeret. Ac quẽadmodũ quidẽ ille sit refrigerandus, prius est dictũ. Causam verò adimi oportebit propria cuiusq; naturę inuẽta contrarietate: vtiq; si ex frigida causa stipatũ dẽsũmq; redditũ corpus est, relaxato eo, omníque

eo, omniq; ratione rarefacto. sin ex obstructiõe ita est affectũ, hac recluſa. Quod verò recludet, hìc quoq; ad contrarietatis indicationẽ attẽtus inuenies. Vbi nãq; abũdantia humorũ est, hos vacuabis. Vbi crassi sunt & glutinosi, tenues eos ac fluxiles efficies. Si plures causę aliquãdo coibũt, omnib⁹ per cõtraria occurres. Siquidẽ fieri potest, vt & coarctatũ corp⁹ sit, & exigui meatus dẽsati, & multi simul ac lẽti humores subsint. In ejusmodi aũt causarũ cõplexu, si rectè quę prius comprehensa sunt, meminimus: cœpisse à sanguinis missione cõueniet: ac abũdãtia vacuata, tum ad extenuãdos humores venire. ab hoc ad remittẽda quæ sũt cõstricta, & rarefaciẽda quę sunt dẽsata. Atq; hęc quidem à morbi affectu indicatiuè sunt sumẽda. A viríb⁹ aũt (quoniã has cibi, potiones, & spiritus certa mẽsura & apta qualitate exhibita, seruabũt, inuẽtus autẽ est quãtitatis eorum modus ex viriũ substãtia: qualitatis verò à tẽperamẽto) nimirũ ęstimari debebit, quẽadmodũ vires quę corpus regũt, in his se habeant? Quippe si valẽtes sint, audacter vacuatib⁹ prędisijs vtẽris. Hęc aũt ab affectu morbi fuere accepta. Sin infirmiores sint reddite, vacuãtia remedia cautius administrabis. Sed & nutrimẽti modus hinc tibi est desumẽdus. Quippe cùm vires legitimũ robur suũ habẽt, & morbi sũm⁹ vigor breui futurus expectatur: tenuissimo victu licet vti. Cùm sint infirmiores, nõ licet sine graui noxa. Sed adijcere ad nutrimẽta tãtũ oportet, quãtũ est de robore viriũ imminutũ. atq; ex his scopis accipiend⁹ est nutrimẽti modus. qualitas verò, ex morbi affectu, vnà cũ solidorũ corporũ, quod tũ est, tẽperamẽto. Ab affectu, si is obstructio est, quę extenuet. A naturali ipsorũ tẽperie, vnà cum cõsuetudine, prout etiã prius est definitũ. Tẽpus verò nutriẽdi, quod quidẽ ad reliquas spectat febres, quę ex putredine oriũtur, in progressu sermõis dicetur. Quę verò vnicã tãtùm à principio ad finẽ accessionẽ habẽt, (de his nãq; prędsens est sermo) in his facilis toleratio & cõsuetudo spectari debebũt. quãdo cib⁹ illis eo tẽpore est offerẽd⁹, † quo facili⁹ quàm in cęteris morbũ tolerãt: eóq; potissimũ diei tempore, quo prius in sanitate cibari erãt sueti. Etenim facillimè cibum ferent, si ex his cõsyderationibus assument. Quòd autem frigida quoque ijs qui ita laborant, sit exhibenda, cùm sci licet iã succi concoquũtur, & crassitudo eorum extenuata est, id ex

† σταρὰ τὰ φορήσα-τοι σφῶν αὐτῶν ὑπάρχωσι. i. quo melius quàm prius se habent.

est,id ex ijs quæ prius sunt comprehensa,manifestum arbitror.Siquidem cùm eiusmodi febris communia quędam cum ambabus habeat,tum ijs quæ ex humorum ortæ putredine circuitibus quibusdam accessione habent, tum ijs quas diarias vocamus , merito in vtroque genere de ipsa mentionem facimus: cùm vnicam accessionem habeat vt diariæ,cæterùm ex putredine orta multos duret dies. Itaque vnum cum diarijs commune habebit,duo cum ijs quæ ex putredine ortæ multos durant dies . Reliquum continuarum febrium(quas synochos vocant)genus duo habet cum diarijs communia. nempe & quòd sine putredine sit, & quòd absque circuitu. Tertium verò commune non est: cùm subinde in quintum porrigatur diem . Atque harum quidem continentium febrium prodita prius curatio est. Continuarum verò quas putredo excitauit, curatio , cùm vtrique generi communis esset,etiam nos in ambobus de ipsa disserere coëgit. Cęterùm substantia earum totáq; natura ex eo est genere,quod nunc nobis proponitur.In vno autem eorum quę ipsis accidunt,cum diarijs conueniebāt. Id fuit,quod vna in totum totius morbi accessio erat. Ergo & curatio earū,vnū hoc duntaxat cōmune cum diarijs habeat oportet:in reliquis aūt omnibus bifariam diducatur.Atque aliæ quidem curationis indicationes,ex cōmuni genere earū quę ex putredine sint ortæ,accipiātur: aliæ ex propria earum substantia. Ad eundem verò modum & cæteras natarum ex putredine febrium differentias sanari cōueniet.nempe (sicut sæpe prius dictum est) indicatione tum à communi ipsarum genere,tum verò à cuiusque propria differētia desumpta. Ergo denuò repetentes dicamus primùm quot sint febrium,quas putredo accendit, in vniuersum differentiæ: deinde quænam sit ipsius generis earum cōmunis † vtiliū auxiliorū indicatio: mox quæ sit singulatim cuiusq; propria.Par est enim profectò & quod omnium earū cōmune est, cōmunē habeat indicationē:& quod in singulis est † proprium,quantū à reliquis eiusdem generis est diuersum,in tātum & diuersam ab illis sortiatur indicationem.Sunt igitur natarum ex humoris putredine eiusmodi differentię.Vna ex eo quòd causę ipsius putredinis adsunt,vel non adsunt.Secūda ex eo quòd per totum animal, aut eius partem aliquam,diffusa putredo sit.

† ἰασομένων.i.sanaturorū

† διάφορον.

Tertia

Tertia quatenus cum phlegmone est,aut citra hanc . Igitur consyderandum nobis est quídnam commune habeat indicatio,quæ à causa sumitur adhuc manēte:quídnam ea quam putredo ipsa præstat:ab his deinde , quid indicatio putredinis quæ per totū diffunditur animal,aut certè maximè principalia in eo vasa:quid eius quæ in vna consistit parte:mox deinde earum, quæ in vna quadam parte sunt, æstimabimus differentias. Quippe aliam esse indicationē eius, quæ cum phlegmone cōiungitur,ratio est:aliam eius quæ sine hac consistit.rursus in his etiam ipsis , aliam esse præsente adhuc effectrice causa:aliam verò hac summota. postremò cuiusque causæ adhuc manentis differentias,per omnia quæ in specierum diuisione sunt inuenta. Siquidem hic iam desinant necessum est indicationes,quæ ex curandis sumūtur affectibus.post has verò eas nimirum quæ ab ipsis curandis suggeruntur particulis , pro iam dicta methodo sumemus . Quibus si eas quæ à viribus præbentur, adiecerimus,absoluta nobis methodus de febribus omnibus à putredine incensis sanandis erit. Ergo ordiamur ab eo quod primùm in diuisione indicans fuit.Ea erat humorum putredo. Ac consyderemus quibus maximè indicantibus,quibúsque indicationibus vsi,curationē eius inuenire possimus.Principium verò inuētionis , ipsa erit rei natura,qua de agitur. Etenim id quoque in demonstrādis methodis didicimus. Quænam igitur est putredinis natura?Nempe mutatio totius putrescentis corporis substātiæ ad corruptelam , à calido externo. Non enim profectò à proprio calore corrumpitur quicquam: imò contra prorsus quicquid in rebus subsistit,id † gliscit, roboratur,sanū est , ac viuit , dum proprio calore regitur:veluti nimirum ipsa animantium corpora tametsi plurimam substātiæ suę portionem humidam & calidam sunt sortita,magnum tamen annorum numerum sine putredine , ac sana viuáque exigunt,si seruetur(vt monstratum est)eorum proprius calor.in cordis quidem corpore,per respirationem : in reliquis omnibus partibus, tum per communitatem quàm habent cum corde,tum per aliam quandam respirationis speciem,quæ per totam agitur cutem, & transpiratio perspiratióve dicitur. His verò læsis , vnà etiam naturalis calor læditur. Alter verò quidam alienus, ac præter naturam in

† αὐξάνεται.i.augetur,

corporibus excitatus, primùm quidé ipſos ſuccos propter humiditatem & putrefacit & corrumpit, ſpatio verò tum adipem inuadit, tum etiam carnem. Tanquam igitur in ijs corporibus, quæ non viuunt, ac putreſcunt, primùm quantum eorum iam computruit, ſeparãt, dein ei quod reliquũ eſt, in frigidum aërem ſublato, perſpirationem refrigerãtem moliuntur: ita vtique & putredinem, quæ in viuis eſt orta, ſanabimus: id ſcilicet quod iam corruptum eſt, omni ratione vacuantes: quod reliquum eſt, moderatis motibus, & refrigerante perſpiratu, ad exactam ſymmetrian reducẽtes: ac vacuationem quidem illius per vrinam, deiectiones, vomitum, ac ſudores, moliemur. Poſt hãc dimotiones mediocres, vnà cum ambientis bona temperie adhibebimus. Quemadmodum autem horum quodque rectè adminiſtrandum ſit, paulò pòſt æſtimabimus. Nunc ad ſecundũ in diuiſione trãſeamus: nempe quemadmodum quis cauſæ quę putredinem excitauit, adhuc manẽtis remediũ facillimè inueniat. Eſt autẽ neque in hoc difficultas vlla: quippe cùm per contraria tollatur. Itaque quoniam tranſpirationis prohibitio, putredinis occaſio fuit, hanc arbitror ſummouere oportet. At ea cumvarijs generibus eſt orta, & dẽſatis exiguis meatibus, & cõſtrictis corporibus, & humoribus tum abundantia, tum craſſitudine, tum lentitia ſua obſtruẽtibus: ſingulæ harũ affectionum curandæ per contraria ſunt. Denſitas per ea quę rarefaciũt. Conſtrictio per ea quæ fundũt. Abundantia per ea quæ vacuant. Craſſitudo per ea quæ diſſecant: & lentor ijs quæ detergent. Ac ſi quidem totum corpus dictorum iam ſingula occuparint, etiam toti corpori per contraria eſt ſuccurrẽdum. Sin vnã partem quampiam putredo inuaſerit, illi adhibenda iam dicta ſunt remedia. Sanè nõ eaſdem omnes partes vacuationes medicamentáve requirent: cùm & temperamentis, & poſituris, & forma, & omni denique conſtitutione naturáque inter ſe diſſideant. Ergo quemadmodum ſingulis ſit opitulãdum, id poſtea pro conueniente ſermonis ordine diſquiremus. cuius initium à putredine, quæ totum corpus occupet, quæ ipſa cõtinuas quoque febres, quas ſynochos vocant, excitet, faciemus. Ergo à corporibus, quæ ſic afficiuntur, expellenda quæ putruerũt, per vrinas & aluum & ſudorẽ ſunt. quòd ſi ad os ventriculi aliquando ſua ſponte

ſponte impetum capiant, etiam per vomitiones. Aliter autem non eſt quod ea præter naturam irrites. Ac eorũ quidem quæ iam dictas vacuationes promoueant, non parua materię copia eſt. ſed maior eorum portio, cùm calida ſiccáque facultate ſit, febrem auget. Itaque deligenda medico ſunt ea quę citra calfactionẽ ſiccationémque valentem ſupradictas vacuationes præſtent: cuiuſmodi ſunt cremor priſſanæ, & aqua mulſa, & oxymeli, & apomeli, & apij radix in aqua, quæ potui datur, incocta. Hæc autẽ ipſa ventri quoque ſunt idonea. Qui ſi nihil reddat, injcienda per clyſterẽ aqua mulſa cum oleo eſt. Sanè totũ corpus, priuſquam id vacuaris, rarefacere non expedit. vbi vacuatũ eſt, vtique licebit id medicaméto aliquo, cui calor tepidus inſit, rarefacias: cuiuſmodi eſt quod ex chamæmelo conficitur. In hoc tempore ſi vinum quoque aquoſum bibatur, id omnes vacuationes promouerit. idem faciat & temperatũ dulcis aquæ lauacrum. Quòd ſi appoſitum aliquando in dictione vocabulum dulcis non ſit, vtique id ſubaudire debebis, certò ſciens de eo nos in febricitãtibus lauacro ſem per loqui, non bituminoſo, aut ſulphureo, aut aluminoſo, aut chalcanthode, aut ſalſo, aut ex marina ipſa. Cæterùm, vbi magnitudo febris obſtat, ſicut in continuis: nec vino eſt vtendum, nec lauacro, nec ijs quæ habitum rarefaciant vnctionibus. ſed aqua frigida, ſicut prius diximus, pota, in his febribus eſt aptiſſima: niſi tamen aliquid eorum quæ predicta ſunt, hanc quoq; prohibeat. Quippe ipſius febris frigida pota perpetuò eſt remedium: non tamen putreſcẽtium humorum per aluum, vrinas, vel ſudorem vacuandorum. Quo magis exercitatum eſſe in ijs, quas nunc tradimus, methodis oportet: ac in ęgrotantibus conſyderare, & quæ ſint ipſius febris remedia: & quæ ipſius, vbi per ſe ſola ſubſiſtit, putredinis: quæ rurſus efficientis hanc cauſæ: atque huius quoque, cùm per ſeipſam ſubſiſtit. Quippe non ſemper inter ſe conſentiunt hæc omnia, ſed plerunqne aduerſantur. Quo caſu memores eorum que didicimus, id quod maximum omnium eſt aggredi oportebit, atque ei vel ſoli, vel magis quàm cæteris ſubuenire. Sanè ſcire licet difficile eſſe, acríque iudicio indigens, febrem, putredinem, & effectricem cauſam, vbi ſcilicet ipſa quoque adeſt, inter ſe conferre. difficilius tamen eſt ſi

vires quoque cum illis vnà conferre velis: quod vtique sicut antè comprehensum est, propter vitæ ipsius respectum semper est necessarium. Aliquando verò & ex accidẽti, sicut ad morborum sanationem. Hoc verò me ostensurum promisi. Siquidem quod putrescit, si vestis esset, aliúdve inanime corpus, vtique ex ijs duntaxat quæ prædicta sunt, indicationem caperemus. Nunc cùm in viuente corpore putredo concipitur, quod tum alterare potest, tum concoquere, tum vtile reddere quicquid putrescentium, veluti semiputrescens semimalúmque est: vtique facultatem eius, qua naturaliter concoquit, excitans firmánsque, quæ putrescentia sunt, sanabis. Itaq; etiam tum maximè eos cum fiducia, vel in balneo lauamus, vel ijs quæ habitum rarefaciant, medicamentis vtimur, vel aquam frigidam, vel vinũ bibendum damus, cùm notas humorum concoctionis cernimus. Neque enim pulsus duntaxat vires ad eiusmodi agenda, firmas requirimus, veluti nec eius facultatis, quę voluntarium motum præstat: sed sicut est dictum, ipsius potius concoctricis. Ergo si & vires cunctæ valentes sunt, & febris ardentissima, & concoctionis notæ planè euidẽtes, frigidam homini dare audacter debebis. Constat nanque talem hominem senem non esse, ex quo omnes illi virtutes valentes esse proposuimus. Quòd si etiam bona corporis habitudine sit, quod εὔσαρκον Græci vocant, tum status cæli calidus, ac siccus, etiam si in frigidam natationẽ hunc dimittas, haudquaquam lædetur. Eiusmodi nanque tẽporis opportunitate vsi qui sese in frigidam coniecerunt, & protinus omnes sudarunt, & nonnullis eorum aluus biliosa reddidit. At si mediocris est febris, & vires non validæ, sed cum notis concoctionis: ijs qui ita se habent, balneum prodest, & vini potio: tum verò ex vnctionibus eæ quę rarefaciunt. Idque multò magis cùm ambiens est frigidus. Neque enim aut frigidam in balneo lotionem, aut frigidam potionem, in eiusmodi cæli statu ferè expetunt, vtpote † respiratu ipso assiduè refrigerati: cùm si quando in frigido ambiente vehementer vri ægrotum contingat, exigua salutis eius habenda spes est. Si verò nec concoctionis habeat signa, nec vires validas, seruari is planè nõ potest. quo minus aut idem lauandus in balneo est, aut medicamentis ijs quæ rarefaciant vngendus, aut vinum illi dandum, fri-

† ταῖς ἐπιπνοαῖς, id est, inspirationibus.

desperat.

dum, frigidáve offerenda. In quo enim desperata omnino salus est, imprudentis consilij fuerit apud vulgum infamare præsidia, quæ multis fuere saluti. Ipse siquidem aliquos noui ex Amethodis istis medicis, qui cùm ea quæ nos gessimus, essent imitati, ijsdémque præsidijs in ijs qui prorsus morituri erant vsi, adeò nihil profecerunt, vt etiam tempestiuum eorum vsum suspectum formidolosúmque reddiderint. Verùm nos tempora præsidiáque ijs quos seruari spes est, scribimus: quãdo ægris qui insanabiles sunt, ijs nec tẽpus vllum opportunum, nec præsidium est. Atque hoc mihi per omnem sermonem teneri memoria velim: quo minus præcipua illa primáque omnium curationis indicatio conuelli aliquãdo posse videatur. Quippe cùm dicat Hippocrates contraria esse contrariorum remedia, quid vetat omnibus febricitantibus frigidam vno ordine exhibere? Verùm nec exhibenda est, nec subuertitur eo tempore generalis omnis curationis indicatio. Vnum enim ex ijs quę actu refrigerãt, aqua frigida est. Sed & alia plura sunt, quæ partim potestate (vt dictum est) refrigerent, partim ex accidenti. Quorum alijs propter cõcursum pugnantium inter se indicationum aliâs vtimur. Porrò tradita iam methodus est, eius quod conducit, ante alia semper deligẽdi. Ostensum præterea est ipsius febris, prout febris est, aquã frigidam semper esse remediũ. quod verò ad alia spectat, non semper. veluti cùm ex obstructione glutinosi & crassi humoris putredo oritur. Ponatur verò & cum hoc redundantiam in toto esse corpore, tum virtutem non imbecillam. In eiusmodi nanq; complexionibus cùm multa præter naturam in corpore sint, quædam eorum præcedentes causæ erunt, veluti redundantia cum glutinosis & crassis humoribus. Horũ enim vitio obstructio est orta: quæ morbus instrumentalis est eorum quæ obstructa sunt corporũ. Hanc symptoma secutum est ipsa transpirationis retẽtio: quam rursus putredo humorum excepit, ipsa scilicet febris antecedens quędam causa. Ergo qui febrem curare volet, necesse est putredinem inhibeat. Ita duæ indicationes se exhibent: altera à febri, altera à putredine. Atque à febri rursus duæ: scilicet vt portio febris quæ iam accensa est, percuretur. quæ verò in generatione est, inhibeatur. Aliędue duę rursum à putredine erunt indicationes: vt & quod

Indicationes plures in feb

† hîc linea ex Græco omissa, Latinis nihil ad rẽ facit.

putredinis iam factum est, sanes: & quod in generatione adhuc est, sistas. Porrò quod in generatione est, id perspiratio impedita facit †. Ita ab hac quoque aliæ duæ indicationes nascentur, tum vt quod retentum est, vacuetur: tum quod retinendum est, prohibeatur. Sanè prohibebitur ijs præsidijs quæ obstructioni medentur. Cuius rursum ipsius quod iam occupauit, sanandum est. quod futurum est, propulsandum. At curabitur quidem quod obstructionis iam factum est, per ea quæ obstructa liberant. propulsabitur quod futurum est, si affluxum obstruentium succorũ compescas. Ergo quod vltimum in ipsa resolutiua methodo est inuentum, id primum omnium in curatione est peragendum. Ostensum enim in prioribus libris est, si ijs auxilijs quæ obstructiones eximant, vti non vacuata prius abundantia velimus, fore vt non modò nihil proficiamus, sed etiam affectum maiorem reddamus: pugnantibus scilicet inter se indicationibus. At si vacuata prius multitudine ad curandam obstructionem accedamus: medicamẽtis ijs quę obstructiones expediant, erit opus. Verùm quoniam horũ plurima calida sunt, metus est ne tum putredinem, tum febrem augeant. Itaque ijs quæ citra calorem liberare obstructiones valeant, vtemur. vbi autem quæ obstruunt, detersa dissectáque sunt, per aluum, vrinas, & sudorem, ea vacuare tentandum. Cùm verò materiæ quæ hæc efficiant, etiam calidæ sint, necesse est interea, tum putredinem augeri, tum febrem. Quare quoad licet, id agendum, vt quæ minus calfaciat, materia deligatur. Aut siqua inueniri potest, quæ non calfaciat, quemadmodũ in hoc casu balneũ, vtique ea est petenda. Hoc verò tempore etiam vires robo rare, quò & putredinem superẽt, & succos concoquant, studebimus. Quod verò febris ipsius iam accensum est, id refrigerabimus. In auxiliorum enim inueniendorum ordine, vltima est quæ ab hac sumitur indicatio: quanuis alia ratione sit prima, quippe cùm à febri cœperit inueniẽdorum præsidiorum methodus. Ac si nullum quidem interim vehemens incidat symptoma, prohibeátque quo minus auxilia ab initio morbi ad finem ita procedant, celerrimè finietur febris. Sin tale quippiam incidat, quod totá ad se curationem reuocet, necesse est serius aduenĳat curationis finis. Siquidem quod ita interuenit, omnino vel cõtrarium

balneũ ad obstructiones optimũ remedium

trarium est remedijs, quę antè dictum causarum affectuum & symptomatum ordinem sanent, vel omnino nihil saltẽ confert. Enimvero si eius quod interuenit sanatio antè dicto præsidiorum ordini sit contraria, necesse est interim cuncta deteriora reddi. Sin nihil originali affectui interuenientis obiter mali correctio, nec officit, nec prodest, totius curationis celeritati in mora erit. Si autem nocet, necesse est aut vniuersam medicationem in longius spatium trahi, aut aliquod subsequi periculũ, aut etiam fore vtrunque. Finge nanque exempli gratia, afflicto interim stomacho syncopen incidisse, cui succurrere coacti cibum intempestiuè dederimus, ac vinum cum frigida. Ex horum enim vsu, tum obstructionẽ, tum corporis coarctationẽ, tum putredinẽ auctas esse necessum est: atq; ex harũ auctu, ipsam etiã febrẽ. Verùm vbi tũ virtus satis valẽs est, nec quicquã interuenit, cuiusmodi quam modò dixim' ex vitio stomachi ortã syncopẽ: sed nec quæ aliquando accidere possunt, aut sanguinis profluuium, aut vigilia, aut dolor, aut error aliquis, vel ipsius ægrotãtis, vel eius familiariũ: vbi inquã nihil tale accidit, totus qui proximè dictus est remediorũ ordo, hominem profectò sanabit. Sed nec ipse tamẽ quocunque remedio omnia quæ præter naturã sunt, sanat. Nã aqua mulsa, quod ad crassos succos extenuandos, & glutinosos detergendos, & excretionem promouendã attinet, optimũ planè medicamen fuerit in ijs synochis, quos habitus coarctatior, & putredo excitarũt. Quatenus verò calorem febris adauget, est noxia, vnde si hic immodicus sit, parcendum aquæ mulsæ est, vtendúmque ptissanæ cremore. Quòd si difficiles ac contumaces esse obstructiones iudicaueris, etiam oxymelite. At hoc ipsum rursus si immodicè vtare, & intestina radit, & tussim excitat, & neruosa lædit. Adeò scilicet difficile est eiusmodi aliquod auxiliũ inueniſſe, quod citra vllam noxam magnificè prosit. Id accidit (vt dictum est) ex complexione ortorum in corpore, præter naturã affectuum, vnà cum precedentibus eos causis, & sequentibus symptomatis. Nunquam tamen propterea præceptum illud, quòd cõtrariorum contraria sint remedia, aliquando verum erit, aliquando falsum: imò id perpetuò verum est: quando fieri non potest, vt eorum quę præter naturam sint quicquam, per aliam vllam reme-

Syncope in febre

aqua mulsa

oxymellis usus

diorum ſpeciem curetur. Non tamen ex vſu eſt ſemper omnibus quæ præter naturam ſint, mederi, ſed cùm ſola perſe ſubſiſtunt. Nam ſi cum alijs vnà incidant, alijs ſæpe eſt ante illa medendum: ſicut in cauis vlceribus, vbi ea ſimul cum phlegmone ſunt cõiuncta. Quippe verum in his quoque manet, quòd per ea quæ carne implent, curantur. Cæterùm, his vti priuſquam phlegmonen curaueris, nõ licet. At interim dum hæc ſanatur, vlcus cauum adeò nõ melius quàm fuit redditur, vt etiam fiat magis cauum. Quòd ſi ijs quæ carne impleant medicaminibus vti velis, neq; ipſum impleueris, & phlegmonen auxeris. Quæ nanque carne implent, ea demum implere poſſunt quæ phlegmone vacant, non quæ phlegmone adhuc ſunt oppreſſa. Hoc itaq; quod in dictione tam eſt breue, nempe contraria contrariorum eſſe remedia: poteſtate deprehenditur maximum. Quippe omnem medendi methodum confundet, quiſquis hanc indicationem neglexerit: cùm omnia quæ præter naturam ſunt, ab ijs quæ ipſis ſint contraria, curentur. Cùm autem eorum quæ præter naturã ſunt, duplex prima differentia ſit, alijs per ſe ſubſiſtentibus, alijs in ipſo (vt ſic dicam) fieri eſſentiam ſuam habentibus, ac vmbræ ritu affectus comitantibus, ſanatio quidem affectuum ipſorum eſt ſublatio: hanc verò ſymptomatum amotio ſequitur. Quibus quanquam ipſis nihil prima ratione adhibetur, attamen in ijs quoque perpetuum illud præceptũ manet, quòd contraria contrariorum ſunt remedia. Quippe cùm affectus, quos ſymptomata ſequuntur, ſanamus, ſymptomata nimirum ipſa in contrarium ſtatum perducimus. Quare quæcunque ſymptomata exiguorum meatuum dẽſitas inuexit, ea rarefactione tollẽtur. Quòd ſi ipſi quoque ſymptomati quod ex denſitate ſpiramentorum eſt natũ, (nẽpe id eſt minori quàm iuſtũ ſit excrementi effluxui, ἀδιαπνευσίαν Græcè vocant) ſymptomatum genus aliud cõtrarium opponere velis, ne ſic quidem † deſit quod dixeris. Sunt nanque plura iuſto defluuia, iuſto paucioribus contraria. Adeò ſi cui in ſymptomatis ipſis libet contraria cõtrariorum remedia dicere, in ijs quoque ſtat immotus primus ille omnium quæ præter naturam ſunt, curationis index. Verùm ſatius eſt (vt prædiximus) eorum quæ verè & primùm curãtur, id eſt affectuum in corpore qui verè ſunt ſubſiſtẽ-

Præter nãm ipſa

† ἄπορος ὁ λόγος.

ſubſiſtentes, contraria eſſe remedia exiſtimes. Quippe actiones eorum, atque etiam offenſas, vt eas in ipſo, vt ſic dicam, geri eſſe dixeris, ita † ſubſiſtere minimè dixeris. Nã manum extendere, aut flectere ex ijs quæ abſolutè ſunt, dici non poſſunt, ſed ex ijs quæ fiunt. Multóque minus ipſius immobilitas. Quæ ipſa quoque ſymptoma eſt eius qui in muſculis neruísve ſubeſt affectus. Sed affectum qui ex ſubſiſtentium numero eſt vnus, contraria poſtulare remedia. Hunc verò ſolutum contrarium ſequi ſtatum, quæ ſanitas eſt. Atque hanc rurſus quandam naturæ actionẽ, quæ ſymptomati iam finito ſit contraria. Sed nec nominibus falli, quæ ſæpe alia forma proferuntur, quàm vt contrarijs conueniat. Sæpe enim planè non ſunt. Sed ex ipſa rerum natura contrarium inuenire. Habẽs ſcilicet quò pro illo diſcernendo ſpectes, confeſſum illud, contraria eſſe quæ ſub vno genere plurimum inter ſe diſtent. Ergo ſi in illo genere quod mediocre eſt, intellexeris (id verò eſt (vt ſæpe mõſtrauimus,) quod inter extrema eſt medium) infinitã quãdam contrariarum rerum multitudinem, quæ maioris minorísque ratione inter ſe diſſideant, ex eo inuenies. Verbi gratia. In affectibus tenuium ſpiramentorum ſymmetriã intellegens, ex vtraque parte duo immodica, quæ inter ſe ſint contraria, inuenies. In actionibus verò ſymmetrian vacuatorum conſyderans, ipſi quoque ex vtraque parte ametria reſpõdet. Verùm in paruis ſpiramẽtis nomina exceſſibus non deſunt, nempe denſitas & raritas. In vacuatis poſita non ſunt. Eóque fit, vt cogamur plures pauciorésq; effluxus dicere: ita nimirum vt ſi denſitatis raritatisque nomina non eſſent, ſpiramentorum ipſorum † alibi plura inſto eſſe, alibi pauciora dicere cogeremur. Ergo (ſicut diximus) hoc maximè cauere debemus, ſimul etiã in eo nos exercitare, quò celerius cuiuſque fic dicti contrarium inueniamus. Non enim in corporum modò qualitate, verùm etiam in quantitate eiuſmodi contrarietatem inuenias, quam vtique Ariſtoteles oppoſitionem vocat, non contrarietatem. Neque enim magnum paruo vult eſſe contrarium, ſed in eo quod ad aliquid dicitur oppoſitum. Neque multum pauco. Sed nec rarum denſo. Neque relaxatum contracto. Neque ipſi quod ſecundum naturã eſt, id quod præter naturam eſt. Verùm Hippocrati omnia id genus contrariorum

† ἶνας ἀπλῶς. i. eſſe ſimpliciter.

† alia minora, alia maiora &c. Sic Græcè legitur.

Contraria et oppoſita hyppocrati cadẽ

trariorum habēt appellationem, ſicuti etiam Platoni: qui generationes ex contrarijs eſſe dicit. Oſtenſum quoque à me in alijs eſt, nec Ariſtotelem ipſum, ſuam ipſius legem in nominibus ſeruaſſe, quo loco principia eorum quæ natura reguntur, materiam, ſpeciem, & priuationem ſtatuit. Verum quod diuinũ Platonem ſecuti ſemper teſtamur, contẽnere nomina oportet, minimè autem ſcientiam rerum. Ea nanque ad ſalutem hominum pertinet: erroríſque in ea finis eſt pernicies. Nominibus ſiue propriè ſiue impropriè vtare, ad ægrotos id parum attinet. Intellegas id clarius, ſi non contrariorum contraria, ſed quemadmodum illis placet, oppoſita ſibi inuicem eſſe remedia dicas. Siquidem copiam ſanat vacuatio. defectũ nutrimenta. in ſumma, quod exuperat, ablatio. quod deficiens eſt, adiectio. Itaque etiã in alio opere rectè arbitror à ſene dictum: Medicina appoſitio eſt & detractio. deficientium quidem appoſitio, redũdantium detractio. Porrò deficiunt redundántque quædã in quantitate, quędam in qualitate. In quantitate cùm ſanguis immodicè eſt auctus, aut rurſus minor redditus. In qualitate cùm vel călid⁹, vel frigidus, vel craſſus, vel tenuis plus iuſto minúsve eſt effectus. Siue igitur cõtrarietatem, ſiue oppoſitionem nominare libet, eius indicationis medendi quæ ab omnibus, quæ præter naturam ſunt, præbetur, ſemper meminiſſe debebis, eíque eſſe intentus: potiſſimùm quidem, vt dictum prius eſt, in affectibus: ſed tamen & in ſymptomatis: quanuis horũ nec primùm curatio ſit, nec propriè cõtrarietas, ſed curatio quidem ſimul cum affectibus, ex accidenti: contrarietas verò, lucídioris ſcilicet breuioríſque doctrinæ cauſa loquentibus, abuſiuè. Verùm ad medendi indicationes propoſiti nobis febrium generis reuertamur. Repetamúsque ſingula genera, quæ in nobis præter naturam ſunt, non cauſarum modò, verùm etiam morborum & ſymptomatum. Et cauſarum quidem genera, ſunt multitudo, & craſſitudo, & lentor humoris. Cauſa ſimul & ſymptoma eſt tranſpirabilis excremẽti retentio. Simili modo cauſa pariter & affectus eſt ipſa putredo. Morbus verò, tum obſtructio, tum febris ipſa. Symptoma verò eſt ipſa tranſpirabilis excrementi retentio. Ergo indicabit (vt dictum eſt) præcedentium cauſarum quælibet proprium aliquid, multitudo ipſa quæ ex eorum eſt numero

numero, quæ ſunt ad aliquid in prædicamento quantitatis, vacuationem. lentitia verò & craſſitudo, quæ ſunt in qualitatis affectu, ſanationem quæ per contraria perficiatur. Cùm verò in pleriſque oppoſitionibus conſueta nomina non ſint, accidit vt qui in rerum ſcięntia minus ſunt exercitati, fallantur. Cùm enim vno nomine nequeunt quod animo cõcipiunt, nominare: id, ceu prorſus non ſit, dimittunt: quemadmodum profectò in glutinoſis & craſſis ſuccis faciunt. Quippe craſſus ſuccus ex aduerſo oppoſitũ habet tenuem. Glutinoſus verò (ſicut ipſe primus Græcè nominaui) τὸ ἐνεστικὸν, quaſi deterſiuũ dicas: ſicuti verò aliquis dixerit qui à ſolidis corporibus nominandi occaſionem acciperet, friabile. Siquidem hoc pacto ſemper videtur Ariſtoteles oppoſitionem facere: verùm non in ſuccis (vt dixi) ſed in ſolidis ipſis corporibus. Quòd ſi glutinoſi humoris naturã ſub ea ratione intellegas, quòd quicquid tetigerit, huic egrè diſſolubilis adhæret: non immeritò (arbitror) eum qui nec adhæret, & ea quæ adhærent deterget, contrarium ipſi ſtatues. Et antecedentium quidem cauſarum contrarietates abundè ſunt dictæ. In inſtrumentali verò morbo, qui eſt obſtructio, contrarium ei eſt Græcè ἀνάλυσις, quam recluſionem (puto) dixeris. Symptomati verò quod eſt tranſpirabilium retentio, excretio ipſorum contrarium eſt. At verò in humorum putredine, & excretio, & refrigeratio, & ventilatio, & ſemiputridorum cõcoctio, ex aduerſo reſpõdent / Ipſius verò febris refrigeratio oppoſitio eſt. Porrò quibus methodis materiam, quæ ſingula modò memoratorum perficiat, inuenias, iam dixim⁹. Pugnantibus igitur his (ſicut diximus) aliâs alię tum indicationes vincent, tum materiæ, indéque factum eſt, vt quidam cùm ignoraſſent vnam ſemper dari ex re quaque indicationem, ac ſi præter naturam ſit quod indicet, contrarium id ſemper indicare: ſin ſecundum naturam ſe habeat, nõ contrariũ, ſed ſimile: nec medẽdi hi, nec ſanitatis tuẽdę methodum cõſtituere potuerint. Siquidem cùm in primis ipſis indicationibus ſint lapſi, multò profectò magis in ijs quæ ſecuturę erant, decipi debebãt. Debẽt enim (arbitror) ædificijs fundamẽta iaci firma, & ſraphis poni idonea carina, ſi quid ædificãdorũ pãgẽdorúmq; in ijs futurũ eſt firmũ. Vbi enim prima ipſa baſis ſtatim ab initio debilis fuit qui fierĩ

quî fieri poteſt, vt quod ſuperſtruxeris, futurum infirmum non ſit? Itaque quoniam in continentibus ex propoſita ſti patione febribus, (neque enim grauari debemus iterum, atque iterum ſermonem repetere, quò nunc ſaltem medicorum vulgus veram methodum condiſcat) quoniam inquam ſeptem præter naturam poſita ſunt, à quibus indicationes ſumuntur, humorum multitudo, craſſitudo, lentor, obſtructio, tranſpirationis retentio, putredo, & febris carens intermiſſione: atque hæc contraria omnino eſſe adhibenda docebant. Præter hæc verò ab ijs quæ ſecundum naturam ſe habebant, poſitæ indicationes ſunt, ex temperamento, tum ipſius laborantis partis, tum reliquarũ omnium quæ principes ſunt, ex ſubſtantiæ ipſarum quantitate, & ex ſpiritus ipſius ſubſtantiæ, tum quantitate, tum qualitate: horum verò indicationes non contrariorum erant, ſed ſimilium. ad iſta verò (ſicut diximus) dignoſcẽda, tum ætas, tum conſuetudo, tum omnes quæ externę morbo cauſæ fuere contulerunt, vtique ortis hinc quoque indicationibus non paucis: omnes profectò inſpicere ſimul medicũ decet: quò ſcilicet intellegat quónam primùm ac magis, quónam minus & ſecundò, quónam adhuc & tertiò, atque deinceps quo poſt quod præſidio ſit vtendum. Quippe ſi vires eius qui ex putredine humorum (vt poſitum eſt) febricitat, valentes ſint, mittendus ſtatim ſanguis eſt. ſi cruditas ventris non ſit, ſtatim morbo incipiẽte. Sin vires infirmæ ſint, aut ętas diſſuadeat, incidenda vena nõ eſt. Porrò dictum ſuprà eſt eiuſmodi febrem in virtutem imbecillam non incidere. Quippe ſynochos bene habiti corporis, ac calentis ætátis propria eſt. At ſi in puerum incidat, qui quartumdecimũ annum hactenus nõ attigit, mitti illi ſanguis non debebit, propterea quòd tantillis, cùm præſertim calidi ac humidi ſint, plurimum corporis ſubſtantiæ quotidie defluat, ac digeratur. Ita quod ex incidenda vena moliendum nobis fuerat, id vltro nobis ex curati corporis natura præſtatur. Quòd ſi corpus quartumdecimũ annum exceſſerit, eſtimandum eſt qualiſnam eius natura ſit, num gracilis & ſpiſſa & dura, & copioſi ſanguinis, an contrà. Atque ita in priori miſſionem ſanguinis adhibebis: in ſecunda nequaquam. Quinetiam modus vacuandi ſanguinis ex ijſdem indicantibus ſumetur. Si enim cui ſanguis mittitur,

mittitur, triginta annos natus ſit, ſed laxus & mollis, & pinguis & albus, ac gracilibus venis, huic aut planè ſanguinem non mittes, aut parùm detrahes. Et omnino quidem non mittes in tempore æſtatis, & regione æſtuoſa, & cæli ſtatu calido ac ſicco. Parũ detrahes in reliquis, tum anni temporibus, tum regione, tum cæli ſtatu. Etenim ſi neque obſtructio ſubeſſet, nec putredo, ſed ſola ſuccorum redundantia, protinus à miſſione ſanguinis, pro naturæ ſuæ ratione ſe haberet. Itaque tantum ſuccorum in omni tũ corporis temperamẽto, tum regione, tum anni tempore, tum ſtatu cæli, detrahi par erat, quantum ſupra naturalem ſtatum fuerat inauctum. Verùm quoniam nec obſtructio, nec putredo curari per ſanguinis miſſionem poteſt, vt quę alia remedia (ceu prius eſt monſtratum) deſyderent reponi ſanguinis aliquid ad curationis ſpatium debebit: quò minus intempeſtiuè nutrire neceſſitate vlla cogamur. Quantum nanque ad eiuſmodi pertinet febrem, prorſus nutriendum non eſt. Siquidem oſtenſum prius eſt ſolum virtutis reſpectum eſſe, qui de nutrimento indicationem prębeat. At verò quantum ad id, quod inanitum corpus eſt, nutrire oportet. Ita neceſſum eſt duorum alterum, aut febrem ſi nutris augere, aut vires ſi non nutris deijcere. Satius itaque fuerit (vt dictum eſt) aliquid ſanguinis quod proprium partibus animalis nutrimentum ſit, relinquas: ac ipſe pauciſſimas ſorbitiones potionésque exhibere ſis contentus: quibus vtique ceu medicamentis potius quàm nutrimentis egemus. Nam id quoque ſuprà (quò minus multa de ijſdẽ adhuc loquamur) eſt oſtenſum. Imò de cataplaſmatis ac præcordijs perfundendis eſt loquendum. Quippe pleraq; medicorum turba vnum quiddã hoc quoque ex methodicorũ iſtorum curãdi ſanctionibus ſtatuit. Omnésque ſicuti poſt tertium diem nutriunt, ita etiam oleo prius perfundunt. Inde vno die interpoſito rurſum nutriũt, cataplaſma prius imponẽtes. Quòd ſi cui aluus eſt adſtricta, etiã hanc clyſtere ducentes. Itaque his ſaltem authoribus ordinandi victus artem, vna hora quis didicerit. Verùm non ita ſe vera res habet. Sed cùm ars ipſa tota ſit magna, non leuiſſima eius pars eſt ſcientia ordinandi victus. Quæ vtique ex his maximè remedijs conſtituitur, cibo, potione, perfuſione, cataplaſmatis, & clyſteribus. Quippe ijdem medici cùm ſangui-

ſanguinis miſſionem in principio etiam ſolam adhibuerint, reliquam omnem ægri curationem victui mandant. Itaque (vt dixi) vnius horæ eſt victus eorũ diſciplina. quòd ſi qui diſcit, ingenio valeat: ne huius quidem integræ, ſed minimæ eius partis: in qua ſcilicet quæ nunc dicam audiſſe licuerit. Qui febricitant, ſi valentes viribus ſint, omnibus ſanguinem ab initio mittes: perfuſósque oleo † poſt tertiæ acceſſionem, vel mulſa cum alica nutries, vel ſorbitione. Deinceps verò alternis cibabis diebus, ſed cataplaſma ex artomelite prius imponẽs. Sicubi verò aluus adſtricta fuerit, clyſtere hanc duces. Atque illorum quidem vniuerſam ordinandi victus artem, in his verbis iam audiſti, non vtique in ſex menſibus, ſed ſex verſiculis. Veram autẽ diæteticen, id eſt victus ordinandi artem, nunc audies.

† μετὰ τὴν διάτριτον.

Calfacere præcordia cataplaſmatis, aut perfuſionibus, non eſt perpetuò tutum: ſed in ijs tantùm ægris, quibus in toto corpore nullum errat ſuperfluũ. Cęteris omnibus extrema eſt pernicies. Nam ſiue redundantia vtrauis ſit, vel quæ ad vires, vel quæ ad vaſorum continẽtiam cõparatur, ſiue etiam in vna parte pluribúsve vitioſa excremẽta ſint, omnia ad partem excalfactam trahuntur. Quoties enim vidiſti præcordia cùm planè phlegmone carerent, intra quatuor dies quàm ea gregales iſti medici perfundere cœpiſſent, phlegmonen contraxiſſe, cùm ego etiam id ipſum tibi prædixiſſem, iuſſiſſémque diligenter ad phlegmonen futuram attentus eſſes. In quibus id maximè intellexiſti, quantum malum ſit, vſui, qui alienus à ratione ſit, inſueſcere. Quippe hi cùm ex ijs quæ ipſimet faciunt, phlegmonas ſemper excitent, id non animaduertunt, ſed ijſdem ſemper erroribus implicantur: veluti Hippocrates ijs accidere dixit, qui hinc & inde oſſium fracturas cum vlcere deligabant. Etenim illi cùm phlegmonas in vlcere crearent, non tamen deſtiterunt: rati id adeò non ex deligatura, ſed alio quopiam errore incidiſſe. Et quomodo, quæſo, ad aliam curationis rationem ſe tranſtuliſſent, qui vſum ſine ratione profitebantur, ex ijs quæ tum ipſi ſemper facere eſſent aſſueti, tum præceptores ſuos ante ſe facere contemplati. Siquidem huius generis homines ne tentãdum quidem cenſent, vt ex indicatione quicquam ſumant: ſed ſola experiẽtia ſunt contenti. At Hippocrates ab ipſa rei natura idoneum cu-

neum curationis modum inuenit. Quo poſtea in vſum veniente, cognitum eſt quantus eſſet in priori error. Quin ſi quis in eiuſmodi affectibus, cataplaſmatis & perfuſione ex oleo relictis, velit ad curationem quam ratio docet accedere: ipſe quantopere aberrent, qui plethorica & quæ parum pura ſunt corpora ſic curãt, haud magno negocio experientiâ ipſa iudicabit. Sanè accidit, vt in eiuſmodi morbis diuites potius quàm pauperes perperam curentur. In his enim propter ipſorum delitias duplex peccatum non rarò committitur, & quòd ſanguis non mittitur, & à medicis impenſior ſcilicet adhibetur diligentia, vt quotidie aliquid circa ægrotantis corpus fiat. Ac inter initia quidẽ ſanguinis miſſionem maior eorum pars propter mollitiẽ non admittit, tametſi magis quàm pauperes redundantiæ ſanguinis affectibus ſunt obiecti, vt qui magis tum cibis ſe impleant, tum in otio viuant. Medici verò qui eos curant: vbi ſummum remedium eſt omiſſum, aliorum vſu ſarturos ſe quod deficit, putãt. Huc accedit quod ipſi quoque ægri, ſi quis victu contra morbum minore cum negocio inſtet, negligentiam rati: ſi quis rurſum quiduis agat, diligentiam: cogunt eos præcordijs aliquid quotidie admouere: ſed nec inuitis profectò ipſis medicis: vt qui facere ſemper aliquid videri velint: quòd ſic ſe maiorem mercedem accepturos ſperant. itaque accidit, vt illo ipſo tempore phlegmonæ diuitibus incipiant, quo iam pauperibus morbus propemodum perductus eſt ad finẽ. Quippe miſſo in propoſitis febribus inter initia ſanguine, non pauperibus modò, verumetiam diuitum ſeruis, plurimis quidem quinto, aliquibus ſeptimo criſis contigit, nemini ſerius. At diuites, qui & ſanguinis copiam, & excremẽtorum plus quàm pauperes & ſerui habent, cùm ſanguinis mittendi prætermiſere remedium, ac quotidie tum calido oleo perfundantur, tum laxantibus cataplaſmatis vtantur: phlegmonen nimirum aliquam vel in iocinore, vel vẽtriculo, vel reliquorum iſthic viſcerum aliquo contrahunt, alij in quarto, alij in quinto: omnes planè in ſexto. Nec oblitus arbitror es eius qui dum perfunderetur, difficultate ſpirandi laborauit, omni ſuperuacuo † ad præcordia caloris vi tracto. Ergo non hic modò perijt, ſed alij quoque infiniti quotidie pereunt. cataplaſmate ipſo cucurbi-

† ἐπὶ τὰς φρένας. i. ſeptum tranſuerſum.

cucurbitulæ ritu totius corporis superuacua in viscera trahente. Non defuerunt profectò & qui cucurbitula quoque ipsa sunt vsi, eo tantùm consilio, vt circa ægrotantem aliquid semper moliri viderentur. Saluberrimum autem (vt prædiximus) est in febribus venam incidere, non cõtinuis modò, verumetiam alijs omnibus quas putrescens humor concitat: vbi præsertim nec ætas, nec vires prohibent. Leuata nanque quæ corpus nostrum regit natura, exoneratáque eo quo velut sarcina premitur, haud ægrè quod reliquum est, vincet. Itaque proprij muneris haud oblita, & coquet quod cõcoqui est habile, & excernet quod potest excerni. Eorum enim quæ in medio sunt corpore (vt isti vocant) prouidentia, vbi detractus sanguis non est, maximũ planè est malum. Vbi detractus est, nõ maximum. Quanquam sic quoque noxia esse in synochis febribus potest. quippe deusta immodico calore viscera, etiam amplius deuruntur ac torrentur. Ergo eiusmodi prouidentiã illi duntaxat requirent, quibus in vna particula putredo constitit: si tamen hi quoque sanguinem prius miserint. Prouidebitur autem his, non sicut triuiales isti medici prouident, qui statim inter initia relaxant: sed in plurimis prorsus cõtrà. Relaxantia nanque remedia sicuti quod in membris continetur, euocãt: ita si in principio sint admota, pro eo plus attrahunt. Quum enim adhuc ad affectum locũ fertur fluxio, reprimere remitteréque hanc expedit, non ad ipsum attrahere. Quæ verò † reprimentia dicuntur: quę adstringendi certè vim obtinent, in principijs idonea sunt, duplici ratione, & quòd robur affectis particulis inserunt, (vnde minus promptè affluxum excrementorum in se recipiant) & quòd eorum quæ in ijs iam contenta sunt, tenuissimum extrorsum exprimant. Quòd si tum fluxio humorũ per ea remedia compescitur, tum densitas quæ ex adstringẽdo in affecta particula relicta est, crassiora detinet: iam tempestiua relaxatio est: quò ea quæ retenta sunt, vacues. Præcipuè autem adstringentibus est vtendum, vbi in iecur aut ventriculum superuacuum profluit: quãdo & è primoribus admodum hę partes sunt, & munus suum obeant vel in ipsis morbis, est necessum. Porrò est non exiguum eorũ munus, qualéque reliquarum partium, quibus illud modò negocium est, vt id quo nutriãtur conficiant, verùm quòd tantope-

† ἀποκρουσικὰ id est, repellẽtia seu remittẽtia

Astringentia

tantopere animalis intersit, vt si neque in ventriculo probè alimentum fuerit concoctum, nec in sanguinem in iocinore mutatum: vtique quod in fame nobis accidit, vt cibi penuria exigere in abstinentia cogamur, idẽ tũ omnibus animalis partibus accidat. Non enim ex ijs quę deuorarit quis, sed ex ijs quæ in iam dictis visceribus confecerit, alimentum toti corpori suppeditatur. Atque ob hæc nimirum impensius quàm cætera membra, ventriculus & iecur adstringentia desyderant. Ergo cùm ea quæ iam infixa sunt, euocandi tempus est: tum quoque modicè adstringi postulant. quod enim adstrictionis in principio largius ijs quàm cæteris partibus adhibetur, id seruandum assiduè est, nimirum manente, qui id indicet, vsu. Vsus verò est (vt paulò antè testati sumus) nutrimenti confectio. Si igitur per imbecillitatem parum rectè concoxerint, non modò assumpti cibi nulla est vtilitas, sed etiam ventriculo nõ rarò ex eius corruptela lacessito, expellitur quoque aliquid prioris. Ita fit, vt duplex iam noxa toti corpori accedat: cùm nec ex cibo sumpto nutriatur, & aliquid ex eo quod sibi reposuerat, amittat. Huc accedit & quòd ciborum cõcoctio, siue ea in iocinore siue in ventriculo sit improspera, febres intendit, ac succi vitio exacerbat. Quo magis in omni febri, ciborum concoctioni prospicere magnopere oportet. Atque eius rei causa roboris quoq; instrumentorum quibus perficitur, non leuis habenda est cura. Sanè aliqui sunt (vt Hippocrates ait) qui ex eo quod ignorant, non parum lucrifaciunt. Arbitrantur enim iocinoris se phlegmonen relaxantibus præsidijs curare, ex eo scilicet famam sibi comparantes, quòd in agnitione falluntur. Siquidem vidẽtur nonnunquam † lineamenta musculi, qui à costis thoracis ad præcordia peruenit, persimilia iocinori. Mirum autem minimè arbitror, eos qui nec aliud quicquam in arte probè didicerũt, nec in agnoscendis affectis partibus se exercuerunt, sic laudem aliquando consequi.

Verùm istos mittamus. Nos vel si minima suspitio sit iecur vẽtriculúmve laborare, absynthiũ protinus oleo incoquemus, ac eas particulas perfundemus. Cùm autem duplex in omni absynthio facultas & qualitas sit, veluti in libris de medicamentis est traditum, vtique in pontico adstringendi † facultas non parua est. In reliquis omnibus amara quidem qualitas est vehementissima, adstrictio verò (quam

Vsus ventricul.

† περιγραφὴ. i. circunscriptio.

† ποιότης id est, qualitas.

Quid faciendũ ventriculo vel epate laborante:

Absynthij pontica.

rò(quã saltem gustu agnoscas)aut planè obscura, aut prorsus nulla sentitur. Proinde ponticum ad iocinoris & ventris phlegmonas eligi præstat. Porrò id est tum folio, tum flore longè quàm cætera absynthia minore. odor quoque huic non modò nõ insuauis, verumetiam aromatum quid præferens. reliquis omnibus planè est fœdus. Quare hæc fugere conueniet, vti autem semper pontico. Etiã reliquorum medicamentorum in quibus mista cum amaritudine adstringendi vis est, aliquid in oleum conijcere, atque ad eundem modum vti licet. Ostendimus nanque in opere, quod de medicamentis inscribitur, amaram qualitatẽ præire, ac viam adstringenti facere. Quo fit, vt medicamentũ id genus, omnibus quæ tantùm adstringant, sit præstãtius. Ac si quidem intendere adstrictionem studes, etiam oleũ ipsum adstringẽdi vim habeat, cuiusmodi est & quod Hispanum vocant, & quæcunque cum † frondibus oleę præparare solent, vel quale est crudum, quod Græci συμφάκινον vocãt. Sin leuiore vti adstrictione placet, aliud olei genus præparabis, præcipuè quod tenuium sit partium. quod genus Sabinum est. Optimum tamen vbi adstringere vehementius est opus, histricum oleum est, vt quod ambas in se † virtutes habeat, & amaram, & quæ adstringat. In penuria verò absynthij inter initia vel melinum, vel mastichinum, vel lentiscinum satisfecerit. quòd si exigua febris sit, etiam vnguentum quod ex nardo componitur. Esto autem optimum id quoque. neq; enim parum interest inter id, & quod vitiosum est. cùm id quod Neapoli in Italia cõficiunt, nomine tantùm nardinum vnguentum sit, si cum eo quod in Asia fit, conferatur. Id antea Laodiceæ tantùm componebatur: nunc etiam in multis fit oppidis. Quòd si inclinatio febris in qua ista moliris, non admodum sit † facilis, abstinebis à nardino. vtêris autẽ hoc tempore rectius melino: aut si id non est, lentiscino. ab hoc verò mastichino. Omnibus nanque his nardinum vnguentum valentius excalfacit. Quare si reliquorum copia non est, rosaceũ illi admiscebis. Sanè myrtini adstrictio idonea non est, cùm crassiorũ sit partium quàm vt altè descendere possit. Atque hæc quidẽ exempli gratia protulimus. nam magnam eorum copiam deligere ex medicamentorum libris licet. Ad eundem verò modum & cataplasma compositam vim habeat ex ea quæ tenuiũ sit partiũ ac relaxet, tũ verò ex ama-

† θαλλῶν, libro sequẽtevertit germina.

† ποιότητας, id est qualitates.

† πραεῖα, id est, mitis.

ex amara & adstringẽte. Superet autẽ in ijs, vbi scilicet tũ reprimere, tũ robur addere studemus, quod adstringat. vbi tenuare ac detergere, amarũ. vbi euocare, quæ ex relaxantibus tenuium maximè sint partium. Siquidem quæ crassæ substantiæ sunt, ea pus mouentibus monstrauimus esse accommoda. Cùm autem definitum in opere de medicamentis sit, & quæ vel solã obtineant adstringendi qualitatem, vel amaritudinem, & quæ ambas possideãt qualitates, maximè deligenda sunt quæ ambas habẽt. vbi ea non adsunt, ipse amara ijs quæ adstringãt, miscebis: ita nimirũ vti nos in iocinoris phlegmone, ex copijs præsentibus cõponere cataplasma vidisti. Erat enim is qui ægrotabat, medicus: quẽ iam lucernis accensis inuisimus. quo tẽpore ab ijs qui talia venditant, nihil emi potuit. Ergo cùm inclinatã notabiliter febrem inuenissem, vtendũ occasione quàm primùm censui: eò certè magis, quòd suspectã horam quæ gallicinio futura erat, alterius accessionis initiũ allaturã verebamur. Incoxi in oleo quidẽ absynthium: in aqua verò malum cotoneũ. Dum autẽ hæc coquebantur, μυροβαλάνου τρίμμα, & ireos radicem, quæ intus inueneram, contudi cribrauíq;. Dein olei & aquæ, quę paraueram, portionẽ in lebetem immisi. ac vbi modicè coxerã, myrobalanũ & irim vnà cum exigua cera inieci. Coquimus autẽ cotoneum nõ in aqua modò, verumetiam persæpe in austero vino. Ac omnibus eiusmodi cataplasmatis, de ipsa quoq; cotonei carne interdũ admiscemus. Quippe vbi & quod cõfluit copiosum est, & particula ipsa infirmior, adstringentem vim (sicut scis) inaugemus. Vbi verò tum corpus totum purũ est, nec membrum ipsum imbecillum, nec vltra quid confluit, ibi in ijs quæ miscentur materijs, minimũ quidem sit quod adstringat: copiosius verò non solũ quod relaxet, sed etiã & quod amarum est, & quod acre. Quòd si exigua febris sit, ac phlegmone non adeò calens, tum æger ipse inediam tolerare valeat: hoc casu digestoriam quidem curandi speciem intendes, adstringentem autem remittes. Neq; enim amplius ipsi saltem phlegmonæ cõducere possunt, quæ adstringunt: vbi nec affluit quicquam, & crassus humor affecto loco tenaciter est infix⁹: sed (sicut prædictũ est) trahendæ parũ curationis, ac quę adstringãt miscẽdi cõsiliũ proponamus: quò robur mẽbrorũ tueamur. Vnde nec colo laborãte, nec reliquorũ intestinorũ quouis, nec musculis qui in

præcordijs habentur, aut ipso peritoneo, miscenda adstrin
gentia sunt. Sed nec cùm vesica malè habet, vterúsve: mo-
dò (vt dictum est) nihil vltra ad locum fluat: nec sanguinis
redundantia, nec excrementorum copia, in toto sint cor-
pore. Porrò renes & pectus in media prædictorum condi-
tione sunt: quantum scilicet à ventriculi iocinorisque so-
licitudine absunt, tantum reliquorum supergressa. Si quidè
in ventriculo ac iocinore resolui robur est perniciosissi-
mum: in illis minimè est periculosum. In his verò est
quidem periculosum, non tamen perinde vt in illis: nisi si
pus educere ex pectore, aut pulmone aliquando sit opus.
De liene pronunciare absolutè non est, nec nisi prius defi-
nita tum corporis totius natura, tum verò affectu, qui cu-
rationis tempore occupauit. Nam si vel æger ex ijs sit, qui
atræ bilis excrementum naturaliter congerant, vel etiam
eo tempore succus is in eo abundet, necesse est in liene cu-
rando adstringétia reliquis admisceas, quò visceris robur
custodias. Ita enim & excrementa ad se trahet: & cùm cor
pus expurgarit, ipse rursus per ventriculum excernet: velu-
ti in naturalibus cõmentarijs de ijs est proditum. Sin nul-
lum omnino sit atræ bilis excrementum, aut omnino ad-
stringendum non est, aut parcissimè. Obseruandum verò
diligenter est, nõ in liene modò, verumetiam in omnibus
partibus in quibus humor putrescit, quod symptoma ma-
ximè sit vehemens, quod secundo loco, aut tertio, quò vi-
delicet affectu ex ipsis planè inuento, idoneam ei curam
adhibeas. Aliâs nanque in membro affecto calor superat:
aliâs tumor, qui vel propter abundantiã humoris, vel pro-
pter crassitudinem sit durus. Si igitur calor præponderat,
id agendum, vt sensim per ea quæ tepentem calorem obti-
nent, digeratur: quod genus est tum lini semen, tum cha-
mæmelum. Quibus adijci vel hordei vel fabarum farina
debet: quippe quorum neutrum excalfacit. Sæpe autẽ (vti
non ignoras) quod medici artomeli vocant, pro cataplas-
mate eiusmodi phlegmones præparamus, atque aquæ ali-
quid miscemus. ad lienem verò etiam aceti aliquando ali-
quid. Si verò laborantis phlegmone partis calor non mul-
tum à natura excesserit, sed magnitudo eius notabilis fue-
rit, digerere haud timidè sine aqua debebis, etiã fœnigræ-
ci aliquid supradictis immiscens. Si veluti scirrhosa duri-
tie phlegmone sit propter humoris quẽ cõtinet vel crassi-
tudinem

tudinem vel lentorem, tum aceti aliquid, tum amara medi
camenta simul immiscenda curabis: potissimùm in liene.
Etenim viscus hoc propterea quòd ab iocinore crassum hu
morem trahit, eiusmodi humoris occasione plerunque la-
borat. Quo magis cataplasmata, quæ ex oxymelite & ab-
synthio & cappari fiunt, illi sunt idonea. Hæc igitur cùm
medicorum vulgus ignoret, omnes oleo perfundunt, & ca
taplasmatis relaxantibus curant, priusquam corpus vacue-
tur: omniúmque maximè diuites: quibus non solùm in ta-
libus obsequũtur, sed etiã eos lauari in balneo permittũt.
Ego verò nec eorũ qui ex putrescente humore febricitent,
lauem quenquam: nec relaxãtibus cataplasmatis priusquã
superuacua purgarim, vtar. His vacuatis, non solùm audã-
ter lauem: sed etiam cataplasmatis vtar. in aliis quidem
membris, ijs quæ relaxent: in iocinore verò ac ventriculo,
additis etiam quæ mediocriter adstringant. Parcius verò
ad pectus quàm ad ea est adstringentibus vtendum: quan-
do talia humores qui phlegmonen excitant, in pulmones
& cor nonnunquam reprimunt. Ac cibis potius horum fir
mitudini est consulendum. Neque enim sicut in iocinore
& vẽtriculo, ita hic quoque tenuissimo victu est vtendum.
in illis nanque alimentum concoquitur: metúsq; est ne ip-
sis phlegmone laborantibus nec nutrimentum ritè conco
quatur, & phlegmone augeatur. In pectus verò tãtum ali-
menti iam concocti peruenit, quantum vni ipsi particulæ
nutriendæ satisfaciat. Ac longè quidem magis in pulmo-
nis phlegmone abstinendum ab adstringentibus est: quã-
do in eo ipsis quoque relaxantibus admiscendum aliquid
acrium quodãmodo & euidenter calfacientium est. Quip-
pe foras trahere potius, quàm reprimere, in eo debemus.
Itaque etiã cucurbitula vtiliter ijs qui sic laborant, si prius
sint vacuati, applicabitur. Si verò abundantia succorũ (quã
vocant πλήθωρα) in his sit, non magis ex pulmone in pe-
ctus aliquid excrementi transferet, quàm ex toto corpore
attrahet in vtrunque. Eadem ratione nec in cerebri & eius
membranarum phlegmonis, cucurbitulis in morbi initio
vtemur: verùm vbi nec influit adhũc quicquam, & totum
corpus prius est vacuatum. At reprimẽtibus in his quoque
inter initia vtendum. Sed cum ossibus cranij medium occu
pantibus, in altum descendere reprimẽtium vim cupimus:
eorum quæ præire ac deducere ea possunt, aliquid repri-

mentibus admiſcebim⁹. Ea ſunt quorum ſubſtantia ex tenuibus partibus conſtat. Sanè acetum non modò tenuium partium eſt, ſed etiam nō mediocrem reprimendi vim obtinet. Quo profectò rationabilius in principijs affectuum ipſo vtuntur, roſaceo admiſcentes. Procedente verò tẽpore etiam ſpondylij & ſerpilli (quibus iam non modò partium tenuitas, ſed etiam calor ineſt) aliquid admiſcent: quo ſcilicet tempore tranſire ad ea quæ concoquant ac digerant conuenit, atque hæc vtraque valentiora quàm poſtulet ipſa pars phlegmone affecta deligere: ceu virib⁹ eorum per ea quæ interſunt oſſa remittendis. Sanè ad eum modum & caſtoreo vtimur: cùm tamen eo in alijs phlegmonis minimè vtamur, quanuis etiam in ſumma inclinatione ſint. eſt enim calidius id quàm vt phlegmonis ſit idoneum. At verò locis circa cerebrum phlegmonis ipſis iam inclinantibus eſt vtiliſſimum: quoniam nō continuò his, ſed oſſibus interuenientibus occurrat. Ineſt autem eiuſmodi pharmaco & partiũ tenuitas, quod ipſum ijs quorum per denſum obicem tranſmitti vim oportet, eſt accommodum. Illud tẽ profectò non fugit, nos ſingularum particularum meatus qui ijs ad ſuperuacuorum emiſſionem ſunt proprij, fluxiles reddere. Inteſtino, ventriculo, & meſenterio, & concauis iocinoris, inteſtinum rectum. Renibus, veſicæ, iocinoris gibbis, venæ cauæ, & arteriæ magnæ, & omnibus quæ in lumbis habentur, eum qui vrinis eſt delegatus. Pulmonibus & pectori, ipſam aſperam arteriam & fauces. Cerebro & eius inuolucris, eũ qui per palatum & nares deſcendit. Paritur fluxibilitas ijs quidem quæ per ſedem excerni habent, mulſa, & cibis ijs qui ventrem liquant, & pharmacis quæ modicè proritare poſſũt. Quæ enim acriora ſunt, vitare oportet: quoniam phlegmonas exacerbent. Ad ventriculum verò, iecur & lienem, ſiquando phlegmone ſint vexata, nec mulſa ipſa eſt vtilis, quoniam ilico in bilem tranſeat, ac viſcerum phlegmonas augeat. Excrementa verò vt cum vrinis excernantur, ijs medicamentis quæ vrinas mouent (διουρητικὰ Græci vocant) promouebis. Non ſecus quæ in pectore & pulmone continentur, tuſſi (per ea ſcilicet quæ hanc moueant) vacuabis. Porrò in opere de medicamentis cuiuſque materiam didiciſti, non eorum modò quæ iam comprehenſa ſunt, ſed etiam quæ cerebri membranarúmque eius ſuperflua per nares emittunt. Et-

tunt. Etenim horum quoque omnium vberem materiæ ſupellectilem in illis commentarijs habes. Quare abundè ſunt ad rem præſentem, quæ hactenus de phlegmone laborantium partium differentia diſputauimus. Dicturus enim plura de ijs ſum in ea methodo, quæ omnium tumorum qui præter naturam ſunt, curationem cõprehendet. Neque enim in præſentia dedita opera & ſtudio hunc ſermonem ſum ingreſſus, ſed præter penſum in eum, ſeque la quadam rerum inuitante, diuerti. Siquidem propoſitum nobis in hoc libro nõ fuit, vt te partis cuiuſque phlegmone obſeſſæ optimam curationem docerem, imò vt noxam eorum oſtenderem quibus cataplaſmata in febribus non vacuato prius toto corpore imponuntur: potiſſimùm vbi intra corpus aliquid phlegmone infeſtatur. Quippe ſi am biẽs ita calet, vt materias valẽter liquet, maior noxa eiuſmodi cataplaſmatis ſuccedit quàm lotiõi in balneo. Quãquam autumant qui quotidie præcordia perfundunt, & cataplaſmatis inducunt: nõ modò nullam ex ijs noxam, ſed etiam magnam vtilitatem ægris comparari: contrà ex lauando non modò nullam vtilitatem, ſed etiam maximum incommodum: ſcilicet ignorãtes ſicuti reliquorum omnium quæ circa ægrum adminiſtrant, ita & balneorum naturam. Ego verò de vniuerſa earum vi, in ſuperioribus diſputaui pleniſſimè. Nunc tantùm dixiſſe eſt ſatis, quibuſdã prorſus nihil nociturum balneum, quibuſdã minus quàm cataplaſmata. Quòd enim in præcordijs relaxantia (quæ iſti vocant) præſidia faciunt, id balneũ in toto efficit corpore. Eóq; cùm in remiſſione febris adhibetur, corpore iam mediocriter tranſpirante, nõ exiguum affert commodum, omnia ex eo tum fuliginoſa excrementa, tum fumida educens. Et ſi quidẽ nullius viſceris imbecillitas ſubſit, proficiet ægrotanti: ſi tamen horror inter exhibendum non incidit. Tribus enim his in balneo quod in quacũque febri adhibebis, intentus ſis oportet. Vni quòd citra horrorem ſit adminiſtratum. Secũdo quòd nullum prime notæ viſcus ſit imbecillum. Tertio quòd multitudo crudi humoris in primis venis non contineatur. Horror nãque (vt prius dictum eſt) non ſolùm intẽdere iam præſentem febrẽ poteſt: ſed etiam cùm non fuit, eam interim excitare. Partes verò imbecillæ liquatos iam humores magis recipiunt quàm antequam liquarentur. Crudorum verò copia in

totum corpus digeritur. Horum si nihil obstet, ex balneis duo hæc ægro compendia accedant: & quòd redundantiæ humorum aliquid vacuabitur, & quòd multum febrilis caloris trãspirabit. Quòd si præterquã quòd nulla princeps pars imbecilla sit, etiam inferioris notę partium aliqua sit inualida, veluti podagricis pedes, & ijs qui articulari vitio laborant (ἀρθριτικοὺς Græci vocant) vniuersi corporis articuli, maxima salutis pars ægro ex balneo comparabitur: ipsis infirmis partibus quę superuacua sunt, excipientibus. Assolent enim nonnunquam & citra balneum superuacanea in partes infirmas confluere. A balneo verò magis: vtpote tum succis ipsis per id liquatis, tũ vijs per quas meant patefactis. Ambo enim hæc ex moderato calore prouenient necesse est, tum vt humores liquentur, tum viæ dilatentur. Proinde fit vt cùm iecur, vẽtriculus, pulmones, pectus, vel principum id genus partiũ aliquod imbecillum sit, maximè lædantur quicunque se lauerint, si illis superuacua in corpore sint: ijdémque ipsi cataplasmate vsi, duplex incommodum sentiant, nullo commodo. Quippe balneum tum corpus totum vacuat, tum quod fumidum est ac fuliginosum digerit. Relaxantia cataplasmata, ac similis facultatis perfusiones vt nihil boni afferunt, sic superuacuum omne ad imbecillius, quodcũque id circa mediũ corpus sit, contrahunt, siue iecur, id siue ventriculus, siue septũ transuersum, siue mesenterion, siue ieiunũ, siue colon, renésve sit. Quòd si diligentiam ostentare volentes, etiam pectus vnà excalfaciant: vel in ipsum, vel etiam in cor, vel in pulmonẽ superflua rapient. Voco imbecillam partem vel quę natura est intẽperatior (alij nanq; alia sic se habet) vel quę ex præcedente aliquo morbo intemperiem contraxit, vel quæ in præsenti tempore in hanc sit perducta. Non enim partium omnium quæ aut phlegmone laborãt, aut putrescentes humores, aut obstructiones cõtinent, virtus statim infirma est: promptius tamen in ijs quoque superuacuum qualecunque id sit, in ægram partẽ propter calorem quem affectus excitat, fertur. Quippe particula quã obstructio, aut puttedo, aut phlegmone obsedit, febris ipsius veluti focus est. Ergo cùm huic propter calorem sua sponte trahenti alia quæpiã occasio extrinsecus ex ijs quæ potestate excalfaciant, accessit, necesse est affectum intendi. At verò si quis vti prædictũ est, toto corpore prius vacuato relaxantibus

tibus curet, vbi scilicet maxima febris nõ adest, vtiq; prodesse aliquando potest. Tum verò ceu dictum etiam est, laxare citra noxam licet. Cauendũ tamẽ à frigido solio his est: quando & crudi & putrescẽtes succi, minus apti ad exhalandum redduntur, si quis in eo moretur. Sanè officit ijs etiam si aqua admodum sit frigida: quando sic affectorum tum corpus totum, tum vel maximè afflicta particula diffluari euaporaríque postulat. Quo fit, vt vel perfundere illos aqua idonea soleamus, vel si moderatè quæ in natatione est frigeat, ingredi permissos celeriter exire iubere. In progressu tamen morbi, quo tempore & absumpta iam superuacua sunt, & tum cruda, tum putrescentia concocta, & cataplasmatis relaxantibus, & balneis sine periculo vtare. Porrò aptissimum in febribus quæ intermittunt, & repetunt, tempus est cùm, vti dictum est, exhalare iam cœperit febrilis calor. Statim enim corpus ad nutrimentum præparant, huius quoque opportuno tempore ex duplici coniectato respectu. nempe summo præcedentis accessionis vigore, & futuræ principio. Ad hæc nanque spectantes, operam dabimus vt quamlongissimè ab vtroque nutriamus. Ergo si spatiũ quod inter summum prioris accessionis vigorem, & sequentis principium interuenit, satis sit amplũ, facile est idoneum tẽpus inuenire. Sin exiguum id fuerit, alterum facias necesse est, vt aut ægrum admodum adhuc calentem nutrias, aut sequẽtis accessionis inuasione iamiam affutura. Quo magis præsagio medici eiusmodi febris indiget, qui primis statim diebus quanto spatio duratura febris sit, conijciet. Quippe si continens fuerit, cõstat breui finiendam. Si itaque vltra septimum progressura nõ videbitur, prorsus continendus à cibo æger est: vtiq; si virtutem non defecturam conijcimus. Sin ad nonum, aut vndecimum, aut quartumdecimum vsq; progressura videtur, aut etiam in septimo finienda, cæterùm æger vires infirmiores habere quàm vt in tantum tempus sufficiat, necessum erit nutrire: ac deligere sicut in re ancipiti conuenit, quod minus sit noxium: distinguendo id discernendóque ab eo quod magis sit nociturũ, idque tum ex loco afflicto vnà cum affectu, tum accessiõis & principij & summi etiã vigoris consuetudine. Siquidem vbi vel iecur vel ventriculum phlegmone prehendit, perniciosissimum est ante accessionem cibare. Vbi hęc abest, quibus infirma est virtus, vtilissimum.

vtilissimum. Assolent enim eos qui ita se habent, iocinore quidē afflicto, alui deiectiones vnà cum accessionibus inuadere: tore autem ventriculi vexato, syncope. In alijs verò animalis instrumentis, quod iam dictis portione respondeat, tum ex situs eorum ratione, tum dignitatis, æstimabis. Agetúrque de ipsis postmodum. At summi vigoris & accessionis principij morem sic consyderes, cēseo. In summo vigore notabis, an citra magnitudinem febrilis caloris siccus sit & squalens, an citra siccitatem vrens. Priorem nanque humectāte victu madefacere quamprimum oportet. In secūdo, dum plurimum caloris se remittat, manere. In principij verò accessionis more æstimabis, an corporis extrema perfrigeret, & magnam sanguinis reuocationem ad interiora corporis faciat, an omnino corpus non premat. Quippe secundum hoc, ceu facile mansuetúmve, contemnes. In priore distinguas oportet. Nam si absq; visceris phlegmone, aut succorum redundantia, motus ad interiora in accessionibus pollet, nihil offendes paulò antè cibans. Sin vel phlegmone, vel redundantia subsit, cauenda est ante accessionem cibatio, ceu res maximè noxia.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber duodecimus.

NOn sunt, sicut nonnulli autumāt, eæ quæ cum symptomatis consistunt febres, aut febriū genus vllum, aut species differentiáve: sed veluti tum alius morbus alij morbo, tum symptoma symptomati vno tempore, eodem in corpore copulatur: sic & cum febre incidunt quædam graniora symptomata, quibus prospici maiore medentis solicitudine debet. Nam de leuioribus quæ febrium generationi necessariò succedunt, adeò omnino non meminerunt, vt etiam ceu prorsus non sint, innominata ea reliquerint. At quæ vel rarenter febricitantibus incidunt, vel communem magnitudinem excedunt, seorsum ab alijs tradenda censent. Sunt porrò eorum primæ differētiæ tres. Aut enim in actionum offensa consistunt, aut in retentorum vacuatorúmve immodico excessu, aut corporum ipsorum affectu. Quartum enim genus numerandum inter symptomata non est,

non est, etiam si inter symptomata quammaximè nō pauci id posuere: sicut erysipelata, ophthalmias, vlcera, parotidas, reliquáque id genus. Ex prædictis verò tribus actionum quidem offensæ si contristant, solicitudinem medici ad se conuertunt, affectúmque deserere cogunt. Idem faciunt & eorum quæ retinentur vel expelluntur excessus. At genus symptomatum quod in affectibus consistit, alterius quidem quem curare oportet, affectus est signum: ipsum tamen nullam seorsum curationem exigit, vtpote cum affectu vnde nascitur, vnà cessans. Vt enim in summa dicam, nullum symptoma, quà symptoma est, nec curationis rationem indicat, nec primum immutat. Monstratum enim est ex morbis ipsis curationis indicationem præstari, veluti ex causis ipsis † prouidentiæ. Dictum preterea est & quomodo prouisio ipsa cum medendo simul sit mista. Ex accidenti tamen symptomata quoque curandi rationem aliquando mutant: causæ scilicet locum eo tempore habentia. Eorum omnium cùm veluti causæ curationem immutant, vnum caput est. Dico id vnum læsionem: siue ea ipsius virtutis sit, siue affectionis: quando si nihil ijs officiant, curationem non interpellant. Lædunt autem vires vigiliæ, dolor, & immodica vacuatio. Affectui verò eadem non vtique semper, cæterùm magna ex parte nocent, ac potissimùm cùm fuerint immodica. Ob hæc igitur sola, curādi ratione quam ab initio institueramus, ad præsens mutata, symptoma summouere primùm cogimur. Ergo si labant vires, non tamen vehementer sunt iam resolutæ, sed adhuc resistunt, ad symptoma tantùm sumus attenti: atque id quàm primùm summouere maturamus. Sin iam resolutæ vehementer vires sunt, nō modò symptoma sedare, sed etiā illas firmare properamus. Quod si vno remedio tū symptoma leniri, tū morbus curari queat, id vtique nō fuerit symptoma respicere, aut symptomatis causa remedia sumere: sed omnis eiusmodi auxiliorū species planè morbi curatio est. Neque enim cùm lateris dolorem in pleuritide, misso sanguine, vel corpore purgato, sanamus, nec cùm abscessum distētū & cum dolore pulsantē diuidimus, ac pus emittimus, eiusmodi curatio symptomatis est: sed cùm exēpli gratia in dysentericorū deiectionibus, vbi vehemēter rodūt, vel tragi succū, vel hircinū seuū, vel rosa ceum ceratū per inferius indimus. quibus vtique præsidijs ipsa exul-

† prouidētiam.

ipsa exulceratio intestinorum non sanatur, maximè si putrescens aliquid habeant: sed vires interim conquiescunt.

Atque id est cõtra symptoma instare, morbo ad id tẽpus neglecto. Quippe vbi virium roboris fiducia est, adeò nũquam contra symptoma pugnamus, vt contrà prorsus per ea nonnunquam præsidia quæ dolorem afferunt, morbos ipsos curemus: veluti profectò dysenteriæ ipsi, mordentibus maximè medicamentis, tum potissimũ medemur, cùm vtique est grauissima. Quippe medicus quidam quinquagenarius, cùm iam septimam noctẽ ægrotaret, nec viribus admodũ valentibus esset, dolore illi capitis vehementi in dextro potissimùm tempore oborto, non expectans dum amicorum quispiam ad se veniret, sibijpsi nocte venã incidit. Itaque dolor illi protinus conquieuit. Cæterùm, longo tempore tum decolor, tum viribus imbecillis, tum exilis mansit, aliq; corpus eius desijt, (ἀπροφίαν Græci vocant) sic vt vix pristinum habitum receperit. Est porrò hìc quoque duplex medicorum contra dolorem instantium ratio. Altera, qua delicijs cubantium subscribunt: altera, ex artis ratione. Quippe si licet ægrum doloribus obnitentem valentibus remedijs vno die persanari, qui tota neglecta curatione dolori tantùm est intentus: non id ex artis ratione, sed in ægrotãtis gratiam facit. At si ex dolore vires resoluuntur, atque ex eo periculum impẽdet, & mitigari dolor, & roborari vires debebunt: quò & morbo resistere, & curationis spatio sufficere valeant. Equidem noui quosdã, tum medicos, tum ægros, qui dum animosi videri volebãt, ob id ipsum perierunt, quòd fortiter ac viriliter contra dolorem semper sunt renixi, nec quod eum leniret quicquam cæperunt, sed in asperis & (vt ipsi interpretabantur) affectum destruentibus auxilijs perseuerarunt. Quos sanè spatio longiore curatos esse satius fuisset, quàm breui viriliter mori. Quidam autem (vt sibi est visus) generosè dysenteri cos vehementissimo medicamento curans, multos vno sanauit die, quosdam verò iugulauit. Erat nanque eius medicandi ratio eiusmodi. Cepas id genus, quod Græci κάρτον vocant, vno die comedendas cum pane dabat: tum potum parcum. postridie manè muriam acerrimam per inferiora infundebat. secundum hanc etiam pharmacum validum. His igitur tolerandis quicunque sufficere potuerunt, prorsus sunt sanati. aliqui verò conuulsione, aut animæ ex dolore

lore defectu, vnà cum madore cutis oborto interiere. Esto igitur terminus in ægrotãtibus, quem non transibit is qui ex arte generosè contra morbum pugnat, vt tutò medicetur. Ei verò qui dolorem mitigat, vt vires custodiat. Vbi vltra pergitur, crudelis hominis officium facit, qui vnà cũ morbo vitam quoq; homini aufert. Qui verò cubantis delicijs subscribit, eiúsque voluptatem non sanitatẽ pro meta gerendorũ habet, adulatoris. Committunt medici eiusmodi excessus cùm in alijs quoque remediorum generibus non paucis, tum vel maximè in ijs vocatis anodynis, quæ ex papaueris succo, vel alterci semine, vel mandragoræ radice, vel styrace, vel tali quopiam fiunt. Nam & qui ægris gratificantur, in eorum medicamentorum vsu modum excedunt: & qui intempestiuè immodicéque sunt animosi, dum prorsus horum vsum refugiunt, doloribus ægros iugulant. Ergo veluti in omni totius vitæ, tum habitudine, tum actione, ita hìc quoque consilium illud sapientis, qui, ne quid nimis, dixit, complectemur: habẽtes pro fine, quò tendamus, cubantis vtilitatem. Quippe si fas est ijs remedijs quæ morbum sanent, vtendo, quod optamus efficere, abstinendum ab ijs somniferis medicamentis est quæ vocant ἀνάδυνα. Sin ex vigilijs, & viribus resoluẽdis, ad mortis discrimen æger tendat, tum profectò tempestiuè eiusmodi medicamentis vtare, scilicet non ignarus corporis habitum nonnihil ex his lędendum: læsionem tamẽ quàm mortẽ potius optandam. Nã si hęc admodum magna non sit, saltem postea spatio longiore eã sarcire licebit. Sin ita est immodica, vt nec prolixo spatio persanari queat: at certè hanc ipsam eligendam potius remur, quàm vt homo pereat. Hac nimirum persuasione ipse quoq;, tametsi omniũ maximè ab vsu grauiter sopientium abhorrens, aliquãdo tamen ea & colicis exhibeo, & ijs qui vel oculorum, vel aurium, vel aliarum partium vehemẽtissimo dolore cruciantur. Interim verò & cùm æger ex tenui destillatione, vigilijs, & vehementi tussi vrgetur, pauxillulum eiusmodi medicamenti offero: facilè noxam eius, si quis semel est vsus, spatio emendatum iri ratus. Porrò dissident inter se ipsa medicamenta. Quippe quæ plurimum torporem inducentium in se habent, ea ad præsens quidem magis sunt efficacia: cæterùm valentem, & remedijs rebellem, in ægrotãtis corpore frigiditatẽ relinquunt. Quæ horũ in se habẽt minus,

nus, calfacientiũ verò sibi admistorum plurimum, ea quan
to sunt ad præsens minus efficacia, tanto in futurum mi
nus sunt noxia. Omnia tamẽ id genº magis sunt salubria,
si post annum à compositione sumantur, veluti quod ad
Philonẽ referunt authorem, quod ad dolores ex sensus tor
pore sedandos, nullo minus est celebre. Sunt sanè & alia
medicamenta non pauca ex seminibus confecta, Græcè
διὰ σπερμάτων & τριγώνα nominata, quæ sicut ad torporẽ
in præsens inducẽdum mitiora, ita in futurum sunt tutio-
ra. atque hæc quoque omnia vtilius annotina sumuntur.
Philonis verò medicamen etiam si duorum, triumve, aut
quatuor annorum sit, multò sanè est melius: sed nec inuti-
le tamen sequẽtibus annis ad decimum vsque. Quod enim
vltra inueterauit, tanto quidem est minus noxium, quãto
est vetustius: cæterùm, languidis est viribus: eóque parum
nauiter, cuius gratia paratum est, perficit. Ergo sicuti cauẽ
dus est, quoad fieri potest, eiusmodi medicamentorũ vsus:
ita si necessitas vrget, nec admodum noua sunt offerenda:
quòd frigida quæ in his sunt, prævalentes vires adhuc ha-
beant. nec ita antiqua, vt spem nostram frustrentur. sed vti
comprehensum est, tandiu dimittenda sunt quoad violen-
tia refrigerantium, ab eorum quæ calefaciũt vi mitigetur.
Et talium quidem medicamentorum vsus, eorum qui ad-
uersus symptoma pugnãt, est proprius, potissimùm vbi ex
frigida causa dolor est excitatus. obsunt enim talia pluri-
mùm toti affectui, ac curationi contumacem eum reddũt.

At sanguinis missio, quæ scilicet vires non deijcit, sym
ptoma spectantis medici opus non est, sed eius qui totum
affectum adimere studet. Ad eundem modum & balneum,
& purgatio, & fomenta calida, & vini potio. Quorum o-
mnium Hippocrates in Aphorismis, vbi de oculis dolẽti-
bus loquitur, his verbis meminit: Oculorũ dolores meri
potio, lauatio, fomentum calidum, † vel purgatio soluit.

† venæ sectio, est addẽdũ.

Hæc nanque omnia dum affectus sanant, vnà etiã cum
ipsis dolores sedant. Eodem modo nutrimentum (vt in su-
perioribus est dictũ) vbi in sicco & squalente corpore, sto-
macho laborante exhibetur, dum affectum ipsum sanat,
etiam syncope prehendi prohibet. At non ea quę ex redũ-
dantia frigidorũ incidit, siue resolutio, siue stomachi syn-
cope est, alimentum ceu medicamen desyderat. quanquam
etiam in eiusmodi affectibus non solùm nutrimẽtum, sed
etiam

etiam vini aliquid non rarò ægrotanti dare cogimur: non
vtique quò affectum curemus, sed quò periculũ in præsens
depellamus. Quippe vacuatio potiº, quàm adiectio, est hoc
genere laborantium curatio. Licétque quotidie videre sic
ægrotantium plurimos medicorum ignorantia perditos.

De quibus agere nunc mihi tẽpestiuũ videtur. Ergo
febricitare incipiunt nõnulli, vbi maximã crudorũ succo-
rum copiã vnà cum oris vẽtriculi (quod sanè stomachũ vo
cãt,) offensione, vel ex cruditatibus, vel alia quapiã occa-
sione cõgesserunt. His & præcordia inflata, & totũ corpus
ampliore mole quàm pro naturæ modo cernitur. tũ color
alijs quidẽ ad albidius quàm pro naturali habitu, & † in-
tercute aqua laborantium magis simile, est mutatus. Non-
nullis etiã ad nigrius, aut liuidius: quos quidẽ medici plũ-
bei coloris appellant. omnibus pulsus minores sunt quàm
pro caloris ratione. præterea obscuri omninóque inæqua-
les. sæpe ea inæqualitate, quam συσπαστικὴν Græci vocant.
semper verò ea quę in vno est ictu. Nulli taliũ sanguis mit
ti sine maximo discrẽdio solet: cùm tamẽ vacuationẽ desy
derẽt. verùm nec sanguinis missionẽ, nec purgationẽ sustine
nẽt: vtpote quos sine his syncope subitò adoritur. Quænã
igitur est ratio talibus medẽdi, qui cùm vacuari postulent,
vacuãtia præsidia nõ ferũt? Sanè nullã aliã his idoneã eva
cuationẽ inueni, præter eam quæ ex frictione paratur. In-
cipere verò in principio statim morbi oportet, ac primùm
à cruribus, supernè deorsum, idque linteis nõ admodũ mol
libus, sed aspredinis mediocre quid habẽtibº. Debet enim
radi ab his cutis, cùm simul & calefieri per eam & digeri
ægrotus postulet. Dehinc † tota brachia, ab humeris vsq;,
atq; supernè deorsum simili modo sunt fricãda. Vbi verò
artus omnes abundè calere videbuntur, & metus fuerit, ne
quis ex multitudine frictionis cõtusa iam carne, lassitudi-
nis sensus ipsis superueniat, oleo relaxãte vtẽris. quod ge-
nus est Sabinũ. ab adstringẽte verò abstinebis: cuiusmodi
Hispanũ est, Histricúmq;, & quod vnà cum † germinibus,
vel ex oliua adhuc immatura cõficitur. Hyẽs verò si fuerit,
nihilo deterius sit si ad digerentium aliquod transieris: cu
iusmodi sicyonium est, aut quod cum chamęmelo cõponi-
tur, aut quod apud Aegyptios est in precio. Quòd si horũ
copia nõ sit, oportebit accepto relaxãtiũ oleorũ aliquo, &
in quo nulla sit adstrictio, potissimúmq; quod est antiquiº,

immittere

† pro eo Græcè tantũ est ὑδραλεω-τερον. i. aquosiº.

† ἄλλα δὲ χειρες. i. manus totæ.

† libro superiore vertit frondes.

immittere ipſi anethi quod videbitur ſatis. Mox (vt ipſi ſo
lemus) vbi in vaſe duplici tantiſper calfeceris, dum media-
criter qualitatem herbæ imbiberit, vngere hoc artus & fri
care tunc quoq; quamplurimum debebis. poſtea oleũ, quo-
niã tædiũ afferat, detergere, atq; ad ſpinam dorſi tranſire,
hãcq; totã pariter fricare, primũ ſicca frictiõe, pòſt oleo.
Ab hac rurſus ad crura te cõferes, & ab his ad brachia, exin
denuò ad ſpinã: ita totũ agens diẽ in domo puræ lucis, nec
madẽte. Eſto eius domus & calor media tẽperie. Sanè mul
ſa in qua coctũ hyſſopũ fuit, his eſt aptiſſima. Seruandúm-
que ne vel cibũ, vel ſorbitionem, vel aquã exhibeas, vel o-
mnino liberaliter bibere ſinas, niſi mulſa trib' primis die-
bus duntaxat vti: ipſe quas dixi partes ordine fricans, cóq;
ſolùm tẽpore intermittens, quo ſomnus hominem occupa
uerit. Ad quem etiam alliciendum, & frictio vberior facit.
itaque vel hoc nomine vtile præſidium fuerit, nedũ quod
inaniat. At verò nec vberior ſomnus his eſt ſalutaris: cùm
nec crudos ſuccos digeri ſinat, & viſcera grauiora reddat.
Sed ſi quis alius affectus eſt qui ſomnum & vigilias modi-
cas deſyderet, hic profectò in his eſt. Quippe ſomnus con
coquit. Vigiliæ digerũt. Quorum vtroque eſt opus ijs qui
ex multitudine crudorum ſuccorũ ægrotant. Ergo inuicé
mediocriter adhibiti, iuuare ſe mutuò vtiliter poterũt. At-
que ſi pulſus his paruus admodũ infirmúsque ſit, aut etiam
ſupra hæc vehemẽter inæqualis, ſcire licet extremum peri-
culum eſſe. facienda tamẽ nobis quæ retuli ſunt, nec aliud
quicquam moliendũ. Sin pulſus robore mediocri ſit ac ma
gnitudine, præterea minimè interciſus, & æqualis, conſy-
dera quæ ad aluum ſpectant. ac ſi ſua ſponte commodè nõ
deijciat, audacter per inferi' aliquid infundes. Accidit nan-
que poſt aquã mulſam, vt quæ in primis venis, quæ ſcilicet
circa iecur & meſenterium ſunt, colligi ſuperuacua ſolent,
hac cõmodè deijciantur. Quòd ſi maior iuſtò ſuperfluorũ
impetus ad aluum citetur, principio quidem percoquere
mulſam amplius oportebit. Ea nanque ſicut minus aluum
ſubducit, ita magis nutrit. Contrà, cruda vt minus nu-
trit, ſic magis ſubducit. Poſt hæc, ſi ſuperuacua largius
deſcendant, ne ſic quidem ſiſtenda, ſed exhibendus pro
aqua mulſa ptiſſanæ cremor eſt. Si verò fluere pergant, ali
cæ ſorbitione nutries, pulſuum interim ratione obſeruata.
Aliquando enim ſubitò ad imbecillitatem, vel inæqua-
litatem,

litatem, vel paruitatem mutantur. Quo tempore panem
ex vino diluto exhibere conueniet: vtique ſi nec ventricu-
li, nec iecur phlegmone laboret: quando ſi hac infeſtentur
iam corpore crudis ſuccis referto, planè deſperata ſalus
ægro eſt, pulſibus ſic mutatis. Ergo in eiuſmodi ægri caſu
teipſum à culpa immunem præſtabis, ſi moriturum prædi-
xeris, ac nullo generoſiore medicamento vſus fueris. Qui-
bus verò ſpes eſt ſalutis (eſt autem omnibus, qui ita citra
phlegmonen ægrotant) maximum medico, qui vtiq; ipſos
in principio ſuſceperit, videtur mihi dedecus eſſe ſi in ſyn-
copen inciderint. quanquam per inſcitiam medicorũ quo-
tidie id fieri cernitur. Verùm non eſt quod hos ſpectemus,
aut cum his noſmet conferamus, ſed cum eo qui cùm re ve
ra peritus in arte ſit, fœdum putet ægrum animo extem-
plo linqui, ipſo nec ſymptoma prædicente, nec ad id præ-
parato, aut idem prohibente. Sanè dictum à me etiã in ſu-
perioribus eſt, qui cataplaſmatis & perfuſionibus aſſiduè
Præcordia vexant, ipſos in eiuſmodi affectibus phlegmo-
nas accerſere. Minimè igitur eſt his vtendũ, priuſquam ſu-
peruacua magna ex parte partim vacuata ſint, partim con
cocta. tum verò etiam his vtaris licet: non tamen duntaxat
relaxãs, ſed ex abſynthio mediocriter perfundens: ſi tamẽ
febris non planè ſit magna. Si verò medicanti tibi tres pri
mos dies, vt dictum eſt, nihil occurrat incommodum, ijſdẽ
ipſis vteris vſque ad ſeptimum: aqua dũtaxat mulſa, in qua
incoctum hyſſopum ſit, contentus. Siquidem longiſſimã,
qui ita ſunt affecti, cibi abſtinentiam ferunt: corpore ſcili-
cet ex crudis ipſis quos continet ſuccis, concoquẽdis alto.
Quòd ſi nõ modò crudi ſucci ſint, ſed etiam eó corruptio-
nis peruenerint, vt concoqui ad perfectionem non queãt:
qui ſic ægrotant, eorum deſperata eſt ſalus. Sed qui, ſi nul-
lus præſertim committatur error, ſeruari poſſunt, ij aqua
ſolùm mulſa ad ſeptimum vſque ſunt nutriendi: aut ſicubi
id res exigat, vel aluo fluente, vel ægro mulſã faſtidiente,
ad ptiſſanæ cremorem eſt tranſeundũ. Sin hũc quoq; auer-
ſetur, alica ad eundem quo ptiſſana modum ei præparabi-
tur. Neque enim ijs qui ita ſunt affecti, acetum incommo-
dum eſt: imò ſicubi crudos affatim ſuccos eſſe animaduer-
teris, oxymeli pro mulſa exhibere aſſiduè debebis. Quòd
ſi huius aſſiduus vſus tædio eſſe cœperit, tranſire inuicem
ad mulſam & priſſanam cõueniet: dein rurſus ad oximeli

reuerti. Maximè verò quibus tum paruus, tum tardus ac ra
rus pulsus est, ijs frigidos subesse succos putandum. Iisdem
protinus & colorvitiatus in toto corpore manifestè cerni-
tur: qualis nimirũ prius est traditus. Sed fieri fortasse quod
dictum est, non posse cuipiam videatur, cùm nulli febrici-
tantium aut tardior, aut rarior pulsus fiat. Cæterùm, du-
plici ratione verum esse quod dictum est, comperietur.
Vna quòd euidenter in accessionibus appareat & tardio-
res & rariores, quàm pro naturali ipsorum habitu pulsus
fieri. Altera quòd reliquis præter accessionẽ tẽporib⁹ horũ
arteriæ, tũ rarius, tũ tardius, quàm aliorũ quorumvis qua-
litercunque febricitantium, pulsant. Ergo si æstas sit, &
æger frigidæ potioni assuetus, frigidum huic oxymeli da-
bis. Sin hyems sit, omnibus calidum, tum ijs qui calidæ,
tum ijs qui frigidæ insueuerunt, offeres: æquè vt si immo-
dicus æstatis tempore æstus sit, etiam qui calidæ adsueti
sunt, frigidum: vtique si nullum sit ijs viscus ad iniuriam
opportunum. Sanè propositis aduersissima sunt, tum bal-
neum, tum aër ambiens, quoties vel nimium calidus est,
vel frigidus. Itaque vt lauandi hi non sunt, sic & reclinan-
di in domo sunt: æstate quidem, quæ frigeat: hyeme, quæ
caleat. Læduntur nanque non parum ab vtroque excessu:
videlicet in balneo, æstate, & omni caloris incremento
crudis humoribus liquatis, ac per omnes corporis partes
fluentibus: ita vt metuendum sit, ne ad pulmones & cor fe
rantur: aliquando etiam ne ad cerebrum subeant: cùm lon
gè præstet, vt circa iecur & primas venas adhuc ipsis sub-
sistant. In domo verò immodicè frigida, & hyeme, & de-
nique ambiente frigido, succi qui crudi sunt, & inepti ad
concoquendum manent, & iocinoris obstructiones, si le-
ues sunt, augent: si nullæ sunt, eas crassitudine sua hæren-
tes impactique creant. atque hæc quidem agenda sunt, vbi
à primo die ipse curationem susceperis. Si autem ad
eos quos syncope iam premit, sis accitus, si ea quæ retuli
loca phlegmone vacent, panem exhibebis non multum:
huncque ex vino aliquo quod celerem in corpus digestio-
nem adiuuet: statimque ad frictiones venies: quas etiam
pro tradito iam modo administrabis. Ac si quidem æstas
sit, & regio naturaliter calens & æstuans, aut status cæli
vehementer calidus, cum frigida vinum dabis: si nihil e-
iusmodi sit, cum calida. Quæ tamen secundo & tertio da-
bitur potio,

bitur potio, omnino calidam exhibendam curabis. Quip-
pe ad vniuersam eam curationem, cuius gratia frictiones
adhibuimus, calidum præstat: vtpote crudorum succorum
concoctionem adiuuans. At quibus ex flaua bili quæ
os ventriculi infestet, syncope incidit, ijs frigida exhiben
da potio est. Vinum tamen quod & calidum natura sit, &
deductionem in corpus promoueat, omnibus quos synco
pe malè habet, offerre conueniet. distribui nãque per cor-
pus nutrimentum quod sumptum est, non in ventre mane-
re volumus. Constat autem ex vinis ea deligenda esse, quæ
& flauo sint colore, & substantia tenui, & ætate vetera. ta-
lia nimirum & boni odoris continuò fuerint. Quinetiam
ipse si paululum vbi mista sint, gustes: senties calorem per
totum corpus trãsmitti. Cæterùm amara præ vetustate, vi-
na ne sunto: præsertim quæ ijs exhibebis, quorum stoma-
chus flaua bili vrgetur. Talia nanque simul laudabilem ac
nutrientem vini succum iam amiseruut: simul iniucunda
cùm sint, hoc ipso stomachum offendunt. Commodissima
igitur his vina sunt, quæ cùm naturaliter austera sint, sen-
silem iam adstringendi vim propter vetustatem non am-
plius exhibent: colorem tamen admodum euidentem ha-
bent. omnia enim quæ requirimus in ijs quorum stoma-
chus amara bili vexatur, efficient: cùm & iucundè sumun
tur, & tum concoctionem, tum digestionẽ in corpus pro-
moueant: & succi vitium mitigent, & corporis habitum
excalfaciant: & stomachum ipsum firment. Huiusce ge-
neris vinorum optima sunt Surrentinum, Signignum,
Sabinum, Tiburninum, Marsum: omnia quidem Itali-
ca, & adstringentia: non tamen pari modo omnia. Nam
Surrentinum cùm mediocriter adstringat, tum calidius cæ
teris, tum iucundius est. Ab hoc nobile Tiburninum. Est
enim & aliud quoddam imbecillum Tiburninum: quod
etiam sicut Sabinum, leuiter potest adstringere. Signinum
verò austerius est: sicut etiam Signino multò magis Mar-
sum. Hæc omnia vina stomacho qui amara vexatur bi-
li, salubria sunt. Ideóque illis vtendum quoties is vel
ex ardenti febri offensus syncopen attulerit, vel aliàs
multa in eum bilis fluxerit, vel multam imbiberit.

Quibus tamen ex crudis humoribus syncopes pericu-
lum imminet, sanè phalernum tanto iam memoratis præ-
stat, quãto tum melioris est succi, tum etiã calidius: vtpote

quod & velocius illis per corpus digeretur, & crudis succis concoquendis auxilio erit. Quæ cùm dictorum singula aliud magis, aliud minus faciant, omnia tamen phalerna magis stomachum roborant. At quoniam ipsorum phalernorum aliud dulce admodum est, (quod phaustianũ vocant) aliud si cum hoc conferas, austerum: si cum signino & marso, dulce: deligendum ad talia secundum est. Si verò cubans per sanitatem dulcibus vinis insueuit, huic nihil prohibet dulcius phalernum exhibere. Verùm in Asia, & Græcia, & nationibus quæ his sunt vicinæ, vbi copia iã dictorum vinorum aliquando nõ est, ex ijs quæ illæ regiones suppeditant, aptissima ad digestionem in corpus sunt Ariusium & Lesbium. Hoc quidem, veluti ex ipso nomine patet, in Lesbo natum. Ariusium locis quibusdam in Chio prouenit. Cùm verò tria sint in Lesbo oppida, minus certè tum odorum, tum dulce in Mitylene gignitur, magis & odoratum & dulce in Eresso, dein in Methymna. Porrò sumenda ex his sunt, quibus marina aqua admista non est: ratis, maximum futurum incommodum ex ijs quibus est admista. Alioqui nec assolent in Lesbo nobilibus vinis, de quibus nunc agitur, marinam aquam immittere: veluti nec Ariusio in Chio. Prouenit & in Hellesponti Mysia, vinum surrentino non absimile. Mysinum per eminentiã vocant. Hæc omnia vina flaua † & odora sunt, & substantia quæ inter aquosa crassáque sit media. Aquosæ porrò substantiæ sunt adrianum, & sabinum, & albanum, & gaurianum, & thuscum, & neapolitanum amineum: quod scilicet in locis Neapoli vicinis gignitur: vnde etiam ita id nominant. In Asia verò & tibecinum, & titacazenum, & tertium ab ijs arsyinum. Cõtrà, verò crassa, veluti sapa sũt, & scybellites, & thereum, & albates. In Asia verò ægeates, & perperinũ. Ergo quibus ex abundantia crudorum humorum syncope incidit, ijs crassa vina ceu noxia, aquosa ceu parum efficacia, sunt fugienda. Deligẽda verò eorum sunt media, quęque, vt prædictum est, flaua sint & calida. Neq; enim inuenias ex albo vinorum genere calidum vllum: quando etiã austera, & mediocriter alba, cùm inueterauerint, fuluiora quodammodo reddantur. Quòd si aliter nominare fuluũ colorem velis, licet voces igneum pallens. Quotquot autẽ in ipsis calidissima sunt, omnia certè flaua sunt: cuiusmodi in Italia est cæcubum. Quod etiam vnum quoddam genus

† addẽdũ καὶ θερμοὶ .i. & calida,

eiusmodi

eiusmodi vinorum ab initio, sicut aliqui putant, non est, verùm ex vetustate eò peruenit, vt igneum colorem cõtrahat: vnde ipsum quoque nomen est sortitum. Non tamen eò omnia perueniunt: cùm prius crassentur, quàm in perlucido flauorem accipiant. Reliquorum vini generũ, austera quę mediocriter alba crassáque sunt, certè nullum ad digestionem in corpus est idoneum. Si tamen abundè inueterauerint, nec aliorum copia sit, vti illis licebit. Sunt verò eiusmodi omnia cũ inueterauerint, stomacho vtilia. Quò verò habeas horum quoque exemplum, tum eius quod ex Nicomedia affertur, memineris velim, quod omnibus hominibus est notum: tum siculi aminei, quod in magnis reponitur fictilibus. Quod enim in paruis seruatur lagunculis, maximè huic est cõtrariũ: cùm & malum stomacho sit, & capitis dolorem excitet. Ac semper quidem est id agẽdũ, vt optimum eligas. Si id non est, quod illi pro iam comprehensis notis est quamsimillimum. Aptissima nãque ad deductionem in corp⁹ sunt Ariusiũ, & Lesbium. Sed si ea desint, simúsque in Asia, aut Aphrodisiense petemus, aut austerum Tmoliten, aut aliquod his similium, quod & colore sit fuluum, & ilico cùm bibitur, manifestè excalfaciat. Consyderandũ verò ante omnia est, qualisnam ęgrotantis natura sit. Nã si imbecillum illi caput est, & quod facilè calentibus vinis impleatur: quæ minus caleant, potius sunt offerenda. Sin firmo admodum capite est, & talibus vinis delectatur, aut etiam citra noxam ea ferre est solitus, haud timidè his vtetur. Porrò vina quæ odora fuluáque sunt, quantum ex ipsorũ est natura, omnia caput grauant. Eóq; tum phalernum, tum Tmolites, tum Lesbium infirmo capiti noxia sunt. Qualis autem in phalernis tradita nobis differentia est, talis profectò & in Tmolitis habetur. Alterum enim admodum est dulce, alterum austerum, si cum illo conferatur. Calida tamen admodum ambo sunt, eóq; caput grauantia. Austera vina ventriculũ roborant, capútque inter omnia vina minimè tentãt. Cæterùm, digestionem in corpus non promouent. quo magis fugienda tibi in syncope prehensis sunt, non secus quàm aqua. Habile verò ad facilem in corpus deductionem, & Hippodamantiũ cùm inueterauit est, ipsum quoque ex ea specie cuius tum dulce phalernum est, tum verò Tmolites. Inest huic & adstrictio manifesta, quæ tamen in neutro illorum est. itaque

Vina capiti noxia

Austera Vina in Syncope fugiend.

 etiam

etiam ſalubrius ſtomacho eſt. In penuria verò vini quod accommodum vtrique ſyncope ſit, ei inquam quæ ex multitudine crudi ſucci oritur, & ei quæ ex bili incidit, coactę prorſus vino vti, fugere (vt prædiximus) oportebit omnia tum auſtera, tum noua, itémq; craſſa: deligere verò aquoſa, magiſque ſi ſint antiqua. Talia nanque tametſi non valenter excalfaciunt, tamen facilè in omne corpus deducũtur. Proinde cùm celeritas digeſtionis in corpe ſit his cum fuluis communis, differentia rurſus in his erit, quòd concoctioni quę vel in vẽtriculo, vel venis agitur, fulua magis conducunt, propterea quòd magis excalfaciunt. Præterea † miſtibilia ſunt, & nutrientia: eóque ad ſucci bonitatem opportuna vtiliáve. Quorum omnium nihil in aquoſis vinis eſt. Minimum enim ex horum ſubſtantia in ſanguinis mutatur ſpeciem. Sed cùm fulua caput feriant: quæ aquoſiora ſunt, nuſquam id contriſtant. Vrinas autem præter cætera omnia vina mouent. A quibus ſecundum locũ obtinent, quæcunque fuluorum maximè ſunt tenuia; quæ etiá ad ſyncopas potiſſimùm ſunt deligenda. Tardius his deducuntur in corpus, quæ fulua ſunt, & craſſa: quanquam ea quoque auſteris omnibus magis ſunt penetrabilia. At verò nutriũt hæc magis, quàm tenuia: ac vitioſos ſuccos omnium vinorum celerrime bono ſanguine generando corrigunt. Ergo inſtitutum ſermonem denuò repetamus. Quòd ſyncope præceps virium lapſus ſit, id ab alijs ante me dictum eſt. Sed cùm eſſentia virium quibus regitur corpus, tum in ſpiritu, tum in ſolidorum corporum temperaméto conſiſtat, hæc nobis & vbi integra ſunt, ſeruari: & vbi corrupta ſunt, ad integrum reuocari omnino debent. Ac quémadmodum tueri ea per ſanitatem conueniat, in opere de tuenda ſanitate eſt præceptum. Quemadmodum verò & in morbis, traditum iam aliquatenus, & in præcedentibus commentarijs eſt. Non tamen adhuc res tota ad talẽ qualem exigit contemplationem eſt perducta: nec talem methodum habuit qualem priora. Quod igitur deeſt, id nũc adijciamus. Spiritus ſubſtantia vnà cum ſolidis corporibus ſic nobis cuſtodiẽda in morbis ſunt, vt tum qualitate, tum quãtitate, quoad fieri licet, naturaliter ſe habeãt. Ac ſi quidem ſic proſpici his poſſet, vt nec ſubſtantiæ eorum quicquam aut vacuaretur, aut prorſus immutaretur, id eſſet antiquiſſimum. Sed quoniam in commentarijs de ſanitate tuenda

† ἀπεπτικὰ καὶ ἀκατέργαστα. i. contemperãtia.

tuenda oſtendimus fieri non poſſe, vt id generabili corpori vnquam contingat, id agendum eſt, vt quæ ſubſtantiæ portio defluit, hanc apponẽdo farciamus. quod alteraſcit, in debitam temperiem per contrariam alterationem vindicemus. Si igitur tum vacuatio, tum alteratio ſenſim paulatímque fiant, etiam correctio vtriuſque ſenſim adminiſtrabitur. Quod munus ad artem ſanitatis tuendæ ſpectare eſt monſtratum. Sin confertim & ſemel ac magna aliquando vacuatio, vel etiam adiectio incidat: & morbus ita efficiatur, & medendi methodum ad eorum ſanationem requiremus. Veluti enim mutationem in non naturalem habitum, quæ ſenſim paulatímque irrepit corrigere, ſanitatis tuendæ artis ſunt partes: ita eam quæ multa ſimul irruit ſarcire, ad medendi peritiam ſpectat. Ergo animalis ſpiritus cerebrum veluti fontem eſſe, clarè oſtendimus. qui partim ex inſpirando, partim ex eo quod reticularis plexus ſuppeditat, irrigatur atque alitur. Vitalis ſpiritus non æquè euidens demonſtratio erat. Sed tamen in corde eum & arterijs contineri exiſtimare, alienum à ratione non eſt: eundémque nutritum maximè quidem ex inſpirando: ſed tamen & ex ſanguine. Quòd ſi naturalis quoque aliquis ſpiritus eſt, vtique is quoque in iocinore & venis continebitur. Sanè dictum fuſiſſimè de virium eſſentia eſt in libris, quos de Hippocratis & Platonis placitis ſcripſimus. Solidorum verò corporum ſubſtantia certa eſſe quantitate proculdubio deſyderat. Eóq; nutrimenta mortale genus tuentur. Sed nihilo ſecius & elementa ex quibus componitur, mediocri eſſe temperie requirit. dictúmque ſubinde eſt quemadmodum temperies ea ſit tuenda. Cæterùm, viriũ lapſus, de quo nunc agere inſtitui, qui quidem ſolidorum corporum ſubſtantiæ digerendæ ſuccedit, in longiſſimis morbis ſubinde incidit: animante ex frequenti atrophia, id eſt nutriendi defectu, extenuato. Præterea in ijs febribus acutis quæ corpus liquãt. Qui ex ſubſtantiæ temperie mutata prouenit, cùm vel immodicè ipſa fuerint calefacta, vel frigefacta, vel madefacta, vel ſiccata, aut horũ aliquibus copulatis affecta. Alteratio verò in ſpiritu, tum ex vitioſis prouenit ſuccis, tum ex ambiẽtis aëris malitia: qui aliâs alia de cauſa in hãc eſt mutatus. præterea venenatis facultatibus, aut animaliũ quę vir⁹ eiectãt, venenis. Verũ hęc à preſẽti inſtituto ſeponãtur. Ipſi⁹ verò eſſẽtię

ſpiritus corruptio,& quæ futura timetur,& quę iam adeſt, quę tum ex affectu animi incidit,tum ingenti dolore,tum pluribus motibus,cuius generis & vigiliæ ſunt,tum ex immodica eius tenuitate, & continentium eum corporum raritudine,tum verò ante hæc omnia ex ipſo reſpiratu prohibito,& nutrimenti defectu,diligentius corrigi profectò poſtulat. Sunt porrò affectus animi,timor ſubitus, & vehemens, (quem ἔκπληξιν Græci vocant.)præterea quæ contraria huic timori eſt voluptas maxima,Græci περιχάρειαν vocant,quaſi exceſſum gaudij dixeris. Scimus enim amborum occaſione perijſſe quoſdam. Iam reliqui quoq; magni timores omnes,& cum his maximæ voluptates,etſi nõ iugulant, ac certè facilè reſolubilem infirmúmque ſpiritum reddunt. Triſtitia verò,& anxietas,& ira,& cura,eo genere ſunt noxiæ,quo frequentes vigiliæ,quoniam vires reſoluant. Ac in ijs quidem omnibus ipſa per ſeipſam mouetur anima,in corporalibus autem actionibus ipſa corpus mouet. Reſoluitur autem eius robur vtroq; motuum ſuorum genere,ſi modum excedant. De laboribus verò quid attinet dicere,quo pacto & vehementius ancti quoſdam iugularint,& omnes certè læſerint, tametſi non ſuſtulerunt? In omnibus eiuſmodi caſibus manifeſtè videntur ægrotãtes, tum animo linqui,tum viribus reſolutis eſſe: nonnulli verò (vt dictum eſt) etiam mori: ſcilicet aliâs ſpiritu ipſo deperdito,aliâs alterato: aliquando ex parte digeſto: non rarò hęc vtraque perpeſſo. Tractatum autem fuſius de his eſt cùm in alijs libris, tum verò in ijs quæ de Hippocratis & Platonis dogmatis prodidimus. Ad rem verò propoſitam, modum quo ſingula lędere ſunt nata,diſquirere neceſſe nõ eſt: imò quòd lædunt, ab ipſa euidentia accipere,ac eo ad vires tuendas in morbis ſalubriter vti. Pari modo & ſi ſpirituum qui noſtrum corpus regunt, ſubſtantia aliquando plus iuſto extenuetur, vtroque profectò modo imbecilla fuerit,& tanquam temperie alterata, & tanquam diſſipabilis,vel exhalabilis, vel quocunq; modo libet appellaſſe, reddita. Eadem nimirum ratione & ſi totum corpus tranſmutatum in immodicam raritudinem ſit, facilè ſpirituum ſubſtantia digeretur: quòd & ipſa tenuium partium ſit, & corpus eam non contineat. Ergo nec rarefaciendum immodicè ægrotantis corpus eſt, ſi ſpiritum retineri in ipſo ſtudes: ſed nec quæ in eo ſunt,per comeſta & bibita valenter extenuanda.

ter extenuanda. Iam verò quod ipſorum quoque ciborum ac potionum non leuis habenda ſit cura ad robur virium tuendum, vt videlicet tum quãtitate modici, tum qualitate exacti exquiſitíque ſint, id neminem latere arbitror: ſicut illud profectò cuique perſpicuum, quòd etiam ſubſtantiæ quam inſpiramus, habẽda ſit cura, vti ſcilicet tum optima temperie ſit, tum ab omni inquinamento puriſſima, nec aliquid ex metallis, aut caminis, aut barathris ſibi admiſceat, aut aliquid ex putredine leguminum, vel olerum, vel animalium, vel cuiuſcũq; rei contrahat, aut halitus ex ſtagnis, vel paludibns, vel fluuio recipiat. His itaq; omnibus proſpiciat oportet, qui vires illæſas tueri volet. Ad hęc etiã ipſorum corporum ſolidorum, in quibus vtique vel maximè conſiſtere virium ſubſtantia videtur, non parua habenda prouidentia eſt, vt ſcilicet ſano temperamento ſint, atq; hoc quidem omnium partium commune commodum eſt. Ad robur autem virtutis conſeruandum, & ad ſyncopalem acceſſionem quo minus de repente incidat cauendam, ſingulare præſidium eſt temperamenti cuſtodia: ante omnia quidem trium principiorum: mox verò reliquarum partiũ quęcunque in conſortium affectus, principia ſecum ex facili trahunt: cuiuſmodi eſt ventriculi os, quod propter exquiſitum ſenſum tum alia ſymptomata non pauca, tum verò ſincopas accerſit. Porrò memoratus iam crudorum humorum affectus, ſi & copia ſua hi vires premant, & propter tum multitudinem tum craſſitudinem exiguos animalis meatus obſtruant, iam multis nominibus exitialis eſt, ac ſyncope opportunos reddit. nempe & quòd animal ſub eo non nutriatur, & ſuffocetur, & quòd mediocritas temperamenti eius non ſolùm alteretur, ſed etiam corrumpatur. Quippe crudi ſucci nutrire priuſquam ſint concocti, nequeunt. Iidémque cùm multi ſunt, grauant. Si verò ſpiramenta quibus perſpiratio agitur, obſtruant, calorem extinguunt. Quòd ſi nec obſtruant, nec onerent, ſyncopen ij certè non inferunt, ſed animi deliquia, quas λειποψυχίας Græci vocant. Siquidem reſoluuntur eiuſmodi ægrotantes, niſi frequentius nutriantur. Porrò exhiberi his oportebit, non copioſè ſemel, nec quę craſſa frigidáve poteſtate nutrimẽta ſint, ſed ſicut dictũ prius eſt, quę ex genere extenuantiũ calfacientiúmque ſint. Ad eundem modum & medicamẽta, quæcunque ſaltem medicamenta ſumere febricitans homo poteſt,

mo poteſt, extenuantia calefacientiáque ſunt offerenda. His & aquoſum vinum idoneũ ab initio ſtatim eſt, ſi tamẽ vehementer non febricitent: quod temerè in hoc affectu fieri non aſſolet. magis etiam ſi qui laborant, ſenes ſint, præbendum ijs † poſt quanque cibationem vinum eſt, magíſque etiam ſi interpoſita quietis ſpatia mediocria ſint. Sanè qui ex eiuſmodi ſuccis laborant, hos quotidie acceſſiones exercent, præcipuéque ad veſperam, & noctu, non manè, nec vſque ad meridiem. Atque de his quidem hactenus abundè. Agè modò tranſeamus ad eos qui contrariò quidem huic laborant affectu, ſed tamẽ ſyncope ſimiliter opprimuntur, niſi quis ſedulò ſit attentus. Hi ſunt qui prætenues ſuccos habent, ſic vt ocyſſimè exhalẽt. Itaq; etiam diuerſa à iam dictis ratione ſunt curandi. Illos nanque paulatim & aſſiduè vacuauimus, propterea quòd multam ſimul vacuationẽ ferre non poterant. At qui ſic ſe habent, hos paulatim & aſſiduè nutriemus. Quòd ſi à principio hos viribus adhuc valentibus, curandos ſuſceperimus, nec paulatim eos cibabimus. Poſſunt nanque ij vel quod liberius ſemel datum eſt nutrimentum ſuperare. Tanquam autem eos qui ex crudi humoris multitudine ſyncope periclitantur, prorſus periclitari diximus, ſi vel iecur his vel ventriculũ phlegmone obſedit. itidẽ de quibus nunc agere inſtituimus, inſanabiles ſunt exiſtimandi, ſi viribus iam languẽtibus aliquod eorum viſcus phlegmone infeſtetur, quando nec aſſiduè hos nutrire fas eſt, ſed tantũ in remiſſionibus, nec ſeruare eos ſi non nutriantur licet. In eiuſmodi affectibus mortifera illa ſpecies in facie celeriter apparet, naſus acutus, oculi cani, & reliqua quæ deinceps ſunt adſcripta. Nam ſiue multùm excernant, ſiue vigilent, ſiue triſtentur, ſiue non citò nutriãtur, protinus eiuſmodi facié habent. Porrò ſi alicuius horũ, aut etiam pluriũ occaſione, tales eſſe videbũtur, minus eſſe malũ putabis quàm ſi abſq; ijs eſſent emaciati. Sin abſque his tales appareant, planè peſtiferum iudicabis. atque hoc amplius, ſi à principio morbi eã habeant ſpeciẽ, Neq; enim dum concoquatur, ſufficient. Atq; ob id Hippocrates dixit, ſi quid eiuſmodi conſenſerit, minus ſubeſſe periculi putandum. In morbi nãq; principio (vt prædixi) etiam ſi cum aliquo dictorum in eo ſint ſtatu, haudquaquam id bonum eſt. cæterùm minus id periculi minatur, quàm ſi cũ horũ nullo, imò ex ſpiritu ipſo

prompte

†ἐφ' ἑκάστῃ τροφῇ in quaque cibatione.

Alia ſyncope.

promptè digeſto. Non ſolùm autem extenuatis ad eũ modum ſpiritu horum & ſanguine, digeſtio ſæpe incidere aſſueuit: ſed etiam expultrice vi per vniuerſam corporis molem immoderatius concitata. Id quod incidere maximè ex imbecillitate retentricis ſolet. Sanè nutrire quicquid horũ inciderit, eſt neceſſe: ſicut etiam corporis ſumma denſare, nõ ſecus quàm priorum rarefacere. Cùm enim maximè ij affectus inter ſe diſſideant, etiam præſidiorum ſpeciem diuerſiſſimam requirũt. Ergo frigidum ijs aërem adſtringentémque comparabimus: qui quemadmodum fiat, prius eſt dictum. Vngendi præterea ſunt adſtrictorijs vnguẽtis. Tum cibi ijs dandi qui non admodũ promptè diffluant, non aqua mulſa, non ptiſſanæ cremor: ſed panis, & ſorbitio ex alica, & † fructus auſteri, & qui non facilè corrumpãtur, tum ipſi per ſe, tum verò & cum pane. etiã alica quæ in aqua ſit cocta. Dabis verò aliquando ijs & oua, præcipuéq; eorũ vitellos. Album enim eorum ægrè cõcoquitur. Preterea gallinaceorũ, qui lacte ſint alti, teſticulos. itémq; ſuillũ cerebrum: ſed vel diligenter aſſum, (quando ſi cruẽtũ detur, ſummopere lędit) vel in albo iure legitimè elixũ, porro & anetho iniectis. Deniq; omni ratiõe agẽdũ, vt & ſuccorũ materiã craſſiorẽ reddas, & cutim denſes, & exhalationẽ inhibeas. Vinũ verò ijs aquoſum neceſſariũ inter initia eſt, ſumptũ † poſt cibũ. Quod ſi ex ſententia nobis omnia reſpõderint, etiã carnei ijs aliquid nutrimẽti † poſt alia dabimus: potiſſimũ poſt quartũ diẽ: ſuccis qui febrem excitauerũt, iã ad cõcoctionẽ veniẽtib⁹. Tali affectu laborantis iuuenis, in decimo libro meminimus, quẽ (vti dixi) quotidie nutriui, idq; ante acceſſionẽ potiſſimũ. tũ quẽad modũ ſemel dedita opera non exhibito illi cibo, acceſſio cũ ſyncope inuaſerit, memorauim⁹. Ergo in omnib⁹ eiuſmodi curatiõib⁹, ſi iã deprehẽſus ſyncope cubãs eſt, omnis ſolicitudo medẽtis ad ſymptoma vertitur. Sin nondum ea premitur, vtriuſq; curã habebit, & vt ſymptoma non incidat, & vt morbus paulatim diſcutiatur. Celerius autẽ hunc diſcuteremus, ſi nullus ſymptomatis ſubeſſet metus. Quippe qui multitudine crudi ſucci grauatur, hunc, ſi modò iuſtam ſemel vacuationem ferre poſſet, nec metus aliquis ſyncopes impenderet, ſemel arbitror vacuatum à morbo explicaremus. Eum verò cuius ſpiritus & ſucci facilè exhalant, ſi ante acceſſionem cibare nõ cogeremur,

longiorem

Alia ſyncope.

†ἔστω δὲ καὶ τὰ ὠὰ

oua

†ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις

†ἐπιδόσεως. i. admetiemur.

longiorem illi morbum certè non redderemus. Ac de ijs quidē hęc mihi dixisse sit satis. Nūc reliquas occasiōes quibus syncopæ succedūt, deinceps referemus. Hæ sunt numero quatuor: dolor vehemens, vigiliæ, immodica ventris inanitio, ac † in ijs qui aliena loquuntur, aliquādo motus. sed & quintam, si non displicet, addas: nempe principiorū intemperiem: de qua in calce libri agemus: idcirco maximè quòd dupliciter prouenit, vel in nuda qualitate particulis alteratis, vel vitioso succo in has recepto. Deinceps igitur de omnibus quę memorauimus, est agendum, initio à doloribus sumpto. Ergo si causam ipsam, vnde dolor excitatur, adimere possis, ita vtique contra symptoma non pugnaueris, sed ægritudinem curaueris. Sed si qua occasione prohibitus, affectui summouendo intentum esse non licet, vehementiam doloris mitigabis. Verùm quoniam nec dolorum causas summouere, nec vehementiam eorum remittere fas est, nisi intellexeris cuius vitio is dolor in cubantis corpore excitetur, perpendēdę prius tum causę dolorū sunt, tum verò signa quibus hę dignosci queant. Nam cùm sensui plerunque parum pateant, hominem qui in tali speculatione sit exercitatus, nimirum postulant. Itaque cùm nobis in alijs operibus non pauca de dolorum generatione sint præcepta, ipsorúmque omnium opportunum temp⁹ iam venerit, necessum arbitror totam eorum rationem summatim percurrere. Quoniam igitur in animalis corpore omnibus cōsentientibus sectis, non omnes partes sensiles sunt, manifestum est quæ prorsus sunt insensiles eas non dolituras. Igitur cùm sensilibus duntaxat dolor accidat, sequēs est vt æstimemus eiusmodine corpora perpetuò sint dolitura: an vno aliquo tempore, cùm videlicet ortus in his, crucians affectus sit. At si ipsa euidētia nos doceat multum esse tēporis, quo nihil omnino doleamus, non obscurum est certo aliquo tempore, quo scilicet excitatur in singulis quæ dolent, crucians affectus, necesse esse ea dolere. Ergo si inuentum nobis fuerit quęnam affectio ea sit, quæ in sensilibus corporibus orta facit vt animal doleat: vtique & quod quęrimus, iam fuerit inuentum. Hic igitur ab ijs naturalibus notitijs quę omnibus nobis sunt communes, procedere methodo ad id quod considerandū proponitur, conueniet. Porrò naturalis notitia nos docet vitium id corporis ex quo sit dolitura, aut continuitatis

diuisionem

diuisionem oportere esse, aut alterationem aliquam. Ita etiam non incommodè dictum ijs est qui ex insectilibus, vel insensilibus, vel incompactilibus elementis corpus cōponunt, affectum vnde dolor nascatur, prorsus † inueniri non posse. Quippe quæ tantummodo tangunt, eorum nihil videtur dolorificum. At talia corpora tantùm se inuicem tangunt. Quòd si non contingant modò, sed etiam se inuicem in concursu † collidant, ad dolorem creandum nihilo plus conferunt, si quæ colliduntur, insensilia statuuntur: nisi etiam lapides cùm diuiduntur, dolore affici dicemus. Verùm de his latius tum alibi, tum in quinto de Asclepiadis placitis disseruimus. Nunc autem confessum hoc principium sumentes, necesse esse vt affect⁹ qui dolorem excitet, vel diuisio sit, vel alteratio: illud etiā memoria repetamus, ne alterationem quidem ipsam sensim irrepentem, dolorem afferre animali posse: sed quæ dolore animal afficiet, eam mutationem tum confertim factam, tum verò violentam esse debere. Videtur enim corpora non solùm cùm in non naturalem habitum confertim agūtur, tristem mutationem sentire: sed etiam in ipso ad naturalem statum suum reditu (nisi eum paulatim accipiant) cruciari. Scimus enim qui in vehementi frigore iter fecerunt, eos cùm sese non sensim, sed semel calfacere properarent, dolore circa vnguium radices adeò vehementi affectos, vt ferre non possent. Illud verò inquirere an ipsum quod vehementer excalfacit aut refrigerat, diuisionem aliquam continui efficiat, longiore fortasse disputatione eget. Et vtique demonstratum à nobis est in commentarijs de simplicium medicamentorū facultatibus. Verùm quid agendo, quæ vehementer vel excalfaciunt vel refrigerant, dolorem inferant, quærere, ad rem propositam minimè est necesse. Siue enim vt substantiæ sensibilium continuitatem diuidentia, siue vt eam semel & confertim alterantia, id ad eorū inuentionem quę dolorem leuabūt, nihil refert, modò sciamus, quod violenter vel excalfacit vel refrigerat, id sentiētia corpora dolore afficere. Ergo si cœpisse ab euidentibus conueniet, euidenter autem videntur eorum quæ corporibus nostris propinquant, hæc sola esse dolorifica & quæ vehementer vel excalfaciant vel refrigerent, & quæ substantiæ continuitatem diuidāt (hęc autem sunt quæ vel contundunt, vel incidunt, vel distendunt) vti-

que curationis

que curationis eorum inuentionem quæremus via aliqua
insistentes, quæ à quærẽdorum natura sit accepta, quę methodos appellatur. Rursus igitur suprà repetentes dicam⁹.
Quoniam id querimus, quemadmodum in morbis dolore
affligamur, vbi nihil nobis extrinsec⁹ triste appropinquat,
necessum est aliquam talem causam in corpore quæramus,
quæ scilicet vehementer excalfaciens vel refrigerans, vel
substantiam sensilis alicuius corporis diuidens, nos excru
ciet. Ac primùm illud speculabimur, cuiúsnam esse naturæ
debeat, quod continuitatem diurdet. Necesse igitur est vel
ruptionem, vel contusionem, vel erosionem esse affectum
eum qui diuisionem continui faciat. At verò ruptio ex di-
stentione quadam, contusio ex grauante, erosio ex mor-
dente prouenit qualitate. Ergo cùm nihil extrinsecus sit
quod vel distendat, vel grauet, vel erodat, sed ex seipso ho-
rum aliquod corpus sentiat, neminẽ latére potest distẽ-
tionem ab aliqua intrinsecus substantia, quæ multitudine
sua corpus se continens distendat, aut immodica siccitate
prouenire. cõtusionem, ex eo quòd aliquod corpus ab ex-
terno supercecíderit, quod vel durum, vel magnũ, vel gra-
ue, vel simul ambo fuit. erosionẽ verò, ex succo aliquo cui
mordens natura insit. Igitur vbi vehemẽs dolor vrget, scru
tandum nobis est, an succus plurimus, an spiritus cui non
sit exitus, an grauis moles, an mordens humor, an siccus
affectus subsit. Ad hæc, veluti inter initia est definitum, an
aliquid quod valéter excalfaciat vel refrigeret. Quorum
ipsorum quoque rursum causæ, vel in spiritu, vel in humo-
ribus, vel in solidis ipsis sunt statuendæ. Quicquid enim
eorum vehementer excalfactum refrigeratúmve sit, quan-
do quod vicinum est tangit, graue illi molestúmq; reddi-
tur. Igitur quemadmodum singula quæ comprehendimus
agnosci possint, tum verò quòd tum omnium habeamus
manifestas notas, quódq; si aliud quicquam, etiam causarũ
& affectuum quæ sensum fugiunt agnitio, ex multa exerci
tatione, & curiosa omnium perpensione nobis tandem pa
riatur, alibi monstratũ est. Nunc verò id consyderare pro-
positum nobis non est, imò solam ipsam medendi metho-
dum persequi. Ex qua scienter perspecta, quantum auxiliũ
compẽdiúmque medicis non ad præsidiorum modò cura-
tionúmq; facultatem, sed etiã ad affectus aliquando agni-
tionem comparetur, sæpe vobis in ipsis ægrotantibus ma
nifestè

nifestè ostendi. quorũ iã duos treisve qui haud pridẽ sunt
sanati, referã. Vnus enim, vt scis, quadragenarius erat.
qui cùm colo laborare putaretur, non modò nihil est à fo-
mẽtis tum humidis tum siccis leuatus, sed nec cataplasma-
tis nec clysteribus, quibus scilicet publicè vti in eiusmodi
affectibus solent: verumetiam à plurimis eorum exacerba-
tus. Nam à rutaceo oleo per sedem infuso deterius habuit.
itémq; à castoreo. quinetiam vbi mel coctum cum pipere
assumpsit, extremis dolorib⁹ est afflictus. Iam cùm cremo-
rem cocti fœnigræci vnà cum melle accepisset, vehemẽter
est irritatus. Ipse igitur vbi mordẽtes succos in tunicis in-
testinorum immersos conieci, qui scilicet secum vnà cor-
rũperent, tũ ea quę per inferiora essent infusa, tum ea quæ
per os sumebat, exhibui homini nutrimẽtũ, quod non fa-
cilè corrumperetur. Deinde cùm minus eum cruciatum in
tellexi, vitiosos humores purgandos iudicaui. Cùm verò
aptissimum ad eiusmodi vitiosos humores esset medica-
mentum quod ex aloë componitur, quódque iam vulgo pi
cran appellant, vtique † semel hominem iustè purgare nõ † ἀθρόως
sum ausus, quòd doloribus & inedia duobus mensibus cõ-
fectus esset. Verùm ex quibusdam internallis moderatè id
faciens, quindecim circiter diebus hominem (vt scis) pror-
sus sanaui: idque nullo præterea adhibito præsidio. Atque
hic quidem illo primùm tẽpore sic est vexatus, nũquã prius
intestini dolorem expertus. At alius iuuenis huic quidem
ætate propè par, sed qui sæpe antè colico cruciatu fuerat
affectus, accepto scammoniæ succo fuit purgatus. Cùm au
tẽ benè largiter fuisset vacuatus, primo quidem die vespe-
ri in balneo lotus, mox ptissanæ cremorẽ sumens, pòst pi-
scem quoq; comedens, nocte ea quæ æperat, euomuit. Se-
cũdo die itidem lauatus, comedit primùm lactucam, mox
auium carnis aliquid in albo iure elixæ. ab hac alicam ex
aqua sumpsit, vino austero iniecto. Vbi verò ab ijs media-
criter se habere est visus, etiam tertio die nutritus similiter
est. Reddidit tamen per aluum plura quàm pro ciborũ por
tione: eáq; cum morsu. Deinde quarto die etiam magis do
lere sibi vẽtrẽ sensit. & cùm se in balneo alicubi frigus ac-
cepisse imprudentẽ putasset, rutaceum sibi oleum per sedẽ
infundens, non solùm vehementissimè est vexatus, sed etiã
liquidam deiectionem copiosissimam excreuit. quod faci-
lè declarauit aliquid à toto corpore ad loca vẽtris deferri.

Pòst deinde

Pòst deinde per circuitus ſimilis redibat cruciatus. Audientes autem eius ſymptomata, intelleximus noxam ex ſcammonia in illis maximè inteſtinis procubuiſſe, quæ prius etiam fuerant imbecilla: ſic vt quaſi fluxionis quidam exortus eſſet affectus. Ergo quemadmodum hunc quoque ſanauerim, ſcis. Abijcere enim iuſſi præſidia colica: alicáque calẽte, quę cocta in aqua eſſet, nutriri, immiſſis ei mali punici granis. Cùm autem tota nocte citra dolorem dormiuiſſet, miratus profectò eſt remedij nouitatem: rogauítque quid eſſet bibendum. Dedimus itaque bibendum dilutum rhois cremorem: quò videlicet ſiue aliqua eſſet in ſummo inteſtino facta † exulceratio, eam adſtringeret, ſiue etiam ex conſuetudine aliquid ex ſuperioribus locis in partem afflictam confluereret, id reprimeret. prandióque eodem vti iuſſimus: deinde ad veſperam cœnare pane puro madefacto in vino aliquo naturaliter quidem auſtero, ſed veteri. Conceſſimus præterea vt auſterum quencunque vellet fructum ſumeret, ſiue malum, ſiue pyrum, ſiue punicum. Simili ratione etiam tertio die cibatus, in quarto theriacẽ bibit: ſanúſque omnino eſt redditus: ac de cætero ad conſueta reuerſus, nullum ſenſit incommodum. Simili genere & alteri cuidam in æſtate affecto, cùm ſitibundus admodum eſſet, ſupra alia quæ memoraui, etiam frigida potione vti permiſi. Ergo ne requiras in omni affectu eiuſmodi notas, quales in pleuritide vel dyſenteria apparent. Quippe ſciẽtifica eſt morborum id genus agnitio, certis videlicet definitísque notis cõparata: cùm eorum qui proximè ſunt dicti, coniecturalis agnitio ſit: ac ſolis ijs inueniri potis, qui exactè cuiuſq; morbi propriam curationem norint. Quare quoniam de hac propoſita nũc diſputatio eſt, ipſam per ſe abſoluamus. Nec affectuum agnitiones attingamus: maximè quæ ex coniecturalibus notis incipientes, cùm eorũ quæ proſunt obſũntque, cognitione ſunt coniunctæ. Methodũ enim in ijs, atque etiam exercitationẽ, in morborũ agnitionibus ſeorſum per ſe fecimus: quò ſcilicet arte quis inſtructus, in omni ægro tum locum qui affligitur, tum ipſius affectum, ſicuti nos inueniat. Ergo reuertamur ad affectus, qui dolores excitant. Si ſanguinis abundantia ſit, quod diſtendat veluti profectò in phlegmone fieri ſolet, protinus vbi vires ægri valentes ſunt, ſanguis mittendus eſt. Sed ſi is vel ſanguinis miſſionem timeat, vel imbecillis viribus ſit,

† διάβρωσις ἕλκους .i. vlcerosa diſpoſitio.

viribus ſit, tum reuellendus in diuerſum ſanguis eſt, tũ per propinqua deriuandus. Dictúmq; nobis prius eſt, quemadmodum hęc fieri conueniat. Quòd ſi his peractis dolor etiam perſtat, patet profectò in ægrotante particula impactum eſſe quod contriſtat. Patet verò non minus & quòd curatio ipſa per digerentia medicamenta ſit moliẽda. Pari ratione & qui ex flatuoſo ſpiritu dolores fiũt, curabimus: ſed ſimul in his potius tum extenuãtibus cibis, tum potione, tum per ſedem iniectionibus, tum cataplaſmatis, tum humidis ſiccísque fomentis auxiliantes. Sin moles aliqua grauando contundendóve dolorem excitet, moli ipſi eſt medendum. Sin mordens humor eſt qui affligit, aduerſiſſima huic ſunt quæ extenuant & calfaciunt. Poſtulat nãque huius generis affectus, ſi modò curandus eſt, vt ea quæ cõtriſtant, vacuentur. ſi id omnino fieri nequeat, vt per epicraſin ſanetur. ſin id quoq; fieri nõ poſſit, vt quæ torporem inferant, medicamenta exhibeãtur. Quæ quanquam ſunt reliquorum communia, minus tamen hos affectus quàm alios lędunt. Quippe tenuis conſiſtentiæ, & calidarum virium plurimi talium humorum ſunt. quæ autem ex papaueris ſucco, & alterco, & eo modo frigidis compoſita medicamenta ſunt, ſimul omnino & refrigerant & ſiccãt. qua ratione non ſolùm vt ſenſui torporem inducentia ſalutaria ſunt: ſed etiam vt humorum tenuitatem cogentia atque craſſantia, præterea vehementem calorem refrigerantia. Vbi verò craſſi glutinoſique humores habentur, alieniſſima ſunt quę torporem inducunt: cauendúſque magnopere in eiuſmodi affectibus eorum vſus eſt. Sed nec alioqui comitatur eiuſmodi ſuccos, modò ſoli ſint, dolor vehemens. Si verò ex accidenti aliquo coniunctus his halituoſus ſpiritus eſt, qui ex ijs quibus continetur corporibus erumpere prorſus non poteſt grauiſſimis omnino doloribus, qui ita ſe habent cruciantur. Porrò accidit id illis duplici ex cauſa, vel obſtructione, vel calore. Nam & obſtructio ſpiritũ cohibet, nec exire permittit: & craſſa glutinoſáque cùm ea leſiunt, flatuoſum ſpiritũ gignere ſolẽt. Eiuſmodi ſanè affectus ijs qui ſe cibis natura frigidis, & conſiſtentia craſſis ac glutinoſis referſerunt, quando in ipſis inteſtinorum tunicis flatuoſus ſpiritus continetur, potiſſimùm incidit. Nã cùm hę duplices ſint, vbi medio earũ ſpatio eiuſmodi col-

lectus humor est, in flatulentum mutatur spiritum. Sanè is & crassus, & tardi motus, & frigidus est. Vbi igitur tum retinetur, tum tunicas distendit, tum succus vnde oritur, intestini partes quas contingit, vehemēter refrigerat, duplici occasione affliguntur qui sic laborant. Ac ad tēpus quidem, vbi torporem faciēs medicamen biberūt, prorsus indolentes redduntur: cæterùm affectus his † omnino fit maior. Nam & intestinorum tunicæ medicamentorum frigiditate densiores, minúsque flatui transmittendo habiles redduntur: & humor ipse tum crassior, tum ad motum ineptior euadit. Itaque & spatio lōgiore ad ægri curationem, & medico qui egregiè in arte sit exercitatus, est opus. Nisi enim certa ratione postmodū, curationem aggredietur, verendum erit ne succi secundò in flatuosum spiritum versi, eundem dolorem renouent: vnde rursus stupefacientium aliquid medicamētorum exhiberi sit opus: eadem scilicet necessitate vrgente. Ac pari modo tertiò & quartò & sæpe deinceps: quoad homo insanabilis effectus, in malū totius corporis habitum perueniat, & post longa tandē tædia pereat. Quo pacto igitur dolores eos, quos frigidꝰ humor in medio intestinorū interclusus excitauit, sanare conueniet? Sanè non perfusionibus & cataplasmatis quæ valenter excalfaciant. Quippe lenti omnes crassíque & frigidi humores, ab ijs quæ calfaciunt, nisi etiam valenter digerant, liquantur, ac in flatum mutantur. Oportebit igitur eos incidere simul & concoquere. quas res tenuantia medicamenta præstabunt: potissimùm tamen si calida vehementer nō sint. Quòd autem horum quoque ipsorum ea maximè deligenda sint, quæ magis flatū discutiant, magísque siccent, nemini potest dubium esse. Sæpéque ex plebe non paucos audias minus sibi dolere colon affirmantes, cùm nec ipsis cataplasma imponitur, nec oleo aliquo perfunduntur, nec per clysterem aliquid infunditur. Et sanè qui generosi animi fortésque sunt, si mediocri vtuntur victu, † tutius lōgiore in tempore percurātur, quàm qui violenter (vt dictū est) calfacientibus vtuntur. A nullo enim in eiusmodi succis tam est metuendum, quàm à calore, qui eos liquet, atq; in flatum vertat, sed digerere non valeat. Vidimus nanque ex agrestibus operis quempiam, qui vbi coli dolorem sensit, protinus se cinxit: cùm cingi antè non soleret. comedit autem

† παντοίως. i. varijs modis.

frigidꝰ humor in intestinis

† συντομώτερον. i. citius

Colicꝰ

autem cum pane allium, nullum dimittens consuetū opus. nec toto die quicquam bibit, sed vesperi meracius. ab his & tota nocte dormiuit, & manè ab omni dolore planè liber surrexit. Est enim profectò allium ex eorum ciborum genere qui & flatum discutiant, & minimè sitim inferant. Sunt qui parum id experti existiment maiorem quàm cepas sitim excitare: sed planè errore: cùm non modò non maiorem quàm cepe, sed nec omnino sitim faciat. Idem omnium planè eduliorum maximè flatum discutit. Itaque ipse certè agrestiū theriacen id appello. Ac si quis vel Thracas, vel Gallos, vel denique qui frigidam regionem incolunt, vesci allijs vetuerit, non leuiter ijs hominibus nocuerit. Ac quos ex supradicta causa vehemens intestinorū dolor citra febrem exercet, ijs & allium esse licet, & theriacen bibere: quippe quę eiusmodi affectibꝰ magnopere subuenit. At si cū febri vnà talis dolor aliquando incidat: principio quidem, si id ferunt, fomentum siccum ex milio est adhibendum. Si ab hoc non quiescant, semen aliquod quod flatum dissipet, in oleo quod tenuium sit partium, coquere, mox per linteum, quò purum sit, oleū colare, deinde anseris seuū in oleo liquare, & per sedem infundere oportebit. Si anseris seuum non sit, gallinaceo est vtendum in primísque curādum, vt sit expers salis. Esto autem nec admodum vetus. Licet verò & recēti vti: præsertim anserino. At si neq; ex hoc remittuntur dolores, secundò rursus inijciendum idem est: adiecta etiamnum castorei & papaueris succi, vtriusq; fabæ non amplius magnitudine. Olei verò hemina modus esto. excipitur & lanula ex hoc medicamēto aliquid. Debebítque appēsa forti filo, quampenitissimè in rectum intestinum dimitti: quò vtiq; & cùm libet id facilè recipiatur, & euidentem conferat vtilitatem. Ad eundem modū & oculorū & auriū dolores qui ex huiusmodi humore, aut spiritu flatulento in febri excitātur, sedare cōueniet: tū fomento ex milio, quoniā id omniū & leuissimū est, & maximè siccans: quódq; ab eo defluit, innoxium expérsque morsus est. tum auribus medicamentū id quod ex castoreo & papaueris succo cōficitur, infundētibus: quo scilicet ad taliavti solemꝰ. Liquor quo hęc liquātur, sapa esto: quod apud nos vocāt ἴψημα. pleriq; medicorū εἴραιον Grecè appellāt. Quòd si imponi cataplasma res aliquādo suadebit, papauerum

Allium

dolor cū febre

fomentū ex milio

auriū dolor.

bit, papauerum capitibus in aqua coctis, ac fœnigræci vel hordei vel lini seminis farina aquę immissa, cataplasma cõficies. Scire autem licet medicamentum quod castoreũ recipit, non solùm aurium sedare dolorem: sed etiam oculorum & dentium, si auribus instilletur. Iã verò collyria quæ ex opio fiunt, vehementissimos oculorum dolores remittere, omnes norunt. vtẽdúmq; (vt prædiximus) his est, cùm maxima necessitas vrget: illud minimè ignorantibus particulas ipsas nonnihil lædendas: imbecilliorésque in reliquam vitam ex refrigeratione futuras: cæterùm saluti hominis in præsens ipsam futuram postea noxam posthabẽtibus. Siquidem non paucos eorum qui his sunt vsi, eò infirmitatis venisse, vt alij ferè nihil omnino viderẽt, alij propemodũ surdi forẽt, id omnibus iam notum est. Itaq; nos si quando cogimur his vti, postmodum in sanitatis tempore particulas ipsas excalfacimus. nempe auribus oleum id quod solum castoreum habet, infundentes: oculis verò collyria quæ tantùm excalfaciant. Ad quod scilicet munus maximè id probamus, quod ex cinamomo conficitur. Ac de doloribus quidem, qui ex crassis glutinosisve aut frigidis succis, vel etiam flatuoso spiritu excitantur, hactenus abundè. Similis nanque est eorum omnium curatio, & quę per comprehensas iam materias perficiatur: nisi quòd is qui spiritum flatuosum comitatur, propriam quandã curationem est sortitus, ex cucurbita cum flãma copiosa subinde admota. Videbitúrq; tibi præsidium hoc in huiusmodi affectibus, incantamẽti cuiusquam simile quid efficere: siue hi in intestinis, siue in quauis corporis particula sunt excitati. Ilico enim cucurbita admota qui spiritu flatuoso cruciantur, tum à dolore liberi, tũ omnino sani reddũtur. Quos verò non spiritus modò flatuosus, sed etiam humor quispiam vnde is oritur malè habet, ijs ilico ad tempus dolor sedatur. redit tamen vel in sequente nocte, vel postridie, vel etiam tertio die similis dolor: ac potissimùm vbi in victu aliquid deliquerint, aut importunius particulas excalfecerint. Tibi verò hoc quoque maximũ indicium affectus erit: ac curationem pro ratione prosequẽris, nec impẽsè particulam excalfaciens, & tenuatoria curationis ratione vtens. Quòd si in ventre quoque talium quippiam incidat, mirificè hi ex acrium iniectione leuantur. Sed percuranda

curãda in his primùm doloris accessio est, admota scilicet cucurbita, quò ventosus digeratur spiritus. Post id vacuandus humor est, infuso per sedẽ eiusmodi medicamẽtorum aliquo. Ego verò oleo quopiã tenuis substantię vti assueui, rutam incoquens. Porrò aliqui in tali curandi ratione, vbi oleum acceperunt, maximo dolore cruciantur. postea exiguo interposito spatio excernunt humorem vitreum: atq; ex hoc protinus simul & à dolore & ab affectu liberantur. Quippe sublata causa quę spiritũ flatuosum gignit, omnia conquiescunt. His humoribus contrariam maximè naturã habent, qui tenues sunt atque acres: sed similem dolorem inferunt: nonnunquam autem & conuulsiones † crebras accersunt: vtique cùm in ore ventriculi sunt collecti: veluti dudum illi contigit, qui paulopost æruginosum humorem euomuit. Satius verò sit non æruginosum ipsum dicere, sed exactam planè æruginem. Talis nanque erat qualis pulcherrima est ærugo. Verùm huic adolescenti cum conuulsione & syncope, etiam † guttæ quædam frigidæ, & pulsus in summo gradu parui erant. Ex quibus cùm conijceré in ore ventriculi, quem publicè stomachum vocant, mordentem aliquem contineri humorem, dedi illi aquam tepidam bibere. post quam protinus tale quid euomuit, quale si ipse facere velles, floridissimam æruginem aquæ miscere s. Cùm igitur talis humor in ventriculo constitit, vomitu est expellendus: cùm in intestinis inijcere per sedẽ cõueniet, quod eluere eiusmodi humorem sit aptum. At id detersiuum sit omnino oportebit. Cùm autem talium pleraque mordeant, commodissimè ex his aliquod deligitur cui morsus absit. Eius generis maximè est ptisanę cremor. Cibi verò exhibendi his sunt, qui & boni sint succi, nec facilè corrumpantur: quorum exempla in priore libro iã tradita habes. Quoniam verò etiam eorum qui ex siccitate vehementi tenduntur cruciãturque, mentionem feci, non alienum fuerit de his etiam aliquid apponere. Scire nanq; licet eiusmodi affectum, si modò curabitur, humectationẽ poscere: cæterùm, curatu perdifficilem esse, vel potius qui curari omnino non possit, si febris occasione est cõtract⁹. Succedit maximè exitiali phrenitidi. Nec sanatum quempiam ita conuulsorum aut ipse vidi, aut alium narrantem audiui. Nam temerè conuulsio, vel ex repletione neruosa-

† ἐμυῶδεις. i. vehemẽtes

† vorid⁹ .i. mordores

rũ partiũ incidit: (qua ratiõe eos quos magna phlegmone premit, adoritur) vel ex mordẽte & tenui humore qui neruosa corpora rodat, vel ex ingenti frigore quod tale quippiã quale gelu efficit. Atque hæ tres conuulsiones subinde percurãtur. Sed quę ex neruosarũ partiũ siccitate prouenit, insanabilis est. Quippe etiã in libro de marasmo docuimus solidorum corporum siccitatem omnino esse insanabilẽ. Quo minus adijciendum quicquam de eiusmodi symptomatis præterea puto: sed nec de ijs quæ vitio immodicę vacuationis, vel per aluum, vel per vomitum, vel sanguinis profusionem, incidunt: quòd & antea de his mediocriter sit dictum, & posthac dicere sit necessum: potissimùm cùm mihi de tumoribus, qui præter naturam incidũt, erit agendum. Itaque librum hunc iam claudam: quando de symptomatis ijs quæ vtique tractatu maximè erant necessaria, & præcipuè quæ cum febrium affectibus ipsis sunt connexa, abundè disserui.

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber tertiusdecimus.

DVo iam genera morborum quemadmodum quis methodo sanet, docuimus. alterum in intemperie positum, cui antiqua est appellatio. alterum, cui nos nomen indidimus continuitatis solutionem. De qua prima in tertio, quarto, quinto, ac sexto horum commentariorum præcepimus. Post eam de ijs quæ in intemperie consistunt, vsque ad duodecimum egimus. In hoc verò totius operis tertiodecimo de tumoribus qui præter naturam incidunt, disserere incipiemus. in quibus scilicet partes à naturali habitu in quantitate recesserunt. Sanè sanitatem, an naturalem habitum dixeris, ad ea quæ nunc paramus, nihil interest. At cùm plures specie affectiones in his sint, primùm agemus de phlegmone. Expedit enim ab hac cœpisse, & quòd frequentissimè incidit, & quòd febres, aliaque symptomata periculosissima excitet. Cùm autem veteres φλέγμωσιν (quã inflammationem interpretere) subinde

inde phlegmonen appellent, sciri volumus non hoc loco nos de hac phlegmone differere, sed ea quæ supra inflammationem, tensionem quoque in particula facit. quam non modò ipsi tactu deprehendamus, sed etiam ipse æger proprio sensu aduertat. Quinetiam pro tensionis modo, tangenti quoque renititur pars phlegmone obsessa, auctiórque est quàm pro naturali habitu, nec dolor illi deest, maior minórve. Cum quo nonnunquam & pulsationis est sensus, cùm scilicet malum amplius increuit: ac potissimùm cùm suppurat. Rubor quoque in parte quæ phlemone laborat, maior minórve semper visitur. Semper autem omnia partibus inflammatis insunt, adeò vt siue in ipso pedis vestigio, siue in parte interna manus, magna phlegmone incubuit, hæc quoque magis rubra videntur quàm antè. Etenim demonstratum est phlegmonen omnem è sanguinis confluxu consistere. Qui alijs statim calidior est quàm pro natura fuit. omnibus certè in ipsa parte quæ phlegmone vexatur, calidior efficitur. Atque hoc omnium sectarum commune est, siue impactum tantum sanguinem in finibus vasorum, phlegmones causam velint, siue intercidentiam eius (περίμψωσιν vocant) in solis arterijs, siue obstructionem aliquam, siue in raritatibus ratione contemplabilibus resistentiam. Quo fit, vt etiam curationis indicatio omnibus sit communis, nempe vacuatio redundantis in particula phlegmone obsessa, sanguinis. Phlegmones verò quæ in generatiõe adhuc est, duplex indicatio est, veluti in reliquis morbis omnibus quicunque in gignendo adhuc sunt, nec dum absolutionem sunt nacti, ostendimus. Nam quod eorum generatum iam est, id medicinæ artis parti quæ morbos curat, subijcitur. Quod in generatione adhuc est, parti quæ futurum morbum præcauet. Atque idcirco diximus non simplicem, sed compositam esse totam de ijs ægritudinibus quæ in generatione adhuc sunt, medentis solicitudinem. ex ea scilicet quæ prouidet, & ea quæ curat. sicuti etiam si omnino phlegmone laborare adhuc non cœperit, sed tamen appareat iam subesse in corpore genus aliquod eorum quæ phlegmonen excitare possint, in talibus quoque omnibus sola prouisio indicatur. At si nulla adhuc in corpore causa subalitur: ijs qui ita se habent, ea quæ sani-

tatis est tutrix, prouidet. Ergo quæ causę phlegmonen accersere videntur, has cùm iam in corpore sint conceptæ, sed tamen exiguæ adhuc & incipientes, vtique ne maiores fiant, inhibere conueniet. Atq; hoc præcauentis phlegmonen est officiũ. Cùm verò ea magnitudine sint, vt iã phlegmonen creent, eas summouere oportet, ac quantum iam phlegmones genitum est sanare. Ac communis omnium phlegmonarum generatio, ex sãguinis influxu est, copiosioris scilicet quàm pars postulet, veluti tũ in libro de tumoribus præter naturã ostẽdimus, tũ in eo qui de inequali intemperie est inscriptus. Sanè copiosior sanguis influit, alia quapiam, aliisve particulis aliquando eum mittentibus, ac ea quę phlegmone laborare incipit, recipiente: aliquando particula quæ affligitur, hunc ad se trahente. Partes quę mittunt, aliâs vt copia superuacuum, vel vt qualitate molestum, aliâs vtroq; nomine, succum † persequuntur. Quæ attrahunt, ea morboso calore trahunt. Porrò in doloribus incipit quidem causa ab eo quod affligitur: sed quicquid est phlegmones, id superpositæ partes efficiunt. Ergo quòd ad partẽ excalfactam vel trahuntur vicini succi (vt nos censemus) vel confluunt (vt Asclepiades putabat) euidenter cernitur. Et constet hoc loco ex ipso quod cernitur, sermoni fides. At verò quæ dolent, cernũtur ea quoque phlegmonen ex dolore pati. sed causam eius quidam omnino non assignant, quidam nullo modo probabilem. Nostra verò sentẽtia talis est. Docuimus in eo opere quod de naturalibus facultatibus edidimus, vnam esse naturę facultatem, quam excretoriam dicimus. Ea suo munere tum fungitur, cùm triste aliquid sentit. Vnum verò quiddam est ex ijs quæ eam contristant, ipsa quæ dolorem excitat causa, quęcunque ea sit. Hanc igitur eijcere dum properat, phlegmonen interdum in particula concitat. Cùm enim primis suis conatibus nihil profecit, vehementius aggressa quod infestat expellere, sanguinis aliquid & spiritus ex superpositis partibus in afflictam simul exprimit. Atque hinc fit, quòd ex dolore particula pro portione confluentis in eam humoris, in tumorem attollitur. Quinetiam omnium tumorum qui præter naturam sunt, varietas ex eius quod influit, natura nascitur. Vbi enim flatulenta materia copiosior accessit, flatuosi magis tumores fiunt. Phlegmone verò magis similes, vbi sanguis, sicut erisypelati, vbi flaua bilis œdemati, vbi pituita. Similiter scirrhosi, vbi vel crassus, vel vehementer lentus humor est, qui parti est infixus. Sanè crassus humor, quodammodo iam melancholicus magis minúsve est. Lentus autem ex glutinosis prouenit cibis: sed & ex ipsis aliquando neruosis partibus, vtique cùm multum excrementi genuerint. Verùm de cæteris tumoribus pòst dicetur. Nunc de phlegmone agem°. ac prius, quæ omnium sunt communia, ad disputationem propositis: sic deinde quæ solius eius vitij sunt propria, adijciemus. Cùm igitur particula aliqua phlegmone vrgeri cœperit, videndum est an propter calorem aliquem qui in illa præter naturam sit ortus, an propter dolorẽ, vel ipsius, vel propinquæ alicuius partis, hanc contraxerit: quò scilicet adempta causa, phlegmone non amplius increscat. Post hanc consyderationem, proximè illa contemplabere: nunquid vicina aliqua particula sanguinem largius ad partem phlegmone obsessam transmittat: deinde num totum corpus † sanguine nimium abundet. προλαβῶν vocant. Nam tibi (arbitror) non excidit, vtpote sæpe à nobis monstratum, superuacanea, quæ à valentioribus partibus ob redundantiam, vel qualitatem expelluntur, ea in imbecilliores procumbere, atque hinc accidere vt glandulæ, quas adenas vocant, facilè fluxiones recipiant, & maximè quæ rariores natura sunt. Quippe valentius est arteriarum, & venarum, & neruorum, & musculorum robur, imbecillius autem ac fortè prorsus nullum, corporum quæ glandularum sunt naturæ. Sic igitur fit, vt & propter vlcus quod in manus aut pedis digito sit, eiusmodi glandulæ in inguinibus & alis tum intumescant, tum phlegmone occupentur, cùm defluentem ad vltimos artus sanguinem priores exceperint. Quinetiam in collo, & secus aures, sæpenumero glandulæ, ijs quibus in collo, capite, vel aliqua vicina parte vlcus est natum, intumescunt. Nominant autem ipsos adenas, cùm sic intumuerunt, bubones. Quòd si scirrhosior earum partium phlegmone aliquando fuerit: hæc & ægrè sanabilis est, & struma dicitur. Quænam verò sit strumarum curatio, in proximo dicetur libro. Nunc de phlegmonis, quoniam de ijs disserere proposuimus, denuò repetentes, dicamus quòd inhibitio earum

† ἀποβάσεως. i. propellunt.

† προλαβῶν ἐκ τῶν ἀκράτων. i. succorũ æqualiter auctorũ redũdantia laboret.

phlegmones duplex genus.

Modus generationis

Cura phlegmones

Adenes quid

struma

earum incipiẽtium, ex generante illas causa tollenda præstatur. primúmq; de ijs quę vlcera sequũtur, agamus. Postea enim quàm prope magnam arteriam, aut venam vlcus ortum est, cellerrimè bubones excitantur. Cernitur autem aliquando ipsa quoque vena, per totum membrum rubra, & calens, & distenta, ac si quis eam tangat, dolens. Ergo si vel totum corpus sit plethoricum, vel malo succo redũdet, difficilis curatio redditur. Sin sanũ planè sit, facilis. Quippe excalfacere & humectare modicè totum mẽbrum, quò dolor mitigetur, oportet (nosti autem eiusmodi præsidiorum materiam) ipsi vtig; vlceri tetrapharmaco in linteolo imposito (liquatur id oleo potissimùm rosaceo: vel si id nõ adsit, relaxanti aliquo.) Toto verò mẽbro, hapso lanæ ex calente oleo imbuto circundato. Quinetiam ipsi vlceri calidum imponi medicamẽtũ oportet: ac super ipsum, calidũ extrinsec⁹ cataplasma dare, quod ex farina vel hordeacea, vel triticea, vel ambabus mistis, constet. Humorem autem habeat aquam cum pauco oleo. Non secus verò etiam ipsi adeni quæ phlegmone vrgeri cœpit, vt mitigetur, imponi debebit primo die lana ex oleo calente madens: non autẽ, sicut nonnulli faciunt, statim addito sale. Pòst enim sale vtemur, cùm & tumor per totum membrum fuerit remissus, & dolor vlceris sedatus. Quinetiam macedonicum quod vocant pharmacum, similiter sicut tetrapharmacum, ipsi vlceri imponere licebit. Etenim similia inter se sunt, solo thure tetrapharmacũ macedonico superante. At si vel plethoricum corpus sit, vel malo succo redundet, curatio per ea quæ sic calent, fluxionem ad membrum citat. Atqui nec alia vlla vti datur. Cogimur ergo aliâs sanguinem mittere, ídque aut vena incisa, aut membris ijs quæ læsa non sunt, scarificatis. Manu enim laborante, scarificabis crura. Altero crurum malè habente, reliquum. Has nanque vacuationes indicat ipsa copia: sicut etiam succorum vitium, redundantis succi purgationem. Ac plerunque post hæc præsidia, glandularum phlegmone definit. Sæpe tamen vel ipso qui curat, ad corporis totius vacuationem segniore: vel ipso qui laborat, præ mollitie eam non admittente, earũ phlegmone maior efficitur: sic vt ad suppurationẽ perueniat. Sed & quæ φύματα quoq; Græcè appellãt, memoratis † carnib⁹ ficubi fluxio in eas procubuit, citra vlceris

Cauka

Græcè legitur, glãdulis

citra vlceris occasionem accidunt. Vbi ergo distẽtæ vehemẽter glandulæ sunt, aut alia deniq; particula quævis quã phlegmõe premit, cogimur toto corpore pri⁹ vacuato ipsã scarificare. Sanè vacuamus totum corpus (sicut in libro de plenitudine monstrauimus) non modò cùm † in redundãtiæ succorum est habitu: sed etiam, cùm mediocrit atẽ succorum cõtinet, si morbi magnitudo suadeat. Siquidem dolor, & membri in quo phlegmone sedet, calor, etiam si purum ab excrementis totũ corpus sit, fluxionis causæ fiunt. Expedit igitur parcius id, hoc casu facere: acvacuare provt maximè tum ætati laborantis, tum naturæ congruere videbitur. æstimatis prẽterea tum anni tempore, tum regione, tum ægrotantis ipsius consuetudine. de quibus sæpe iã in multis diximus: sic vt etiam si adhibita in sermone non sint, subaudire ea conueniat. Vbi verò phlegmones ipse veluti feruor iã subsedit, mitigatorijs cataplasmatis dimissis, ad ea quæ digerunt, paulatim est transeundum: ac primùm cum mitigatorijs paulùm mellis miscendum. Mox triticea farina in totum prorsus auferenda, contentis hordeacea cum melle vberiore. Deinde ad aliquod eiusmodi digerentium medicamentorum est veniendum, quę vel humida cõsistentia sint, similiter ijs quæ in linamentis, vel linteolis excipiuntur, (ἔμπλαστα Græcè vocant) vel cerati specie. A duris autem abstinendum est: qualia pleraque emplastra sunt. nam & phlegmonarum reliquias contrahunt, & rursus phlegmonen in ægra parte excitant. Quin si pus aliquod notabile in suppurante particula sit contentum, non expedit (quod nonnulli faciunt) protinus incidere: imò † exhalationẽ moliri medicamẽtis ad id valẽtibus, quorũ vsus ex affectu sit cõiectatus. Quippe cùm phlegmones natura quicquam in membro adhuc restat, acria medicamẽta magis irritant quàm digerãt. Cùm verò quod ex phlegmone relinquitur, scirrhosum effectum videtur, fidẽter iã valẽtibus medicamẽtis vtẽris: sed obseruatò bis in die quẽ præstent effectum, primùm manè, secũdò vesperi. Quòd si balneo quoq; vtatur, etiã in eo tẽpore. Siquãdo ergo ægrã partẽ medicamenti acrimonia irritatã videris, ita vt tumẽtior, aut rubicũdior sit, aut magis indoleat: mitigabis eam interea foměto, quod per spongiam administrabis. Id autem aliquãdo ex aqua dulci esto, aliquãdo etiã sal habẽte, vbi scilicet

† est plethoricũ.

† digestionem

vbi ſcilicet ſcirrhoſiores phlegmonæ ſunt. Sin aliquando puris copia medicamenta ſuperet, nec ea videantur tibi totum digerere poſſe, † ſecare exitum ei quod digeſtioni nõ ceſſit, eo potiſſimũ loco oportet, quo eſt editiſſimũ. Quippe tenuiſſimam etiã illic inuenies cutim. Memineris præterea in ſectione & alterius indicationis quæ ad effluxum pertinet: atq; ad ambo reſpiciens, ita quod ſuppurauit incide: ac deinceps medicamentum aliquod eorum quæ ſine morſu ſiccẽt, impone. Quòd ſi computruiſſe portio aliqua ſuppurantis partis videbitur, excidi eam eſt neceſſe. Sanè quidã in ijs quę in axillis & inguinibus ſuppurant, in myrtei folij ſpeciem ſemper excidi cutim iubent: quoniam in ijs laxa ea naturaliter ſit, ideóque omne quod ipſi aduenit promptè recipiens. præterea ipſa ex leui occaſione phlegmonen facilè cõtrahant. At maximas aliqui ſectiones facere ſolent: quarum occaſione particula vbi ad cicatricem eſt perducta, non ſolùm turpiſſima redditur, ſed etiam ſit imbecillior, & quę ſæpe homini ad motus ſit in mora. Hęc igitur ipſi vitantes, ſæpiſſimè certè ſola inciſione, & medicamentis valenter ſiccantibus, huiuſmodi affectu ſanauimus. Quòd ſi aliquando excidere aliquid propter multitudinem, nõ puris modò, ſed etiam corruptarum partiũ fuit opus, contenti eramus ſectione quæ myrti folium imitatur, planè non magna. Cùm autem in ea exciſione longitudo maior quàm latitudo ſit, eſto in inguine longitudo per tranſuerſum ducta, non autem per membri rectitudinem. Quippe ita cùm membrum inflectim°, naturaliter cutis ſibi applicatur. poſt exciſã cutim, medicamẽto quod Græci μέννας vocant, affectã partem implebimus. Eſt autem ea † purgamentum thuris, leui adſtrictione prædita, atque hoc nomine etiam thure ipſo ad nonnulla vtilior. Thus enim puris tantùm mouẽdi facultatem obtinet: vtpote nullã adſtringendi vim habẽs. Magiſq; id facit quod pinguius ex eo eſt, & magis albicans: ſicuti etiam quod flauum ex eo magis eſt, validius ſiccat. Mannæ verò, etiã corticis thuris paululum eſt admiſtum: vnde ſcilicet adſtringendi vim habet. Ipſe verò cortex thuris tum adſtringit, tum ſiccat inſigniter. Itaque etiam ad moderatiores ſanguinis perfuſiones eo vtimur ſolo: ſicut etiam ad valẽtiores, ſolo vſto, ſed tunc & cribrato, & in molliſſimum pulue-

† τίμνειν καὶ τὸ διὰ τοῦτο ἀφιστάμενον .i. quod ſic abſceſſit ſecare.

Sarcomis modus

† ὑποθυμίασις.

rem redacto. Quinetiam mitigare pri° inciſam partem (ſicut dictum eſt) quantum poſcere videbitur, oportet. fomentis primùm, dein cataplaſmate, mox humectante aliquo medicamento, aut nõ ſiccante: ſingulis ſcilicet extrinſecus impoſitis. Nam in ipſo vlcere tum mannam (vt dictum eſt) tum ex pręſidijs quę linteolis excipiuntur, primũ ea quæ pus citant, dein ea quæ expurgant, ſunt imponẽda. poſt quæ, ſi cauitas etiamnum ſit, quę impleant adhibenda ſunt. Sin minus, ea quæ cicatricem inducunt: (Græcè συνουλωτικὰ & ὑπουλωτικὰ vocant) veluti quod ex cadmia conficitur. At quoniam in horum quoque vſu plurimis medicorum non paruum quiddã peccatur, non ab re fuerit etiã de ijs diſſerere. Tum nanq; ducere vlcus ad cicatricem incipiunt, ac idonea illi rei medicamẽta applicant, cùm iam penitus ſit impletũ, nec quicquam illi reſtat cauum. Hinc illis accidit, vt cicatrices efficiant circumpoſita cute magis eminentes. Quò igitur illi cuti ſint æquales, conueniet id genus medicamentis vti, priuſquam vlcus ad æqualitatem prorſus ſit impletum, impoſito ſuper ipſas vlceris oras ex ſpecilli mucrone medicamento aliquo ſicco ex ijs quæ in vlcerum curatione retulimus. ſuper reliquum, linamẽto dato, quod aliquo medicamento ex ijs quæ cicatricem inducant, & humida ſint conſiſtentia, fuerit † imbutum. Cedẽte autem proſperè curatione, etiam id amouebis, ac poſtea ſicco tantùm medicamine vtêris, lato ſpecilli mucrone ex eo ſuper toto vlcere volutato. Foris autem ſuffecerit linamentum vel ſiccum, vel ex vino madens: ac potiſſimũ quod ex mollibus ſit elychnijs: cuiuſmodi tharſentia ſunt. quoniam quoque ad vlcera quæ ſupercreſcant ſubmittenda, vim aliquam obtineant. atque hæc ducente nos rerum ſocietate, diximus. Nunc ad ſermonem de phlegmone reuerſi dicamus communem omnium phlegmonarum curationis indicationem eſſe vacuationem. Quæ verò adhuc in generatione ſunt, in ijs prior vacuatione eſt confluentis ad affectum locum ſanguinis inhibitio. Inhibebitur is commodè, ſi ipſam fluxionis cauſam inuenerimus. Sanè ea duplex eſt. aliquando enim ex ipſa parte quã phlegmone vexat, oritur. aliquando ex alia quapiã aliiſve. Ex ipſa, quoties aut calidior eſt facta, aut dolore (ſicuti antè diximus) vrgetur. Non ex ipſa, quando vel ab alia quapiam, vel ab alijs

† κεχρισμένον .i. inunctũ.

medicatahi prima ni phlegmonę.

ab alijs ſuperfluum illi tranſmittitur, vel etiam ex totius corporis affectu. Fit igitur calidius vel propter immodicũ motum, vel aliquem ex Sole, aut igni teporẽ, vel acre medicamẽtum. Dolore verò angitur & propter intemperiem, & vulnus, & contuſionem, & diſtorſionem, & tenſionem, præterea obſtructionem quandam, & ſpiritum flatuoſum. Intemperies modò extrinſecus illi prouenit, modò ex ſuccis qui in ipſo habẽtur corpore. Et extrinſecus, vel ab aliquo venenatorum animalium, vel pharmaco quod vehementer excalfaciat, aut refrigeret: etiam ex ambiente nõ nunquam. Ex ipſo verò laborantis corpore, cùm id vitioſos ſuccos, qui facultate ſint diſſimili, congeſſit. His igitur omnibus æſtimatis, quæ phlegmonæ adhuc in generatione ſunt, earum cauſas prius abſcindes. Quæ verò iã factæ ſunt, has vtiq; curabit ſolas. Ergo quidnam medenti agendum ſit, ſi totum corpus malè ſit affectum, & dicta prius tũ in his non pauca ſunt, tum in libro de plenitudine. & nũc ſũmas eorũ quæ dicta ſunt, recenſebimus. Vbi enim æquabiliter inter ſe ſucci ſunt adaucti, id & πλῆθος & πληθωρικὸν Græci vocant: nos plenitudinem, & ſuccorum redundantiã dixerimus. Vbi verò vel flaua bili, vel nigra, vel pituita, vel ſeroſis humoribus refertum corpus iam fuerit, eum habitũ κακοχυμίαν, quaſi ſuccorum vitium dicas, non plethorã nominant. Ergo plethora tum ſanguinis miſſione curatur, tũ frequenti balneo, tum exercitatione, tum frictione: præterea digerentibus medicamentis: & præter hęc omnia inedia. de quibus in ijs quæ de ſanitate tuenda ſunt prodita, dictum abundè eſt. Succorum vitium purgatione, quæ cuique ſuperanti ſucco ſit accommodata, corrigitur. Dictũ porrò & de hac eſt in ea parte operis de ſanitate tuẽda, quę de vitandis morbis eſt inſtituta. Illinc igitur huc ea tranſferas oportebit, ac conſyderes quónã ex ipſis vti maximè expediat. Siquidẽ ſi iã febricitet æger, nec exercitatione vacuare exuperantiam licet, nec vnctione quę excalfaciat: ſed nec multa frictione, nec balneo, imò ſanguinis miſſione, vnà cum inedia, vel purgatione aliqua. At ſi nondum febricitat, omnibus iam dictis vtare, optimum quodque ad id quod inſtat deligens. Illud enim patére vel me tacente arbitror, eũ cui crura phlegmone laborant, nõ eſſe vel ambulatiõe, vel curſu exercitãdũ: ſed nec ſtare illi eſſe

eſſe iubendũ: imò ſedenti plurimũ fricari, mox manuũ motu exercitari illi eſt ſatius. At ſi cui in ſupernis partib⁹ cœperit pars aliqua phlegmone tentari, huic motus ex inambulatiõe aut curſu eſt ſalutaris. Similiter & frictio his quidem ea potior eſt, quæ eruribus adhibetur, illis, quæ in ſupernis partibus adminiſtratur. Quippe præceptum in contrarium reuulſionis, in omnibus talibus cõmune eſt. Neq; igitur cùm vel circa ſedem, vel aliquam huic vicinam partem initium phlegmones incidit, aluum deijcies. Neque cũ in veſica, vel cole, vel renibus eſt cœpta, pharmaca quæ vrinas prouocent, bibenda dabis. Nec ſi mulieri in vtero, vel pudendo inſedit, menſes huic prouocabis: ſed ad partes quæ maximè longinquæ ſint, ſemper reuulſionem facies: æſtimata ſcilicet tum phlegmones magnitudine, tum corporis totius ſtatu. Nã ſi plurima ſuccorum abundantia ſit, nec exercitatione, nec balneo ſine periculo vtare. Sin exigua ſit, licet & per hæc vacues. Cæterùm, (quod dixi) hæc tum in ea parte operis de ſanitate tuenda, quæ morbos præcauet, ſunt ſcripta: tum in libro qui de plenitudine inſcribitur: tum in his quæ de phlebotomia, ſiue incidenda vena, tum quæ de purgantium medicamentorum facultatibus edidimus. Sed quod ad commonefaciendum tantùm de ijs ſit ſatis, nunc etiam abundè eſt dictum. Itaque ad propriam de phlegmone diſputationem nunc eſt veniendum. In qua primùm merito verba faciemus de phlegmone, provt ab affectu partis cui inſedit, eſt orta. Quippe ſatis conſtat affectum illum principiò tibi eſſe ſanandum: mox quicquid iam phlegmones eſt factum. Porrò interim ijſdem præſidijs ambo tolluntur: veluti cùm ex flatulento ſpiritu & denſitate particulę dolor quiſpiam eſt ortus. Hoc enim caſu eorum quæ modicè calefaciunt, (quæ etiam καλαστικὰ, id eſt relaxantia, ſiue remittentia vocamus) vſus eſt commodus: vt qui pariter & conniuentia corporis laxet, & flatuoſum ſpiritum tenuet, & quod phlegmones iam conflatum eſt digerat. Ad eundem modum & ſi ex frigido dominante intemperies ſit oborta. Nam tunc quoque calefaciendo, non ſolùm intemperãtię, ſed etiam phlegmonę vnà medeberis. Itidem ſi calor vehementior intemperiem fecit: refrigerantibus præſidijs ambo ſiſtes. Siquidem intemperantia contraria ſemper requirit.

quirit. Vacuatur autem quod impletum est, nō modò medicamentis ijs quæ digerunt, sed etiam quæ adstringunt & refrigerāt. Magísque profectò ad incipiētes phlegmonas frigidis adstringentibúsq;, quàm ijs quę digerunt est vtendum. Atque etiamnum magis vbi crassum quod confluit, non est. Sed si sanguis in particula quam phlegmone prehendit, vehementer est impactus, non est amplius repercutientibus vtendum: sed tum digerere est tempestiuum. Vbi autem ex animalis punctu morsúve dolor incidit, duplex sedādi doloris ratio est, vel virus ipsum vacuādo, vel quod dolorem excitat, alterando. Sanè vacues id eorum medicaminum ope, quæ vehementer attrahunt. Alteres ijs quæ sunt contraria, idque vel qualitatibus, vel tota substantia. Monstratum nanque est in libris de medicamentis, quædam esse totis substantijs inter se contraria, quædam solis qualitatibus. Sed & illud indicatū æquè est, quòd eorum quæ contraria qualitate sunt, methodus quæpiam sit. eorum quæ tota substantia sunt aduersa, methodus nō sit, sed omnia sint per experientiā inuenta. Tu igitur quęcunque methodo curandi explorentur, hinc disces. Quæ experientia tantùm deprehendit, ea in his operibus quibus de medicamentis agitur, sunt collecta. vno quod de facultate eorum inscribitur. altero quod de compositione. & tertio quod de facilè parabilibus inscribitur. In quibus operibus ostendimus quænā ex sola experientia, quęnam ex sola ratione, & quænam ex ambabus inuenta sint pharmaca. Ergo methodus quam hoc opere tradere instituī, in doloribus vniuersis qui vel ex animalium, medicamentorúmve noxa excitantur, duplicem indicationem habet. nempe eius quod dolorem creat vacuationem, atque alterationē. Vacuant id tum calfacientia omnia: tum quæ citra calefactionem vehementer trahunt: veluti & cucurbitulæ, & caua cornua quædam, quibus nonnulli cucurbitularum vice vtuntur. Sunt autem & qui ore suo virus extrahunt: ægræ videlicet particulæ admoti, ipsámque labijs complexi. Huc sanè pertinet & cauterium, & medicamenta quæ cauterijs similiter escharam efficiunt. Atque hæc omnia totam eius quod infestat, substantiam exinaniunt. Alterum auxiliorum genus est eorum, quæ qualitatem per contraria alterant: scilicet exhibentibus nobis, si vehementem

vehementem calorem æger vel in ipso demorso loco, vel in toto corpore sentiat, auxilia refrigerātia: sin frigus sentiat, calefactiētia. Docuimus autem vtraque in ijs operib⁹, quæ de medicamentis sunt scripta. At tales quidem, omnis phlegmones communes medicationes sunt. Variantur autem pro laborantium particularum ratione. Etenim id iā quoque ostensum est, vbi de vlcerū curatione egimus. Nec longo sermone est opus ei qui meminerit eorum quæ ibi sunt dicta: sed sat erit paucis ea transcurrisse. Vna itaq; indicatio ex ipsis similaribus accipitur partibus: altera ex instrumentarijs. & ea quæ ex similaribus sumitur, modum calfaciendi, refrigerandi, siccandi, ac humectandi determinat. Quæ verò ex instrumentarijs, tum locum ipsum per quem vacuare oportet, tum vacuationis rationem, tum verò in similis speciei medicamētorum vsu ipsum pluris minorísque modum. Ac de similarium quidem partium indicatione suprà, vbi de vlcerum curatione est tractatum, diximus: de instrumentaria verò hìc agemus. Cùm enim phlegmone duplici ratione à natura recessit, & quòd pars ipsa multo sanguine sit referta, & quòd eadem sit calidior, vtique vacuationis indicatio refrigerationis indicationē vincit: cōtrà scilicet quàm in erysipelate. In illo nanq; refrigerationis indicatio magis vrget quàm vacuatiōis: quāquam vtriusque affectus curandi commune caput est infestantis humoris vacuatio. Ideóque postquam refrigeratum erysipelas est, ad ea quæ digerunt medicamenta, conuertimur. In phlegmone igitur tantisper est refrigerandū, quatenus & ad incrementum eius sistendum inhibendúmque est commodum. Etenim cùm immoderatus calor dolorem excitet, atque etiam aliquid ad ægram partem attrahat, vtroque nomine augescere phlegmonē accidit. Ergo quātum refrigerationis phlegmonæ, ceu calido morbo congruit, tantum certè & incremētum eius inhibere est aptū. Idem parem gratiam præstat & cùm † repercutit id quod affluit. Quod verò ex eo quod in laborante membro cōtinetur, quidpiam in proximas partes repellit, hoc phlegmones iā genitæ medela est. Similī modo & quæ modicè excalfaciunt, vtraque interdum ratione prosunt, quoniam & dolorem sedent, & quod contentum in laborante particula est, digerant. Quippe dolorem mitigando, augeri phle-

† ἀνακλᾶ. i. reprimit.

gmones vetant: digerendo, quod earum iam conceptū est, sanant. Quoniam igitur momentum omne curationis laborantis phlegmone partis, in redundantis in ipsa sanguinis vacuatione cōsistit, vacuatio autem hoc genus affectorum excogitata est duplex, aut trāslato ad alias partes qui in ægra continebatur sanguine, aut foris à corpore expulso: satius profectò est vtraquevti: obseruantibus diligenter nequa ex accidenti læsio sequatur. Ergo cùm gemina sit dictarum vacuationum vtraque, quadruplex in vniuersum nascitur vacuantium auxiliorū genus. Translationis enim sanguinis ad alias partes alterum genus est, vbi ipsa pars quæ phlegmone laborat, sanguinem abigit. Alterum cùm eæ quæ integræ sunt, ad se trahunt. Eius autem quæ extra corpus educit, alterum sensibili effluxu, alterū ratione tātùm contemplabili perficitur. Atque id quod sensibili effluxu peragitur, aliàs per ipsam fit partē in qua phlegmone residet, aliàs per ea quę vnà cum hac aperiuntur. Proinde etiam dissectionum notitia ad eiusmodi cōfortium intellegendū est opus. Ergo tum hæ indicationes phlegmonarum curationem immutantes à partium natura præstātur: tum supra has quæ tum ex positu, tum figuratione sumuntur. Quas nimirum laborans locus, quà instrumentalis, non quà similaris est, indicat. Sunt etiam aliæ quæ tum instrumētalium, tum similarium cōmunes sunt: sicuti cùm actionem earum inspicimus. præterea an rara pars sit, an densa: an acuti sensus, an hebetis†. Ad quæ omnia intentum esse oportet, qui rectè curare studet. Quoniamverò (vt semper testati sumus) non satis est ipsa tantùm vniuersalia nouisse, nisi quis etiā in particularibus se exerceat, ita vtique & nos nunc faciamus: non tamen omnia particularia percurrentes, sed ea tantùm quæ nobis satis esse lectori videbuntur. Proponatur itaque iecur iam phlegmonen cōtrahere cœpisse. tum quænam mali eius commodissima sit curatio, quæratur. Omnium ergo primum ab ijs quę retuli incipiens, an totum corpus inanitione indigeat, consyderabis. Quod si indigere inueneris, mox ægri virtutem æstimabis, possitne semel † iustam vacuationem tolerare. Primùm ergo valida virtus esto. Ab hac æstimabis ætatē. Nam si puer sit, quæ per dissectam venam fit (vt suprà est monstratum) vacuationem non feret. Verùm cùm pubertatem

† addendum, ἀνάπωτον. i. an sensu careat.

† ἀθροδαρμαθοῦς

tatem attigerint, iam pueri missionem sanguinis tolerāt. Ergo pariter tum reuellendus, tum educendus qui ad iecur fluit sanguis est, interna in dextro cubito insecta vena: propterea quòd & † è regione, & ampla via cum vena quę cana dicitur, societatem habet. Hac non apparente, media secanda est. Quòd si nec ea se ostenderit, reliqua ac tertia est incidenda. Modum verò vacuationis tum ex redundātiæ modo, tum ex reliquis quæ in superioribus diximus, inuenies, ætate, natura, tempore anni, regione, & consuetudine. tum ante hæc, ipsa laborantis virtute. Hæc enim in omnibus sunt communia. Illud verò, internáne, an media, an humeralis vena secanda sit, an ea quæ iuxta malleolum est, an quæ in poplite: id verò ex laborante particula indicatur. Ac definitum iam est in ijs quæ de incidenda vena scripsimus, de vacuationibus id genus omnibus. dicetúrq; nunc, quantum sit ad rem propositam opportunum. primúmque hoc ipsum, nō esse scilicet solùm illud satis, quod vacuādum sit inuenisse: veluti sentiunt qui amethodon sectam colunt: quibus nulla de laborantium locorum differentia habetur ratio. Non enim ratio solùm, verumetiā vsus ipse indicat aliam alij parti vacuationem congruere. Siquidem ex ijs quibus oculi tentari phlegmone cœperāt, nonnullos sola purgatione per aluum, vno die sanatos vidisti. Quam rem si quis facere in iocinore cùm phlegmone laborare incipit, tentet, maximam excitabit phlegmonen. æquè vt si cùm in renibus aut vesica incipit, quæ vrinas cient, medicamenta exhibeat. aut si cùm vterus phlegmone laborat, menses deuocet. Siquidem longissimè à tē tata fluxione parte quod redundat reuellere, nequaquā ad eam trahere conuenit. Hāc itaque ratione, nec si ventriculum aut intestina phlegmone occupare iam cœperit, medicamine quod aluum deijciat, vti conueniat. Eandē cum his indicationē & vterus sortitur. sicuti cum vrinæ vasis, pudēda. At vomitu vti pudibundis laborantibus, in diuersa reuellens auxilium est. Græci ἀντισπαστικὸν vocāt. Eadem ratione in omnibus quæ circa caput accidunt, † purgatio ad contrariū auertit. Siqua verò circa fauces, & palatum, aut linguam, aut denique in ore, phlegmone laborare inceperint, in his omnib⁹ cauēda sunt quæ pituitā per os euocāt. ἀποφλεγματισμοὺς vocāt. quippe cùm id simile sit, ac si deij-

† ἀφέρμακον ὑπὸ τῶν ἀλλάτων. i. medicamētum, quod aluum deijcit.

cere aluum inteſtinis ægrotãtibus velis: aut vrinas mouere, cùm renibus aut veſicæ ſit ægrè: aut vomitum laceſſere, cùm partes ſtomachi ſint afflictæ. Satius igitur ſit, vbi partes quæ in ore ſunt, phlegmonen accerſere cœperint, deriuare ad nares. Pari modo venam quoque vbi hæ partes ſic laborant, incidere humeralem in manu. ſi ea nõ cernitur, mediam. vbi iecur, pectus, pulmo aut cor ſic afficiũtur, internam. In angina, quam συνάγχην Græcè vocãt, primas in manibus. Secundas eas, quę ſub lingua habentur. At ijs quę in occipite ſunt, afflictis, etiam eam quæ in cubito eſt, nec non eam quę habetur in fronte. Renibus verò, & veſica, & pudendo, & vtero ſic habentibus, eas quæ in cruribus ſunt ſitę, ac potiſſimùm quę circa poplitem ſunt. Sin minus, eas quæ iuxta malleolum. ac perpetuò quidem in omnibus, eã quæ è directo eſt. Vbi iecur phlegmone inuadit, quę in dextra ſunt manu: vbi lienem, contrà. Itaque ſtatim prima vacuationis diuerſitas pro particularum diuerſitate variatur: conſtátque communem indicationem non magis eſſe vtilitatis quàm noxę cauſam. Siquidem quòd vacuandum ſit, id communis indicatio eſt. vnde autem, aut quomodo vacuatio ſit facienda, id æger ipſe docet locus. Ad eundẽ nãque modum, vbi pectus, aut vẽtriculus, aut partes circa collum capútve phlegmone laborant, excogitatum eſt artus vincire. Quippe ipſum quod phlegmone infeſtatur, vinciendum non eſt. Sed ſi in manibus phlegmone eſt orta, crura. Sin in cruribus, manus. Sed nec refrigerare inter initia, aut adſtringere, citra laborantis particulæ indicationem, vtilitatis magis quàm noxæ ſunt cauſæ. Nam in particulis quæ circa artus ſunt, ſat fuerit etiam ſpongiam vel ex frigida aqua, cui paululum aceti ſit immiſtum, vel aqua ſola madentem imponere: ſicut etiam ex vino aliquo auſtero. In iocinore verò, ſi phlegmone laborare cœpit, nemo compos rationis his vtatur. imò nec ſi melino infundas, aut myrteo, aut maſtichino, aut nardino, aut lentiſcino, aut aliquo oleo quod adſtringat, aut etiam alio quopiam cui abſynthium ſit incoctum: ne horum quidem vllum conueniet frigidum, ſicut nec vllum cataplaſma frigidum. Sed ſi mala præcipuè cotonea vino incoquens, cataplaſma ex eo præparaueris, ſi iecur phlegmone laborare adhuc incipiat, ne id quidem admouebis frigidum: veluti nec oleum, vt dictum eſt,

ctum eſt, præparatũ, vel oculis, vel oris partibus, ſicubi hæc tentari phlegmone cœperint. Auri verò etiã ſi acetum cũ roſaceo infundas, nil offendes. At non eſt hoc oculis laborantibus vtile, veluti nec medicamen quod ex moris conficitur: aut aliud quippiam eorum quæ σοματτικὰ Græcè dicũtur. Sunt enim eiuſmodi omnia oculis triſtia, quanquã genere ſunt ex ijs quæ indicentur. Glandulis verò phlegmone tentari cœptis, ſæpe ſolum oleum calens ſat fuit. Sed & reliquus victus ordinandus ijs quibus glandulæ aut etiam aliquid circa artus phlegmone tentatur, vnam tantùm indicationem habet: quæ tot ac talia exhiberi iubet, quot & qualia facillimè concoquentur. Nec quicquam refert, alicam, an ptiſſanam, an mulſam, an punicum, an malum, an tale quippiam exhibeas. At ſi iecur phlegmone infeſtatur, exquiſitiſſimo victu eſt opus. Aequè profectò & ſi ventriculus ſic laborat. quippe munus eorum toti animali eſt cõmune. Accedítque omnibus animalis partibus maximum incommodum, ſiue non probè concoctum alimentum ſit, ſiue non ritè in ſanguinem conuerſum. Artuum verò partes, tantum alimenti capiunt, quanto ſunt nutriendę. Quo fit, vt ſiue ex malo quod probè in ventriculo ſit concoctũ, alimentum ad eas perueniat, ſiue ex alica, ſiue ex ptiſſana, non multum interſit. In iocinore verò quãtum referat nutrimentorum differentia, tum quòd maximam in vtranq; partem vim habeat, hinc diſcas licet. Nam expelli è iocinore oportet, quicquid in eo tum amaræ bilis, tum ſaniei quæ ex phlegmone prouenit, eſt collectũ. Id verò fieri nequit, niſi & vaſa quæ ſunt in viſcere, detergeantur, & meatus qui ad ieiunum pertinet, ſit apertus. Ergo alica cùm & huic inhæreat, & vaſa quæ in viſcere ſunt cõdita obſtruat, præcipuéque eorum ora: & bilem in inteſtinum deſcendere, & alimentum in totum corpus digeri prohibet. Poſcit ergo tum iecur ipſum, tum os meatus qui bilẽ tranſmittit, cibos & pharmaca quæ obſtructa recludant. Talia verò omnia ſunt, lenta quidem minimè, ſed tenui conſiſtentia, & qualitate mordente. At verò ab his, vtpote mordentibus, phlegmonæ irritantur. Quare quę citra morſum ea detergeãt, indigemus: cuiuſmodi ſcilicet mulſa eſt. At nouimus dulcibus omnibus, tum iecur, tum lienem maximè intumescere. Superſunt igitur quæ culpa vacent, vt in cibis ptiſſana, quippe

na, quippe quæ sine morsu deterget, vt in pharmacis oxymeli aqua mistum. Nam & punicum malum, † & cætera quæ adstringũt, dum bilis meatus os arctant, bilem ipsam excerni prohibent. Atque inde iocinoris phlegmonis sunt incommoda, præsertim ijs quæ in cauo visceris consistunt. Quibus ad angustias quas facit ipsa phlegmone, etiam ea quæ ex adstringentibus & lentis fit cibis, accedit. ac quæ mordent, ea phlegmonas ipsas, quæ in cauo sunt visceris, magis irritant. Quippe ijs quæ in gibbis eius consistunt, mutata iam veniunt ea quæ assumpta sunt: ita vt nec quæ adstrictoria sunt, similiter adhuc adstringãt: nec quod mordens est, similiter mordeat: nec quod propter lentorem in angustis vasis hærebat, similiter etiamnum maneat lentũ. Est autẽ his occasio mutationis duplex, & quòd prius sunt concocta, & quòd sanguini qui in iocinore prius erat, sunt admista. Cauo autem iocinoris phlegmone obsesso, protinus etiam venas quæ in mesenterio sunt, vnà phlegmone laborare est necesse. quãdo ex ea quæ ad portam pertinet, omnes sint ortæ. protinus etiam quecunque osculis earum incidunt, vim suam ostendere. An tibi ad communẽ phlegmones curationem parua ex particulis ipsis accedere differentia videtur? Mihi sanè maxima videtur, quanuis ij qui Thessali stupiditatem æmulantur, communem indicationem solam satisfacere putent. Placet autem nunc ad memoriam reuocare tibi egregiam eorum curationẽ, quã Theageni philosopho Cynico adhibuerunt. Siquidẽ hanc norunt plurimi, propter viri famam, vt qui publicè disputare in Traiani † circo quotidie sit solitus. Erat qui hominem curabat, vnus ex Sorani discipulis, nomine Attalus. Is imposuit quotidie iocinori cataplasma ex pane & melle, haud intellegens viscus hoc mediocriter adstringi debere, propterea quòd animalibus altricis facultatis principium sit, & venosum ab hoc oriatur genus. Ita igitur viscus curauit, sicut bubonas, meris scilicet & solis relaxantibus vtens, cataplasma ex pane & melle imponẽs, ac prius oleo calente perfundens, tum sorbitione ex alica cibans. Hæc nanque tria fermè omnibus nunc Amethodis istis Thessalijs ad acutorum curationem sufficiunt. Visum autem est mihi seorsum Attalum monere, vt adstringens aliquid admisceret, nec nudis vteretur relaxãtibus. ac de visceris quidem na-

† addendũ, καὶ τὸ μῆλον. i. & cotoneum,

† γυμνασίῳ.

dem natura nihil erã homini dicturus. Id enim fuisset planè asino fabulam narrare. sed quod me persuasurum homini arbitrabar, & cui omnes homines facillimè assentire video, id tantùm exposui. nempe longam experientiam medicos docuisse, vt iecur mista medicamentorũ materia curarent. Eam autem scriptam inuẽturum in ijs medicorum libris, qui sint de medendi ratione conscripti. Si ergo, inquam, tibi videtur, misce aliquid de absynthij coma diligẽter tunsa, cataplasmati. Oleo verò, totius herbæ aliquid, modicè id quemadmodum alios cernis in illo incoquẽtes. Cataplasmati verò, μυροβαλάνου πίεσμα, & irim, & iunci florem, aut narditidos herbæ radicẽ, aut cyperi miscebis. non inutile sit & ex vino ea aliquando præparare, ac miscere interim etiam de fece ipsa. Quinetiã aliquid adstringentium incoquere malorum, cuiusmodi cotonea sunt, & quæ vocantur struthia. Præterea quæ Romæ abundant, vocata cestiana. Oleum verò (nam id quoque video miscere te) non quodlibet esto: sed vel hispanũ, vel histricũ, vel crudum, vel lentiscinum, vel myrteum, vel melinum, vel nardinum vnguentum. Porrò aliam materiam plurimam esse dixi eorũ quæ incoquere liceret. Nam & lentisci tenera germina, & myrti, & rubi, & vitis pręsertim siluestris à qua œnanthen vocatam decerpimus. Non alienum etiam sit, & atticum hyssopũ tum cataplasmati, tum etiam ceratis miscere. Nam & cerata quæpiam illi ex eiusmodi materia imponere post cataplasma suasi: & apponere illi tentabã vniuersam deinceps curationem: quò scilicet etiam quæ à medicis Græcè ἐπιθέματα vocantur, ex mista materia cõponeret. Nam melius inquam est sublato cataplasmate aliquid super viscus esse. Attalus verò sermonem meum interpellans, Nisi multùm (inquit) tibi tribuerẽ, nihil horum tolerassem. nam in quibus superiores medici passi naufragia sunt, priusquam vera medicina inuenta à nostris esset, ea mihi veluti ignaro suades. Cętera treis (inquit) aut quatuor dies sine me Theageni ex mea sententia prospicere: & sanum eum penitus conspicies. Sed quid inquam, si cùm subitò pauci, & hi lenti apparuerint, sudores, moriatur? recordaberisne quæ promiseris, ac de cætero sententiam mutabis? Atq; Attalus post hęc abijt irridẽs, nec quicquã prætereа respondens, sic vt neque de alica quicquã me consulere

 permit-

permitteret, sed nec quod ex ijs quæ vrinas cient, miscere aquæ paulò pòst oporteret, quòd scilicet iocinoris gibba essent afflicta. Nam sicuti iocinoris cauum per aluum purgatur, ceu paulò suprà diximus, sic gibba eius per ea quæ modicè vrinas mouent. cuius generis est apium. Proceden te autem tempore, vbi phlegmone iam cõcoquitur, etiam valẽtioribus vti licet, asparo, & celtica nardo, & phu quod vocant, & petroselino, & smyrnio, & mio: sicut etiam per ventrem vacuare, si cauum afficitur, cnico cibis admisto, & vrticà, & mercuriali, & epythimo, & †filicula. omnib⁹ prę- 50
terea quæ modicè aluum deijciunt. magisque in remissionibus tum his ipsis audacius quàm antè vtendum, tum verò quę his sunt valentiora, partim in ptissana incoctis, partim tunsis, ac in mollissimum puluerem redactis. exhibenda verò & hæc sunt vel ex ptissana, vel ex aqua. Ego nãque etiam filiculę aliquid in ptissana aliquãdo incoxi, & nigri veratri corticem. Etiam clystere vacuare eos cõueniet: inter initia vel sale, vel nitro, vel aphronitro aquę mulsę admisto cõtentis. in remissione verò, potissimúmque si quid scirrhosum relictum è phlegmone est, etiam valẽtiora me- 60
dicamenta miscentibus. Quippe hyssopũ eo casu aquæ incoquimus, & origanum, & colocynthida, & minus cẽtaurium. Opportunissima nanque ad scirrhũ sunt iecur & lienis, siue quis parum habita de his ratione, glutinoso cibo vtatur, (sicut Attalus qui Theageni quotidie alicam exhibuit) siue nihil offerat quod tum obstructiones eximat, tũ detergeat. Verùm quod contigit Theageni, vel potius Attalo, dici est tempus. Vt enim promiserat post treis dies daturum se hominem à iocinoris phlegmone liberatũ, tum magis quàm prius calente oleo viscus plurimum perfudit, 70
tum cataplasmate frequentius est vsus: hac diligentia felicius sibi curationem cessuram sperans: respondítque percontãtibus de Theagene gloriabundus meliora. Cęterùm contigit provt ipse prędixeram, subitò hominem mori. Et quod omnium maximè dignum risu fuit, ducebat Attalus secum ex ijs qui de hominis statu rogassent quosdam, quibus ostenderet adeò rectè eum se habere, vt iam esset laudandus. lętúsque cum multis ingressus est domum in qua iacebat: cùm Theagenem mortuum quidam ex amicis, qui & Cynici quidam erant, & alioqui philosophi, lauare ex mo 80
re pararent. Itaque etiam vsque ad mortuum accedere, idque vnà cum spectatorũ cœtu Attalo contigit: vtpote cùm nemo intus lugeret. Nam Theageni nec seruus erat, nec puer, nec mulier: sed cum eo soli amici philosophantes versabantur. qui iusta quidem mortuorum, citra tamen omnẽ luctum obibant. Atque hanc laudem Thessalius asinus inter multos spectatores est consecutus, ostendens explicatũ à phlegmone hominẽ intra quatuor (vt pollicitus est) dies.

Reliquiverò methodici cùm innumeros quotidie iugulẽt, adeò rationem curandi mutare adhùc nolũt, vt quæ à medicis sunt scripta, qui artis operibus verè insudarunt, ne vel semel experiri velint. adeò indelebile vitiũ vehemẽs ignorantia est, præsertim si cum superbia sit coniuncta. Eiusmodi igitur in omnibus sunt Thessali sectatores. Nobis autẽ vitãdi eiusmodi errores sunt. At si nihil aliud suppetat, saltem ipsi experientiæ credendũ. Id quod ipse perpetuò suadere non desino ijs qui circa rationem parum sunt exercitati. Nam melius profectò ijs est, quando & rudes sunt, & simul in rationabili methodo, quam nos nunc prodimus, minimè exercitati, vt nihil penitus ex ratiocinando accipiant. Quippe iocinoris substãtia, scirrhis maximè opportuna est: vtpote quæ naturaliter lutosum quippiam continet, veluti medicus quidam nostri temporis per iocum dixit. Lienis verò rarior substantia, quàm iocinoris est. cæterùm crebrius scirrhosis vitijs affligitur, propter nutrimenti quo vtitur speciem. Monstratum nanque est quòd crasso nutritur sanguine: qui veluti limus purioris est, facilliméque nigra bilis efficitur, ideóque etiam ipsum melancholicum siue atrum appellamus excremẽtum. atque hæc duo viscera scirrhosis tumoribus tẽtari, vel experientia ipsa clarè indicat. Renes verò, quod conditi sunt, tactum effugiũt.

Cæterùm hos quoque facilè scirrhis deprehendi ratio docet. atque idcirco nephritidas aliàs †facilè solubiles, aliàs ægrè solubiles esse: cùm renes ambo habeant quæ in viscerum vtroque prædicta sunt inesse, tum substantiæ qualitatem, tum excrementorum quæ per ea dilabuntur† vitium. Quo fit, vt qui crassi succi cibis vescantur, calculi vitio vexentur. Ergo quanto trium horum viscerum scirrhosi affectus difficilius curantur, tãto magis esse solicitos oportet, ne quis in hos incidat. Maximè autem (vt dictum est) incidunt, qui

† est tamen in Græco, ἀλύτους. † φευλίτικτα.

dunt, qui ipsis phlegmone laborantibus, ijs cibis vtuntur, qui crassos lentósque succos efficiant. Quinetiam eiusmodi affectuum medicamina inter omnes conuenit, ea esse quæ dissecent, & dissoluant, & frangãt. Quę vtique ex eorum sunt genere, quæ obstructiones eruunt & detergẽt: cæterùm viribus valentiora. Horum nõ solùm materiam, sed etiam facultatẽ in opere de simplicibus medicamentis exposuimus. Itaque etiam breuior nunc ero, contentus generali facultate, & sola methodo, cum paucis exemplis. Nam cùm & facultatum materiam iam habeas præparatam, & quæ curationẽ vnà coindicẽt sint prædicta, nihil nũc aliud supereſt, nisi vt proprias cuiusque morbi indicationes cõmemorem. Coindicantia igitur voco virtutem, naturam, ętatem, anni tempus, regionem & consuetudinem, & siqua sunt id genus alia. Proinde de ea quæ à particulis sumitur indicatiõe, deinceps dicã, initio à iocinore sumpto. Quippe vbi id phlegmone laborat, quæ extrinsecus applicatur, ea mistę esse facultatis debere postulat: idque non in generatione phlegmones modò (est enim id omnium phlegmonarum commune: quando etiam si quis repellentibus tantum illo tempore vtatur, non peccet) sed etiam cùm nec affluat amplius quicquam, nec repelli quod in laborante parte continetur, possit. Accidit enim hoc quoque multis de causis. Sanè in principio tum parum est quod affluit, tũ magna ex parte non ita crassum, tum partis ipsius quæ recipit virtus nonnunquam valentior, vtpote nondum lassata: tum quod in afflicta continetur parte, nondum violenter impactum. At cùm phlegmone in vigore suo iam consistit, tum multus in ea sanguis continetur, ísque crassior subinde, ac vehemẽter impactus: tum virtus partis iam est debilior: quam alioqui valentem requirimus, quò scilicet à se superuacua amoliatur: quandoquidem haud satis potens est adstringentium præsidiorum vis, quæ sola totum efficiat. Quippe potest hæc cogendis ac constringendis, & veluti densandis, & exprimendis corporibus quæ tenuiora consistentiâ sunt, ad circumpositas partes expellere. Cęterùm nisi etiam laborantis particulæ virtus aliquid auxilietur, nihil adeò magnũ efficiat, tum igitur quæ à phlegmone sumatur, vna duntaxat agendorum est indicatio. Hanc Græcè διαφόρησιν vocant; Latinè digestionem, euaporationémve

némve dixeris. Hæc humorem qui in phlegmone obsessa parte continetur, per meatus insensibiles educit. Quæ verò ab ipsa sumitur parte, ea in diuersam nos partẽ trahit: scilicet robur eius seruari iubẽs. Coëuntibus igitur vnà cõtrarijs indicationibus, compositum quoq; esse medicamẽtum oportet. At femur si phlegmone laboret, aut tibia, aut cubitus, aut brachium, aut qui in his sunt adenes, causa nõ est cur horum robori consulas. Hæc tibi communis indicatio sit in omnibus ijs partibus quarum munus eiusmodi est, vt toti corpori sit ex vsu. Ergo nec lienem tantùm relaxãtibus curare oportet, cùm hic quoq; ex iocinore quicquid limosum & melancholicum est expurget, propterea scilicet quòd ex eo humore nutritur. Idcirco quoties obstructio quæ in eum incidit, aut phlegmone, potissimùm quum scirrhosa sit, tum ea quæ obstructiones eximant, tũ quæ dissecent, vehemẽtiora exigit. Nam quale medicamẽtum iocinori est absynthiũ, tale est lieni capparis cortex. Quale rursus iocinori quod vocãt eupatorium, tale est lieni scolopendrium. Siquidem similia genere medicamẽta, ambo viscera postulant. Cæterùm tanto valentiora lienis, quanto crassiore vtitur alimento. Scirrho igitur laborantibus ipsis conuenientia nutrimenta sunt genere quidem eadem, sed maioris minorisque ratione differentia. Itaque & si capparis ex oxymelite edatur, vtilis sanè est vtriq; visceri, cæterùm nec ipsa pari modo nec similiter mistum habens oxymeli. Nam & ipsa copiosior, & ex minus diluto oxymelite lieni erit vtilior. Atque hæc differentia est quæ ex maioris, minorisque ratione accepta est. At similiũ genere, vel specie, aut quomodocũque dixisse libet, præsidiorum, ex actione & † compositione indicatio sumpta est. A † διαπλάσεως. i. figura
societate verò cum vicinis partibus, quod idẽ cum situ est, illa capiuntur, quòd gibba iocinoris per renes expurgari oporteat; caua verò per inferiorem ventrem. In liene verò alteram duntaxat esse superflui vacuationem: cùm quę per renes agatur, nulla huic visceri vacuando via pateat. Proinde vbi phlegmone premitur, deiectorijs id medicamẽtis detergemus, tum lacessimus: quò dimittat † deponatque superuacua. Sanè duplex ratio est eiusmodi medicamẽtorũ vsus. Cùm partes superius positæ laborant, per ea quę eduntur ac bibuntur. Cùm inferiores, per id quod sit per clyste- † κάθαρσιν id est, exoluatque

lienis medicamẽt.

mõ iecinoris phlegmonẽ.

clysterem infusum. Quandoquidem quæ eduntur ac bibũtur, eorũ vis antequam ad inferiores partes perueniat, resoluitur. Quæ infusa sunt, ea omnino ad ieiunũ vsque ascẽdere non possunt: imò etiam si admodum nitaris, fortasse tenue tantùm intestinum contingant. Ergo illud quoq; ex partium positura didicimus. nempe inferioribus intestinorum aliquid esse per clysterem infundendum: superioribus verò, atque etiam ipsi ventriculo, lieni, & stomacho, supernè aliquid exhibendum. Voco hoc loco stomachum, gulã, quam propriè Græci stomachum appellaut. Nonnunquã enim ita etiam vocant os ventriculi: veluti cùm stomachice anima linqui aliquos dicunt. Verùm in gula, quæ propriè vocatur stomachus, cataplasmata super spinam ⌊dorsi⌋ imponimus, † non autem ad pectus, quemadmodum cùm os ventriculi phlegmone vrgetur. Siquidem spinæ gula superiacet, per collum & pectus deorsum vsque ad ventriculum porrecta. Neque igitur hæc nouere qui Thessalũ imitantur, ideóque omnes vna ratione curant. Neque vtique illud, quòd omne membrum phlegmone laborans, nisi cutim sibi circundatam habeat spissam, tenuis saniei foras aliquid dimittit, ac laxat. Eò fit, vt ex ijs quę in ore, ⌊& naso, ⌋& faucibus, & stomacho, & intestinis, & ventriculo, & visceribus omnibus sunt, aliquid foras effluat. Ad eundem modum etiã ex interna facie pectoris, cùm phlegmone premitur, excernitur aliqua sanies. Quemadmodũ igitur lienis ipse, & iocinoris caua per intestina, gibba verò iocinoris & renes per vrinas purgantur: ita pectus vbi interna eius phlegmone tentantur, per membranam qua tegitur (ὑπεζωκότα vocant) aliquid in mediũ sui pulmonúmque spatium transmittit. Id autem expurgari per eandem qua pulmo viam debebit. Dabimus igitur ijs qui sic laborant, medicamenta quibus tenuatoria sit vis, quibus & viæ aperiantur, & quæ deferenda per eas sunt dissecentur ⌊ac dissipentur⌋ præsertim cùm vel crassæ substantiæ sunt, vel glutinosæ, qualia in ijs sunt quos empyos vocant. deligẽda tamen ex ijs sunt, quandiu adhuc phlegmone inualescit, quæ mediocria sunt. Cùm verò planè iam decreuit, aut penitus cessauit, & educi excrementa postulant quæ valentiora sunt. Ergo mediocre in hoc genere est tum ptissanæ cremor, tum mulsa. Valentius autẽ & vrticæ semen, & mulsa in quã

† δυκ ἔμπροσθεν, id est, nõ parte anteriore.

sa in quam coniectum fuit paululum aliquid acrium herbarum, quales sunt origanum, & hyssopum, & calaminthę, & pulegium, & illyricæ ireos radix. Quòd si vel plus horũ admisceas, vel irin in mollissimũ puluerem tunsam cribratámque in mulsam immittas, maximè incidens medicamẽ habebis. Ad eundem modum & quod ex marrubio conficitur oxymeli, aliáque eiusmodi valenter crassiora excremẽta quæ in pectore & pulmone continẽtur, incidere possunt. omniúmque eorum copiam inuenies in operibus ijs quę de medicamentis edidimus. Non solùm autem iam dictam remediorum differentiam ex laborante loco didicimus, sed etiam illud, quòd quæ in summo corporis phlegmone laborant, ea proprijs phlegmones remedijs curentur, quæ in alto sunt corpore, si cum his aliquid acriũ medicamẽtorum sit immistum. Reso luuntur enim eorũ vires, dum altè descendunt. Hac ratione & cucurbitula (strenuũ planè auxilium) est inuenta: tum vt foras euocentur, quæ sunt in alto: tum vt eximantur atque eruantur, quæ iam in scirrhum abeunt. Verùm vtendum cucurbita in ipsa parte quæ phlegmone vrgetur, inter initia non est, imò postea quàm totum corpus vacuaueris. ac necessarium est eorum quæ in inflammata parte continentur, aliquid educas atq; eruas, aut etiam foras versus attrahas. Generandis autem adhuc vitijs, minimè ipsis membris quę laborare incipiũt, sed ijs quæ continuatę his sunt, cucurbita imponi debebit, auellendi in contrarium causa. Sic nanque ad mamillas cucurbitas imponimus, cùm sanguis ex vtero profluit: defixo maximè in ipsis communibus pectoris & vteri vasis, eius ore. Sic si ex naribus sanguis profunditur, pręcordijs maximas cucurbitas affigim⁹. Sic & omne aliud sanguinis profluuium, ad contrarium per communes venas auertimus. Quemadmodum rursum & sanguinem (si ita est opus) attrahimus. Siquidem cùm menses euocare in animo est, in pube & inguine cucurbitam figimus. Præterea cucurbita in occipite defixa, efficax est remedium, ad oculorum fluxiones. Vacuari tamen prius totum corpus expedit. Nam si † refertum sanguine corpus sit, in quacunque parte capitis cucurbitam defixeris, totum ipsum implebis. Ergo hæc omnis phlegmones communis indicatio, haudquaquã similiter in qualibet parte administratur. Accedit ad omnia quæ

† plethoricum

quæ prædicta sunt, pro non leui portione, ipsius exhibẽdi medicamenti natura. Neque enim absolutè si adstringere incipientem phlegmonen est opus, quidlibet adstringens in ijs quæ deuoranda sunt, adhibebimus: sed ea quibus nulla corruptrix admista vis est. Nam chalcãthus inter præcipua adstringit, sicut etiam misy, & sori, & chalcitis, & diphriges, & ęs vstum, & squama eius & flos: verùm hęc medicamẽta noxia deuorata sunt. quocirca stomaticis ea miscere tutum non est. defluit nanque interdũ ex his aliquid ad ventriculum. sed nec aloën probè miscueris ijs medicamentis quę phlegmones alicuius causa quæ intus constiterit, deuoranda sunt: quando huic quoque admista purgãdi vis quædam est. Cæterùm vbi phlegmone prorsus inclinauerit, si quis paululum aloës admisceat deijciendi vẽtris causa: qui prorsus non deiecerit, nihil lædet. Verùm satius est mercuriali, aut vrtica, aut cnico, aut taliũ aliquo, aluum sic laborantium subducere. In summa verò, si quis eã quæ à partibus ipsis præstatur indicationem adimat, nihil obstat quo minus medicinam non sex mensibus, sed sex diebus totam perdiscas. At verò nec si quæ à partibus sumitur indicationem adijcias, iam totum quod exigitur ad curationem, habeas: nisi etiam methodos de medicamentis didiceris. itaque eas aggrediatur oportet quisquis cõsummatè sanaturus est morbos. Nũc enim si alicuius medicamẽti meminimus, id (vt sæpe testati sumus) exẽpli causa fecimus. Sed adijciamus adhuc ea quæ de indicatione quæ à partibus sumitur, nondum attigimus, Thessaliorum istorum sectam euidentissimè præcipitantes. qui cùm nec dissectionis rationem attigerint, nec partium actiones, vsũsve norint, tamen cùm floccos carpentem quenquã cernunt, & festucas legentem, audent oxyrhodino caput madefacere, nostro exemplo. Nam cur, quęso, non thoracem potius? Siquidem ex indicatione remedia inueniunt. Sanè fieri potest, vt etiam corde affecto, phreniticus quis efficiatur. Empiricus nanque ab experientia se ait eiusmodi medicamẽtorum nactum inuentionem. Qui autem & hãc vituperat, & inquisitionem de actionibus refugit: huic vnde, quæso, succurrit, vt pro thorace caput in phreniticis madefacere eligat? Cæterùm, hoc ipsum oxyrhodinũ quod capiti phreniticorum applicamus, ceu quidam ex amicis dicere solebat, non

Corde affecto phrenit.

bat, non solùm Amethodos istos Thessali sectatores, sed etiam reliquos manifestè redarguit vniuersos quicunque principem animi partem in corde statuunt. Nam cùm aliquando vidissem quendã ex Athenæi discipulis caput aceto & oleo mistis perfundentem, prohibui: iussique pectori admouere id remedium. Quippe læsam in delirio esse partem principem. Eam autem esse authore Athenæo in corde. itaque non rectè relicto pectore, caput eum integrum præsertim membrum vexare, eíque negocium facessere, nunc oxyrhodinum infundendo, nunc radendo, tũ spondylium, aut serpillum, aut id genus aliquid admouendo: imò verò si malum traheret, etiam castoreũ, aut certè etiã cucurbitã. Quippe id esse persimile ac si cui in femore phlegmone sit, calcaneo remedium applicet. Quinetiam in lethargicis, nemo est qui non capiti applicet auxilia. nam & id vitium contrarium quodammodo secundum speciem phrenitidi est. Gignitur autẽ in capite: in quo scilicet princeps animi pars residet. Ergo cùm humor qui in capite redundat, frigidus est, insensibilitas immobilitásque hominem opprimunt. cùm verò calidus est, perpetuus potiº motus, vnà cum rationis noxa. Accidit enim, veluti demonstratũ in libris de his est, ex frigore segnitia, ex calore immodicus motus, ex humoris verò vitio dementia. Itaque incidenda in talibus affectibus vena est statim ab initio, si modò tam valens virtus sit, vt sine noxa missionem sanguinis toleret, ac nihil prohibeat eorum quæ de secanda vena retulimº, sicuti vel crudi humoris copia, vel puerilis ætas, vel anni tẽpus, vel regio in qua sit extremus calor, aut frigus. Atque hoc quidẽ cõmune vtriquevitio, & ei quod cum sopore, & ei quod cum vigilijs incidit. Commune præterea vtriusque est, vt oxyrhodinum in principio admoueas. Nã repellendus à capite humor est, quisquis is fuerit. Quæ sequuntur, contraria sunt. Nã quæ cum vigilijs coniuncta sunt, ea lenire expedit. quæ cum immobilitate, excitare. Iure ergo cùm in summo incremẽto sunt, ijs vitijs quæ peruigilio & delirio infestãt, perfusiones ex papauerũ capitibus applicabimus: odoré quoque naribus obijciemus: ac nariũ alas intus, vel frontẽ ex similibus medicamẽtis illinemus. Quippe sopire ac stupefacere principem facultatem oportet: cerebrum scilicet quod supra modum incaluit, refrigerando,

gerando. In contrarijs autem vitijs excitare: ac noxij humoris qui citra putredinem, & citra febrem altos sopores inuehit, crassitudinem incidere, atque excalfacere. Tales nimirũ altos sopores, ἀποπληξίας, & κάρους, & κατοχὰς Græcè vocant. Quòd si aliquando humor putrescat: vtiq; cùm febri incidunt ea genera: vocatúrque morbus Græcè Λυθάργος. Incoquentes igitur in aceto thymum, & pulegium, & origanum, aliáque id genus, naribus sic affectorum admouebimus: quò vapor ad cerebrum sublatus, crassitudinẽ humoris dissecet. Mox etiam palatum valentibus & acribus medicamentis vngemus. Ab his verò etiam sternutamentis vtemur. tum capiti similes præsidiorum facultates inponemus, adaucta semper eorum etiam ad ipsum vsque sinapi vehementia, si vitium diu trahat. Quinetiam cucurbitis ad vtrunque vitium, si diutinum sit, vtemur: itémque castoreo. quippe quod ipsum probè concoquit, si debito tẽpore sit adhibitum. Quare hìc ad communem rursus curationem redeunt lethargus & phrenitis †. Ergo in eiusmodi affectibus manifestè redarguuntur & qui Thessalũ sequuntur omnes, & quisquis medicus principem animi facultatem statuit in corde. Non solùm enim iam dictorum præsidiorum destituentur copia, sed etiam cui ea parti accommodabunt, non intellegent. Neque enim tanquam in ophthalmia, vel pleuritide, vel angina, tum ab ipso ægro affectus locus sentitur, tum nobis partim tactu, partim visu innotescit: sic in lethargo, & phrenitide, & epilepsia, & delirio, & cõuulsionibus, & tetanis, præterea eo quod propriè vocatur catoche, se habet. In quibus omnibus præsidiorum formula ex affectus inuenitur natura: locus verò cui maximè sint applicanda, ex prænoscendis tum actionibus, tum partium vsibus. Illud autem quanuis in sermone aliquando omittatur, sępenumero prius dictum est meminisse oportere nos eorum quæ simul indicent. Cęterùm in præsenti eam quæ à partibus sumpta est indicationem, propositum est persequi: veluti statim in ijs quæ ad caput pertinent, etsi non aliud, saltem illud nosse cuiuis est prõptum, obiectam nobis ante cerebrum esse crassam mẽbranam, quæ corijs istis externis sit assimilis: post hanc etiam cranium. Itaq; resolui in dẽsis obicibus & duris, præsidiorum quæ imponuntur vim est necesse. ac nisi suturas, in capitis osse

† est prę terea in Græco, ἐπὶ τῆς παρακμῆς id est, in declinatione.

pitis osse natura ipsa fuisset molita, nihil adeò æstimandũ efficeret pharmacum vllum extrinsecus impositum. Sed quoniam etiam suturæ, & in his præcipuè coronaria, non solùm impositi medicamenti qualitates, sed etiam substantiam, si tenuis est, facilè intrò trãsmittit: merito multa circa cerebrum vitia ab extrinsecus applicatorum remediorum facultate iuuantur. Ipse enim in meipso expertus memini, cùm infunderetur rosaceum frigidum, citissimè clarissiméq; sensisse me in syncipitis loco eius intrò penetrationem. Quinetiam plurima diuersitas suturæ huius in hominibus, si inter se conferantur, etiam ante dissectionem manifestè apparet. Vidimus enim in ijs quib⁹ rasum caput fuerat, inter mandendum, cõmissionis ossium in coronali sutura manifestum motum: sic vt facilè appareret hominibus illis laxã esse eiusmodi ossium capitis compositionẽ. Merito igitur ad hanc maximè partem applicant omnes medici capiti infusiones: videlicet accepta quasi per man⁹ à primis inuentoribus ratione, ad id opus venientes. Sed & ipsi quicunque non negligenter ijs quæ fieri assolent, attẽdunt, cernentes & quemadmodum sutura ea liquidò moueri appareat, & quemadmodum celerrimè homines hac parte, siue ab externo admoto quopiam refrigeretur, siue excalfiat, id sentiant. Nam præter reliqua etiam tenuissimũ est hoc loco cranium, & rarissimum. Ergo quoties medicamenti cuiusquam vim vehementer descendere voles, hoc maximè loco impones. Cõmodius etiã fuerit, si & cum infrictione id facias, aut tunsis capillis, aut etiam planè abrasis. Quòd si humidum sit quod applicandum est: si id ex alto effundas, ac veluti fontis ritu illidas, quippe penitus intrò ab ictu magis compellitur. Sicut autem hic vehementior humoris casus conducit, ita in oculis est cõtrarius. In capite nãque os est quod feritur: in oculis mẽbranosa quędam imbecilláque corpora. Et in capite quidem aliud est quod ictũ excipit, aliud quod curatur: quódq; vt ictum nõ sentit, ita facultate quæ ex incussu ad ipsum peruenit, fruitur. At in oculo non est quod feritur, diuersum ab eo quod curatur: sed idẽ ipsum quod est curandũ, valẽter icitur. Ad hæc os capitis sensu caret: oculus acerrimi est sensus. Ergo infundere huic medicamẽta oportet, primùm superiorem † genam blãdissimè attollẽtes, mox minimè quẽadmodũ in ca-

† βλέφαρον. i. palpebram.

in capite incutientes. Inueniendi preterea humores mitissimæ miniméque mordentis naturæ, qui cum medicamentis sint infundendi. At mihi quidem magna cum consyderatione videtur veteres ad oui deueniſſe humorem, electo scilicet ex eo quod & mordens minimè esset, & glutinosum. Nam ex eo quòd minimè mordet, modò dictam indicationem ijs cõpleuit. Ex lẽtore autem, ad indolentiã nõnihil cõfertur. Quippe lenire eiusmodi humores possunt asperitates omnes quascunque acris fluxio excitat. accedit quòd crassus mediocriter ac lẽtus humor cõstantius, quàm tenuis & aquosus, in loco permanet. Sanè quòd lentum id quod absque morsu sit, cùm modicè incalcat, dolorem maximè leniat, id profectò ex mordentibus in aluo deiectionibus didicisti: in quibus iniectum seuum ilico doloré mitigat. Quòd autem permanere quoq; in laborante particula eiusmodi humidum expediat, manifestũ est. Siquidé in ijs quæ in ventre accidunt, per clysterem assiduè infundere molestum est. In ijs quæ in oculis, † genam attollere. At verò exquisitus membri sensus læue esse quod inijciendum, nihilque debere in se asperũ fabulosúmve habere, omnino indicat. Hinc igitur excogitatũ cõmodè est, tũ humido oui vtẽdũ: tũ quę terrea corpora ophthalmicis, id est ocularijs medicamẽtis miscẽda sunt, ea esse cum summa diligentia ad vnguẽ leuigãda. Quoties tamẽ dolores his accidũt vehemẽtes: repetitis ijs quæ de omniũ dolorũ generatione accepisti, disquires quónam ex his affectu dolere oculos in phlegmone, de qua nunc sermo proponitur, cõtingat. Nã aut ex vehemẽti acris confluẽtis humoris morsu, aut quòd eorũ tunicæ plenitudine distendũtur, aut propter crassorũ humorũ flatuosíve spiritus extensionẽ, vehemẽtes in his excitãtur dolores. At morsum quidẽ tũ purgãtibus medicamẽtis, scilicet & deorsum reuellẽdo & vacuãdo curare cõuenit: tum ipsi particulæ oui humore infuso, quò per eum acris fluxio sine offensa eluatur. Vbi autẽ cõcocta iam phlegmone ipsa fuerit, & simul corpus vacuum, tum vtique lauationes in balneo his sunt aptissimæ. Nam & dolorẽ statim sedãt, & fluxionem quæ ad oculos fertur, sistunt: maxima quidem eius parte inter lauandum per totum corpus excreta: reliquo verò † diluto. At verò distensionẽ quæ ex repletione prouenit partis, missione sangui-

† palpebram

† cõtemperato.

nis, & alui deiectione, & infernarum partium frictione, curare conueniet. quòd si necessitas aliquando vrgeat, ligandis artubus: mox fomentis ipsi laboranti particulæ ex aqua dulci modicè calida adhibitis. At humorũ vel flatuosi spiritus extẽsiones curabimus vacuato prius in his quoque toto corpore: sed & humorũ momento deorsum auerso. Mox localibus remedijs (Græci τοπικὰ vocant) vtendũ: non tamen medicamentis ijs quę repercutiãt ac reprimãt, imò ijs quæ euocent. Fouendi igitur sunt sicut modò diximus, ac fœnigræci decoctum ijs infundendum, sed lauato prius curioſe fœnogræco, ne quid illi, vel pulueris, vel fabuli adhærens clàm lateat. Est nanq; medicamen hoc maximè omnium quæ oculis applicantur, sine offensa digerens. Meminisse verò in omnibus quæ membratim docentur, cõmunium præceptorum oportet. Quorum vnum id est, digerentia medicamenta, vbi redundantia in toto corpore subest, si particulis quibusdam applicẽtur, implere potius quàm vacuare. Ergo tum reliquos morbos, tum verò phlegmonas (de quibus agimus) sicubi curas, nullo euaporãte auxilio prius fidenter vtẽris, quàm totũ corpus purgaueris. Illud quoq; attẽdas in omni vitio, nedũ phlegmone, oportet, aliquãdo totũ corpus mediocri habitu esse in humorũ, tũ qualitate, tũ modo: vnã autẽ aliquã, aut duas earũ, quæ suprapositæ sunt partium, redundantiam suam ad ægram trã smittere: veluti non rarò, sed planè sępenumero accidere in oculis videre licet, capite his fluxionem mittẽte. Manifestum igitur arbitror in ijs quoq; esse, ipsum priº caput sanandum esse, explorato eius affectu quem superfluorum generatio comitatur. Et diutinas quidem oculorum fluxiones curamus oculis ipsis dimissis, atque ad capitis † curationem conuersi. Cuius vitium si ex genere intemperantiarum sit: curationem ex sibi cõtrarijs, sicut priº monstratum est, adhibẽdam indicat. Plurimùm igitur, vel frigida intemperies caput vitiat, vel humida. nec dubium est quin etiã ambæ congrediantur. Rariores sunt quę propter calorem acrem oculis fluxionem immittunt: in quibus haud expedit ijs quæ ex thapsia & sinapi fiunt medicamentis vti: imò contrarijs omnino, oleo crudo, & hispano, & rosaceo, tum frequenti ex aqua dulci in balneo lauatione. Atque aliquando cerebrum ipsum fluxionem transmittit.

† περι-ψυξις

mittit. debétque huius intéperies totius capitis epithematis corrigi. Aliquãdo vasorũ ipsorũ vitiũ est: cùm venæ, vel arteriæ, imbecilliores sunt: sic vt aliorũ vasorũ superuacua recipiant. Quo casu aliqua earũ parte excisa, aut etiã totis bene altè præcisis, dura cicatrice quod interest intercipimus. Qua disiunctæ incisæ vasis partes, cõtinuæ præterea nõ sint: nec ex altera in alterã cõfluere aliquid possit. Cæterùm, cùm eorũ vasorũ quæ in profundo sunt recõdita, ac è superiore ad oculos vnà cum neruis perueniunt, vitiũ est, nihil horum agi licet. Proinde ægrè curabiles omnes eiusmodi fluxiones sunt. Quę verò extrinsec⁹ positavasa sunt, eavel sine chirurgia roborare licet: illitis medicamẽtis, quę robur inserãt. Græci † τονικὰ vocãt. Est & quãdo calid⁹ sanguis, ac vaporũ plenus, ad caput ascẽdit, ac maximè in arterijs redũdat. Cui vitio excogitatũ saluberrimũ remediũ medicis est, vt ipsa incidatur arteria. Oportet autẽ deraso capite curiosè tãgere, tũ quæ retrò, tũ quæ secundũ vtrãq; aurẽ sunt arterias, præterea quæ in frõte, & quæ in tẽporibus sunt. Quarũ quæ calidiores alijs apparebũt, ac maiorẽ exhibẽtes pulsum, hæ sunt incidendæ. Quæcunque verò & paruæ & prope cutẽ resident, harũ vel si partẽ aliquã excideris, veluti facere in crurũ varicibus solemus, aptius erit. Nostróq; tẽpore quidã ex ocularijs medicis nõ minimus, ex arterijs quæ in tẽporum summis musculis resident, non exiguã excidit partẽ. Ac ferè quidẽ cùm excisa est arteria, reliquæ eius partes ad sibi cõtinuas retrahũtur. Euenítque id magis in ijs arterijs quæ tũ minores sunt, tũ minorẽ exhibẽt pulsum. Quòd si inter nudandũ appareat tibivas magnũ, aut magnũ exhibere pulsum, tutius fuerit vinculo id prius excipere: mox quod in medio est pręcidere. Sunto autẽ eiusmodi vincula ex materia aliqua minimè putrescibili. Talis autẽ Rome est ea quæ Gaietanorũ dicitur, ipsa ex Gallijs aduecta: vẽdita verò maximè in sacra via, quę à tẽplo descẽdit ad fora. Ac horũ quidẽ Romæ facilis est copia. Vilissimè enim vẽduntur. At si in alia vrbe artẽ exerceas, cõparetur filũ aliquod ex ijs quæ serica nuncupantur. Habẽt enim ea diuites mulieres in multis sub ditione Romanorũ locis: potissimùm in magnis vrbib⁹, in quib⁹ multæ sunt mulieres id genus. Sin huius facultas non est, ex ijs quæ inueniũtur in regione quam incolis, deligito materiã quæ mi-

† τονωτικὰ.

Arteriarũ incidendarũ vo.

quæ minimè sit putrescibilis: cuiusmodi est graciliũ chordarũ. Nã quæ facilè putrescũt, eæ citò à vasis decidũt. Nos verò postquã vndiq; sunt carne impleta, decidere vincula volumus. Quæ nanq; caro in abscissis vasorũ partib⁹ † coalescit, ea pro operculo est, ac osculũ eorũ cludit. Postea verò quàm id factũ cernitur, decidere iam vincula securè possunt. Atverò cùm venarũ partẽ aliquã excideris, nõ est op⁹ eas tam imputrescibili materia deliges, sed suffecerit alia quępiã. Siquidẽ in arterijs perpetu⁹ motus insecti vasis ora resoluit. In venis autẽ posteaquã semel sunt vtcunq; clausę, siue per deligaturã cõstrictę, siue per medicamentũ adstrictæ, permittũt circumpositã carnẽ circà coalescere: potissimùm si qui curatur, immotã partẽ seruet, magísq; etiam si toto corpore vacuato ipsam attollat. Quippe etiã varices ita curamus. Vocatur autẽ varix vena dilatata. porrò dilatatur in testiculis & cruribus omnino. Sed quoniam cùm hos adhuc scriberem cõmentarios, nõ pauci amicorũ rogarunt, vt in fine totius operis omnia quæ ad chirurgian pertinẽt, deinceps memorẽ, idcirco tractatio de varicibus nũc differatur. Cùm verò nõ pauci speciatim sint oculorũ morbi, qui magis specialẽ curationem desyderẽt, ne de his quidẽ hoc loco pluribus est agẽdũ. Nã qui curiosè quę prędicta sunt, legerit, & naturali prudentia fuerit, huic omnia inuenire, eorum rationem sequenti, nullo negocio licebit. Qui autem tales non sunt, ijs satius fuerit omnium vitiorum, quæ oculis incidunt, curandi rationem priuatim scribere: maximè cùm amicorum non pauci ita postulent.

† ἐπιτρέφεται.

Varix

GALENI METHODI MEDENDI, VEL de morbis curandis, Thoma Linacro Anglo interprete, Liber quartusdecimus.

DE tumoribus qui præter naturam in corpore consistunt, quot numero, qualésque sint, proditum à nobis singulari volumine seorsum prius est. Quemadmodum autem hi methodo curandi sint (quod vtique docere propria propositi operis professio est) in horum commentariorum tertiodecimo præcipere cœpimus. Et quoniam in superioribus de omni febrium ratione sermo erat habitus, aptius mihi visum est

ſum eſt de phlegmone primùm diſſerere, vt quæ & frequẽtiſſimè incideret, & febres ſubinde accenderet. Ac dictum quidem nonnihil fuerat in febrium curatione inter cæteras earum cauſas, etiam de phlegmone. Verùm abſolutus ſermo, & qui propriè illi debebatur, in libro qui hunc pręcedit, eſt traditus. in quo methodum curandæ eius, qualíſnam eſſe conueniat, tradidimus. nequaquam tamen auxiliorum materiam, niſi tantùm exempli gratia, ſicut in ſuperioribus fecimus. Haud lõgè verò à phlegmone abeſt & alius morbus, quem Græci ἐρισύπελας vocant. Is, vti monſtratum eſt, ex bilioſo ſucco naſcitur. Sed præſtiterit fortaſſis eum pluribus verbis à phlegmone diſtinguere. Ergo communia amborum ſunt, tum tumor qui præter naturam ſit, tum verò calor. Diſſident inter ſe primùm & maximè colore: quando ſi is ruber ſit, phlegmonen vitiũ appellant. ſin pallidus flauúsve, vel ex pallido flauóq; colore miſtus, eryſipelas. Præterea pulſatio magnæ phlegmones proprium eſt ſymptoma, quippe quæ altè magis in corpus demittitur. Eryſipelas verò in cute potius cõſiſtit, quàm altè deſcẽdit. Tenuis nanque ſubſtãtiæ eſt pallidæ bilis humor. Itaq; facilè ad ipſam cutim trãſfluit, carnoſis rarísq; corporib⁹ tranſmiſſis. Cutis verò dẽſitas nõ æquè eſt huic bili peruia, niſi ſi admodum tenuis aquoſáq; ſit. Talis nãq; maximè eſt etiã quę quotidie cum ſudore exit. Licétq; multorum qui in balneis ſudorẽ ſibi ſtrigilibus detergent, hũc eius videre coloris cuius lotium eſt, ijs qui diutius cibo abſtinuerunt. Neque enim ignoras eorum, qui inediam diu tolerant, pallidius ex aquoſo lotium reddi, mox verò etiã flauum, niſi quis prius humectante nutrimento potionéque ſqualorem corporis irroret. Ac corpore quidẽ pro naturæ modo ſe gubernato, amaræ bilis ſuccus inuiſibiliter exhalat. Præter naturam verò ſe habente, tum alijs (de quibus pòſt agetur) vitijs redundat, tum verò eo de quo nunc agitur, quod eryſipelas vocant. Cùm enim vel longè copioſior, vel craſſior quàm pro naturæ modo redditus, vniuerſus ad cutim compulſus fuerit, eam tum perurit, tum in tumorem attollit. Sed ſatius eſt veluti ſemper non dicimus modò, ſed etiam facimus, ita nunc quoque à rebus non à nominibus initiũ faciamus: alterúmque principium, priore ſcilicet commodius, eiuſmodi, ſermoni demus. Cùm ſanguis co-

erisypelas et phlegmo quid differat.

guis copioſus in aliquam particulam procubuit, ſic vt ab eius particulæ vaſis nequeat contineri, exilítq; aliquid inſtar roris ex ipſis vaſis in ea muſculorum ſpatia quæ ſimilaribus corporibus ex quibus componuntur, interueniunt, vtique tumor ex plenitudine oritur: cui ſuccedit cutis tenſio, † & in alta carne cum pulſu dolor, & tangenti renixus quidam, & rubor, & calor: ipſa nimirum cute ea, quæ ſubiecta ſibi caro patitur, ſentiẽte. Similis iam dicto & in viſceribus affectus oritur. Eſt enim his quoque ſua quædam caro, quam aliqui παρέγχυμα Græcè vocãt: in quam videlicet ſanguis ex refertis vaſis halitus ſpecie exudans, iam dicta ſymptomata efficit. Atque hic vnus affectus eſt ſanguineæ fluxionis ſoboles, in carnoſa corpora maximè incidens. Secundus alter bilioſæ fluxionis germen eſt, ac circa cutim maximè conſiſtens, tum hanc externam, quæ omnium partium commune eſt tegumẽtum: tum membranoſam & tenuem quæ ſingulis internarum eſt circundata. Ergo ſicuti prior affectus etiam cutis aliquid apprehẽdit, ita hic quoque aliquid ſubiectæ ſibi carnis occupat. Quòd ſi craſſior humor acriórque ſit, ſummam cuticulam (Gręci ἐπιδερμίδα vocant) excoriat. ſpatióque ad profundum aliquando cutis exulceratio peruenit. Atque hic quidem affectus eryſipelas nuncupetur, duplicem (vt iam dictum eſt) habens differentiam: quòd vel abſque exulceratione, vel vnà cum hac incidat. Prior autem affectus vnius rationis eſt, vocetúrque phlegmone. Cùm ergo nec planè bilioſa, nec ſanguinea fluxio eſt, ſed ex ambabus miſta: vtique ab eo quod in miſtura exuperat, nomen ipſi indatur, ac dicatur de eo id quod exuperatur: ſic vt vel phlegmonen eriſypelatoſam id vocemus, vel eriſypelas phlegmonoſum. Vbi autem neutrum vincit, ibi vitium phlegmones eriſypelatósq; mediũ nominetur. Curationis verò methodus ſicuti in alijs compoſitis, ita & nunc tradatur: initio à ſimplicibus ſumpto. Ergo omnibus qui ſic præter naturam cõſiſtunt tumoribus, communis indicatio vacuatio eſt. Adieci verò illud, ſic, admonens te multitudinis humorum qui eos excitent. Nam ſi quis eos vacuet, naturalem habitum membrum recipiet. Iam vacuatio pari modo in omnibus, duplex eſt: vna repellentium ad alias partes, altera foras digerentium per eum qui ſenſum fugiat halitum. At quoniam

† ὀδύνη δ' ἐν τῷ βάθει. καὶ πόνος μετὰ σφυγμοῦ.

Curatio

Vacuatio duplex tu. e motu

niam erysipelas nõ quantitate modò affligit, sed etiam ex vehemẽti scilicet inflãmatione qualitate ipsa cruciat, ampliorem refrigerationẽ quàm phlegmone requirit. Nec tamẽ non periculosa toti corpori est eiusmodi curatio, propterea quòd bilis interim ad aliquod princeps membrum fertur. quippe cùm si vel sanguis ipse †abũdet, haud tutum sit ex minoris notæ mẽbris fluxionẽ eius repellere. Tanquã igitur in illa post totius corporis vacuationẽ repellentibus auxilijs vsi sumus, ita nũc quoq; faciem°: sed pro sanguinis missione, medicamẽto quod bilẽ trahat, purgantes: ipsam verò afflictã particulã refrigerantes. Esto autem refrigeratiõis terminus, ipsa coloris mutatio. Etenim quod purũ erysipelas est, statim cum hoc quiescit. Quod nõ purũ est, sed iam quodãmodo phlegmonodes, si plusculũ refrigeres, liuidã cutim præfert. Sin ne sic quidẽ quis desistat, nigricat: potissimùm in senili corpore: sic vt quædã ita refrigeratorũ, ne digerẽtibus quidẽ medicamentis ad perfectionem sanentur: sed scirrhosus quidã tumor in particula relinquatur. Ergo satius est, vbi laborãtis particulæ alteratum colorẽ videris, à refrigerantibus adstringentibúsque ad contraria transire priusquã vel liuida, vel nigra prorsus fiat. Porrò refrigerantiũ materia in opere de medicamentis est tradita. Solanum, & sẽperuiuũ, & portulaca, & vmbilicus veneris, & psyliũ, & altercũ, & lactuca, & intybum, & lenticula palustris, & cerata ex aqua admodũ frigida, & alia id genus. Vbi verò inflãmatio ægrotantis mẽbri iam desijt, cataplasma illi priusquam liueat, ex hordei farina (ἀλφὶ λύσιμ Græcè vocant) est imponendũ. Quòd si iã liuor occuparit, incisa cute cataplasma superponendum est, perfundẽdúsq; locus plurimùm quidem ex aqua calida. sed & marina aqua & muria interim cõducet. Quinetiam ipsi cataplasmati eiusmodi aqua, vel acetũ, vel oxalme misceatur. Hoc tẽpore etiã coriandrũ cum polẽta quidã esse salubre erysipelatũ medicamentũ scripserũt. Alij rursus eodem inter initia vsi, magnę noxę occasio laborãtibus fuere. Sed & rosaceũ ceratũ cui immistũ sit calcis aliquid, eodẽ modo sunt qui prodiderũt erysipelati prodesse, aliáq; similis generis nõnulla ex ijs quæ valẽter excalfaciãt. Quorũ nullũ est erysipelatis medela, antequã videlicet mutatũ desinat esse id quod ab initio fuerat, atq; alterũ iã, illiq; contrariũ euaserit.

†ἠύχυται πλεονάζῃ. i. abundãs refrigeretur.

euaserit. Quomodo enim, quęso, nõ sit cõtrarius calido affectui frigid°: aut ei qui flauo aut pallido colore est, is qui liuidus aut niger est? Sicuti autẽ subinde phlegmonæ admiscetur erysipelas, ita etiã aliquãdo œdemati. ac vocetur quod ex ambobus tũ est cõflatũ, erysipelas œdematosum: nõ secus quàm vbi ex refrigerando durũ ægréq; resolubile redditur, vocabitur erysipelas scirrhosum. Iã curatio quoque veluti in omnib° cõpositis, ita in his administrabitur. ac potissimùm quidẽ cõtra exuperãs pugnabitur, nõ prætermissa tamẽ nec ea quæ ex admisto præstatur faciendorũ indicatione. Sicut enim ex bilioſa fluxione erysipelas, ita ex pituita cõstat œdema ipsum rar° quidã atq; indolẽs tumor. Equidẽ scio aliter quoq; œdemata prouenire: sicut in pedibus in intercutis aquæ affectibus, & phthois, aliísque, qui vehemẽtes sint, malis corporis habitib°. Atque in illis quidẽ œdema multitudinis eius quæ hominem premit, est symptoma, nullam seorsum propriam curationem requirens. Nam satis erit, (si modò curatione egebit,) ipsa tum crura perfricare, aliâs oxyrodino, aliâs oleo cum sale, aut etiam oxyrodino sal habente. At si ex pituitoso humore in particulã influẽte œdema constitit, abundè aliquando satisfacit spongia quæ ex aqua, in qua sit aceti aliquid, maduerit. Porrò hæc ita attemperabitur, vt vel bibi possit, vel vt non multum supra hoc aceti habeat. Deligare verò spongiam debebis, ab inferiore parte incipiẽs, ac suprà finiens. Esto autem spongiam, si modò cõductura sit, omnino noua. Huius si copia nõ est: cuius erit, hanc detergebis expurgabísque nitro, & aphronitro, & aqua lixiua. Quòd si sub his œdema nõ subsidat, vbi rursus deligabis, pusillũ aliquid aluminis conijcies, ac nouã spongiã admouebis. Si noue copia nõ sit, melius est eo quod vulgus vocat ἠύχνιον, vtare. Id verò ante omnia molle esto. quod genus tharsicũ est. Cuius si facultas est, audacter vtitor. vtilius enim experiẽre quàm spongiam. Madeat verò ex pusca, quæ aliquid habeat aluminis. tum (vt præscriptum est) deligetur ab inferiore sursum. Sit autẽ arctatio mediocris: veluti in ossis fractura. ac primæ quidem fasciæ iniectiones, quæ scilicet infernè incipiunt, magis arctandæ, quæ deinceps sunt, sensim remittẽdę. Cæterùm, nõ adeò vt laxa sit aliqua deligationis pars. Porrò idoneum medicamẽtũ ad hæc & Glaucium est,

cium est, tum ipsum per se liquatū in pusca, tum vel magis medicamentū nostrū quod ex eo cōpositum est. Cuius cōpositionē habes in eo opere quod de medicamētis est inscriptū. Sanè hactenꝰ à me scripta fuerāt opera tria, vnum de simplicibus, alterū post hoc de cōpositione medicamētorum, & tertiū de facilè parabilibus. Quartū autē adscribere constitui: quādoquidem multi amicorum ita suadēt. In eo de cōmunibus & proprijs cuiusq; partis & vitij medicamentis agetur. Verùm medicamē illud quod Glauciū habet, nō œdemata modò, verùm multò etiā magis, tū erisypelata, tum phlegmonas incipiētes sanat, ac potissimùm calidas. Manifestū autē quòd erisypelatosas phlegmonas, & erisypelata phlegmonosa idem medicamentum sanet. At non eas phlegmonas quæ in scirrhum iam transierunt, aut erysipelata quæ iam refrixerunt, aut denique vllū scirrhosum affectum sanauerit. de quibus vtique in quinto de simplicium medicamētorum facultatibus aliquid est proditum: dicetur verò & nunc. Siquidem humor vnde eiusmodi vitiū nascitur, aut glutinosus est, aut crassus, aut vtriusque rationis particeps. Curandi verò eius communis indicatio est, vt quod præter naturam in particula est, totū vacuetur. Modus tamen vacuationis eius proprius est. Nā detergere id vbi contumaciter inhæret, oportebit. Quòd si quis ijs quæ † vehementer trahunt, digerúntque, medicamentis vacuare tentet, nec ijs quæ humectent & excalfaciant molliat ac liquet, huic pauris primis diebus egregiè processisse curatio videbitur: cæterùm quod de affectu restabit, id insanabile erit. siquidem toto quod in eo tenuium partium erat digestō: quod reliquum est, veluti lapidosa concretio linquetur. Quippe etiam qui in articulari morbo visuntur pori, ex humore crasso glutinosóq; proueniunt, quando is non paulatim est digestus, sed violētis medicamentis totus simul siccatus. Ad eundem modum & calculi generantur in renibus, asso scilicet in his crasso glutinosóque succo. Hac igitur de causa ad scirrhosos affectus nullum vehementer excalfaciens siccánsve medicamentū est aptum: sed ea tantùm quæ cum molliendo digerere possunt: cuiusmodi sunt tum ceruina medulla, tum vitulina, tum seuum hircinum, & taurinum, & leoninum. ad hæc, Ammoniacum thymiama, & Bdellium vtrunque, magísq;

† ἀθρόως.

Scythi-

cum, quanto videlicet est humentius. Pari modo & Styrax qui humentior est, sicco vtilior est. His igitur indicationibus attentus, etiam complicatos affectus sanare poteris, pro subinde iam dicta in omnibus compositis vitijs methodo. Mihi verò iam tempestiuum fuerit de affectarum partium differentia mentionem facere: quam semper in omnibus tum morbis, tum symptomatis, in memoria habendam censui. Diximus autem nō pauca de omnium earum indicatione in libro qui hunc præcedit. Siquidem omnium qui præter naturam sunt tumorum, in quibus vtique adhuc non sunt geniti pori, prima indicatio vacuatio est. Earum verò partium quæ iam scirrhum contraxerunt, vacuatio per iam dicta medicaměta perficitur. Vocaréq; ea malactica, id est molliētia, medici solent. Quoniam autem membrorū alia rariora naturaliter sunt, alia densiora: etiam vacuationem eorum diuersa specie remedia postulare est necessum. Hac igitur de causa tum in tendonibus, tum in ligamentis, cùm scirrhosa fuerint, visum mihi satius est ei curationi quam per mollientia medicamenta molimur, aliquid incidentium admiscere. Ex quorum numero vel in primis acetum est. Interim verò & in alijs partibus quas scirrhus affecit, eo vtimur: vt paulò pòst dicā. Verùm in tendonibus & ligamentis in hunc modū. In aceto acerrimo candentem igni lapidem extinguo: ac si quidem haberi potest, qui certè in magnis vrbibus rarus nō est, pyriten. Sin eius copia nō datur, molarem, Græci μυλίτην vocāt: scilicet ex quo molas quibus molimus, faciunt. Deinde ascendente post infusum lapidi acetum vapore calido, in hoc dimoueri scirrhosum ligamentum vel tendonem cogo: atque exinde rursus medicamē quod molliat, impono. Oleo tamē principio curatiōis nō aqua quotidie omnino laborātem particulā perfundo. Esto autē id oleum haudquaquam adstringens, sed planè tenuium partiū, cuiusmodi sabinum est. Incoquimus autem oleo interdum altheę radicem, ac sylueſtris cucumeris & siqua est ej generis alia. Atque hoc vtor (vt dixi) quotidie. Cæterùm curatio quæ per acetū administratur, vtilis est vitio iam adulto, & cùm præparata iam sub mollientibus pars fuerit. Excogitaui autem & cōposita quædam ex aceto medicamenta, quæ inter mollientium vsum, ad vnū dic impono.

Siquidem

Antiquorum Scirrorum curatio

Siquidem aceti vis, modò ea quis modicè & debito tẽpore vtatur, salutaris eiusmodi affectibus est, ceu crassos humores dissecans ac dissoluẽs. sin vel immoderatius, vel in tempore non idoneo, tenuiores partes violenter absumens, id quod reliquum est, lapidescere sinit. Sed & si quis eo diuti⁹ vtatur, substãtiam ipsam neruorum delibauerit. Ob id igitur nec sæpe, nec inter initia, nec longo tempore, medicamentis quæ ex aceto componuntur, ad ligamenta & tendones est vtẽdum. At in liene & carnosis musculi partibus scirrho affectis, tutus eius est vsus. Quippe raræ sunt naturaliter hæ partes, nec est quod metuas, ne quis neruus eius vi lædatur. Ac ammoniaco quidem thymiamate cum aceto, etiam alij non pauci lieni imponentes vtuntur, ad luti scilicet crassitudinem quod ex vtrisq; mistum est redacto. Idque solum ei curando sæpe satis fuit. Ad musculos verò alium sanè non vidi. Ego verò etiam sæpe sum vsus, vtique mollientium vsui interponens. Atque sub illis nulla cernitur euidens vtilitas. Sed postea quàm mollitus per ea scirrhosus tumor est, maximum certè vsum ammoniacum aceto liquatum confert. Sufficit autẽ eo vno alteróve die vsos, rursus ad mollientia reuerti. Ac rursus his pluribus diebus vsos, denuò ad medicamen quod ex aceto fit redire, siue id ammoniacum, siue quid aliud habeat eorum mollientium quæ paulò suprà sunt cõprehensa. Neque enim aliud quicquam est admouendum: cuiusmodi scilicet pleraque sunt eorum medicamentorum quæ sicca vocant. Siquidem inter initia medicamẽtum probabis. Sed id insanabiles affectionis reliquias relinquet. Ego nanque eius rei causa in medio tempore cataplasmate ex althea sum vsus. Vocat autem hanc vulgus ἀναδενδρομαλάχην. Huius igitur radix seuo liquata, salutare ad talia medicamentum est. Esto autem seuum, si fieri potest, anserinum. Sin id nõ sit, gallinaceum. Sin nec huius facultas sit, suillo vtendum. Sed & siluestris maluę quæ passim nascitur, folia, cum supradictorũ aliquo tusa proficient. Meliora tamen crudis sunt quæ modicè antè sunt decocta. Ac eiusmodi quidem auxilia, & curationis variatio qualis iam comprehensa est, omniũ particularum quæ scirrhosis vitijs sunt affectæ, cõmunia sunt. Ad euudem modum œdematum curatio, quam paulò antè memorauimus, comprehensis iam differentijs per particulas va-

NB. de Aceto.

las variatur. Iis enim quæ in pręcordijs sunt œdematis, nemo frigidam ex pusca spongiã applicuerit: veluti nec alijs qui in his sunt tumoribus. Iam quis absynthium oleo incoquens, genu vnquam perfudit? Quis oculum, aut aliquid eorum quæ intra os sunt, qualitercunque affectum? At iocinori ægrotanti & lieni subinde cum maxima vtilitate adhibetur. Docet id ipsum & experientia, quæ vim eorum euidenter indicat, non secus quàm ratio. Nos tamen nunc hoc opere solam eam remediorum inuentionem, quæ methodo paritur, qualísnam sit disserimus. In operib⁹ de medicamentis ambas miscuimus, omnia medico cognoscenda esse rati: tum quæ solo inuenta sunt vsu: tum quæ sola ratione: ad hæc tertio loco quæ conferentibus ad inuentionem vtrisque. Omnibus autem his ille solus commodè vtetur, qui in hac methodo est exercitatus. Ac de phlegmone quidem scirrho & œdemate satis sunto, quę hactenus sunt comprehensa: illo non omisso, quòd scirrhum nominamus tumorem durum qui sine dolore est, non tamen omnino sine sensu. talis enim sanabilis non est. reliqui omnes sicut ęgrius sensilem ipsam partem affectam reddunt, ita omnino insensibilem non faciunt, vtique si sensilis natura sit. Ligamẽta nanque scimus insensilia esse. Quòd si quis eos duntaxat tumores, qui & præter naturam sunt, & omnino insensiles, scirrhos appellãdos cẽseat, reliquos nõ scirrhos, sed tumores scirrhosos: & se de nominib⁹ litigare sciat, & nos quoties cũ eo disputabimus, ita quoq; affectũ nominabimus. Siquidem is mos noster est, quibus quisq; nominibus delectatur, ijsdem in disputatione cum illo vti. Nunc tempestiuum est, vt de inflationibus disseramus: quibus diuersa ab œdematis curatio est. Illa nanque, ceu diximus, ex pituitoso succo ortum habent. proinde premẽtibus nobis cedunt, digitíque admodum altè in ipsa descendunt. Inflationes verò ex flatuoso spiritu collecto nascũtur, aliâs sub cute, aliâs sub membranis quæ ossibus circundãtur, aut musculos viscerúmve aliquod † includunt. Porrò colligitur aliquando non parum etiam in ventriculo & intestinis, itémque in medio spatio horum & peritonæi. Differunt quoque hæc ab œdematis, quòd & pressa digitis † nõ retinent vestigium, & sonitum veluti tympanum reddunt. Itémque quòd in cauitate sensibili subinde continentur, atque

Scirrhus q insanab.

Inflationes

† περιέχουσι.

† μὴ βοθροῦται.

atque hæc nonnunquam maxima. Indicatio autem curationis omnium communis est: vt quod præter naturam est, vacuetur, in quocunque id contineatur. Propria verò post hãc communem est, vt tenuissimis & calidis potestate medicamentis. Atque in ventriculo quidem & visceribus oleum quod tenuium est partium, quódque rutam habet incoctam, aut aliquod calidorum seminum, cuiusmodi sunt cumini & apij & petroselini, id præstabit. Aliquando verò & cucurbita magna bis térve sine incisione medio ventri affixa. Tanta verò ac taliter applicata etiam totum vmbilicum comprehendet. At in artubus & musculis qui sub cute, aut etiam membranis quæ ossa vestiunt, inflatione orta, si citra dolorem sit, liquor aliquis tenuissimarum partium, cuiusmodi est lixiuium, noua spongia exceptum, satisfecerit. sin dolor quoque vrget, vngẽda pars est oleo quod relaxandi remittendique vim habeat. Incidunt porrò ex percutionibus eiusmodi affectus, vbi scilicet vel musculus vel membrana quæ os circuit, est cõtusa. Ac super mẽbranam quidem quæ os ambit, antedicta imponenda est spõgia. Ad musculos verò (nanque hi aliquando dolent) medicamentum quod magis mitiget, est adhibendum. Quo fit, vt ad hos solo lixiuio non vtamur, sed immissa ei tum sapa, tum pauculo oleo. Satius autem fuerit in principio non addidisse lixiuium, sed sapa cum vino & exiguo aceto vti, ac quod mediocre sit olei adijcere. vbi mista sunt, modicè excalfacere: ac lanam non lotam, quam succidam vocant, ipsis imbutam imponere. Quòd si eiusmodi lanæ facultas non sit, ipsius œsypus inijciendus miscellæ suprадictæ est. Quòd autem atticus œsypus cæteris omnibus præstet, tametsi à me non dicatur, ipse scis. Quinetiam ceratũ quod ex œsypo componitur, medicamentum est omnibus notum. Vtũtur plurimi eo ad phlegmonas, quę in præcordijs sunt. Ergo huius quoque aliquid vbi œsypus præsto nõ est, rectè inieceris. Debent enim cõtusi musculi leniri medicamento, cui mista facultas sit, quæ simul concoquat, digerat, & modicè adstringat. quando si nihil habet adstrictionis, auget aliquando phlegmonas: ac maximè in ijs corporibus quæ sunt plethorica, sanguine abundant. Ergo trium iam comprehensarum indicationum in inflatis ex plaga quadam musculis memor, vbi dolor maior vrget, mi-

tigatiua

tigatiua magis ratione vtẽris. vbi abest, maiori vi instabis: Maiorem vim intellego, cùm breui via properatur ad finẽ. Porrò breuis via fit per ea medicamenta quæ valentes habent vires: hæ maximè in lixiuio & aceto habentur, post hæc in vino. Quoties igitur de mitigãdo nõ laboras, horũ plus in misturam cõijcies. Rursus vbi repellere studes, vini plus quàm horum immittes. porrò id optimũ in hũc vsum fuerit, si nigrum austerúmque sit. At si digerere males, lixiuij plus indes. Acetum verò si his miscebis, ad ambo erit vtile, propterea quòd mistas (vt monstratum est) habet facultates. Vbi verò musculus sine dolore est, licet sanè in lixiuij penuria pro eo aphronitrum immittere. Esto autẽ id minimè lapidosum, sed magis spumosum. Est verò quod lapidosum est, durũ & spissum, ac ægrè liquabile cum dictis liquoribus miscetur. Spumosum verò molle est & laxum, itémque candidius quàm lapidosum. Hoc itaq; tum celerimè ab humore soluitur, tũ iuuat maximè, vtpote tenuiũ partium. Quæ verò hujus generis inflationes neglectę inueterarunt, primo quidem loco his ea quę ex lixiuio componuntur (vt prædictum est) adhibeas: secũdo loco emplasticum aliquod. Dicam autem & horum exemplum. Strigmenta gymnasiorum feruefacta percola primùm, sic vt pura sint. deinde rursum in cacabum immissis, calcem viuã in farinæ speciem tunsam insperge ad luti vsq; crassitudinem. Salutare his est & medicamen quod ex sycomoro cõponitur, aliáq; id genus. Nunc enim (vt dictum est) exempla tantùm eorum medicamentorum scribo, quorum generalis facultas per medendi methodum inuenitur. Tanquã verò medicamentorum hoc loco ponuntur exẽpla, tum vt tota hæc methodus clarius intellegatur, tũ vt magis nobis ad inueniendã materiã facultas suppetat: sic etiam & affectarũ corporis particularũ proponũtur. Statim enim affectus quidã est quem iuniores priapismũ nuncuparũt, proprerea quòd ijs qui sic sunt affecti, etiã inuitis pudendũ arrigitur. quod vbi viderit quispiã qui in his cõmentarijs est exercitatus, protinus intelleget ex inflationũ esse genere. Qui enim memoria tenuerit, tũ omnia quę in dissectione ei⁹ mẽbri apparẽt, tũ quę de functiõe ei⁹ & vsu in naturalibus libris sunt prodita, is nullo negocio intelleget quòd cauernosus neruus, qui propriam colis substãtiã cõstituit,

halituo-

halituoſo ſpiritu impletus, affectũ hunc excitat. Porrò halituoſum ſpiritum in animalis corpore ex ſuccis, qui lentè excalfiant ſenſim, naſci didicimus. Quippe vbi tum inſitus calor validus eſt, tum partis humiditas ad ſummum cõcocta, vtique in tenuem halitum ſoluta inſenſibili tranſpiratu in ambientẽ effluit. Cõtrà, vbi vel ingenit⁹ callor imbecillior eſt, vel naturalis humor tum ſemicoctus, tum craſſus, tum glutinoſus, ibi craſſior excitatur halitus quàm vt trãſpirare poſſit, ac potiſſimùm ſicubi particula ipſa dẽſior eſt reddita. Nõnunquam verò humor qui in mẽbro cõtinetur, ſubfrigidus eſt, præterea craſſus & glutinoſus. auctior verò calor in halitus eũ craſſos reſoluit. Quæ res profectò magnopere tibi ad curationem æſtimãda diſcernendáque eſt. Siquidem principium ambobus affectibus cõmune eſt. nempe totum prius corpus vacuare, modò id capax vacuationis ſit. Dictũ verò à nobis ſæpe eſt de vacuantium auxiliorũ facultate. Ea ſunt miſſio ſanguinis, & purgatio tum per ea medicamenta quæ ſubter expellũt, tũ per ea quę ſuprà, ſiue eavomitoria dicere mauis. prẽterea multa frictio, & omnis dimotio, itémque balneũ, potiſſimùm quod ex aquis ſit digerẽtibus. Sed & acria medicamẽta illita per halitũ digerũt, omniáq; vno verbo quæ calfaciũt & ſiccãt. Ex accidẽti etiã vacuare indicauim⁹ & cibi abſtinentiã, potiſſimùm vbi ambiens calet. Ergo quicquid horũ ſuſtinere cubans aptiſſimè poteſt, eo eſt vacuandus, imponendúmque ipſi laboranti particulæ medicamentũ, ſi ea calidior ſit effecta, quod ad portionẽ caloris abundantis refrigeret. Sin aliter, inter initia quidẽ omnino quod modicè refrigeret: poſtea verò id neceſſum nõ eſt. Pari modo & quæ circa lũbos ſunt particulæ omnes, eiuſdẽ facultatis medicamento ſunt cõprehendendæ. etiam reliquus victus exhibẽdus qui & flatui aduerſetur, & ſiccet. Incidit verò vitiũ hoc nõ ſanè multis, ſed iuuenibus magis quàm alijs ætatibus. quo magis his ſanguinis miſſio præcipuè eſt ſalutaris, ceu nec ætate eorũ eam recuſante. Scio enim ipſe quẽdam à me curatũ tribus diebus, naturalem habitũ recepiſſe, ſanguine primùm miſſo, dein medicamento hoc adhibito. Ceratum ex ſimplici roſaceo factũ ita liquidũ, ſicut ad fracturas vti ſolemus, aqua frigida imbuẽs, ac ſimul cum ea ſubigẽs (nã eſtatis initiũ erat) pudẽdo ac lumbis impoſui, atque ita quidẽ hunc

hũc percuraui. ſimili modo & aliũ qui poſt miſſum ſanguinẽ humido medicamento, quod ex chamęmelo conficitur, eſt vſus. Porrò iſtis etiam nympheę aliquid potandum exhibeo, ſaltem in principio. mox † amerinæ ſemen. ac ſi tra xerit adhuc vitium, rutæ ſemen copioſè comedendum. Eſt enim illud cõmune prœceptũ omnium fermè quos vitioſus ſuccus creat morborum, quod in fine calfacientibus & ſiccantibus ſit vtẽdum. quippe hęc quod reliquũ humoris eſt, prorſus abſumunt. Sanè linguã ita tumefactã cuidam vidimus, vt ore hominis contineri non poſſet. Is nec venam inciderat vnquam, & ſexagenarius iam erat, horáque diei ferè decima erat, cùm ad eum primùm acceſſi & vidi. Ac viſus mihi eſt vſitatis mihi pilulis, quæ ex aloë, ſcãmonia, & colocynthide conſtant, veſpere datis purgandus. ipſi tamẽ particulę afflictæ ſuaſi refrigerantiũ aliquid imponere, ſaltem in initio. Pòſt enim, inquam, applicabimus provt ſuadebit euentus. Verùm id vni medicorum non placebat: ac propterea pilulas quidem ſumpſit: de locali tamẽ remedio deliberatio in diem poſterũ eſt dilata. quo tempore etiam efficacius aliquid præſtiturum quicquid probatum fuiſſet, ſperabatur, & purgato ſcilicet iam toto corpore, & humoribus ad inferna reuulſis. Cęterùm ea nocte euidentiſſimũ per quietem inſomnium, noſtrũ homini conſilium approbauit: ac materiam ipſam medicamenti definiuit: lactucæ ſucco collui iubens. quo ille ſolo vſus, prorſus eſt ſanatus, nullius alterius egens. Quòd autem in priapiſmo vomitorijs medicamentis potius quàm ſubducentibus ſit vtẽdum, in linguę vitio contrà: id ex partium ſitu indicari manifeſtum eſt. Nam auerſionis in contrarium, (quæ ab Hippocrate antiſpaſis dicitur) non à ſubſtantia, ſed à curandi mẽbri poſitu, inuentio præſtatur. Iam verò tempus monet, vt ad aliud tumorũ genus tranſeamus, atq; à re potius quàm nomine initiũ faciamus. Ea nanque eſt haud dubiè veréq; ſciẽtifica doctrina. Quòd igitur omnibus eiuſmodi tumoribus ſuccus aliquis influit, id in libro quem de tumoribus prẽter naturam ſcripſimus, indicatum eſt. Quòd autem nõ idem in omnibus ſit, ipſe ſenſus euidenter docet: differentibus nimirum ipſis tumoribus non colore modò, verumetiam ijs quæ ex calore, frigore, mollitie, duritiéque ſpectantur differentijs. Ac ruber quidem tumor euidẽter ſubeſſe ſanguinis

† τῆς ἀγνου. i. viticis.

esse sanguinis indicat humorẽ: sicuti flau⁹ & pallidus persimilem ipsis bilem: subalbidus verò & laxus, pituitã. Sunt aũt & pręter hos tumores quidã, qui colore sint inter rubrũ & nigrum medio: cuiusmodi color fuscus est. Hunc cùm in corporis partib⁹ sæpe incidat, plurimi medicorum liuidũ, Græcè πελιδνὸν vocant. Renixus autem his quoq; tumoribus valens est: ac si venas euidentiores membrum habet, exaltatas eas à crasso & nigriore quodammodo sanguine, cuiusmodi per aluum aliquando non paucis hepaticorum excernitur, videre licebit. Súntque medici qui mihi eũ non absurdè vidétur feci, † quæ super vini dolijs hæret, assimilare. Ergo hic humor, vbi amplius incaluerit aut propter putredinem, aut febrem phlegmonode, nigram efficit bilem, quam nullum animal, ne ipsi quidem mures gustauerint. Terra quoque raditur ab ea: ac partes quæ raduntur, omnes in altum attolluntur. vocatúrque is effectus (vt Plato quodam loco inquit) tũ feruor, tum fermẽtatio. Est nãq; is humor talis, quale esse acetũ docuim⁹. Ex quo ipso quoq; si in terrã effuderis, idẽ effectus visitur. Quo minus alienũ est, si veteres eiusmodi humorẽ acidũ nominarũt, æquè vt pallidæ bilis amarũ. Sanè nõ rarò etiã in vomitionibus talis apparet. Verùm sicuti paulò antè dixi, vnum quoddã vitium esse proprium verúmque scirrhum, qui præter alia etiam insensilis sit: reliquos tumores, qui videlicet nõdum sunt omnino insensiles, dupliciter esse à medicis vocatos, nempe vel scirrhos, propterea quòd generis scirrhorũ sũt, vel scirrhosos tumores: sic & in humorib⁹ quæ quidẽ haud dubiè nigra est bilis, ea talis est qualẽ modò pinximus: certè acida, & terrã fermenti ritu eleuans: tum omni animãti iniucunda. Quę verò fieri talis est idonea, hæc bifariã nũcupatur: vel melancholicus humor, vel nigra bilis: scilicet qui sic eam nominant, affirmaturis aliam esse nigram, quędum animal naturaliter se habet, quotidie gignitur: aliam quæ ex vstione ac velut assatione conflatur. Quod autem semper præcipio, vt nominibus contemptis, ipsam naturæ rerum scientiam exerceas, id nunc est faciendum: ac nominãdum quidẽ provt succurret, cæterùm oratione sic interpretandum, quòd quidam præter naturã tumores ex eiusmodi naturæ succo proueniunt, cuiusmodi est fex in vino, & amurca in oleo: & quòd hi spatio temporis putrescente humore,

† τῇ τοῖς οἴνοις ὑφιζανούσῃ. i. quæ in vinis subsidet

Atra bilis Acida.

Duplex nigra bilis

humore, propterea quòd in vasis sit impactus, exulcerantur. Ergo sicuti reliqua omnia vitia plurimam habent particularem in maioris minorísque ratione differentiam: sic etiam hoc vitium habet. Quippe phlegmones alia quidẽ admodum rubra est, alia paulò magis quàm pro naturali habitu rubra. At species, siue genus, siue quomodo libet appelles, ambobus est idem. Nam & rubriores quàm pro naturę modo sunt, & dolor omnino cũ ipsis est, qui ipse quoque magnam habet in excessu defectúque differentiã. Ad eundem modum nec renixus nec cutis tensio omnibus est æqualis. Commune tamen eorum est tum quòd pars magis renititur quàm antè, cùm naturaliter se haberet: tum quòd in tumorem quendã attollitur: extenta scilicet attentáq; eatenus cute, quatenus tumor assurrexit. Simili ratione & vitiũ quod modò describimus, aliâs cõfusa exiguáq;, & quæ vulgum fortasse latére possint, affert symptomata: aliâs ita vehementia & magna, & cunctis euidentia, vt ne puerũ quidem clàm sint. Verùm cõmune illud in omnibus particularibus, quod intellegẽtiã ad se trahit, vnus id morbus esse ostenditur: & vnã sibi appellationẽ imponi cogit. At vbi magna quidem omnia sunt, nemo de appellatione ambigit, sed nominãt vno assensu omnes eiusmodi affectũ cancrum. Cùm autem adhuc incipit, nihil miri est si vulg⁹ lateat, non secus profectò quàm stirpes quæ è terra iã exeunt: quando hæ quoque peritis tantùm agricolis agnoscũtur. Ergo quęnã in cancro tũ cõmunis, tũ propria curationis indicatio sit, opportunè nunc dicetur. Cõmunis igitur est, vt humorem, vnde vitiũ est natũ, ilico vacues simili vacuationis genere ei quæ in alijs tumoribus suprà est cõprehẽsa. Mox prohibere, potissimùm si fieri potest, ne de cętero eiusmodi succus in venis colligatur. Sin id fieri nequit, saltem eũ omnino ex interuallis vacuare, & simul particulam firmare, ne quid humorum redundantiæ ad eam confluat. Veluti ergo amarę bilis humorẽ medicamento quod eum humorem trahere sit aptum, educimus: sic & melãcholicũ educemus vel simpliciũ aliquo, cuiusmodi est epithymũ pondo drachmarũ quatuor in sero lactis mulsáve exhibitũ: vel compositorum aliquo, cuiusmodi nostrũ est, quod ex duobus & triginta simplicibus medicamentis est compositum. Sed horum materiam in alijs traditam habes.

Cancer

 Hìc autem

Hic autem quæ ad propositam methodum propriè pertinent, dicamus. Post nanq; purgationem illud de omnibus eiusmodi affectib⁹ prius est præceptũ, quòd vel retrò regerere humorem, qui in mẽbro procubuit, oportet, vel ipsum digerere. prẽterea quòd in principio quidẽ tam in ipso purgationis tempore, quàm ante id repellere. vbi iam totum corpus exquisitè purgaueris, digerere. Vbi tamen mediocris tantùm purgatio præcessit, mistum esse quod applicabitur pharmacum, ex repellente digerentéque facultate cõueniet. Sanè ad crassum humorem inutiles sunt tum imbecillæ, eò quòd nullum operæprecium efficiant: tum valentes, quòd vehementer tenuiores quæ in venis sunt sanguinis partes, vel digerant, vel retrudant: crassas verò & melãcholicas, quas feci assimilauimus, nec euocẽt, nec repellãt. Ergo si his inter initia vtêre, vtique minutus apertè tumor erit. Cæterùm quod reliquum eius est, contumax ad soluẽdũ reddetur. Quare mediocrium virium medicamentis est opus: quæ nec propter imbecillitatem vincentur, nec propter effectus vehementiã valenter sanguinem crassabunt. Ad hæc item quæ omnino haud mordeãt: quandoquidem vitij malignitas ab ijs quæ mordent, irritatur, ac vt dici solet, efferatur. Propter hæc igitur quæ viribus quidem sunt mediocria, qualitate verò minimè mordẽtia, eiusmodi affectibus sunt idonea. Materię verò copia, sicuti in libris de medicamentis est traditum, ex vstis elotisq; mettallicis habebitur. Quippe quæ medicamenta ex his componuntur vnà cum purgationibus, ad sanandos incipientes cancros magnam vim habẽt. Maiores verò sat fuerit, si his prohibeantur augeri. Prospicere verò vt qui iam sunt sanati, amplius non regenerentur, id artis de tuẽda sanitate est opus: cuius sanè portio est ea quæ de cibis præcipit. Cęterùm si quando cancrum per chirurgiam curare audebis, cœpisse quidem ab vacuãdo per purgationẽ melancholico humore oportebit. Vbi verò totum quod vitiatũ est, prorsus excideris, sic vt nulla supersit radix: fines effluere sanguinẽ, nec properè eum inhibebis: imò premẽdo potius quæ circũ sunt, venas, exprimes ex his crassiorem sanguinẽ: mox alijs vlceribus similiter curabis. Est tamen & aliud vitiũ, quod ex humore crasso feruẽtéq; nascitur. Incipit hoc plerũq; à pustula: aliquando verò & sine hac. Cęterùm inter initia

ter initia quibus hoc instat, scabunt particulam omnino. mox oritur pustula quędam. qua rupta, vlcus cum crusta gignitur. Sæpe verò non vna oritur scabentibus pustula, sed multæ exiles veluti milij semina, crebræ in particula residẽtes. quibus perruptis, similiter crustosum vlcus prouenit. In carbunculis verò qui per Asiam populatim sunt grassati, etiam citra pustulas nõnullis excoriata statim cutis est. Omnibus tamen, vti dixi, crustosum vlcus fit. modò crusta ipsa cineris colorem præferente, modò nigrorẽ. Omnibus prẽterea his circumposita caro in summam peruenit inflãmationẽ, non tamen colore aspicitur erisypelatis, imò qui adhuc phlegmones colore sit nigrior: veluti si plusculo rubro minus misceas nigri. Quod autem necessariò febricitent qui ita sunt affecti, idq; nõ min⁹, imò magis quàm illi quibus erisypelatosa est phlegmone, id vtiq; latére neminẽ potest. Sed & incipiendã ab incisa vena curationẽ esse, id quoque neminem latére arbitror, qui pręsertim meminerit quæ in curatione febriũ de sanguinis missione diximus. Nec illud obscurũ, sanguinis vacuationẽ quæ ad animi defectum vsque sit adhibita, magis his etiam collaturã: nisi tamen aliud quippiã obstet ex ijs quæ venã incidi vetent. Imponi verò sibi laborans particula quod ad humorum inflãmationem spectat, refrigerantia desyderat. Cæterùm propter humoris crassitudinem atq; etiam malitiã, nec fluxionem auertere vnquam poteris: & siquando id feceris, aliud quippiam quod in alto sit corpore, offẽdes. Atqui nec adfluere is permittendus est: quin potius inquiren da remedia sunt, quę cum modicè reprimendo etiam digerere possint. Tale profectò est tum cataplasma quod ex † plantagine conficitur, tũ quod ex cocta lente, scilicet mi scentibus his nobis micam panis teneram qui clibano sit coctus. Esto autem panis nec omnino à furfure purus, nec nimiũ eius habens. Siquidẽ qui omnino purus est, eius substantia in cutis meatibus hærere est apta, ἐμπλαστικώτερος Græci vocant. Furfuraceus autem crassiorum est partium. Super ipsum verò vlcus, valens aliquod imponendum est medicamentũ: cuiusmodi est Andronis, Pasionis, vel Polydæ. liquaríque id cum vino aliquo dulci ad sordiũ crassitudinẽ debebit. Porrò cõmodissima ad hunc vsum vina sunt tum thereum, tũ scybilites. In quorũ inopia sapa vtendum,

† arnoglosso

quæ apud nos ἔλκωμα dicitur. Quæ autē pharmaca reliquis adhiberi vlceribꝰ ſolēt, nēpe quę cōcoquāt & pus moueāt, ea nunc adhibenda non ſunt: quando ita putredinē particulæ auferis. Quinetiā ſcarificare eiuſmodi tumores poſt ſanguinis miſſionē, alienū nō ſit. Sunto aūt inciſiones mediocribus altiores, propter infeſtantis humoris craſſitudinem. Ceſſante verò iā inflammatione, vlcus ad cicatricem ſimiliter reliquis vlceribus perduces. Atq; hactenus de carbūculis dixiſſe ſat arbitror. Deinceps de reliquis agam tumoribus, orſus à ſtrumis, χοιράδας Græci vocant. Exiſtūt hę glandulis in ſcirrhoſum affectū mutatis. Eſtque curatio earū, quod ad ipſū attinet vitiū, ijs ſcirrhis qui in alijs partibus naſcūtur, cōmunis. Cæterū quod ad ipſius partis naturā ſpectat, in quibuſdā glādulis alias geminas curatiōis indicationes adijciunt. Pręſtiterit fortaſſis hoc loco de nominibꝰ aliquid clarioris doctrinę gratia diſtinxiſſe. Quippe glāduleę quę quod in medio vaſorū in diuerſas partes ductorū habetur, implēt, eiuſq; diductionis pro firmaméto ſunt, earū haud magnus vſus animātibus eſt: ſed ex abundātiore prouidētia ſicut alia quędā, ſic has quoq; glāduleas natura fabricauit. Earū verò quæ vel ſaliuā, vel lac, vel genitale ſemē. ad hęc que pituitoſum quendā humorē in meſenterio, vel faucibus, vel larynge, generant: earum maior eſt vſus. Atq; aliqui has non glandulas, ſed glanduloſa vocant corpora, vt quæ non paulò quàm reliquæ glandulæ & rariore ſint & magis ſpongioſa ſubſtātia. Quinetiā in has tum arteriæ, tum venæ ſenſibiles perueniūt. Atque hę quidem cùm in ſcirrhoſo ſunt affectu, non aliter quàm cæterę omnes partes ſunt ſanandę. At quę in medio vaſorū ſpatio conſiſtunt, in ijs alia curationis indicatio pręſtatur: qua ſimul cum vitio etiam pars ipſa tollitur. Eſt verò duplex ea quoq; nempe vel totū quod vitiatū eſt, ſcalpello excidētibus nobis, veluti in cācro, vel putrefcere id medicaméto cogētibus. Porrò quę eiuſmodi medicamētorum materia ſit, id in opere de medicamentis eſt proditum. Mihi verò tempeſtiuum eſt de alijs tumoribus docere. Quorū ſe primùm abſceſſus offert, ἀπόστημα id Græcè dicitur. Huiꝰ duplex itē genus eſt. Vnū cū phlegmone in pus verſā, pus ipſum tanquā in ſinu aliquo eſt collectū. Alterū cum nulla præcedēte phlegmone, humor aliquis ſtatim ab initio, iſq; aliàs ſpecie alius,

cie alius, ceterùm omnino acris, in parte aliqua colligitur. porrò excoriat hic circūpoſita corpora: ſpatiūvidelicet ſibi molliēs, vel inter duas tunicas, vel ſub certis mēbranis. Excoriat aūt omnino ipſa copia diſtēdēs: interim verò acrimoniā quandā à putredine tempore contrahēs. Sanè inueniūtur in huiuſmodi abſceſſibꝰ cū ſcalpello ſūt diuiſi, proprietates quędā nō paucę, nec humorū modò, ſed etiā ſolidorū quorūdā corporū. Siquidē vnguiū, pilorū, oſſiū, teſtarū, lapidū, & pori fragmentorū ſimilia inuēta in his corpora quędā ſūt. Ac humorū ipſorū alius veluti lutū, vel cœnū, vel olei quidā him°, vel vini fex, aliꝰ adeò grauiter olēs, vt oēs auerſētur. Verùm hęc rariꝰ incidūt. Frequētiſſima verò huiꝰ morbi ſunt tria genera: quorū ſingula propriā appellationem Græcè ſunt ſortita. Ea ſunt ἀθέρωμα, σίκωμα, & μελίκηρις: à ſimilitudine contētarū in tumoribꝰ ſubſtātiarū dicta. Eſt enim aliud eorū veluti ſeuū, aliud veluti mel, aliud pultículæ, quam ἀθέρκη vocāt, ſimile. Curationis verò eorū indicatiōes ſūt cōmunes: nēpe id quod cōtinetur, vel digerere, vel totū putre reddere, vel excidere. Aliqui igitur eiuſmodi tumorū triplicē curationis rationem admittūt, quotquot ſcilicet ex tenuiore humore cōſtāt, vt meliceris. Aliqui duplicē tantùm, veluti atheroma: quippe quod tum excidere, tū putrefacere licet. Steatoma verò ſola manuum opera curatur: cùm nec putrefieri poſſit, nec digeri. In ijs verò abſceſſibus qui in alto corporis cōſiſtūt, ac potiſſimū in viſceribus: medicaméta quę ex aromatis cōponūtur, maximè ſunt vtilia: vtpote quorū vis collectū humorē, tum in halitū reſoluat, tum digerat. Sunt profectò & alia eius generis non pauca, quorū laudatiſſima ſunt, tū antidotus quę ex viperis cōponitur, (theriacē vocāt) tū quę athanaſia vocatur, tū ambroſia: atque hæc quidē ſumptuoſa. viliorū ſanè optimum eſt noſtrū, quod ex cretica calamyntha eſt cōpoſitū. Omnia verò id genus in opere de medicamētis colligemus. quod, vti paulò antè diximus, ſatius arbitror ijs trib° quę ſuprà memorauī, quò nihil deſit, ſubijcere. Quoniā verò eorū quę per chirurgiā fiūt, curationis indicationes aliquid cōmune habēt, aliquid propriū, ſatius nobis viſum eſt ea nō diſtrahere, ſed vniuerſa in calce huius operis apponere. Nunc porrò tantulum etiam de tumoribus, qui præter naturā conſiſtunt, eſt adijciendum, quòd quicunq;

ex his toto genere præter naturã sunt, ij sui ablationẽ indicent: cõmuniori scilicet indicationi quæ per omnia quę totis substantijs à naturę habitu recesserunt, extenditur, subiecti: veluti in steatomatis & atheromatis habet. Huiꝰ certè generis est & quæ μυρμήκια Græcè vocatur, & quę ἀκροχορδόνα, præterea in vesica calculus, & ὑπόχυμα: & in mulieribus molæ in vtero gestatio. Ita verò appellãt informẽ carnẽ. Omnia nanq; talia summouere in totũ properamꝰ. Quorũ verò etiã locus ipse affectus vna quæpiã naturaliũ partiũ est, prima indicatio est, vt affectus sanetur. Secunda ab hac, si insanabilis is sit: vt vnà cum vitio pars quoq; ipsa excidatur: sicut in cancro & omnibus vlceribus quæ curationẽ respuunt. Econtrariò verò in suffusione quod hypochyma vocant, victi in prima indicatione, ad aliũ eã locũ, qui minoris sit momenti, transferimus. Nõ desunt qui hæc quoque vacuare sint aggressi: sicut in ijs quæ chirurgia tractantur, dicã. Nunc illud dixisse sufficiet, quòd humor qui in hydrocelis visitur, alienus à corporis substantia tota natura sit: sicut etiam quæ in ascitis hydropibus continetur aqua. Quarũ certè vacuationẽ, vel medicamentis quę dirigerant molimur, vel chirurgia: in hydrocele quidẽ immisso siphone, in ascite verò adhibita punctione, quam paracentesin vocãt. Porrò exciditur vnà cum affectu ipso, veluti in ijs quæ antè cõprehensa sunt, etiã pars affecta: ita & in hernioſis aliquid peritonæi. Pari modo & columella aliquãdo vnà cum vitio ipso exciditur. Itidémq; in cruribꝰ & testiculis, vnà cum varicibus ipsæ venæ. Ad hæc tunica in naso cum polypo, & foratus dens cũ foramine. verùm ex his nullum est quod ad naturalem habitũ possit reduci. In columella verò id omninò est conandũ, nec properandũ ad eam excidendã: sed quando gracilis est, & ad lori tenuitatẽ redacta, tum est auferenda. Porrò talẽ eã reddet longius tẽpus. at qualẽ Hippocrates in prælagijs descripsit, paucorũ dierũ numerus. æquè verò & cętera quę in magnitudine naturalẽ habitũ excesserunt. in quibus innumeranda sunt omnia quibus supercreuit caro, & encãthides, & qui in sede thymi dicũtur. Sunt ex istiusmodi vlceribus, & quæ ambigua sint specie, veluti cicatrices quæ supra circumpositã cutim multùm extãt: itẽ, quæ in oculis sunt pterygia. Curationis tamen eorum indicatio manifesta est. Siquidẽ talia omnia

lia omnia amouere oportebit: atq; id semper agere, vt rationibus quibus id fiat pensitatis, optimã semper earũ deligas. Sanè optimę rationes tripliciter iudicãtur, tum ex tẽporis curandi breuitate, tum ex curãdo citra dolorẽ, tũ ex maximè tutè curãdo. Rursus vt tutò cures, tria propria sũt, quibus intentus sis oportet. Vnum primúmq;, vt omnino absolutionẽ operis consequaris. Alterũ, vt sicubi hunc non consequaris, saltẽ cubantẽ non lædas. Tertium, vt vitium non facilè reuertatur. His consyderationibus si optimã curationis viã iudicaueris, inuenietur in omnibus quæ nunc proposuimus, quãdo potius chirurgię, & quãdo potius medicamentorũ ope sit curandũ. At chirurgiæ quidẽ studium in ijs præsertim quæ nunc sunt proposita, ad interẽptionẽ eorũ festinat: vt quæ quod in animalis corpore toto genere præter naturam habetur, id prorsus tollendũ sibi proponat. Quod si perficere nequeat, proximũ illud consiliũ habet, vt vitiũ transferat, veluti in hypochymatis. Quod verò ex medicamentis petitur, primũ huc tẽdit, vt quod præter naturã est, tum vacuet, tum digerat. quod si per membri naturã, aut etiãvitij rebellionẽ fieri nõ licet: vt id tũ in pus vertat, tũ putrefaciat. hoc verò secũdo loco destinat. Quippe ita in columellæ vitio facimus: primùm scilicet ad naturalem habitũ eã reuocare tentantes: id si consequi non est, prorsus amputantes: idq; vel chirurgiæ opera, vel per caustica medicamenta. verũ medicamẽta melius est in tractationẽ de ijs differamus: (quandoquidẽ tribus iã proditis, aliã quoq; quartam adijciendã statuimus) ac chirurgiam in calce huius operis apponamus. Non est igitur quod in his amplius immoremur: sed transeundũ ad ea quæ similẽ ijs quæ cõprehensa sunt, curationẽ desyderãt. Ea sunt tum quæ in numero & magnitudine conuenientẽ modũ excedunt: tum quæ in ambobus ijs deficiunt. Dixi hoc loco cõuenientẽ. quòd si conferentẽ, vel conducentẽ, vel secũdum naturã, vel vtilẽ alibi vsurpauero, eadem sermonis vis erit. Ac dictũ quidẽ de his est alibi latius. Cęterùm, redigere in memoriã sũmatim omnia, etiã hoc loco alienũ nõ fuerit. Omniũ ergo quę in corpore habentur, primùm cuius maximè indigemus, est ipsa particularũ minimè impedita fũctio. Hanc verò quia possidemꝰ natura, idcirco publicè diximꝰ expetere nos secũdũ naturã agere. Et quia hoc ipsum, cum eo

cũ eo quod est ſecũdũ naturã, vel naturaliter ſe habere, vel eſt cõiũctũ: merito profectò nihil intereſſe arbitramur, ſecũdũ naturã habere, an ſecũdũ naturã agere, dicam⁹. Quin & ſine additione interim Græcè dicimus expetere nos τὸν κατὰ φύσιν. vtiq; ſubaudito in dictione, vel habere, vel agere, vel ambobus. Latinitas propter articuli fortaſſis inopiã, ea figura deſtituitur. Atq; hęc quidẽ cauſa eſt cur medicis rectè vſurpata vox hæc ſecũdũ naturã fit de omnib⁹, quę in corpore ex ſententia noſtra eſſe cupimus. Scire autẽ licet in ijs quibus natura deficit, nec primũ, nec propter ſeipſum, ſecundũ naturã à nobis expeti: ſed propter actionẽ, & ex accidente. Siquidem ſextus digitus nonnullis ab ipſo ſtatim ortu eſt cõgenitus, & quintus defecit: & alia quædã ſimilia, aliqua in numero, aliqua in legitima quãtitate vitioſa. Ac ſi quidẽ hęc plurimùm, recta verò rara fierẽt: contrà quàm nũc de naturę operib⁹ ſtatueremus, vtiq; nõ tuẽtes vt nũc, ſed auferentes ea. Hęc ratio memoria tua nũquã excidat: cũ ſit ad nominum vſum vtilis, quæ tũ fallere incõ ſyderatos poſſunt, tũ diſcordiæ phantaſian excitare, ſicubi alter dicat totũ quod præter naturã eſt, eſſe tollendũ: alter quod nocet, aut inutile eſt, aut incommodat actioni. Ergo denuò repetẽtes, de rebus loquamur, quãdo de nominibus eſt nobis definitum: hinc orſi, Cõiuncta cõprehenſis iã morbis ſunt ea quæ vel magnitudine, vel numero, à debito nature modo ſũt aliena. in quib⁹ amputare quidẽ cõueniet quod magnitudine, vel numero redũdat, reſecare aũt & fingere quod deſit: vbi videlicet fieri id licet. Quintũ nãq; digitũ, aut tale aliud mẽbrũ, medico certè gignere nõ licet, ſed vnius nature op⁹ ſũt omnia talia. Verùm in totũ tollere quod numero redundat, aut pręcidere aliquid eius quod magnitudine modũ exceſſit, hæc nobis quoq; licent. Siquidẽ ex medici officijs vnum eſt, nec id leuiſſimũ, vbi in corpulẽtia eò deuenit corpus, vt nec ingredi ſine moleſtia, nec ſedem propter ventris molẽ cõtingere, ſed nec reſpirare liberè poſſit: hanc liquare ac tollere, æquè nimirũ vt cũ corpus ali deſinit (ἀτροφίαν Græci vocant) quod genus quosvo mica malè habet, patiuntur: huic quoq; reficiendo proſpicere. Sæpe autem euenit, vt non totũ corpus, ſed vna quæpiã pars ex atrophia tabeſcat: quam ſcilicet vel neruorum reſolutio, vel ipſius partis intemperamentum præceſſit.

Opportunéq;

Opportunéq; iã de curatione horũ cõſyderabim⁹, orſi ab ijs qui corpulẽtia nimiũ onerãtur. Oſtẽſum verò in libris eſt qui de tẽperamẽtis ſunt inſcripti, quòd calidior ſiciórque temperies exile corpus reddit. Ergo id agẽdum, vt nimiũ obeſi corporis tẽperamẽtũ tale eſſe faciamus, ſi modò ad debitũ modũ redibit. Sanè docuim⁹ tũ in illo opere, tũ nihilo ſecius in opere de tuẽda ſanitate, quòd acuta exercitatio, & tenuãs victus, & id genus medicamẽta, & animi cogitatio, tẽperamẽtũ totũ nõ ſolùm calidi⁹, ſed etiam ſiccius, ac propterea corpus exilius reddũt. Igitur in exercitationibus cellerrimus curſus eſt idoneus. Tenuãtis verò victus materia, ſeorſum ſingulari libro eſt prodita. Quòd ſi medicamẽta tenuãtia quoq; requirẽt, etiã hęc in operib⁹ quę de medicamẽtis cõſcripſim⁹, ſunt edita: quãquã referẽtur eorũ nũc quoq; quę ſũt efficaciſſima: quib⁹ vbi demere nimiã obeſitatẽ ſtudes, vtaris ſuadeo. Ergo quę ad articularia vitia quidẽ exhibere ſolẽt, quę ſcilicet valẽtẽ incidẽdi facultatẽ habẽt, ijs tu quoq; cùm nimiã obeſitatẽ curabis vtitor. Sunt porrò talia, rutę ſemẽ, preſertim q; ſyluęſtris, vnà cum ipſis corymbis, & ariſtolochia rotũda, & minus centaurium, & gentiana, & polium. Præterea ex vrinã cientibus, ea quę pollẽtes habẽt vires, veluti petroſelinum. Vnũquodq; enim taliũ, tũ ipſũ per ſe, tũ verò alijs miſta, vniuerſa & extenuare potẽter ſuccos, & vacuare ſũt habilia, partim quidẽ ſenſibiliter per vrinas, partim per inſenſibilẽ trãſpiratũ. ſed & ſal quod ex cõbuſtis fit viperis, potẽter extenuat. Multiq; cùm vel graciliores, vel mediocris habitudinis eſſent, ex eiuſmodi medicamẽtorũ potione perierũt, ſanguine ipſorũ excocto. Ruerãt aũt ad ea, propterea quòd liberatos aliquos articularijs vitijs viderãt: minimè ſcilicet eſtimãtes quòd tẽperies eorũ qui ſanati fuerãt, humidior pituitoſiórque erat, qualis nimirũ obeſorum eſt. In quib⁹ eiuſmodi medicamẽtorũ ſecur⁹ eſt vſ⁹. Ipſe nãq; iuuenẽ quẽdã quadraginta circiter annos natũ, oppidóq; obeſũ percurauí, vſus tum antidoto quę aduerſus articulariavitia eſt compoſita, tum ſale theriaco, ipſaq, theriace, ac reliquo extenuanti victu, & pro exercitatione curſu veloci. Porrò præparaui hominẽ ad curſũ, perfricãdo primũ linteis aſperis, quoad cutis ruberet, dein ſtatim cum oleo quod in ſe digerens aliquod medicamentum habebat. quo etiam poſt

curſum

cursum rursus vtebar. Talia medicamenta sunt,tum syluestris cucurbitæ radix,tum althea,tum gẽtiana,tum aristolochia,tum panacis radix,tum poliũ,tum centaurium. Per hyemem verò etiã à balneo iã dicto oleo hominẽ reunxisse profuerit. Verùm cibum exibere nõ statim à balneo, sed interpositò somno cõueniet. Quòd si velit etiã rursus ante cibum lauari, permittes. Magis etiam ad rẽ pertinebit, si aquæ ipsi digerendi facultas insit. Ac si quidẽ talẽ aliquã spontè natã habemus,ipsa vtemur:cuiusmodi in Lesbo visitur,à Mitylene stadijs quadraginta. sin minus, ipsi similẽ aliquam moliemur. Est porrò ea quæ in Mitylenę conspicitur,& viribus & colore talis qualis vtiq; fiat,si quis florẽ salis aquæ marinę misceat. Hęc ipsa aqua etiã hydropicis, & reliquis tumefactis,idonea est:vtpote valenter desiccãs, ita profectò vt præpinguibus. ac præcipuè si quis ipsos cogat in ea cellerimè natare,nec post largã lauationẽ protinus esse,biberéve,sed somno interpositò,aut omnino saltẽ quiete. Sanè illud est sciendũ,atque ab eo qui obesitatẽ curat prædicendũ,quòd aliquando ex multo simul obito motu,& febri hominem tẽtari est credibile,& quòd febris ad rem propositã nõ aliena erit: vtiq; si medicus rectè omnia faciat. Etenim perspicuum est,vbi ex lassitudine febricitarint qui ita curantur, quòd sopita eorum febre, rursus ad eandem curationis formulam redibunt. Sanè fugere in ijs curandis conueniet,& vina quę multùm nutriunt,cuius generis crassa sunt:vti verò vel aquosis,id est colore albis,& substantia tenuibus: vel quibus mare est admistum. At vbi eos qui extenuati sunt,reficere in animo est,ijs vinum exhibebimus crassum:cibum verò,qui succũ efficiat crassum, exercitationes paucas,frictionẽ mediocrẽ:ac vt summa cõplectar,omnia iam cõprehensis contraria moliemur. His verò etiam picari commodum est:idque tertio aut quarto quoque die. Quippe id ad carnem instaurandã, egregium medicamentũ est:adeò si quod singulare membrũ hoc vitio laborat, id hoc præsidio restituetur. Ac nobis quidem in omnibus fermè hoc vnum satisfecerit,siquidẽ humectat & calefacit,sanguinis multitudine accita. Ergo nec assiduè id ægrotanti corpori admouere conueniet:nec cùm conueniet,sæpe illinere, verùm in hyeme bis,in æstate semel id fecisse est satis. Quibus verò à natali die gracilia sunt mẽbra quædam,

bra quædam,ijs etiã mangones puerorũ hoc ipso præsidio succurrũt,vnà cum certa percussione,quã Græcè ἐμπερονισμὸν vocant. Est porrò & illius mediocritas quædam:vt scilicet nec plus iusto, nec minus fiat. Ea talis est. Ferulas paruas ac leues modicè illitas,gracilibus partibus incutiũt,donec modicè attollãtur. quippe in hoc summa rei est:veluti Hippocrates de perfusione aquæ calidę dixit. Primùm quidem pars intumescit,pòst gracilescit. Ergo quibuscunque particulis bonam habitudinem reddere studemus, has & fricare,& perfundere, & percutere,& picare oportebit, tantisper dum intumescant. hoc vbi factum est, protinus desistere priusquam digeri cœperint. Etenim quæ calefaciunt omnia,sicuti attrahere,ita etiam digerere sunt apta. Si ergo perstes dum quod attractum est, digestum sit, operam luseris. Ad hunc modum mango quidam proximè natus pueri † fame consumptas,breui auxit, percussu mediocri quotidie vsus,aut saltem alternis diebus:itẽ moderata picatione. Cæterùm,quibus totũ corpus est extenuatum, ijs lauari quoque post cibũ est idoneũ. Veluti aũt metus erat, ne tenuantibus auxilijs febris succederet, corpore scilicet immodicè per hæc calefacto:sic ijs qui à cibo lauantur,timendũ est ne sibi iecur obstruatur,potissimùm propter ciborũ speciẽ. quippe cùm aliter quoq; obstruere soleãt quæ succum crassum gignunt, si quis his liberalius vtatur. Vbi igitur aliâs id efficere solent, multò profectò prõptius idẽ post balneũ facient. Incidit tamẽ ex tali victu diutius exhibito, etiam calculi in renibus generatio. quod vitiũ cur omnibus non cõtingat,satis patet. Quippe incredibile nõ est quibusdã,vel densos admodum esse renes,vel pergustata venarum in iocinore ora:quibusdã contrà esse habita. Horúmque dignotio nulla planè certa est:sed percontãdũ assiduè ab eo qui iam dicto modo est cibatus,num quis illi grauitatis sensus in dextris præcordijs & circa † renes sit. Quòd si quid tale aliquando senserit,protinus cappari ex oxymelite in principio cibationis,donec cõstiterit grauitas,dabitur. Ad mẽbra verò quę ægrè reficiebãtur,ac plusculũ iã refrigerata erãt, vsus aliquãdo & thapsia sum:aliâs ea ex melle mẽbrũ illiniens,aliâs etiã ex cerato. Siquidem attrahit ea quoq; partibus quib° superposita fuerit,sanguinis copiã. Quibus autẽ exiguũ aliquid pudendi præputio de naturali

de naturali deeſt quātitate, ijs nō rarò citra thapſiā ſola tē ſiōe debitū modū reddidi, mēbranulā mollē firmámq; cuti gūmi illitę circūuoluēs. Satis aūt cōſtat, quòd etiā mēbranu lę finē parti ſubiectę agglutinari gummi oportebit. Siquidē & ſiccatur citò, & ſine dolore adſtringit. Porrò cuti prę putij ex interna parte rotūdū aliquid ac mediocre ſupponi pri⁹ oportebit: quod videlicet poſteaquā agglutinata mē branula eſt, facilè eximas. Eorū verò qui thapſia pręputiū adducūt, quidā rotūdū id è plūbo fecerūt, veluti ſolenariū quoddā. Mox illi extrinſec⁹ pręputij cutim circūtēdunt, ac molli loro deligāt. Fueritq; & id nōnūquā vtile, vtiq; qui b⁹ multa defit cutis. Quibus autē exiguū eſt quod deeſt, ijs (vt cōprehenſum eſt) ſola mēbranula circundata ſufficiat. vbi aūt circundabitur cuti, & agglutinabitur, ſubt⁹ imponi ſolenariū pri⁹ oportebit. Ego verò cùm nihil horū præſto eſt, modicū chartę inuoluēs, immittere pro fulcimēto prę putij ſoleo: vt poſtea cùm planè coaluit quod foris eſt circūdatū, exępto quod fulciuerat, facilè meiat is qui curatur. Cōſtat verò hoc quoq; vitiū ex eo morborum eſſe genere, quod naturalē magnitudinē eſt egreſſum, aliàs putreſcente pręputio incidēs, aliàs ab ipſo ortu minore quàm par erat congenito. Subijcitur autem duplici chirurgię rationi: interim in ſuperna pudendi parte circulo inciſa cute, quò videlicet eiusvnitate ſoluta, eaten⁹ deorſum trahatur, quoad glādē cooperiat. Interimverò ſcalpro ex interna parte qua glandis initium eſt, excoriata, mox deorſum tracta, ac deinde (vt ſuprà cōprehenſum eſt) molli quoppiam deligata. Dicemus autē & de eiuſmodi rationibus in ſermonis progreſſu, ęquè profectò vt de curtis id genus, quę κηλοβώματα Græci appellant. Quippe ita vocāt quę in labijs, aut nariū alis, aut aure deficiunt. Nā methodo quadā curantur hæc quoq;: primùm quidē excoriata vtrinq; cute, deinde adductis coniunctiſq; inter ſe cutium oris, ac vtriuſq; quod calloſum eſt detracto, mox quæ reliqua ſunt adſutis atq; agglutinatis. Eiuſdē generis ſunt & quas in maiore oculi angulo ῥυάδας Græcè vocant, vtique vel impenſiùs minuto, vel prorſus perdito ipſo angulo. At prorſus quidē perdito eo, omnino inſanabile relinquitur vitiū. Minuto verò, ijs quę modicè adſtringūt curatur, ſi tamē totū corp⁹ primùm antè purgaueris, dein caput. Sunt mediocriter adſtringētia medicamenta

medicamēta & quę è glaucio cōponuntur & croco, & quæ nardina vocantur. Itē, in primis quę ex vino ſunt cōfecta. Vt verò ſumma cōplectar, quibus perit aliquid ſubſtātiæ, maximè quidē id agēdū, vt ei quāſimillimā faciendā curemus. ſi id fieri nequit, ſaltē aliquid quod eūdē pręſtet vſum machinabimur. Erit aūt profectò & id eatenus ſimile. Etenim cùm oſſis tibiæ ſæpe excidere portionē magnā cogimur, ad alteram loco eius ſubſtantiā producēdam, carnem gignentibus medicamentis naturam ipſam prouocamus. Quæ vtique inter initia velut dura eſt caro: poſtmodum calli durioris firmitudinem accipit: ac tēporis ſpatio robo rata, ad ingreſſum oſſis loco fit habilis. Quinetiā vbi internodia digitorū excidimus, in exciſorum loco alteram (qualem prędiximus) naturā prouenire cernimus. Quòd autē venas quoq; ſenſibiles generatas aliquādo vidimus, pri⁹ eſt dictū. verùm has nō tā ſimiles ijs quę pri⁹ perierāt, quàm eaſdē renaſci dixeris: veluti in cauis vlcerib⁹ carnē. Cicatrix verò quę in hac calli modo durata gignitur, ea cuti quidem eſt quamſimillima, cutis tamen non eſt: quando & dēſior ea viſu tactúq; ſentitur, & ratione, ex eo quòd pilos nō edit, intellegitur. Hæc igitur ſi præſto tibi ad manū ſemper erunt, quæ tibi in curationibus peragenda ſint, mi nimè requires. Mihi verò iā tēpeſtiuū eſt ad alia morborum genera tranſire, ſed quibus eſt cum ſuprà comprehē ſis ſocietas. Ergo ſerpens vlcus, qui ἕρπης Græcè dicitur, is eiuſdē eſt generis cum exulcerato eriſypelate. Ramex verò, quam σαρκοκήλην vocant, cum ſcirrhis. At vitia quę ὑφίασιν, ἀλωπεκίαν, & ψίλωσιν appellant, ex eo ſunt morborū genere, in quib⁹ naturale aliquid eſt amiſſū: ęquè nimirū vt myrmecia eorū eſt quę toto genere ſūt pręter naturā. Porrò triplex omniū horū eſt differētia. Quędam nāq; ex mutatiōe cōſiſtūt ſolidarū partiū, ſicut myrmecia, & leuce, & † vitiligo, & oſſis caries, quā ſphacelō vocāt, & elephas, & ſcabies, & lepra. Quędā cū pri⁹ omnino nō fuerint, poſtmodū ſunt orta: veluti meliceris, & atheromata, & ſteatomata: atq; alio modo elmynthes, & aſcarides, & ceria: (ita enim vocāt lōgam latāmq; elmyntha) omniaq; quæ ſuprà diximus in abſceſſib⁹ quibuſdā calloſę ſubſtatię, aut lapillis, aut oſſib⁹, aut pilis, aut alijs quibuſdā id gen⁹ ſimilia inueniri. Itaq; attētū eſſe ſēper oportet in omnib⁹ quę præter naturam

naturam habẽtur, atque diligenter aduertere ex quo ea gẽnere sint: si modò illud rectè à nobis dictum est, primâ faciendorum indicationẽ, vnde ad omnia quæ deinceps sunt administranda, initiũ capietur, à genere ipso sumi. Herpetas nanq; biliosus procreat succus. Quo fit, vt eatenus eiusdem sit cum erisypelate generis: atque huius quoque magis etiam cùm eo quod exulceratum est. Differt autem ab erisypelate humoris tenuitate. Est enim admodum tenuis qui herpetem excitat, adeò profectò vt non solùm omnes interiores partes, quæ vtiq; carnosæ substantia sunt, transeat, sed etiã cutim ipsam ad summã vsq; cuticulã: (ἐπιδερμίδα Græci vocant) quam solam propterea quòd ab ea remoratur, tum erodit, tum exedit: quando si hanc quoq; sordis vice trãsiret, haudquaquã vlcus excitaret. Quippe id vlcerum quæ ex mordente humore oriuntur, quæ nimirũ spontanea vocant, cõmune est quòd humor qui ea facit, sistitur in exitu ac tardat. Porrò ex eo quòd alter humor altero sit tenuior crassiórve, vlcerũ differentiæ quæ ex profunditate spectantur, proueniunt. Huiꝰ certè generis est & quæ φαγέδαινα Græcè dicitur, & exulcerati cancri. Quorũ omniũ cõmunis curatio est, vt inhibeatur primùm humoris confluxio, pòst sanetur vlcus. Propria verò cuiusque tũ ex mẽbri inuenitur natura, tum ex humoris nõ solùm specie, sed etiã quãtitate. At tenuissimus quidẽ in eiusmodi humoribus est is, qui exulceratũ herpetẽ excitat: crassissimus qui cancrũ. Proximũ ab his locũ occupat quod ad crassitudinem attinet, qui phagedænas creat. Harũ species quædã sunt, quæ χειρώνια ac ψιλίωσις Græcè dicuntur. Iam aliæ quędã eiusmodi appellationes sunt, sed inutiles & superuacuę. Siquidẽ ad curationẽ pernosci oportet humoris tũ copiã, tum crassitudinis tenuitatísque eius modũ, tum potentiam: veluti statim in herpete. quoniam humor tenuis est (vt qui ex genere flauæ sit bilis) vbi summã cuticulam in transitu perrupit: vtiq; cùm digestus is est, permittit cicatricem vlceri induci. Itaque si quis toto prius corpore purgato, mox quę influentẽ humorẽ reprimãt regerantq;, medicamentis vtatur, iã herpetẽ curauerit. Sin neutrũ horum fecerit, sed tantùm ea quæ cicatricẽ inducunt adhibuerit: vtique exulceratã cuticulã ita sanauerit: proximę tamẽ illi quo minus exulceretur, non cõsuluerit. Postmodũ verò illa quoque

la quoque cicatrice inclusa, quæ ipsi continua est, exulceratur: idque longo spatio ceu malo ipso serpente fit, donec humor vnde oritur, sit vacuatꝰ. Etenim Romę mulier quędam illustris cùm herpetem in malleolo haberet, primùm quidem medicamẽto quod algam recipit, est vsa. Hoc cùm protinus cicatrix induceretur, proxima illi summa cutis est excoriata, veluti ex desquammatis. Cui cùm deinde superpositum medicamentum est, rursus illi continua est exulcerata. Idque ita assiduè perrexit, donec ad genu exulceratio perueniret: cùm interim quiduis potius pati quàm medicamento quod bilem traheret, purgari parata esset. Itaque etiam, quod fieri in talibus assueuit, quòniam plerique culpant non culpanda, damnato ex alga medicamẽto, aliud admoueri iussit. Deinceps igitur quod ex sandice componitur, vtebamur. Vt verò id quoque quod exulceratum iam fuerat, sanauit: quod verò nunc exulcerabatur, nõ inhibuit, sed iam ad bubones vsque vitium ascenderat, ipsa necessitate coacta, serum se lactis sumpturam annuit. Immittentes igitur clanculum minimum scammoniæ, inuitã purgauimus, ac sanauimus. Ergo cuius gratia hæc dicta sint, denuò repetamus. Postquam communem omniũ quæ sub eodem genere vitiorum sunt, indicationem acceperis: vtique non hanc in particularibus exequêris, sed reduces semper ad differentiam, quæ tum affectibus, tum ipsorum causis sit accommoda: sicuti de spontaneis ostensum est vlceribus. Vacuabis nanque eum qui redundat humorem, cæterùm aliquando medicamento quod flauam purgat bilẽ, sæpe eo quod nigram: modo eo quod mistæ est facultatis: quod scilicet bilem simul & pituitam educat: veluti in altero herpetum genere: quem à similitudine quam habet cum milio, κεγχριάδα Græcè appellant. Quippe is non protinus vlcus facit quemadmodum alter, sed admodum exiguas pustulas, ad speciem milij: quæ ipsæ interposito spatio in vlcus abeunt. Adeò non sine ratione quibusdam visum est in eiusmodi vitio bili esse aliquid pituitæ admistũ. Incidunt sanè nonnunquam & citra vehemens totius corporis humorum vitium in partibus vlcera, quæ haud difficulter medicamentis, quæ repellendi digerendique mistas facultates habent, curantur. Ac repellunt quidem non solùm ea quæ adstringunt, sed etiam quæ sine adstrictione

refrigerant. digerunt verò quæ calefaciunt. Constátque quòd in generatione vlceris, exuperare debebunt quæ repellendi facultatem habent. vbi non amplius confluit in ægrotantem particulam vitiosus humor, quæ digerunt. Siquidem exiguum vitiosi humoris etiam si quis ad viscera & magnas venas retrudat: nullũ profectò, quod sensu percipiatur, malum committet. At si eius non leuis quantitas sit, in princeps aliquod membrum aliquando procumbit. vbi scilicet prius, naturæ viribus totum corpus expurgantis non sit vel per deiectionem, vel vrinas, vel cutim quæ totum corpus includit, vacuatum. Atque flauæ quidem bilis vacuatio est facilis: pituitę verò ac potissimùm eius quę crassior glutinosiórque est, itémque nigrę bilis, difficilior: quo magis purgantis medicamenti ope indigent. In herpete verò, quoniam tenuis humor est qui id vitium creat: abundè est etiam aluum leuiter soluisse, vel vrinas, per ea quæ id modicè efficiunt, citasse. Verùm quoniam de medicamẽtorum methodo proditum etiam aliquid in superioribus est, non pauca autem & in operibus quæ propriè his sunt dicata: satius sit sermonem nihil vltrà proferre: quando satisfacere etiam ei qui attentus erit, hæc possint. neque enim nos ea à musis accepimus. Verùm homini qui prudẽs sit & diligẽs, & mente exercitatus, ipsa rerum natura quid agendum sit, suggerit. Vbi verò etiam inueniendi viam ab alio quis traditam ceperit: huic facillimum est per eam, vltrà progredi. Huius rei amplum testimonium fuerit, quod eiusmodi viri artem maximis operibus illustrarunt. Qui verò parum sunt prudentes: ij nihil præterea inueniãt, etiã si tota vita infinitos artis effectus conspexerint. Plurima nanque inueniuntur hodiéque, quæ apud maiores nostros non fuere inuenta: veluti nunc Romæ quidam excogitauit, quemadmodum acrochordonas & myrmecias ore sanet. Verùm de prioribus, vtpote à cute extantibus, minus est mirum. de myrmecijs verò, potissimùm quæ cum summa cute prorsus sunt æquales, mirum videbatur. Veruntamen has quoq; primùm labiorum applicatione, ceu fuctu ad se trahebat, atque à radice euellebat: deinde primoribus apprehensam dentibus totam simul eximebat. Sed & scalpro ad myrtacei folij speciem formato, & ferramento eo quod σκολοπομαχαίριον Græci vocant, quispiam manibus exercita-

exercitatus, facilè eas excidat: cùm proprijs lineamentis à circumposita cute circunscripta discernantur. Aequè verò & valente aliqua pinna circulo myrmecię impositа, ipsam educim⁹. Debebit porrò pinnæ fistula esse myrmecię crassitudini par, vt eam vndique prorsus constringat. Quæ postea circumacta, ac simul deorsum impulsa, celerrimè ita myrmeciam etiam cum ipsa radice totam educet. Constat verò & quòd finis ipse pinnæ quæ eam circulo secabit, nõ tenuis modò, sed etiam acutus & firmus esse debebit. Itaq; tum galli veteris pinna, tũ vel magis aquilæ, ad hunc vsum est commoda. Abscindere verò ab his tantùm radicem versus oportet, quatenus reliquæ partis fistula complecti myrmeciam possit. Sanè ex ipsa statim abscissione, si modò scitè fiat, etiam † acumen ipsi comparabis. Atque hoc quidẽ ratio inuenit, non casus. Iam quòd hæc vehementer attrahentibus medicamentis sursum velletur, & putrefacientibus enecabitur: ratione ab aliquo est inuentum: qui ijsdem postea vsus, experientia rem comprobauit. Quædam nanque etiam ante experiẽtiam fiduciam de se manifestè præbent: veluti quæ † aculeum ac telum quod modò infixum sit, eximunt: itémque arenulas, si quæ oculo inciderunt. Quædam ratione certè excogitantur, cõfirmantur autem ipsovsu. Quò autem facilius etiam per te eiusmodi vias ad curationum comparandam copiam inuenias: non tædebit aliquod huius generis exemplum proponere. Nominam⁹ autem id genus in numero particularum vitium. Quoniã enim quædam deficiunt, sicut dens, vel digitus, vel ẽ naso ala, vel auris quæpiam particula, vel pudendi pellis: quædã redundant, veluti sextus digitus, & quæ Græcè ἐξοδόντες dicuntur, & dentium ijs qui naturalibus adnascũtur: adimere quidem quod superuacuum est, sanè haud difficile est: aliud verò producere quòd simile ei sit quod desit, id in quibusdam quidẽ est facile, in quibusdam difficile: in alijs planè fieri non potest. Si nanque carnosum sit quod deest: haud magno negocio id reficias. atq; eius rei in canis vlceribus tradita methodus est. Sin os sit, ipsum quidem instaurare non est: cæterùm aliud pro eo durum efficere, id licet. Dictum verò etiam in precedentibus est de reficiendis venis: nempe quòd aliquando nouas alias sensibiliter progenitas vidimus, aliquando omnia tentantibus non prouenerunt.

† ὀξύτητα id est, celeritatẽ

† σκόλοψ, id est, pa lus.

nerũt. At si digit⁹ desit, vel tale quippiã, restituere id prorsus non licebit. Sanè proditũ & de præputio prius est, quẽadmodum id quispiam instauret. At quæ in naso, vel aure, vel labio sunt curta: ea quidem vt refeciſſe nõ licet, ita decorem aliquem his adijcere licet, si quis diuisam vtrinque cutim mox in vnum conductam queat agglutinare. Alia verò ratione huic morborum generi adnumerantur atheromata, & steatomata, & melicerides, & ascarides, & ceria, & elmynthes: præterea qui in articulos & pulmones incidunt calli, quos poros vocant: itémque qui in renibus & vesica inueniuntur calculi. Quippe in omnibus his communis est substantiæ generatio quæ antè non fuit. Contrà fit in alopecia, & ophiasi, & ptilosi. ité caluitie: in quib⁹ amissio particulæ est quæ vtilis fuerat. Tanquam igitur in cæteris omnibus in quibus gigni quippiam volumus, id agimus, vt naturæ motus liberos miniméque impeditos reddamus: eodem certè modo & in pilis amissis. Quippe naturæ opus est veluti in sinuosis vlceribus generatio carnis, itidem in capite & palpebris productio pilorum. Ergo si recordaberis ea quæ in naturalibus libris nostris de pilorum generatione didiciſti: vtique ex ipsis amissionis eorũ causas inuenies. Siquidem ostensum in his est quòd ex succis qui per cutim transpirant, quod limosum est, id pilos tũ à principio gignit, tum de cætero veluti succrescendo auget. Hoc igitur quoties vel prorsus perijt, vel redditum est vitiosum: toties pilos corrumpi est necesse. Corrumpuntur nanque & stirpes ipsę duplici de causa: aliàs nutriente succo destitutæ, aliàs non idoneo vsæ. Ac prorsus quidem perdito eo qui pilos alat succo, caluicies oritur. Eodem vitiato tum quas ῥυάσεις Græcè vocant, tum alopeciæ prouenient. At primùm quidem † ex naturali eorum tum ortu tum mutatione, etiam alienam à natura causam inuestigabis. Ab hinc curationis rationem inuenies. Quæ vtique per indicationes omnibus iam dictis (in quibus vel aliud quoduis vitium, vel etiam vlcus ex humoris vitio incidit) communes peragetur. Siquidem & inhibere quod influit, & absumere ac digerere quod iam ægrotantem locum occupauit, conueniet. Ergo ceu in vlceribus illis purgationẽ nocentis succi primùm adhibuisti: eodem modo in pilis ipsis ab hac primùm curationem inchoabis: scilicet diligenter

† in Græco tantũ est, ἐκ τῆς κατὰ φύσιν αὐτῶν διαθέσεως. i. ex naturali ipsorum administratione.

genter prius æstimãs quis color cutis sit, cuius cernis corruptos pilos. Nam si is albidior quàm pro naturæ habitu sit: pituitosi humoris purgationẽ exhibebis. sin pallidior, eiusmodi bilis purgationẽ: non secus quàm si nigrior conspicitur, quæ nigram detrahant bilem offeres. Sanè ad vitiosi humoris speciem certius agnoscendam, non leue tibi adiumentum præcedens victus conferet: præsertim intellegenti quinam ciborum nigræ bilis succum colligãt, quinã pallidæ, & pituitæ. Ergo cùm iam planè purum ex purgatione corpus exiſtimas: eum qui in cute continetur humorem, digerentibus medicamentis discutiens: sic tamen vt in his caueas, ne adeò calida acriáque admoueas, vt cutis exulceretur. Quinetiam ea quæ valenter siccant, cauere cõueniet: ne videlicet cum vitiato humore etiam vtilem qui adfluit, absumas: veluti in caluicie fit. Hæc igitur ipse aduertens, admiscui primùm ijs medicamentis quæ alopeciã sanarent, exiguum thapsiæ. Deinde consyderans quotidie quemadmodum ægrotantis natura ab hac esset affecta: vbi vel tumefactam plusculum, vel quodammodo excoriatam vidi: illo quidem die medicamentum abstinui: illeui autẽ particulã vel gallivel anseris liquato seuo: propterea quòd hæc magis tenuium sunt partium, & altius descẽdunt. Deinde postero die, si quidem aliquid iam dictorum remanserat, simili modo illeui. Sin nihil tale apparuerat, rursus medicamento sum vsus. Atque vt id altè dimitteretur, etiã cutim prius linteo infricui, quoad manifestè rubra fieret. Verùm si à balneo vti eiusmodi medicamento voles: id ipsum ex balneo factũ cernes, quod prius ex frictione habebas. Iam eos quoque quibus periere ex cilijs pili (quos Græcè ἀφίλους nominant) similibus genere medicamentis sanabis. Deliges autem materiam oculis idoneam: nec per negligentiam committes, vt medicamentum intra tunicas eorum confluat, itaque sicca tutiora sunt: de quibus æquè ac de cæteris in nostris de medicamentis operibus est proditum. Nunc enim (quod dixi) abundè est sola genera medicamentorum, prætermissa particulari materia, transcurrere: quò minus de ijsdem identidem dicere cogar. Ergo quæcunque ab ipsa naturæ moderatione sunt aliena, ea tollere conueniet. Quæcunque verò sub hac se tenent, cæterùm quodammodo corrupta sunt, ea restituere quatenus li-

 cet, opor-

cet,oportebit.Sanè dictum à nobis est aliqua ambiguæ natu-
ræ esse. Nec illud non dictum, quòd eorum quæ aliena
sunt,quædam tota substãtia sunt aliena,logica scilicet in-
quisitione,nec ad curationes in quibusdam affectibus per-
inde vtili.Siquidem pterygium à sanitatis habitu alienum
esse,patére cuiuis arbitror.Non tamen idem substantiæ ra
tione,quemadmodum atheroma & meliceris,est alienũ.sa
natio verò huius quoq;,dum paruũ adhuc est & molle, per
ea medicamẽta quę detergẽt,perficitur:cuius generis sunt,
quæ trachomatica vocãt. Vbi magnũ durúmq; euasit,chi- 50
rurgiã postulat. Simili ratione & aquularũ (quas ὑδατίδας
vocãt)quę magnę sunt,chirurgia curabis. Quę parnę sunt,
siccãtibus medicamẽtis iuuantur. At χαλάζιον(est enim id
quoque ex vitijs quæ oculos infestant vnum)cùm toto ge-
nere alienum à natura sit,auferri postulat.Ad eundem mo
dum & pus ab oculis,quos ὑποπύους vocant. Verùm id ple-
runque medicamẽtis digeritur.Hypochyma verò iam in-
cipiens digeritur:vbi diu constitit,non potest. Aetate verò
nostra ocularius quidam medicus, cui Iusto nomen erat,
etiam concussione capitis multos ὑποπύους sanauit. Col- 60
locauit enim eos in sella rectos: ac capita eorum vtrinque
à lateribus apprehendens,mox quatiebat,adeò vt manife-
stè descẽdere pus ipsi videremus.Mansit autem horum pus
deorsum propter grauitatem substãtiæ,tametsi hypochy-
matis nequaquam manentibus,nisi admodum ea quis di-
ligenter impingi cogeret.Etenim lenius est : ac vt ita quis
assimilet,nebulæ similius hypochyma quàm pus:quanquã
horum quoque ipsorum quædam (hypochymatum dico)
serosioris humoris sunt.Hæc autem punctione ad præsens
discutiuntur.Interposito tamen haud longo spatio,ceu li- 70
mus quidam deorsum fertur.At quando pus quod in ocu-
lis est,digerere placet:collyrijs quæ myrrham habent,ma-
ximè vtemur: quæ vtique & διὰ σμύρνης Græci propriè vo-
cant.his certè minus, sed reliquis melius faciunt quæ διὰ
λιβάνου vocant.Quæ verò impensè siccant,ad præsens cer-
tè valenter vacuant:sed quod reliquum est, ita cogunt, vt
ægrè resolui possit:veluti de scirrhosis tumoribus prius est
comprehensum. Subinde verò multum simul puris vacua-
bimus diuisa tunica ea quæ cornu est specie,paulò supra lo
cum quo committuntur inter se tunicæ vniuersæ. Nomi- 80
nãnt por-

nant porrò locum Græcè alij ἴριν, alij στέφανον, id est coro-
nam. Quo fit,vt hoc quoque vitium tribus subijciatur va-
cuandi modis, & chirurgiæ quæ simul multum aut totum
expellit, & per medicamenta quæ paulatim, & ei quæ ad
alium ignobiliorem transfert locum,veluti in cõcussione.
Sunt profectò(vt dixi)ex genere eorum quæ tota substan-
tia præter naturam sint,& ascarides,& elmynthes, siue eæ
teretes sint,siue etiam latæ.Quocirca & prorsus eas expel
li è corpore cõueniet. Expelles autem si prius enecaueris.
10 Necabis autem amaris medicamentis. Viuentes nanque
obsistunt intestinis adhærẽtes:at mortuæ expelluntur vnà
cum stercore.Expelluntur cum hoc etiam viuæ,sed stupe-
factæ,& vt ita quis dixerit, semimortuæ factæ. At teretes
quidem absynthium perimere potest. Latæ vehementiora
medicamenta desyderant,cuiusmodi est πτερίς.Pari modo
quæ ἄσκαρις Græcè dicitur.Verùm de medicamentorum co
pia dicere non est præsentis propositi.Quare hic iam huic
quoque libro finem imponamus.

FINIS.

